

R. P. R.

DOS. Nr. 40005

VOL. Nr. 145

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE

ARHIVA OPERATIVA

DOSAR

Ancheta

1531972

P 000148, Vol. 145

Data

Urmează Vol. Nr. 146

145

I

Correspondence

19

19

Josar

identificari
pt.

Medicini

Vol

I

NOTE STENOGRAFICE ASUPRA EXPUNERII FACUTA DE TOV.VASILE LUCA
LA SEDINTA TINUTA IN ZIUA DE 9 IANUARIE 1951, CU SECRETARI
CU PROBLEMELE ECONOMICE DIN COMITETELE REGIONALE DE PARTID

class
Tovarăși,

Sarcina de bază a Partidului nostru în prezent este a organiza, a conduce munca și lupta clasei muncitoare pentru construirea bazelor economice ale socialismului.

În jurul acestei probleme se organizează, se mobilizează toată munca Partidului, în această luptă și muncă se mobilizează clasa muncitoare, țărănimea muncitoare. De aici reiese clar că în momentul de față partidul nostru trebuie să facă o cotitură hotărîită în muncă, luând în primul rînd în mîna problemele economice, construirea bazelor economice ale socialismului, ca sarcină principală a regimului nostru. Noi nu putem sta pe loc, după cucerirea puterii politice, trebuie să creeze și bazele economiei socialiste, de aceea munca noastră de Partid nu poate fi în problemele economice izolată de celelalte munci politice și toată munca noastră politică este strîns legată cu aceste sarcini, de a construi bazele economice ale socialismului. Voi ați văzut că noi după doi ani de economie planificată am trecut acum la un pîan de cinci ani și avem toate condițiunile pentru a realiza mai devreme această sarcină uriașă și care stă în fața clasei muncitoare, construirea bazelor economice ale socialismului.

Noi am discutat cu secretarii de partid și în general Comitetul Central în diferite hotărîiri, rezoluții, instrucțiuni s'a preocupat permanent cu problemele economice și fără îndoială, mai ales după cteierea secțiunilor economice pe

lângă organele de conducere ale partidului de jos și până la C.C., Partidul nostru începe să cuprindă din zi în zi mai multe problemele economice și să controleze activitatea întreprinderilor economice mai bine, să țină în mână problemele transformării socialiste a agriculturii, a început să cunoască activitatea construcțiilor socialiste, în domeniul comerțului de Stat. Totuși avem imense greutăți, lipsuri și greșeli în economia noastră, greșeli serioase, care fără îndoială noi le simțim și le-a simțit întreaga economie.

Tovarășul Stalin vorbind despre problemele economice, spunea că greșelile în țările capitaliste, greșelile în economia unde domnește capitalul privat, sunt greșelile unor trusturi, a unor grupuri capitaliste, care se oglindesc prin crize, unul sau altul dintre capitaliști dă faliment, dar în general după aceste crize intră în normal, cum poate să intre în normal în condițiunile specifice de criză generală a capitalismului, totuși merg înaintem se normalizează întrucâtva, ca să creeze apoi noi crize.

La noi nu sunt capitaliști, patroni, unde totul formează un tot unic, orice greșală este resimțită de întreaga economie și foarte greu de reparat, dacă este vorba de greșeli mari importante. Vorbind de acestea tov. Stalin spune că, pentru că noi nu suntem chiar de tot infailibili în problema greșelilor, trebuie să avem rezerve de materiale, de materii prime, pentru a putea repara aceste greșeli. Nu este însă mai puțin adevărat, că trebuie să lucrăm în așa fel, încât să avem cât mai puține greșeli. Nu putem spune că noi nu am avut greșeli, pe lângă succesele mari pe care le-am înregistrat, dar în acești doi ani de planificare, noi am învățat să planificăm și să controlăm munca, s'a îmbună-

tătit organizarea muncii, s'a îmbunătățit sistemul de salarizare, s'a îmbunătățit și se îmbunătățește problema normelor, activitatea noastră în ceea ce privește stabilirea normelor juste, întreprinderile noastre lucrează cu beneficii mari, asigură o acumulare socialistă de bunuri, care ne-a permis să investim sume uriașe, care ne-a permis să pornim în planul nostru cincinal cu sume fantastice de investiții, pentru noi și noi întreprinderi economice, instituții culturale, de sănătate și altele.

Avem însă o serie de inele mai slabe, care împiedică mai ales îmbunătățirea, ridicarea nivelului de trai a celor ce muncesc, care face ca imensa rezervă care le-am fi putut mobiliza, atât pentru ridicarea nivelului de trai a celor ce muncesc, cât și pentru acumularea socialistă, pentru noi investiții, să nu fie folosite. Prin această nefolosire a rezervelor interioare a întreprinderilor, a nefolosirii posibilităților locale, a producției de larg consum, noi avem deficiențe foarte mari în ceea ce privește schimbul între oraș și sat. Avem deficiențe în ceea ce privește schimbul organizat între țărănimea muncitoare, care știm că este organizată în gospodării individuale și orașe. În această privință mai avem multe de făcut, căci noi știm că mai există încă o piață neagră, unde mărfurile, mai ales mărfurile producției agrare, sunt desfăcute în afara pieții legale. De aceea putem spune că în momentul de față inelul cel mai slab și totodată cel mai principal, este schimbul între oraș și sat, pentru că dacă luăm așa, apoi baza economiei socialiste, creiarea bazelor economiei socialiste, este tocmai creiarea acestui raport între producția agricolă și cea industrială, ca ele să formeze un tot unic, organizat între economia agricolă și cea industrială, și justa organizare

a schimbului dintre oraș și sat. Fără această justă organiza-
re a schimbului nu poate fi nici economie socialistă și în-
săși transformarea socialistă a agriculturii nu este posi-
bilă dacă noi nu organizăm în mod just relațiile între
oraș și sat, întărind alianța cu țărănimea muncitoare în-
tr-un schimb just între mărfurile industriale și cele
agricole.

Natural că schimbul, cu milioane de țărani izolați, nu
se poate organiza cum trebuie dacă nu avem încă gospodării
colective, dar aceasta este primul pas care trebuie făcut,
a organiza aceste milioane de țărani într'o organizație
largă de masă, cea mai aproape de înțelegerea lui, în
cooperative de consum. Cooperativele de consum devin ine-
lele principale în organizarea schimbului dintre oraș și sat
în perioada aceasta când într'o parte, avem industria de
Stat, socialistă, dezvoltată, care asigură o producție
industrială stabilă cu produse importante pentru țărănime
ca, textile, încălțăminte, petrol, sare, tutun și alte
produse industriale și de cealaltă parte țărănimea indi-
viduală cu posibilitățile sale, care se leagă prin coope-
rativele de consum cu această industrie și în felul acesta
schimbul poate fi organizat, în măsura în care poate fi
organizat în condițiunile actuale.

Problema cooperativelor interesează partidul însă,
și din punct de vedere al întăririi alianței între clasa
muncitoare și țărănimea muncitoare și pentru a învăța
țărănimea să se organizeze, la început în cooperative
de consum ca apoi să treacă la cooperative din producție,
Fiind organizat în cooperative, obișnuindu-se să aducă
produsele sale la cooperativă, conștiința țărănimii se
ridică, el vede că prin organizarea folosul lui este mai

mai mare, deschide drumul către organizarea țărănimii în gospodării colective, adică la transformarea socialistă a agriculturii.

Vedeți dar, cum schimbul între oraș și sate, devine aici inelul principal. Totul arată că trebuie să mergem spre această economie unică între producția agricolă și cea industrială, pentru construirea bazelor economice ale socialismului, iar lipsurile în această privință, neorganizarea schimbului just între oraș și sat, prin aceste inele principale, care sunt cooperativele, în afară de faptul că de pe urma nefuncționării lor suferă aprovizionarea muncitorilor și a industriei cu mărfuri agricole, dar subminează însăși baza de construire a socialismului în țara noastră.

Deosebit de importantă este și partea aceea, că schimbul dintre oraș și sat, asigură aprovizionarea muncitorimii industriale și a industriei noastre cu materii prime agricole, mai ales acum în condițiunile acute internaționale, cu greutățile pe care ni le fac imperialiștii, care interzic ca să ni se vândă lână, piele, bumbac și orice alte produse industriale, sau materii prime de care avem nevoie. Dar mai ales în problema bumbacului, a lânii, care sunt materii prime importante pentru industria care trebuie să îmbrace populația țării noastre, primim lovituri, care provoacă ruptura între sat și oraș și împinge produsele agrare la speulă, la piața neagră. la ridicarea prețurilor, la inflație. Dar mai mult, împinge la periclitarea planului industrial, la micșorarea planului industrial neputând îndeplini cifrele care le-am fixat în plan, lucru care face ca aprovizionarea cu produse industriale să slăbească și să slăbească deci și aprovizionarea țărănimii cu aceste produse.

Trebuie să asigurăm industriei materii prime, bumbac, cereale, lână, piele și alte produse de prelucrat în

industrie, căci din zi în zi sunt mai multe întreprinderi și nevoia se mărește. Mai ales bumbacul, care este posibil să fie introdus în țara noastră și să-l cultivăm în așa măsură, ca să devenim nu numai o țară producătoare de bumbac ci și o țară exportatoare de bumbac.

Dacă noi analizăm în mod serios problema schimbului dintre oraș și sat, vedem că ea este o cale principală nu numai pentru întărirea alianței între clasa muncitoare și țărănimea muncitoare ci ea este o cale pentru a construi bazele economice ale socialismului. De aceea această alianță nu este o alianță abstractă, fără conținut, ci ea este bazată pe serioase baze economice. Schimbul dintre oraș și sat tovarăși, trebuie să asigure, aprovizionarea industriei noastre cu materii prime, fără de care nu putem asigura îndeplinirea planului de industrializare a țării, satisfacerea nevoilor clasei muncitoare. a nevoilor populației orășenești, care crește din zi în zi și mai ales acest schimb ne asigură dezvoltarea industriei noastre naționale.

Iată de ce este așa de important acest inel al schimbului dintre oraș și sat, de care trebuie să ne legăm munca noastră politică din regiunile noastre, pentru ca să asigurăm orașele noastre cu pâine, și industria noastră cu materii prime.

Schimbul dintre oraș și sat ne ajută să luptăm împotriva speculei, a scumpirii prețurilor produselor alimentare, și cum stăm noi cu această problemă? Pentru ca să luptăm împotriva speculei se iau anumite măsuri administrative, se fac anumite legi, se fixează prețurile, se face controlul piețelor, fără îndoială că dintr'un punct de vedere aceste măsuri sunt foarte bune. Dar dacă noi venim cu o hotărâre, că începând de mâine țărani vor vinde laptele

7

în loc de 50 de lei, să zicem cu 6 lei și dacă nu vom lua în acelaș timp măsuri economice, adică nu vom asigura aprovizionarea pieții cu lapte, ci ne vom mulțumi numai a da aceste dispozițiuni administrative, țărani nu vor mai vine la piață, dar aici nu vor vinde laptele cu 6 lei, ci se vor duce alături și îl vor vinde cu 60 de lei. În felul acesta în loc să ajutăm muncitorul să-i ușurăm posibilitatea de a-și procura laptele îl obligăm să plătească mai mult decât a plătit înainte.

Dacă însă înainte de a fixa prețul laptelui la 6 lei, noi organizăm colectarea obligatorie a laptelui, asigurând-o 100 % și laptele colectate noi îl ducem la piață și în acelaș timp cooperativele aduc și ele pe piață laptele colectat la liber și îl vindem cu 6 lei, țăranul nu va mai putea specula prețul laptelui, mai ales dacă asigurăm schimbul prin cooperative, nu va mai putea specula clasa muncitoare care o aprovizionează cu produse industriale ieftine. Iată de ce trebuie bine organizată colectarea laptelui, atât cotele obligatorii cât și la liber, bineînțeles nu așa cum făcea Arolacta, care specula laptele și mai ales trebuie controlată producția gospodăriilor colective, a gospodăriilor de Stat, cărora le revine sarcina de a asigura în bună parte aprovizionarea muncitorilor. Mai ales gospodăriile de Stat, unde există tendința de a crede că ele au fost create pentru a consuma tot cecece produc. Nu pentru aceasta au fost create gospodăriile de Stat. Gospodăriile de Stat au fost create ca să producă mărfuri, să satisfacă nevoile orașelor cu zarzavaturi, cu lapte, cu carne, cu cereale, iar cu semințe selecționate și animale de rasă țărănimea, pentru a ajuta la ridicarea producției agricole. Să fie un exemplu pentru

8

țărănime, prin recoltele mari pe care le au, prin crescătorii de vite, de porci. Să nu se întâmple cum s'a întâmplat că noi cu imense investiții de capital am creiat aceste gospodării pentru a forma un sector socialist avansat la sate, care să asigure piața cu mărfuri agricole și am ajuns să avem un fel de întreținuti, care consumau tot ceea ce produceau.

Deci a lupta împotriva speculei, a fixa prețurile pieții, pot face atunci, când ai satisfăcut cererile pieții, ai influențat piața. Atunci când Statul vine cu un preț, dar nu a înțeles ca înainte de a veni cu acest preț el trebuie să mobilizeze cooperativele, gospodăriile colective gospodăriile de Stat, să asigure piața cu mărfuri și astfel să influențeze asupra prețului, el nu poate face treabă. Rezultatul este dispariția mărfii de pe piață și creșterea scumpetei.

Se impune deci mare atenție față de schimbul dintre oraș și sat, dar mai mare sprijin cooperativelor, sprijin de cadre, sprijin politic, sprijin de tot felul, pentru ca cooperativele să nu sufere, ca ele să se transforme în collectorul principal al produselor agrare, să introducă astfel în viață schimbul între oraș și sat.

7

Sigur că trebuie ajutați și comerțul de Stat, care are și el partea sa în această privință, mai ales în ceea ce privește sectorul socialist din agricultură, dar legătura cu milioanele de țărani individuali nimeni nu o poate face așa de bine cum o pot face cooperativele, cu atât mai mult cu cât prin cooperative, care la început au fost înțelese greșit, care mai aveau rămășițe ale vechiului regim, ale vechiului sistem cooperatist, care erau reprezentate prin anumite elemente chiaburești care speculau mărfurile industriale, care erau cooperative de tip capitalist,

9
cum au fost de pildă băncile populare, deci cu atât mai mult cu cât prin noile cooperative noi putem aproviziona țărănimea cu produse industriale eftine. Atunci trebuie să punem problema așa : "dacă î^{ți} dau eu, atunci dă-mi și tu", iar la noi la început s'a înțeles că cooperația nu are altă sarcină decât să aducă dela sate toate produsele industriale și muncitorii în schimb să cumpere de pe piață produsele țărănești cu preț de speulă. Aceasta însă nu mai este schimb, aceasta nu mai este o organizație de schimb între produsele agrare și cele industriale ci a devenit o organizație de aprovizionare a țărânimii.

Trebuie să facem din cooperativele noastre să devină aceste organe de schimb între produsele țărănești și cele industriale.

Prin aceste cooperative noi mai putem să organizăm țărănimea, după cum am arătat și mai înainte. Iată, cooperativele noastre înglobează un număr de 5 milioane de membrii din care cea mai mare parte sunt țărani. Nici odată n'am avut o organizare așa de formidabilă a țărânimii căreia îi trimitem anual mărfuri de în valoare de de miliarde și zeci de miliarde de lei, dar care ne trimite nouă mult mai puțin. Astfel în 1950 noi am primit dela țară mărfuri în valoare de 20 miliarde lei, ceea ce este un progres față de 1949 când am avut numai 4 miliarde, dar ceea ce în raport cu ce am trimis este puțin, extrem de puțin.

Astfel în regiunea Bacău, pe trimestrul IV, s'au trimis la cooperative mărfuri industriale în valoare de 520 milioane lei, iar mărfurile agricole primite în schimbul acestor mărfuri industriale erau numai de 184 milioane lei, adică 35%. Iată deci disproporția între ceea ce dăm noi și ceea ce primim, astfel muncitorul care luptă

pentru mărirea producției în loc să câștige pierde, fiindcă este nevoit să cumpere de la piață mărfuri scumpe, în loc să primească mărfuri ieftine prin cooperative, prin asigurarea schimbului dintre oraș și sat.

Iată de ce este atât de importantă asigurarea schimbului just între oraș și sat, în special în ceea ce privește aprovizionarea muncitorilor cu alimente, se găsește în cea mai mare parte în mâinile acestor milioane de gospodării individuale și nimeni nu poate scoate mai bine mărfurile din mâinile acestor milioane de gospodării decât cooperativele.

Să nu se întâmple ca acum când nici cotele obligatorii, ca de exemplu laptele să nu fie colectate în întregime. În privința laptelui, trebuie să luăm măsuri ca ele să asigurăm îndeplinirea acestei cote, trebuie să organizăm în fiecare sat un centru de colectare a laptelui și prin aceste centre să asigurăm aprovizionarea muncitorilor cu lapte, dacă nu cu 6 lei, sigur că acest preț nu este real, dar cu 10, cu 12 lei, dar nu așa cum a fost organizată Arolacta care cumpăra laptele de la țărani cu 8 lei kgr. și laptele ajungea pe piață cu 22 lei din cauza cheltuelilor de regie.

Trebuie să terminăm cu această clică putredă de . . .
burocrați care făcea ca statul să se transforme în speculant, și atunci cum poți pretinde ca țăranul să-și vândă laptele cu 12 sau 14 lei, când însăși Statul îl învață să speculeze prețul.

Este timpul ca să întărim cooperația, să asigurăm un schimb normal între oraș și sat și dacă lucrurile nu merg bine în acest domeniu, este că noi nu ne-am ocupat, organizațiile noastre de partid nu au luat în mână această problemă, și în această privință trebuie să luăm măsuri serioase, ca să nu se mai întâmple cazuri ca acelea când

când președinți de sfaturi populare, organizații întregi și membrii de partid, făceau demagogie, că nu este nevoie să-și plătească impozitele, sau să nu-și dea cotele, obligau cooperativele să le aducă mărfuri fără a le da nimic în schimb. Ce fel de alianță se creiază în felul aceste între oraș și sat, dacă nu ajutăm la ridicarea economică a țării. Fără aceasta nu se poate face socialism, fără aceasta nu se poate ridica nivelul de trai al muncitorilor și al țăranilor, și neprimind mărfuri cu prețuri reduse dela oraș nici țăranul nu poate să-și îmbunătățească situația, nici socialismul nu se poate construi pe o asemenea alianță în care țăranimea nu plătește impozite, nu există schimb economic între oraș și sat, nu există relații pe baze economice. Noi nu facem filosofie religioasă cu țăranii, alianța noastră este bazată pe schimburi economice între oraș și sat și nu pe o oarecare prietenie pe baza unor idealuri, pe care țăranimea nu poate să le înțeleagă mai ales astăzi când mai este influențată de burghezie, dacă nu primește textile, încălțăminte și alte mărfuri.

Nu se merge cu alianța, așa cum au înțeles unii tovarăși în campania electorală, când spuneau că "acum suntem ocupați cu campania electorală, ne vom ocupa după aceea cu aprovizionarea cooperativelor". Apoi ce fel de campanie este aceea, când vorbim țăranilor despre socialism, iar la cooperativă nu este gaz.

Iată de ce tovarăși este necesar de a se face o cotitură în această privință, de a organiza mai bine schimbul între oraș și sat și nu așa cum este acum. Ca să vă arăt mai departe date în legătură cu acest schimb, iată : în Reg. Dolj, s'au trimis la cooperativă mărfuri în valoare de 635 milioane lei și am primit mărfuri agricole în valoare de 257 milioane lei, este totuși un progres, adică 40 %,

12
mai bine stăm în regiunea Iași, unde proporția este de 55%, în schimb în regiunea Prahova avem proporția de 23%, iar în regiunea Stalin, numai de 20%.

Interesant este procentul în regiunea Stalin, care este o regiune bogată agricolă, una din producătoarele noastre cele mai importante de cartofi, deși s'a întâmplat ca în regiunea Stalin să se trimită cartofi dela Bacău și dela Bacău la Stalin. Regiunea Stalin este o regiune în care au fost mulți sași, aceștia, desigur în momentul acela măsura era justă, au fost expropiați. Gospodăriile lor aprovizionau un centru industrial ca Stalin, ce s'a făcut acolo, gospodăriile sașilor expropiați au fost colonizate cu țigani și rezultatul a fost că aceste gospodării au fost ruinate, iar astăzi această populație săsească a devenit robi la acești țigani, care nu lucrează, care nu au lucrat niciodată pământul și care au distrus complet gospodăriile, au vândut vitele, uneltele, au distrus casele și au plecat, sau în cazul cel mai bun țiganul stă ca un pașă iar sasul muncește ca rob la el. Greșit a fost acela care a crezut că va transforma țiganul dela o zi la alta în gospodar, în cel mai bun car ar fi trebuit trimis la o gospodărie de Stat, unde sub influența proletariatului dela aceste gospodării ar fi putut să devină muncitor, sau atrași în industrie, dar nu să-l faci stăpân pe o gospodărie ca acelea când el nu știe să țină în mână nici coanțele plugului.

Bine am rezolvat problema națională în aceste regiuni, am distrus și gospodăriile și am lipsit de aprovizionarea cu alimente un centru industrial cum este în regiunea Stalin. Este adevărat că au fost hitleriști, dar nu toți sunt chiaburi, este un popor otrăvit, dar care a suferit destul, ca să nu mai fie persecutat și să i se dea posibilitatea

13
să muncească, ca această regiune să înflorească din nou, să producă și să asigure aprovizionarea centrelor muncitorești. Nimeni nu are dreptul să condamne această populație să fie roaba altei populații, de altfel acest lucru este la fel și la Bistrița unde gospodăriile sașilor au fost colonizate cu moși, nu așa rezolvăm noi problema moșilor că îi dăm 5 ha. de pământ, din care însă nu produce nici atât cât mănâncă el și a lipsit în schimb regiunea Cluj de mărfuri agricole, căci sașii din Bistrița dădeau zarzavaturi până la Cluj, regiunea viilor este distrusă iar în casele cu etaj unde stăteau nemții au băgat vitele, iar nemții care s'au întors stau în grajd în locul vitelor, și moșii își băteau capul cum să urce vitele la etaj. Si astăzi noi le-am creiat un Comitet Antifascist German, noi le dăm ziare, le dăm școli în limba germană, dar aceasta nu-i ajută la nimic dacă nu-i dăm posibilitatea de a trăi și nu au posibilitate pentru că la noi în țară există robi, iată rezultatul. La fel și în Banat, unde coloniștii după ce au pustiit regiunea Dobrogea, acum pustiesc Banatul cu oile lor.

Această problemă trebuie serios rezolvată, au fost fasciști, dar aceasta nu înseamnă ca să sufere între poporul german de discriminări naționale, pe baza că au fost înscriși în organizații hitleriste și să nu ținem cont că acum în Germania este Partidul Comunist că au și ei un regim de democrație populară. Ce să facem cu acest popor de zeci de milioane de oameni ? Trebuia să fie condamnat la moarte ca popor ? Din punct de vedere economic a fost o lovitură și pentru noi, pentru că am lăsat regiuni industriale fără aprovizionare. Sau ce înseamnă aceasta, că numai fiindcă ești neamț tu nu poți să fi decât muncitor la o gospodărie de Stat și nu director, deși ești mai priceput decât alții.

14

Trebue să terminăm cu această stare de lucruri și dat posibilitate ca acolo unde pământul nu este muncit să nu mai aibă posibilitate să-l stăpânească. În aceste regiuni trebue întărită munca pentru crearea de gospodării colective în care trebuesc primiți și sași, să muncească în aceste gospodării, iar cei care nu vor să muncească să nu mai poată exploata pe alții, să terminăm cu această clasă parazitara care trăiește de pe spinarea sașilor.

Iar în gospodăriile colective să fie primiți și sași și moți, fără deosebire de naționalitate să punem în munci de răspundere cele mai bune elementele, cei mai pricepuți gospodari și atunci vom ridica din nou regiunea Stalin, Cluj, Timișoara, vom avea gospodării înfloritoare și cine o să muncească o să primească după muncă, fie el de orice neam, fiecare o să fie răsplătit după munca lui, după ceea ce dă societății și nu după privilegii naționale. Iar aceste elemente care nu au făcut niciodată agricultură care nu vor să muncească să fie atrase mai bine în industrie unde sub influența clasei muncitoare se vor transforma în elemente folositoare societății.

În legătură cu aceasta, vreau să mai ridic o problemă care dăunează muncii noastre, aceea de a judeca oamenii după dosar, de a împiedica un om să muncească numai pentru că are cine știe ce hârtie proastă la dosar. Sunt mulți oameni de specialitate, tehnicieni capabili, cu perspective de a se desvolta, care atunci când vrei să-l pui într'o muncă oarecare, vine regiunea cu dosarul și spune că nu merge fiindcă are nu știu ce la dosar.

Nu cu dosarul se rezolvă problema cadrelor, nu înseamnă că dacă un om are ceva la dosar el nu mai poate fi folosit în muncă, sigur, nu îl vei pune secretar de

partid, dar folosește-l în muncă și controlează-l. Nu căutați cu lupa dacă a spus cândva un cuvânt și între timp liniștiți toți deblocații stau și sabotează munca, la cooperative, în gospodării de Stat, etc. căci noi știm că dușmanii pătrund în diferite organizații în posturi importante de unde sabotează munca, folosind nepriceperea noastră, și nu este întâmplător faptul că ei pătrund tocmai acolo unde nu lipsesc oameni de specialitate. Este greșită metoda de a pune în posturi de specialitate oameni care nu cunosc munca, care muncesc într'o lună ce altul ar fi făcut într'o săptămână și ceea ce face, face cu greșeli, și fără înfoială că dușmanul de clasă folosește acest lucru tocmai pentru a lovi în noi. Deaceia, în loc să căutăm cu lupa dosarele unora mai bine să vedem cum lucrează dușmanul pe ascuns. Deși acest lucru nu ne-a împiedicat ca să trimitem în posturi de răspundere dușmani, nu ne-a împiedicat ca la verificare pentru regiuni și raioane, 60% din foștii secretari județeni să nu corespundă, ba mai mult unii au trebuit excluși din partid. Cunoaște cazuri când elemente dușmănoase creiau anume dosare împotriva oamenilor cinstiți pentru a-i compromite, pentru a-i îndepărta de la munci de răspundere. Avem cazuri în mișcare, când strângeau an de an documente împotriva oamenilor cinstiți, documente false, care nu au fost controlate și care împiedicau ca omul să fie pus în munca pe care o merita. Ce fel de elemente am avut noi la cadre, care au făcut aceste dosare. Sunt sătul de aceste dosare, ia mai bine omul, întreabă oamenii cu care a muncit în ultimul timp ce om este, controlează munca lui, controlează-i atitudinea față de regim și partid și pune-l cu curaj la muncă de răspundere. Verifică-i capacitatea, degeaba pui oameni la munci de răspundere după dosare.

16

A fost un om cinstit, muncitor, l-au pus ca contabil și peste câțva timp îl bagă în pușcărie. In felul acesta ai crezut că ai ajutat pe acest om ? Cazuri din acestea avem și la cooperative, când oameni cinștiți au ajuns la pușcărie din cauza nepriceperii și chiaburii spun: "Iată pe cine au pus la cooperativă". Trebuie să puneți în primul rând oameni pricepuți, mai ales în asemenea locuri cum este cooperativa.

In această chestiune vreau să atrag atenția că există o tendință de a pune în posturile economice oameni care nu merg în altă parte. Dece această subapreciere a conducerii economice ? Problemele economice sunt problemele de bază și dacă nu vom pune acolo elemente procepute, elemente în care să avem încredere, atunci tovarăși treaba nu va merge.

puțin am părăsit problema schimbului, dar problemele pe care le-am ridicat, aceia a cadrelor și problema sașilor, sunt probleme serioase care trebuiesc rezolvate. Pentru că acum, suntem puși în situația ca regiuni bogate, care aprovizionau centre muncitorești, astăzi cer alimente dela București, cazul cu Timișoara sau orașul Stalin, la fel Aradul și vreau să mai ridic aici o problemă care este greșit privită de tovarăși, cazul cu Bulgarii, care sunt considerați chiaburi fiindcă folosesc la grădărit brațe de muncă străine. Grădăritul este o muncă mai grea, care cere mai multă atenție, mai multă îngrijire, muncă unui om nu este rentabilă și atunci folosește brațe de muncă. Noi în loc să învățăm și să folosim știința Bulgarilor, în loc să învățăm dela ei grădăritul, îi facem chiaburi îi demobilizăm. Apoi dacă o să mergem pe acest drum nu vom avea nici zarzavaturi și o să distrugem și alte culturi, ca bumbacul sau altele care și ele cer mai multă îngrijire. Vedeți

tovarăși, nu este așa de simplu "folosește munca altuia", dar priviți și pentru ce o folosește.

Trebuie să luăm măsuri și în ceea ce privește organizarea distribuirii mărfurilor. Avem o serie de produse care dacă le-am gospodări mai bine ne-ar fi de mare folos pentru a organiza schimbul între oraș și sat. Mărfuri de care țărani au mare nevoie și care ne-ar permite să facem o presiune tovarășească asupra lor: "îți dau eu marfă, dar să-mi și tu mie ouă", mărfuri pe care de sigur noi le-am plătit iar cu banii ce țăranul îi câștigă depe ele să-și cumpere ceea ce are nevoie.

Noi însă ce am făcut ? Tocmai în timpul alegerilor a dispărut de pe piață sarea, chibriturile, tutunul și alte mărfuri strict necesare la sate și de ce tocmai în timpul alegerilor? Pentru că cooperativele, Sfaturile Populare, erau preocupate de campania electorală și au uitat lucrul elementar, că campania electorală este mai ușor de dus dacă noi aprovizionăm țărănimea cu tot ceea ce are nevoie. Mai mult, încurajezi comerțul negru, cum s'a întâmplat la gaz: veneau nevestele muncitorilor, stau la coadă și cumpărau gaz cu 10 lei, se duceau la țară și îl vindea cu 100 lei. Si atunci fără îndoială că nici țăranul nu.și va mai vinde oul cu 6 lei la cooperativă ci îl va vinde cu 30 de lei. Sunt anumite articole la țară care sunt mai necesare decât oricare altele ca : sarea, petrolul, chibriturile, trebuie să avem grije ca aceste produse să ajungă la țară prin cooperative, ca ele să fie pline de aceste mărfuri în permanență, chiar propun tovarășilor din comerț, ca produsele care în oraș se vând greu, ca șine de căruțe, caietele și altele, să fie predate cooperativelor, ca să nu mai fie obligați țărani să vină la oraș să le cumpere și atunci mai ușor va vinde țara-

nul și marfa sa la cooperativă, căci vor vedea că îi costă mai puțin să cumpere marfa dela cooperativă și să-și vândă produsele agricole, decât să meargă la oraș. Deasemenea trebuie folosit cât mai larg sistemul contractelor și obligate ambele părți, atât țărănimea cât și statul să-și respecte angajamentele. Contractele sunt tot un fel de organizare a țărănimii, care o împinde mai repede spre asociație, spre gospodăria colectivă. Ele ne ajută la îmbunătățirea aprovizionării cu plante industriale, cu lapte și carne, ajută aprovizionarea întreprinderilor cu mărfurile necesare. De aceea trebuie acordată o atenție deosebită contractelor, obligați țărani să respecte aceste contracte la fel și Statul, fiindcă avem cazuri când nu țărani sunt aceia care nu respectul ci Statul. Acest lucru trebuie socotit ca o acțiune dușmănoasă și contrarevoluționară de subminare a alianței dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare. Secțiilor economice le revine această sarcină de a controla în mod serios felul cum sunt respectate contractele atât de țărani cât și de Stat. Trebuie acordată o mare atenție ca Statul să respecte întocmai angajamentele din contract, aceasta obligă țăranul să-și respecte și el contractul și în afară de aceasta nerespectarea contractului de către Stat înseamnă pierderea autorității sale față de țărani, iar acolo unde statul nu are autoritate, acolo el nu poate să-și îndeplinească funcția sa de instrument al dictaturii proletariului.

Dar în afară de asigurarea schimbului dintre oraș și sat, trebuie în același timp mărită producția de mărfuri agrare a Statului, controlate gospodăriile de Stat, unde avem cazuri scandaloase, cazuri de nerecoltare a bumbacului, ca de exemplu cazul dela gospodăria Nicolae Bălcescu, unde aproape 70 hectare au

19

rămas nerecoltate, sau cazul dela Gospodăria . . . . . unde au rămas nerecoltate 100 ha. bumbac. (Tov. Miron Constantinescu : sau cazul dela Tulcea, unde 55 vagoane de roșii s'au stricat pe câmp).

Care a fost munca organizațiilor de partid, a organizației de bază din aceste gospodării ? Cum am controlat noi munca gospodăriei de Stat când am lăsat să se distrugă 100 ha. atunci când industria noastră duce lipsă de bumbac ? Că avem greutăți, că nu sunt brațe de muncă ? Dar și cu copii de școală, cu pionerii putem recolta această suprafață, decât să fi lăsat bumbacul necules. Lipsește însă inițiativa, lipsește organizarea, lipsește controlul din partea Partidului.

Trebuie dusă o muncă hotărâtă pentru ridicarea producției de mărfuri la gospodăriile de Stat, la gospodăriile colective, pentru că ele reprezintă o bază serioasă pentru a asigura producția de mărfuri agrare, de a asigura aprovizionarea întreprinderilor, a exportului, etc.

Dar tovarăși, pentru a putea organiza bine schimbul dintre sat și oraș, trebuie și mai multe mărfuri industriale. Pe lângă întreprinderile noastre socialiste, trebuie dezvoltate întreprinderile locale, trebuie folosite posibilitățile locale. Noi vorbim mult despre aceste lucruri, dar de făcut încă n'am făcut ceea ce am fi putut face. S'au dezvoltat mai ales cooperativele meșteșugărești, dar aceste întreprinderi încă nu pot satisface nevoile pieții și de multe ori produc mărfuri care nu se pot vinde în regiunea respectivă și aceste produse stau nevalorificate în întreprinderi.

Trebuie să existe o legătură între întreprinderile de Stat și cele ale secțiunilor economice ale Sfaturilor, care în

felul acesta să cunoască cerințele comerțului și să dirijeze producția de larg consum. În special ele să se îndrepte în spre cerințele și nevoile satelor, să facă contracte cu cooperativele pentru o serie de produse sătești. Se găsesc mii și mii de posibilități pentru a dirija aceste mărfuri și în acelaș timp a asigura schimbul cu diferite produse ale satului. ^ăAtenție deosebită în această privință trebuie dată stimulării inițiativei cooperativelor. Noi am mers în ultimul timp pe o poziție de descentralizare și a Centrocoop-ului, care este un for de conducere și numai de conducere, care coordonează munca regiunilor, însă fiecare regiune are posibilitate să acționeze în cadrul său, după cum îi dictează interesele. Noi facem o greșală colosală, când împiedicăm dezvoltarea acestei inițiative, când așteptăm ca totul să vină dela centru, lucru care duce la situații de felul acesta, că s'au dus din Banat, regiune care a suferit oarecum de secetă, ~~ca~~ mai mulți chiaburi în Moldova ca să cumpere sămânță pentru nu știu câte rude de-ale lor ~~și~~ și cu aprobarea Sfatului Popular și a organizației de Partid, care cunoșteau legea, știau că comerțul de cereale este interzis, care au permis acest comerț ilegal să se facă sub ochii lor, au vrut să ducă în Banat o cantitate mare de grâu. Noi cunoaștem acest fel de a veni dintr-un loc în altul din 46, când Moldova a fost invadată de speculanții care mergeau în Banat, cumpărat grâu și îl speculau. Noi cunoaștem asemenea binefăcători ai comunei, care se duceau cu banii comunei, cumpărau grâu, îl vindeau în altă parte și se întorceau acasă cu banii spunând că nu au primit, dar între timp își câștigaseră suma lor. Si acum s'a încercat aproape acelaș lucru, din cauză că noi n'am înțeles utilitatea cooperativelor. Dece nu s'a

făcut acest lucru prin cooperativele comunelor respective ? Ar fi costat mai puțin și speculanții nu ar fi jecmănit populația. Nu s'a făcut, pentru că n'am înțeles importanța tocmai a acestui inel principal, care este schimbul între oraș și sat, iar cooperația este inelul principal al acestui schimb, căruia trebuie să-i acordăm toată atenția și nu așa că punem elemente dușmănoase sau nepricepute în posturi de răspundere la cooperație. Dușmanul folosește aceste lipsuri ale ~~noastră~~ noastre se folosește de nepriceperea unora și sunt băgați oamenii nevinovați la pușcărie din cauza nepriceperii lor, iar adevărații bandiți sunt liberi ? Dece pentru că știu să se ascundă, pentru că justiția noastră judecă după sentimentalismul mic burghez, lăsând câteodată din milă bandiți liberi și oameni nevinovați sunt băgați la răcoare.

Elementele dușmănoase care și-au pierdut puterea, găsesc în aceste acțiuni dușmănoase din sectorul nostru economic, metode pentru a lovi în statul nostru, folosesc nepriceperea unora și greșelile altora, subminează încrederea masselor în regimul nostru ; de aceea când judecătorii noștri acționează așa, ei lovesc în regimul nostru, lovesc în lupta pentru construirea socialismului.

Mai există la unii oameni credința că a fi numit la cooperativă înseamnă o afacere. Astfel am avut cazuri de demisii din Sfaturile Populare, pentru că nu au fost numiți președinți la cooperativă.

Trebuie serios mobilizate și Sfaturile Populare și Cooperația ca să răspundă cu capul de orice chestiune ; trebuie să lărgim acțiunea cooperativelor, să îmbunătățim sistemul de salarizare a cooperației ; trebuie să avem în vedere

când vor veni alegerile pentru uniunile și comisia cooperației, când să fie prelucrate toate aceste probleme, arătate interesele economice între clasa muncitoare și țărănimea muncitoare, de organizare a sistemului cooperației și mai ales oamenii, participarea oamenilor cinstiți, a oamenilor care luptă hotărât pentru construirea socialismului, oameni care asigură îndeplinirea sarcinilor și datoriilor față de Stat ; să evităm tovarăși cazuri, cum s'au arătat în rapoartele de aici, când organizații de partid întregi, secretari de partid, alți activiști, singuri calcă disciplina de Stat, sunt singurii care nu îndeplinesc cota obligatorie față de Stat. Cum poți să ai autoritate, cum poți face pe acești oameni să-și îndeplinească planul de cultură, cum poți face pe acești oameni să împartă just planul de cultură, să mobilizeze satul pentru a face schimb cu cooperația, pentru a preda cotele, cum poate clasa muncitoare să-și exercite prin el dictatura sa, când el nu- respectă disciplina de Stat, face alianță cu chiaburii ? Este o sarcină serioasă a organizațiilor de Partid, de a îmbunătăți această stare de lucruri.

Ași vrea să mă refer tovarăși, asupra dezvoltării economiei locale și vreau să citesc ce spune tov. Stalin, despre importanța acestui lucru :

.....

Acest lucru se potrivește perfect și la noi tovarăși, pentru că industria noastră centralizată nu poate să fie în stare să adigure toate cele necesare, după specificul și nevoile fiecărei regiuni și deaceia fiecare regiune, fiecare raion, trebuie să-și dezvolte producția sa locală.

Acest lucru tovarăși ajută nu numai pentru lărgirea schimbului între oraș și sat, acest lucru tovarăși ajută la înflorirea regiunii respective, la întărirea orașelor și comunelor, la îmbunătățirea urbanistică, la construirea și creșterea a o serie de instituții de cultură și sociale peste plan, pentru că această producție, beneficiile acestei producții, în cea mai mare parte va rămâne la dispoziția acestor comune, dând astfel posibilitatea de a folosi aceste beneficii pentru dezvoltarea mai departe a acestor producții locale, pentru lărgirea bugetelor locale ale acestora. Iată de ce am subliniat importanța acestui lucru.

Deci tovarăși, organizând just schimbul dintre oraș și sat, vom lichida specula, vom reduce prețurile, vom ușura aprovizionarea industriei noastre cu materii prime, lărgind astfel posibilitățile noastre, vom asigura aprovizionarea centrelor muncitorești.

Ași vrea să mai ridic aici unele probleme deosebit de importante, ca normele despre care s'a mai vorbit, despre ascuțirea vigilenței față de dușman, problema disciplinei față de muncă, toate acestea privind în mod direct realizarea planului nostru cincinal.

O însemnătate deosebită pentru noi în vederea realizării planului cincinal, este întărirea disciplinei în toate domeniile noastre de activitate, întărirea disciplinei față de Stat, disciplinei de Partid, disciplina financiară și altele.

Clasa muncitoare este cea mai organizată clasă, cea mai disciplinată clasă din câte a cunoscut istoria, organizarea clasei muncitoare, disciplina ei, constituie însăși tăria ei, cu ajutorul căreia ea a preluat puterea politică în mâini.

Totuși însă, clasa muncitoare suferă încă influențe mic-burgheze mai ales acolo unde clasa muncitoare este tâhără, unde ea mai este legată de satul, acolo unde ea mai are ceva pământ, locuiește la sate. Aceste elemente cu influențe mic-burgheze, subminează disciplina clasei muncitoare, devin un adevărat pericol pentru clasa muncitoare, începe călcarea disciplinei, lucru care trebuie combătut cu hotărîre, pentru-că călcarea disciplinei periclitează producția, periclitează îndeplinirea planului cincinal. Dacă noi luăm țărănimea în majoritatea ei, vom vedea că ea se supune disciplinei, își achită datoriile față de Stat, se duce disciplinat în armată, predă cota de colectare, plătește impozitele și se bucură de toate drepturile cetățenești, susține regimul și majoritatea țărănimii, merge convingându-se din zi în zi mai mult de folosul, ~~xxx~~ lor, alături de clasa muncitoare, luptă pentru transformarea socialistă a agriculturii.

Apoi marea majoritate a clasei muncitoare nu numai că susține regimul, dar ea este și cea mai disciplinată, fiind convinsă că altfel nu va putea construi socialismul în țară, și deci nu va putea să-și îmbunătățească nivelul său de trai. Ea este deci fără îndoială pentru disciplină.

Și această țărănime muncitoare și clasa muncitoare, au votat pentru statul dictaturii proletariatului, statul lor, sprijinul lor, pentru a apăra interesele construirii socialismului.

Deci dacă majoritatea clasei muncitoare și a țărănimii muncitoare este disciplinată, fiindu-i necesar acest lucru, nu este admisibil ca conducători de partid, activiști de partid, sau în ramura economică nu se supun disciplinei de Stat și de Partid, singuri calcă hotărîrile C.C., calcă principiul centralismului democratic, disciplina de partid, hotărîrile

25

Guvernului și nu controlează cum sunt apărate aceste legi de organele principale ale dictaturii proletariatului, justiția, miliția, securitatea, nu mobilizează organizațiile de masă, la lupta pentru disciplina de Stat.

Este cunoscut faptul că acolo unde se calcă disciplina legii, acolo partidul suferă, începe anargia, nerespectarea legilor. Toleranța față de nerespectarea legilor înseamnă moartea Statului. Tovarășul Stalin spune că, Statul care nu are autoritate, a cărui legi nu sunt respectate, acest stat piere. De aceea este extrem de important să fie respectate legile Guvernului, decretul Marii Adunări Naționale, trebuie respectate întocmai, pentru a întări autoritatea de Stat. Clasa muncitoare și țărănimea muncitoare respectă legile Statului și nu este admisibil ca să tolerăm ca o mână mică de dușmani ai clasei muncitoare, de elemente înapoiate ale clasei muncitoare și țărănimii muncitoare să calce legile țării. Iată de exemplu, într-un sat vine Comitetul de Colectare și cere chiaburului cota, acesta refuză să o predea. Colectorul se duce la judecător, cere să-l aresteze pe chiabur, acesta spune că nu se poate fiindcă mai are 4 zile, după 4 zile colectorul se duce din nou la chiabur, acesta îi dă cu securea în cap. Nici atunci judecătorul nu-l arestează fiindcă trebuie să vină miliția să constate crima. Această atitudine nehotărâtă a încurajat chiaburul. Trebuie să ținem în mână problema disciplinei. Chiar și celelalte elemente mic burgheze, țărănești le place să calce disciplina. Care este atitudinea micului burghez ? El merge acolo unde simte puterea, când este convins că vechiul regim este definitiv distrus și clasa muncitoare și-a câștigat autoritate, mijlocușul vine atunci cu tot sufletul la noi. Dar dacă noi folosim alegerile pentru a călca

26

disciplina Statului nostru, nu luăm impozitele ca să nu dăunăm alegerilor, atunci sigur că autoritatea noastră va scădea.

Acolo unde nu este disciplină, acolo nu poate fi nici vigilență, nici control, mii de astfel de greșeli și devieri nu se pot contra, pentru că nu știi unde a fost călcată disciplina de Stat, unde este nepriceperea, mâna dușmanului, de aceia de multe ori riști să pedepsești un om nevinovat. Ca să dăm un exemplu : Noi venim cu hotărîrea că cartofii nu se pot vinde mai scump de 6 lei kgr., vine însă organizația tineretului dela Sibiu și cumpără pe piață cartofii cu 20 lei; iată ce atitudine au tov. noștri, noi venim cu legi împotriva speculei și organizația noastră de tineret aalcă această disciplină, încurajează specula.

Iarășî nu putem admite ca din cauza unor elemente anarhice, care vin la lucru atunci când le convine, să periclitiăm planul nostru cincinal și să ajuntem la situația că trebuie să stea toată schela II-a fiindcă lipsesc jumătate din oameni. Dacă el are casă, pământ, să stea acolo, să nu îngreuneze producția celorlalți, să nu vină să spună că nu vine la lucru pentru că nu are cartelă ; anul trecut a avut cartelă și totuși nu a venit la lucru.

Trebuie arătat muncitorilor ce înseamnă lipsa aceasta a unora din ei, că din cauza acestor lipsuri nu am putut îndeplini 200.000 tone țitei în anul trecut, și mai bine să luăm măsuri de vreme să ne scăpăm de acești chiaburași și semi-chiaburași, decât să periclitiăm planul cincinal. Nu se poate îndeplini Planul Cincinal cu asemenea elemente, care nu vin regulat la muncă, care nu iau parte la nici o ședință, la nici o întrunire, care nu știu ce înseamnă disciplina. Noi nu putem călca din cauza lor interesele clasei muncitoare, noi nu putem

confunda interesele clasei muncitoare cu interesele acestor indivizi speculanți care lucrează după cum este timpul, după cum se scoală, după interesele lor de speculanți și apoi mai vin să li se dea cartelă și foarte bine că nu li s'a dat. I-am împiedicat să speculeze, cu, făceau înainte, produsele pe cartelă, să mai vândă cu preț de speculă săpunul și uleiul, muncitorului cu 4 copii care trăiește numai din salariul său.

Cred că este necesar ca în aceste regiuni să se intensifice organizarea de gospodării colective, trebuie să luăm în acelaș timp măsuri să creiem un proletariat stabil în aceste locuri, să clădim locuințe pentru muncitori, să terminăm cu aceste elemente care desorganizează disciplina și calcă interesele statului, sabotează planul cincinal. Mai bine cu puțini muncitori, dar mai bine organizată munca, folosiți tovarășii ~~care au propus să introducem~~ mai bine tehnicienii și cred că greșit au procedat acei tovarășii care au propus să introducem premii pentru venirea regulată la muncă, această însemna a încuraja această stare de lucruri. Inseamnă să admitem indisciplina, și nu este posibil ca minerii care au așa o tradiție revoluționară să fie acei care calcă disciplina. Acolo este ceva nesănătos, acolo lipsește controlul, acolo undeva și-a băgat coada ~~în~~ contrarevoluția. Lucru concret, dacă imediat după mărirea salariilor minerilor, producția a crescut vertiginos acum, după 2 - 3 săptămâni a început să scadă.

Aceste regiuni trebuie încadrate cu elemente noi, organizate cadre muncitorești, ca ele să poată îndeplini normele, să asigurăm îndeplinirea Planului Cincinal.

În ceea ce privește fixarea nouilor norme, deja ni se semnalează că în unele părți sunt obiecțiuni. Și aici trebuie să fie

nouă căci numai tehnica asigură cu adevărat creșterea productivității muncii. Acolo unde muncitorul depășește de 3 - 4 ori norma, dar această depășire nu este cauzat de îmbunătățirea tehnică, înseamnă că norma aceasta nu este justă. De aceea este important ca normele pe care le introducem să fie norme juste, cere să ducă în primul rând la ridicarea productivității muncii.

Cred că a fost o neglijență serioasă din partea Confederației, că deși s'a hotărât introducerea carnetelor de muncă, totuși nici până acum nu a prezentat forma acestor carnete conducerii partidului.

Va trebui să luăm măsuri serioase pentru îndepărtarea elementelor nedisciplinate din fabrică, care nu se prezintă regulat la muncă, care periclitizează îndeplinirea planului. Nu avem brațe de muncă ? Va trebui să căutăm să ridicăm noi cadre să folosim mai bine cadrele existente și să dăm o atenție mai mare transformării socialiste a agriculturii care ne va putea asigura industria noastră cu brațele de muncă necesare.

Mai vreau să ridic o chestiune. Noi desigur mergem pe drumul îngrădirii chiaburimii. Dar cum îngrădim noi chiaburii ? I-am forțat să plătească un salariu absolut nejust muncitorilor agricoli, salariu mai mare decât primește un chiabur. Când un salariat agricol ajunge să primească 300 - 400 lei pe zi cu mâncare, desigur că muncitorul dela Gospodăria de Stat sau semiproletarul din fabrică legat încă de sat, va prefera în timpul verii să lucreze la chiaburi. Am ajuns la situația ca Gospodăriile de Stat, din lipsa brațelor de muncă, au fost nevoite să plătească același salar ca și chiaburii, lucru care a făcut ca în Gospodăriile de Stat să se plătească un salariu mai

mare decât în fabrică. Chiaburului îi convine să plătească fiindcă el speculează înzecit produsele lui la piață. Dar nu este just ca salariul unui muncitor calificat din fabrică să fie mai mic decât acela al unui muncitor necalificat din agricultură,

Trebuie să simplificăm și aparatul funcționăresc, fiindcă avem mai mulți funcționari decât elemente producătoare.

Va trebui să mobilizăm masele. Critica și autocritica trebuie să fie motorul dezvoltării noastre și îndeplinirii Planului Cincinal. Nu putem spune că la noi critica și autocritica sunt folosite cum trebuie, nouă ne este frică de critică și mai ales de autocritică, ne este frică să ne spunem lipsurile. Iată eu, am arătat aici o serie de lipsuri și dacă cineva nu ar vedea realizările care sunt, ar spune că este nenorocire ! Nu este nici o nenorocire, dar noi suntem comuniști și știm să ne îndreptăm lipsurile, arătându-le și discutându-le. Să nu ajungem în situația în care am ajuns de multe ori, că tolerăm, tolerăm greșelile și lipsurile unui om și apoi îl aruncăm, fără să-l fi ajutat vreodată în munca sa. Este foarte ușor să distrugi un om, dar este și foarte greu ca să-l crești. Pentru a crește cadre trebuie să le și ajuți în muncă, trebuie puse în fața greutăților, arătate lipsurile lor și greșelile lor, pentru a le învăța să-și îmbunătățească munca, la fel și cu autocritica și sunt sigur că în munca voastră veți avea mai multe rezultate. Iată de exemplu, în timpul campaniei electorale, am fost în Orașul Stalin, când am început să vorbesc simțeam că nu am nici o legătură cu ei, se mișcau, vorbeau, dar când am început să vorbesc despre lucruri concrete,

despre sarcinile Sfatului Popular, despre greșeli, lipsuri, fără îndoială am arătat și părțile pozitive ale muncii, s'au ridicat oamenii și era un entuziasm extraordinar. Da, spun ei atunci, sunt lipsuri, sunt greutăți, dar conducerea noastră vede aceste lipsuri care se vor remedia fiindcă sunt lipsuri ale începutului și așa mobilizeze masele la luptă pentru construirea socialismului. Dacă nu vorbim noi, vorbește dușmanul, care exagerează, arată părțile proaste ale muncii noastre și demoralizează masele. Nouă nu ne este frică de ce spune Vocea Americii, sau Radio Londra ; de multe ori te miră ce minciuni spune. Noi trebuie să venim să arătăm maselor greșelile și lipsurile noastre și atunci masele vor simți legătura cu noi, vor simți legătura cu Partidul, ne vor ajuta să înfrângem lipsurile, dar aceasta este legea dezvoltării, construirii socialismului, ea este motorul care împinge înainte, legea care împinge spre progres. Ea este aceea care antrenează masele ca să ne ajute, ea ține legătura noastră cu masele. Trebuie să facem în această privință o schimbare și în fabrici ; nu mai sunt cazuri când oamenii dacă arată deschis lipsurile și ferească sfântul să fie și nonmembri de partid, sunt considerați dușmani. Dar critica maselor constituie un control revoluționar al maselor asupra muncii noastre. Experiența Uniunii Sovietice ne arată că ~~trebuie~~ trebuie să mergem pe această cale.

Tovarășul Stalin, când se ocupă de această problemă a criticii și autocriticii, spune :

.....

Un rol deosebit în dezvoltarea criticii și autocriticii trebuie să-l aibă presa, de aceea o mare atenție trebuie dată

corespondenților, iată ce spune tov. Stalin în această privință

.....

Cred că este necesar să studiați în amănunțime operele tovarășului Stalin, mai ales începând de la volumul 5, 6 7, în care problemele sunt legate de situația noastră din acest timp

Iată ce spune mai departe tov. Stalin :

.....

Iată tovarăși cum tov. Stalin aplică această armă a criticii și autocriticii încă la începutul construirii socialismului în Uniunea Sovietică, atunci când Uniunea Sovietică era înconjurată de țările capitaliste, când puterea Uniunii Sovietice era slabă, când trăia pe solidaritatea internațională a proletariatului și contradicțiile interne ale capitalismului, care n'a putut organiza un războiu împotriva Uniunii Sovietice, cum a organizat mai târziu Hitler, nici atunci nu a avut teamă de autocritică și pune probleme deschise.

Noi nu vom putea duce la îndeplinire sarcinile noastre, dacă nu vom antrena masele să ne ajute, dacă nu vom dezvolta larg critica și autocritica să avem curajul a ne spune lipsurile. Noi nu vom putea remedia la timp greșelile ce se fac, dacă nu le vom critica la timp, critica muncii noastre, în problemele economice, critica greșelilor în ceea ce privește problema transformării socialiste a agriculturii, toate acestea dacă noi vom avea curajul să le arătăm, le vom rezolva mai ușor și mai repede. Și în această chestiune un rol important îl au secțiile economice ale Partidului. Va trebui să lichideze lipsurile care s'au constatat la multe din aceste secții, de a lua răspunderea organelor respective de Stat. Nu acesta este rolul lor, de a contraindica activitatea întreprinderilor, nu chemând la raport directorul,

ci pur și simplu prin organizațiile de partid să cunoască situația, să propună biroului regional remediile necesare, să nu înbușe inițiativa întreprinderilor, cum s'a întâmplat la Gospodăriile de Stat, când secțiile agricole ale raioanelor se duc și fac agricultură în locul directorului și în felul acesta îi ia acestuia simțul de răspundere. Secția nu poate să răspundă de munca directorului, dar ~~nu~~ în asemenea cazuri/^{nici} directorul nu mai poate avea răspunderea lor. Rolul nostru nu este de a lua locul organizațiilor economice, ci de a le controla, de a le stimula simțul răspunderii, de a mobiliza oamenii cu toată autoritatea partidului în muncă și desvăluite fără nici o milă lipsurile și greșelile, să facă critică, să-și facă autocritică. În această chestiune vreau să mai arăt o greșală serioasă pe care o facem, aceia să nu lăsăm un om să se desvolte într'un loc, să se specializeze, există tendința de a scoate un om după un an din muncă spunând că s'a învechit, tendința de a crea oameni universali. Aceasta este o atitudine greșită, oamenii trebuie specializați, trebuie să fie lăsați în munca pe care o au ca să se ~~nu~~ învețe, să se specializeze, nu așa că ținem un om la cooperatie o săptămână, apoi îl trimitem la Ministerul Agriculturii, fără îndoială că așa nu vom avea un Minister bun. Aceasta nu este o politică bună de cadre, nu așa se rezolvă problema cadrelor, mutând cadrele la 2-3 luni de zile de la un loc la altul, sau furându-ne unul altuia cadre. Lăsați oamenii să se specializeze, nu creați oameni universali, pentru că așa ceva nu este posibil, căci neștiința noastră o folosește dușmanul, elementele birocratice. Problema cadrelor este o problemă extrem de importantă, dar cadrele trebuie sprijinite trebuie crescute și noi nu creștem cadrele noastre, fiindcă ne

34

ne este mai ușor să furăm cadre unul dela altul, sau să le mutăm dela un loc la altul și împiedicăm în felul acesta să avem cadre calificate.

Fără îndoială tovarăși, că eu aici am ridicat multe probleme, totuși cred că dacă voi veți aplica numai o parte din ceea ce v'am spus eu, dacă vă veți strădui să analizați lipsurile voastre să le remediați, cred că munca voastră se va îmbunătăți și în această privință ceea ce v'am spus eu aici vă va fi de folos.

Notă

35

Intr'un raport al Siguranței Arad din 28 Ianuarie 1929, adresat Siguranței Generale la București și semnat de comisarul Ciorăscu reiese că Siguranța Arad avea un informator care făcea parte din conducerea Partidului la Arad.

După felul cum sunt redată ședințele și rapoartele dela ședințe, reiese deasemeni că informatorul cunoștea bine mișcarea.

In raportul Siguranței, arătat mai sus, reiese că informatorul a asistat la ședințele Comitetului de Partid din Arad unde a luat cuvântul Luca Laslo și Cloțan, și printre altele ambii au descris cum au decurs ședințele Congresului al IV-lea al P.C.R. în străinătate.

Deasemeni informatorul dă amănunte asupra hotărârilor Partidului în ce privește organizarea după Congresul al IV-lea.

In notă se mai arată că "informatorul urmează a fi însărcinat de Luca Laslo să treacă Nistrul, printr'un punct fixat și într'o comună din apropierea Nistrului să ridice 500.000 lei pe cari să-i ducă în țară pentru a fi întrebuințați numai în Valea Jiului. Asta cât de curând"

Rugăm să fie cercetat fostul comisar Ciorăscu care să arate numele acestui informator.

C. C.
Tr. Vălcu. V.

18.VII.1952.

2. 8. 1952.
urgent
Tr. Vălcu. V.

Printen. In

36

R E C O N S T I T U I R E A

=====

MEMORIULUI TRIMIS AMBASADEI SOVIETICE DIN BUCURESTI IN
SEPTEMBRIE 1949 - PRIVITOR CAZUL LUCA.- Adresat personal
tov.KAFTAZADZE =

Iată o serie de fapte obiective din a căror înlănțuire rezultă că V.LUCA este dușmanul Partidului, Revoluției și U.R.S.S.

Fiindcă nu cunosc aici în București pe nimeni din organele M.S.S. (M.Z.b), vă rog pe Dvs. ca exponent al Marei U.R.S.S. și al Tov.STALIN, să luați cunoștință și să dați curs prezentei (arătăm cine sunt).-

1.- In Decembrie 1947, V.LUCA este încunoștințat, în urma unui raport făcut de mine la Secția Financiară a C.C. - P.M.R., că în operațiile livrărilor către Stat se comit mari fraude de către furnizori, în complicitate cu funcționari din aparatul de Stat însărcinați cu operațiile livrărilor, dându-i-se cu această ocazie și date precise privitoare la firmele "Sincomec" și "Exora".- La recomandăția sectorului financiar - tov.ALEXANDRU SOLOMON - LUCA (ministru de Finanțe) numește Inspector General Financiar pe lângă Cabinetul Ministrului pe V.TAUTU, căruia îi dă primă însărcinare: descinderea dela Soc."Sincomec" și "Exora" (semnalate de mine).-

La 20 Decembrie 1947 se face descinderea la zisele societăți și se descoperă corpuri delictive, acte compromițătoare, care dovedesc realitatea fraudelor dela operațiile livrărilor, ca fiind un sistem general al tuturor firmelor furnizoare, în complicitate cu aparatul de Stat și că proporția fraudelor pentru perioada până în Decembrie 1947 atinge cifra astronomică de 50.000.000.000 (cincizeci miliarde) de lei stabilizați.- Sunt arestați primii furnizori și o serie de funcționari printre care și Seful Marelui Stat Major, Generalul PRETORIAN, ș.a.-

2.- In cursul lunii Ianuarie și Februarie 1948, aflu despre manevrele de mușamalizare și împiedicare a desfășurării anchetei fraudelor de mai sus, manevre făcute de

. / .

colaboratorul intim al ministrului LUCA, consilierul EIDLITZ, precum și de totala sabotare a acțiunii de demascare a defraudatorilor, făcute de organele Poliției Judiciare în complicitate cu Cabinetul Ministerului de Finanțe.

3.- Aflu despre cazul concret privitor pe furnizorul capitalist DAVID ERLICH, care la denunțul lui V.TAUTU, este surprins în flagrant delict de mituire a lui TAUTU cu suma de șase milioane (6.000.000) lei, pentru a nu se face ancheta la Societatea furnizoare "Impexrom". Se dresează proces-verbal semnat de TAUTU, EIDLITZ și Seful de Cabinet al lui LUCA - JOOC.-

Procesul verbal este luat de EIDLITZ, care nu-i dă niciun curs, împiedicând în același timp și facerea anchetei la Soc."Impexrom", așa cum ceruse ERLICH.-

4.- În cursul lunii Februarie 1948, fac un memoriu în care expun gravitatea și proporția fraudelor dela livrări, cu un studiu amănunțit al efectelor acestor fraude asupra devalorizării leului, cu date precise și unele probe ce arătau că o bună parte din sumele fraudelor sunt trecute fraudulos peste frontieră sub formă de devize și valori, iar altele alimentează mișcările politice ale dușmanilor de clasă, etc.-

Arătam că orice întârziere în desfășurarea rapidă a descinderilor înseamnă dispariția averilor, a probelor și fuga peste frontieră a vinovaților.- Propuneam și un plan de lucru elaborat în funcție de datele pe care le posedam.-

Acest memoriu a fost semnat de mine și de tov.ALEXANDRU ROMAN și apoi înaintat lui LUCA - ministrul Finanțelor și lui T.GEORGESCU, Ministrul Afacerilor Interne.-

LUCA n'a dat nicio urmare și niciun răspuns acestui memoriu.-

TEOHARI GEORGESCU ne-a invitat, a discutat problema și m'a pus în legătură cu SIMION POPP, subdirector general al Polițiilor, cu dispoziția de a încerca punerea în practică a propunerilor mele.- Peste câteva zile SIMION POPP îmi comunică cu indignare și amărăciune, că Ministrul de Finanțe se opune la facerea anchetelor dela livrări, fiindcă ..... prepară el un plan de acțiune(!).

5.- Pe la sfârșitul lui Februarie 1948, furnizorul defraudator DAVID ERLICH este trecut peste frontieră în mod

38

fraudulos, cu familia, cu devize și valori, de către mașina lui ALEX.IACOB, alt colaborator intim al lui LUCA.- Pentru acest scop a fost eliberat din arest, unde se afla cercetat pentru alte fraude - la stăruința și ordinul lui EIDLITZ.-

Trecerea peste frontieră se face cu mașina Ministerului de Finanțe (A.IACOB).-

Cu vreo două zile înainte de eliberarea și fuga lui ERLICH, SIMION POPP - înștiințat de mine printr'o notă informativă că se prepară fuga peste frontieră a lui DAVID ERLICH, dă un ordin de urmărire contra acestuia și anunță telefonic pe EIDLITZ să nu-l elibereze pe ERLICH, căci este urmărit de M.A.I.-

Totuși, în disprețul acestei preveniri, a doua zi EIDLITZ ordonă eliberarea lui ERLICH și împreună cu ALEX. IACOB, îl trece peste frontieră în Ungaria.

6.- Dovedirea faptului trecerii peste frontieră de către mașina Ministerului de Finanțe, se face cu o notă scrisă ce am obținut-o dela fostul comisar IFRIM.-

Despre acest lucru știe și are date fostul Maior FIREA (M.A.I.).-

7.- La fabrica "Sf.Gheorghe" (capital american și englez) se fraudează Statul cu peste un miliard lei stabili-zați.- Fraudele se comit de către directorul capitalului străin Dr.RATZ, în complicitate cu SCHNEIDER, director comercial român.-

Sunt dovezi că Dr.RATZ trimite devize fraudulos peste frontieră.- Evident că și SCHNEIDER face la fel, căci ultimile fraude descoperite (cazul a 16.000 metri ștufe furate) s'au făcut în acord de RATZ și SCHNEIDER, iar autorii au fost acoperiți din ordinul LUCA - EIDLITZ.

8.- SCHNEIDER - directorul comercial dela "Sf.Gheorghe" este acoperit de LUCA și EIDLITZ, într'o serie mare de fraude, și deși exclus din partid, în urma unei anchete făcută de tov.EM.POPA, este repus din ordinul lui LUCA, în toate funcțiunile.-

9.- Despre toate acestea și multe alte fraude fac o notă informativă și o dau Procurorului Republicii tov.STERE. Acesta verifică printr'o cercetare preliminară temeinicia celor de mai sus, care se confirmă.-

39

Se constată cu acte, corpuri delictive, că la aceste fraude sunt complici mulți funcționari superiori și printre ei Seful Securității din Sf. Gheorghe - VARGA - fratele lui LUCA.-

10.- STERE aduce la cunoștința lui LUCA despre toate aceste grave infracțiuni, dar LUCA încearcă să-l intimideze pe STERE, afirmând că EIDLITZ și toți ceilalți sunt oameni cinstiți.-

La insistența lui STERE, admite a se face o anchetă "în familie", la care să participe Parchetul General și omul său de casă, CERNICICA.-

În cursul anchetei, care constată temeinicia tuturor faptelor arătate în nota mea informativă, LUCA încearcă prin CERNICICA, să determine pe STERE și pe adjunctul său ROMAN, să semneze concluzii false în sensul că EIDLITZ este nevinovat și deci nu există fraude.-

11.- Ancheta deși a stabilit realitatea tuturor faptelor grave contra Republicii, este luată de LUCA și mușamalizată.-

12.- Între timp RATZ reușește să fugă peste frontieră prin Ungaria, pare-se pe aceeași rută și probabil cu aceleași mijloace cu care a fugit ERLICH.- Am aflat apoi că RATZ a ajuns secretar al "Planului Marschal" la Paris.-

13.- Toți funcționarii implicați în infracțiunile de mai sus, inclusiv EIDLITZ, ALEXANDRU IACOB ș.a., sunt avansați și ridicați în mari demnități de Stat.-

14.- Toți acei care cunosc sau au luat poziție în fraudele bandei dela Finanțe, sunt supuși unui regim de compromitere și exterminare, care merge până la asasinat direct.

15.- Seful cadrelor C.C. al P.M.R. tov. RANGHET, care a luat atitudine încercând să dea curs rezultatelor anchetei, este scos intempestiv, iar Cadrele le ia LUCA personal.-

16.- În calitate de șef al Cadrelor, dă ordin lui BUNACIU, Ministru al Justiției, să determine pe STERE și ROMAN să substituie prin fals, concluziile anchetei, în sensul de a înlocui cele constatate, prin alte concluzii care să confirme inexistența infracțiunilor anchetei.-

BUNACIU execută această dispoziție, iar la refuzul

lui ROMAN și STERE de a se preta la fals și trădarea Republicii, ei sunt înlăturați din funcțiunile lor.-

17.- În locul lui STERE, este numit Procuror General al Republicii, VOITINOVICI - omul tuturor compromisurilor - executant fidel al ordinelor criminale ale lui BUNACIU și LUCA.-

18.- Primul ordin ce-l execută VOITINOVICI, este pătrunderea în biroul lui STERE, în lipsa acestuia, violarea și forțarea tuturor lacătelor și sertarelor, plicurilor și pachetelor, în căutarea unui al doilea exemplar al procesului verbal de anchetă cu concluziile respective, spre a le sustrage și a realiza astfel dorința lui LUCA.-

19.- Impotriva inspectorului financiar TAUTU, care a semnalat o parte din fraude, se iau chiar din a doua zi după anchetă măsuri de exterminare, astfel :

a/ Este suspendat din serviciu printr'o adresă semnată p.Ministru de EIDLITZ.

b/ Din ordinul lui BUNACIU, prin Procurorul ADRIAN DIMITRIU, procurorul GALL semnează un mandat de arestare contra lui TAUTU, înscenându-i un proces de evaziune fiscală, cu totul inventat și cinic.-

c/ Din ordinul LUCA-EIDLITZ, SEPEANU îl arestează pe TAUTU și după ce-l duce la biroul lui EIDLITZ, care încearcă fără succes a-l determina să dea declarații compromițătoare contra lui STERE, ROMAN și a mea, este dus la arestul Securității.- Aici este supus torturilor, scos noaptea la crematoriu unde se înscenează un simulacru spre a-l intimida să semneze o declarație că ancheta Parchetului General R.P.R. este opera unei conspirații criminale îndreptată împotriva conducerii Ministerului de Finanțe, la care au participat STERE, ROMAN și VASILESCU ALBU, etc.-

20.- În urma reclamației soției lui TAUTU, prezentată de către tov.ROMAN personal lui TEOHARI GEORGESCU, TAUTU este scos dela Securitate, dar este pe loc trimis la Văcărești pe baza mandatului de arestare emis de procurorul GALL, la ordinele LUCA-EIDLITZ,-BUNACIU-ADRIAN DIMITRIU.-

21.- Intre timp i se mai înscenează lui TAUTU încă trei procese, de data aceasta regizate de noul Procuror General VOITINOVICI.-

Inscenările depășesc orice imaginație.-

TAUTU nevinovat, este condamnat la mulți ani închisoare, de către judecători, care execută ordinele lui LUCA, EIDLITZ, BUNACIU, VOITINOVICI.-

22.- La 1 Octombrie 1948, eu sunt arestat de către Securitatea Capitalei, SEPEANU, pe motivul c'ași fi .....nu ISAC VASILESCU ALBU .....ci .... MIMI VASILESCU, un țimbalist din București, implicat într'o afacere de trafic de influență împreună cu BASILE STEFANESCU.- Am aflat chiar din prima sau a doua zi a arestării mele, că acel MIMI VASILESCU se afla arestat la Securitatea Capitalei, împreună cu BASILE STEFANESCU și că deci nu putea fi vorba de o confuzie.-

Dar nu putea fi vorba de confuzie și pentru considerentul că SEPEANU și ceilalți dela Securitate, mă cunoșteau și știau deci că eu nu sunt nici țimbalist, nici MIMI VASILESCU.- Dar am mai aflat dela BASIL STEFANESCU, fapt ce l-am constatat apoi și în dosarul acestuia la Tribunal, că SEPEANU și ajutorul său, au încercat să determine pe BASIL STEFANESCU să declare că eu - VASILESCU ALBU - eram autorul unui trafic de influență și nu MIMI VASILESCU.- Cum BASIL STEFANESCU nici nu mă cunoștea, a refuzat acest lucru.-

Dar mai esențial :

În a opta zi a arestării, am fost interogată de către un anchetator al Securității, asupra faptului de "complicitate a mea la acțiunea de denunțare calomnioasă săvârșită de TAUTU, contra conducerii Ministerului de Finanțe, prin persoana anchetei Parchetului General".- Acest anchetator a încercat să mă intimideze și mi-a spus că:"ancheta Parchetului General R.P.R. și acțiunea lui TAUTU și a mea este la fel ca faptul unuia care toarnă nisip în lagărul unui motor".- La terminarea interogatoriului am fost pus în libertate de către secretarul Securității, care mi-a spus: "că arestarea mea a fost o eroare datorită unei confuzii de nume".-

După eliberarea mea am aflat dela tov.ROMAN, că eliberarea s'a produs datorită unui telefon dat de către tov. PARVULESCU, care a întrebat despre cauza arestării mele.-

Menționez că înaintea acestei arestări, s'a făcut încercarea de către EIDLITZ, de a mă determina să iau con-

h2

tact cu el, în vederea de a-i servi la anihilarea valorii anchetei Parchetului General.-

23.- Ofițerul de Poliție Judiciară care îl "anchetase" pe TAUTU, a fabricat un referat fals, care afirmă că Poliția Judiciară a supraanchetat cazul anchetei Parchetului General R.P.R. și a constatat ..... că ancheta este o acțiune de sabotare, un act al unei conspirații TAUTU, VASILESCU ALBU, STERE, ROMAN, făcută cu scopul de a compromite conducerea Ministerului de Finanțe.-

Acest așa zis "referat informativ" fabricat la ordinul lui LUCA-EIDLITZ, care conține o serie de multe falsuri, a servit ca paravan pentru mușamalizarea anchetei Parchetului General și inducerea în eroare a tovarășilor naivi (!), precum și pentru deslănțuirea acțiunii de distrugere contra lui TAUTU, a mea, a lui ROMAN și a tuturor acelor ce jenau prin cunoașterea faptelor, liniștea lui LUCA, EIDLITZ ș.a.-

24.- Pentru că arestarea lui TAUTU nu garanta dispariția sau moartea lui, într'una din zile, TAUTU este ridicat dela Văcărești pe baza unei adrese, de către un ofițer al Securității și este dus la el acasă. I se face propunerea de a fi trecut în Jugoslavia ca să scape de închisoare și urmărirea lui EIDLITZ.-

TAUTU speriat a început să protesteze, să strige și spre a se aplana scandalul a fost dus înapoi la Văcărești cu o mașină.-

25.- Menționez, că exemplificând starea de conștiință, mentalitatea și obiectivele persoanelor în cauză, împrejurarea că șeful Securității Sf.Gheorghe, VARGA - fratele lui LUCA - a omorât un tovarăș sindicalist (secretar) - după informațiile pe care le posed - din motivul că și acela cunoștea o serie de fapte comise de VARGA și ceilalți complici.-

VARGA a fost adus arestat în lanțuri la București, de către Colonelul DAVIDESCU, dar a fost imediat pus în libertate din ordinul lui LUCA.-

26.- LUCA în calitate de șef al cadrelor C.C. al PMR nu admite plasarea lui ROMAN în niciun serviciu. Dar îl ia într'o zi cu mașina sa, îl duce la Minister și îi propune ca să-l numească Ministru Adjunct la Finanțe, dându-i a înțelege ca el să "aplaneze conflictul cu EIDLITZ".- La obiecțiunea lui ROMAN că el este la dispoziția Partidului, a le cărui

ordine le execută, LUCA i-a ripostat enervat: "D-ta ești prea intransigent, cu d-ta nu se poate lucra!" și așa s'a terminat această încercare.-

27.- Din faptul că sunt informat, că atât ERLICH, cât și RATZ, posedă averi mari în Franța, probabil că și în alte țări, expedierea lor intempestivă nu poate fi străină de interese comune cu banda dela Finanțe, care i-a protejat și expediat, în legătură cu transferuri de valută etc.-

28.- Faptul că expedierea în occidentul dușman, cei dela Finanțe o fac cu atâta îndrăzneală și siguranță, prin Ungaria, vorbește despre o legătură cu anumite organe de Stat din Ungaria (LASLO RAJK ?).

Menționez pentru edificare, că după fuga lui ERLICH, EIDLITZ i-a comunicat lui SIMION POPP, că ERLICH se află la Budapesta, la hotel X ! (De unde știa EIDLITZ ?).

SIMION POPP a intervenit la Budapesta, dar fără succes.-

29.- Am aflat dela tov.SOLOMON LEIBOVICI, care a lucrat pe linie de partid în Transilvania, în preajma lui LUCA, că acesta se întâlnea în ultimul timp foarte des cu LASLO RAJK, pe frontieră, unde petreceau, vânau etc.-

30.- Am aflat dela ing.NEGREANU (fiul Generalului NEGREANU sau NEGRESCU?) din Ghilcoș (Lacul Roșu), că el a fost martor ocular al deselor întâlniri intime dintre LUCA și LASLO RAJK, care petreceau și vânau la Ghilcoș.-

31.- Tov.MARIA CALIN, secretara org.de partid a fabricii "Sf.Gheorghe", care a semnalat fraudele comise acolo, a fost scoasă din serviciu din ordinul EIDLITZ, LUCA, SCHNEIDER.- Repusă din ordinul C.C. al P.M.R., este scoasă iar din ordinul lui LUCA. Ea, în disperare de cauză, a încercat să se sinucidă.- A fost apoi plasată în altă parte de către tov.din C.C. al P.M.R.(EM.POPA).-

32.- O serie de vreo 20 negustori și funcționari implicați în ultima sustracțiune de 16.000 metri țesături (ștufe, pânzeturi) furate din averea poporului dela fabrica "Sf.Gheorghe" de către RATZ și SCHNEIDER, împotriva cărora se emisese mandate de arestare, fiind depuși, au fost toți puși în libertate, iar mandatele de arestare anulate

64

din ordinul lui LUCA, BUNACIU, VOITINOVICI, ADRIAN DIMITRIU.
Anularea s'a făcut contra legii, fără nicio formă.

33.- Impotriva mea și a lui TAUTU s'a înscenat un proces pe baza versiunii din "referatul informativ" arătat la punctul 21 și folosindu-se complicitatea unor infractori descoperiți de mine și TAUTU, condamnați de Justiție pentru grave infracțiuni de jaf a averii poporului și alte grave abuzuri.- Din ordinul lui LUCA, EIDLITZ, BUNACIU, VOITINOVICI am fost condamnat la 3 ani închisoare, iar TAUTU la 4 ani, pentru trafic de influență și luare de mită, la cererea Ministerului de Finanțe care a susținut că :

"eu m'am făcut vinovat de a fi provocat o anchetă calomnioasă contra lui EIDLITZ, spre a compromite conducerea Ministerului de Finanțe".-

34.- Acțiunea perseverentă de distrugere a tuturor acelor ce cunosc fraudele pe care le-am semnalat, acțiunea de mistificare prin fals, corupție, minciuni, a realităților arătate, folosind pentru aceasta organele Statului și Partidului în subordine, dovedește existența unor interese străine și dușmane Partidului, ce se încearcă a fi ascunse acestuia.-

Aici se termina memoriul meu trimis personal Ambasadorului Sovietic tov.KAFTARADZE în Septembrie 1949 și înmănat de soția mea secretarului Ambasadei.-

- - -

Mai adaog acum următoarele :

1.- In epoca dela începutul fraudelor dela livrări (Ianuarie - Iunie 1948) au trecut frontiera fraudulos, o mare parte din capitaliștii implicați în fraude și acțiuni dușmane Revoluției.- Am dat în acea epocă, o serie de note informative lui SIMION POPP, cu privire la cazuri concrete. (cazul trecerii familiei lui MALAXA, pe care am anunțat-o înainte).- Majoritatea privea fraudatorii dela livrări.

2.- Legea de amnistie fiscală, elaborată atunci la Ministerul de Finanțe, a avut ca unul din principalele scopuri, împiedicarea anchetei fraudelor și descoperirea fraudatorilor.- Voiu face o analiză a dispozițiilor acestei legi și modului ei de aplicare, în lumina intereselor Republicii din acea vreme și obiectivele dușmane ale celor ce au conceput-o în acest fel - cu referire la cazuri concrete - când

voiu avea putința contactului direct cu materialul necesar.

3.- CERNICICA - omul de casă al lui LUCA - a fost ulterior numit Președinte al Comisiei Controlului de Stat (grad de Ministru). A folosit această funcție pentru obiectivele criminale ale bandei LUCA, adică pentru înscenări de procese acelor ce trebuiau exterminați, ca fiind "prea intransigenți" devotați regimului și deci în conflict cu interesele bandei (cazul ing.ROMAN).-

4.- Interesele materiale ale poporului au fost în mod deschis și cinic nesocotite și sabotate de banda LUCA-EIDLITZ, care considerau Republica Poporului și Partidul, ca instrumentele lor de realizare a intereselor meschine, criminale și contra-revoluționare, ce le urmăreau.-

Dau ca exemplu :

a/ În cazul fraudelor dela "Sincomec" și "Exora", nu s'au luat măsuri de sechestrare și confiscare a întregii averi a hoților, ba mai mult, în mod public, MARINESCU - BRANISTE face act autentic și procură autenticată de Justiție (!) în timp ce se afla arestat la Văcărești, pe numele avocatului MIHALCA, prin care acesta este împuternicit să încaseze atât dela Stat (!), cât și dela diferite întreprinderi, câteva zeci milioane lei stabilizați, ce s'au încasat și au intrat parte în buzunarele defraudatorilor, parte au servit pentru plata milioanei de lei către avocați, mita judecătorilor, etc., iar EIDLITZ - LUCA nu se constituie parte civilă în procesele respective (CHITAN), ci stăruie în eliberarea și apărarea vinovaților deveniți complicitii lor.-

(N.s. Procura și actul de care vorbesc, camuflează valoarea reală, pe care o voiu dovedi).-

5.- Nu s'au pus sechestre pe niciun fel de averi mari ale capitaliștilor furnizori-defraudatori, care operau mână în mână cu conducătorii Ministerului de Finanțe.-

Citez ca exemplu: cazul firmei "Geya Kraier" (despre care am puțința să reconstitui cazul pe baza actelor și contactul cu GERBEA), în care se vede că LUCA-EIDLITZ au tratat averea poporului și Ministerul de Finanțe, ca moșia lor.-

6.- Ei au mai avut un complice ce a fost numit director financiar la Canal (VAIS).-

7.- Omul de afaceri al lui EIDLITZ - GABOR - a fost numit curier diplomatic la Ministerul de Externe.-

Nu a servit valiza diplomatică a acestuia pentru transferurile în străinătate a valorilor sustrase poporului ?

Despre GABOR știu că servea ca intermediar între EIDLITZ și diferiți capitaliști, cât și cu judecători, procurori etc. (voiu dovedi cu anumite dosare cele de mai sus).-

5 Septembrie 1952

ss/Vasilescu Albu

Reconstituirea

Memoriului trimis Ambasadei Sovietice
din București în Septembrie 1949 - privind
cazul Luca. — Adresa personală tov

Kaŭtapadze = Kaŭnapaŭze

Țată o serie de fapte obiective din a
căror înlăturare rezultă că V. Luca este
dusmanul partidului, revoluției și U.R.S.S.

Fiindcă nu cunoșc aici în București pe
nimic din organele M.S.P. (M.Z.B.), vă rog
pe dv. ca exponent al Marelui U.R.S.S. și al
tov. Stalin să luați cunoștință și să dați
curs prezentei. (Căratam cine sunt). —

1) În Decembrie 1947 V. Luca este încușor-
țintat, în urma unui raport făcut de
mine la Secția financiară a CC P.M.R.
că în operațiile livrărilor către stat
se comit mari fraude de către furni-
zori, în complicitate cu funcționari din
aparatul de stat însărcinați cu operațiile
livrărilor, dându-i se cu această ocazie

date precise privitoare la firmele "Sincomec" și "Exara". La recomandarea sectorului financiar - tot Alexandru Solomon - luca (ministru de finanțe) numește inspector^{general} financiar pe lângă Cabinetul Ministerului pe V. Tăutu, căruia îi dă prima însărcinare: descinderea de la Soc. "Sincomec" și "Exara" (semnalate de mine).

La 20 Decembrie 1947 se face descinderea la zisele societăți și se descoperă corpuri delictive, acte compromițătoare, care dovedesc realitatea fraudelor de la operațiile livrării, ca fiind un sistem general al tuturor firmelor furnizoare, în complicitate cu aparatul de stat, și că proporția fraudelor pentru perioada până în Decembrie 1947 atinge cifra astronomică de 50.000.000.000 (cincizeci miliarde) de lei stabilizați. - Sunt arestați primii furnizori și o serie de funcționari printre care și Șeful Marei Stat Major Generalul Pretorian, ș.a.

2.) În cursul lunii Ianuarie și Februarie 1948, află despre manevrele de musama-

3

49

lizare și împiedicare a desfășurării pachetelor fraudelor de noi sus, manevre făcute de colaboratorul intim al ministrului Luca, consilierul Bidliț, precum și de totala sabotare a acțiunii de demascare a defraudatorilor, făcute de organele poliției judiciare în complicitate cu Cabinetul Ministrului de finanțe.

3.-) Aflu despre cazul concret privitor pe furnizorul capitalist David Erlich, care la demontul lui V. Tăutu este surprins în flagrant delict de mituire a lui Tăutu cu suma de șase milioane lei (6.000.000), pentru a nu se face ancheta la Societatea Furnizare „Superron”. Se dresază proces-verbal semnat de Tăutu, Bidliț și șeful de cabinet a lui Luca - Josc.

Procesul verbal este luat de Bidliț, care nu începe nici un curs, împiedicând în același timp și facerea anchetei la soc. „Superron” - așa cum ceruse Erlich.

4.-) În cursul lunii Februarie 1948 fac un memoriu în care expun gravitatea și proporția fraudelor de la livrări, cu un studiu amănunțit al efectelor acestor fraude asupra devalorizării leului, cu date precise și unele probe ce arătau că o bună parte din sumele fraudelor sunt trecute fraudulos peste

frontieră sub formă de devize și valori, iar
alte, alimentează mișcările politice ale
dusmanilor de clasă, etc.

Arătăm că orice întârziere în desfășurarea rapidă a descinderilor înseamnă dispariția averilor, a probelor și fuga peste frontieră a vinovaților. Propuneam și un plan de lucru elaborat în funcție de datele pe care le posedam.

Acest memoriu a fost semnat de mine și de tov. Alexandru Roman și apoi înaintat lui Luca - ministrul finanțelor, și lui J. Georgescu - ministrul Af. Interne.

Luca nu a dat nici o urmărire și nici un răspuns acestui memoriu.

Teohari Georgescu ne-a invitat, a discutat problema și mi-a pus în legătură cu Simion Popp, subdirector general al Poliției cu dispoziția de a încerca punerea în practică a propunerilor mele. - Peste câteva zile Simion Popp îmi comunica cu indignare și amărăciune, că ministrul de finanțe se opune la facerea anchetelor în fraudele dela livrări, fiindcă... pregătește un plan de acțiune. (!)

5.-) Pe la sfârșitul lui Februarie 1948, furnizorul defraudator David Erlich este trecut peste frontieră în mod fraudulos, cu familia, cu devize și valori de către masina lui Alex.

Jacob, alt colaborator intim a lui Luca; Pentru acest scop, a fost eliberat din arest - unde se afla cercetat pentru alte fraude - la stăruința și ordinul lui Bidlitz.

Trecerea peste frontieră se face cu mașina Ministerului de Finanțe (A. Jacob).

Cu vreo două zile înainte de eliberarea și fuga lui Erlich, Simion Popp, înștiințat de mine printr-o notă informativă că se prepară fuga peste frontieră a lui David Erlich, dă un ordin de urmărire contra acestuia și anunță telefonic pe Bidlitz, să nu-l elibereze pe Erlich, căci este urmărit de M. A. J.

Totuși, în disprețul acestei preveniri, a doua zi Bidlitz ordonă eliberarea lui Erlich și împreună cu Alex Jacob, îl trece peste frontieră în Ungaria!

6.-) Dovedirea faptului trecerii peste frontieră de către mașina Ministerului de Finanțe, se face cu o notă scrisă ce am obținut-o de la forțul Comisar Sfrim.

Despre acest lucru știu și ore date forțul maior Firea. (M. A. J.) -

7.-) La fabrica „ Sf. Gheorghe (capital Americană cu ni englez) se fraudează statul cu peste un miliard lei stabiliizați. Fraude:

le se comit de către directorul Capitalului
 străin - Dr Ratz, în complicitate cu Schneider
 director comercial român. - 12

Sunt dovezi că D^r. Ratz trimite devize frauduloase
 peste frontieră. Evident că și Schneider face la
 fel, căci ultimele fraude descoperite (cazul a 16.000
 metri stofă furate) și au făcut în acord de Ratz și
 Schneider, iar autorii au fost acoperiți din
 ordinul Luca - Zidliț.

8.-) Schneider - directorul comercial de la "Sf. Gheor-
 ghe" este acoperit de Luca și Zidliț, într-o
 serie mare de fraude, și deși exclus din
 partid, în urma unei anchete făcute de tov.
 Șm. Papa, este reșus din ordinul lui Luca, în
 toate funcțiunile.

9.-) Despre toate acestea și multe alte
 fraude fac o notă informativă și o
 dau procurorului Republicii tov. Stere. Acesta
 verifică printr-o cercetare preliminară
 temeinică celor de mai sus care se confirmă.

Se constată cu acte, copuri delictive că la
 aceste fraude sunt complici mulți funcționari
 superiori și printre ei: Șeful Securității din
 Sf. Gheorghe - Varga - fostele lui Luca.

10.-) Stere aduce la cunoștință lui Luca

despre toate aceste grave infracțiuni, dar Luca încearcă să-l intimideze pe Stere, afirmând că Bidliț și toți ceilalți sunt oameni cinstiți. - La insistența lui Stere, admite a se face o anchetă « în familie », la care să participe Parchetul general și omul său de casă, Cernicica.

În cursul anchetei, care constată temeinicia tuturor faptelor arătate în nota mea informativă, Luca încearcă prin Cernicica să determine pe Stere și pe adjunctul său Roman, să semneze concluzii false în senzul că Bidliț este nevinovat și deci nu există fraude.

- 11.-) Ancheta deși a stabilit realitatea tuturor faptelor grave contra Republicii, este luată de Luca și mismanalizată. -
- 12.- Între timp Ratz reușește să fugă peste frontieră prin Ungaria, pare-se pe aceeași rută și probabil cu aceleleași mijloace cu care a fugit Botich. - Am aflat apoi că Ratz a ajuns secretar al „Planului Marschal” la Paris -
- 13.- Toți funcționarii implicați în infracțiunile de mai sus, inclusiv Bidliț, Alexandru Iacob, ș.a. sunt avansați și ridicăți în mari demnități de stat. -

- 14.-) Tatii acci care cunosc sau au luat ^Mpozitie în fraudele bande de la finante, sunt supun-
 unui regim de compromitere si' exterminare,
 care merge până la asasinat direct.
- 15.-) Seful cadrelor C.C. al P. h. R. tov. Raughet
 care a luat atitudine încercând să dea
 curs rezultatelor anchetei, este scos intempus-
 tiv, iar Cadrele le ia Luca personal.
- 16.- In calitate de Sef al cadrelor, da ordin
 lui Bunaciu, ministru al justitiei, să determine
 pe Stere si' Roman să substituie prin fals,
 concluziile anchetei, în senzul de a înlocui
 cele constatate, prin alte concluzii care să
 confirme inexistenta infractiunilor anchetate.
- Bunaciu executa aceasta dispozitie, iar
 la refuzul lui Roman si' Stere de a se preta
 la fals si' tradarea Republicii, ei sunt înlaturati
 din functiunile lor.
- 17.- In locul lui Stere, este numit procuror gene-
 ral al Republicii, Vaiteinovici - omul tuturor
 compromisiurilor - executant fidel a ordinelor
 criminale ale lui Bunaciu si' Luca.
- 18.- Primul ordin ce l executa Vaiteinovici,
 este pătrunderea în biroul lui Stere, în
 lipsa aceluia, violarea si' fortarea tuturor
 lacatelor si' sertarelor, plicurilor si' pachetelor,

în cântărea mui al doilea exemplar al
procesului verbal de anchetă cu concluziile respecti-
ve, spre a le sustrage și a realiza astfel dorin-
ța lui Luca.

19.-) Împotriva inspectorului financiar Tăutu,
care a semnalat o parte din fraude, se iau
chiar din a doua zi după anchetă măsuri de
exterminare, astfel

a.) este suspendat din serviciu printr'o adresa
semnata p. Ministrul de Bidliț.

b.) Din ordinul lui Bunaciu, prii proc. Adrian
Dimitrie, procurorul Gall semnează un mandat
de arestare contra lui Tăutu, înscenându-i un
proces de evaziune fiscală, cu totul inventat
și cinic.

c.) Din ordinul Luca - Bidliț, Sepeanu, îl
arestază pe Tăutu, și după ce - l duce la
biroul lui Bidliț care încearcă fără succes
a - l determina să dea declarații compro-
mitătoare contra lui Stere, Roman și a mea,
este dus la arestul Securității. Aici este
supus torturilor, seos noaptea la crematoriu
unde se înscenează un simulacru de execuție
spre a - l intimida să semneze o declarație,
că Ancheta Parchetului General RPR, este
opera unei conspirații criminale, îndreptată

impotriva Conducerei Ministerului de Finanțe,
 de către care au participat Stere, Roman și
 Vasilescu Albu, etc.

20.-) În urma reclamației soției lui Tăutu,
 prezentată de către tov. Roman, personal lui
 Teohari Georgescu, Tăutu este scos de la Securitate,
 dar este pe loc trimis la Văcărești pe baza
 Mandatului de arestare emis de procurorul
 Gall la ordinul Luca - Eidlitz - Bunaciu - Adrian
 Dimitriu. -

21.- Între timp îi se mai inscenează lui
 Tăutu încă trei procese, de data aceasta
 regisrate de noul procuror general Voitenovski.
 Inscenările depășesc orice imaginație. -

Tăutu, nevinovat - este condamnat la multe
 ani de închisoare, de către judecători, care
 execută ordinele lui Luca, Eidlitz, Bunaciu - Voitenovski.

22.- La 1 Octombrie 1948 eu sunt arestat
 de către Securitatea Capitalei, Sepeanu,
 pe motivul că as fi . . . . în Isac Vasilescu
 Albu . . . . și . . . . lui Vasilescu, un țambalier
 din București, implicat într-o afacere de
 trafic de influență împreună cu Basile Stăfănescu
 cu . . . . Am aflat chiar din prima sau a doua
 zi a arestării mele, că acel lui Vasilescu

se afla arestat la Securitatea Capitalei,
împreună cu Basil Ștefănescu și că deci
nu putea fi vorba de o confuzie.

dar nu putea fi vorba de confuzie și pentru
considerentul că Sepeanu și ceilalți de
la Securitate mă cunoșteau și știau deci
că eu nu sunt nici timbalist, nici hîini
Vasilescu. Dar am mai aflat de la Basil
Ștefănescu, fapt ce l'am constatat apoi
și în dosarul acestuia la Tribunal, că Sepea-
nu și ajutozul său, au încercat să determi-
ne pe Basil Ștefănescu să declare că eu
Vasilescu Albu eram autorul unui trafic de
influență și nu hîini Vasilescu. Cum Basil
Ștefănescu nici mă cunoștea, a refuzat acest
lucru. dar mai esențial : . . .

În a opta zi a arestării, am fost interogat
de către un anchetator al Securității
asupra faptului de " Complicitate a
mea la acțiunea de dementare calomni-
oasă săvârșită de Tăutu. Contra Conducerei
Ministrului de finanțe, prin provocarea
anchetei Parchetului General". Acest ancheta-
tor a încercat să mă intimideze, și

Conspiratii Tăutu, Vasilescu Albu, ⁵⁹ Itere,
Roman, făcută cu scopul de a compromi-
te Conducerea Ministerului de Finanțe.

Acest așa zis "Referat informativ" fabricat
la ordinul lui Luca - Bidlitz, care conține
o serie de multe falsuri, a servit ca para-
van pentru masamalizarea Anchetei-Parhete-
lui general și inducerea în eroare a tova-
rășilor naivi (!) precum și pentru deslăntui-
rea acțiunii de distrugere contra lui
Tăutu, a mea, a lui Roman și a tuturor
acelor ce fenua prin cunoașterea faptelor,
liniștea lui Luca, Bidlitz ș.o.

29.-) Pentru că arestarea lui Tăutu nu
garanta dispariția sau moartea lui,
într'una din zile, Tăutu este ridicat
de la Văcărești pe baza unei adrese, de
câtre un ofițer al Securității și este dus
la el acasă. Și se face propunerea
de a fi trecut în Jugoslavia ca să scape
de închisoare și urmărirea lui Bidlitz.

Tăutu speriat, a început să protesteze,
să strige și spre a se aplatua scandalul

a fost dus înapoi la Văcărești cu o condamna.
 24.- menționez, ca exemplificând starea de
 conștiință, mentalitatea și obiectivele persoa-
 nelor în cauză, împregurarea ca Șeful Secu-
 rității Sf. Gheorghe, Varga - fratele lui Luca -
 a omorât un tovarăș sindicalist (secretar)
 - după informațiile pe care le posed - din
 motivul că și acela cunoștea o serie
 de fapte comise de Varga și ceilalți complici.
 Varga a fost adus arestat în lanțuri
 la București, de către Colonelul Davidescu,
 dar a fost imediat pus în libertate din
 ordinul lui Luca.

25.-) Luca în calitate de Șef al Cadrelor
 C.C. al P.M.R. nu admite plasarea
 lui Roman în nici un serviciu. Dar
 îl ia într-o zi cu mașina sa, îl duce
 la Minister și îi propune ca să-l numească
 ca Ministru Adjunct la finanțe, dându-i
 a înțelege ca el să îi aplaneze conflictul
 cu Sidliț. La obiecțiunea lui Roman
 că el este la dispoziția partidului a
 cărui ordine le execută, Luca i-o
 ripostat enervat: „Da este prea

intransigent, cu d^{ta} nu se poate lucra!"
 și așa s-a terminat această încercare.

26.-) Din faptul că sunt informat, că atât
 Erlich cât și Ratz, posedă averi mari în
 Franța, probabil că și în alte țări, expedierea
 lor intempestivă, nu poate fi străină
 de interes comune cu banda de la finanțe
 care i-o protejază și expediază, în legătura
 ră cu transferuri de valută; etc.

27.- Faptul că expedierea în Occidentul
 dusman, cei de la finanțe o fac, cu atâta
 îndrăzneală și siguranță, prin Ungaria,
 vorbește despre o legătură cu anumite
 organe de Stat din Ungaria (Laslo Rask?)

Mentionez pentru edificare, că după fuga
 lui Erlich, Eidlitz i-a comunicat lui Simion
 Popp, că Erlich se află la Budapesta, la
 hotel X. ! (De unde știa Eidlitz?)

Simion Popp a intervenit la Budapesta
 dar fără succes.

28.-) Om aflat de la tov. Solomon Leibovic,
 care a lucrat pe linie de partid

în Transilvania, în preajma lui Luca, că acesta se întâlnea în ultimul timp foarte des cu Laslo Rajk, pe frontieră, unde petreceau, vânau, etc.

29.) Am aflat de la inginerul Negreanu (fiul generalului Negreanu sau Negrescu?) din Ghilcos (Lacul Rosu), că el a fost martor ocular al deselor întâlniri intime dintre Luca și Laslo Rajk, care petreceau și vânau la Ghilcos -

30.) Tov. Maria Călin secretara organizației de partid a fabricii „Sf. Gheorghe” care a semnalat fraudele comise acolo, a fost scoasă din serviciu din ordinul Vidutz, Luca, Schneider. Repusă din ordinul C.C. al P.M.R. este serasă iar din ordinul lui Luca. Ea, în disperare de cauză a încercat să se sinucidă. A fost apoi plasată în altă parte, de către tov. din C.C. P.M.R. (Em. Popa).

31.-) O serie de vreo 20 negustori și funcționari implicați în ultima sustracțiune de 16.000 metri țesături (staf pânzeturi) furate

• din averea poporului dela fabrica „ Sf. Gheorghe
 • de către Ratz și Schneider, împotriva cărora
 • se emisese Mandate de Arestare, fiind de puz,
 • au fost ținuți puri în libertate; iar mandatele
 • de arestare anulate din ordinul lui
 • Luca, Bunaciu, Voitinovici, Adriaș Dikutni.
 • Oumlaș și a făcut contor legi fără nici o formă

• 2.) Împotriva mea și a lui Tăutu s-a
 • inscenat un proces pe baza versiunii din
 • „Referatul informativ” arătat la punctul
 • 21, și folosindu-se complicitatea unor
 • infractori descoperiți de mine și Tăutu,
 • condamnați de justiție pentru grave infrac-
 •țiuni de jaf a averii poporului și alte
 • grave abuzuri. Din ordinul lui Luca,
 • Bidliț, Bunaciu, Voitinovici, am fost
 • condamnați la 3 ani închisoare, iar Tăutu
 • la 4 ani, pentru trafic de influență și
 • luare de mită, la cererea Ministerului
 • de finanțe care a susținut că:
 • „eu și am făcut vinovat de a fi provocat
 • o anchetă calomnioasă contra lui Bidliț
 • spre a compromite conducerea Ministerului

„rului de finanțe”

33. - Acțiunea perseverentă de distruge
a tuturor acelor ce cunosc fraudele pe
care le-au semnalat, Acțiunea de mistifi-
cau prin fals, corupție, minciuni, a rea-
lităților arătate, folosind pentru aceasta
Organele Statului și Partidului în subordine
dovedește existența unor interese străine
și dușmane partidului, ce se încearcă a
fi ascunse acestuia.

Aici se termina memoriul meu trimis
personal Ambasadorului Sovietic T. Kaftaradz
în Sept. 1949 și înmănat de soția mea
secretarului Ambasadei.

Mai adaug acum următoarele:

- 1.) În epoca de la începutul fraudelor
de la livrări (Ianuarie - Iunie 1948) au
trecurt frontiera fraudulos, o mare parte
din capitaliștii implicați în fraude
și acțiuni dușmane Revoluției. Am dat
în acea epocă, o serie de note infor-

- mativă lui Simion Papp, cu privire la cazuri concrete. (cazul trecerii familiei lui Halasa pe care am amintit-o înaintea). Majoritatea prinea fraudatori de la livănii.
- 2) Legea de amnistie fiscală, elaborată atunci la Ministerul de finanțe, a avut ca unul din principalele scopuri - împiedicarea anchetei fraudelor și descoperirea fraudatorilor. - Voi face o analiză a dispozițiilor acestei legi și modului ei de aplicare, în lumina intereselor Republicii din acea vreme și obiectivelor dumoane ale celor ce au conceput-o în acest fel. - cu referire la cazuri concrete - când voi avea putința contactului direct cu materialul necesar.
- 3-) Cernicica - omul de casă al lui Luca - a fost ulterior numit Președinte al Comisiei Controlului de Stat (grad de Ministru). A folosit această funcție pentru obiectivele criminale ale bandei Luca, adică pentru înscenări de procese acelor ce trebuiau exterminați, ca fiind

"prea intransigenti" devotați regimului, și
 deci în conflict cu interesele bandei
 (cazul Jug-Roman). -

4-) Interesele materiale ale popoului au
 fost în mod deschis și cinic nesocotite
 și săcetate de banda Luca-Bidliț, care
 considerau Republica Poporului și Parti-
 dul ca instrumentele lor de realizare
 a intereselor meschine și ^{și contrarevoluționare} criminale
 la români.

Dau ca exemplu:

a) În cazul fraudelor dela "Sincomec" și
 "Exara" nu s-au luat măsuri de seche-
 strare și confiscare a întregii averi a
 hoților, ba mai mult, în mod public,
 harivescu Braniște face act autentice
 și procură autentificată de justiție (!)
 în timp ce se afla arestat la Văcărești,
 pe numele avocatului Mihălcă, prin care
 acesta este împuternicit să înmaseze
 atât dela Stat (!) cât și dela diferite
 întreprinderi, cătrezezeci milioane
lei stabilizati, ce s-au încasat

6) Ei au intrat parte în bugeturile defraudatorilor, parte au servit pentru plata milianelor de lei către avocați, mișcările judecătorești, etc. iar Eidlitz - luna nu se constituie parte civilă în procesele respective (Chitan) și stăruie în eliberarea și apărarea vinovaților deveniți complicii lor.

(N.B. Provenea și autul de care vorbesc, ca să înțeleagă valoarea reală, pe care o voi dovedi)

5.) Nu s'au pus sechestre pe nici un fel de averi mari ale capitaliștilor furnizori - defraudatori, case operau mâna în mâna cu conducătorii Ministerului de finanțe.

Citez ca exemplu: Capul firmei „Geyra Kovai” (după care am putința să reconstitui capul pe baza outelor și contactul cu Gerber) și care se vede că luna Eidlitz au tratat averea poporului și Ministerul de finanțe ca moșia lor.

6.) Ei au mai avut un complice care a fost numit director financiar la cauză (Vais)

7.-) Omul de afaceri a lui Eidlitz -
Gabor - a fost numit curier diplomatic
la Ministerul de externe!

Au a servit valiza diplomatică ca
acertuina pentru transferurile în străinim
tate a valorilor sustrate popoului?

Despre Gabor știu că servea ca
intermediar între Eidlitz și diferiți ca-
piteliști, cât și cu judecători, procurorii etc.
(voi donedi cu anumite dosare cel de mai
sus).

5 Sept. 1952

J. S. S. S. S.

Arad, 18.VI.1952.

Declarație

Matsis Petru, membru în P.M.R. dau următoarea declarație:

El cunoșc pe Vasile Luca din 1923-1924, în timpurile acelea secretarul Partidului Comunist ilegal a fost Köblös Elek. Prin el am fost anunțați că în Sectorul Brașov este un membru de partid care muncește destul de activ și acesta este Vasile Luca.

În 1924, Luca Vasile a fost trimis în Valea Jiului cu sarcina ca să ducă manifestă și să înființeze legătură cu regiunea mîneră. Luca V. a fost arestat la Petroșani, unde el nu s'a purtat bine la poliție, afirmativ ar fi divulgat de unde a venit și dela cine a primit manifestele.

Acest caz am aflat dela Gelman, un UTC-ist din Oradea, care atunci a făcut serviciul de curier între organizațiile ilegale, și astfel a ajuns vestea la noi, la organizația de partid din Arad.

Acest caz ne-a interesat în privința că Valea Jiului este aproape de noi, de Arad. Acest lucru dovedește și faptul că mai târziu ni-a fost reparatizat nouă, ca să luăm legătura cu Valea Jiului, ceea ce s'a și întîmplat.

Nu pot să numesc persoane cu cari a avut legătură în această perioadă, deoarece organizația noastră de partid în acele timpuri a fost rudimentară (Din cei vechi semnez pe Bălan Elena membră de partid, muncește la Canal pe linie sindicală. Ea în timpurile vechi ilegale, a stat la Petroșani și poate să-și amintească de el).

Mai târziu am auzit dela Glotan, care a activat pe teritoriul Ardealului și Banatului și care în forma de observațiune a spus că Luca Vasile a fost trimis cu ocazie în Valea Jiului și nu s'a purtat bine la arestarea sa.-

Cum a fost rezolvat acest caz în cadrul Partidului nu știu, mai târziu am fost anunțați, că activează mai departe.-

În 1928 m'am întîlnit cu el la Congresul al VI-lea al Partidului, pe teritoriul Uniunii Sovietice în Ucraina, unde a fost ținut Congresul într'o casă de odihnă.-

La Congres s'a întîmplat un caz interesant cu el. A doua zi a fost el președintele, când s'au ciocnit două păreri, nu a fost destul de hotărât în definirea politică a problemei, ceea ce s'a manifestat în felul că Köblös și Berger cari au luat parte la Congres au făcut opoziție împotriva Bucureștenilor, au simțit că ei nu vor fi realeși, au exercitat o presiune puternică asupra ardelenilor pentru recunoașterea ca justă pe poziția lor. Köblös și ai săi au muncit sectari. Au stat la Viena și au condus de acolo mișcarea ilegală, din asta a rezultat că n'au știut ce este în țară. Organizațiile de Partid au muncit izolate unele de altele, timpuri îndelungate nu au fost vizitate, s'a format un separatism București, Ardeal, Basarabia, nu a fost o conducere unitară, această poziție oportunistă a fost critică puternică la Congres.

La început s'a părut că Vasile Luca este cu Bucureștenii. A doua zi Köblös și Berger l-au făcut să fie cu ei. A doua zi când a prezidat el, după veto, s'a pus deschis pe poziția de a sprijini pe Köblös și Berger.

Era să se răstoarne Congresul, când delegatul Cominternului a suspendat adunarea. Cei doi delegați ai Cominternului împreună cu delegatul Partidului Ucrainean s'au retras și au hotărât ca Congresul va fi prezidat de delegatul Cominternului și va fi condus de el până la capăt, delegatul Cominternului nu vedea nici o garanție că sub prezidarea delegaților noștri Congresul își va putea termina lucrările cu succes.

dela cine
a fost?

Unde
cite?

Intervenții
cu
cei noștri
la Congres.

//

70 132

Acest caz a adus într-o situație gravă pe toți delegații, nu a avut o privire clară asupra situației, atâta am simțit că mergem pe o linie greșită, însă nu am văzut clar ce trebuie să facem acum.

Numesc câteva persoane cari au fost acolo: Imre Aladar, Foris St., Sipos, Jun, Simo Gy. Heigl I. cari toți s'au îndepărtat din de partid.

Pe urmă a fost aleasă noua conducere, Köblös și ai săi au fost lăsați afară din conducere, ceace i-a deprimat grozav.

Noua conducere și-a început munca, însă și-a manifestat poziția șovăitoare, ceace s'a culminat în fracțiunea neprincipială în 1929.

În 1929 l-am întâlnit din nou la Congresul din Timișoara. Din partea C.C. am primit sarcina pentru conducerea Congresului noi trei, V. Luca, Matais Petre și Imre Aladar.

Bu am fost însărcinat cu partea tehnică, închirierea sălii, cazarea delegaților, etc.

Imre A. a fost vechiul secretar al Sindicatului împreună cu Müller Calman, pe care trebuia să-l îndepărțăm din secretariat fiindcă a fost oportunist.

V. Luca a fost însărcinat cu partea politică.

Scopul întâlnirii noastre a constat numai în faptul că noi trei am fost însărcinați cu conducerea Congresului din partea Partidului. Nu am discutat partea politică, că cum trebuie să se desfășoare Congresul.

La Congres a reieșit, și eu am aflat acolo că Müller trebuia înlăturat din conducere, trebuia introdusă tactica Sindicatului Roșu. Imediat la început a fost prima ciocnire cu autoritățile. În sală au fost portretele lui Marx și Engels. Autoritățile au cerut ca să scoatem imediat portretele, altfel vor interzice adunarea. Luca nu a avut o poziție ~~serioasă~~ hotărâtă, s'a iscat o discuție lungă cu autoritățile, când masa s'a sculat și a deschis adunarea cu Internaționala.

Congresul a luat sfârșit cu discuții destul de agitate, am aflat linia de orientare în sindicate care rupând cu poziția veche oportunistă, trebuie să meargă pe linia luptei, ceace evenimentele dela Lupeni ne-au arătat deacuma.

Sicriul tov. Fonagy a sosit tocmai la terminarea Congresului. Când delegații au venit dela Congres la Căminul Muncitoresc, au găsit deacuma sicriul acolo.

Autoritățile au intervenit nu au admis ca muncitorimea să-și îngroape mortul. A urmat o discuție lungă între conducătorii noștri și autorități. Luca nu a avut poziție justă în soluționarea situației critice. Din asta se rezultă că noua conducere în majoritate împreună cu președintele și secretar au rămas în Căminul Muncitoresc. Pe urmă autoritățile au atacat căminul și au arestat majoritatea conducerii noi, ceace a avut ca urmare că a fost împiedicată continuitatea activității sindicatelor și a fost predominat de o desorientare completă.

Oportuniștii au găsit teren și mai târziu au vrut să formeze organizații noi, Boga, Müller, Nagy Gheza și alții.

Mai târziu când ne-am întâlnit, a menționat că ce prost am făcut noi că am lăsat să fie arestați toți conducătorii, trebuia să alegem o comisie care se organizeze înmormântarea.

A fost în fracțiunea neprincipială, în fracțiunea Luximin Pauker. Atunci a fost secretarul Sindicatului, ceace este cunoscut. A avut legături strănse de prietenie cu unul din Basarabia, numele lui nu cunosc, a fost un intelectual cu ochelari, pe care nu l-am apreciat prea mult, acesta a fost unul dintre delegați la Comintern împreună cu Luximin.

Luca nu a avut poziție hotărâtă în 1929-1930?

71 133

În timpul ilegalității ne-am întâlnit de mai multe ori. Nu a fost între noi prietenie mare, am discutat pe scurt unele chestiuni familiare, în acesta a constatat relațiile noastre.

Caracterul lui este că îi place dacă este lăudat și se vorbește despre el, este lăudăros, vrea să apară mai mult decât ceilalți cari sunt în jurul său.

A avut o fire individualistă, nu prea a suportat critica. La discuții când nu a mai avut argumente a folosit ton ridicat. A căutat să dovedească că are dreptate și acolo unde nu mai era la locul ei, cum am cunoscut acest lucru în caracterizarea sa, care am găsit-o justă.-

(ss) Mateis Petru

FL 134

Nyilatkozat.

Matais Petru a Rom. Munk. Part tagja a következő nyilatkozott tisztem.

Luca Lászlót ismerem 1923-24 óta, az akkori időkben Köblös Elek volt az illegális Kommunista Part titkárja. Ő rajta keresztül kaptuk értesítést, hogy ^{Brassó} Brassó körzetben van egy párt tag, a ki elég aktív munkát végez az Luca L.

1924-ben Luca Vasile de lett küldve Csikvölgyében arra a feladattal hogy vigyen le rőpceket is természetesen önzökötlenül a hánya vidékekkel. Luca V. Petrozsemba le tartóztaták, a hol ő nem viselkedet jól a rendőrségen, állítólag be ment a hennam jött is a rőpceit ki atta neki.

Ezt az esetet megtutttam egy (Ljelman) nevű nagyváradi illetőséjű Ifju. m. a ki akkor futószolyálatott csinált az illegális szervezetekhez is így jutott el ^{ahit} Mihorcsing, az aradi Part szervezethez. Ezen eset iródehelt bennünket abból a szempontból mert Csikvölgye közel esik Mihorcsing aradhoz. Mutatta az körülmény ^{is} hogy később aradnak osztották, be hogy vegyük fel a kapcsolatot Csikvölgyével a mi meg is történt.

Ebből az időből nem tudok megnevezni személyeket hogy kikkel érintkezett, mivel a Part szervezetünk meg akkori időben kezdetleges volt. (A régiékből megnevezek egy nevet Balain Elena párt tag, a komunistáknál dolgozik. ^{frakciónizmus} ~~frakciónizmus~~ ^{vonalán} ~~vonalán~~ ő régi illegális időkben ott tartóztatott Petrozsemba, lehet fogra emlékezni.)

Később hallottam ^{Hylofántól} Hylofántól is, a ki Erdély is Bánát területén aktív volt, a ki megjegyzés formájában tette, hogy Luca L. egy ízben le volt küldve Csikvölgyében is nem viselkedet jól a letartóztatáson.

Ezen esete a Parton belül, hogy milyen elintézet miért nem tudom, később jött az az értesítés hogy további aktívál.

1928-ban a IV Part kongresszuson találkoztam vele Kovjat Unio területén Ukrajnában, a hol egy nyaraloba volt megtartva a kongresszus.

73 135

A kongresszuson egy érdekes eset történt ö vele, ^{egymással} másnap ő volt az elnök, a hol erős két vélemény ^{szemben} itközött, amely már határozott a problema Politikai meghatározásába, a mely már akkor egy nyilvánvaló volt hogy Köblös is Berger a kik ott voltak, a kongresszuson opozitív képviselték a Bucarestiekkel szemben, ezért hogy ők nem lesznek újból beválasztva, erős nyomást gyakoroltak az erdélyiekre az állásponthuk helyes elismerésére, Köblösök rektorisom dolgoztak, mint tartozhattak Bécsben is annom irányították az illegális mozgalmat, ebből az következik hogy nem tudták mi van az országba, A Part organizációk egy mástól el izolálva dolgoztak, hosszú időn keresztül nem lettek látogatók, ki alakult egy sepevotivmus, Bucarest, Erdély, Benaróbia, nem volt egy egységes vezetés, ^{amely opozitónista álláspont} erősen volt ^{szemben} kritikizálva a kongresszuson.

Lucia L. egy látzott első ízben a Bucarestiek mellett áll. Másnap Köblös is Berger maguk melli állatottok. Másnap mikor ő elnökölt a vita után nyíltan Köblös ^{Berger} melli állott.

A kongresszus majdnem fel bozott, a mikor a Komintern delegáltja ^{szította} fel fűgött a gyűlést, A két Komintern delegált is az ott jelen volt Ukrajnai Part delegálttal együt felre vonultak a hol elhatároztak, hogy a kongresszuson a Komintern delegáltja fog elnökölni ^{és} egész végig ő fogja levezetni, ^{a Komintern delegált} nem lát semmi garanciát a mi delegátjaink elnököletéarra, hogy a kongresszus sidosesen be tudja fejezni a munkáját.

Ez az eset az összes delegáltakot egy súlyos helyzetben hozta, nem láttuk tisztán a helyzetet, amit szeretünk hogy helytelen vonalon haladunk, de nem láttuk tisztán miert kell most tenni.

Magneverek néhány noret kik ^{ott} voltak jelen. Imre Akadát, Fovis St. Szoros, ifj. Simio Gy. Hegl. L. a kik mind eltávolítottak a Partól.

Utána meg lett választva az új vezetés, Köblösök teljesen ki lett hagyva a vezetőség, a mi bozosságot depresszióvalta őket.

Az új vezetés megkereste a munkájait, azonban majoin veselte ezt az ingadoró magja tartóását, a mely később az életlen frakcióban domborodot ki 1929-ben.

75 137

A hatóság körében lépett, nem engedte hogy a munkásság
 temessék a hatalmát. Gerson véta keletkezett a mi vezetők
 is a hatóság között. Lucának nem volt egy helyes alkalmatlansága
 a vitás helyzet eldöntésében. Ebből következett az hogy az újjonnan
 megváltott vezetőség többségében, az elnök is titkossal egye-
 tembe bent maradt a munkák Otthonba. Utána a hatóság
 megatakolta az Otthont is az újj vezetőség nagy részét le
 fogta. a melyből az következett hogy a Szakszervezetek
 folytonosságára meg akart is teljes tájékozatlansáig lett uva.

Talajt kaptak az Oportunisták a kik kisebb új szervezeteket
 akartak alakítani. Boga, Illüller. Nagy György és mások.

Később intő utam találkoztunk, a hol azt a megjegyzést tettem.
 milyen rosszul csináltuk mi a mikor az összes vezetőket
 hagyjuk lefogadni, egy bírósági got kellett volna választani
 aki a temetést le vezetne volna.

(Buker)
 Az elvétel frakcióban. a Lukimint frakcióban volt benne

Ő akart szakszervezeti titkár volt, a mi már ismeretes.
 Szoros baráti kapcsolata volt egy Besztercebányai nővel, mint nem ismerem
 egy nem átlagos intellektuál volt, a hit nem sokra értékelttem, az volt egyi k delegált
 Lukimint a Komininternél.
 Az illegális idő alatt több ízben találkoztunk.

Nem volt közöttünk nagybarátság, néhány csalogási ügyet
 röviden tárgyaltunk, ebben merült ki az érintkezésünk.

A maga egyénisége, szereti ^{széleskörű és} hátróla beszélnek, dicsőítő
 természete van, többnek ^{akart} látzon mind a ki körülötte van-
 nak.

Individualista természete volt, a kritikát nem nagyon
 bírta. Vitáknál mikor már nem bírta érvekkel magas-
 tant használta. Az igazát folytatta ott is a hol már nem volt
 helye, amint ezt olvastam a cenzúrázásában a melyet helyesnek
 találtam.

Utolsó P.

1929

Arad 18.VI.1952. 138
Traducere din limba maghiară.

8
Completare la declarație, 76 ○

Subsemnatul Matais Petru, membru în Partidul Muncitoresc Român, dau următoarea declarație în legătură cu V.Luca.

In 1929 în cadrul Biroului Comitetului Central al Partidului ilegal, s'a ivit o discuție vehementă în legătură cu evenimentele sângeroase dela Lupeni. Trebuia să fie clarificat din punct de vedere politic, care a fost cauza izbucnirii grevei, metoda în legătura cu aceasta, pe care au folosit-o minerii, când au ocupat uzina electrică, urmările căreia a fost că pompele nu au funcționat și mina a fost periclitată, că minele se vor umple de apă.

Social-democrații de dreapta au vrut să demobilizeze mișcarea, minerii nu l-au ascultat pe Garbovan și tovarășii săi de atunci. Minerii dela Lupeni au căutat legătura cu minerii dela Petroșani, ca ei să fie solidari cu greva în ziua când a fost hotărâtă că vor intra în grevă. Legătura au luat-o cu fostul membru de partid Stiber I., care a fost provocator, și care a refuzat ajutorul.

Astfel minerii dela Lupeni au fost lăsați singuri, neputând conta decât pe forțele lor proprii, au declarat greva și imediat au și hotărât să ocupe Uzina Electrică.

In ceea ce privește această grevă, care nu a avut numai un caracter local, ci a avut o însemnătate internațională, în cursul discuțiilor au ajuns la concluzia că a fost o provocare.

Această poziție a fost reprezentată de Pauker și V.Luca.

In revista de atunci "Viața Muncitoare" a apărut un articol în acest sens. In timpul acela V.Luca a lucrat pe linie sindicală și cu aprobarea sa a apărut analiza în acest sens în legătură cu greva dela Lupeni.

Mai târziu a apărut analiza Internaționalei ~~II~~ ^{III}-a, care a arătat clar că după primul război mondial producția capitalistă și stabilizarea sa relativă s'a clintit, urmează o nouă criză și în vederea pregătirii a celui al doilea război mondial începe atacul împotriva salariilor muncitorilor. A avut însemnătate mare greva dela Lupeni, care a fost înăbușită în sânge.

In urma analizei, fiecare a vrut să dovedescă că celălalt e de vină pentru constatarea greșită, că greva a fost considerată o provocare pe motivul că minerii au fost conduși la grevă de elemente nesănătoase.

././.

77 ~~129~~

Prin anumite persoane se poate constata și astăzi că minerii au fixat cu conștiință tratativele în amănunțime, ceea ce a fost înșuși un fapt revoluționar.

În vederea menținerii legăturilor, cu minerii, prima acțiune a fost ajutorarea lor, ajutorul a fost dat din partea muncitorimii din țară și din partea minerilor din Belgia, ceea ce a trebuit să fie trimis la membrii de familie a minerilor, orfanilor și răniților, cari s'au refugiat în pădure.

Partidul nostru a reușit ^{sa ajungă} în acele timpuri grele până la Lupeni, care atunci a fost în stare de asediu.

În acest timp au mers acolo Dobrogeanu Gherea și Pauker, cari au fost arestați la Petroșani. Organizarea au predat-o la Vasuta Bela, care a fost considerat ca provocator încă din 1926.

Astfel s'a desfășurat acțiunea, care a fost în legătură directă cu evenimentele.-

Indic persoane :

- Kloțan Ioan.
- Balan Elena - Canal
- Stiber Ioan - Petroșani

(ss) Matais P.

Híresítő nyilatkozat.

78 ~~110~~

Matais P. a Rom. Munkás Párt ^{tagja} a következő nyilatkozatot teszem V. Lucival kapcsolatban.

1929-ben a Lupinji vízes eseményekkel kapcsolatban, az akkori illegális Központi Párt büroiban ellenük vita fejlődött ki. Politikai megvilágítást kellett adni, mi volt az oka a sztrájk kirobbanásának, vele kapcsolatos módszer, a melyet a bányászok alkalmaztak arról, a mikor elfoglalták a villanytelepet, a melynek az volt a következménye, hogy a pompák nem működtek és a bányát az a veszély fenyegette hogy vízzel telnek meg az aknák.

A mozgalmat a jobb oldali szocialdemokraták le akarták szerezni, a bányászok nem halgattak az akkori gyarbovin és társaira. A Lupinji bányászok ösztönzést kerestek a Petrossini bányászokkal, hogy legyenek szolidarisak a sztrájkjal, a mely napra volt elhatározva, hogy mikor lépnek sztrájkba. Az ösztönzést Tibor J. nevű volt párttaggal vették fel, a ki ^{a ki provokátor volt} a kezükbe adta a segitséget. A Lupinji bányászok egy raját szerveztek voltok hagyva, a sztrájkot kimánták és mindjárt el is határozták hogy elfoglalják a villanyüzemet.

Ezen sztrájk esetét, a melynek nem csak lokális jellege, hanem egész nemzetközi jelentőségi volt, a vita oka vitte is arra a következtetésre juttattak hogy ez egy provokáció volt. Ezt az álláspontot képviselte Paucet és V. Luca is. Az akkori "Viata - Muncitor" című lapban ilyen értelmű cikk jelent meg. V. Luca akhkor a Szakszervezeti vonalon dolgozott és az ő levelezésével jelent meg az ilyen értelmű analízis a Lupinji sztrájkjal kapcsolatban.

Kisobb jelent meg a III. Internacionális analízise a mely világosan megmutatta, hogy az első világi háború után, a kapitalista ^{személyes} viszonylagos stabilitású megindult, újabb világi háború következik és a második ^{világi} háború előkészítésének megkezdődik az atak a munkások bise ellen. Nagy jelentősége volt a Lupinji sztrájknak a mely végre lett folytatva.

Az analízis után egymásra okartok háritani a helytelen
megállapítást, amelyet provokációnak tekintettek arról hogy
nem kivánatos elemek vittek be a bányásokat a sztrájkba. A
melyet a fenti alapokon, másis meg lehet szemelyekken keresztül ábrá-
tani a tárgyakasokat a melyet a bányások öntudatosan vérlélelben
állapítottak meg, a mely magaba véve forradalmi esemény volt.

A bányásokkal való kapcsolatot fen tartóirára, az első akció
segély nyújtás volt, a melyet az ország munkássága is Belga
bányások atlak, el kellett juttatni a bányások család tagjai-
nak, a hátra maradt árva is sebesülteknek, a kik az erdőbe
menekültek. A Pártunk el tudott jutni ezen nehéz időbe egyes le-
szingba a mely akkor istrom állapot alatt állott.

Ebben az időben utazol le Dobrujan gyere is Panket, a kiket le
tartóztattak Petroviban. A be reverest Vasuta Belónak atlak
oda, a ki mint 1926-óta mint provokator volt.

Tygy folyt le az akció a mely közvetlen eseményekkel állott kapcs-
tasan.

Malais P.

Megvezetés szemelyeket

Hlotan Ioan

Boalan Elena. Carnal

Hiber Ioan. Petrovan

79

Tovarășul Fekete Vilmos, șeful secției de Propagandă din Raionul Racoșul de Jos, a arătat că el a lucrat în Raionul Sft. Gheorghe și a sesizat Regiunea de Partid abaterile grave ale lui Toth Andre, fratele lui Luca Vasile, însă a fost sfătuit ca să tacă din gură dacă nu vrea să pățească.-

Tovarășul Drugă Nicolae, Vicepreședinte al Sfatului Popular Orășenesc, arată că pe când a fost el membru în Biroul Regional, în 1951 a raportat Biroului Regional deficiențele ce a găsit la S.M.T.-ul din Tg. Săcuiesc și a cerut ca Toth Andre să fie scos de acolo, tovarășul Nagy Dezideriu instructor al C.C. al P.M.R. a sărit în sus și a spus că nu este de mirare dacă lumea vorbește diferite lucruri despre familia lui Luca Vasile, când și un secretar Regional vorbește așa și apoi după ședința de Birou a luat pe el /Drugă/ și pe tovarășul Jiga Vasile, fost președinte al Sfatului Popular Regional la o parte și a criticat aspru pe ei, ca să fie mai atenți față de Luca Vasile și să nu compromită.-

*Sedința din 17.6.1952 - Rpt. Stalin - preluarea cu
actiunilor a hotărârii Plenumului C.C.*

Mai arată că în anul 1951 a venit dela C.C. al P.M.R. tov. Kapusta instructor al Secției Agrare pentru ca Toth Andre să fie scos din funcția de director al S.M.T.-ului din Tg. Săcuiesc pentru că a sabotat munca S.M.T.-ului și s'a ocupat numai cu chefuri, însă a atras atenția lui Safta că să procedeze cu mult tact ca Toth să nu fie jignit, iar după ce a fost scos dela S.M.T. a fost pus ca președinte al G.A.C. ului din comuna Lemnia.-

Tovarăsul Fekete Vilmos

DECLARAȚIE.

Subsemnatul Frunza Andrei, sunt președintele al UPM cunosc pe Toth Geza din 1949. In primăvara anului 1949 când am ieșit din școală, am auzit la organizația de partid că a luat măsuri de teroare, nu am lucrat cu el deloc. Când am fost la organizația Judeveana UPM, am lucrat ca organizatoric și am fost delegat la Valea Crișului, unde după directivele lui Toth Geza a început organizarea GAC. cu teroare lucra Kovacs Francis și ei i am ajutat, el fusese atunci directorul Fcei de In, organizarea s'a început in toamna anului 1950

Intr'o noapte la 1 a venit Toth Geza și ne-a spus că să aducem oamenii cu Miliția la Sfat ca să semneze și atunci l-a și dus pe Költö Bela in cămașă și ismeze l-a certat și l-a făcut căcăciqs, l-a pus in colț ca să se gândească, apoi l-a dus in Sft. Gheorghe.

S'A adresat la mine și m'a întrebat, deși nu a fost in stare trează că și dumpeatat ești chiabur? pștești tot așa cum a pățit Dl. Költö. u nu am îndrăsnit să-l critic pentru că in a noua zi nu mai lucram, la Judeveana s'a făcut cece spunea el.

Am fost in com. Reci unde era in curs organizarea GAC, aici s'a dat directiva că in caz contrariu să luăm Miliția și aici deasemenea au fost forțați țărani. Si noaptea trebuia să-i ducem, din aceste lucruri a ieșit o demonstrație. Când s'a adunat poporul Toth Geza a spus Miliției ca pe cine prinde să ia măsuri severe contra lui. Vă dau vouă Dumnezeu vostru deschiaburire, a deschiaburit pe Varga Toma cu domiciliu in Reci, care a figurat pe lista de chiabur și a avit ceva pedeapsă, dar a fost achitat, a a a intrat in GAC. Despre acest lucru ar putea spune mai mult tov. Veres Iuliu, care tot la aceeași Plasă a lucrat. Si-a dus Toth Geza familia l-a adus pe Toth Endre. Toth Stefan a fost mul timp la partid propagandist. I totți au fost din Lemnia, mai este Marton Geza, Retyi Majos știa de multe ori s'au și bătut, dat Toth Geza a rezolvat totul și a format un familiarisim.

Despre Toth Endre, l-am cunoscut in primăvara anului 1950 când am fost la școala de 3 luni, atunci am aflat că este frate cu Toth Geza, așa s'a purtat că a ținut lumea subteroare. Avea strânsă legătură cu Luca. De multe ori a lipsit din școală dar noi nu am avut curajul să spunem, nu cunosc amănuntele, despre acest lucru știe tov. Matyas Gergely ireditorul școlii.

[REDACTED] El in totdeauna a accentuat că are un frate care dacă el ori ce face i rezolvă. Mie mi-a spus că după școală merge inapoi ca președinte la Sfat și a ținut comuna subteroare, intrucat nu am lucrat cu el nu știu mai multe.

După prelucrarea Documentului de Partid, reșcit. Președintele comunei Moacva Badi Gheorghe a spus că in in cursul anului 1950 Toth Geza a pus pe mai mulți in închisoare care nu a fost vinovat, ia cei vinovați au rămas acasă. Chiar Toth Geza in multe cazuri am sosit in Moacva in stare ebrietate, in prezent se discută că in Lemnia Toth Geza are două mașini demontate la domiciliu.

Cunos pe Luca Eugen din Micfală din 1949, atitudinea acestei om a fost rău cece s'a manifestat la organizarea GAC

el in totdeauna a bătut cu chiaburi și mi-a declarat că, tocmai pentru că l-a schimbat nu-i pasă de nimic și nici nu putem să organizăm GAC., el personal mereu a atacat Sfatul Popular, s'a referit la faptul că Luca îl va plasa într'un loc mai mare pentru că fratele lui este Minister. De multe ori s'a bătut, dar pentru acest fapt nu a fost pedepsit. El a declarat că până când el posedă armă nu-i frică și acum poate să aibă pentru că are armă de vânătoare. Despre acestea poate să spuie multe președintele Miklos Alexandru din com. Borșneul Mic.-

12 VII. 1952

ss. *Funza* Andrei.-

Pentru conformitate
Gen. Hofer

82

DECLARAȚIE

Subsemnatul Hegyi Zoltan membru al organizației de partid din uzinele Textile "Gheorghe Doja" Sft.Gheorghe, declar următoarele despre abaterile dela linia justă al partidului al unor tovarăși din posturi de răspundere in perioada August 1949-Septemvrie 1950.

In perioada de mai sus am fost membru biroului județean de partid Treiscaune și am avut ocazia să constat unele abateri și greșeli săvârșite in aceste luni.

Toth Géza era secretar adjunct al județenei de partid, fiind tot odată, dela un timp și cumnatul secretarului județean Schüssler Carol. Aceste două persoane au avut o atitudine nejustă in multe probleme importante, care fapte au avut urmări in dauna liniei partidului.

Chiar când am fost eu mutat la Sft.Gheorghe, s-a inaugurat prima gospodărie colectivă din județ din comuna Turia, plasa Tg.Secuesc. M-am informat deja atuncea că această gospodărie colectivă s-a organizat in această comună, datorită voinței personale a lui Toth Geza, care împreună cu fratele său Luca Vasib s-a tras din comuna vecină Lemnia. Am avut cunoștință că inainte era in curs de organizare a gospodăriei colective in comuna Ilieni, însă din motivul arătat sus, aici sistematic s-amănat organizarea, fiindcă trebuia ca cealaltă comună din motive familiare să fie inaugurat mai repede.

In timpul organizării colectivului dela Turia intr-o zi mașina partidului condusă de Toth Géza in drum s-a răsturnat și a suferit mare stricăciuni.Mașina a fost pusă in reparație, iar cheltuelile au fost acoperite din banii strânși de către activiștii de partid pentru a cumpăra cadouri colectivului dela Turia. Despre aceasta a avut cunoștință și tov. Albert Iosif, fost responsabil administrativ al județenei.

In organizările altor gospodării colective din fostul Județ Treiscaune, Toth Géza ca secretar cu linia agricolă a avut rol mare. In primăvara anului 1950 s-a pus accent mare pe organizarea a cât mai multor gospodării colective. Toth Géza a introdus in această muncă linia lui de dreapta, ceace a dus după sine, că foarte multe chiaburi au intrat in colective. Personal am observat in comunele Cernatul de sus, Como lău, Lét, Mărcușa, Mărtineni, Eresteghin și altele, unde Toth Géza a forțat pe tovarășii care organizau colectivele ca să ia înăuntru chiaburii, pe care el le socotea gospodari buni și cu autoritate in comună. S-a întâmplat de exemplu cu mine, când organizam gospodăria colectivă in comuna Eresteghin, că am lăsat afară pe doi chiaburi din comună. A doua zi chiaburii l-au prins pe Toth Géza care era pe acolo, i-au plăns pe urmă Toth le a primit in colectiv fără să ne asculte pe noi.Despre procedeul lui in organizarea colectivelor poate să vorbească mult tovarășii Veress Iuliu activist la raionul de partid Sft.Gh, Dénes Albert dela uzinele Strungul orașul Stalin, Zaty Mihail in prezent instructor C.C. și alții.

Toth Géza a pus accent pe organizarea a cât mai mulți țărani in colective, fără a se ține seamă de componența lor socială. In gospodăria colectivă din Turia de exemplu au intrat chiar in conduce re trei chiaburi, cari mai târziu au fost descoperite de tov. Bone instructor C.C., care s-a deplasat in mai multe rânduri la fața locului și venind înăuntru la ședințele biroului județean a cerut insistent excluderea lor din colectiv. Toth Géza totdeauna s-a contrazis luând apărarea chiaburilor, iar pe tov. Bone l-a numit spion. Aceste manifestări trebuie să se afile in procesele verbale ale ședințelor de birou.

Toth Géza in aceste timpuri aproape zilnic a plecat cu mașina spre Tg.Secuesc, de multe ori cu tov. Albert Tosif. Noi am crezut că ei pleacă in muncă de partid, dar mai târziu totdeauna am aflat că au organizat chefuri la unele elemente străine de noi, din Tg.Secuesc.

Toth Géza a căutat să trimeată in școli și munci de răspundere pe unii prieteni sau rude de ale lui, elemente care nu meritau acest

B3

lucru sau au avut chiar trecut murdar

Fratele lui Toth Géza este Toth Ernest locuitor in comuna Lemnia. Am cunoștință că in 1947 sau in 1948 a bătut pe un țaran in orașul Tg. Secuesc, in urma căruia acest țaran a murit in spital. De altfel Toth Ernest care era pe atunci șeful Poliției in Tg. Secuesc, in loc să fie tras la răspundere in fața judecării, a fost schinbat și numit președinte al Sfatului Popular din comuna Lemnia.

Aceste elemente era aproape totdeauna beat și locuitorii din comună au avut frică de el, însă tot din cauza fricii nu s-au exprimat in fața autorităților de atunci.

In anul 1950 Toth Ernest a fost propus de către fratele său Géza in prima serie a scolii de partid de 3 luni din Sft. Gheorghe.

Membrii Comitetului Județean au fost contra trimiterii in școală însă la această ședință de birou, unde se discuta propunerea de trimitere in școală, secretarul Județean tov. Schusler s-a exprimat ca el ca secretarul județean de partid ea toată răspunderea asupra lui și este de părere hotărât ca Toth Ernest să fie trimis la școala de partid.

Noi ne-am mirat de acest fapt, însă cunoscând că atât Toth Ernest cât și Toth Géza sunt frați de ai lui Vasile Luca, nu am avut curaj săi mai contrazicem.

Toth Ernest a și urmat această școală și după ce a terminat, secretarii Județenei Schusler Carol și Toth Géza au fost de părere să facă din Toth Ernest un activist de partid cu Gospodăriile Colective.

Noi nici de această dată nu am fost de părere. In urmă el a fost repartizat la Tg. Secuesc in postul de adjunct politic la SMT.

După răscoalele unor țărani influențați de chiaburi contra Gospodăriile Colective din regiunea noastră in toamna anului 1950, toți activiștii care au folosit metode nejuste in organizarea Gospodăriilor Colective au fost destituiți din activul de partid, afară de Toth Géza, care din contră a fost numit secretar de Partid la Regionala Stalin.

Am cunoștință că Toth Géza l-a incurajat pe ceilalți care sub conducerea lui au avut abateri in organizarea colectivelor, că el va aranja să nu li se întâmple nimic.

Tov. Schusler Carol a fost secretar de partid la Județean Treiscaune, a avut in activitatea lui o atitudine oportunistă cu diferite abateri dela linia partidului.

Schusler Carol in anul 1950 s-a căsătorit legal pentru a doua oară cu o soră a lui Vasile Luca, care se afla in comuna Covasna. După căsătorie s-a observat un familiarism și mai mare intre cei doi secretari deveniți deja cumnați.

Atât Schusler Carol cât și Toth Géza, au fost in prietenie bună cu Szabo Albert /Berți/ și Nagy Victor, foști deputați de Județ. De multe ori au chefuit impreună la locuința unuia sau a altuia.

Varga Gavril, un alt frate al lui Vasile Luca, era la noi in grad de maior, comandantul Securității din Județ. El la fel cu frații săi in loc să ducă linia partidului, a avut legături prietenești cu elemente exploatoare sau foști exploatați. Așa pot să-mi amintesc de Malec, Kupan, Kovasznay, chiaburi cu care umbla la vânat.

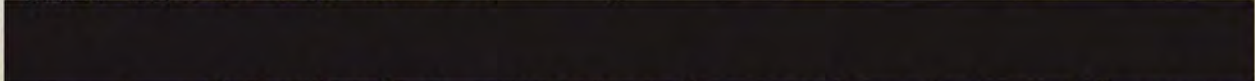
Varga nu a ocupat niciodată o poziție hotărâtă contra manifestărilor reacționare din Județ. Așa de exemplu am cunoștință că in comunele Ozun, Aninoasa și altele s-au întâmplat manifestări șovine,

84

reaționare, deschise față de care, Varga a avut o atitudine dezinteresată chiar de multe ori a început să motivez cele întâmplate, ca și cum nu ar avea nici o importanță politică și sunt obiceiuri de tradiție ale secolului. Varga cu linia sa s-a contrazis chiar acțiunilor partidului ca de exemplu: In anul 1950, Comitetul Județean de partid a hotărât înființarea unei filiale a Librăriei Noastre, în Sft. Gheorghe, unde urma să se difuzeze cărțile și broșurile necesare învățământului de partid din județ. In căutarea unui local convenabil am găsit, chiar lângă sediul Librăriei Noastre, un magazin și atelier de ceasornicărie a unui exploatare. Noi am vrut să mutăm această ceasornicărie tot în aceeași stradă într-un atelier de pălării, al unui alt exploatare, ca să putem asigura în localul arătat înainte filiala Librăriei Noastre, Varga fiind în legătură de prietenie cu proprietarii acestor ateliere s-a contrazis scopului nostru și s-a exprimat în oraș că partidul nu are ce să se amestece în problemele ce aparțin secției spațiului locativ din oraș.

Eu nu m-am lăsat influențat de această atitudine a lui Varga Gavril și am ridicat problema în ședința biroului Județean care în urmă a adus hotărâre pentru rezolvarea favorabilă a acestei probleme. De atunci Varga Gavril a căutat toate ocaziile să arate nemulțumirea și chiar dușmănia față de mine.

In legătură cu persoana a 2-a aceasta a fost numită responsabilă în biroul special al Uzinei, în urma intervenției lui Varga Gavril. Menționez că Securitatea oficială mi-a dat consimțământul la această numire. Hervai Paula permanent s-a lăudat cu această prietenie în fața multor tovarăși și în fața mea. In anul acesta am primit sarcini strict confidentiale ca director al Uzinelor "Gheorghe Dozsa" din partea Ministerului nostru. Aceste sarcini sunt îndrumate și controlate de către organele competente din M.A.I.

Pentru noi la Minister ni s-a prelucrat că despre aceste lucruri nu are voie să știe nimeni înainte de a primi noi dispozițiuni. M-a mirat foarte mult faptul că despre problemele aceste secrete, care credeam că numai eu am cunoștință în fabrică, știa și Hervai Paula responsabilă biroului special.

Interesându-mă de la ea, de unde cunoaște aceste probleme, a lăsat să înțeleg că a auzit de la Maiorul Varga Gavril care era responsabil pe Regiune cu aceste probleme.

Szabo Albert deputat al Județului nostru, fost conducător al PSD din Județul Treiscaune, a făcut parte din legăturile de prietenie cu cei amintiți mai sus. După raionare, Szabo Albert prin ajutorul lui Vasile Luca, după cum se spunea, a fost numit consilier de Centrococop. Pe el îl vedeam aproape în fiecare săptămână ~~și~~ sosind la Sft. Gheorghe, cu mașina Centrococopului vizitând prietenii săi. Acest Szabo Albert nici nu ascundea legăturile sale cu dușmanii poporului nostru. De exemplu în iarna anului trecut l-am observat petrecând în restaurantul de stat din Sft. Gheorghe cu Benkő Ladislau, moșier expropriat. Toată lumea care se afla în restaurant s-a mirat mult asupra celor văzute. Szabo Albert era acela care în anii 1946 și 1947 ca conducător în Partidul Social Democrat a ținut discursuri înaintea muncitorilor din Uzinele Textile, influențând pe membrii PMR fost PCR de a trece în Partidul Social Democrat.

Albert Iosif în prezent președintele Sfatului Popular al Regiunii Stalin, fost responsabil administrativ la Județeană de Partid Treiscaune.

Despre tovarășul Albert știu că a făcut parte din clica arătată mai sus, a luat parte la petrecerile organizate de Schusler Carol, Toth Géza și alții. De multe ori a plecat la Tg. Secușeș de unde se trage și petrecea cu elemente dușmănoase din acea localitate.

In anul 1950 Comitetul Județean de Partid Treiscaune l-a propus pe tov. Albert într-o școală de partid, însă el a refuzat plecarea în școală, aducând diferite motive.

Noi membrii Biroului de Partid din acele timpuri, de multe ori am arătat părerea noastră față de cele constatate și procesele verbale originale dresate cu ocazia ședințelor de birou poate să documenteze discuțiile în jurul acestor probleme. Însă procesele verbale bătute la mașină nu mai corespund cu adevărul fiind acestea corectate de către secretarii Comitetului Județean.

Noi toții care făceam parte din Biroul Județean am avut lipsă mare de a nu avea destul curaj să arătăm situația din cadrul conducerii partidului în Județul Treiscaune, Comitetului Central al Partidului nostru. De multe ori ne-am gândit la faptul că dacă contrazicem unele manifestări ale celor de sus, sau prelucrăm cele constatate, vom compromite pe Vasile Luca care era secretar al Comitetului Central.

Acestea sunt constatările mele după cum îmi amintesc însă pot să propun pe unii tovarăși care vor putea susține cele de mai sus și încă altele: tov. Szabo Frank Ioan, Pascu Vasile, Kelemen Iuliu, Csióbi Maria, Sandor Eva, Zach Mihai, Hegyesi Alexandru, Kisgyörgy Toma, care a făcut parte din Comitetul Județean de partid în timpul arătat înainte.

Sft.Gheorghe 10 Iulie 1952.

ss. Hegyi Zoltán

Pentru confirmare
Gheorghe Ștefan

al Militiei si a Bilor care oau terminat doctorul.
si a orientat pe Eminisula Taht Enoche si a intrat
la sfinta Gheorghe Doctorul care de Torgo Gabo
si de Taht Gera. si moresul aprit. si iar
for tarul Ecimeii de Taht Enoche a fost dus la
Bucurest La Vasile Lusa sau la alti oameni
de ob loci unde orstat 3 luni si auvenit impai.

La Tot si a fost imediat simbat din
nost si exclus din partial obsure care fapt.
orputa si orat mai nenkret Sabo Antea (Tausi)
care a fost ref al orstie de curbe al cam' duoban Taht
ste Gheorghe. si aluat parte activă la orste operati
in prezent lucrare la Ministerul Interne Bucuresti.

12. Januier 19. VII 1952
Saltogheorghe

Referințe

Se poate conta pe colaborarea
data de tov. Filbert Aleke
exel. Ștefan Forosel. Celălalt
Partid.

Subsemnatul Filbert Aleke director la CRR
Stalin despre Toth Endre membru al Gosplanului
din Lemnie dau următoare referințe:

Cunosc din anul 1946 personal când a fost primarul
comunei Lemnie. Nu s'a ținut legătura nici odată cu
Plasa și direct cu Județana. Activiști de la Plasa Tg.
Săcușe nu vizitau ani întregi. Comuna Lemnie din
pica lui susnumitul, cine era venimil să ape
au tea nici odată.

Omul acesta fiind frate cu Luca Vasile a fost
foarte incresut și fiind politicește analfabet a
făcut greșeli politice una după altul. A făcut o
politica țărănească fără luptă de clasă, murabnoscând
chiburi cu care a trăit împreună. Și ținea pe cei
săraci în țeroare. Om mai tare și om mai capabil nu a
cunoscut. În anul 1949 fără știrea Biroului Plăni Tg-
Săcușe a fost ridicat și pus de Județana la dispoziția
Tg. Săcușe. În timpul acesta Biroul Plăni era următorii
Șovarasii. Olăh Iosif secretar, Boros Bela cu Propăg. Kovacsii
Organizația și eu cu Administrativ.

Și când am văzut acest om în uniformă am rămas
uimit. A fost chemat la Partid și s'a vorbit cu el să
poarte frumos, să nu face rușine familiei etc.

De la prima și numai în cărciuma puteai să găsești
ce oameni din Comuna Lemnie. Cu cunoscătorii lui cine
șăcea fântâna și ținea și muncitorii alții și avea bani-
mulți. Acest individ a fost și în școala de cadre
de 3 luni de unde s'ambăta cerea permisiune să meargă
acasă căci trebuia să dea salariu muncitorilor.

În perioada când numele lui Toth Andre a fost
la miliția Tg Săușesc cu alțea nu s'a ocupat numai
cu amenințări și bătăi.

Cu Sgt. Securitate Flosscu Ioan care a fost ucenic
la maestrul tâmplar Szöke Imre din Tg Săușesc au întâl-
nit în sarcină și a bătut până a murit pe Szöke.

Voi cu toți am crezut că legea este făcut pentru toți
și va fi condamnat ca și în sine dar nu așa o'a întâmp-
lat, nu a fost pedepsit pentru această crimă ci
după un timp a fost trimis în școala de cadre și
gus Director la S. M. T. To Săușesc unde iar s'a ocupat
cu toate numai cu treburile S. M. T. ului nu.

Acest om nu am putut să caracterizăm nici un
fel care se încadrează în dicționarul nostru
am considerat animal numind „Bivalbonyu”
și fream de el ca dela dracu, știind că fiecare
început are sfârșit și asta se va termina odată
începând din sus că altfel era imposibil.

Eu personal odată am avut discuția cu el unde
am spus că este analfabet în ceea ce privește linia
Partidului pentru care a fost supărat și când a
vârsul că nu mă poate ca cu copra a provocat
să facem frânta creșând că așa mă poate învinge
și să mă facă de râs. Aceste nu s'a recușit că eu am
frântit așa că 5 minute a fost ametit.

Mie nu mi a plăcut prietăria lor și nu am avut legătură
cu el.

O. Stalin 8. VII 1952

Șiștaru Alek

Se poate conta pe toleranța dată de
tov. Fodor Alex.

— Presed. Colegiu d. Partid
Reg. Italian

Referințe

asupra Toth Endre locuitor din
Lemnia, Raionul Tg. Secuș

— Subnumatul Fodor Alex. salariat
al Dir. Reg. de Itali Reg. Italian, cunoscut
pe Toth Endre ca. de la 1949
când era, directorul S.M.T. Tg. Secuș.

— Cu 2-3 ani o-am vorbit cu el și
atunci numai atâtă, ca eu sunt
acel Fodor care am vut să dau ot-
dii pt. arestarea lui ?

Faptul s-a întâmplat în felul
următor:

Tov. Padureanu, șeful secției Financiară
în Comuna anulii 1947 a venit la
mine, cine eram șeful serv. Control
Economic și a cerut să dau plan control
să mărgă cu el la comuna Lemnia
ca Toth Endre, ca să fac verificarea
anzind, că fierbe lui.

— Am dat la dispoziția lui pe
Fulop Edmund controlor (în prezent
ofiter activ), cu care și încă pe Bodor
Andor din partea Camerei de Muncă
au deplasat la comuna respectivă.

— Intorcându-se de la Lemnia, șeful
secției Financiară, mi-a povestit,
că Toth Endre, cine este fratele

- 2 -

Vanile Luca se ocupă într-adevăr
cu fierberea țuicii în mod dăunător,
gândind și un Hot. de țuică colțeva
și de citri (nu aduc aminte câte
citri) despre care a și dressat Protocol
Verbal de constatare și a propus
ca să luăm legătura cu tov. Erdi Jozif
secretarul P. N. R. Jud. Timișoara.

Luând legătura cu tov. Erdi Jozif,
tov. secretar a hotărât cu mine să în
juducată și procesul Verbal a rămas
ori la Secția Financiară, ori la
tov. secretar. —

Știu că tov. Pădureanu a căutat
Hot. de țuică.

O. H. Halim, 17. VII. 1972.

I. H. H.

DECLARAȚIE.

Eu Kulcsar Estera născută Lengyel, membru în PMR, din 1947, în prezent resp. la Secția Documentare al Raionului PMR. Tg. Săcuiesc, dau următoarea declarație în legătură cu Toth Endre:

Cunosc pe Toth Endre din 1 III. 1950, adică am fost împreună între 1. III. 20. V. la școala de Partid de 3 luni. Aici Toth Endre de mai multe ori a spus / indeosebi la tovarșele / că el aranjează ca pe cine unde se poate în muncă, dacă vrem să-i spunem că el poate rezolva la Luca V-le. Aici în școală s'a înbătat de repetate rânduri, dar nu-i a dat importanță nici Direcțiunea nici Org. Județeană.

Nu l-am mai văzut pe Toth Endre de când am ieșit de la școală până nu am venit la Tg. Săcuiesc. Am venit la Tg. Săcuiesc la data de 28 VIII. 1951 în munca ce o dețin și în prezent. Aici am aflat că Toth Endre este Director politic la S.M.T. despre care am aflat mai târziu că nu se ocupă cu Tractoriști, ci mai mult petrece și bate pieptul că el este frate cu Luca pentru că pe la S.M.T. i a fost frică de el, pentru că în multe cazuri s'a certat cu și l-a avertizat pe oameni, despre acestea ar putea referi numai Bajka Ladovic de la S.M.T., care a avut și o plângere la mine.

După ce am aflat că tractoriștii nu sunt aprovizionați cu alimente și că situația este proastă adică atmosfera, am raportat la Biroul Raional, personal tov-lui Safta și Sala apoi când am dat raport în legătură cu SMT- la Regiune, am spus de câteva ori și la telefon că, atâta vreme cât Toth Endre este acolo, n'o să meargă munca, însă nu s'au luat măsuri din partea Biroului Raional.

Când s'a discutat această problemă cu tov. activiști, eu am spus, cum se poate tolera astfel de om la SMT. atunci tov. Antal Stefan / care în prezent estela Sectorul de Verif. la Reg./ a răspuns că, lasă-l tov. Lengyel că la urmă matală pătești, deoarece și eu am dat o declarație, adică a întocmit un dosar și la urmă a fost criticat. u am mai spus de multe ori tov. ca să facă ceva, să scoată de acolo pe Toth Endre, dar mi s'a răspuns a a trimis Biroul un referat în legătură cu această problemă la Regionala, dar după cu știu nu a ajuns la Regionala, despre acest lucru a putea da relații tov. Safta, după aceia nu s'a mai ocupat biroul cu această chestiune.

În luna Ianuarie sau în Februarie când tov. Kaposta Instructorul C.C. Secția Agrară a venit aici, a cerut referință de la mine despre Toth Endre și de la alți cade ex. de la Kulcsar Rudolf, s'a ridicat problema lui ca să fie pus Totl ca președinte la GAC. în Lemnia, eu atunci tov. Kaposta am răspuns următoarele:

Nu o să fie bun Toth Endre nici la GAC. cun nu este bun la S.M.T. este bun acolo unde trebuie să se certe, să bea, să facă curte și o să fie în dauna G.A.C., dacă o să fie pus acolo și acolo o să domine, va fi dictatorial, pentru că el este fratele lui Vasile Luca. Tov Kaposta a spus că, o să fie bun Toth Endre acolo, dar trebuie ajutat și se poate crește din el un cadru bun, deși i am arătat că pe el nu stăjeneste critica, pe el nu se poate jigni decât cu briceag, lucru ceace chiar Toth Endre, a accentuat.- /

92

Affel Toth ^Endre a fost instalat ca președinte la GAC. din Lemnia de către tov. Safta și dânsul era de acelaș părere ca Toth să fie președinte, cu toate că ii plăcea să bea.

Când am aflat că Toth ^Endre a bătut pe un membru in GAC, am raportat cazul la tov. Safta, dar nu s a rezolvat chestiunea.

Părerea mea este că tov. Kaposta a fost omul lui Luca, totodată propun ca să se cerceteze ,ca in ce măsură a sprijinit Biroul indeosebi tov. Safta pe familia Luca.

la 8 VII.1952

ss/ Kulcsar Estera.-

Deke nökiv

De parte comita pe referinta
data de tor Kulesov Estora
activista al born. Racional P.M.R.
de Bucuresti. Gal. H. 93

En Kulesov Estor (nulelet Lempe)

Tegge neppor o R.M.P. - nok 1944 - etu, - o
jelulegi beutisem o Besdinajeni Partisevet
Dokumentosio srelstononok o felose, o kort
Besit dekenoivat colom Tath Endre - nel
preparoloteseu :

Tath Endret 1950 - III. 1 - tol is unen
neppor 1950 III. 1 - V. 20 - egyit moltur o Lepsi-
ssengyongji 3 henejor Toti skoloko, - Ytter Tath
Endre sok esetke hangotato (is foly as eltor-
netnek) meg o mojal shendesi meg col-
teggenek delyasni shono olsonjor sok mand-
jor meg his o etudije tuleni Luko. V. - nel.
Is es iskoloko sok esetke henyet de soket
am edet me sem az igaz gto sey sem o
meggi ssevet.

Amiten es iskolokul noso-mentul
tothet Tath Endret nem letem edig duy
nem venulten o Besdinajenke, -

1951. VIII. 28 - jotem ide o Besdinajen
ko. Oku o beutis ko. enike. jeluley is neppor
itt sseveten tudomiert meg Tath Endre o
Go. M.T. - nel mana miol politikai igazgato
okivil kesitok kolotat meg nem felel-

• Készen a tudatoristák haza érkei ismét
 munkát, és van a mellet, hogy a Lászlóval
 és öccse, ariat a G.M.T.-nél való ségél
 feltér töl, - ment csak ezekbe nemreberel is
 levezetve és amlereket, amit Bojki Lajos tud-
 no. megjelölés melletti oki a G.M.T.-nél
 degyesit is oki nem egyenre pontosított
 ment.

Em amint a tudoristák szerente,
 hogy a tudoristák mineresek elno, - illelnek
 és hogy mihez van ott a munkulat jelenti-
 tan a rején korejónal kerevelje ser Gsofte
 a Gole elnökséknél, ezuta pedig ami is a
 G.M.T.-nél kerevelve a jelutést coltan meg-
 utatott otortorégnél a fály telefon nem
 egyenre hogy enig Tath kore ott len ott nem
 len jó melo, - de tütis vedes nem törtent a
 rején korejónal nérséval.

Es amikor es olcsinista elnökséknél
 kerevelve amit a kerevelve is in est mond-
 tan, hogy hogy lehet megtenni est es elhat
 a G.M.T.-nél oki a mellet Gsofte elnö
 (oki felule otortorégnél megjelöléséknél a del)
 est felule, hogy hogyan kerevel jelutést elnö-
 tan ment a rején megjelölés kerevel hogy ha
 ment in egyenre coltan való megjelöléséknél.

megjött kerített a lt. őrséget való- is a
 saját állt mórólis meg. En aruton is
 soksa. monoton or jutószakor meg csinál
 jonal mórólis Tath Endre legjel el onon
 egyrés aruton est o felelet keptem meg
 o hönö külölet o tont-mayhor, meg o kös-
 penti Biratt egykor egy referatát erel képsé-
 kétes, de tudomásom szerint es nem
 itott el sem o tont-mayhor sem o kös-pat
 nor, arról Isztafta lt. tudna pento sem
 referatái, aruton töket o hönö nem fog-
 lakozott vele,

Megjött: emián Yamió meg egy
 o K.B. agrár mekciójának az instruktora

felvétel elje emián- tojett Képesítő kutató
 o Késpentel véleményét ként tökem is (is meg
 más lt-től is, pl. Yukuó Rudiólf. ltortel is)
 meg meg teten est o kenobest meg Tath
 Endrét Jambeyhe o Mell. garol. Inökuer
 legjel, in okkor szörseint o kónet kesö-
 ket monoton Késpentel kutórsod:

Yagy Tath Endre éper meg nem les jó
 Jambeyhe mind o Y. M. T. - nél meg ne met
 jó, meg o erel ado való chel verekedni
 mell, mi mell, meg náknél mononeli mell
 is meg o Mell. garol szakor erol kónáno kes.

no. solo terisi, ment etis unolokoni fay-
sistotorikusushahi fay-ment hit o luko-
Vasilnel or case.

Amine Kapatu dutos art feble,
may ja kus solo Tath kore erat hit sejit
sejit vell nelsi eohi, i lehet helole ja koolet
cimohi, hohio meymotom nelsi, may Tath
Euhene o kintiko. nu hononel, etel nen
lehet meymotom erat hieskionel, onit Tath
kore i sakuro hangantotit. Es iay Tath
kore lenhejhe leti tone ohano. Isofto ete
rsenaheser ment vi may heitoso, hirs-
his oron o ieleneye nelt, may teji o eoh
iyo may or dutos srentet o Tath-ohat ini.

Es onitotir tudonist srenter
may Tath kore meymet ay tajot o vell. yoh
jetute o hononel mintin Isofto dutos-
net nen leti or may otai nese. -

As en ieleneye or may Kapatu
dutos lefaturese lehetit lukiemel. - Myponer
hononela may leyter meymesu may o rejai
hiron is toley isofto ete. nensin temoyedotit
o luko lanitit, 1952. 10. 8 - is Kuluson 98 -

Traducere din limba maghiară

DECLARAȚIE

Subsemnatul Antal Stefan locuitor in orașul Tg. Secuiesc membru P.M.R. dau următoarea declarație despre Toth Endre locuitor din Lemnia și despre atitudinea lui. L-a cunoscut in Ianuarie 1949 când in țara noastră vechea poliție a fost înlocuită cu miliția și Toth Endre a fost unul din embri din miliție, in ce calitate asta nu știu, căci a umblat civil in acel timp și a fost secretarul organizației de bază Nr.3 cartier. In cadrul organizației de bază am organizat studiul istoriei Partidului Comunist /b/, unde au participat membrii mai desvoltați ai organizației de bază. Unul dintre membrii de predare al cercului a fost Szöke Emeric, ca tâmplar mic meșter și a trecut din PSD la unificare. Cu ocazia predării membrii s-au strâns și am așteptat pe tov. Szöke ca să înceapă predarea. După o așteptare de mai multe ore, cei prezenți au început să fie răbdători și s-au dus ca să vadă de ce întârzie tovarășul care trebuie să predeași atunci am știut că venind a intrat într-un restaurant unde s-a întâlnit cu Toth Endre și Hosszu Ioan care făcea serviciu la Securitate ca locotenent cari petreceau acolo. Toth l-a chemat afară pe Szöke și l-a dărâmat pe pământ pe urmă s-a suit pe el călcând in picioare și grav rănit acesta a fost transportat la spital, unde a doua zi a și murit.

Această întâmplare a răcut ca să se revolte masele și o neîncredere iață de miliția nou organizată, in cadrul organizației de bază nu am putut prelucra misiunea miliției, care atunci a fost la ordinea de zi din cauza revoltării membrilor. Tot in acest timp mai mulți din locuitorii orașului au fost duși la miliție și bătuți grozav, pentru că nu aveau asupra lor buletinul de birou populației aceasta s-a întâmplat și pe stradă.

In legătură cu moartea lui szöke și cu celelalte incidente întâmplare, cu secretarul de Partid din acel timp tov. Olah Iosif am strâns declarații dela oameni, cu scopul că acelea le vom inainta serviciului de cadre din Comitetului de Partid Județean.

In seara aceea a venit afară cu mașina tov. Szabo Anton din serviciul de cadre Județean, care in prezent lucrează la Ministerul de Externe ca să facă unele observări in legătură cu manifestațiile masei din cauza celor întâmplare. Văzând că am strâns declarații, revoltat a strigat la mine: No ce s-a întâmplat, oare nu aveți altceva de lucru, dacă a fost bătut un bandit, pentru asta nu se oprește tremul de brățu, tovarășul Toth știe pentru ce a răcut, ducetivă și faceți-vă treaba voastră, cu care eu am plecat acasă și am făcut treabamea. Declarațiile au rămas la tov. Olah și că ce s-a întâmplat cu ele asta nu știu. Si după aceea de mai multe ori am trimis declarații despre devierile lui Toth Endre, dar cred că acestea au fost nimice de serviciul de cadre din acel timp, căci cercetări nu s-au făcut.

Asta cred, că atunci a fost Szabo Antal la Secția de cadre, care a locuit împreună cu Toth Géza într-o casă in Sft. Gheorgh și a fost format un familiarism adânc între ei. Pe acest Szabo Antal cunosc ca pe un funcționar carierist, care s-a grăbit să ajungă la mai sus și se pune bine cu aceștia Toth Géza și Toth Endre și l-a reușit ca să protejeze pe toată familia lui la Comitetul Județean Szabo. I-a reușit ca să numească și pe tatăl lui ca director muncitor, care in regimul trecut a fost supraveghetor de muncitori și cel mai de încredere om al directorului, care a făcut oare cari nemulțumiri între muncitori, știind că in trecut a fost ca supraveghetor și azi s-a făcut mare director.

Totodată Tov. Szanton Anton ca activist județean și tov. Albert Iosif mai repede ținea legătură la Tg. Secuiesc cu Dr. Fridman ca cu organizația de Partid al plășii. Dr. Fridman a fost mai repede informat despre problemele partidului ca organizația de Plasă a Partidului. Când soseau la Plasă mașina se oprea în fața lui Fridman și când au terminat la plasă, tot la Fridman au încheiat lucrările lângă masa cu vin.

Partidul a demascât machinațiunile lui Fridman din trecut și cele din prezent și l-a exclus din rândul membrilor de partid cu ocazia verificărilor, dar și după aceasta tov. Albert Iosif țin legătura cu acesta nu știu dacă în chestiuni oficiale, sau numai prin prietenia veche le mai leagă, atâta însă știu, că este informat cu multe probleme din acelea, de care nu ar avea voie să știe. De exemplu: cine a dat referință despre el, și pentru ce a fost exclus din partid.

Ași vedea de bine ca tovarășul Albert Iosif ca președintele Sfatului Popular Regional ar intrerupe legăturile sale cu acest nemernic căci nu este incidental că ~~partidul~~ Partidul se interesează de diferitele probleme.

Tg. Secuiesc la 18 .VII.1952.

Trăiască P.M.R.

Pentru comitetul
Gheorghe Hoșu

ss. Antal Stefan

Le poste conta pe referinta de
de tov. Antal ^{St.} B.

Nyilatkorat.

Get Itok

Alolivat Antal Istvan K. városbeli lakos a
R. M. P. tagja a Következő nyilatkozatában
Tath Endre Lankazi lakos magántársaság
1949 Januárjában ismeretlen megmunkosítások
bón a rendőrséget a militia föl vállalta Tath Endre
a militia-nak egyik tagja volt hogy mi lesz
minőségben azt nem tudom ment civilben
járt aban az időben én a 3 román városkör
alapszervezetek titkára voltam az alap szerve-
zet keretén belül meg szerveztük a Szocialista
M. B. P. történetének tanulmányozását ahol részt
vettek az alap szervezetei tagjai, Atanul-
mányozási kör előadója voltam egyik tagunk
Fröke György szerveztük volt megbirva a kimint
osztalos mesterségi kisiparos volt és a funkcioná-
lis alkalmával a Sz. O. P. bal jött át korán.
Egy előadás alkalmával a tojakk önégyülségek
is vartuk Fröke elutasít hogy az előadást
megkerdje, több város városkörökben a halga-
tak türelmetlenkedni mertek és elmentem
hogy meg indoklójem hal kisik az előadók
akor halottam hogy jövet betérek egy utcában
levő vendéglőben ottan öné találtkorat Tath Endre-
vel és Horn Tamással a kis szocialista tenal teljesítet
szolgálatat mint hadnagy a kisk ottan mindkettő
Tath kihívta Frökét az ucara ottan levete a -

föreläsningarna i ömsesidiga förhållanden
mellan människan och naturen

och i synnerhet i förhållanden mellan människan
och naturen

och i synnerhet i förhållanden mellan människan
och naturen

och i synnerhet i förhållanden mellan människan
och naturen

och i synnerhet i förhållanden mellan människan
och naturen

och i synnerhet i förhållanden mellan människan
och naturen

och i synnerhet i förhållanden mellan människan
och naturen

och i synnerhet i förhållanden mellan människan
och naturen

och i synnerhet i förhållanden mellan människan
och naturen

och i synnerhet i förhållanden mellan människan
och naturen

och i synnerhet i förhållanden mellan människan
och naturen

nein tudom. Azután is táb. unjilat korutat küll -
 dötünk Tath Endre küllambörö ~~egy~~ elhajlá -
 saival de gondolom hogy ereket az akkori megyei
 Káder osztály meq semisítete ment inter kedés -
 nein törtéint,

Ezt onan követ ker tetem Szabo Antal velt akkor
 a Káder osztályon akki egyjüt lakat Tath Giraival
 egy épületben Sepsé Szentgyörgyön is meley famili -
 arizmás velt híatalakítva köntik.

Ezt a nabo Antalt én meq ismerem mint egy karic -
 nista tisztsive lött akki igyekvet fölfeli ar iljen
 Tath Gira, is Endre fili k nek kirelegni sike -
 nült neki ar egy sz familiáját be protejalni ar
 akkori megyei severet her is a megyei severet
 ezen verifikálásig meqjdnem Szabo familiáj
 of elött. Likenült meq ar arjät is munkás igarga -
 tanak kinevertetni akki a régi rendnekben
 a ban a fűrenyánban munkás felügyelővölt
 is ar igargatorak leg meq bir hatol evbere
 de is elige det len seget aközött a munkások
 közzött ment kutakl hogy hajszárvált is mostan
 igargato let belöle,

Ugyan akkor Szabo Antal elöl. mint megyei akkivista
 is Albert Gossif elöl is, ~~is~~ sive seben tantaták
 K. vársánhelyen Dr. Fridman Sándoral a Káder osztály
 mint a Farasi sever etel, Dr. Fridman mindig
 hamarab velt infornálva a pént igyekvöl

mint a Szász-szöveget, először mielőtt még
erkertek a járáshoz Fridmanál illo ¹⁰ mely az
auto és mielőtt még erkertek Fridmanál Fejérszék
de boros antal mal a munkáikat,

Pántunk le legelőte Fridmanál aljas multját
és jelen beti garem berrégeit és kirúnta a
tagság sorai Körsül, a verificalás alkalmá-
val, de arutamis Albert Szász elvt. tetsze vele
a kapcsolatait nem tudom hogy hivatalos ügybe
vagy csak még a baráti kapcsolati fűrészlőne
Amíg aramban tudat hogy sok aljan problémá-
val van in formalva amivél nem kelene legyen
Teldant: hogy Niki atak rola vétevényeket arúent átt
Kiszántal a pünt bol:

Meljesnek látnam hogy Albert elvt. mint a Stalin
Tartományi Neptandis elméleté mielőtt még
szabítaná erel a venedelmés fizetgö elemel
a kapcsolatait ment nem véletlenül érdeklődte
a pöntunk külföldbörö problémái.

H. Váriszlef. 18. VII 1952.

Antal Gyövan.

Eljen a R. M. P.

103

Toth Gheza

19

19

Parque Nacional

Sansepe 12

Sion Joan

Tovarăşa Tatu dela Comitetul Regional U.F.D.R. a arătat că Adam Francisc, chiabur din comuna Lemnia, cumnat cu Toth Geza a fost pus pe lista de chiaburi, însă el a fugit la Bucureşti şi a aranjat la Luca Vasile ca să fie scos depe lista de chiaburi. Văzând acest lucru ţărani din comună au spus că "cine are frate popă, acela va ajunge în rai".-

Tovarăşul Melag, activist al Regionalei U.T.M. arată că la Breţcu a fost ucis utemistul Finna Adalbert de către doi chiaburi, dar aceştia nu au fost condamnaţi pentru că la proces au fost sprijiniţi de către fratele lui Luca Vasile, Varga Gavrilă şi Toth Geza.

În ce priveşte pe rudenia lui, arată că Toth Geza odată s'a exprimat că cei dela C.C. al P.M.R. nu cunosc că cine sunr chiaburi. Süßler Carol, un cumnat al lui Luca Vasile acum este la Centrulcoop Bucureşti, când a fost secretar al Comitetului Judeţean P.M.R. Trei Scaune a făcut o serie de banditisme

[redacted]. Acest Süßler a trimis la şcoala de cadre de Partid pe Toth Endre, iar după ce s'au strâns referinţe despre Toth Endre, totdeauna au dispărut din dosarul lui.-

Tovarăşul Buhuşi Petre şeful secţiei Propagandă şi Agitaţie al Comitetului Orăşenesc de Partid, arată că atunci când a fost rebeliunea chiaburilor din judeţul Trei Scaune şi activiştii au fost chemaţi la Regionala de Partid la anchetă, un activist, nu poate spune că cine este, la poarta Regionalei, a spus că a văzut când un om care a fost de două ori în Jugoslavia a vizitat pe Toth Geza acasă.-

Din discuțiile avute după rapoarte și întrebări, au reeșit următoarele:

Tovarășul Nemeth Iosif, secretar al Comitetului Raional Racșul de Jos, arată că Toth Geza fratele lui Luca Vasile, la organizarea G.A.C.-urilor din fostul județ Trei Scaune, a protejat pe elementele chiaburești în G.A.C. lovind în mâna chiaburilor a spus "și tu ești maghiar și eu sunt maghiar, hai intră în G.A.C."

Tovarășului Istvan Andor, fost activist de Partid, a spus că: "dacă în trei zile nu faci G.A.C. în comuna Arcuș, poți să iei drumul să nu mai vi înapoi la Județeană", apoi acesta într'adevăr a și organizat în trei zile G.A.C.-ul.

După aceste devieri activiștii de Partid au fost trimiși în producție, iar Toth Geza a fost luat la Universitatea Stefan Gheorghiu, fapt care a fost mult comentat printre activiștii de Partid și cei din Biroul Raional a trebuit să combată nemulțumirile, deși nici ei nu au fost convinși de justetea acestei măsuri.

Tovarășa Csibi Maria, secretară a Comitetului Raional Sft. Gheorghe, a arătat că Biroul Județean P.M.R. a fost rupt în două când Toth Geza a fost secretar. Acolo față de abaterile lui Toth Geza tovarășul Nagy Mihaly fostul prim secretar, a luat poziție și a criticat, dar apoi a fost luat la rost de către Vasile Luca pentru acest lucru. Toth Geza în 1950 cu forța a vrut să trimită în U.R.S.S. niște chiaburi spunând că aceștia sunt buni gospodari și pot să învețe acolo ceva nu ca țărani săraci. Secția de cadre nu a fost de acord ca aceștia să fie trimiși în U.R.S.S. dar nu au avut curaj ca să contrazică pe Toth, de aceea ei au ascuns dosarele lor deja pregătite, spunând că nu știu unde se găsesc. Toth Geza a forțat pe ei ca în timpul nopții să întocmească alte dosare, ca aceștia a doua zi să poată fi trimiși la C.C. pentru aprobare.-

Luca Vasile în fiecare Sâmbătă a fost la Sft. Gheorghe în acel timp și a ținut legătură cu elemente dubioase, când în comuna Leți s'a pus ca Președinte al G.A.C.-ului pe un chiabur și activiștii nu au fost de acord, dar Toth Geza a intervenit la Luca Vasile, care apoi a fost de acord ca acest chiabur să fie pus președinte.-

Jull 900
105

D E C L A R A T I E
=====

Subsemnatul Albert Iosif, Președintele Sfatului Popular al Regiunii Stalin, membru de Partid din anul 1945, prin prezenta dau următoarea declarație, asupra următorilor :

1. Il cunosc personal pe Vasile Luca din anul 1949 luna Mai, cu ocazia inaugurării Sediului de Partid al fostei Județene PMR din orașul Sft. Gheorghe, unde l-am văzut pentru prima oară personal.

Cu această ocazie am vorbit cu el ca membru în Biroul Județean și ca toți membrii din Biroul Județean cca. 5 minute, de atunci nu am mai vorbit cu el până la prima Sesiune al Sfatului Regional din Decembrie 1950.-

Cu ocazia Sesiunii când a ținut discurs el personal, am auzit următoarele: "Sfaturile Populare trebuie să aibe grije ca nu cumva să se strecoare elemente necorespunzătoare, pentru că nu ori ce cismar poate să fie în cadrul Secțiunii Financiare, fiindcă sunt o serie de elemente cari ocupă posturi de răspundere și procedează ca cocoșul când răcăie în grămada de gunoi".-

În 1946, am fost ales ca secretar de Plasă în fosta Plasă Tg. Săcuș, unde am activat până în anul 1948 luna Mai și în acest timp am observat următoarele despre Vasile Luca: aproape în fiecare săptămână în timpul verii și chiar în timpul iernii a venit în Raionul Tg. Săcuș ori la pescuit, ori la vânat, unde vânatul deja a fost organizat. Acest lucru a fost organizat de următoarele persoane: Mocsary Ernest fost primar al orașului Tg. Săcuș, Konya Blaziu fost fabricant de oțet, Török Andor fost mare depozitar de spirt și alcool frații Becasii mari moșieri din comuna Dalnic, Peterffi din Covasna fost mare fabricant de postav, la fel și Hadnagy fost fabricant de postav. Cu acești oameni se ducea la vânat sau la pescuit. Odată cât știu eu a luat masa în comuna Dalnic la fostul moșier Bețași, de multe ori chiar a dormit și la Tg. Săcuș la Mocsary Ernő.

În cât timp am stat eu la Tg. Săcuș ca Secretar de Plasă, niciodată nu a fost în sediul Partidului și nu s-a interesat despre munca de Partid care a dus-o activității în această Plasă, dar nu a stat de vorbă niciodată cu nici unul.-

II. Despre frații lui Vasile Luca:

1. Toth Geza, fost Președinte al Comisiei de Reformă Agrară din fostul Județ Trei Scaune din 1944 toamna și până în 1946 până la alegeri, fost președinte al Uniunii Populare Maghiare de la alegeri 1946 până în 1948 toamna, fost secretar adjunct al Județenei de Partid Trei Scaune din 1948 toamna până la Raionare 1950 toamna.-

L-am cunoscut pe Toth Geza personal în anul 1946 cu ocazia alegerilor când a fost el candidat ca deputat în Marea Adunare Națională pe linia UPM.-

Înainte de aceasta el a activat pe linie politico-economică ca președinte al Reformei Agrare în Comisia VI-a cu sediul la Sft. Gheorghe, care Comisie a avut menirea de-a face reforma agrară și de a împroprietări cu pământ pe țărănimea săracă, aici a avut următoarea abatere:

Pământul care a fost împărțit între țărănimea săracă din raionul Tg. Săcuș n'a fost împărțit just, deoarece foștii moșieri cum a fost baronul Apor Peter din comuna Turia, Rakosi Morit fost fabricant de spirt, Toth Ede fost fabricant de spirt, ambii din Tg. Săcuș, familia Simkoviici din comuna Catalina, familia Bețași din comuna Dalnic, cari au avut moșii și pământurile lor au fost împărțite între țărănimea săracă a fost dat înapoi la ei.-

Țăranii săraci au venit cu o serie de reclamații la sediul Partidului cu hârtie în mână eliberată cât de la Comisia VI-a de la Sft. Gheorghe, cât de la București, că pământul trebuie ca să-l dea înapoi la foștii proprietari, președintele subcomisiei în orașul Tg. Săcuș, Comisia de Plasă al cărui președinte a fost Barthos Miklos, de repe-

./.

106

tate ori a fost chemat la Partid și scuturat care sunt cauzele că, moșierii primesc pământurile înapoi, răspunsul a fost scurt din partea lui Barthos Miklos, că tov. Toth Geza președintele Comisiei a VI-a din Sft. Gheorghe a aprobat.-

Putem spune mai mult decât 50 % noi nu am lăsat ca să dea pământul înapoi, chiar și au primit titlul de împroprietărire.-

Un alt caz, cât timp a fost președinte al UPM n'a dus o muncă politică conform liniei trasate de Partid, pe întreaga linie a Plasei Tg. Săcuesc în ceea ce privește UPM a fost un împăciuitorism față de dușmanul de clasă, care ne-a îngreunat pe noi în munca noastră. În timp de doi ani de zile cât timp am fost secretar de Plasă, dacă a fost de două ori la Partid, a fost arătat lui acest lucru, raportat la Județean, unde după aceea noi am fost muștrați că noi nu ne pricepem la munca politică și să nu ne băgăm în problema țărănilor.-

În 1948 când am fost ales ca membru în Biroul Județean trebuie să amintesc că, înainte de a fi ales în Biroul Județean am fost mutat din Tg. Săcuesc la Romcereal la Sft. Gheorghe din cauză că nu m'am putut înțelege cu Toth Geza, chiar și nici cu Schützler care a fost prim secretar, acest lucru l-am arătat la C.C. probabil că a fost cercetat căci după 2 luni de zile am fost din nou numit ca activist de Partid ca resp. al Secției Administrative la Județean.-

În același timp a fost numit și Toth Geza ca secretar adjunct al Județenei Trei Scaune și cu problemele agrare. În acest birou am activat 12 luni. În acest timp am constatat următoarele: pe care pot să le confirm și fostii membrii în Birou:

Toth Geza ca secretar Adjunct nici odată nu a avut o comportare tovărășească, partenică, a fost brutal, dictatorial, i-a criticat pe toți cu o critică distructivă, în special când a fost el criticat de noi, că atitudinea pe care o are el nu-i partenică, mai ales că el a urmat o școală de Partid de 6 luni, care s'a dovedit în felul următor: la el nu a existat cine-i chiabur și cine nu-i, în special bogătașii, moșierii, cu care a fost el personal prieten cum de exemplu: fiul lui barolul Aport Peter, baro Aport Csaba a fost servus cu el, Kovasznai Gabor moșier de la Angheluş și o serie de chiaburi din comună și în special cei din Raionul Tg. Săcuesc, acești oameni așa umblau în sediul Partidului ca la ei acasă.-

La fel a continuat și aicea bețiile și chefurile, care de multe ori i-au fost arătate lui ca să se astâmpere. Un caz concret: cu ocazia organizării GAC, din comuna Turia, care a durat aproape 3 luni de zile, într'o zi așa s'a îmbătut că el care a condus mașina Skoda în comuna Eresteghin pe asfalt a răsturnat-o și a stricat-o complet, care reparație a costat 43.000 de mii lei care sumă a fost oprită din salariul lui și al lui prim secretar forțat, pentru aceasta Prim secretarul a vrut să aresteze pe șoferul Baloga Mihai și pe mine că a bătut că noi am sabotat pe tov. Secretar adjunct Toth Geza ca să-și rupă gâtul. Cu această ocazie a fost cu el deputatul Nagy Victor și amândoi au fost transportați la spital din comuna Eresteghi pentru operație.-

A susținut pe Becsei Pal fostul președinte al Partidului Social Democrat, profesor de liceu, a susținut pe Miko Mikloș fost șeful Sect. de Învățământ al Județului Trei Scaune, prin acești oameni a făcut o serie de jonglerii în ceea ce privește plasarea cadrelor didactice [redacted]

Cu ocazia clădirii școlii din comuna Lemnia care a fost clădit și finanțat de Vasile Luca, condus de Ing. Pazsonyi, Toth Geza și Toth Endre, ca informativ a fost întrebat în ședința de Birou, cam cât costă această construcție? el a spus că peste 20 milioane lei, în 1948/1949 și a fost arătat că această construcție costă cam scump și trebuie verificat, chiar personal de mine a fost arătat de multe ori, niciodată nu a lăsat să fie introdus o verificare.-

În repetate rânduri a accentuat categoric, că o să dea afară din Partid pe Szabo Frank Ioan, pe Kovacs Ferentz, pe mine și pe Pascu Vasile, ceea ce s'a și întâmplat, Szabo Frank a fost trimis la școală, Kovacs Ferentz a fost dat afară pus în producție, pe mine m'a mutat la Ciuc în toamna lui 1949, iar Pascu Vasile aproape a mai rămas un an de zile acolo după care a fost dat și el afară.-

După exproprierea moșierilor în anul 1949 primăvara, toți moșierii au fost transportați la sediul Județean la Sft. Gheorghe după ce o parte din ei au fost plasați în serviciu, caz concret Rakosi și Morit fabricant de spirt inginer bătrân a fost plasat la fabrica Textila Sft. Gheorghe, baro Aport Csaba a fost plasat la Derubau, care executa construcția de șosea între Prejmer și până la comuna Brețcu Bețasi fost moșier la fel la această construcție a fost plasat, Peterffi fost fabricant la Covasna a fost plasat la Minister.

108

La naționalizarea caselor din orașul Sft. Gheorghe și Tg. Săcuiesc s'a constatat o serie de devieri chiar abateri, călcarea legii și a Decretului 92 în mod grosolan, pentru că s'a lăsat o serie de case naționalizate în frunte cu Președintele Raionului Kissgyorgy Tamas, cazul concret: fost sediul Județean PMR care putem zice că este cel mai mare bloc din orașul Sft. Gheorghe, fostul proprietar un moșier n'a fost naționalizat, fost casa lui Dr. Fogoian Cristof unde este actual sediul PMR. nu a fost naționalizat, care se datorește faptului prieteniei ce a fost între ei.-

În urma nouilor propuneri pe care le-a făcut Sfaturul Popular Regional, se dovedește că a fost propus din orașul Sft. Gheorghe peste 40 de case mari, la Tg. Săcuiesc peste 35 și la Covasna 23. Aceste cazuri dacă erau executate atunci când a fost prima naționalizare, clasa muncitoare și Statul avea venituri, însă având în vedere că ele nu au fost executate Statul a avut pierderi mari.-

La nouile propuneri am băgat în Decretul 92 pentru Naționalizare vila din Tușnad Băi al fratelui pe care-l cheamă Varga, fost funcționar la CFR. Pentru acest lucru am primit observație din partea familiei, chiar și din partea Secției Organizatorice, unde m'a făcut atent, că nu este politic că am făcut acest lucru și a fost propus ca să-l scot de pe listă, fiindcă era vorba de fratele lui Luca, eu am spus categoric, că nu scot și nu am scos, însă am întrebat, de unde a putut ca să facă el o vilă cu 12 camere de locuit la Tușnad Băi lângă drumul principal și a făcut exploatare prin acest mijloc când alți funcționari CFR-iști în aceiași branșă nu avea ce să mănânce. Pentru aceasta m'a făcut atent și tov. Colonel Patriciu. Acest caz s'a întâmplat în primăvara anului 1951.-

Referitor la Reforma Agrară: Toth Geza ca președintele al Comisiei a VI-a care a dat o serie de pământuri înapoi la foștii proprietari, moșieri, dau următoarele date:

În cât timp am fost secretar de plasă la Tg. Săcuiesc, am putut salva 1904 ha. din care 1293 ha. și 12 arii arabil, 611 ha. și 47 arii fâneată la 2626 de familii. Cel puțin de la atâtea persoane a fost luat pământul înapoi de la care nu avem date concrete.-

Un alt caz, la Raionul Sft. Gheorghe 2100 ha. arabil și 351 ha. fâneată, la 3155 de persoane. Aceste cifre dovedesc că ambele 2 raioane a fostului Județ Trei Scaune a rămas în mâna țărmimii sărace 4355 ha. la 5581 de persoane, atunci se naște întrebarea dacă a lucrat el cinstit ? și se dovedește activitatea lui de la început cum a decurs Reforma Agrară în Județul Trei Scaune.-

Sau la clasarea chaburilor, în fostul Județ Trei Scaune la raionare a fost 280 de chiaburi, în 1951 noi am mărit la 472 fiindcă am observat că această verificare a fost făcută în mod greșit, iar în 1952 această cifră a crescut cu 565 de chiaburi. Așa că în prezent în fostul Județ Trei Scaune la ambele două raioane Tg. Săcuiesc și Sft. Gheorghe la ora actuală avem 1519 chiaburi, aceste cifre dovedesc politica țărănească care a dus-o Toth Geza personal împreună cu cumnatul său fost prim secretar.-

Vreau ca să arăt că la această acțiune mai mult decât sigur a luat parte și fostul prefect Nagy Victor, deputat în Marea Adunare Națională, Szabo Bertő deputat în Marea Adunare fost secretar al Partidului Social Democrat din Trei Scaune.-

Vreau să arăt și veniturile oficiale care le-a avut Toth Geza din partea Județenei PMR unde a fost el secretar adjunct a primit lunar 23.000 lei, care a primit din 1948 toamna până la raionare plus 20.000 lei ca deputat în Marea Adunare Națională lunar.

././...

109
Schusler Carol, a primit 26.000 lei lunar, Nagy Victor ca Prefect peste 20.000 lei, iar ca deputat în Marea Adunare Națională tot 20.000 lei, deci aveau bani de unde să facă chefuri.

Varga Gabor, fratele lui Luca și Toth Geza, care a fost Comandantul fostei Poliții a Județului Trei Scaune, iar după aceea a fost numit ca Comandant al Securității din fostul Județ Trei Scaune cu gradul de maior, care a ținut legături strânse în raionul Tg. Săcuesc cu Dr. K. Kovacs Stefan, care a fost primar în era maghiară /Polgarmester/, care acest om când a venit Armata Sovietică a evacuat orașul Tg. Săcuesc și a pus pe drumuri o serie de nenorociți de familii, o parte din ei i-a dus până dincolo de Dunăre care au venit apoi distruși acasă cu un moral scăzut, sau Dr. Fekete Andrei, tot din Tg. Săcuesc care în viața lui numai a exploatat, amândoi au fost foști avocați, sau Izsak Arpad din Sft. Gheorghe fost mare comerciant de cereale /Futura/, acest om a fost personal omul lui și informatorul lui, care știe tot orașul Sft. Gheorghe, astăzi este angajat la Baza de Recepție tot la Sft. Gheorghe.-

În ceea ce privește cumnatul lui Schusler Carol, pe care l-am cunoscut în 1948 când a fost numit ca secretar Județean, acest om la fel a avut o atitudine ca Toth Geza. Mentalitatea personală a dat dovadă de la început că nu a fost combativ și chiar așa a și crescut cadrele care au fost sub mâna lui.-

Ceea ce privește combativitatea lui o caracterizez în felul următor: cazul concret, cu ocazia expropriării moșierilor cari când au fost transportați în 1949, majoritatea din ei au fost plasați în diferite servicii, care am arătat și la activitatea lui Toth Geza.

Cu ocazia inventarierii la inventarul viu și mort o serie de lucruri în special freșcouri și aur, argint, împreună cu Directorii sau responsabilii pe care i-a numit el personal la moșierii, a fost transportat la el în birou. Într-o zi când a strâns o serie de lucruri de aur și argint, a dat ordin la un director nu știu din care comună, ca să aducă la Partid o casă de fier, această casă de fier când a fost transportată la Partid cu căruța sau mașina nu știu, însă atât știu că mi-a dat ordin să deschid cassa ca să poată să bage lucrurile de aur în el, motivând că cheia de la cassă a fost pierdută sau de moșieri sau cu ocazia inventarierii. Eu am chemat un lăcătuș pe lăcătușul Csomos, care a fost strungar la Atelierul Partidului, asta nu a putut să descue și a chemat un alt lăcătuș nu știu cum îl chema, care s'a chinuit aproape două zile și nu a putut să descue, a trebuit ca să taie, însă când a deschis în cassă nu a găsit nimic, a fost gol, ceva acte au fost în cassă. Am făcut atent nu-i sănătos și nu-i politic ca să facă acest lucru, sigur, trebuia ca să cheme pe cineva din birou acolo, ceea ce nici nu a luat în considerare. În tot cazul la el în birou a ținut o serie de lucruri de aur pe care l-a arătat aproape la fiecare. Ce s'a întâmplat cu aceste lucruri nu știu unde au fost trimise sau ce a făcut cu el, despre aceasta Biroul nici odată nu a fost încunostințat.-

Acest Schusler a avut o mașină de turism, care l-a avut prin omul lui la Sfatul Popular Raional Tg. Săcuiesc înainte de Raionare cu 150.000 lei. Acest om care a făcut această tranzacție cu Sfatul Popular Tg. Săcuiesc a fost secretar de Plasă la Tg. Săcuiesc, el l-a adus din județul Tg. Mureș unde a fost el pretor.-

La raionare când am fost numit ca secretar Regional am tras la răspundere, cum ai îndrăznit ca să vinzi această răblă la Sfat pentru 150.000 lei, el a răspuns că nu a vândut cu 150.000 lei, ci cu 100.000 lei, însă chitanța semnată de el este făcută pentru 150.000 lei, care bani de fapt nu au fost luați din cassa Sfatului, însă mai prost, banii au fost strânși de la fiecare comună, nu se știe cât a strâns fiindcă nu este o urmă. Acest fapt am dat în 1950 toamna și în 1951 primăvara la Comitetul Central pentru cercetare.-

Vreau ca să amintesc că, de la moșieri o serie de lucruri aduse la el acasă, freșcouri și covoare persiene, care lucruri de fapt trebuia să le dea înapoi la Partid, însă din informații când s'a mutat la București le-a luat cu el, la fel și Toth Geza când s'a mutat de la Sft. Gheorghe o serie de lucruri le-a dus cu el.-

Schusler și Toth Geza amândoi a ținut legătură strânsă cu fost moșierul Kovaszai de la Angheluş, care a fost la ei de multe ori chiar și ei au fost la Covasna. Când a fost întrebat: "dece ții legătură cu moșierii ?" a răspuns: "nu ne pricepem la munca politică, noi nu știm cum să organizăm gospodărie colectivă, că în Trei Scaune după atmosfera ce a fost creată în jurul GAC bine înțeles după analiza lor, numai prin acești oameni se poate crea. Oamenii aceștia au fost cheia satului.-

N'aș putea să spun care a fost cauza, însă probabil el a simțit că la sfârșit nu o să fie bine, s'a însurat din familia Luca a luat ca nevastă pe sora lui Luca cu trei copii.-

Vasile Luca de câte ori a venit la Sft. Gheorghe a dormit la Toth Geza, iar excorta la Partid. Aici în seara aceea a fost întâlnire cu toată familia, plus cei invitați Nagy Victor, Szabo Bertő, Schusler Carol, Varga Gabor, chiar și câteodată Kisgyörgy Tamas.

Ce au discutat acolo nu se știe, însă peste câteva zile totuși s'a aflat ceva din gura lui Schusler, sau Toth Geza sau Nagy Victor, cari spuneau, în special Toth Geza, "iar ne-a muștruit bătrânul" Ceeace privește s'a procedat prost cu X cu Y, care au fost contat ca dușman de clasă, probabil că ei au discutat între ei acolo despre planul lor pe care nu l-a acceptat Vasile Luca, sau ei a cerut informații de la el, însă este un lucru sigur, că noi când am considerat anumite lucruri sau am avut părerea despre anumite persoane din Județ, ei au spus să ținem din gură fiindcă nu avem dreptate, fiindcă bătrânul chiar aseară a spus, cum trebuie procedat în problema țărmimii, mai ales în problema micilor meseriași și în problema cooperativelor, în care problema specialiștilor a fost: Toth Geza, Szabo Bertő Nagy Victor, Kisgyörgy Tamas și Schusler Carol. Acel Kisgyörgy Tamas care până în 1950 a fost președinte al Micilor meseriași din orașul Sft. Gheorghe.-

Atât e sigur că aceste 4 persoane, pe care i-am amintit mai sus a ținut toate problemele politico-economice în județul Trei Scaune a lucrat în mod sectar și a subapreciat munca activiștilor care nu au fost de aceeași părere cu ei, chiar și a urmărit activitatea lor și a scos din muncă sau a pus la muncă mai jos, sau mutat în altă parte în mod diplomat.-

Vreau ca să amintesc, măcar că a fost un informator lângă Birou Județean tov. Safta Gheorghe, informațiile care le-a făcut către Comitetul Central, Biroul Județean niciodată nu a avut cunoștință despre acest lucru. Acest lucru l-a ținut în mână Schusler Carol, Toth Geza și Safta Gheorghe.-

Vreau ca să amintesc, anumite aspecte care au fost în Regiunea noastră, în special în legătură cu devierile de dreapta, pe care noi le-am văzut însă nu am știut care sunt cauzele, pe care eu personal le-am sesizat la Președintele Regional Vasile Jiga, care le voiu arăta concret după cum urmează:

La Reforma Bănească, în mediul rural din Regiunea noastră 64.477 țărani săraci, 32.335 țărani mijlocași, 6.300 chiaburi și 8092 membrii în Goscol au schimbat 1.141.128 lei, care se dovedește că țărani a ținut bani în mână și pe care noi dacă analizăm bine din cifrele sus amintite, țărani săraci nu au avut bani, membrii din Goscol cifra este foarte mică, rămâne numai chiaburi care au avut bani și țărani mijlocași mai puțin. Ceeace înseamnă că această sumă enormă a avut-o în mână chiaburii, contra acestei sume la schimb ei au primit 5.591.641 lei buni, lei noi, lei stabili. Aceasta a fost politica bănească în Regiunea noastră.-

În lunile Octombrie, Noiembrie și Decembrie, în urma Instrucțiunilor primite de la fostă conducere a Ministerului de Finanțe s'a activat încasarea impozitelor ajungându-se astfel ca după Reforma bănească o parte din chiaburime în loc să-și plătească impozitele în lei noi, ei deveniseră creditori statului.-

În sectorul Cooperatist nu s'a realizat planurile de valorificare nici în total, nici pe sortiment, nu vorbesc de achiziție sau de colectare și la contracte unde legilor și Hotărârilor elaborate de Consiliul de Miniștrii nu au fost respectate de loc.-

În ceea ce privește bugetul Sfatului Popular, bugetul pentru anul 1951 care a fost întocmit din partea Sfatului Popular Regional a fost 73.592.650 lei, însă Ministerul de Finanțe ne-a aprobat numai 45.391.800 lei. Bugetul a fost executat din bugetul aprobat 37.025.945 motivul principal pentru necheltuirea creditelor în totalitatea lor a fost din cauza că nu am primit material la timp, finanțarea a fost în ultimul trimestru, care ne-a îngreunat atât la executarea planului, cât și la investiții și aprovizionare, ceea ce înseamnă că în 1951 am făcut economie de 8.365.855 lei.-

Cifrele sus arătate sun calculate în lei noi.-

Bugetul pe 1952 a fost aprobat pe baza prezentei pe 1951 chiar mai prost de exemplu: la acțiunea Asistenței Sociale și la cheltueli administrative am primit cu 2.220.000 mai puțin ca în anul 1951, care înseamnă că munca Sfatului Popular Regional, Raionale și Comunale la sfârșitul anului 1952 ajunge periclitat.-

După Documentele de Partid, pe care le-am studiat, am constatat că de unde devine aceste devieri grave și îmi dau seama ce pagubă mare a suferit clasa muncitoare.-

Vreau ca să arăt câteva aspecte care au fost pe linia de CEC.:

În ultimul trimestru a anului 1951 și în luna Ianuarie 1952 înainte de Reforma Bănească, populația din Regiunea noastră a depus la CEC 111.183.019 lei vechi, a ridicat de la CEC. față de această sumă 75.838.346 lei vechi ceea ce înseamnă că suma care a rămas la CEC, cele 35.344.673 lei vechi înseamnă că a fost aceluia care nu au avut nevoie de bani, fiindcă despre Reforma Bănească a vorbit lumea cu 5 luni înainte, iar după Reforma Bănească primul trimestru, lumea a rămas depus la CEC. 419.538 lei noi, față de această sumă s'a ridicat 525.745 lei, ceea ce înseamnă că Statul iar a rămas dator la depunători, care se datorește intenția acumulării cu lei stabili aceluia oameni

cari nu depun efort mare pentru construirea socialismului.-

Această statistică am făcut-o deaceia că s-a vă documentez cum a decurs devierile de dreapta a lui Luca Vasile în problema monetară și în problema finanțelor, unde a avut o pagubă foarte mare oamenii muncii din Regiunea noastră.-

Or.Stalin, 20 Iulie 1952.-

PRESEDINTELE SFAT.POP.REGIONAL:
ss/ Albert Iosif.-

Pentru simbolizate
Gheol Stefan
Presed. Colegiu de Partid
or. Stalin

Declaratie. La post. contu pe referinta date
de tot Melegh F. 113

Epel Stefan

Subsemnatul Melegh Francisc m. de p. din
1946. in prezent rep. scifici prep. agit la Regimul
U. T. U., declar urmatoarele despre Tath Gheza, fost
secretar adjunt la Gen. P. U. R. Spandim gheorghe.
Eu cunos pe domnul din toamna anului 1948.
inm. mai deapraz din Romania 1949, cand el
a fost numit secretar adjunt. El, ca n. fratele lui
Vasil Gheza, avea legaturu cu toti banditi din
F. det., era prieten duine alttele n. cu baronul Apor
C. oaba care denor venea la el la partid n. la servu
el. Cu ocazia organizarii gospodariei Colective
de la Tura el, cae raspunzator pt. acastu a
primut din G. A. C. pe fiul de diabal Csoboth Anibal,
cu pretextul ca e gajrestor lui. Eu cand stam aratat
cu acest fiu de diabal a fost exclus din U. T. U. n.
nu e just ca el sa tige primerea din G. A. C., atunci
el nu e raspuns, lasu se pricepi in la problema
gospodariei. Fafo de tarani saraci simtiti, era
un dictator, astfel, odato cand am plecat cu el
la Tg. Somenes la Moara - a optit pe mainu
a inceput sa duym pe presedintele Comitetului
provinan din Romania, care stotea in fafo lui din
pozitie de dreptu n. in titula „domnu deputat”.
Cand s-am aratat cu nu e just cum vorbeste un
omnemi, el a raspuns, ca altfel nu fac Treaba
„astia”. (adica tarani saraci...) si fafo de activiti.
avea o atitudine dictatoriala, de mai multe ori
g. una pe ei. - Adica stiu despre abaterile lui, deace
din 1949 - Septemiu eu am fost mutat la Odorhei.

8. 1952. Oranul Stahlu.

Melegh Francisc

DECLARAȚIE

114

Subsemnatul György Alexandru, locuitor în Str. Petöfi Sandor no.14, membru în P.M.R., dau următoarea declarație; despre cei notați mai jos:

În timp de 1 lună de trei ori am luat parte la ședințele de activ la Comitetul Raional PMR Sft. Gheorghe.

La prima ședință a fost prelucrată Scrisoarea Inchisă, iar la discuții am luat cuvântul și țin să menționez că la fiecare ședință prin discuțiile mele am arătat lucruri, pe care acum dela început până la sfârșit pun pe hârtie :

Rădăcinile principale ale oportunistului de dreapta a lui Vasile Luca sînt aici în Trei Scaune, după părerea mea. A avut ca prieteni și ca colegi de vîntoare elemente care sunt cunoscute ca derbedei, de exemplu Nagy Victor, Szabo Adalbert și chiaburimea Județului, cu care s'a dus la vîntoare.-

În 1948 am fost membru al Comitetului Județean Trei Scaune și responsabil organizatoric. Înainte de începerea alegerilor am primit sarcina ca în timpul alegerilor să reprezint Partidul în comandamentul unic. Un membru al Comandamentului unic a fost și Varga Gavril, fostul șef al Siguranței, care este frate cu Luca din partea mamei, Nagy Victor fost prefect, care mai târziu a devenit deputat.

Cu o ocazie când am dat darea de seamă am spus că de ce i-a arestat pe cei 13 preoți din Arad, fiindcă are repercursiuni asupra alegerilor și vom fi puși în situația că mulți n'are să voteze și noi avem poziția ca toată lumea să voteze și Frontul Unic să iasă învingător din alegeri. El mi-a spus: nu sări, m'ă mucosule, fiindcă la mine nu contează dacă va vota cu 1000 - 1500 oameni mai puțin și m'a înjurat, m'a făcut adrețuros, mucos, mi-a spus că dacă vrea o să-l aresteze și pe secretarul de Partid Erdely Iosif. Eu i-am lăsat acolo și am cerut ajutor dela Comitetul Central.-

Mai înainte, în 1947, în timpul secetei în fabrică au fost mai mulți care au leșinat de foame, iar Nagy Victor, Varga, Szabo Adalbert la maial au chefuit cu carne, vin, prăjituri, ceea ce a dat naștere la înjurături din partea muncitorilor, care au spus că astfel de conducători avem, ca Varga, știa sunt comuniști ?

Varga a trecut cu vederea asupra faptului josnic, în 1947, când Szabo Adalbert și Becsei, social democrați de dreapta, cu ocazia comprimărilor din fabrici au spus muncitorilor ca să intre în PSD că partidul îi salvează și îi pune înapoi în fabrică. Asta este partidul care apără proprietatea particulară, etc. Această politică au dus-o și la țară fiindcă au știut că se va face fuzionarea celor două partide și au lăsat să intre în Partid chiaburi, străini de clasă, crezând că ei vor fi majoritatea în Partid și vor preia orice poziție de conducere.-

Cu ocazia alegerilor din 1948 am primit instrucțiuni dela Comitetul Central că numai pe deputații personal putem să candidăm, ca Nagy Victor, Szabo Adalbert, Toth Geza și Cziko Nandor, propunerile noastre nu sunt bune.-

În 1948 pe tov. Erdelyi Comitetul Central l-a schimbat și din acel timp m'a înscăinat pe mine și pe Nagy Andrei, resp. de cadre, ca să ducem la îndeplinire și munca secretarului, până când Comitetul Central va trimite un alt tovarăș.-

//...

115

Cu o ocazie a venit dela Comisia de Control, 3 tovar*și, mi-aduc aminte de tov. Sloboda și mi-au pus problema c* de ce am dat instrucțiuni secretarilor de pl*și ca s* atace familia Luca și convorbirea a fost de față* și tov. Varga Gabor, la secția de cadre. Eu i-am spus c* am dat instrucțiuni ca fracționiștii din sânul Partidului s* fie excluși. Cu minciuni josnice l-a b*gat în închisoare Varga pe Gal Vilhelm, responsabilul de cadre din organizația de baz* a Miliției. Tov. Gal a primit sarcina dela secția organizatoric* și de cadre ca s* strâng* date, ca cei care nu sunt pentru Miliție s* poată* fi înl*turați fiindc* chiar în timpul acela a fost reorganizarea în cadrul Miliției. Pe chestia asta Varga l-a b*gat pe Gal în închisoare, care are 7 copii, pe 6 luni.-

Nagy Victor odat* m'a oprit pe drum și mi-a spus c* s*-l las pe Luca Eugen în pace, fiindc* dac* nu știu îmi spune el c* și Erdelyi pentru asemenea fapte și-a rupt gâtul. Luca Eugen a fost Președintele Sfatului Popular din comuna Micfal*u în 1949.-

Când am fost secretar de plas* au venit declarații c* Luca Eugen strânge bani dela oameni. Așa a procedat c* a chemat oameni în buc*t*rie și a spus c* a dat telefon la "nenea Laci" și s'a aranjat problema. A sunat cu ceasul deștept*tor și a spus "Halo, tu ești Laci ? și a început s* povesteasc* cazul, dup* aceea a t*cut și a spus c* e bine, în regul* și oamenii au avut fric* de el, fiind c* Luca s'a oprit la el de multe ori când a fost la vân*toare.-

Când Nagy Victor și Toth Geza au cheuit la Tg. S*cuesc și venind înapoi au r*sturnat mașina Partidului, ceea ce a fost reparat* din banii adunați pentru Gospod*ria Colectiv* din Turia. Nu s'a putut face nimic, fiindc* Luca a declarat deschis c* cei care au de aface cu Toth Geza și Varga, au de aface cu el.-

Toth Geza cu ocazia organiz*rii GAC ka Cernat* de sus a spus t*ranilor ca s* aib* grij* c* în pistolul lui are un gloante și pentru ei, nu numai pe noi ne-a terorizat, ci și pe t*ranii muncitori.-

În acest timp ca secretar Județean a fost Schusler Carol, cumnatul lui Luca, care a f*cut ad*post, din sediul Partidului, al chiaburilor. Cu o ocazie am fost la poart*, când a venit el șd cu 5 pași în urma lui chiaburul și când tov. Balog Aron, ca portar l-a oprit, a spus Schusler "las*-l te rog, *sta este prietenul meu" când au intrat și a și spus tov. portar "dumnezeul lui, dar pentru asta lupt* noi ? "

Știu c* Toth Geza și Schusler au distribuit p*mântul lui Kovasznai la Angheluș și i-au promis c*-l duc la loc bun.-

Prin atitudinea lui Schusler s'a v*zut c* este prieten cu chiaburi, fiindc* a fost în stare s'o aduc* pe nevasta lui Kolca la sedința de activ pentru a face proces verbal, fiindc* i-a trebuit stenograf*.-

Mi-aduc aminte în 1948 când a venit aici a fost un proces uriaș cu Dr. Garda, care a fost demascat de Erdelyi și Dr. Garda a primit 14 ani. Szasz Ludovic a dezertat și Garda a f*cut recurs, între timp Erdelyi a fost transferat și Schusler a clarificat situația lor și bandiții nu au p*țit nimic.-

În 1948 când l-am demascat pe Doroban, mare conduc*tor nyilas, care a fost comandantul orașului Budapesta, pe care l-am predat Ungariei, unde a fost spânzurat, cu el l-am demascat pe Dr. Haromszeki și Schusler împreun* cu Varga a trebuit s* cerceteze mai departe cazul și a murit totul și poate s* se întâmple ca și azi se plimb* în R.P. Ungaria, acești bandiți.-

./././.

În Februarie 1950 am fost repartizat ca s* ajut la eliminarea chiaburilor din cooperatie, care a reusit în parte. În timp de o lun* echipa mea, compus* din trei persoane a dat afar* 87 de chiaburi cu ocazia adun*rilor mari.-

Am venit din Chichiş şi la Ozun a continuat adunarea, unde 13 tov. au lucrat, am intrat şi eu ca s* le dau ajutor, neştiind c* pe 13 chiaburi nu vor exclude, fiindc* aşa au primit instrucţiuni de sus. La discuţii eu am cerut ca s* fie daţi afar* şi acei chiaburi, îns* mi-au r*spuns c* nu sunt chiaburi şi am f*cut prost c* am vorbit.- Unul dintre chiaburi este prieten al lui Varga.-

În Martie 1950 am fost trimis în Gospod*ria de stat din comuna Dalnic, ca director adjunct politic, Schusler şi Toth Geza au spus c* sunt buni tehnicieni acolo şi nu va fi greu lucrul.-

În s* menţionez c* Schusler şi Toth Geza de aici dela Gospod*rie au c*rat s*pt*mănal câte 10 litri de ţuic* de prune care a fiert Gospod*ria, ceea ce poate dovedi Utö şi Mark, magazionerii de atunci, care ştiu de acest lucru. Aici Vass Andrei a fost directorul care a fost în foarte bun* prietenie cu Sera. Acest Vass în 1947 a fost resp. cu aprovizionare a fabricii Textila şi dela Râşnov sub titlul de aprovizionare a f*cut burs* neagr* cu cuie şi la economat a amestecat vinul. În această perioad* a construit casa în str. Oltul, asta a fost directorul, contabil şef a fost Toth, care înainte de 1944 a fost director de banc* la Tg. S*cucesc, ca ajutor contabil Kanabe Nicolae, fost mare comerciant de textile, fratele lui a avut fabric* de uscat cartofi la Tg. S*cucesc, înc* un contabil un student de universitate eliminat dela şcoal*, un neamţ şovinist şi reacţionar. Magazioner şef Herszegi Nicolae, moşier la Borogheul Mare, fost sergent, acest sergent a fost cel mai bun prieten al lui Toth Geza, care în 1948 a abzis p*mântul şi ei l-au b*gat în Gospod*ria. La valorificarea m*rfurilor a fost un fost avocat Petricany, omul bun al lui Varga, c*ruia mereu a spus c* este un bun responsabil de secţie, fost soldat SS.

La secţia din Cernatu a fost v*rul moşierului expropriat, care a fost trimis între colegii de munc*, nici n'ar fi fost nimic dac* ajuta, dar când am dat în scris, mi s'a spus c* sunt buni tehnicieni şi nu sunt alţii şi trebuie s* înţeleg această tactic*. În special când am vorbit despre sergentul, nici Schusler şi nici Toth Geza nu au vrut s* aud* ca s*-l dea afar*, fiindc* el a renunţat la p*mânt şi a înţeles cuvântul timpului. Când a fost vorba de SS, au spus c* acolo st* bine, fiindc* este sub supravegherea lui Varga. * Eu am anunţat mereu, am şi ~~comp~~ copii dup* declaraţii, cu care oricând stau la dispoziţia Partidului, aceşti derbedei când eu am spus c* nu era voie ca s* primeasc* planul de cultur* pentru 300 ha. cartofi c* este prea mult faţ* de capacitatea Gospod*riei şi nu vom putea cultiva atât, fiindc* în afar* de asta mai avem 270 ha. şi pe terenul de arm*tur* nu se poate planifica mai mult de 26 - 30 %, fiindc* distrugem în primul rând sistemul de rulment şi vor fi mari pagube. Nu au luat în considerare ceea ce am spus eu şi la toamn* un kgr. de cartofi a costat 26,50 lei, aşa au sabotat tot timpul Gospod*ria.-

Am cunostint* despre faptul c* Uto Ludovic şi Polgar Stefan au primit aur şi bijuterii, care a fost adus de Schusler şi Toth, ceea ce nu a figurat în inventar. Utö Ludovic în prezent lucrează la Reconstrucţia, care poate s* înt*reasc* afirmaţia mea şi Polgar Stefan în prezent nu ştiu unde lucrează, în acel timp a fost tractorist. Direcţiunea Reg. în frunte cu tov. Buhu nici ei nu au luat nici o m*sur* serioasă, fiind c* s'a dus cu maşin* s* cumpere porc, ceea ce poate dovedi Mako Paul, şoferul.-

177

Stiu c* fratele lui Toth Geza, Toth Stefan, directorul GAS Catalina, impreun* cu tat*1 lui au schimbat un cal de ras* din GAS si inc* Gospod*ria a trebuit s* pl*teasc* pe acest schimb 45.000 lei, la aceste probleme Buhu si-a inchis intotdeauna ochii.-

Stiu si despre crima lui Toth Andrei, nou* ni s'a spus c* a fost vorba de autoap*rare si a primit o jum*tate de an. In aceste probleme nu s'a putut lua m*suri, fiindc* dac* nu de aici ci din partea Jude*ului a primit lovitur*, atunci a fost sprijinit de sus, de Luca.-

In Trei Scaune a fost si o lozinc* "Dac* faci ceva ce nu e just s* nu-l pui in vitrin*".

Acestea sunt pe scurt ceea ce stiu si la care m* amintesc, aceast* declaratie si p*rererea mea o dau, fiind constient de r*spundere.-

7 Iulie 1952.-

ss. György Alexandru.-

alasta historiaa nostettiin
Hyilöit korvot. *balajinun de Fortid dupi ce*
alast *prelucate documentale de Fortid*

Aluiniot Gjörgj Jominola - Peöki Lomola - 19 maili
Qol Hatan 118

alasti loikas si RAMP toijja or alasti njiilat korvotot
oalon alant meg nevet eqjinekil röiol eqj
konoy aloit 3 norer neten vint or leynisrentgjörgj
royoni fair oloy okti'noe qjüleis is rö
iileisint alkodmois or kait leul vult fel
olalgorvor ouny kirolesker korva mal tou
is eqj minolen eqj is iileisint alkod mois or
meg jyyerun ki'ronom hoy minolen eqj
korva malaloisom or ajan olaly akot
monton ameyket iten slytöt wigi q
waislonis orolokje Uonile dukor jol-ololochi
qortom x muisin orl föggötkere is veretun
verint it'nom or vult höirru rik meppilen
min men ajan slenek vult or l'oussityou
is vionlin Jörssi orki k'uumat you emberell
dkint peloloiut k'ouqj väk tor-kalre-kere
is a meppel or kuloch-you' akisiel voolorot
1948 k'oum höiruk d'eyer Point k'rimot-reignat
toijja vultom is keruere pelolös mielät
or volorr toi'et meg k'ouclöte k' pelolotot
koytan k'ouqj or volorr toi'et aloit
or eqj re'ges porras not re'g kan k'ou'virejens or

allegeri Point Bismarck soigot enet oi porvaimotseignat
 toigja Valt Uargon godot on oikori seigovoina pois
 Jukonoid ouyairat tessire Souptektor alidant
 mege poisol vait oua khang Vektor-olki keisob
 kipuiselö let lyy hessaimoto alkodmairon
 onit montan loyq nient touter toctail de
 eyi po-nop a vailont as elöt oi Boroti' paupt
 ment nejo kaitasol von a valer toisokori ei
 kelesiuut te ne ouoat loyq vaiton nen toynod
 moorvoini nerteshig am' alon portant on
 loyq mindenki moorvoini le ei on eyzig front
 qjoktesen kerij öntzi a vailont toisokori nire onit
 felette ne stakolön le tocknyes ment nekem nen
 onit loyq 1000-1500 etenel keseset loyq moorvoini
 it önti koroket rovyas tocknyes nartioneri onit
 monton loyq akorvoini khey oi Point tit kortis
 le touter toctan Eroletyji yonkoi in ot loyq tou
 öket in kiertun deqit ne' gjet a kiertouni Bismarck
 on elöt 47 kum niker mooy noi voinig vait ei
 len a qjarbon vaiton vait ad qjant loyq iseyükhe
 öse estel öt loyq Viktor Uargon' rabo Bersi
 kintoi mooy lison kumod kumod tirtairon
 Akulole' ror toct onit nülle loyq a qjarbon
 a muntor tousoinut naitol loyq yen ne retötil
 von nint vovgoi enet a kumovintack

Antoni ou ayon mukot el nista Vongoi is Jeyesit
47 11091 hodo Bersi is Bersi o job olololi

120

Siavilolemakrotok 11091 o qvabon koprimoitoi kor
le jotel is ont montel qvartel o Siavil olemakrotok
point bon mest ee meq ment is vinoi tess o qvabon
19 ouoi point ouey meq viodi o magon tuloyolant
is sto lu'ta politi'kait esinaittal poluis arent
ment tutol 11091 J.D.P. KKP ayngiritse foy joni
is lu muoitotol kuloi'kakant kol on toly koleqent
gonololovin ok 11091 touy let noimel tul tot-regle
lennel is dit vesnel minolen vereto porisiot
is eluel mint Mareshereenen vira tere ou
1948 valon toishoa korponitot Mahtun utaritoit
ouoi 11091 kiy-vi-selohet jemyxerit esol oket
selol'kuseit mint 11091 tiktort hodo Bersit
Jat qvinoit is li'konaiolort ouoi foy vasholant
nungo 1948 koni Enoleyi elitoinsot le val totor
o kiy-punti hinoit noigunt otol ou olatol meq
linto'k enqen is 11091 it nohoi Maolen-kelelot
11091 noigunt o tit koni tenolot ouoi q o
Mahtun kulol eyi elitoinsot eyi ol kalonant
le jot o Mahtun hovin'otol 3 elitoins
Jelohodol elitoinsot enlihsel is ont o kerolent
te'tel fel 11091 ment otan utaritoit o joni
tit konaknod 11091 toimoyol o fohor asolaiolot
is ee ki'hol gortoi Vongoi qvater elat tot tent
o Maolen ontoijoni in ont montan ot am
utaritoit 11091 o porton helul livo frok'ovistok

hannan kirjaili ki työs harrastajal tete Vangol
lähtökohden joid viluost on sikoni Kenolörösig
olq-renerati'nel vougpi's feytinel Hoider feletöse
vult on suruveni ei Hoider ontoily tall
Koyot god elit kel ocolotot koyi qfyy'sie
ocolotokout koyi ekinen ocoluolol elen
tuoyot el to'rolitoni' mest elen on volöhen
vult on oit'reneris o Kenolörösig. Vougol
ene kel god viluost 4 qperuikas esolol it'out
eyi fel'irig o Hörtönlle olugot k'oyi Viktor
eyi alkodonal on uton meq'el'itot ei onstannuta
koyot kel ei j'enöt vougpi's sukoi'geit'ne
pi'skoi'fon mest loonen tuol'voin Eslely's
on y'esnikent törtel'ki' o'k'okait sukoi'geit'
Mika u'p'olunol vult ney' tomias el'itöle 1949.
Mika on yoi'oisnot ti'f'koisa vultom selente'föt
koyi sukoi'geit'ne pi'st'vess' kel on emberetöl
ei u'q' sinälte omig'v'oj'otet le'k'it'ot o
Hoyhoil'men ei onst' mont' koyi telefont'ol
fou'hoil'men ei elven onnot' int'el'le
o esergä orainal eseng'et ei onst' mont' a'ko'lo' te'voug'
fou' ei o'kor le'at'ien on "u'q'et' ut'oin' h'el'g'otet
ei onst' mont' j'ol'von renol'ke' on ei u'q'
tarh'ail'toi' on es'ie' volut' feltes on emberet
mest sukoi' sot'zon'nal meq' neil'oi'
mika-voulo'sot.

tuolun koggi Mikko Norg Viktor ei Tot Gerar karolin⁵
mule totu joret Gerar oc pait kassiat ke luvitotoc
Dunt oc isse ovelot jerekkioel ki metel ki ovelot
Torgoc kolektie-garalorsignat qviftortuul isse
nen leketet nunt ksimolun: lukei ngiltom meij
nuntoc oki Gerat vogy Vongoit men kointom
ätet luvissa. Tot Gerar Mikko oc kolektie
garalorsignat presideksiaal no vult Gerar toulun
oant nuntoc oc porovtunak us' qvovun mest oc pirtogon luv
vovun eij gogoc oc oimmoisoc nuntoc nuntoc
tironimoit kouvun talun oc ololgorokent
Ehen oij volun luvun dunt meijer kirtkor jünler
kävoly vult lukeinot oc sojovoc oki oc kulekkolmal
munelek häirat nuntoc oc pait seik häirabot
eij oikokolmal oc kopus häirun vultom
ei jot elöl 5 leijere nunt hoi eijokiel luvun
oc kulekil kuitul ei nuntoc Bodoy itron elit
nunt kopus oc kulekkot meij oikittotoc oikoc
suntoc nuntoc puvokult ei ant nuntoc kougoc
kivun en oc en luvuntom nuntoc lementer
Bodoy elit meij's jeyesete doitas' oc oijoc
Hstemit mi ovelot häirakotul.

tuolun oust hoy Tot geras is bussler ostuolun⁶
reit 1949 Augyalison Karasnoni folutjet
is meq ujer tel hoy el uisul fo hoye 123
bussleruel is nu hoy is buss meq intact korat
hoy tenley is kulia kokor fo korat seig leu enu
mev orou's lepis velt hoy Kirsak meujoh
m'nt Holsonud is felesigt odeti qüleselre
le korta gyro köy veltu mev neki
qossirined kelet koratou. Viselkeolene
huajolerevud mikro meq löite hoy
byarou el me te fuhairud is hugat 3 qfrehel
felesigül söt for-toug at sinialtuch lehöle
Eml'knek 1948 mikro uel jöt volt ey kartalun per
ang Dr Garolainal newken post koleji seleyert
is olr garolox korot 14 enet. Strösz foyos.
meq sökhöt garolox fele beret Hörber koleji
el heger tel sümel Plomlinu kerentül ou üjjet
ke' tise toike totor is nen let nen-loyul is
konolital' mek. 1948 leu mikro le lylentich
Dorodoutot nouq ujer los velt. Buolo vest
voro Porosnobox akot ki'ntul meqjor orrayul
is fe akontetel ere is genembel selesitil
le Dr Glorionsebil is oualer volt ou
okirud. Ol kerile volt is o Voiryo.

124
Koyl Viragor, oil torrat or teirsaival ou iyyat
ei mey holt minolen iyy olourat ei lehet koyl
mey mou's a kuyyoyney kor teirsaivalon futral
erak or koushitoih. 1950 II konyghon le or totot
koyl a koutkuvetel tag voigalid seytset or
kukakohet ki'orvi' oum' s'ar lee rikuvit
I konyf alact or in 3 touye kuyyoton P
Kukakohet korit ki' moyl qy'it'et or koulmairak
iyy gaten k'okis' k'it' ei woulon foy or qy'it'et
it' H'or' et ololgorat am's le mentes seyt'et
ei neu tuolun koyl 130 bleel kuloit' neuise
ki'orva ment' iyy seult or utari' to' leutiv
ei or k'or' or ololmial kerten koyl'olek'
k'ayg'it' it' lea r'or' korvotet koyl
neu kuloit' ei r'or'et ei m'ol'et
I'or'g'or'at or or kuloit' so korvitya v'olt
1950 m'or's'is' leu k'ik'it'et. D'ol'noh'
it' leu f'or'ob'or'ig'or'at m'it' politi'koi'
ol'og'og'ot'or'at. Tot' g'ey'or' k'us'ler' or'it'
m'ont'it' so g'rat' am'ler'et w'or'at ei neu leu
mek'ei' ol'og'or'at'

Vouganet o' fo avlue ahi're vinvliq out 9
monta hoyy fo hrosseriseksio feletone volt

SS Katona o' Gernaitoni seksian Moluira
o' Hiroyoti'tot fölöle urval ou unhoi

tesuere ee fo mha tansad köci kütet
le nem's let volue by hoi sey'tuel
ole m'kor- hel toi'tou ei vroskou feleteten

out montel mat eubere ei m's m'w
ei meq kel esseel erota toh'ti'keot

Ploue m'kor o' mairavolus uol besittem
neu hünler seu Tot feroi kalam'neu okortul
volar hoyy ki'ringul nest ö' leuoulat

o' fölöle'et ei meq ertete ou volöl rorret
m'kor- ou SS rölvolt oro ou fötel

hoyy ot fo hejen vom auest vorijon meq
fi'qjelen olat tor-sa ot, ein vinvliq feleteten

ou'irel meq vovial o' mair olattein manas
ou'irel ho'i- m'kor- o' portukh'nevol/pevire
ö'let vrel o' juu ember ou'kor en torvone

out montu hoyy neu let voluei rathuel
300 lekter- pitjokoi plant el foygokoi
meq ee m'kor'ot

127

10 Goudononig kopon toinon uinon linnuk
 ki' tervetun mest eku ki'vül 240 hektar
 noi koponun uon ei o' roun toinon terüet
 26-30% noidnen lehet töllet ploufi'kälne
 Koponon mest töllet terüet egyptest o'
 3 korgonolneit ei noyq korol lesnel
 nen netik fi'pelenen ei önön o' putroher
 ki'loja elö o'itöi si'ova 26-50 van'lon kerüilt
 19) maltoiltäl ne'q'q o' goudononigot
 Tuolononan uon onol koyq kütö'lojon
 ei Polgor Istnon avougot ei i'kesest
 koptol onit Tot giron ei d'ünler Koraly
 Belvostol ok o' Seltö'nyftö'köy
 salolsem neryel ütö'lojon Helenley
 o' Rekonstruktsionol ololgotil
 oki' nen o'itöi rounet ney wön'it'keta
 ei Polgor Istnon Helenley nen tuok
 kol ololgotik o'vonen kololen traktoria volt
 o' Jontonny' igogatonig Buker
 igogatonol oki' leu önen net seni
 konjab' mit'e' r'kollest mest mest duto for
 mest olizyo onit Maku Pöl on okhori
 r'pör' tuol igogalon.

M.
128

Tuolom ovet hoy Tot sero terine Tot
 a sent Hactokou' oloni farolosoig igogoty a
 ou. oygouat a farolosoig hoi bylovat
 eserelt ki si may a farolosoig kelet a
 eserete 45 nu-lyt ki feresem esekhen
 a Kerolisekhen 13 nu-lyt nirolig senet
 kunyt Tot Evole Gylkoroigoroli's tuolat
 nekuel art noutat hoy on niolen velt
 si koyot Eyy fil inet kochu kiolerult
 hoy 13 hokouluu granoit niqig
 esekhen a Kerolisekhen nu lehetet
 Antie'keolent nu net hoi nu inen
 a Meyere'nirol koyot utest pikor belisot
 siore netre sukaitol ouni Hloromsit
 mayje hen ferois velt hoi
 valomit esinon si by telen netol ki rokatlon
 Kori'olen ouhrol a ololgotrol oust tuolat
 si haitoinouta emlikrek esen
 flentisehent si eyy hen ni lemergenet
 bele to'rogen tuolalaku o'lon
 1952 Julis 4.

DECLARAȚIE.

Subscrisorul László Lazar președintele la Raionul URM din Tg. Săcuș, dau următoarea declarație despre Toth Geza:

Cunosc din 1946 la alegeri intrucât a fost popularizat ca deputat la Marea Adunare Națională, care a și fost ales cu alegerile. După ce a fost ales ca deputat la Marea Adunare națională, la început a mai stat de vorbă cu oameni săraci, dar mai târziu am constatat că atunci când a venit la Tg. la ședință cu mașină, intrucât am fost între 1945-49 am avut ocazia ca să observ că dacă un țaran sărac a vrut să întrebe de la el ceva, a spus, că ce vrea, mai repede că se grăbește pentru că are treabă și cu asta a și fugit mai departe la cumătra lui la Kovacs Lazar, care în timpul burgheziei maghiară a fost primar, acest primar a bătut pe vremuri pe oameni săraci și în prezent pe Bartok Laza l-a bătut și încă pe alți. A vândut interesele comunei și a cumpărat pământ, s'a ocupat cu bursă neagră și acum la reformă bănească a luat o pereche de boi și după aceea l-a vândut ca să poată schimba mai mulți bani. Cu ocazia verificării membrilor de partid, a fost exclus din partid, dar după aceea cum a căpătat înapoi carnetul de partid nu știe nimeni. Acum firește că este împiedicat prin cine a primit înapoi carnetul de membru de partid. Toth Geza care în acel timp a fost în Comitetul Județean, ușor i a dat înapoi, tot atunci acest Kovacs Lazar a exploatat brațe de muncă și a lucrat cu ziua, ca să ni fie suspect a țintit oameni cu ziua. La astfel de elemente a avut Toth Geza timp să vorbească, s'a simțit bine în societatea chiaburilor unde a petrecut nopți întregi și a umblat cu ei la vânătoare. A dat sprijin la acești chiaburi, l-a informat asupra celor ce urma să fie, de aceea a cumpărat boi înainte de reformă bănească și după reformă a vândut la Cooperativă pentru bani noi stabilit..

La Lemnia Luca Anton, care a pus la lucru pe oamenii care săpau fântână cu care sustras mult ciment

130

cu toate astea Luca Antaă a fost director la Fca de țigle în Brețcuș și aici a ținut multe petreceri, zile onomastice zile întregi. Pentru acest lucru nu a avut timp să vorbească cu oameni săraci, pentru că să aibă mai mult timp la petreceri cu familia de chiaburi, ca să poată da sprijin și infirmații necesare.

Tg. Săcuiesc la 8 VII. 1952

Luptăm pentru lichidarea oportunistului și împăcitorismului.-

ss. Lénart Iazar

accanto riportata a lost count de
Mylatkozat. (mine personal.)
131
Gyal Hódos

Alud iratt leinait fazar Kirdi Rozam
M. N. Sz. elnöke az alábbi mylatkozatot
adom Tath Gerárd, skit 1946 választások-
kor ismertem meg, mivel volt népszerűsítő
mind Nagy Nemzet gyűlési képviselő, skit
megis választottak a választás alkalmával.
A megválasztása után mind Nagynemzet
gyűlési képviselő első időkben meg meg-
ült becélni a szegény dolgozókat de
később tapasztaltam hogy mikor ki-
járt Kirdiálmában autóval gyűlést
tartani mivel meg ebben az időben
athon voltam a faluban 1945 től
1949 ig meg figyeltém hogy ha egy
szegény paraszt skart valamit kiderít
mind Nemzetgyűlési képviselőtől
kereste csak röviden mit akar mert
nem volt nekem se jó barát, is azal roham
tovább, a komjáshoz Kovács Józsefhoz
aki a Búrpuszta Magyar is elatt közigy-
bíró volt aki nagyon sok szegény em-
bert meg vert mind például Bartak
József is meg maroktat, is a közigy-
el attá is veresalta össze a földes-
nyakon akkor slonda feketézett bély-
regele szaglalkozott is most a pénz-
elátás vért egy pár skót is a pénz-
után el attá hogy a pénzt zábar
be tudja váltani. A verifikálás alkalmá-
val mivel párttag volt ki zábar a
verifikálási bizottság is utána hogy kapta
vissza a párt tagozatunk renki nem tudja
most természetesen világon hogy kin kért
kül kapta vissza a párt tagozat.

Tath Gera aki volt abban az idában a
 Mígye párt szervezői becsatolásban ~~kon-~~
 könyvön vissza jutatta, nyíran akkor ez a
 Kovacs László mindegy napra maroktal dol-
 gaszatott, hogy ne legyen fél tímon
 hogy ezeket tartó ezek csak napra maroktal
 voltak néla aki egyes honapokan keressz
 túl át dolgoztak. Az igen egyének-
 nel volt Tath Geranak ideje beszélgetni
 mert jól érteszte magát az igen
 kulák társaságban ahol egyes je-
 liken mulattak és név napokat is
 zárogattak együt vadászni. Az igen
 kulák komiszit támogata infarmáltak
 mikor mi következik ezert vitte meg
 a pénz reform elát az iskolát is reform-
 utin el attá a szervek köztnek új or-
 szert. Vagy ha meg nézük a mi-
 komiszit Semhözben Lukacs Antal a-
 ki mond kut. fió. alonda legelőjeke
 dolgoztatták és dolgoztatták skivel sok
 cementet és feketéretek el mikor epült
 az iskola Semhözben csináltak a
 criment gyűrűkát és attik el is a fe-
 ketéretből motorokerekpárt vitte magának
 Lukacs Antal emelet meg be lett leve a Bericski
 tegla gyárhoz igazgarnak. Itis sok össze-
 rövetelékít ~~is~~ név napokat tartattak
 egyes napton keressz túl. Ezert nem is-
 re a ségiz emberékel beszélmi hogy
 minél több idő járón a kulák fa-
 milijában, mulatározni is a kello
 támogatatt és infarmaciát meg tud-
 adni nekik.

Lukacs Antal

Kérdőívárakhoz 1952 VIII 8 an.

Hercegnok az apertunimus is a
 meg beülüközés felismerésért. *Feriart*

Traducere din limba maghiară

132

DECLARAȚIE

Subsemnatul Zöld Constantin, cu domiciliul în Covasna strada Tămplarilor Nr, 24, în prezent președintele Sfatului Popular din Covasna, membru de Partid din 1945

Cunosc pe tov. Toty Géza din anul 1945 știu că numitul între 1945-1947 a fost membru în Comitetul de reformă Agrară, apoi deputat și a fost secretarul II. la Județeană PMR. Treascaune.

Numitul a progresat repede pe tărâm politic ceace a fost și de înțeles a provenit dintr'o așa o familie, însă numitul a uitat repede că muncitori așteaptă de la el o atitudine exemplară, dar cât timp a lucrat în Comisia Agrară a sprijinit mult pe chiaburi în așa fel ca chiaburii în mai multe cazuri au și primit înapoi pământul prin contestații.

Nici nu vorbesc despre stângismele lui pe care l-a aplicat în 1950 la organizarea GAC. fapt este că a făcut mari greutăți în organizarea GAC..și pe mai departe.

Covasna la 18 Iulie 1952

Luptăm pentru pace.

ss. Zöld Szilard.-

escorta K. Sorinto = lost list.

dupo = directed personnel.

Gal Stoper

133

Nyilatkozat.

Melülről. Föld Liliárd Kovászna Tömpláros utca 24. szám
alatti lakos jelenleg a ~~Kovászna~~ Kovászna város néptaná-
csának elnöke a R.M.P. tagja 1945 óta.

Több éjzt 1945 óta ismerem tudom, hogy nevével
1945-1947 közötti időben a földművelésügyi miniszter tagja
majd képviselője is a R.M.P. Hármasok megyei szerve-
zetek II. titkára volt.

Nevével egykoron ivelt felfelé a politikai pályán
ez érthető is volt olyan családok számára.
Ezzel szemben nevével hamar megfordult, arról
hogy a dolgozó példás magatartást várunk tőle
és míg a földművelésügyi miniszterben dolgozott sokat támo-
gatta a kulák elemeket, így hogy a kulákok a
földet többnyire vissza kapták a fellebbezésük során

Kezdetben többoldalú tárgyalásokról meg-
szólaltatott és más elvtársakkal is alkalmas volt
1950. ben Hármasok megyében a kollektív gazdaságok
megszervezésében mely tény nagyon megnehezítette
a kollektív gazdaságok további szervezését.

Kovászna 1952. Július 18.

Flareolunk a békéért

Föld Liliárd

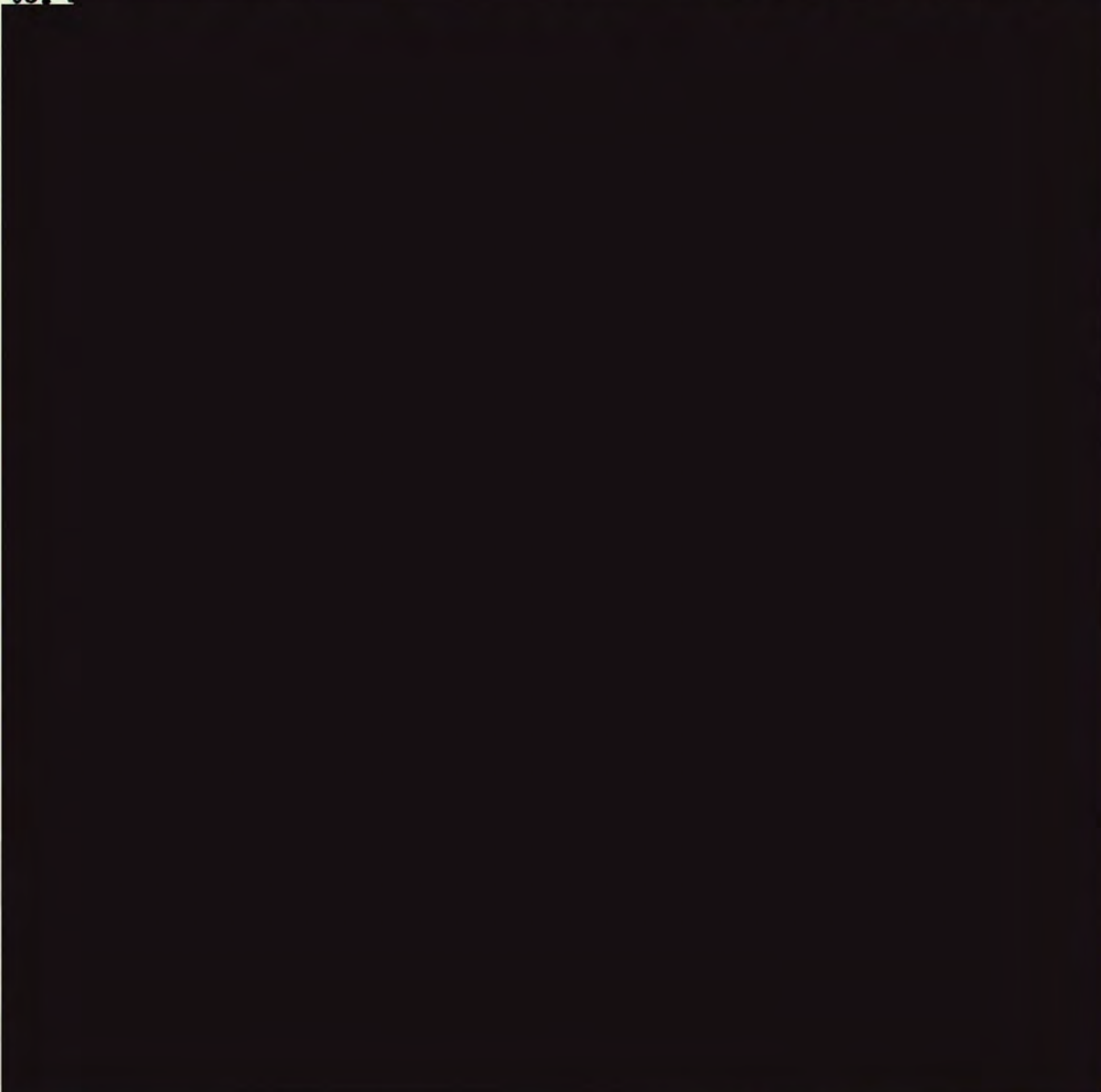

DECLARAȚIE

134

Subsemnatul Szabo Frank Ioan cu domiciliul în orașul Sf. Gheorghe, membru PMR din anul 1945, dau următoarea declarație în legătură cu Toth Géza, Schüsler Carol, Varga Gavril, Szabo Albert Nagy Viktor.

Eu în 1949 am fost responsabilul Secției organizatorice al Județenei PMR Treiscaune și atunci l-am cunoscut pe Schüsler Carol căci el a fost secretarul județenei, împreună am fost chemat la Comitetul de Partid al județenei Mureș la o adunare, când s-a terminat ședința m-a dus într-o comună în aceeași plasă unde el a fost pretor la o familie care avea o moară și ceva mașini agricole aici am băgat mașina și cu o căruță ne-am dus la o stână unde am și dormit o noapte.

Doctorii au fost prieteni cu Schüsler cu care a făcut de multe ori chefuri despre care știe Albert Iosif președintele Sfatului Popular Regional, căci prin el s-au întâmplat cunoștințele și el este prieten cu Dr. Fridman, Szabo Eugen și un altu Szabo.

Elementele burgheze prea mulți a umblat la ei, dar nu știu de ce, de exemplu și moșierii exproțiați, pe care noi în ședințele de birou am arătat, că ce caută aceștia aici, iar tov. Balogh Aron portar a primit îndrumări din partea mea ca pe aceștia să le trimeată de aici numele acestora știe tov. Balogh Aron și Pascu.

Procesele verbale care au fost făcute în ședințele de birou au fost făcute de tov. Schüsler și nu au fost scrise ce s-au discutat în ședințe ci a trecut în ele ce a vrut el, și l-a semnat singur.

Pe Toth Géza tot din 1949 l-am cunoscut când a venit ca secretar adjunct, el și-a dat interesul ca să se apropie de toți pentru a obține simpatia efitină căruia se bucura foarte mult, în fața lui numai acela avea trecere care făcea tot ce spunea el, pe mine însă conștiința nu m-a lăsat ca să fac ceace mi-a spus el, de exemplu în 1950 când a trebuit să trimitem țărani în Uniunea Sovietică el a primit însărcinarea din partea Comitetului Central ca să facă o comisie al cărui conducător el trebuie să fie, însă el a delăsat aceasta și cu o zi înainte de ar fi trebuit să trimitem oamenii, m-a chemat la el și a spus ca să-l pregătesc pe unul anume Fazakas din Ghidfalău - care la noi era ținut în evidență ca chiabur și pentru a doua zi dimineață să fie gata, eu am refuta categoric și atunci el a început să mă injure făcându-mă mucos și ma trimis în mama, și m-am amenințat cu aceia că va anunța Comitetului Central, căci sarcinile Partidului le execut, de atunci a început între noi discuțiile.

Când am înființat Comitetul Erovizoriu al Sfatului Popular unde a băgat o grămadă de rude și prieteni de ai luni la Sighișoara sau Sibiu nu știu în care din două locuri dar aceste persoane nu au fost membrii de partid și pe mine m-a silit ca să le dau bilet de mutare, căci aceștia sunt membrii de partid, și dacă nu au dosare, vom face dosare pentru ei, din care s-a ivit o discuție serioasă, dar eu nu am făcut mutare la nici unul, cu toate că mereu trimitea pe aceștia pe gâtul meu și aceștia cereu intradevăr să le dau mutare, dar eu nu am dat la nimeni nimic.

Afară de asta el a avut o soră care astăzi este soția lui Schüsler care până în anul 1949 nu a fost membră de Partid și l-a îndrumat pe Pascu Vasile ca să facă din ea membră de partid nu o vechime de doi ani, căci aceasta merită căci a lucrat mult și muncește și acum și asta trebuie neapărat făcut, însă aceasta atunci nu a fost făcut După spusele lui Pascu a fost făcut asta de către Comisia de verificare, și când numita a fost pusă ca președinte al Comitetului Provizoriu la Covasna, a fost membră de Partid.

În 1949 Toth Géza mereu mergea la Turia și cu o ocazia e fost cu Nagy Victor cu o mașină "Scoda" cu șoferul Baloga Mihaly și undeva la Tg. Secuiesc s-au îmbătat și în drum spre casă Toth Géza a condus mașina, care în apropiere de gara Moacșa s-a răsturnat și s-a distrus, pe care de altfel tov. Albert Iosif l-a dat la reparat și a spus că a costat 6 mii lei, pe care Toth Géza a și achitat, dar mai târziu Sandor Éva a spus că a costat mai mult de 30 mii lei și a fost plătit din banii strâns de activiști pentru a cumpăra vaci pentru gospodăria agricolă colectivă ca cadou, acest lucru a fost ascuns cu totul în fața noastră.

Toth Géza a băgat pe fratele său pe Endre la Școala de cadru la Sfântu Gheorghe, unde a fost ilegal, căci nu a fost propus de cei respectivi. Primadată a încercat să îl trimeată la Tg. Mureș unde l-a dus și de două ori el personal la tov. Grün nu l-a primit și astfel l-a băgat în școala din localitate. După ce a eșit de la școală, pe mine m-a silit ca să-l bag la SMT-ul din localitate ca director, eu am spus că dosarul lui nu este aici, care a fost adevărat, dosarul fiind trimis la București cu referat împreună, am făcut referatul deoarece

avea manifestări antipartenice și la Tg. Secuesc a bătut un om în așa hal
că în urma bătăii acela a murit, despre care am avut referințe străne
și împreună cu dosarul l-am înaintat direcțiunii cadrelor. Toth Géza a
spus că dosarul nu va lucra în locul lui și să-l pui la SMT Sft. Gheor-
ghe, dar fiindcă eu nu l-am pus el l-a pus la SMT Tg. Secuesc.

Cu chiaburul Kovasznai Ioan a fost prieten bun căci în inte-
resul acestuia de multe ori a ridicat probleme în ședințele de birou,
că acela ce specialist bun este și că el a propus la Ministerul Agricul-
turii ca tehnician și l-a și trimis sus la București chiar știu că i-a
dat și delegație dar eu asta nu am văzut și nici nu l-am găsit în cotor
acest element a fost la el de mai multe ori la birou, însă cu o ocazie
el a fost la București unde a fost împreună cu Kovasznai Ioan Szabo
Berci Nagy Victor, Toth Géza și Péterfi ~~volt gazdalyános~~ fost fabri-
cant de postav din Covasna, cari împreună au făcut un mare chef în
București unde a luat parte și Fodor Alexandru, care în prezent lucre-
ază la Biroul Statistic din Regională Stalin și mie mi-a povestit că
ce petrecere a făcut și că totul a fost plătit de Kovasznai și Péterfi
și că fiecare avea o femeie care era cu el acolo.

Toth Géza a fost prieten de suflet cu Miko Nicolae, care a
fă ut diferite manipulații cu bani în postul de insoector școlar, acest
caz a fost cercetat de mine personal care a fost adevărat, afară de
asta munitul a fost instructor "levente" /premier din ungaria/ și
are un frate preot, care și-a desbrăcat haina de preot în 1845 și a
avut manifestări șovine, a făcut protecție cu învățătoarele care au
fost bine cu el, deci a făcut numai greșeli și astfel noi l-am propus
pentru excludere care a și fost aprobat și a fost exclus din partid.

Tot în acest timp a fost exclus din partid și Becsei Pal care
a fost un social democrat de dreapta, pe care îl cunosc personal din
1946 care pe acel timp a dus o propaga de deschisă contra comu-
niștilor în ședințe deschise dela Uzinele Textile. În 1945 a fost încă
preot și socrul lui a avut 75 ha pământ încă și în 1949 și 1950, și
pe acești nemernici la cinstit mai mult ca pe activiștii cinstiți.
Când el a aflat că aceștia sunt da'i afară din Partid a venit la mine
și m-a injurat, că am exclus astfel de oameni, cari pentru regimul
nostru au lucrat de zece ori atâta ca de exemplu eu, și cum de am înd-
răznit să le excludem, căci aceștia sunt oameni cinstiți, și acești
oameni plângând au venit la el și le-a fost milă de ei, după care de
mai multe ri au fost la el la locuință și îi indemnă că el va aranja
cu nenea "Vasile". Zilnic l-au păzit dimineața la prânzi, mereu impre-
ună s-au putut vedea ori mergând ori în parc pe o bancă cum vorbeau.

Miko Nicolae a fost mutat din Treiscaune în fostul județ
Brasov, și el a făcut totul ca acesta să rămâne acasă și l-a băgat în
Bancă, care până în prezent a fost acolo.

Când am fost resp. la Secția organizatorică, am primit sarcină
din partea lui Toth Géza ca să deleg la câte o ședință a org. de bază
pe Szabo Berczi și Nagy Victor, dar fiindcă eu am știut că aceștia au
sanoșiunea 4-a nu le-am delegat, și mai mult că eu pe aceștia i-am
cunoscut din trecut în linii mari, de exemplu: Szabo Berczi social democ-
rat de dreapta și așa ca Becsi cum a fost dușman al comuniștilor și
în 1940 cu ocazia cedării Ard alului intro duminică a fost ceva ser-
bare în piață și a vorbit generalul Veres, aici am văzut că Szabo
Berczi a fost lăsat pe tribună unde a arătat marea lui mulțumire că
suntem unguri, atunci personal nu l-am cunoscut însă îmi amintesc că
lăuda mult regimul horti.

Despre Nagy Victor au vorbit muncitorii dela Fabrica de tutur
că odată și-a însușit ceva bani care au fost ai muncitorilor și au vor-
bit și aceia că atunci când a fost prefect a primit stofă dela Fabrica
de textile dela conducerea de atunci, am auzit de Furedi Gavril și
György Alexandru că aceștia au făcut o fracțiune în 1946-1947 contra
secretariatului județean de atunci.

Toth Géza a cerut inaugurarea gospodăriei colective dela
C.C al P.M.R care a și fost aprobat și au fost făcute toate pregătirile
pentru inaugurare, când a primit o îndrumare ca serviciul de cadre să

137

verifice pe toți membrii acestui colectiv, ceace am și făcut și am găsit 6 chiabur intrănsa și eu nu am fost pentru inaugurare și el m-a injurat urât, că eu nu mă pricep la ea, pentru motivul că nu s-a putut inaugura, și pentru asta nu m-a văzut cu ochi buni.

Szabo Berczi a făcut un copil la cumnata sa căruia îi plătește întreținerea de copil și totdeauna a spus că nenea "Vasile" a spus ca să fute atâta până îi va curge sânge din nas și cu aceia care îi place lui, numai să nu puie asta în vitrină, această speranță l-a încălzit pe el.

Nagy Victor și Szabo Berci în 1950 și 1951 fiecare vea cu mașină separată destul de des în duminicile acasă la locuința lor și făceau niște petreceri care nu prea a fost bine văzut de populație și spunea lumea că ce oameni mari s-au făcut, cu toate că aceștia nu merită.

Aceștia au avut sancțiuni, dar Toth Géza a spus că acesta a fost șters căci au lucrat mult.

Pe Varga Gabor îl cunosc din anul 1945 când și eu am fost la poliție în acest timp, mie mi-a spus când l-am spus "tov. Varga" dar eu cum cred, că el este tovarăș pentru toate lumea, s-a simțit jignit că eu i-am spus tovarăș, după aceea a trebuit să-i spus domnule șef. Odată am prins unul care făcea bursă neagră cu 300 metrii post-tav pe care transporta dela Covasna la Cluj l-am dus la el și el le-a dat drumul, fără să le fi făcut ceva, și la ședința organizației de bază când am pus problema, a spus că el a aranjat că el a predat parchetului. Când aceștia s-au călătorit mai departe au răs de mine că ce au promis nu am primit am fost destul de prost, care mi-au spus în față.

Când am fost resp. de cadre am dat îndrumări miliției ca să i se ia permisul de vânătoare a lui Kovásznai Iosif și Malek Francis umul este băiat de moșier, iar celălalt și în prezent este exploa-tator în Tg. Secușo, de o săptămâni la rând Varga Gavril zilnic a trimis un locotenent la mine ca să le dau înapoi permisul de port armă pe care nu am făcut, afară de asta s-a luat încă dela un chiabur din Zălan căruia ei au dat înapoi permisul, prin Luca Vasile

Când Luca venea la Sft. Gheorghe, aceste persoane erau la locuința lui Varga și mereu înconjurau familia Luca, au fost în prietenie bună, și când au fost aici, Nagy Victor, Szabo Berczi, Shousler Carol în frunte cu Toth Géza făceau sfaturi.

Sft. Gheorghe la 16 VII. 1952

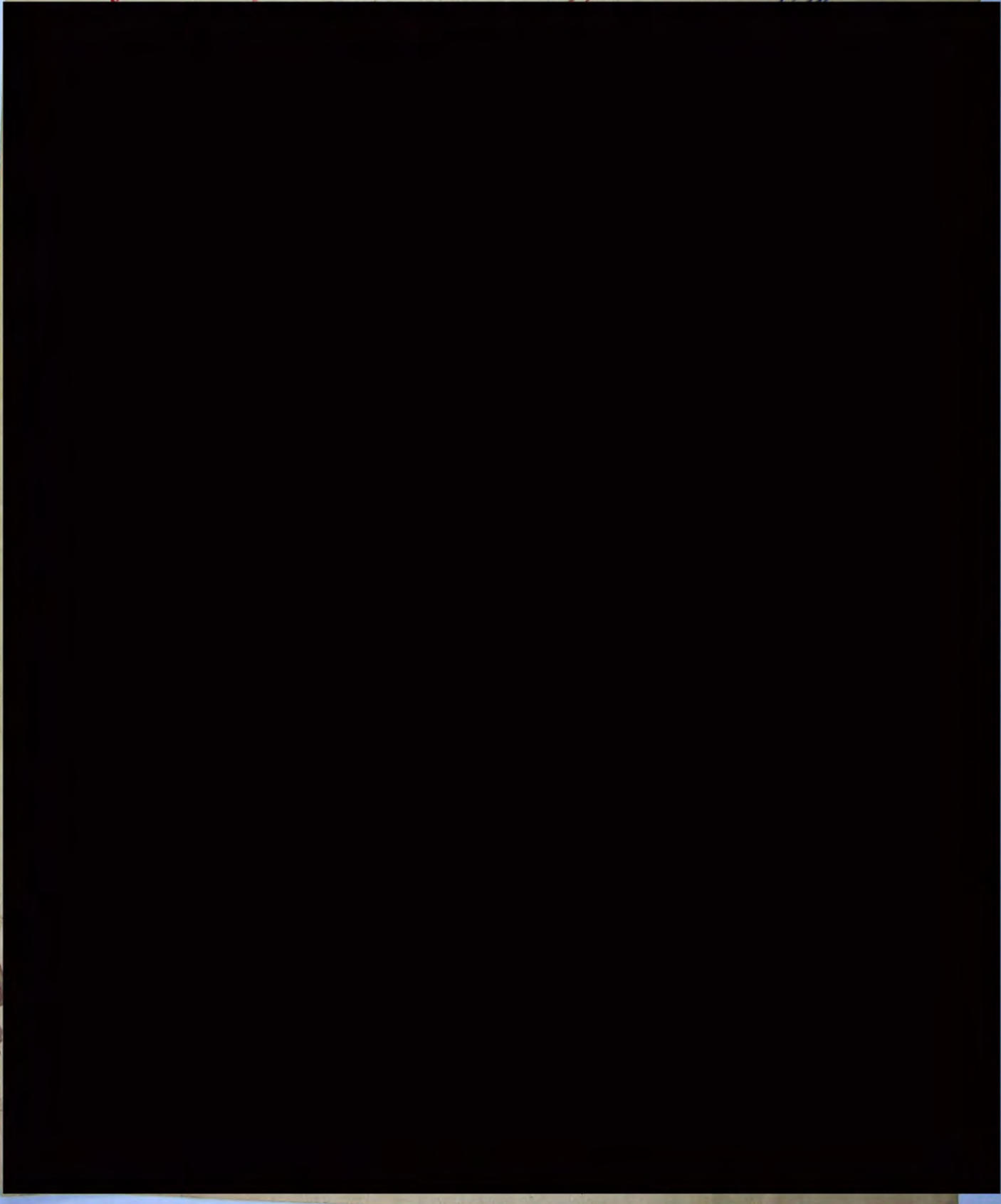
ss. Szabo Frank Ioan

Kzilathorat. To panta conto po referint
dato do tor sub. F. Jost
Ged. H. H. H.

Blulirat Szabo Frank János Szepreny György
a R.M.P. nak tagja vagyok 1945 óta az alábbi kijeltekara
től adam Tath Gyra, Schüssler Károly, Varga Gyula, Szabo
Albert, Nagy Viktor, kapcsolatosan.

138

is amiral Albert Jossot tartományi neptances
 elnöke tud ment rosta keresetül történt or
 ismerkedés is ő is fört ada is pertu barát velük
 Dr. Friedman. Szabó Jenő is 1911 március Szabó nevére.

A polgári elnök nagyon förtak hora de nem
 tudam miért fld. a kisajátított felleirtokosok is förtak
 amit mi bírá illeskenkel felmlitetünk hogy mit
 keresnek ezek itt is Balogh Irén elnök aki kapus volt
 kélem nagy utositást nagy köldge el ezeket néha
 ide jönnek, a nemüket ezeket nem tudam arambé
 Balogh Irén is Pártnak elnök sok kedjök

Schüssler elnök a seggökönpekhet amit a bírá illes-
 delmetünk nem 1911 költte el ahagy mi ott a dolgokat
 tárgyalunk hanem ő alitata öne is osztirt bele
 amit ő annak látat is ő egyedül irta alá.

Tath György szeptember 1949-től ismertem meg ahogyan került mesádként tithörnek ő mindig igyekezett nagy megközelítésem mindenkit nagy megöröközőre és orvosa minipatiát aminek nagyon öröndet is juttatott a jó leírás szerepét, anélkül vált becsülettel a tathéknak amit ő mandátumot ért meg, hajtata négre ahogyan, a mandátumot nekem a lelkiismeretem nem engedte nagy, hanem négre hajtatom jld. 1950-ben lehet küldeni fordítottat a Magyar Unióra ő kapott erre megkérést a Központi Bizottságtól nagy alakításra és kérték a bizottságtól a szervezet a vezetője ő kellegesen aranka ő ért el magától is egy napal mielőtt elkezdte volna szünetelni behívat hora este 9 órakor nagy feladatul adta Forakos nevű Gidafalvi kolektív tagról aki nálunk a nyilvántartásba került nagy is reggel 4 órára legyen meg én vissza utasítottam nagy ért nem érindlen nagy is nemis érindlen nagy ere ő össe vidat tath-gornak is orogin felé küldöt egészen verekedésbe vallunk is orval jonyegetet nagy jelenté a központi bizottságnak nagy a Párt feladatot nem hajtatom négre skor megkerdődöt köröztünk a néreteltérés.

Mikor a néptanársok ideiglenes bizottságot létrehozottuk semhogykül egy esona rakomát is beérteget betete segesnőre nagy spelenbe nem tudom beírta nagy a kétá körül mehi? helyre de erre a szervezet nem vállalt párt tagok is engemet erősített nagy adtak nekik билет de mintarét mert erre párttagok is ma nincs meg a dorozsuk akkor majd érindlenek nekik dorozt, ehél kifogelag karaly ita oromarat köröztük de én nem érindlen egytünk de mintarét háleár alandaan külte, e két a nyakamra is erre körözték valószin nagy adtam meg de nem adottam semhogykül semt.

Arankinál neki vált egy testvére aki mára behisrler Károlnak a felesége er 1949 is nem vált Párttag is utasította Párku Sóska vált háder felölt nagy 2 éve vissza nemalag megkel érindleni párttagnak mert er megérdemli mert sokat dolgozott és mestisdalgorok is megkel érindleni aranka er skor nem lett megadva, Párku mandáta szerint a vált verifikála beírta egy ért meg érindleni is mikor orileta lehet tene ideiglenes bizottság alelnökének Kerecsma jónakba Párttag vált.

1949-ben Tath György alandaan Forjóra párt is egy alkalommal nagy Viktorál vált a skad koronál

Balaga Miklós sajtóval és valahol Kérdővá -
 sörkehen beruhtak és korajele füst Tath Gé -
 verette a hársit amely a Makersi állam és köre -
 be jellemezte és öreget, amit később Albert J. -
 elutárs kijelentést és artmanta nagy 6 ezer leüle
 került amit Tath Géra kis firtet orant később
 Sándor Éva elutársná artmanta nagy, tálib mit
 30 ezer leüle került és abal a pénz ből lett
 kifirtve amit az aktivistákkal gyűjtetek a
 Toyai kalaktív gardságnak tehén vásárlásra
 szándék képen, az adalag ehalt elötünk teho -
 ra telyeren.

Tath Géra a testvérét Endrét betette a háder
 iskolába sepsiszentgyörgyre ahol ideológus utó -
 vált mert nem volt gazdasági oriletekesek
 által, legelőnk megkiserelte nagy betegre Hord -
 vásár helyre akora kétszer is jelleme srenyese
 de Grün elutársok nem fogatár el és esert ő be -
 tete a helyeli iskolába, mikor kijött az iskolá -
 ból engem erőnkalt nagy tegyen be a helye
 S.M.T. ker igorgatásnak és artmanta nagy a
 dorroya minden itt ami igor is volt mert fel
 kültet Bukarestbe referatál együt mert orilete -
 rök megírni a referatál ivel a magatér -
 tóra Pötkelenes volt és egy ember Kérdővási helyt
 nagy megnert nagy helye volt és be hely be
 or emberket merite amiről repintésük voltak
 svedre is a dorroyal együt felkültet a háder
 igorgatáságnak. Tath Géra artmanta nagy a dor -
 roy nagy helye dolgozni és dorroya nélkül tegyen
 ada de mivel nem tetten ada Kérdővási helye
 tete be a S.M.T. ker.

Korcsinai János Kulákak sebesít vált mert
 az erdehele sakkor orat emelt a liira üléshe
 nagy az mihen jó sakemberek és ő gazdasági
 a merőgazdasági minisztériumban tekunikusnak
 és els külte fel Bukarestbe nagy tudam nagy helye
 giniat és adat neki de em nem litten és em
 kaptam nagy a katorba, az or ilete firt né
 táboris or iradaba, orant egy alkalamban
 ő firt vált Bukarestbe ahol együt vált Kor -
 nai János, Szabó Feri Nagy Viktor, Tath Géra.
 és Péterfi vált postagórnak Kérdővási helye,

ahit együt egy nagyat mulattak Bukarestbe
a al rént net Fador Sándor aki jelenleg a
Kertanapsi, Statisztikai osztályon dolgozik
és ő benélle el nehen nagy mekerés, látat
és or egyen eket Keresnői és Péterfi jsték
és mindenek egy nagy vált aki atvett velük.

Tath Géza belki jó barátja volt Miksa Miklos
nak aki külantörő főur manipulációt csinált
amig a tanfelügyelő portán volt, ezt or úgy, et
in személynem visogyltam ki mint portfogal
szembe és or úgy, fenált, erenkivül or letá leusa
te peromsuok vált, és fat testiere van aki
1945. ben netkört be, és sorinista manatortán
vált, pratekciát csinált feleg orakniel a tanita
náknel ahivel falia vált, tehát sah hűvöt
kínált és jeltetjesviekét kisaradra ami fura
let nagyra és kiserent a portból.

Ugyon ehe or idáls let Kisörva Teresei Pál
aki egy gabloldali Spae Den vált ahit szeméj-
sen ismerék 1948 ~~be~~ let mikor a kemisták
elen ngilt propagandát fejtet ki a textilgyárba
nyilt gyűlésreken, 1945 be néj pap vált, és or
apósának 75 háld -aldge vált, néj 1949 be is
és 1950 be is új nagy ereket a betyárakat tábre
néste mint a becsületes aktivistákat. Mikor
a megtudta nagy erék kiandk örve a Pórtól
akor nehen ilt és öre vidat nagy ilyen enbe-
lehet akik ami rendszerükér tiserer ongit dol-
gotat mint én nagy, nevgit kisörni, onert erék
becsületes embereket, erék or embereket sírva pa-
noskadtak neki és megeret a nine rostuk és
tálsóna jortak hora ontan a lakónra is és be a
jörtök ment a listata nagy, saellőssival ititéri
nagydy naponta lester erék nagy mikor elédél
ment nagy, neget gált or iradálba mindig együt
lakított látni or uter sarkán nagy a portba
a fadar ulue bevelgettek.

Miksa Miklos ellet beherve a vált Braso megyele
Koromvörhöl és ő neves inálta nagy, ittan nar
olyan és betette a bankba a hel egyen mostandig
otvált.

Amikor szervező voltam Tath Géza interitét
nagy Szabó Bertit Nagy Viktort oran le alapner
quereti ülerek elunívésere, deimvel in tudtam

142

Subsemnata Pichler Marta fost secretara Plasei Sfântu dau următoarea referință despre organizarea gospodăriilor colective din anul 1950.

Organizarea gospodăriilor agricole colective in ritm mai urgent, am primit in sarcină in luna Iunie 1950 din partea Partidului, când la Județeană a fost secretar tov. Nagy Mihail care cu unca de organizare al acestuia și de îndrumare nu s-a ocupat mult. Îndrumarea și instrucțiunile au fost făcute de Toth Géza.

Pentru organizarea GAC-urilor a convocat o ședință tov. Toth la Județeană și la aceia ședință a dat sarcină ca in fiecare plasă câte GAC-uri să fie organizate care a fost legat de termen, aici au fost prezenți secretarii din cei 5 plăși. Totodată a dat termen de o săptămână pentru fiecare secretar de plasă că in câte o comună trebuie pregătit inaugurarea și trebuie și inaugurat. In plasa mea a căzut pe Valea Crișului. După primirea sarcinei cei patru activiști ai plasei a pus accent pe organizare, in care am primit foarte mult ajutor de organizatorii voluntar ca de exemplu tov. Kovacs Francisc care in trecut a fost ca ajutor secretar la Județeara noastră. Noi la organizare am ținut in față linia partidului ne-am silit ca să înlăturăm elementele exploatoare și când a aflat asta Toth Géza ne-a injurat urât atât pe Kovacs cât și pe mine spunând că gospodarii cei mai buni din comune vrem să le lăsăm afară din organizare și din oamenii săraci cum vrem organizăm o gospodărie colectivă puternică. La îndrumarea lui cei 6 chiaburi puși pe listă au încetat de a mai fi chiaburi și astfel la Valea Crișului unde toți au fost in stare materială bună, nici un chiabur nu a fost ținut in evidență.

Totodată o lipsă a tovarășului Toth a fost dictatorial nu ne-a lăsat să dăm și noi părerea noastră. Nu a fost voie nici un fel de contraziere sau ingreunare. Ca de exemplu in comuna Arcus in două zile a trebuit să organizeze GAC-ul adică dela vineri seara in așa fel că duminică a trebuit să fac inaugurarea cu cel din Valea Crișului.

Când m-a chemat și mi-a dat această sarcină activului plăși eu imediat am spus că asta este imposibil să se facă in atâta timp el a început să bată in masă și să spuie că suntem imposibili și inaugurarea a trebuit totuși să se facă.

In această comună intro noapte pe lângă cei 19 membrii încă au mai fost organizați 30, bine înțeles cu amenințări, căci inaugurarea a trebuit să se facă intr-o zi. Astfel a decurs organizarea in toate comunele de pe teritoriul plășii. Ghidfalău la fel a fost organizat in câteva zile, aici nu s-au făcut amenințări, ins aici a trebuit să primim chiaburii înainte, după care curgeau inscrierile. Aici la fel am primit numai câteva zile, a spus tov. Toth Géza că el a anunțat deja C.C.ul că toată comuna a intrat și cere aprobarea inaugurării, cu toate că atunci erau inscriși numai câteva familii. Am fost nevoit a primi x 4 cei mai mari chiaburi din comună și când am aflat pe toți iam tăiat, am făcut sinteza din nou ultima zi și a doua zi când la inaugurare a fost prezent din partea județenei Dénes Albert pe toți patru ia pus inapoi tot la îndrumarea lui Toth.

In comuna Etfaláu-Zoltan timp de o săptămână zilnic se deplasau activiști plășii pentru a convinge pe chiaburul cel mai mare ca să intre in GAC. Acest individ a fost foarte ironic, in înțelesul cuvântului s-a jucat cu activiști. Când m-am convins de aceasta m-am dus la tov. Toth și i-am spus ca să lase impace pe acest individ ironic și fără el vom putea face GAC, atunci pe mine m-a oprit dela organizare, dând sarcină specială lui Dénes Albert și când cu secretarul doi dela plasău ne-am deplasat in această comună pe noi ne-a poftit afară și astfel ambii a trebuit să părăsim comuna

fără să știu ce metode au întrebuintat, faptul este că în 2 zile comuna a fost organizată.

În cea ce privește organizarea de mai multe ori am observat că între tov. Nagy și Toth au avut păreri opuse, îndrumările primite de la tov. Nagy referitor la organizare de exemplu ca să nu-l folosim pe Becsei în munca de organizare care a fost social democrat are teologie și muca lui nu corespunde cu linia partidului și totuși pe acesta a trebuit să-l trimitem și pe mai departe pe teren, căci tov. Toth l-a socotit ca cel mai bun organizator.

Îndrumările și instrucțiunile date de tov. Toth au trebuit făcute la îndeplinire de toți activiștii județenei, nu s-a putut să fie nici o părere opusă, căci în fața acestor instrucțiuni s-au lăsat la o parte și instrucțiunile secretarului și s-a întâmplat ce a vrut el.

Afară de asta s-a putut observa că în toate posturile de conducere au fost puse oameni din familia lui Toth, cari au făcut ca să se simtă puterea lor ca de ex. Toth Endre care a omorât și om și acest caz a fost dat spre cercetare de tov. Kovacs Francisc fost secretar adjunct la județeană, după care acesta a fost schimbat din post iar Toth Endre a fost liber și pe mai departe făcând machinațiunile sale trăind viața imorală acolo pe unde umbla.

La fel a fost cazul și cu tov. Varga care la fel s-a simțit atât de puternic că nu a fost în județ nici un om care ar fi avut curajul să se opună lui și nici la un membru din familia lui Luca. Ca de exemplu Luca Eugen care a fost președintele Sfatului Popular din Micfalău care a dus o viață antipartenică, dar nu i s-a putut spune nimic, că veneau amenințările că nenea "Vasile" va face așa și așa.

S-a putut observa că și formarea cercurilor prietenști au fost formate în așa fel, că prietenii au fost puși în posturile cele mai mari, nesocotindu-se trecutul lor. Ca de exemplu Nagy Victor care a căzut de-a rândul în greșeli pentru care a primit ultima sancțiune și totuși a fost ridicat, cu toate că a avut o purtare înșelătoare față de muncitori, a ajuns la București de unde venea săptămânal cu mașină de lux, pentru care toată muncitorimea a fost revoltată. Astfel nu a fost om care să se fi putut manifesta contra multor greșeli, căci atunci acela ar fi trebuit să fie nimic cit.

Când după rebeliune am fost chemată sus la C.C. al PMR cu ceilalți tovarăși împreună, noi atât în scris cât și verbal am arătat cele întâmplate tovarășului Chitic și când venind spre casă am primit sancțiunile la Regională că toți trebuie să intrăm în producție, tot atunci tov. Toth care a dirijat toată munca și a fost organizatorul muncii și cui nu putea să spuie o părere opusă a fost ridicat, dus la C.C. de la Regiune. Acest fapt ne-a demoralizat pe noi pe toți, căci am văzut manifestându-se protecția și nu analizarea muncii.

Acum simt hotărât, că simțul acela de șovăire pe care am avut când am primit sancțiunea s-a schimbat cu totul în mine încrederea mea este mai puternică acum în Partidul nostru, văzând că în rândurile membrilor din Partidul nostru nu se fac excepții la fel suntem cu toții răspunzători pentru greșelile comise în muncă și văd acum că nu există excepții. Acesta mă interesează în munca mea din viitor și acolo unde muncesc în prezent voi da toată silința, ca prin munca mea să dau ajutor în munca de construire.

Referința dată de mine mai sus, a dat în totalul cunoștinței mele.

Trăiască Partidul Muncitoresc Român.

Sft. Gheorghe la 12 Iulie 1952.

ss. Pichler Marta

Se Paolo conto pe cooperante
dato de tor Pichler M.

Gel Stefan

Alul írott Pichler Márta, a volt Sepsiszerény járás tükara a követ-
kező véleményemmel nyilatkozott az 1950-es évi kollektív gazdasá-
gok szervezésével kapcsolatban.

A kollektív gazdaságok gyorsabb ütembe való szervezését 1950 június
sába kaptuk párt feladatul mikor a megyénél a Tükár Nagy
Mihály elnöksége volt aki a szervező munkákkal csak irányításával
nem sokat foglalkozott. Az irányításokat instrukciót Tóth
Géza elnökségtől kaptuk.

A kollektív gazdaságok szervezésére egy gyűlést hívott össze Tóth el-
nöksége és azon a gyűlésen az öt járási tükárnak kiadta
hogy melyik járásba hány gazdaságot kell szervezni és ezt időhár-
lyította. Ugyanakkor egy heti terminust adott mindegyik járási
tükárnak, hogy egy községet avatásra elő kell készíteni és fel is avatni.
Az öt járásban a Köröspatakon esett a véletlen. A feladat megka-
pása után a járás négy aktivistája a főszerepet felelték a szervezési
munkákra, amibe nagyon sok segítséget kaptunk önkéntes szerve-
zőktől is mint Kovács Ferenc elnöksége aki a megyénél mint
tükár helyettes aktivista a munkába. Mi a szervezésnél szem előtt tartottuk
pártunk irányvonalát így kerestük a kishatalmú elemeket nem
bevéni a gazdaságba mikor ezt Tóth Géza meg tudta nagyon le-
számlált egy Kovács elnökségtől is mint augusztus, hogy a falunak a legjobb
gazdák kikérjék hogy mi a szervezésről és a segítségéről, hogy
kik azok jó kollektív szervezési. Az ő utasítására az a 6
kötés akik köztük listán voltak megismerték köztük van Lenni és
is. Köröspatakon ahol mind jó anyagi helyzetbe lévő gazdaságok csak
egyetlen egy köztük szem lett nyilván tartva.

Ugyanakkor hiányossága volt Tóth elnöknek az is hogy dialektikus volt
nem engedte, hogy a véleményünket szabadon meg fogadjuk.

Nem volt szabad semmilyen ellenvetést vagy nehézséget felvet-
ni. Mint például amikor Arhas községet két nap alatt az ő
utasítására be kellett szervezni és péntek estétől vasárnapig egy-
re a Köröspataki avatással fel is kellett avatni.

Mikor behívták és ezt a munkát feladatul adta a járási
aktivistának én azonban megmondtam hogy ezt nem lehet
ennyi idő alatt megcsinálni az aztal kérték verni hogy lehet-
etlenek vagyunk és az avatás még is csak meg kellett legyen.

Elle a borsógle egy része a 13 gorda melé még beszer-
verték még 30 át természetesen fenyegetésekkel mert az
avatis meg kellett legyen egy napon belül.

Ilyen formán ment a jórás területén mindössze felül a
szervezés. Gidafelvat szintén így szerveztük pár nap alatt itt
fenyegetés nem történt hanem a külakohat kellett bevenni
előre arútan a jelentkező a szervezésnél. Itt szintén
egy pár napot kaptunk időt mert azt mondta Tóth elvtárs hogy ő
már jelentke a központnak hogy az egész falu bent van és
kéri az avatis engedélyesét, pedig akkor még csak egy pár-
valód volt beállva.

A falu négy legnagyobb külakohát be kellett venni a szervezésnél
és amikor megtudtam mind a négyet kivágtuk a területét újra
csináltuk az utolsó nap is másnap amikor az avatisnál
a megye részéről kiutalt Dines Albert elvtárs mind a négyet
vissza tette ugyan csak Tóth elvtárs utasítására.

Élve tovább a falu legnagyobb külakohát több mint
egy hétig jórás ki a jórasi aktivistákat könyörögni hogy lép-
jen be a kollektív gazdaságba. Ez az illető nagyon éni-
kus volt volással jórás az aktivistákkal mikor szót meg-
győztetem felmentem a Tóth elvtársok és megmondtam neki
hogy hogyunk beki csak a civikus alaknak nélkül is meg-
tudjuk alakítani a gazdaságot akkor engem letiltott a
szervezéstől különös meglátással kiutalt meg Denis Albe-
rt és amikor a jórásból a második titkáral kimentünk
elke a borsógle kiutaltok mind ketőket és a borsó-
get el kellett hagynunk tudva azt hogy milyen módszert
alkalmaztak a lény az hogy 2 napra a borsógle be lett ber-
veve.

A szervezés terén több esethe vettem észre hogy nemleges
ellenítetek voltak Nagy elvtárs és Tóth elvtárs között az ut-
sításokat amit Nagy elvtársól kaptunk mint példának ne ha-
náljuk a szervezésnél Pécsi tanárt aki a hoc demmel
került a pártba teológiája van és a munkája nem egyező a

párt irány vonalával ezt az elvást továbbra is kellett kiküldözni
és így mert Tóth és a legjobbak szervezőinek minőségük.

A Tóth elvástól kapott utasításokat a megyébe ahol gőztől
elvártak mind egyenként feltétel nélkül vegre kellett ~~hajtani~~ nem
lehetett kételkedni nézetem lenni mert még a megyei titkár
utasításai is megdöbbentek és az történet amit ő mondott.

Azon kívül isre vehető volt, hogy minden vezető helyen a Tóth
családdal voltak személyek akik hely hatalmuknak értelek
magukat mint Tóth Endre aki embert is ölt és akiknek az
ügyét kivizsgálásra adta Kovács Ferenc és aki ahol a megyébe
mésad titkár volt el kellett tűnjön le lett váltva és Tóth Endre
tovább is csak szabadon gerárdal hadat és erőteljesen kedet
öt ahol csak jött.

Ugyan az illt fent Varga elvástól aki szintén olyan hatalmasság
érték magát hogy nem volt a megyébe egy ember sem aki ellent
mert volna mondani a Lukács család bár melyik tagjának.

Mint például Lukács György is aki Miksaifalva volt a
néptanús elnöke és ott helyesen pártverületen kért polgártól
de nem lehetett volna mert jött a fenyegetés hogy majd
Szabolcsai így meg úgy csinál.

Enre vehető volt az is hogy a baráti kör kialakulása is
egy történet hogy a legmagasabb pozíciót kapta meg
a barátok dacára annak hogy a múltjuk milyen
volt. Mint például Nagy Viktor aki sorozatos hűbélre eset
és esett az utolsó figyelmeztetést is megkapta még is bírt
emelve is dacára annak hogy a múltjával milyen
alacsony magatartása volt fel került Bucarestbe és azen
jött le hetenként luxus kocsival amittel az egész város
munkás demé meg botrányosott.

Így természetesen a nem volt ember aki meggyilbált
volna a sok hiba látára mert annak az egyének
egyetem meg kellett semmisüljön.

Amikor a rendülésch után a központi bizottság hoz felvett
rendelve a többi elöljárókkal együtt mi egy sorsa mint irás ha
a történetet kezdtek kritic elöljáróak is amikor haradjant
megkaptuk a tartományról a saukciat hogy mindazian
a területre kell menjük ugyan akkor Tóth elv aki az
egér munkák irányítója és szervezője volt, akinek nem lehetett
nemét mondani ki lett emelve is a központihoz felhívve a
a tartományról. Ez a tény mindazianhoz nagyon demora-
lizált mert a protekciót látuk felfelé is megvilágulni
nem az elvégzet munkát értékelni vagy bírálni.

Most egy hátérrelan módon ízeem, hogy az a kételkedés félre
írás amit akkor ízeetem amikor a saukciat kaptam ut
Teljesen megváltozt a bizalmam sokkal erősebb lett a pártunk
ba mert látom hogy a párt tagság sorába minseknek
kivételek egyformán felelősök vagyunk a munkákba elho-
vétel hibáért és most már látom hogy minseknek kivételek.
Ez a tudat megerősít a további munkákba és ott ahol
jelenleg dolgozom, hogy igyekszem fogok, hogy munkám a
keresetül hozzájáruljak én is az építé munkákhoz.
A fent adott véleményemet felelőség ízeetem tudat-
ba tettem meg.

Elyen a Román Munkás Párt -

Sepsiszentgyörgy 1952 július 12.

Pikleré

REFERINȚA

Subsemnatul Hegyesi Alexandru, membru în P.M.R. din 1945 dau următoarea referință despre tov. Toth Géza, pe care îl cunosc din anul 1949, din timpul acela de când am venit ca activist la Comitetul PMR al fostei județene Treiscaune.

Tov. Toth în acest timp a fost ca președintele U.P.M. și mai târziu tot în acest an a fost numit ca secretar adjunct la Com. PMR al fostei Județene Treiscaune, unde și-a dat silința ca să termine munca lui, dar ținuta lui față de activiști nu a fost partenic. Nu i-a plăcut dacă cineva i-a făcut critică, în astfel de cazuri a căutat să facă o replică și să amenințe și în momentul celălalt a căutat să pară cel mai bun om.

Tovarășul Toth nu a văzut cu ochi buni pe acei tovarăși cari au lucrat la Secția de cadre, căci el a văzut problema în așa fel că acești tovarăși fac control asupra lui, căci unele greșeli de ale lui au fost arătate, când ocărea pe cei dela cadre spunând "aceia trebuie să știe tot și trebuie să vadă tot".

Greșelile tov. Toth au fost arătate în mai multe rânduri, de exemplu când a chefuit până dimineața și a lăsat servieta în restaurant care era plină cu documente de partid, servieta a fost găsită de chelneri, care i-a fost restituit și după care s-a accentuat de mai multe ori că "Geza" a pierdut servieta. Sau un alt caz când au făcut chef cu deputații Szabo Albert și Nagy Victor și când s-au îmbătat la Tg. Secuesc unde au chefuit cu burghezi Dr. Fridman și consoții, venind spre casă Géza a condus mașina, care s-a răsturnat și mașina s-a stricat. Toth Geza nu a văzut cu ochi buni pe aceia care îi făcea critică, dar tot atunci s-a grăbit să fie inconjurat de tovarăși care nu-i arăta greșelile și erau cu totul de acord cu el, de exemplu Safta Gheorghe, Becsei Pavel, Dénes Albert, Salamon.

În 1949 după ce în Județ a fost inaugurat prima gospodărie agricolă, odată a venit dela C.C. al PMR tov. Tapoș și eu am fost însărcinat ca să verific membrii gospodăriei în care erau 4 chiaburi cari după nume au fost: vitéz Ferencz Carol care a fost instalat într-o moșie evreiască cu 50 ha pământ în anul 1943, iar mai târziu a luat de nevastă o femeie de baron, numele celorlalți nu mi vine în minte, dar unul din ei a avut 72 ha pământ, din care 3 1/2 ha a dat colectivului și 2 jungi, iar lui a rămas acasă restul și încă o moară, și un caza de fierț țuică.

După primirea sarcinei m-am dus în comună, m-am întâlnit cu tov. Toth care m-a întrebat că de ce am venit, eu nu i-am spus, ceace lui nu i-a plăcut, iar mai târziu fiind acolo mai mulți tov. dela UFDR, Frontul Plugarilor, UPM, a început să injure cu glasul ridicat, că ce este pe el toată lumea îl controlează? Până am fost acolo zilnic mă întreba, este o mașină nu pleci acasă?

După ce s-a stabilit că din cei 4 trei sunt chiaburi cari au fost exclus din GAC, atunci el a spus, că el a știut că aceia sunt chiaburi, de aceștia lucrează, și că se pot exclude ori când din GAC, dar primadată trebuie să lăsăm să lucreze, căci dacă aceia n-ar fi semănat grâne de toamnă, gospodăria nu ar fi avut. În 1950 când organizarea gospodăriilor colective era în toi, săptămânal au fost inaugurate 3-4, într-o duminică am fost la inaugurarea gospodăriei din Leț și în cadrul ședinței la alegerea conducerii tov. Toth a făcut propunerile ca cine să intre în conducere, în rândurile din fund oamenii șopteau, că unul este chiabur care a fost propus în conducere.

147

După ce s-a terminat ședința au fost acolo tovarășii cari au organizat colectivul ca Veress Iuliu, Kopacz Lujza, Béni Gizella, cărorora le-am spus că în conducere a fost propus un chiabur, unul din cei prezenți a dat o fugă și i-a spus lui Toth că eu ce am spus, iar mai târziu vine tov. Toth care m-a salutat cu "sărut mâna" și m-a întrebat ce ce caut aici? Iar mai târziu a dansat în grădină și m-a întrebat, că de ce nu dansezi și eu și eu am răspuns că nu de aia am venit aici, la care m-am trimis înapoi în mama. Mai târziu ne-am întâlnit la beutură, a vrut să-mi dea un kil de vin spunându-mi "na și bea", "și nu te ocupa cu lucruri cari nu te interesează". Eu am refuzat vinul, la care iar m-a trimis ... Un alt caz tot din anul 1950, când a trebuit să trimitem țărani în URSS, a propus 3 chiaburi și un fascist, aceștia pe nume chiaburul Fazakas din Gidfalău, care atunci era președintele GAC-ului cu 17 ha pământ, a avut institut de inmormântare, ori pe președintele din Comolău, care a fost exclus din partid, sau pe Kristaly Martin președintele GAC din Angheluș care a fost membru în partid fascist a lui Szálasi. Văzând aceasta că pe cine vrea să trimeată în URSS, tovarășul Szabo Frank Ioan s-a dus la el și a spus că a propus chiaburi și nu vom trimite pe aceștia în URSS. El a început să injure strigând la tov. Szabo că aceștia sunt cei mai buni oameni, sunt membri de GAC și trebuie să fie trimiși, la care tov. Szabo a spus că nu, la asta Toth a răspuns că va raporta C.C.-ului că nu duce la îndeplinire sarcinile trasate de Partid. Tov. Szabo ne spunând nimic a venit înapoi, spunând că trebuie făcute referatele și trebuie să fie trimiși. Eu atunci m-am dus la tov. Toth și i-am spus ca să propună alții căci pe aceștia nu îi trimitem, la asta nu menținea pe toți, numai pe președintele colectivului din Angheluș, că pe acela neapărat trebuie trimis, pe care a și făcut prin tov. Nagy Dezideriu, care în vremea aceea lucra ca instructor C.C. la județeană noastră.

Cu o altă ocazie a trebuit să fie trimiși tovarășii la școala de Partid de 3 luni la Tg. Mureș, noi în loc de 15 am trimis 10 tov. La care Tg. Mureș a cerut ca să completăm, pe care a dat drept instrucțiuni tov. Toth, și eu m-am dus personal cu el pe teren pentru a organiza oameni pentru școală. Trecând prin comune, pe toți a vrut să trimeată la școală, eu deja stând de vorbă de înaint cu acești oameni, i-am cunoscut și i-am spus că aceștia nu corespond că unul este fascist, altul este fiu de chiabur, la care el a spus, că "pentru voi este puțin chiabur, puțin fascist" nici unul nu este bun. Din aceștia se fac bun președinți de GAC. Bătând pe umăr pe aceștia le-a spus, că așa președinți de GAC voi face din voi, că jos cu pălăria. Cu această ocazie a vrut să trimeată și pe fratele său pe Toth Endre la școală, și ne-a silit să facem referat pentru fratele său pe care am și făcut și în referat am trecut, că nu îl propunem pentru școală, într-un plic închis el personal l-a dus la Tg. Mureș împreună cu fratele său. La școală văzând că nu este propus pentru școală, îi s-a spus că nu este loc, pentru care s-a supărat, spunând că între cei 9 tovarășii Toth Endre trebuie să rămâie la școală, care însă nu s-a întâmplat.

Cu altă ocazie iar a venit ca să fac referat pentru Toth Endre pentru ca să fie numit ca director la SMT din Tg. Secușeu. Eu cunoscând pe fratele lui că ce a făcut /de exemplu a omorât un om care era membru de partid și încă alte bătăi din comună, și viața lui imorală/ i-am spus că nu-i fac. Am plecat la evidența cadrelor am luat dosarul și am ascuns, gândindu-mă că se va uita în dosarul lui fratele său. M-a silit mai departe ca până la 12 noaptea să fac stând în birou la mine împreună cu Szafta Gheorghe, eu am spus că dosarul este la C.C. și fără dosar nu facem. Tovarășul Szafta tot mă indemnă ca să facem amândoi fără dosar căci și el îl cunoaște, la care eu am spus că dacă îl cunoașteți faceți voi, eu nu fac nimic. Au făcut ceva caracterizare împreună cu Szafta pe care a semnat Geza și a trimis la C. C. pe

148
baza căruia fratele lui a și fost numit director la SMT.
S-a întâmplat un caz după raionare, după ce a ajuns ca
secretar 5 la Regionala noastră, la raion am exclus din partid două
elemente pe Becsei Pal și Salamon Francisc, foști sociali democrați
de dreapta, Salamon fost preot și soție fiică de chiabur. Aceștia
au fugit la Regională la tov. Toth, la care Toth a venit la Sft. Gheo
rghe revoltat venind la mine spunând ce aia a măși ați făcut ați
exclus pe cei mai buni oameni din Partid. Injurându-mă în tot felul
s-a manifestat antipartenic, venind în ajutorul celorlalți. Pentru
el a fost tot una cine este persoana, dacă este dușman de clasă sau
nu, a fost bine cu toții, cu gura mare i-a plăcut să vorbească re-
voluționar, dar în practică a fost oportunist, de exemplu odată
la organizarea GAC-ului din Anghelus, l-a convins pe chiaburul Ko-
vasznai Gavril ca să predea toată averea împreună cu mașinile agri-
cole GAC-ului și în schimb va pune într-un pôt mare, pe care a și
făcut și a trimis pe chiaburul la C.C. cu delegație de Partid, pent-
ru ce și la cine asta nu știu, dar cotorul delegației după raionare
incă a fost la raion. Aceasta eu am arătat într-o sedință de activ
după raionare, unde au fost discutat greșelile comise cu ocazia
organizării GAC-urilor în prezența instructorului regional Stern
Iosif. Incă a făcut multe alte greșeli de care nu știu să scriu, că
căci nu le cunosc pe acestea căci nu am fost atrasă mai de aproape în
organizarea GAC-urilor, și nici nu prea am avut curaj în acel timp
ca să ne uităm după munca lui. Mai clar poate să dea relații acei
tovarăși cari au lucrat în directă apropiere ca de exemplu Benedek
Béla în prezent activist la Raionul Stalin, Dimény Béla care în atim-
pul acela era instructor județean, în prezent este la cursul de
mecanic de locomotive în orașul Stalin, sau tov. Veress Iuliu care
este activist la Comitetul de Partid raional, care a fost responsa-
bil pentru organizarea GAC-ului din comuna Leț, sau tov. Szabo Frank
Ioan care în prezent este responsabil la secția agricolă la Sfatul
Popular Raional.

O. Stalin la 7.VII.1952.

ss. Hegyesi Alexandru

Se parte conto pro referinto
dato de lrr. Megyesi elnöknél
Géza Toth

VELEMENYEZÉS

149

Akulirott Hegyesi Sandor, R.M.P.tagja 1945 óta, a következő véleményt adom Toth Géza elvtársról, akit ismerek 1949 óta, attól az időtől kezdve, mitől aktivista lettem a R.M.P.volt Haromszek megye partszervezeténél.

Toth elvt. ebben az időben, mint M.N.SZ. elnök dolgozott, majd később ugyanebben az évben ki lett nevezve mint másodtitkár a R.P.M. volt Haromszek megyei pártszervezeténél, ahol igyekezett a munkáját elvégezni, de a magatartása az aktivistákkal szemben nem volt pártseru, nem volt elvtársias. Nem szerette ha valaki megkritizálta, ebben az esetben igyekezett visszavágni és megfenyegetni, a másik percben pedig a legjobb embernek tuntette fel magát.

Toth elvt. nem szerette látni azon elvtársakat, akik a kaderosztályon dolgoztak, mivel úgy látta a kérdést, hogy ezen osztályon dolgozó elvtársak ellenőrzést gyakorolnak felette, azaz őt ellenőrzik, mert egyes hibái meglették mutatva, és olyankor szította a kaderosztályt, mondva "azoknak mindent kell tudjanak, mindent kell lassanak." -

Toth elvt. hibájára többször rá lett mutatva, pld. amikor reggelig mulatott és az aktataskáját tele parttokumenttel elhagyta a vendéglobé, amit a pincerek megtaláltak, visszadtak neki és aztán többször hangsúlyozták, hogy "Géza" elhagyta a taskáját." Vagy egy másik eset, amikor Szabo Albert és Nagy Viktor képviselőkkel mulattak és enekeltek és amikor Kezdivasarhelyen megreszegedtek ahol a polgárokkal mulattak mint Dr. Fridmann és társai, hazajövet a kocsi Géza vezette, feldoltek és összetört a kocsi. Toth elvt. nem szerette azon elvtársakat, akik megmutatták hibáját, de ugyanakkor igyekezett magát körülvenni olyan elvtársakkal, akik az ő hiányosságát elnezték és mindenben megegyeztek vele, pld. Szavta György Becsei Pál, Denes Albert, Salamon.

1949 őszén, amikor a Megyében az első kollektív gazdaság fellett avatva Torján, egy alkalommal kijött a K.B. részéről Eapos elvtárs és engem biztat meg, hogy a kollektív gazdaságban van 4 /negy/ egyen és verifikáljam le, akik nevszerint voltak, Vitez Ferencz Maroly, aki egy 50 Ha. os zsidóbirtokba volt betéve 1943-ban, majd később egy barofele asszonyt vett feleségül, a többinek a nevere pontosan nem emlékszem, de az egyik közülük 72 Ha. földdel rendelkezett, amiből 3 1/2 Ha. -al bealott a kollektívbe és két tinoval, megmaradt neki otthon a többi és egy malom, palinkafozo.

150
A feladat megkapas utan kimenve a kozsegbe, talalkoztam Toth elvt -al kerdezte hogy miért jöttem, en nem mondtam meg, ami neki nem tetszett majd kesobb ott leve több elvtarsak, mint az UFDR. tol FRontul Plug. MNSZ, tol elkezdett hangosan karonkodni , hogy mi az ot mindenki ellen orzi?. Amig ott voltam mindennap ketszer is megkerdezte , "van egy kocsi, nem messz haza ?"

Miutan meglett allapitva, hogy a negy kozul harom kulak, akik ki lettek zarva a kollektiv gazdsagbol, akkor azt mondta, hogy o tudta hogy kulakok, de azok dolgoznak es akar mikor ki lehet oket dobni a gazdasagbol, csak egyelore kell dolgoztatni oket, mert ha azok nem vettek volna osszi gabonát, akkor a kollektiv gazdasagnak nem lett volna gabonaja. 1950 ben , amikor a kollektiv gazdasag szervezes nagyban folyt, hetenkent 3-4 lett avatva, egy vasarnap voltam a Lóc-falvi kollektiv gazdasag avatasan, a gyules kereten belül a vezetosegg megvalasztasanal Toth elvt. tette a javaslatot , hogy kik keruljenek be a vezetosegbe, az emberek a hatulso sorokban suttoztak , hogy az egyik kulak akit javasolt. Miutan veget ert a gyules , ott voltak az elvtarsak, akik szerveztek a kollektivet mint Veress Gyula, Kópacz Lujza, Beni Gizella, emlitettem, hogy kulakot javasolták a vezetosegbe, valamelyik kozuluk elszaladt es megmondta Toth elvtarsnak hogy mit mondtam, majd kesobb jott Toth elvtars, meglatva "ezit csokolomot" koszont nekem, hogy mit keresek ott? Majd kesobb tancolt a kertbe es mondta miért nem tancolok, en azt feleltem nem azert jöttem ide, mire elkuldott az anyamba. Majd kesobb az ital kimeresnel szinten talakozunk, 1 liter bort akart nyomni a kezembe, mondva "e-sze igyal" s ne foglalkozzal azzal amivel neked nem kell" En a bort vissza utasítottam es erre megint csak elkuldott.....
Egy masik eset ugyancsak 1950 bol, amikor kellett kuldeni parasztokat a SZ.U. ba, javasolt 3 kulakot es egy nyilast, ezek nevszerint Fazakas, Gidofalvi kulak, aki akkor a kollektiv gazdasag elnoke volt, 17 Ha. földdel , temetkezesi vallalattal tendelkezett, vagy a komolloi elnokot , aki ki volt zarva a partbol, vagy Kristaly Marton angyalosi k.g. elnoke, aki tagjavolt a Nyillas partnak. Latva ezeket, hogy kiket akar kuldeni a SZ.U. ban, Szabo Frank Janos elvt. elment hozza hogy megmondja, hogy kulakok a javasoltak es nem kuldjuk oket a SZ.U. ba, elkezdett kiabálni, Szabo elvtarsat mindennek osszeszidta, mondva ezek a legjobb emberek es kollektiv gazdasag tagok es kuldeni kell oket, Szabo elvtars mondta nem, erre Toth elvt. azt felelte, akkor raportalja a K.B.-nak, hogy nem hajtsa vegre a part utasitasait. Szabo elvt. nem szolva semmit vissza jott, hogy megkell csinálni a referatokat es elkell kuldeni. En erre vissza mentem es megmondtam Toth elvt. nak hogy javasoljon masokat mert ezeket nem kuldjuk, erre mar nem ragaszkodott az egeszhez, hanem csak az angyalosi kollektiv gazdasag elnokhoz, hogy azt feltetlen elkell kuldeni, amit kiestt is vitt ke-

sobb Nagy Dezső elvtársan keresztül, aki akkor mint központi instruktor dolgozott nálunk. Egy másik alkalomkor "Márosvasarhelyre 3 hónapos iskolába kellett küldeni elvtársakat, mi 15 helyett csak 10-et küldtünk. Vasarhely kérte, hogy egészítsük ki, amit Toth elvt. adott utasításba, hogy kell küldjünk embereket és én mentem személyesen vele terepre, hogy beszervezzük ezeket az iskolásokat. A faluközül keresztül menve mindenkit iskolába akart küldeni, szobaalva az emberekkel én előre ismerve oket mondtam neki, hogy ez nem jó Toth elvt. mert ez nyilas volt, a másik meg kulak fioka, azt mondta hogy "nektek egy kicsit kulak, egy kicsit nyilas" egy se jó." Ezekből az emberekből lesz jó kollhoz elnök". Veregette a vállukat, mondva, olyan kollhozelnököt csinállok magából, hogy le a kalappal. Ezen esettel is akarta küldeni az occset Toth Endret iskolába, aki nek reánk erőszakolta hogy a referatot készítsük el, mit elis készítettünk és a referatba beírtuk, hogy nem javasoljuk iskolába, borítékba leragasztva személyesen vittem fel "Márosvasarhelyre az elvt. együtt". Az iskolába meglátva hogy a referatba felvan tüntetve hogy nem javasoljuk, azt mondtak nincsen hely, ezért nagyon kitört, hogy a 9 elvtárs között Toth Endrenek feltétlenül ott kell maradnia, ami nem történt meg. Egy másik alkalommal ismét jött hogy csináljak az occsenek Toth Endrenek referatot, hogy nevezek ki a S.M.T. hez igazgatónak Kezdivasarhelyre. Én ismerve az occset, hogy miket művelt /Pld. egy ember agyonverése, aki parttag volt és kulombozó más veregetesei amit végzett a faluba, valamint erkölcsstelen magatartása/ azt mondtam nem csinálom meg. Elmentem a tagnyilvantartóra, a doszarjat elé vettem eldugtam, gondolva arra hogy megnezi a doszarjat az occsenek. Továbbá erőszakolt hogy meg kell csinálni éjjel 12 óráigült az irodába Szavta György elvtársal, hogy csináljuk meg, én mondtam a doszar a Központnál van és nem csináljuk a doszar nélkül meg. Szavta György elvt. mind biztatott hogy csináljuk meg doszar nélkül ketten, mert ő is ismeri, én azt mondtam, ha ismeritek csináljatok meg én nem csinállok semmit. "Alamit készítettek, karakterizálás felet az occseről, ketten Szavtával, amit Géza aláírt elküldtek a Központhoz, ennek alapján az occset ki is neveztek S.M.T. igazgatónak. "Eg történt egy eset a rajonállás után, amiután mint a tartományunk 5. ik titkára lett, a rajonnal kizártunk a partból két nem oda való ellemet, Becsei Pál és Salamon Ferencz nevszerint, jobboldali szoc. dem.-takat, Salamon volt pap és kulak felesége Ezek elszaladva a tartományhoz Toth elvtársához, Toth elvt. nagy duhosen haza szaladt Szentgyörgyre, felszaladva hozzám, mi az anyatok... csináltak, a legjobb embereket zárjatos ki a partból? Ugyancsak mindennek összeszedve, partszerutlen magatartást tanúsított gyekézett a mások vedelmere kelni. Neki mindegy volt hogy ki az illeto, nem torodott azzal, hogy osztályelleneség vagy nem, mindenki-

121
vel jól volt, nagyszállyal szeretett, "forradalmiasan" beszélni,
de a gyakorlatban megalkudott, pld. egy alkalommal amikor az
angyalosi kollektív gazdaságot szerveztek Kovasznai Csabó kulak
ot győzte meg arról, hogy adja át a birtokot teljes felszerelé-
ssel és nagy állásba helyezi, amit meg is csinált, hogy a kulakot
parttdelegációval elküldte a Központi Bizottsághoz, azt hogy
miért és kihez küldte a Központnál nem tudom, de a delegációnak
a kótorja a rajoni partszervezetnél a rajonállás után meg volt.
Ezt a rajonállás után egy aktív üllés megmutattam, ahol a k.g.
megszervezésénél elkövetett hibák lettek megtárgyalva, Stern Jo-
zsef tartományi instruktor jelentésében. Meg sok hibát követett
el, amiről nem tudok írni, mert nem ismerem közelebbről, közvet-
len nem voltam bevonva a k.g. szervezésében, és nem is igen mer-
tük az abbani időben jobban megfigyelni munkáját. Bővebbet tudna-
adni azok az elvtársak, akikkel közvetlen dolgozott, mint pld.
Benedek Béla jelenleg a Sztalin rajonnal aktivista, Dimény Béla
aki akkor megyei instruktor volt, jelenleg a CFR, mozdonyvezetői
tanfolyamon van Sztalin városba, vagy Veress Gyula elvt. aki akti-
vista a Sepső rajoni partszervezetnél, aki felelős volt a "ecfalvi"
k.g. megszervezéseért, vagy Szabó "rank" "anos elvt. aki jelenleg a
rajoni neptanács gazdasági szekció felelősé.

O. Stalin, 1952. VII. 7.

Hegyeri Sándor

REFERINTA
=====

113

Subsemnatul Gall Eugen, membru P.M.R. din 1946, activist din 1948, în prezent șeful Sectorului Sport din Secția de Propagandă și Agitație a Comitetului Regional, dau următoarea referință despre tovarășul Toth Geza:

În 1949 am fost trimis în comuna Turia pentru organizarea GAC-urilor, unde am stat de la început până la inaugurare. Tot Toth a venit de două ori pe săptămână să ne dea ajutor, cât și tov. Nebel Dionisie. Tov. Toth, deoarece majoritatea timpului a stat la Tg. Săcuesc, deoarece prietenii lui Dr. Friedman și soții, au stat acolo, venind la Turia au luat trei chiaburi, i-au dus în gospodăria colectivă. Eu l-am făcut atent că știa sunt chiaburi și unul are moară și cazan de fierț țuică. - Mi-a răspuns că nu eu am să fixez cine poate să intre în gospodăria colectivă. Acești chiaburi mai târziu au fost excluși din GAC. -

În 1950 am organizat GAC-ul în comuna Zălan și deplasându-ne cu tovarășul Bajko Andrei, am primit înscăinarea de la tov. Toth că să primim o familie de chiaburi în gospodăria colectivă. A trebuit să mergem la locuința chiaburului să-l convingem să fie la Sfatul Popular, dar chiaburul nu a vrut să vină și când ne-am întors la Sfatul Popular tov. Toth ne-a certat și a trimis o tovarășă să ca să-l cheme și tovarășa cu motivul că este de la securitate l-a chemat și când am arătat devierea aceasta de la linia Partidului tovarășului Toth, atunci mă amenința. -

Tot Toth a dat instrucțiuni secției administrative tovarășului Olbert Iosif, că la locuința unei unciitoare de la fabrica Textila este un pian pe care să-l ducă la locuința lui. Pianul a și fost luat, care până în ziua de astăzi se află la locuința lui la București. -

Aceste fapte le poate dovedi Bajko Andrei, responsabilul cantinei de la Sft. Gheorghe. -

Trăiască P.M.R.

7 Iulie 1952. -

ss. Gal Eugen. -

Vélemények

erősebb közérzet • kevesebb
munka jellemző

Ével Stefan

154

okulárok által felfedve mint az R.M.P. tagja 1946
óta 1948-tól aktívabban jelenleg a tartományi

Propaganda osztályon mind sport feladatok
az alábbi véleményeket adom Fokh Gábor elnökről
nével 1949. éven nagyon hosszú éven lettem
hívhatóra a kollektív gazdaság nevével
a kezdetektől a feladatokig valóban

Fokh elnökről jól mindezen kéten kétszer
szóltam meg és nével Dinecs elnökről

Fokh elnökről mind az ideológiai nével
Hérolvárián kétféle nével a Barátok

Doktor Földmunka osztály is társas
hívható Törvény 3 hálóból fogat meg

is bebiztosít a kollektív gazdaságban
én figyelemmel em hogy hálóból is az

egyképpen mind az is politikai főképpen
de azóta valóban kétféle hálóból én fogom

megnévelni hogy hálóból be a kollektív
gazdaságban csak a hálóból kétféle

kétféle nével a kollektív gazdaságban
1950-ben valóban kétféle nével a

kollektív gazdaságban is kétféle Barátok
nével elnökről azóta feladatok hálóból

Fokh elnökről hogy egy hálóból nével
hálóból be a kollektív gazdaságban

megnévelni és elhálóból megnévelni

DECLARAȚIE.

Subsemnatul Frunza Andrei, sunt președintele al UPM cunoscut pe Toth Geza din 1949. În primăvara anului 1949 când am ieșit din școală, am auzit la organizația de partid că a luat măsuri de teroare, nu am lucrat cu el deloc.

Când am fost la organizația Județeană UPM, am lucrat ca organizatoric și am fost delegat la Valea Crișului, unde după directivele lui Toth Geza a început organizarea GAC. Cu teroare lucra Kovacs Francis și ei i am ajutat, el fusese atunci directorul Focilor de În, organizarea s-a început în toamna anului 1950.

Într-o noapte la 1 a venit Toth Geza și ne-a spus că să aducem oamenii cu Miliția la Sfat ca să semneze și atunci l-a și dus pe Költö Bela în cămașă și ismeze l-a certat și l-a făcut căcăciș, l-a pus în colț ca să se gândească, apoi l-a dus în Sft. Gheorghe.

S'A adresat la mine și m'a întrebat, deși nu a fost în stare trează că și dumneata ești chiabur? pățești tot așa cum a pățit Dl. Költö. U nu am îndrăznit să-l critic pentru că în a doua zi nu mai lucram, la Județeană s'a făcut ce ce spunea el.

Am fost în com. Reci unde era în curs organizarea GAC, aici s'a dat directiva că în caz contrariu să luăm Miliția și aici de asemenea au fost formați țărani. Si noaptea trebuia să-i ducem, din aceste lucruri a ieșit o demonstrație. Când s'a adunat poporul Toth Geza a spus Miliției ca pe cine prinde să ia măsuri severe contra lui. Vă dau vouă Dumnezeu vostru. deschimbare, a deschimbare pe Varga Tomă cu domiciliu în Reci, care a figurat pe lista de chiabur și a avut ceva pedeapsă, dar a fost achitat, a a intrat în GAC. Despre acest lucru ar putea spune mai mult tov. Veres Iuliu, care tot la aceeași Plasă a lucrat. Si-a dus Toth Geza familia l-a adus pe Toth Endre. Toth Stefan a fost mul timp la partid propagandist. I totți au fost din Lemnia, mai este Marton Geza, Retyi ajos și alții de multe ori s'au și bătut, dat Toth Geza a rezolvat totul și a format un familiarisana.

Despre Toth Endre, l-am cunoscut în primăvara anului 1950 când am fost la școala de 3 luni, atunci am aflat că este frate cu Toth Geza, așa s'a purtat că a ținut lumea sub teroare. Avea strănă legătură cu Luca. De multe ori a lipsit din școală dar noi nu am avut curajul să spunem, nu cunosc amănuntele, despre acest lucru știe tov. Matyas Gergely directorul școlii.

Știu din surse știu că Imre Jánosné că are o fiică în GAC. din localitate a spus că fratele lui Luca a omorât un om pentru care nu i s'a făcut nimic. El în totdeauna a accentuat că el are un frate care dacă el ori ce face i rezolvă. Mie mi-a spus că după școală merge înapoi ca președinte la Sfat și a ținut comuna sub teroare, întrucât nu am lucrat cu el nu știu mai multe.

După prelucrarea Documentului de Partid, a reeșit. Președintele comunei Moac's Badi Gheorghe a spus că în cursul anului 1950 Toth Geza a pus pe mai mulți în închisoare care nu a fost vinovat, ia cei vinovați au rămas acasă. Chiar Toth Geza în multe cazuri am sosit în Moac's în stare ebrietate, în prezent se discută că în Lemnia Toth Geza are două mașini, demontate la domiciliu.

Cunoscut pe Luca Eugen din Miofală din 1949, atitudine acestui om a fost rău ceea ce s'a manifestat la organizarea

136

el in totdeauna a baut cu chisburi si mi-a declarat ca, tocmai pentruca l-a schimbat nu-i pasa de nimic si nici nu putem sa organizam GAC., el personal mereu a atacat Sfatul Popular, s'a referit la faptul ca Luca il va plasa intr'un loc mai mare pentruca fratele lui este Minister. De multe ori s'a batut, dar pentru acest fapt nu a fost pedepsit. El a declarat ca pana cand el poseda arma nu-i frica si acum poate sa aiba pentruca are arma de vanatoare. Despre acestea poate sa spie multe prevedintele Miklos Alexandru din com. Borosneul Mic.-

12 VII. 1952

ss. Reunza Andrei.-

Toll... Szjilatkorat.

En Emma Andrián íslensky. Magyar Népi Sör drüszle
 saggos. Tóth László iméne 1949: fél. akis amf...
 44 tavani kikerülte az iskolából a pát levelet a kutyasíj
 nál kalatta hogy külföldösö török intekedéseket. allalmot.
 is egyáltalán nem Dolgante velle. Hosszú és Mikis
 a Magyar M. H. L. Levelet: mit Dolgante mint levelet
 Hát kivaltat Küldve Szjilatkorat is itta Tóth Géza
 Utaritására tervet Levelet a K. G. amit Kovács Ferenc
 Levelet. is in legiseget adta ö alis a kutyasíj Lengyel
 gatyá sált a Levelet 1950 öre tükent egy nagy
 soraba kijött Tóth Géza is antan utaritást adta hogy
 a pillikita legiseget lell koratni a néji Tarkistis.
 alis feistekuta. plét Káltó Bilált L. T. ingben is gaggibus
 Levelet is uranta. lenartáirinta. is a Larku allitata
 hogy gondolatok utána el is Horata Lengyel itt meg vält
 máris keverés tária anyagil most K. G. tagja itt is Tervet
 Kinyeritete. is Töröbá Hunki Lándist is arit Lenti elvitetete.
 Ömaga dit nem vält jász in allagat lea is nile ö
 maga meg Lalitot is ant mandolta nagy. maga is Kulcs
 most Hosszú maga is nagy jász mint Káltó is.
 Szjilatkorat nem mate meg Kiritválni most ma Larku
 valna hit mindig máis nem Dolgante valna. at
 Magyarit arjást amta jelt.
 Utána Kiritválni. Ritzén akat. Kalktis gondasj Larku
 jelt itt olva utaritást jelt nagy Larku sált
 a pillikita is egyben nekem is it Larku a pante
 Kinyeritete lell. Bira meg jelt is lellit mirri ölt.
 is elvált adadott az nagy Larku sált. is mikor a nagy
 öre jelt Tóth Géza a millikita Kikorta is anta pante
 adta nagy alit allagot az utan avat Larku eljani.
 Larku nagy adit in neltel az aratit intant.
 Kiritválni is negat jelt nagy a Töröbá Ritzé Larku.
 alis akat mint Kulcs Levelet is ö meg lell ant nagy
 Kulcs Larku sált. is meg valmigen Larku is elvált nile
 is egy Bolent a K. G. Larku sált. is avat Larku sált
 Larku is Larku Larku sált. is avat Larku sált
 Tóth Géza maga - Szjilatkorat is mint sált Larku sált
 Tóth Géza - jelt mit nagy vält Larku sált.

Eml mind lenkingid ^{II} vattal. is meg ve Maite Gisa.
Ritzi Gja der Bira meg Lina's verkedtel is de Tath Gisa
ulet mind dinterbe teljeren familiarum vatt. kiejitve.

Tath Endreval

118

En cuka Gorenbeest 1950 javanikat ismene. amikis a III
H dugos Pirt iskolaban vatta. is der tudt meg nagy.

Tath Gisa esde a maga vireldete elje vatt nagy,
Bira ar iskolait vetegeten tanata minel. dusand Sca (Kajala-
ta vatt velle. omoya Lona's kint manat ar iskolaban is mi
nem mestind Salani oval Boreben ne tudol. mandani oval
esal ollatjis Gergely duntar minel oval o ar iskola szaga-
toja vatt.

Habis Birt. art tuden nagy. Gurek Gámome dli mest
a helybali kal Gudarajbe Dolgerit mondja a keri Salainban
nagy hukand ar esse Tath Endre egy enbeest megült
is nem lett Lini Biza erit. Ei ar illendee
Kongymlyesta nagy. Miki dja Baitja ne abis mit
cunaid dinteri isat nile is kongymlyesta ar iskolale
ar iskola utin bosa kenuit a falube mint dji Tancis
elnele dli a fellut vetegeten tanata.
fabet ne tudol minel ne Dolgote velle.

A part Lot fel Dolgosa allalmavut fel

Lina's kenuit nagy.

Baci Gja's Melbraidoti M N B dli's mondja
nagy, 1950 in Lina's folyon Tath Gisa maga.

Schulent beiratat anezil. ne vatt künis is dli künis
vatt ar. odakara ne. E Tath Gisa's magus

Sodant len idute's Matiana veng illyotbe is mest
ara Mir perog se nagy. Lenkingben. Tath Gisa's.

Salainban kith Gja, Koesit telatke. Lit Sedett illyotbe.

Mikö nyfalu Luba Lenö 1949: täl ismen enekaj pöjume
 a maga tautisa heljesen vov vält ei es meg nuntatkeatt
 a kal Gardarig Lenerisinel pld. ömaga älle-doe iivitt
 a kulakdub. es nelen Kijelertete Mogy, ijnen aied / mag Leväl-
 tateid me is töjdit Leninel ei me is kuogateka
 K Gy megalalitanis ei ömaga älle-doe tumatta a nejt-
 Tanácsot. ava Hünatkova Mogy ätt duba magosale Helje.
 Heljeri meka tsaitja minintet. E. L. S. enet le vereladet
 ei mit Leni liintetist me kepat. ömaga Kijelertete Mogy.
 anig neli pöj me ne adigö me fet ei meg m-it is
 kehett mäta. meit neli vadois puskaja is ne. aväl ar utama
 vala elvöt L. S. T. kud mundani öllilöis Lendaj anig
 jelerkez a kis B. nejt Tanács elvöse.

1952 VII 12

Fr. a. Andras.

ecceste raportto a lost leato
 de mine dupice tov. France R.
 a problemale vietato aici e ridinat
 si e sedinta al activului Regional
 Sq. Iacuse

REFERINȚA

160

Subsemnata Beni Gizela membră în P.M.R. din 1945 membru în UFD.R. din 1948, unde am lucrat ca activistă până în 1 Iulie 1952, dau următoarea referință despre Toth Geza:

Toth Geza ca deputat județean, Toth Endre ca Președinte comunal, uszler Carol secretarul județean PMR.

În 1950 când s'a organizat GAC-ul în Turia, am fost instructori 3 luni, unde am dus muncă de lămurire, la care a îndrumătorii au fost Toth Geza și Suszler Carol. În GAC au fost 3 chiaburi ca: Kiss Kelemen, Ferencz Carol Csobot, Tatăl lui Antal a avut o moară, un cazan de fierț țuică, atunci când a intrat în GAC. în Adeziune a scris doi boi, când a trebuit să intre cu ei a dus doi jungi, Kelemen Kis când a trebuia să intre în loc de doi boi a dus unu, iar celălaltul a fost schimbat cu Deak RFrancisc și așa au înșelat GAC. Deasemenea Ferencz Carol, căruia i s'a încredințat partea tehnică, în timpul campaniei de însemnări, au furat semințele în fiecare seară când au terminat lucrul au încărcat mașina și au lăsat în câmp acest lucru făcea cu fostul lui servitor, care era membru în GAC. tov. Banyai Arpad de la Secția Agricolă a arătat că se consumă multă cereale, s'a spus că se duce mult la însemnare de încrucișare, Abraham Alexandru fost secretarul Plăși Tg. a ieșit la Câmp și a scos cerealele din mașină, apoi a prelucrat în ședința conducerei. Apoi tov. Nagy Magda cu tov. Capos, Berci, și cu tov. Vaida au plecat la Csobot, au băut una, apoi la inapoiere m'au dus într'un birou separat și mi-au făcut critică, Toth Geza mi-a spus că nu pentru aceia sunt ca să controlez cine câte curele a furat, ci de aceia ca să mergă treaba, să mă ocup cu femeii până ei au observat, au exclus pe toți trei. Când activul s'a dus la Cernațiul de Jos pentru organizare Toth Geza și acolo a folosit teroare, a făcut două adeziuni la președintele Sfatului, unu conținea intrarea în GAC iar celălaltul a fost un avertisment, când s'a ocupat cu țărani, îi a pus ambele exemplare în fața lui, nu știu ceneret ce a conținut al doilea, dar tov. Vere Iuliu poate de relații, de multe ori au chemat și Miliția, dar atunci pe mine m'au trimis ca să mă ocup cu femeile, știu că pe un bătrân au ținut până dimineață Nici Suszler nu a venit ca și Toth Geza, la aceste locuri, ei au dus putere ceace a și executat Comitetul de organizare. Me-am dus în comuna Lemnia, unde am început organizarea în frunte cu Pulugor Alexandru.

Toth Endre preș-Sfatului, secretarul Bogdan Petru au convocat o ședință și au forțat țărani pentru ca să intre în GAC. la cei care nu s'au convins a folosit așa niște cuvinte că mie mi-ere rușine că trebuie să vorbească așa parcă ar fi fost dușman de clasă, dar a fost un țăran mijlocăș, a leșit plângând din Sfat pentru că l-a certat și lea făcut curvă bătrână, lasă să facă o să faci mata cunoștință cu dictatura prolebară. Odată am fost amândoi în Sfat și m'a întrebat de felul cum l-am convins pe proprietatul meu, la care am răspuns că nu se poate pentru că nici măcar un ziar nu citește, el îngâmfat a spus că trebuie să dat tot ce cere numai ca să se înscrie în GAC. și s'a pronunțat drastic. Eu am arătat că

partidul nu a traset etfel de sarcini și nu sunt dispus ca să mai stau aici, el s_o a revoltat, iar eu am venit inapoi la Județeană.

In zadar am arătate aceste lipsuri deoarece am găsit urechi surzi, a reeșit un șovinism și familiarism la Județeană, când a fost rebeliunea, am fost într'o comisie de Verificare și am fost și in comuna Lemnia unde am schimbat pe președintele GAC, care a fost plutonier jandarm in regi-mul trecut. Oamenii lui Toth Geza s' au grăbit ca să ne ceară socoteala, cum am îndrăszint să facem schimbarea și să punem pe tov. Rety. Tov. Marton care a fost cumătră cu Toth Geza că cineva o să regrete, ca după două luni toți membrii Comisie să fie chemați la Organizația Regională de Partid, unde din partea C. C. a fost prezent tov. Moghioroși a au-diat pe fiecare membru in parte. I-am arătat lipsurile așa cum au fost atât lipsurile lui Toth Geza, Toth Andrei cât și a lui Süzler Carol și s' a petrecut in cursul organizării lucrurile, când am raporta nu s' a luat măsuri, dar atunci am am avut și noi lipsuri că dacă am văzut greșelile trebuia să raportăm la C. C., dar nu am avut curajul să trimitem fără Județeană de partid pentru că am fost avertizați că ne va da afară din serviciu, ceace putea să se întâmple.

Când m' a otrăvit chiaburul din Turia cu niște prune prospăt ștropit, mi-a spus ca să tac din gură, de nu o să pățești a' a că nu am avut curajul să spun.

Sft. ^uheorghe la 12 VII.1952

Pentru conformitate
Gheorghe

ss. Béni Gizella.-

u. m. i. g. i. k. n. o. i. j. i. t. e. k. s. i. n. a. l. u. n. i. g. e. n. u. t. e. r. i. t. e. n.
 e. n. i. s. t. h. i. f. a. n. t. i. k. m. i. n. o. l. h. o. r. i. n. a. t. u. g. e. n.
 e. k. e. r. u. m. i. k. u. s. u. g. a. l. t. i. n. e. r. a. t. n. e. n. t. A. l. s. a.
 e. s. e. n. i. a. t. a. n. b. a. n. e. n. e. r. e. j. i. n. i. s. i. f. a. e. n. t. ¹⁶⁴
 h. o. r. i. n. a. t. u. s. u. s. f. a. k. t. g. i. j. o. e. u. t. o. s. i. t. o. s. o. r. o.
 K. o. v. a. i. s. e. B. e. l. a. N. i. j. s. f. o. r. n. o. s. e. l. n. i. k. e. e. s. i. n. a. l. t.
 h. e. l. e. j. s. e. n. i. n. j. i. l. e. t. h. y. e. t. a. t. s. k. e. t. p. i. l. o. l. o. n. g.
 b. a. n. e. j. i. l. u. s. m. i. t. a. n. t. e. l. m. u. t. a. a. h. e. l. a. j. e. s. t.
 u. n. o. s. i. l. u. s. n. e. j. s. e. n. e. j. e. t. e. n. a. l. t. u. j. h. y. e. u.
 n. i. k. e. r. s. u. g. h. e. l. h. y. e. t. e. k. u. p. a. s. o. o. r. t. e. l. m. i. n. o. l.
 t. e. t. e. i. t. e. l. e. i. k. e. t. e. t. e. k. h. y. e. n. o. j. j. u. j. n. e. j. u. j. h. y.
 m. u. t. f. o. d. o. l. m. e. j. a. t. u. n. a. i. s. a. o. l. i. k. p. i. l. o. l. o. n. g. e. s. t.
 k. o. n. k. e. i. t. e. n. n. e. j. f. u. g. e. n. N. i. e. r. o. s. g. y. u. l. a. e. l. n. t. e. n. i. s.
 L. e. o. l. j. e. n. i. g. m. a. j. j. u. n. a. n. k. n. i. e. n. i. g. e. n. h. e. r. o. t. e. k. u.
 M. i. l. i. c. i. a. t. i. s. i. s. d. e. a. l. p. e. n. h. e. r. e. n. g. u. e. e. l. h. i. l. t. e. k.
 h. y. e. s. u. g. h. e. l. h. o. r. e. u. j. e. n. a. n. j. a. h. a. l. a. n. k. e. s. t. t. r. o. l. u.
 h. y. e. u. j. e. c. o. r. e. j. h. o. e. n. i. t. n. e. j. e. l. e. n. e. j. e. t. e. k. e. l. e. j. e. n. i. g.
 e. j. n. e. h. o. e. i. s. t. f. o. e. s. t. e. t. e. i. k. g. y. e. k. n. e. u. h. e. l. e. k. n. e. u.
 s. u. s. h. e. e. e. l. n. f. a. i. r. o. n. n. e. j. i. t. h. i. s. a. h. e. r. o. r. a. k.
 f. a. k. t. g. i. j. o. s. i. u. s. i. n. h. a. t. e. l. m. u. l. o. g. u. t. o. e. u. s. o. r. i.
 f. o. e. s. t. u. m. u. t. u. s. n. e. m. e. j. e. h. e. r. e. j. e. t. n. i. g. n. e. j. e. i. s.
 h. a. j. t. e. t. u. j. j. a. n. u. h. e. r. i. s. t. n. e. n. t. a. h. u. l. a. j. t. e. n. e.

Lemberg kisij len u hul qin tesi neti luytensk
 u qenqisnek Pulague dandoe al of slen
 tath Endree Mont d'Agostinos el niche Bayolie
 Petere d'it hie u. taloh kuyit of mit hiten
 he u hi in reff nalt si emi xokel tuh o he
 lejsis ne u hi nuy rem nalt ney ofpizid ne
 si em akert he al in si alon xerubet kuyit
 kuy si nunt no. nejjel ten nuyqui kuyiff
 kol bezelni ey nirel pa nuy inftily slen
 sij led valno ole of kijajs pucast u nuy
 nalt u hi si mo nunt hi u d'Agostinos lejnije
 bat ren kuncant qzita isje si vjt nerta
 kuy nuyat ney si wekecolit perol u
 Pralator olidta fuvauel u mi nuyat beside
 si henit he neni of alkelen hu kuralen
 vona sine u d'Agostinos by orel keten
 valbunk si kerdzite kuy kuyen ofpiztan
 ney u kuyi qzcolint si si nuy mutatan kuy
 rem lehit nort nuy of azemben ney ij vjant
 se ulvovrubu d'ali kuy ofpizigjisi ney vjt
 felclte kuy bo vjt hein ney vjt is volin
 kol rohi orel si henit jin si Drasztikuri
 hi fejezte nuyat si qzovnu ney vjt
 felcltan kuy u Pict igen si bel in

uteriter I nun viel bekiht in reue ruyph
 hylarnde Juvils ut vorachit hit abur hel
 a Puleter eskiles in uff dille yemutt
 huff ut huff ten in he jidien v. Megeley
 mindereu hioingos oigeket hure lre tumbel
 sel neut yet mrol rihet fielek re
 toldal tuh went saqeriz mis Bouditz mis
 nalt v. akene Post qameret sel akene
 niker o hene liche nalt in v. Yindri
 kolo bequut siej hre he henilt ten in
 ruffen v. hane v. kinsiget hre wotfun v
 kuhel higt Sen hej he he sel behel
 v. k. G. elriheit v. hieff Reysrend v. au
 Orenolin innes tere nalt in qahor v.
 Felt heje em leres jidiek qaimen heini
 huff by nertik he nalt in v. v. ten
 Reff: du Jovint v. v. noutor. Mouten
 he Jovis v. hi Felt qaimet v. kemaer
 nalt by nertik ney kerevili dit v. v.
 in v. v. hiet pulngs v. v. in v. kemaer
 heppit he hertok v. factuoyi Post
 qameret he v. h. v. k. P. tal. Meypami
 du ten nalt laut in hi

DECLARAȚIE.

Subsemnata Sandor Eva, membru în P.M.R. din 1945, dau următoarea declarație despre anii 1949 - 1950, când secretarul Comitetului Județean a fost Schusler Carol, Toth Geza, iar resp. ad-tiv a fost tov. Albert Iosif.

În acest timp, adică în 1949 am fost scos din producție și repartizat în secția ad-tiv, primadat ca caserit, iar mai târziu ca contabil.

Atitudinea lui Toth Geza deja atunci a fost nejust, au ținut legătură strâns împreună cu tov. Albert Iosif cu proprietarii de spitale din Tg. Șeșeș și anume cu Dr. Szabo, Dr. Friedman și Dr. Kovacs. Nu a existat cel puțin o săptămână când nu s'ar fi dus cu mașina Partidului, cu benzina Partidului la Tg. Șeșeș, unde nu ar fi cheful împreună cu foștii proprietari de spitale arătate mai sus. Chefurile au durat până dimineața sau noaptea târziu și în multe cazuri au venit îmbătați acasă. Sfârșitul unei astfel de petreceri a fost ca Toth Geza a scos volanul din mâna soferului aloga Mihai, el a condus mașina în stare de ebrietate și intrând într-un stâlp și a răsturnat și mașina și a stricat de tot, adică și-a produs carambol.

În acest timp, adică în 1949 a fost pregătit G.A.C. din comuna Turia pentru inaugurare. În oras cât și printre activiștii și-a făcut strângere de bani, în cinstea inaugurării G.A.C., deoarece în județ această a fost prima Gospodărie colectivă.

După inaugurare am a mai rămas din banii adunați și tov. Albert a achitat pentru repararea mașinii, care a fost distrusă de Toth Geza, 20-30.000 lei, nu mai știu mîntă precis suma.

Pentru inaugurarea G.A.C. a fost însărcinat tov. Izsak Adislan, care în prezent este resp. de cadre la D.C.A. Când eu i-am adus la cunoștință că și-a luat din banii, a intrat la Toth Geza și circa o oră, o oră și jumătate și-au certat, chiar țipând. Când tov. Izsak a ieșit Toth Geza l-a chemat pe Albert Iosif și l-a făcut răspunzător că eu cu ce drept i-am arătat că câți bani au fost scosi pentru repararea mașinii. După aceasta a intrat tov. Albert și pe mine mă certat, intrîndă fel ca toată ziua stînd lângă cassă am plîns. Asta a auzit și tov. Gall Eugen, activist la Com. Reg. de Partid.

Tot în acest timp Schusler Carol, fost secretar județean, împreună cu Toth Geza și tov. Albert Iosif au dat dispoziție ca camionul să plece la Cernatu ca să aducă de acolo o cassă de fier. Cu camionul a plecat tov. Simon Ioan sofer și Gall Eugen fostul întendent al Com. Jud. de Partid. Sfatul Popular nu a vrut să elibereze

cassa de fier, fiindcă aceea a fost al unui moșier. Dar când au plecat a doua oară după ea, cassa a fost dată, a fost adusă la sediu a fost adus un descuietor de cassă Stefan din Borosneal, cât și lucrătorul Boros Alexandru, cari au descuiat cassa, când cassa s'a deschis toată lumea a fost trimisă afară din birou, numai Schusler Carol, Toth Geza și Albert Iosif au rămas înăuntru. Cum s'a deschis cassa s'au văzut obiecte împachetate în hârtie de mătase, dar ce a fost înăuntru nu am putut constata.

In acest timp mobilierul CASBI a fost întrebuințat foarte puțin, s'a dat oricui și circa 40-50 buc. de mobile au fost distruse după sarcina primită de tov. Albert, care mobilier acum este cerut de înșurcătorul CASBI, tov. Tompa Alexandru.

După sarcina primită de la Albert Iosif și Toth Geza a trebuit ca să aranjeze o cameră de caspeli pentru Luca Vasile, care a fost compusă din următoarele mobile și care când Toth Geza s'a mutat le-a dus la București, cu toate că i s'a spus că s'nu le ducă, fiindcă în majoritate a fost proprietatea Partidului : 2 buc. dulapuri cu furnir, un pat de două persoane cu noptiere înăuntru și cu saltele, 1 toaletă, 1 recomier, 1 scaun de toaletă, 2 fotolii, 1 buc. masă rotundă, 1 buc. covor de sufragerie din lână, 3 buc. covoare persiene, 7 buc. cuiere, 2 fețe de perne, e plapome cu cearceafuri, 1 față de masă, 1 buc. perdele, 2 buc. perdele, cât și un pian care a fost la o muncitoare de la fabrica Textila și care a fost luat cu forță de la ea de tov. Albert, când muncitoarea a făcut scandal, a fost dată afară din serviciu.

In afară de asta la Varga Gavril sunt următoarele bucăți de mobile care sunt arătate în procesele verbale alăturate.

Afară de asta Schuler când a plecat a dus cu el mobilier complet de bucatărie, sufragerie și dormitor, cât și trei buc. covoare persiene, care a fost proprietatea Partidului,

In afară de asta asemenea mobilier se găsește la Szabo Anton, care lucrează la Ministerul de Externe, Lajcsak Iuliu fost secretar județean, la Sala Martin, care lucrează la Com. Reg. de Partid, la Boros Bela activist la Raionul Eg. Săcuiesc, Matas Grigore activist local, Olah Iosif angajat la URCC local, la Pascu Vasile

170

director la DCA, la Kerekés Coloman directorul Sovrom Transport din localitate, Szabo Bela fost activist județean, în prezent aparține la armată, dar nu știu unde se află, la Deț Ioan funcționar la Banca de stat, care în acel timp a fost activist la UTM., cât și la Szabo Iosif director la Alimentara.

În afară de mobilierul arătat mai sus s-a dus mult, circa 3-4 camioane la casa de odihnă de la "acul roșu", iar când au primit bugetul de la Comitetul Central, la dispoziția tov. Albert mobilierul a fost distrus.

Ce fel de mobilier se găsește la tovarășii de mai sus, în situație despre ele.

Sf. Gheorghe, la 18 Iulie 1952.

ss. Sandor Eva.

NYILATKOZAT.

171

Alulírott Sándor Eva a R.M.P. tagja 1945 óta a következő nyilatkozatot adom az 1949-50-es évekről, mikor a volt Háromszék megyének titkára Schusler Karoly, Toth Géza, valamint adminisztrációs felelőse Albert Jozsef elv. volt.

Ezen időben vagyis 1949-ben ki lettem emelve a termelésből és az adminisztrációs osztályra lettem beosztva először mint pénztárnok azután pedig mind könyvelő.

Toth Géza magatartása már akkor teljesen helytelen volt, szoros kapcsolatot tartott fent Albert Jozsef elv. együtt a Kézdivásárhelyi volt korhaztulajdonosokkal és pedig: Dr. Szaboval, Dr. Fridmannal, és Dr. Kovácsival, Nem létezett egy olyan hét, hogy legalább 2-3 esetben ne mentek volna a Párt autójával, valamint a párt benzinjén Kézdivásárhelyre ahol a fentnevezett volt államosított korhaztulajdonosokkal ne mulattak volna, A mulatozások egész reggelig, vagy hajnalig tartottak és sok esetben részegen jöttek haza Egy ilyen mulatozásnak az eredménye az lett, hogy Toth Géza kivette a volánt a Baloga Mihály söfőr elvtárs kezéből, részeg állapotban ő vezette az autót hazafele és nekimenve egy kőbuczkának felborultak és az auto teljesen tönkrement, vagyis karambó érte.

Ezen időben vagyis 1949-ben volt avatásra előkészítve a Torjai Kollektív gazdaság. A városban és ugyszintén az aktivista elv között is gyűjtés lett rendezve, a kollektív gazdaság avatásának a tiszteletére, mert a megyében ez volt az első kollektív gazdaság.

Az avatás megtörténe után, ezen összegyűjtött pénzből még volt megmaradva és Albert Jozsef elv. kifizetett az auto megjavítására, melyet Toth Géza tett tönkre kb. 20-30.000 let, már pontosan az összegre nem emlékszem,

Torjai kollektív gazdaság avatásáért Izsák László elv. jelenleg Stalin Városi lajos a D.C.A.-nak káderfelelőse volt megbízva, Mikor ezt én a tudomására hoztam, hogy el lett véve a pénzből, bement Toth Gézához, és kb. 1-1 1/2 órát veszekedtek, valósággal kiabálva. Mikor Izsák elv. kijött Toth Géza magához hívatta Albert Jozsef elv. és felelősség tette, hogy én milyen jogon mutattam meg, hogy mennyi lett az auto javításra kivéve. Ezután Albert elv. bejött és engem leszidott úgy annyira, hogy egész nap a kassza mellé bebujva sortam. Ezt hallotta Gall Jenő elv. a Tartományi Pártszervezet aktivistája is.

Szintén ezen időben Schusler Karoly volt megyei titkár Toth Gézával és Albert Jozsef elv. kiadták a rendelkezést, hogy a teher autonak el kell menjen Cserhatomba, hogy elhozzanak egy vaskasszát, Az autoval ment Simon János söfőr elv. és Gall Jenő akkor a megyei Pártszervezet Intendense. A Néptanács nem akarta kiadni a vaskasszát, mert ez egy földbirotokosé volt. De mikor másodszor utánna mentek a kasszát kiadta. Behozták a székházba, elhozatták Stefan Borosnyoi kasszanyitot, valamint Csomos Sándor lakatost akik kinyitották a kasszát, mikor a kassza kinyilt mindenki ki lett küldve az irodából, csak Schusler Karoly Toth Géza és Albert Jozsef elv. maradt bent, Ahogy a kassza megnyilt, fehér selyembe csomagolt dolgok latszottak, de hogy mi volt benne azt nem tudtuk pontosan megállapítani.

Ezen időben a C.A.S.B.I. butorokat ész nélkül kezelték, fünek fának osztogatták és kb. 40-50 drb. butordarabot Albert József elv. az udvaron összetörette és mely butorokat, mos követel a G.A.S.B.I megbízottja Tompa Sándor elv.,

Az Albert József és a Toth Géza utasítására be kellett rendezni Luka Lászlónak egy vendégszobát mely állt a következő butordarabokból és melyet mikor Toth Géza költözött el elvitt magával Bukarestbe, holott fel lett szollitva, hogy ne vigye el, mert nagyrészt a Párt tulajdona: 2 drb. szekrény furnéros, egy kétszemélyes ágy beépített éjjeliszekrényvel és ágybetéttel, 1 drb. toalett, 1 drb. rökamie,, 1 drb. toalettszék, 2 drb. fotel, 1 drb. kerekasztal, 1 drb. ebédlőszekrény, szőnyeg, gyapjuból, 3 drb. perzsaszőnyeg, 7 drb. szarvasagancs, 2 parnahuzat, tokkal, 2 paplan lepedővel, 1 drb. asztalterítő, 1 drb. függöny, 2 drb. lepdő, valamint 1 drb. zongora, mely egy szövőgyári munkásnőnél volt és Albert József elv. erőszakkal hozatott el, Mikor a munkásnő nagy cirkuszt rendezett ki lett téve az állásából.

Azon kívül Varga Gábornál Luka testvérénél vannak a következő butordarabok, melyek a mellékelt 2 drb. jegyzőkönyvben felvannak tüntetve

Ezen kívül Schusler Károly mikor elment elvitte szintén a Párt és a C.A.S.B.I. tulajdonát képező komplet konyha, ebédlő és Hálószoba butort valamint 3 drb. perzsaszőnyeget, mely a Párt tulajdona volt.

Ezen kívül Szintén ilyen butorok találhatók Szabo Antalnál aki a Külügyminisztériumba dolgozik, Lajcsák Gyula volt Megyei titkárnál, Sala Mártonnál, aki a Tartományi Pártszervezetnél dolgozik, Boros Béla Kézdirajoni aktivistánál, Nagy Ferencz Sepsiszentgyörgyi Rajoni aktivistánál, Mátyás Gergely helybeli aktivistánál, Oláh József a helybeli U.R.C.C. alkalmazottjánál, Ra Pascu Vasile a D. S. igazgatójánál, Kerekes Kálmán a helybeli Szovromtransport igazgatójánál, Szabo Béla volt megyei aktivista jelenleg a hadsereg kötelékébe tartozik, de tartozkodási helyét nem ismerem, Déri János az állami bank tisztviselője, aki abban az időben U.T.M. aktivista, volt, valamint Szabo József a helybeli Alimentara igazgatója,

Ezen butorokon kívül rengeteg butor kb. 3-4 teherauto butort vitettek fel a Gyilkostói nyaralóhoz, és mikor megkapták a K.B.-tol a bugetot állítólag Albert elv. utasítására az egészet összetörettek.

Hogy a fentnevezett elvtársaknál, milyen butorok vannak az nekem megvan kimutatásban.-

Sepsiszentgyörgy, 1952 Júlíus 18

László

173

REFERINȚA

Subsemnatul Bakk Daniel, locuitor în comuna Cernatul de Jos, m'am născut în comuna Cernatul de Jos la 18 Nov. 1911, având la bază 6 clase elementare și 1 de liceu. Sunt membru din anul 1947 în P.M.R. și în prezent secretarul organizației de bază al comunei Cernatului de Jos.

Daui următoarea referință despre Toth Geza, Susler Carol, Nagy Victor și Kisgyörgy Toma.

În anul 1949, ca secretar de organizație de bază și după observații în comuna Cernatul de Jos, fixarea cotelor de predare nu a făcută în spiritul luptei de clasă și fiindcă nu a fost dat ajutor suficient din partea Raionului, atunci Comitetul P.M.R. de Plasă, personal m'am dus la Comitetul de Partid al Plășii, ca să primesc ajutorul necesar. În acel timp la Plasă ca secretar, a fost Abraham Alexandru, tot în acest timp a sosit deputatul Toth Geza.

Am arătat că dacă Raionul nu va da ajutorul necesar, atunci se va ajunge complet la exploatarea de chiaburi. Mai departe am descoperit atât în fața lui Toth Geza, cât și în fața lui Abraham Alexandru, că dezvoltarea pornită, atât politic, cât și economic nu corespunde deloc cu orânduirea socialistă și am cerut să mi-se dea tot ajutorul, ca munca s-o putem duce în condițiunile, după cum cere clasa muncitoare.

Din partea lui Toth Geza ajutorul a fost dat prin aceea, că m'a certat în mod drastic, la care eu am răspuns, că dacă vom avansa în modul acesta cu construirea socialismului, atunci aceasta va duce direct la politica lui Tito, la acestea Toth Geza eșind din fire m'a alungat din biroul Partidului de Plasă și a zis, ca așa să mă duc acasă, că Securitatea va veni după mine, iar eu am răspuns, că poate veni liniștit. Toth Geza un timp nici salutul nu primea. Mergând mai departe, apărătorul chiaburimii era mereu Toth Geza, deoarece delă chiaburime nu s'a putut auzi altceva, dacă aveau ceva insultări, să vie numai Toth Geza, va aranja el totul.

În legătură cu reforma agrară din anul 1946, după declarația lui Biro Ilyes, atunci secretar de partid în Cernatul de Jos, Toth Geza a fost acela, care a sprijinit restituirea pământurilor pentru chiaburi, deoarece era membru Comisiei șase-a de atunci în Sft.-Gheorghe.

-- o --

Susler Carol, care în anul 1950 în Cernatul de Jos, delă Kelemen Gavril care e chiabur, a transportat un porc. Dacă porcul l-a luat cu bani sau fără, până azi nu am putut constata.

-- o --

La fel un 1949, când în comuna Cernatul de Jos se organiza gospodăria colectivă, într'o Duminică a venit cu mașina prefecturii Kisgyörgy Toma, Nagy Victor și în Gospodăria de Stat prin mine și prin Mathé Ladislau președinte au chemat pe chiaburul Kelemen Gavril, Chiaburul Kelemen Iosif și chiaburul Makové trida (Frieda), ca să între în gospodăria colectivă, aducând Kisgyörgy Toma și vin, ca cu vin să-l convingă pe chiaburul pentru intrarea în gospodărie, însă n'au fost de acord.

Aceștea nu și avut efectul prin aceea, că țărănimea n'a vrut să audă de loc și nici nu vrea să audă de gospodărie colectivă și această este procedeu nejust a stîrbit mult în conducerea politică a organizației de bază.

Pentru referința de mai sus, iau răspunderea oricând.

Cernatul de Jos, 7 VII. 1952

ss. BAKK DANIEL.

Ja poste conta p. ref.
Nyilatkozat. data de tov. Bakk. J. 1947. 11. 18. ^{Ével 4. társas}

Alu Livott Barr János Alsócsanakon
lakos. méltóság, Alsócsanakonban 1911. Nov. 18-án
is lakni még régebben 6. allembi egy gimnáziumban.
1947 óta R. M. P. tag, jelenleg Alsócsanakon elnöke-
véreket titkára.

A követelési nyilatkozatból azelőtt, Föld Géza
László, Károly, Károly, Károly és
György Föld Géza.

1949. évben mindkét elnökségre választották
váltam is meg figyelemmel kíséreltem a
gazdák kivételén nem volt ontfélt hova
munkámban megértem és mivel nem
volt elég szociális adó és rovatul a R. M. P.
erőre jöveit néveltem meg nem jöveim
munkám fel a jöveim néveltem, hogy
a helyi szociális megközelítéssel, hogy
idejében Abrahám Gondolt volt a titkár a
jövőképességek megértem Föld Géza
képviselet.

Államotlan, hogy ha a város nem adja
meg a szociális adókat, tehát a munkáknak
kivétel megértem, továbbá feladtem
meg Föld Géza mindkét Abrahám Gondolt
hogy az elnöklet feladtem meg néveltem
mindkét gazdasági egyéltől, nem egyélt
a szociális néveltem is kértem, hogy
munkám meg mindkét szociális, hogy a
városi megértem a követés, tudjuk
követés.

Föld Géza néveltem a szociális megértem
vált, hogy elnöklet, hogy a néveltem.
amire én volt néveltem, hogy ha meg
követés a szociális néveltem a követés
egyéim a Föld Géza politikai megértem
vált Föld Géza, kértem megértem
követés a jöveim néveltem is volt
munkám, hogy megértem hova, hogy a
néveltem néveltem, hogy megértem
vált néveltem, hogy jöveim megértem.
Föld Géza egyéim megértem a néveltem

legadta, Forobb man ve a kulacsajnal mindegy
Fost Gera velt a veala nagy minel a kulacsaj-
tal egy ellet nem lehetel dolomi de valomi szel-
mire velt, hogy eser jöjön Fost Gera is "mely"
elintei minelent.

De 1946-ban a felöl reform el képviselői
Biro Gies ardi politikai Abszesszionban is a
albi lora narint Fost Gera velt eri a feldelet
vissza jelteltes a kulacsajnal, ment hogy a
velt a erri hatos bizalnyba fapiranyozgy

Sunler György eri Abszesszionban 1950-ban
Thele men Gabor tal eri kulac egy elintet
nali telt el hogy a elintet jemel letet
vette hogy nem etelt meg er idoiq nem
tudtam megaloppitoni.

Hog valomin t 1949. evben miher Abszesszion-
ban a kulacsajnal gor eloiq et narer ter egy voronny
kijelt a voronny e kulacsajnal György Fost

Wagy Victor is or Alloni gor eloiq bon nyton
karentül is Mathe daniel elintet karentül
be rivatol Helleman Gabor Kulacat Helleman
Jozsef Kulacat is Mathe Friele Kulacat
hogy helyon er be a kulacsajnal gor eloiq bu
a mine lortis velt György Fost
hogy boros or tal nöl reg idre a kulacsajnal
a kulacsajnal gor eloiq helyon er onire
nem veltel hogy lortis.

Amirel megis velt or uti letos a
alban hogy a voronny egy elintet nem is
erit is erit dolomi a kulacsajnal gor eloiq val
is or a helyon er györgy nagy veltel utelt
a Abszesszion politikai vereseben.

A fenti gyilet kretelt mindegy feldelet
valalat.

Abszesszion 1952 Bark Jemel
VII 7i

176

REFERINȚA

Eu KOVACS ANDREI, locuitor în Tg.-Săcuiesc, sunt de profesie lucrător croitor. Sunt membru în P.M.R. din anul 1945 și din 1949 lucrez ca activist de partid pe linie de partid.

Pe răspunderea mea fac următorul referat despre Vasile Luca și rudeniile lui.

În anul 1949, când am devenit activist de partid, am putut cunoaște comportarea lui Vasile Luca, în special munca greșită a rudelor lui: Toth Geza și Toth Endre, ceea ce am analizat adânc în mine după prelucrarea scrisorii închise precum și după cunoașterea documentelor de partid, care se ocupau cu devierea de dreapta a lui Vasile Luca.

Vasile Luca în anul 1949 deseori mergea la vânat în pădurea Katrasa din Plasa Tg.-Săcuiesc și astfel am primit odată o înștiințare de la secretarul Partidului Județean ca să anunț pe David Desideriu, ca să mobilizeze Societatea de Vânătoare pentru Dumineca dimineața ora 5, deoarece vine la vânat Vasile Luca, totodată să fie asigurați și bătaiași. Astfel secretarul Partidului Județean Susler Carol m'a pus pe mine ca responsabil, ca activist de partid răspund ca plecarea să fie asigurată.

Dumineca dimineața și eu am eșit la ora 5 ca să văd dacă s'au adunat vânătorii și odată văd că sosesc 3 mașini de lux, din prima coboară Vasile Luca și intră la David Desideriu, care în trecut a fost comerciant și proprietar de întreprindere de pompe funebre. A fost unul din conducătorii Partidului lui Imredi, sau în 1944-45 unul din organizatorii principiului al P.S.D.-ului, care în 1948 nici n'a vrut să audă de unificarea celor două partide, sau în timpul imperiului maghiar pe câinele său și-a denumit Stalin și chiar pentru această comportare ticăloasă și reacționară, a fost exclus din partid.

Sigur pe Vasile Luca acestea nu l-au interesat, că cine a-nume este persoana și majoritatea colegilor de vânătoare se compunau din asemenea de elemente. De exemplu, Szöcs Mihai fost comerciant și chiabur, Horváth Francisc ginerele unui fost fabricant, Török Andor proprietar de fabrică de bere, Dr. Déres Alexandru ginerele fostului moșier. Însă bătaiași au fost oameni muncitori și în majoritatea cazurilor ca bătaiași au fost mobilizați țărani muncitori din Valea Seacă.

De fiecare dată după vânat s'a pregătit o masă cu vânătorii și bătaiași au fost lăsați acasă, cu un mulțumesc.

Cât timp eram acasă, adică cât lucram la Plasă, în apropierea orașului Tg.-Săcuiesc asemenea de vânătoare au fost de nenumărate ori, dar de fiecare dată Vasile Luca, legătura ținea cu persoanele amintite mai înainte, dar sediul partidului nu l-a interesat nici odată, sau să fi stat de vorbă cu muncitorii.

Sau în 1949, când la Turia a fost inaugurarea gospodăriei colective, unde a venit personal Vasile Luca, cum a terminat discursul său, puțin timp a stat în iarbă să mănânce, dar și atunci vorbea cu Kiss Kelemen, cu Csobot, chiaburi, care au reușit să se vârie în gospodăria colectivă și pe care după câteva săptămâni i-au scuturat, însă când țărănimea muncitoare se apropia și saluta pe Vasile Luca, imediat avea drum grăbit și a plecat, nu ținea de importanță ca să stea de vorbă cu muncitorii.

La fel a fost comportarea lui Toth Geza și Susler Carol, deoarece de câte ori veneau la Tg.-Săcuiesc, primul drum nu era la partid, ci să viziteze chiaburul, unde au cinat bine și numai după aceea veneau sus la partid.

De exemplu odată de la Județeană a venit secretarul județean Toth Geza, responsabilul de cadre Paszka și Szabo Anton, care la fel

era activist la Județeană, au telefonat la Organizația de Partid a Pălășii, ca să nu plecăm, că sunt aici la doctorul Kovacs și vor veni imediat, însă acest imediat a fost la ora 4 dimineața dela oca. ora 8 seară, deci drumul lor era Dr. Kovács Ladislau ginerele fostului moșier, Dr. Friedmann Alexandru element exclus din partid.

Ea cu o ocazie am pus întrebarea lui Toth Geza, că nu văd cu bine, că mereu se duc la chiaburi și mănânc cu ei. Răspunsul a fost, căci cu cât mănânc mai mult la ei, cu atât mai repede vor falimenta, care răspuns nu vedeam just, dar n'am mai discutat problema.

Susler Carol primul secretar al Organizației de Partid Județean, care s'a căsătorit cu sora lui Toth Geza, a ținut de cuvânt ca în anul 1949, când am lichidat cu moșierii, ca în reședința județului în Sft.-Gheorghe, să se plimbe de brați cu baronul Apor din Turia, care atunci la fel a fost lichidat, iar pe fiul lui l-a pus în serviciu a construi drumuri la Tg.-Săcuiesc și a dat directive lui Abraham Alexandru, care a fost secretarul Pălășii Tg.-Săcuiesc, ca să se îngrijească ca fiul baronului Apor să poată mânca la vreo cantină, pe care lucru a și executat tov. Abraham, dar când a văzut că fiul de chiabur umblă acasă la Turia și duce muncă de subminare, l-am îndepărtat din oraș și s'a dus la Sft.-Gheorghe, dar după 2 zile iar a fost aici cu aprobarea lui Susler Carol.

În 1950 lucram la Org. de Partid Județeană în Sectorul Evidență și Perfecționarea Cadrelor, în care muncă mă ocupam cu elementele, care urmau a fi trimiși la școli de partid. Odată am primit directivă dela Toth Geza, ca să fac propuneri pentru 10 tovarăși, care trebuie să meargă la o școală de securitate la București și totodată pentru aceste propuneri să fac și referatele, însă înainte de a începe alegerea cadrelor pentru această școală, Toth Geza a propus, ca să propun și pe Abraham Alexandru, făcând și referatul lui. Deoarece lucrarea era urgentă, mișta dat ca ajutor pe tovarășul Jâni Andrei. Referatele au fost pregătite, când le-am dus lui Toth Geza ca să le semneze, al lui Abraham l-a cerut ca să-l revizuiască, privind nejust că am arătat toate lipsurile lui, a rupt referatul și a spus ca imediat să mergem în Plaza Tg.-Săcuiesc și aici să culegem referințe, adică despre activitatea lui de aici. Când noi am sosit la Tg.-Săcuiesc, tovarășul Abraham deja știa pentru ce am venit și mi-a reproșat, că kram vrut să-l distrug, deoarece în referat nu l-am propus la Securitate. Eu atunci-am întrebat, că cine i-a spus „ceasta și mi-a spus că cu Toth Geza a vorbit acum înainte cu 10 minute.

În 1950 după raionare, s'a cerut o referință despre Toth Geza, când au fost la București pentru proasta organizare a colectivelor. Peste puțin Toth Geza a venit în Raionul Tg.-Săcuiesc și m'a luat la răspundere, precum și pe Opra Anton, care lucrează la fel aici la Raion, că de ce ne supărăm pe el. Eu l-am întrebat de unde scoate acestea și a spus că avele referate dovedesc pe care le-am dat nu de mult despre el, nu aveți ce nega, că le-am citit eu personal.

Toth Endre, care în 1949 a fost la Tg.-Săcuiesc la Poliția de atunci ca detectiv, care cu muncitorimea a fost brutal, făcea razii și bătea oamenii, ca de exemplu la un caz, fiind martor, când pe Fustös Stefan, care a fost membru de partid l-a bătut fără nici un cuvânt de scuză. Deoarece mătura trotoarul în fața prăvăliei lui, pentru ce nu știu.

Așa în Ianuarie 1949 la sfârșitul lunii, sau la începutul lui Februarie, într'o seară l-a chemat din restaurantul Zsarnoczki pe mic-meseriașul Szöke, pe care l-a bătut în așa fel, că peste câteva zile a murit. Cum s'a întâmplat acest caz, a venit Toth Geza dela Sft.-Gheorghe și a spus medicilor să facă totul, ca să salveze viața lui Szöke, banii nu contează, dar aceasta nu s'a reușit, persoana a murit și Toth Ernő a dispărut atunci dela Tg.-Săcuiesc. Însă

178

in oraș revoltarea a fost mare, ceea ce noi am anunțat Județenei și dela Toth Geza am primit directă, ca să liniștim oamenii că Toth Endre își va primi pedeapsa meritată, ceea ce am dat la cunoștința poporului prin organizațiile de bază.

In vara anului 1949, când au fost instalate Comitetele Provizorii, din partea partidului eu am fost incredințat ca la Lemnia să instalez în adunare, însă ca cine va fi președinte, nu am știut, decât atât, că președintele după masă la ora 4 va fi acolo și va lua legătură cu mine, adică îl va aduce Vasile Luca cu mașina lui. Mașina a și sosit, în care a fost Vasile Luca -afirmativ- deoarece eu nu l-am văzut, ci Szeles Alexandru președintele Comitetului Provizoriu de Plasă de atunci, a stat de vorbă cu el și a primit numele, care trebuie instalat ca președinte. Această nume a fost numele lui Toth Endre. Când am amintit numele lui la instalare, poporul cu revoltă lua la cunoștință și au și plecat imediat, nu i-am putut reține. Toth Endre peste 3 zile a sosit și s'a lăudat că unde a fost. Vestea a ajuns și în oraș și părerea muncitorilor a fost, că Partidul, care trebuia să fie partidul muncitorilor, dar nu este, deoarece achită criminalii, chiar îi pune în posturi de răspundere.

In vara anului 1950 Toth Endre a fost trimis la Școala de Partid de 3 luni la Sft.-Gheorghe, unde eu eram ca lector. Nici aici nu am putut face muncă sănătoasă, deoarece lui Toth Endre a fost de permis ca seara să lipsească din școală și să petreacă, ceea ce au făcut și ceilalți tovarăși. Văzând acesta nici nu am avut curajul de a-l critica, fiind mereu acela, că dacă criticăm pe Toth Endre sau vre'o rudă a lui, compromitem pe Vasile Luca, ceea ce nu este permis. Toth Endre mai târziu ca director politic al S.M.T.-ului, la fel își ducea munca. Pe el, nimeni n'avea curajul să-l ia la răspundere, sau să-l critice, ca nu cum'va Vasile Luca să fie compromis și astfel întotdeauna făcea ceea ce vroia.

Acest familiarism adânc, și devieri de dreapta în modul cel mai grav, l-a atins pe Raionul Tg.-Săcuiesc pe linia de partid, adică familia lui Vasile Luca a început să stăpânească complet această împrejurime, totodată în masele de muncitori s'a înrădăcinat frica, că dacă spune adevărul, atunci taie lemnul însuși dedesubt.

După prelucrarea scrisorii închise și luarea măsurilor organizatorice, încrederea muncitorilor față de partid s'a întărit, ceea ce reese prin aceea, că critică cu curaj la ședințe comportarea nejustă a unor tovarăși în muncă de răspundere, nu ca până acum și după ce am fost la Lemnia, am constatat că munca s'a îmbunătățit, atât în la G.A.C., cât și în comună.

TG.-Săcuiesc, 8 VII. 1952

Pentru conformitate

Gheorghe Șofan

ss. KOVACS ANDREI.

180

La această sedință a ținut ducurs Luca Vasile unde a accentuat rolul țăranilor în construirea socialismului și Guvernul d' sprijin nelimitat țăranilor, am mai arătat că locul fiecărui țăran instaurat este în G.A.C. și de exemplu pe țăranul mijl. Fulöp, care rup evident a fost exclus imediat pentru că a figurat pe listă de chiaburi.

Mai cunosc un caz în legătură cu Toth Geza, cu o zi înainte de seceris a trebuit să țin o sedință generală în comuna Bresteghin, unde s-au dus cu autobus și m-am chemat la Bresteghin și noaptea au pătruns prin poartă cu conducerea lui Toth Geza și Benes Albert care au avertizat cu revolverul și cu arestarea, țăranii pentru că nu au vrut să meargă la sedință, ne-au trasat că unde găsim porțile încuiate să spargem și să aducem lunea cu forță la sedință, unde le-a ținut până noaptea la 3 cu promisiuni și cu forță rupând împotrivirea.

În Păpuți a avertizat pe acei cari au pus pe listă pe chiaburii, apoi le-a deschis și au luat o parte din pământ și i-a scris în G.A.C.. Sunt vreo 6-7 gospodării de așa natură. Familia Csorja care avea 2 membrii învătărați care au fost puși pe listă de chiaburi în Păpuți, dar fețele s-au dus plângând la Județeană la Toth Geza și Suszler, nu știu ce au făcut acolo, dar au venit cu burucărie și după un timp au fost steși de pe lista de chiaburi.

În acest timp Suszler a luat de soție pe o rudă de a lui Vasile Luca în urma căruia s-a format familiarismul, Vasile Luca dela C.C., Suszler Carol Secretar Județean PMR. Toth Geza a luat în mână problema agrară, Varga Gabor a ținut Securitatea în mână, de care a depins întreg județ având în mână pozițiile de cheie, în frunte cu Vasile Luca.

În această perioadă a fost mutat acolo ca secretar Județean Nagy Mihail și atunci Organizația Județeană PMR s-a rupt în două, fiind Nagy Mihail la căma unei fracțiuni, iar la al doilea Toth Geza, fapt care a mers în dauna vieții de Partid și în dauna economiei. Toth Geza a vrut să mai mențină și pe mai departe o poziție cu neamurile.

La raionare am trecut cu Crucea Rosie la Raionul Tg. Săcuesc și în Ianuarie 1951 am trecut la G.A.C. Director Technic, unde m-am întâlnit a doua oară cu Toth Andre, care ată era Directorul politic. Nu m-am înțeles cu Toth Andre dela început intrucât a fost un betiv, dur și agresiv față de muncitori și în totdeauna a bătut cu chiaburii și a ținut legătură cu ei, cum este Csaszar Stefan a avut Fca naționalizat, Török Andor comerțiant naționalizat și de seama lor. Toth Andre a mai avut o lipsă fundamentală ducând o politică șovină împotriva muncitorilor români în S.M.F.

Toth Andre a avut un rol important, el a ținut legătura între Vasile Luca și teren, ținând legătură regulat cu chiaburimea, nu în apropierea lui Tg. Săcuesc ci în Raion, a fost suspect că în fiecare Joi vine în stare de ebrietate, însă am început să-l urmăresc și am observat că, se întâlnește cu acei parane cu cari s-a întâlnit în săptămâna precedentă.

Când l-am tras la răspundere a răspuns că ține legătură strâns pe toate liniile. A fost suspect și aceea că, toate ocaziile când Vasile Luca a venit acasă, a fost chemat imediat acasă de multe ori chiar și noaptea. A fost suspect și aceea că, atunci când trebuia să știm totul la Raion, trebuia să știu și eu, a sesizat separat pe Vasile Luca și pe Ana Pauker, de acolo știu că odată în stare de ebrietate a spus că a fost în audiență la Ana Pauker care s-a interesat de G.A.C. și îi a dat sarcină ca în orice împrejurare să țină în mână și să puie la punct.

A ținut legătură cu Bokor Tamas directorul de Moară cu Toth Stefan Gosp. de S. at și cu directorul dela Fca de țigle Lukacs care aparțin toți de familia lor.

187

Nu am putut să lucrez împreună cu Toth Endre, nu se ocupă politiceste cu muncitori, este dur și agresiv, l-a pălmuț pe Tractoristul în loc să-l educe. Țină legătură cu chiaburii, mai mult timp a petrecut acasă și cu vânatul. În munca lui duce o ură șivină în dauna Stațiunii de mașini. După ce îi am arătat toate lipsurile, a început să mă submineze. Ca Director politic am cerut ajutor pentru schimbarea elementelor necorespunzătoare, atunci a luat poziție împotriva mea și a dus o politică cu două fețe, s'a străduit să ducă în eroare Raionul și a luat măsuri ca să mă înlăture din calea lui, am fost schimbat în baza Directivei date de către C.C. și Toth Endre a rămas acolo cu dușmani de clasă, cel care a venit după mine ca director a fost și el schimbat și Toth Endre cu aceeași părere a fost.

Nu s'a schimbat atitudinea lui Toth Endre nici atunci când după Directivele C.C. a plecat acasă ca președinte la G.A.C. L-a obligat pe inginerul Silvic ca să-i deseneze ilegal lemne și s'a făcut furt în pădure.

În orice pa s'a referit la Vasile Luca și a terorizat pe cei din jurul său. L-am întâlnit pe Toth Geza în vara anului 1951 în Lemnia, unde m-a avertizat că, nu cumva să bag nasul unde nu trebuie și să las în pace G.A.C. lui Vasile Luca, de nu îmi lovesc glesnele. Tot atunci a vrut să mă forțeze ca să dau în scris că Nagy Dezsődi m'a schimbat nedrept din G.A.C. pentru că el s'ar folosi de această, deoarece familia Luca este dușmanul de moarte familiei lui Nagy Dezideriu: firește că nu am dat.

Mai știu că Vasile Luca avea legături strânse cu chiaburul Török Andor din Tg. Săcuiesc cu care a fost văzut de 2 ori noaptea cu mașina C.C.. Fica lui Vasile Luca în vara anului 1951 a fost în viligiatură la Török Andor în Tg. Săcuiesc, a dus un porc gras lui Vasile Luca, Török Andor a umblat regulat la Vasile Luca în București.-

Trăiască P.M.R.

Tg. Săcuiesc la 8 VII.1952

ss. Tako Francisc.-

Pentru conformitate
Gel Holan

DECLARAȚIE.

182

Subsemnatul Kelemen Iuliu membru al Comitetului Raional din Sft. Gheorghe, in legătură cu Suszler Carol și Toth Geza, dau următoarea declarație:-

Am fost într'un birou cu Suszler Carol și cu Toth Geza in 1949: Amândoi au avut o atitudine de împăcitor față de chiaburi. Ca secretari in Birou Suszler Carol și Toth Geza, in loc să stimuleze, să ascute lupta de clasă revoluționară față de exploatatorii, au făcut contrar vigilenței revoluționare a biroului având tendința de innăbușirea și desarmarea lor.

Acestea s a manifestat in felul următor: un caz este acela, că trebuia angajați pe exproțiați ca buni tehnicieni la Uzine și Instituții, un alt caz era folosirea gospodariilor buni / chiaburi / la sate și trebuie să fie luate in G.A.J. Toth Geza era de părere că sunt: chiaburi mici, chiaburi mijlocas, chiaburi buni, chiaburi mare, chiaburi răi.

Dacă cineva s'a situat pe o poziție contrară față de această concepție nemarxistă in Birou, nu a fost lăsat să critice ci s au străduit să innăbușe complect critica. Propunerile noastre au fost respinse spunându-ne că nu ne pricepem la gospodărie.

Arăt câte cazuri concrete:

După exproprierea moșierilor, după câteva zile Suszler Carol a inaintat un tablou in fața Biroului despre tehnicieni buni, despre exproțiați, așa a intrat in Fca de Textile ca inginer de Textile Boer Etelca fost moșier in comuna Hăghig și alți de seama ei, nu-ai aduc aminte concret, s'a argumentat că sunt buni tehnicieni și trebuie să fie plasați. Tot in acest timp Suszler Carol a ținut legătură cu o femeie dintr'o Plasă a județului Mureș, care poate i a fost nevastă cu care a trăit in timpul cât a fost notar.

După atragerea atenției in mai multe rânduri a a rupt relațiile, cel puțin nu a fost văzut plecând cu mașina partidului pe cheituala partidului.

In această perioadă Suszler Carol a făcut cunoștință cu soția directorului de Fca Textila Sneider Alexandru in anii 1946, a trăit in relații bune cu această femeie și tot orașul a vorbit despre ei că Secretarul partidului urea să ia de soție pe nevasta lui Sneider. Totatunci Suszler ca să poate merge mai ușor la aceia femeie, a scos din casă pe un ofițe anume Kitik. I am tras atenție in mai multe rânduri ca să se lase de această aventură pentru că compromite partidul, a promis dar nu s a ținut de cuvânt. A luat in apărare pe soțul acestei femei intrucât org. de bază a Fca Textila l-a exclus din partid in 1946 pentru activitatea lui din fabrică unde a distribuit pânzeturi și diferite lucruri din care a luat și el. Pe atunci chestiunea aceasta a ajuns in fața Biroului Județean, unde trebuia să se aprobe excluderea lui Sneider din Partid, dar Suszler a luat poziție pe lângă numitul, noi doi am fost pentru excluderea numitului dar membrii de Birou subinfluența lui au votat contra excluderii lui și așa numitul a rămas in partid până la verificare.

Suszler a dat și ceva bijuterie pentru această femeie după exproprierea moșierilor, ceace în fața mea pare că această bijuterie provine dela vreun expropiat pentru că el s'a ocupat cu aceste chestiuni până la predarea lor în Bancă. Gaspar Iuliu bijutier a făcut niște cercei duntr'un inel de briliant.

Despre activitatea lui Toth Geza: 183

A ținut legătură strânsă cu expropiatii în deo-debi cu baronul Aporr din Turia, care a fost văzut ca un foarte bun specialist în chestiuni agrare, pe care am văzut de mai multe ori în fața sediului de Partid că așteaptă pe Toth Geza. Mai departe Toth Geza s'a străduit în 1949 să realizeze în fapte ceace susținea în teorie. Acest lucru a reeșit la organizarea G.A.C. din Turia, unde au organizat și chiaburi, unu a fost Kelemen Kis, nu-mi aduc aminte de celălaltul. Pe atunci trebuia să Raportăm la C.C. felul cum se organizează G.A.C., în acest raport am arătat că în Turia cu cine vor să organizeze G.A.C., dar nu au lăsat să trimit la C.C. și a trebuit să prelucrez tot raportul intrucât au tăiat numele arătate.

Un caz similar mi-a spus tov. Szabo F. Ioan în toamna anului 1950, Toth Geza a vrut să trimeată în delegație în Uniunea Sovietică pe chiaburul Fazekas Ioan, tov. Szabo a fost urât avertizat pentru faptul că nu a pregătit dosarul celui în cauză. Chiaburul respectiv a avut rol important în 1950 la rebeliunea chiaburilor, care a și fost arestat.-

A fost bun prieten cu preotul reformat Becsei Pal care pe atunci reușise să intre în Comitetul Județean, care la bătălia din Stalingrad a strâns impozit în școala aceia unde învăța, pentru nemții, socrul lui este chiabur, a fost membru de conducere al P.S.D. Județean. Părerea despre numitul a fost că astfel de oameni trebuie apreciat și nu trebuie aruncat, în 1951 a fost protejat și la tov. Bugyi.

Eccestea sunt probleme la care mă amintesc mai bine și știu sigur. Despre Nagy Victor și Szabo Albert nu pot da date concrete.

Sft. Gheorghe la 13 VII.1952

Pentru conștientate
Gel Stefan

ss. Kelemen Iuliu.-

Többször figyelmestetőre osztva került, legelőbb
ami többlet esik meg a párt autójával a párt költ
segíre nem látta.

Schünler Károly nyugalma és időben meg
isméredet Inajder Jánosnál ariner a férje or
1946-os években a Textilgyár igazgatója volt: ezzel or
oronyal magam jó minőségű volt, és az ügyet a
mivel, hogy az egyen város került meg el érte
vannak a párt titkár Inajdermar a feleségét.
nyugalma Schünler, hogy közebbi tette a nőket
mialó jókálásól kilarslatott egy kritik nevezetű
firtett is a larsból. Többször figyelmestetőre in nem
gason a hurokban hogy hegyen fel ezzel a kaland
mert a párt képviselői ezzel, a hurokban igrtet
tett oronyal nem vállalta az alóra. Ezer a
nőket a férjét negyen nédelmeste a Textilgyár egyé
kiszárola kizárta sorokból az 1946-os új tunc
kegyességét a gyárban nemor emem győzet és külső
mias olajokot ortogotott el az nyugamorra ő is harato. Tokat
komnyat tenereységert. Amikor or ügy a megyei hurok el
került tehát Inajder kizárolamora a jóváhagyása, ezzel
reolma megtörténjen Schünler emem feletl illokt és
narmost ita kassalotta amel mi etken a kizárola
mellét és a hurok tagjai Schünler hegyisére a kizárola
ellen narmostat egy maradhatott kemt or ilto egyen a
verifikálásig a pártban. Schünler emem a u
malam eknereit is edett a földbirtokos kizárola
utón ami elötem nagy tunic hogy az elon a kizárola
toreból narmostat ment ő kerelte a hegyit
eknereit a barmostat mialó átadásig. Szapor Gyula
eknereit alaritat it malam bilians köves gyürüt
jülke malokkás.

Tóth Géza tenereységéről: Szoros kapcsolat
lortott a kizárolatörrel különösreppen a torjai ifj.
báro aporal erit magam jó megőrzéségi ker
értőnek sorintett, arit többször lallam reára korm
Tóth Gézara a párt nékhiat ellöt.

Továbbá 1944-nyarán utolrossat meg tunc
gason Tóth Gézánál hogy amit elarulatken real
az egyekrit a gyarolathua is megmalositani.

Ex felmire jöt a Torjai Kálertiv gondoság, res
vezésénél. amikor adó he nevezték ezt Kulár
ellenet az egyik kis kélelem a másikra pontosan
nem emlékszem. A K. V. egyenlő a másikra
amelyen azaz még zülön jelentést adtuk
ebből a jelentésnek hele nekem
Külér iramind Torjai Kálertiv gondoságát
okmányon nem engedték meg hogy a közpénzes
még el zülönjen kihúzókat emam a neveket
is ildegyoltatón velem az egyen jelentést.

Ezhez hasonló esetet amondat el Lichó F. János.
velem 1950-én. Tóth Géza egy Fázoros János
nevezetű Jódófelvétel kitért amikunder áron
ki irat zülönje a hoz jótanácsa. hehe elutazt
Tóth Géza esonyon megfegyete emiert a
do ráz jöt nem irazja elremiteni. az ilető
Kulér jó vérese nek a 1950-es özi zendülésével.
erit le is tartoztat.

Magyarország magyar jó huarát reghuan ell
Becsei Pál el, iri a magyar hisztoregta is
he került iri református pep nélt, is
a nemetor ktolingrádi vereségével edőst
pendelt el rávára okhan a is zülönje okhan
kamtatt az aposa Kulér, a hoz. De pertunat
magyar ver etőségi do jjo nélt az ilető -
a vélenéye aminddly az nélt róla hogy
az igen emlékeret meg Ede hecsülmi -
is nem eldebumi. 1951-hez protezsilto Buzzi
elutaztunk is.

Ez az az a problémák amegere a legyeken
emlékrem is pontos is velem - hogy vétközöl is
hehe Albertvil pontos kéretemeket nem dudar -

Sepsiret gyirgy 1952 VII-13

Kelentőgy

Declarație

Subsemnatul Găscu Vasile lacuitor din
Dr. Sft. Gheorghe Str. Unirii No. 3.
declara următoarele.

1. Luco Vasile în anul 1949 lucr. ganimerie
când a fost în comuna Jovos din fost
jud. Trei Scame a fost la vânzare și în
Finu această evam și eu acolo cu nume
de partiol, mare înțeluit eu și și am
vzut să mă lu și pe mine în masiv
să vin la Sft. Gheorghe și când veneam
am trecut prin com. Stădghy unde Luco
a fost așteptat de fost masieri Balvi
din com. acea cu masă bine tratată Luco
a mâncat cu tot și a băut fiind a fost și
băutii a lui fost masieri cu Luco la vânt.
2. În anul 1949 Dec. am fost învitat la Tălb
Găto unde a fost Luco Vasile Lushler Crihi
Albert unde am fost întrebat de Luco
de ce vreau să excludem pe fratele său
pe Luco Eugen că este un proletar
când noi stiam că este un escroc dar în
Crihi Danos fost președinte al comisiei de verifica
jud. a omul frică săl excluda pe fratele său.
3. Vasile Găbor care în anul 1948-
1949-1950 facea
chefuri la Carasrai Danos din com. Stădghy
cu Nagy Victor Șabă Peres și Tălb Găto
și după unu. unu. revizitori a lui
Carasrai a băut pe membrii a lui partiol

din com. Angheliei care a fost agentii alui
Corasnai a tanari Vargha a ridicat pe aici
staii servitor la Securitate și a trimis
4. ore și după acea adăst alături și acesti
servitor corol sa intors seara atunci
a spus in com. până stăim noi la
Corasnai până atunci facem expres
in com.

III

188

6. Subșter și Tath Gero- în 949-950 au
o legătură cu fost magister pe acest
baroliti a început de diferite servicii că
sunt săvaci nu mai au nimic cu
un reas afara și atunci ei iara a
pur inapoi, așa venia acestea la
partid și stătea câte 2-3. ore la Subșter
și la Tath Gero în birou.

7. Tot în 949 Subșter și Tath Gero adăpt
sarcină la Tur. Alături casa transportă
cassa de harnidei cam. Dulnic după
sosirea cassei de harni am format o
comisie pentru desfacere a cassei
Subșter va aduce un mecanic pentru
olechiolera cassei o fost făcută
când comisia va fi de față comisia
a sosit la ora făcută dar casa a fost desfac
și nu mai era nimic în casa Tur.
Janolov era care este la P.M.R. și
mai mult despre aceasta

9. Subșter și Tath Gero procesele de verbale
care a fost luat în ședința de harni a fost
fabricate toate rino. că a fost criticat
amândoi și nu a fost trimis în C.C.
numai eu critica lor ce a fost făcut
de ei asupra mea.

10. Tath Gero a fost tras la raspundere ca de ce a luat pe chealuri in gospodaria colectiva din Targu de Tor. Boni inst. C. C. eu am fost impusurata si am exclus pe trei chealuri din gospodaria si atunet in sed. de lucru Tath Gero mie si tor. Boni nea spus ca noi suntem spittli ca de ce contam noi ca cine esti chealuri ca aia nu a fost chealuri.
11. Sau cand Tath Gero si cu Nag Victor a fost la Lemnia si a facut un chef mare si cand venea inapoi atunet a luat volanul din mana soferului asa cum era de heat Tath Gero si sa resturnat masina partidului si sa distrus si ei a minola a ajuns la spital masina a fost reparat din bani partidului si Tor. Albert a spus ca Tath Gero a platit la C. C.
12. Sau in anul 947-948 cand Tath Endre a hotut pe un tor. jura ce a murit la Targ. facere doar el nu a primit nici o pedepsa ci mai mult a trimis la secol de colre de partid.
13. Sau cand sora lui Tath Gero nu era membru de partid jura verificata ca membru de partid si Gero aia o elevat membru de partid prin Tath Gero.

14. Jalk Gato in anul 946. a primit o vaca
de la Corasnai pentru o luna comuna
Anghelus, acest Corasnai care a fost
mare chealau,
si de la Kobacs pentru un manson
pentru a fost propus de el deputat.
aceasta este declaratia mea pe care
semnez pe raspunderea mea.

10. Iulie 952. Lft. Gheorghe.

Toscu Vasile

Se poartă conta pe ref. date de
Declarație lui Szabo Jozsef.

Lyal H. H. H.
Subsemnatul Szabo Jozsef, membru P.M.R. din
1946, Directorul Filialei O.C.L. Alimentara Sft.
Gheorghe, domiciliat în Orașul Sft. Gheorghe,
Strada Banki Donot №1, dau următoarea
declarație:

191
În anul 1949 luna Iunie am fost mutat de
către C.C.U.T.M. de la Jud. U.T.U. Argeș la Jud. U.T.U.
Triscaune ca Responsabilul Secției Organizatorice,
în vederea înlănțuirii muncii din acest județ.

Încă din primele luni ale activității mele am
ajuns la concluzia că situația Jud. Triscaune se
poate compara cu cea a Iugoslaviei lui Tito și
Rancovici. Ceea ce m-a determinat ca să fac această
apreciere este faptul că metodele de muncă folosite
de conducerea de partid a Județului din acea perioadă
se asemănau în totul cu cele folosite de dca trăda-
toare a lui Tito.

Voi încerca să redau câteva fapte și metode
care vor veni să confirme într-o oarecare măsură
justețea aprecierii pe care am făcut-o mai sus.

În perioada anului 1949-1950 în conducerea
Comitetului Județean P.M.R. se găseau:

1. Schuster Karol - Secretar
2. Told Geza - Secretar.
3. Pasau Vasile - Resp. Secției de Cadre

Primele elemente în special primii doi, cari s-au
lăsat înconjurate de chiaburi orașelor și satelor
Județului, dusmani invariabili ai regimului de
democrație populară și ai poporului muncitor, au
cautat ca în aparatul de stat cât și în partid
pozitive așa zise "chere" să fie rugate de
elemente foste exploatare, foste legionare

și marșale, zvonite și reacționare..

Așfel ca responsabili de cadrel în diferite instituții
au introdus elemente ca:

Antal Inue, Banca de Stat, fostă în serviciul de
spionaj al armatei horticiste maghiare.

Benkó, Uniunea Camp. de Consum Tricentral, din
informații spargător de case de băni, pe
care mai târziu l-au dus pe ajutorul lui
V. Luca în centrata la București..

Clasamente în această categorie putem nota și pe:

Szabó Albert, deputat în horele Adunare
Natiunale, fost spargător de
greve în Brestov..

Hagy Victor, deputat în horele Adunare
Natiunale, socialist de dreapta,
antrocuit..

Szabó Francisc - angajat al Centrocamp - fost în C.C.
al U.R.M. care a fost prizonier în
America.. Fost serg. maior activ în
armata lui Horthy..

Schubert Leopold - fiu de mare american de țară,
trăind de ea la Mandreșina în horele..

Aceste elemente au fost puse de Tath Geza cu ajutorul
ne mijlocit a lui Văniță Luca..

Frății lui V. Luca și Tath Geza au fost alina cu
au omorât pe secretarul organizației de baza U.R.M. d.
Comuna Boleu, faptă săvârșită în 1900 primăvara.

Schindler Corad a fost alina mare după lichidarea
mășinării de plumbet la Borat în baronul APOA
din Comuna Turia..

Kisgyörgy Toma - fost președinte al Comitetului
Ironizării Tricentral, în prezent președinte al sfatului
Popului Raianel, care în regiunile horticiste a primit
hoșii pe care și-a făcut cu mare atitudine de
triunfante lucrând pe arena și meseria..

192

Când Corp. Libertatea ia cerut ca membrii săi să treacă la Corp. acesta le-a împachetat și le-a trimis în 19 decembrie.

Dom. Nagy Andrei, fost responsabil în cadrul la Județean, a intrat în deosebit pe Szabo Albert fost organizator de greve și în formațiunea ardeleană C.C.P.U.R. dar și în presa impresoare în scrisorile, a fost apăsate la postea din ordinele lui Schuster Corol, și Tatá Géza, fapt pentru care Dom. Nagy Andrei a fost exclus din activitate de partid și trimis în producție.

Cu ocazia organizării gospodăriilor Agricole Colective din anul 1950 au intrat atât în gospodărie cât și mai ales în conducerea ardeleană elemente elitașterii. Metodele folosite în organizare au fost, amenajarea în pistolul, ardelean de către activitate și securitate și prin eliminarea tinerilor la statul popular, unele de frică respectivelor adunarea de intrare în colectiv, fapt ce a făcut ca în 1950 asociații din peste 10 comune sau raioane și au manifestat împotriva regimului de democrație populară.

Trăind multe neplăceri și felul de a trăi și a aplica hotărârile Comitetului au refuzat de a merge la muncă și timp de 2 luni de zile până la trimiterile mele în producție nu au deosebit nici fel de activitate.

Mai târziu, când sa trecut la reorganizarea teritorială după se aceste elemente au fost înlăturate, au început să activeze în uz.

Astfel în așezarea așezării Statelor Populare din 3 decembrie 1950 am fost delegat pe timp de 10 zile în com. Valea Lăzăreștii. În acest timp a venit V. Luca la vânzătoare în preajma ardelean. Comunei dor un a găsi necesar și nici un a vrea să se absoarbă sau să vada în a unire aplică activității în producție activitate forțate de C.C. al P.U.R. în legătură cu aceste așezări.

Nici atunci și nici mai înainte nu a stat
de vorbă când venea la vizită acasă sau vreun
muncitor și din contra străngea și pune să se
pe toți diavolii din județ conștient și au
putut să-și facă mei departe mendrele
și să-și fie strugenți de cinșă.

Acest lucru de revinut și în Banca de Stat
unde am fost reprezentat de către Jui August 1950
până în Iunie 1951.

În succursala ~~Amăncii~~ sau creșterea celor mai
corupte și reacționare elemente și care vor menționa
pe cei doi:

1. Măzărucă Ioan, fost inspector Coordonator al lucrului
în trecut mare legănat în Presov.
2. Barbu Petron, inspector, fost timp de 10 ani de
fiu avocat la Inspectoratul Salinilor
Capitala la presupoarte.
3. Tădăreanu Iulian, fiu de general autoneușian, iar
el absolvent al școlii de apitan
și Germania.
4. Titard Gheorghe, inspector, fost comandant al lui Tăgă-
nului de prizonieri ucraineni din
Spt. George.
5. Simon Gabor, fost comerciant, în prezent inspector
6. Benedek Ioan, fost Prefect sub timpul dictaturii
Rortote, general în Sărmășel și
comprorizitar al Fabricii de țesături.
7. Săuțer Lucian, Lep Săuțer, fost agent al siguranței
Rortote.
8. Ișcă Nicolae, Lep Săuțer Ioan, fiu de preot și
zotic de diavol, element reacționar

9.0 Vasile Lihai, inginer, fost avocat, fiu de
Cecelie de Baneu.

10.0 Rodolphe Randa, fost avocat.

193

In cea majoritate a acestor elemente au fost
travase aici in succursala direct din Bucuresti
de catre Centrul Bancii iar restul au fost
angajati prin intermediul lui Tath Geza si
s-au varile avand ca sprijin pe Seful Siveu
fosta responsabilitate in cadrul Bancii.

Dozorele onoranței lor și în special al acestor
credite au fost întocmite de Seful Siveu pe agăsnele
direct al lui Trăngăreanu sau, dozele ce au fost
falsificate și care au asumat adesea asupra acestor
participații ale societății brogheze.

Cu tot efortul și cu toate demersurile făcute
nu am reușit să întăresc pe aceste elemente
pe motiv că sunt generaliste. - Care fosti advenți
pe prăgătire bancară au cădat din că în care
câtă altcândă deși au fost peinea peșomului?

In concluzie pot declara pe Haturărea C.C. al
Suh. d. peșom și demersurile responsabilului deșierii

Începând și al oportunității lui V. Luca, este pentru
mine un document politic care uita făcând ca să-și
dau seama care sunt cauzele care au împiedicat
realizarea în practică a liniei politice a partidului.
In fostul județ Trăneșeu și mai mult prin această
partidul uita de pe unică și asus și pretinse
cravă politică și ideologice care iau va fi în
activitatea mea vitore ca înțesu și îndreptor în
vederea realizării deșideratelor deșierii menționate,
in vederea prășării punții și rânduitor partidului
prin întăresc imediată din întreprindere a
elementelor deșierii noastre și rânduitor

Partidului și organizațiilor filiali.

Să se asigure Partidul și personal pe
Ion Gheorghe Gheorghiu Dej să vă ducă și
luptă intranșurabilă pentru demnitatea dusurilor
clasei muncitoare, să vă ducă și luptă intranșurabilă
revoluționară și să vă ducă și luptă din toate puterile
pentru îndeplinirea pe cinste a sarcinilor trasate
de partidul înalt al clasei muncitoare!

Sf. Gheorghe 10 Iulie 1952

Trăiesc Partidul lucrătorilor Români
inițiatorul și organizatorul victoriilor noastre.
Trăiesc iubitul nostru conducător Ion
Gheorghe Gheorghiu Dej.

Șabău

194

194

19 / Traducere /

Declarație.

Subsemnatul Zsigmond Ioan din Tg. Săcuesc Str. "aukerc Ana Nr. 29, membru de Partid din 1945, dau următoarea declarație despre TOTH GEZA.

Incepând dela 4 Sept. 1947 am devenit activist pe linie sindicală și după propunerea sindicatului, cartele de alimente numai acei au primit care sunt muncitori sau pensionari.

Intr'o zi apare o damă și cere cartele pe motivul că este pensionară dar nu a putut acest lucru dovedi cu mimica, i-am spus că imi pare rău dar nu pot să-i dau cartele. Imi spune că este soră cu Toth Geza, eu nici atunci nu i-am dat astfel foarte supărată pleacă, trântind ușa. Molnar Tiberiu care a fost activist împreună cu mine mi-a spus că " Tu este soră cu Toth Geza și ai să ai ceva neplăceri din cauza asta " După o săptămână a apărut din nou Toth Elisbeta și a adus cu ea carnetul de pensionar.

In 1949 am mai avut un alt caz care a provenit din primul caz. La inceputul anului 1948 pe linia sindicală am inceput să organizăm coop. " Sportind" din Tg. Săcuesc, casea s'a început cu mari greutate. Ingre altele este la Tg. Săcuesc un Lukacs Elek, pantofar, care deasmena este rudă cu Toth Geza. In timpul organizării, meseriașii in general au avut atitudine dusemnoase, intre care și el, intr'asa măsură că cu o ocazie m'a atacat in atelier, m'a certat și m'a amenințat, că va aranja și va lua măsuri ca eu să nu mai fiu secretar de sindicat.

Nu după mult timp, venind din Brețcu unde am fost intr'o acțiune de partid, am stat in fața partidului, când sosește dela fostul județ Toth Geza, noi cei care am stat acolo am fugit să-l salutăm, prăptre ceilalți și eu, când s'a răstit la mine, spunând : Tu unde mai lucrez ? i-am spus că acuma viu dela Brețcu, zice, nu așa am intrebat, unde ai serviciul. I-am răspuns ca la sindicat. " Eu am să aranjez ca si nu mai fii acolo și să nu lucrez " Eu i-am răspuns că atâta timp cât voi avea două mâini nu poate nimeni să-mi interzică să lucrez.

Ca urmare am fost transferat la Crucea Roșie dela Județ resp. social. Când m'am prezentat la tov. Panki resp. de cadre mă întreabă ce caut acolo, eu îi spun că sunt transferat la Crucea Roșie. Spune ca să mă duc imediat acasă că așa ceva nu se poate fără aprobarea Comitetului Central.

Așa m'am dus acasă dar nu pentru mult timp că am fost mutat la Covasna, ca resp. organizatoric la plasa PMR.

Cu ocazia organizării GAC. am fost in comuna Păpăuți, inainte am fost la Covasna și la Leteni și când la Covadna a mers destul de bine organizarea am fost mutat la Păpăuți. Instrucțiunile de organizate le-am primit dela Toth Geza, el va referi de unde le a primit.

Cu o ocazie am luat parte la o sedință de activ, unde primul secretar al Com. Jud. a fost tov. "agy Mihai și când am făcut raport împreună cu plasa Ozun despre nereușita organizării GAC. ne a criticat tare, printre care ne a spus că nu merităm să fim activiști, că nu putem să organizăm un țaran mijlocăș, mâncăm de gratuit pâinea clasei muncitoare, o să arăt eu cum trebuie făcută organizarea.

După aceea secretarii au fost reținuți și Toth Geza a dat instrucțiuni pentru organizare mai departe.

Ar trebui văzut cine a făcut deschiaburirea, fiindcă când am concediat pe foștii fabricanți din posturile lor, s'au dus la fostul județ și după un scurt timp s'au intors ca elemente inlocuibile, așa sunt "anabe Alexandru, Csavar Emil, Torok Andrei, etc.

Trebuie văzut că dela Regiune cine a mers la 'asile Luca și de ce a căzut numărul chiaburilor in regiunea noastră.

Tg. Săcuesc, la 12 Iulie 1952.

ss. Zsigmond Ioan.

Referinta aceasta a fost scrisa dupa ce tor seignmond
M. a ridicat problema notata de el in

Nyilat kacel? Trecuse. Gal Hofare

Abelivott Eriqumad faus reidivasiu leq sua
Pauker uter 29. nam alitti lador a R. N. P. Cuffa
1948 tol an alabbi nyilat donat teszeme Fötte
geirint =

196

1947. September 4 til narmenenti arlivista lettem
amira is az elucuisi katele ent se narmenent
javolatasu vane kyselak arive dugond veltar vagg
nyugdijok: Esqis napon megjelent esq lites arit
nem ismertem es katelelad res am an alapom, lites
nyugdijos de emest, jandisara nem tudta kelmataku
a konyvet es aut mondtem rajnatom de nem
tudom kiadui. Erre aut mondq, long eu Fötte
geirint vagg a teszere - eu emest eluere nem
adtem ri a katelelad - erre nagg mifereu elti-
vise beragva au ajtat, elutau elolvasi Tibor
ari minten arlivista velt velem aut mondq
Te er Fötte geirint a lunga valami kellemtelusejod
len belote: Esq lites veltar megjelent igbt Fötte Ervisek
es lites megjelent a nyugdij konyvet =

1949 - ben ta lalintam maordom igen enttel amierdt
au elro entbet valacumit esq manir ent bel - 1948 es
eleju a karmenenti vmlan nagg kardtat nerveni a
reidivasiulgen levi sponfund novitkental ami nagg
reheriszerrel es resistokelusejgel keciditt: Tibor Ervisek
van kiadui esq luras Eler nevemtu etismadia ari
minten nrom Fötte geirint: It nerveni ideje alatt
abbau au idobu allatabu elusejges magataris t kum-
ntitard a reidivasiulgi ipavontk velur esqult Ois
nagg amynin, long esq entben ri is taradtu eugem a
muntelbau is mindelunor kaidote es megferyezet,
long majd intkredit, long eu nei legar tavab narmenent
t. t. t. =

1.

Nem rde idő mellettén keresztül jövő karn
 eszde párt akasztás is a párt elött állandó szűz
 nyeresébe az arbori ellegitál Tolle seia, mi ariet
 ott álltunk maladitumde üdi-reletere töblek 1910-tól én is
 aindm párt riabél mundran "Te miq let dögöröl"
 mundom most jövő keresztül pennditál, nem egy kei-
 dentem let vag állastba" mundom a barnenestuel
 "na miq'd én lesed arit long ne legid ott é ne dögöröl"
 erre aut mundtam auid a két resumet bröm addig
 nem kóhista let reudi eugamet a uniditál "

erre következt, long reitbb be lettem kezeve a
 megis vörös keresztet nacionalis feletisméri - stundom
 jelentenek Páru stotarsnít az arbori kaides blett
 vél aut mundja videru, long maga mit kess it-
 mundom a vörös keresztet vág é kezeve a legjelen
 erre aut mundja long arboral meyerit karn most
 iszet nem lehet evnie mi a köpmit egyedeje netkül -
 Jgy 14 bít karn reittem - de nem vörös mert
 nem rde időre id kezevter a korisuai jászai párt
 keresztet a keresztet -

A kollektiv gauderaj 1949-1950-iki keresztet
 Páru közebe reittem elötty korisui veltam én
 Petőfalom magd mind korisui a keresztet elj
 jít ment az tetet Páru - A keresztet utat közebe
 Tolle Erus adta de ő reitál long közebe -

Égy alkalommal vettem mind egy megye artiva utiam
 ahol Nagy elitág arbori meyeri elri kitzis volt, arbor
 auidm beuivoltuk a keresztet iserte leuajerte nyamont
 iton jászai is arbor mindet mindemur mag kritizál
 ispedig, nem eideulit meg, long artivóter legend, nem be d-
 mag egy közebe mentet keresztet, arbor iszet arbor a
 keresztet ontal keresztet, magd meyeritám, longan let kereszt-
 Jgy autam utiam, a közebe vira letet tartva é Tolle seia
 meyeri adta az utat iszet a közebe keresztet.

Mej delme meini, long a kula to laen to vata ki-
vejesti, marta a keidi vira'luhi velt opidost aundin.
el bora tatt ur su alla'ra'at eluentele a velt vuy'e'ne
to virdi ido alatt miint p'rot katar leu v'rat pag'ne
vima igene a kaubi k'udom, esavaa o. k'uin
T'ot' aundn stib:

Mej keel meini, long marta a tar t'ra'nyte ki-
vats allaudoi bejarato Luka Paul'ora es meiert
p'p'or a tar t'ra'nyveta a kula'ere:

198
leedovainz 1952 julius 12 ni

L. J. J. J. J.

Declarație.

199

Subsemnatul locuitor in comuna Zalan, membru de Partid din 1946, in prezent secretar de org. de baza, membru in GAC. dau următoarea declarație despre TOTH GEZA.

Când a organizat GAC. din comuna noastră in 1950, cu chiaburii a organizat GAC. ul, pe care i-a adunat și au chefuit mult impreună, i-a dat și bani, eu nu am văzut când i-a dat bani însă mulți au văzut, când a convocat ședințe a ținut un discurs mare și a spus că nu vor putea intra in GAC. țaranii săraci fiindcă nu au pământ, numai acei poate să fie membrii in GAC. cari au cel mai mult pământ.

Celor bătrâni a spus că nu este nevoie de o tabără de bolnavi. Țaranii săraci și mijlocași au strigat pe stradă că și acum trebuie să împingem căruțele chiaburilor, nu a fost destul până acum ? nici nu au vrut să muncească.

Când chiaburii au fost excluși munca a mers mai bine.

Zalan, la 15 Iulie 1953.

ss. Orosz Gheorghe.

Anyilat követ

Je poste conta pe noștrii date
de tar. Grosz et. Gal Hefau

Alol iroti Galoni lakos. 1946 tol pört. tagvonyok. most jelenleg.

Alap szervezet titkón. Jelenleg dolgozom. Kolektív Gazdaságtudományok.

tanács. Véleményemet a dóm. Jött Gézirol. Mikor nálunk

Galoni bíróság. szervezte a kolektív. Gazdaságtudományok. 1950. ben.

Akorai a kollektív. szex szervezte a kolektív Gazdaságtudományok - a faluban

erre szerte a kollektívot és nagyokat munkatart.

és még pénzt is adott nekik. énem látam. mikor utánam apámról

szólt. látok hogy adott, pénzt. mikor gyűlést hívatott.

tartot egy nagy leírásot és azt munka hogy. nem látok nekik.

A nagy parancsot meg mert nincs földük. azot azot kaptak nek.

A kolektív tagok kinek lettök fölötte. Azüregnek azt munka

hogy azot taláram mince munkáj és a kor nagy parancsot

és a körök parancsot, azot kijelöltök a munkához még most is

azok munkát fel hogy tovább. nem volt ismétlés.

azok munkát dolgozni. ottam a kollektívot kivitök a kor

amand jobban ment

Galoni 1952 VII 15 Grosz et

Declarație.

201

Subsemnatul Kovacs Francisc, locuitor in Sf. Gheorghe, membru in PMR. din 1945, presedintele URCC raional, declar următoarele :

Eu din 1945 până in 1949 am fost activist al Com. Jud. PMR. Trei Scaune, până in 1946 in fețele plăși Barsolt și Covasna, iar din toamna anului 1946 până in August 1949 in biroul Județean, ca resp. organizatoric. In acest timp am avut ocazia să cunosc familia Luca care a avut diferite posturi pe teritoriul județului.

Pe Toth Geza l-am cunoscut in 1947 când a trebuit aranjat incheierea reformei agrare. Așa știu că a fost presedintele consiiei de repartizare a pământurilor in plasa Tg. Săcuiesc. Această plasă in acel timp a fost renumită, prin faptul că acolo su fost cei mai mulți moșieri și cu ocazia reformei agrare s'a făcut cele mai puține exproprieri.

Amănunte despre lucruri nu cunosc.

Mai departe l-am cunoscut pe Toth Geza ca deputat al județului., care impreună cu Szabo Albert su făcut petreceri de zi și noapte stăt la Sf. Gheorghe cât și la Tg. Săcuiesc.

Din această cauză biroul județean de atunci a avut multe neplăceri, fiindcă oamenii de multe ori i-au văzut in șanț, pe străzi culcați pe deputații.

Noi in acel timp ne-am ocupat foarte mult de acest caz, însă fără rezultat.

Din Ianuarie până in August 1948 am fost intr'o serie cu Toth Geza la o școală superioară de partid la Bucuresti. In timpul scolii l-am cunoscut și mai bine. Toth Geza singur a fost acel, care excepțional in fiecare seară a dormit afară in oras și in fiecare Duminică a primit dela Luca, dela Min. Finanțelor mașină ca să vie acasă. Toth Geza nu a învățat mult la școală. După terminarea scolii a devenit secretar adjunct la Com. Jud. PMR. Trei Scaune. In biroul jud. a forțat părerea și voința lui asupra celorlalți tovarăși.

Luca a venit de multe ori la noi, când Luca, Toth Geza, Barga Gavril au discutat in locuința lor problemele și biroul jud. a fost pus in fața faptelor implinite, Toth Geza motivând că este discutată problema cu Vasile Luca.

Eu in Aprilie 1949 am fost scos din biroul județean și pus in muncă mai de jos, secretar de plasă. Intre timp și de acolo am fost schimbat și pus la Valea Crisului, ca director la fabrica de spirit, cu scopul ca in această comună să organizeze Gospodăria Colectivă.

In Mai 1950, cu ocazia primirii carnetului de membru de partid mi-am luat angajamentul că voiu organiza atâția membrii in GAC. ca să putem face inaugurarea până la 23 August.

Incă in noaptea aceea Toth Geza a convocat secretarii de plăși și așa su hotărît ca să se facă inaugurarea până la 25 Iunie.

Eu am organizat membrii, însă nu am vrut să primesc 17 chiaburi, impreună cu ceilalți tovarăși. Astfel su fost Toth Iosif, Fogarasi Stefan, Aala Iosif, Teglas Iosif, Bedo Balazs, Kolto Gabor și alții.

Toth Geza a venit la fața locului când a aflat acest lucru și m'a forțat să-i primesc, spunând: " să nu fie mai catolic ca papa" Astfel acei chiaburi au fost toți primiți in GAC.

Totodată și 14 țărani săraci su înaintat cererea, pe care am vrut să-i primim, datorită faptului că pământ a fost destul și a fost nevoie de brațe de muncă. Toth Geza însă nu a aprobat intrarea acestora.

Cu o zi înainte de inaugurare a venit Toth Geza la fața locului și a

..//.

202

Intrebat dacă este cineva cine nu vrea să semneze statutul. Astfel de elemente au fost trei-patru, pe care în noaptea aceea i-a scos din pat cu Miliția, i-a dus la primărie și de față fiind și Miliția i-a forțat ca să semneze statutul.

Eu despre acest lucru l-am informat verbal pe tov. Nagy Desideriu și Boni instructori de la Comitetul Central, care nu au luat nici o măsură.

Acuma după prelucrarea documentului de partid mi-am dat seama că în GAC. au fost astfel de elemente care au mers împreună cu Luca Vasile, Varga Gavril la vânat, de exemplu Teglas Iosif.

Ceace privește omorul săvârșit de Toth Andrei, în aceea zi dintre membrii de birou numai eu am fost prezent, nu a fost acasă nici Schusler, secretarul, nici Toth Geza și cu comandantul de Miliție de atunci așa am hotărât ca Andrei să fie arestat și condus la Sf. Gheorghe. Acest lucru s'a și făcut, între timp a venit acasă Schusler și Toth Geza, a venit și Luca și împreună la locuința lui Varga Gavril au hotărât că cel care a fost omorât a fost un fascist și pentru acest lucru nu se poate aresta un om cinstit, ca Toth Andrei.

Luca a dat instrucțiuni ca nu cumva să fie manifestație împotriva comunistilor la înmormântare.

Mă am primit sarcina de la Schusler Carol, ca să iau măsuri ca cât mai puțin oameni să ia parte la înmormântare.

Din acest motiv în mai multe rânduri am fost amenințat atât din partea lui Toth Geza cât și din partea lui Varga Gavril ca să nu mai încerc să compromit familia Luca.

Toth Geza a accentuat de mai multe ori ca să mă străduiesc să am relații mai bune cu ei, dacă vreau ca să mă ridic.

Am fost martor ocular la aceste cazuri în legătură cu Toth Geza, cât și cazul când Toth Geza împreună cu Nagy Victor în vara anului 1949 au distrus mașina Partidului, care a fost reparată din banii adunați de la activiștii de partid și ai organizațiilor de masă pentru inaugurarea Gospodăriilor colective.

Sf. Gheorghe, la 13 Iulie 1952.

*Pentru confirmare
Gel Stokes*

ss. Kovacs Francisc.

I N F O R M A R E

203

Observațiile mele în fostul județ Trei-Scaune și Raionul Sft.-Gheorghe în urma influențelor locale ale politicii lui Vasile Luca, care au atras după sine devierea de dreaptă și spiritul de împăciutorism, astfel s'a dat loc influenței chiaburești pe linie de partid și de stat.

Eu Erdős Stefan, am venit acasă la Sft.-Gheorghe în mijlocul lunii Iulie 1945 din internare, m'am prezentat la partid că vreau să lucrez.

Pe unde m'am uitat peste tot vedeam șezând elemente străine de partidul nostru, în posturile de conducere. În conducerea partidului de atunci erau oameni șovinisti, naționaliști, stângiști și acei care în primul rând căutau avantajele sale.

În iarna anului 1945-46 tovarășul Löb Martin ca instructorul Regiunii Mureș a venit la Tg.-Săcuesc și în scurt timp s'a început curățirea. În aceasta și eu am ajutat, ca secretarul celulei de partid a Fabricii Textile, totuși nu s'a putut executa în măsură completă, așa cum ne cere partidul. Demonstrația mare din 15 Martie 1946 era tot urmarea politicii șoviniste. Deși am anunțat d'inainte Comitetul de Partid Județean, că masa este îndemnat pentru serbarea zilei de 15 Martie, ca "serbarea libertății maghiare", și deși s'a dus muncă de lămurire și agitație combativă de către membrii de partid conștienți, demonstrația în fabrica textilă a izbucnit, Urmarea acestei a fost că elementele șoviniste de dreapta, vestitorii unității maghiare și-au întărit vederile. Varga Gabor care era atunci în fruntea poliției, a fost înregistrat de către elementele șoviniste, ca om de a lor. la fel pe Nagy Victor dela Fca. de Cigarete, pe Kocsis Mihai dela Fca. de Textilă, care au fost acolo conducătorii muncitorilor. Iar Comitetul Județean al Partidului Social Democrat cu conducerea lui Szabo Albert și Becsei Pavel fost profesor-preot în această zi cu discursurile au câștigat complet adunătura și reacțiunea șovinistă pentru Partidul Social Democrat. Ca de exemplu, după această zi, la Fca. de Textilă în decursul unei luni numărul membrilor social democraților de 15-20, a crescut la 350-400 de membri. Au urmat pregătirile alegerii din 1946 în front unic. Între timp eu în Iulie 1946 am fost scos din producție și am devenit responsabilul Secției de Educație Politică a Comitetului de Partid Județean.

Frontul Democratic Popular și-a propus deputații. După părerea mea, aceste propuneri au fost urmările aceluia fapt, că rândurile partidului nostru au slăbit, s'au retras și au încetat "lupta cu moașa de vânt" (după cum spuneau ei). Să vedem candidații de deputați de atunci: Szabo Albert conducătorul Comitetului Județean al P.S.D., a fost grădinar, exploatator, un bețiv de obște cunoscut, juca cărți, afemeiat, increzut, arogant, unsimpatic. Kovasznai Ioan, moșier din Angheluș, care stăpâna și exploata toată împrejurimea. Havadtői, preot reformat din Covasna. Toth Geza țaran în Lemina socotit chiabur, care a fost scos din intinericul necunoștinței și care numai deaceia a devenit deputat, că era fratele vitreg al lui Vasile Luca. Unde era aici clasa muncitoră și țărănimea muncitoare reprezentat?

Comitetul de Partid Județean în acest timp deja era îndrumat din spate de un clic. Nagy Victor a devenit șef județean, care a fost membru în Centrul Național de Muncă, în timpul lui Horthi. A fost un bețiv și vederile lui asupra moralei proletară a fost peste tot cunoscute, ceace am spus și în fața lui, când a fost prelucrat la Comitetul de Partid, că el va fi șef județean. Kovács Francisc, fost comerciant de lemne a devenit responsabilul administrativ al Comitetului de Partid. Cât timp activiștii își duceau munca între mare lipsuri în anii 1946-47 timpul secetei, Kovács și ceilalți ase-

204

mănători de el aveau din toare bune. Tovarășul Nagy Francisc, care și astăzi este în activul raional, a fost achiziționatorul și transportorul. El a fost "ordonanță" pentru Kovács și secretarului de atunci lui Lajcsák Iuliu. Ziinic ducea alimentele și îmbrăcămintele, ceea ce lua pentru toți activiștii - la locuințele lor, și se împărțea între 3-4 persoane. Între aceștia aparținea resp. de cadre de atunci Nagy Andrei. După demascarea și înlăturarea acestora Erdélyi Iosif devenea ca secretarul Comitetului de Partid Județean, care cu mâini puternice vroia să înlătore elementele străine de partid și metodele lor.

Varga Gabxor fratele vitreg al lui Vasile Luca, deși i-s'a atras atenția prin biroul de partid în mai multe rânduri asupra unor probleme, acestea le-a refuzat, ori nu le-a executat. Nagy Victor, care atunci a fost șef județean, la fel nu primea directivele partidului, aceștia cu Toth Geza și Szabo Albert au format o fracțiune în cadrul Comitetului de Partid Județean. Tovarășul Erdélyi Iosif avea lipsa, având comportare stângistă, prin aceea că vroia să explodeze odată fracțiunea de mai sus. Această greșală de tactică a fost motivul îndepărtării lui mai târziu. Fracțiunea lui Luca prin intervenția personală a lui Luca a înlăturat pe tovarășul Erdélyi. Atunci a fost plasat la șantierul de muncă, care purta numele lui Vasile Luca. După acestea se vorbea că Luca a spus: nu este destul că Erdélyi mi-a murdărit numele în Trei-Scaune, acum l-a pus pe șantierul care poartă numele meu. Aceasta probabil a fost adevărat, deoarece Erdélyi Iosif în scurt timp a fost înlăturat de la Șantierul "Vasile Luca" din Salva-Vișeu și pus la muncă din jos.

Așa cum au fost două tendințe în Comitetul Județean la fel au fost în întregul activ două familiarisme mari. Unul cu conducerea fostului resp. de cadre Szabo Bela, celălaltu familiarismul lui Varga, unul din familia Varga. Atât activiștii de partid, cât și activul care lucra la organizațiile de masă, marea parte din aceste două familii provenea. Acel, care nu făceau parte din nici una, n'aveau viață lungă în activ. Nagy Francisc în prezent activist la Raionul Sft.-Gheorghe, ca să-și asigure avansarea, a luat în căsătorie o soră a lui Szabo Bela.. Bacso Ida, o altă tovarășe tot din acest scop s'a căsătorit cu Szabo Bela. Cele două familii mai târziu s'au legat într'una, Varga Klári s'a căsătorit cu fratele lui Szabo Bela cu Szabo Iosif, în prezent sunt la Tr.-Mureș, Szabo Iosif la redacția ziarului "Előre" și soția la Școala de Partid de 6 luni în limba maghiară. Îndelung s'ar aștepta continuarea activității celor două familiarisme și împletirea lor, care a fost baza devierii de dreapta și a împăciutorismului în Treiscaune. Cei care făceau parte din acest clic, erau socotiți ca primii peste toți, ei au mers la școli și avansau în anii 1946-47 și la începutul lui 1948.

Așa a fost până ce tovarășul Erdélyi Iosif a fost schimbat cu tovarășul Ady Ladislau (Muregan), care a împrăștiat cu pricepere fracțiunea din sânul partidului. În acel timp scurt, cât era în Trei-Scaune tovarășul Ady, a pornit lucrul normal. Peste 3-4 luni pe tovarășul Ady, l-a schimbat Săslar Carol, ca secretar de partid județean. Între timp Nagy Victor șeful județean a fost schimbat, prin faptul că familia Luca, pe care o slujba bine, l-a ales ca deputat și l-a dus la București. Ca președinte al Comitetului Provizoriu Județean, a fost pus Kisgyörgy Toma, care la alegerile din 1948 a rămas pe mai departe ca președinte. Tovarășul care a fost mic meseriaș, n'are comportare de luptă de clasă și se lăsa influențat de politica clicii lui Luca. În mai multe cazuri s'a contrazis cu Toth Geza, dar totuși l-a convins.

Săslar Carol secretarul Comitetului de Partid Județean, care după scurt timp s'a închinat politicii lui Luca, s'a căsătorit cu una din surorile lui Luca.

205

Toth Geza avansa cu pași de asalt. A terminat Scoala C.C.. In 1948 a devenit președintele U.P.M.-ului Trei-Scaune, in 1949 a devenit secretarul agrar al Comitetului de Partid și in aceeașă calitate el indruma organizarea gospodăriilor colective.

Tovarășul Albert Iosif fostul secretar al Plășii Tg.-Săcuiesc a devenit resp. administrativ al Comitetului de Partid. Si el era omul clicei lui Luca.

Eu in August 1948 am fost schimbat din funcția de activist, deoarece la ziarul "Igazság" am trimis o corespondență, care nu a fost controlat de biroul județean. Din Septembrie 1948 până in Martie 1949 am fost responsabilul Administrației ziarului "Népujság". După aceasta până in Septembrie am fost reporterul din Săcuime al ziarului "Igazság", apoi resp. de presă și propagandă al Comitetului Provizoriu Județean până după raionare. Cât eram reporterul local al ziarului "Magyar Szó din România" din Octombrie 1950 până in Aprilie 1951, am văzut bine că peste tot foștii exploatațori, dușmanii de clasă, ajung in posturile de răspundere, iar activul face totul după conducătorii partidului, abătându-se complet dela morala de partid. Am avut cunoștință despre aceea, că Pascu Ladislau, foștul resp. de cadre a trăit o viață imorală, că Szabo F. Ioan secretarul raional a făcut tot aceasta și s'a folosit aici de funcția lui. Tot pentru acest motiv am fost schimbat din funcția activist György Alexandru și mulți alții. Am avut cunoștință și despre aceea, că au pregătit o locuință de partid pentru delegații in casa lui Schneider, care a fost folosit pentru locuință de întâlnire de Süssler Carol, Toth Geza,

Pe lângă toate acestea am văzut, că aceste fapte nu corespund liniei partidului, dar fiindcă nu am avut pregătirea politică, pe care o am acuma, după școala de 6 luni, am avut atitudine nejustă și nu am demascat aceste lipsuri, pe care le-am văzut

După părerea mea, tovarășii care au luat cuvânt la ședința raională, începând cu tov.-a Csibi Maria, Gáll Eugen, Kelemen Iuliu, Egető Vilma, Mezei Iuliu, Szabo F. Ioan, Pascu Ladislau, György Alexandru, care in 1948 și mai înainte făceau într'adevăr parte din activul de partid al județului, nu au fost detul de sinceri și nici azi nu sunt față de partid. Pentru ca să nu fie nevoiți să vorbească despre lipsurile personale, au vorbit mai bine superficial despre ale altora, care sunt strâns legate cu lipsurile lor. Deci acești tovarășii încă dovedesc atitudinile ~~xxxixixixix~~ de dreaptă și de împăciuitoare. Sunt sigur, că acei tovarășii, care din 1946 până in 1951 au fost in activul de partid, știu mult mai mult, decât ceea ce au arătat. Nici nu putem aștepta, ca aceștia să vorbească de sine, cât timp nu vor spune totul sincer tovarășul Albert Iosif, Kisgyörgy Toma și Csibi Maria.

Părerea mea este, ca pentru a putea lichida politica devierii de dreaptă și a împăciuitoarismului in Sft.-Gheorghe și in raion, in primul rând este nevoie, ca să curățim organele conducătoare de fostele elemente exploatațori hortisti. Astfel Szász Emeric vicepreședintele Sfaului Popular Orășnesc, fost exploatațor. Nu e întâmplător aceea, că ^{ca fratele} responsabilul de cadre al Sfatului Popular Orășnesc a luat de căsătorie acum fata unui chiabur. La Oficiul de Inchiriere al orașului sunt următoarele persoane, care rezolvă problemele in spiritul luptei de clasă: Nagy Stefan fost ofițer de levante, Fenechiu soția unui fost ofițer de poliție, care in prezent este inchiș, Névák Alexandru fost plutonier de jandarmi "regal maghiar", Szabo Zoltan fost "Nyilas", care a fost exclus din P.M.R. Deci aceștia sunt salariații Oficiului de Inchiriere al orașului. La Uniunea Cooperativelor, in posturile de răspundere foștii comercianți, ca Nemes Al-

xandru și alții. Meliszek Alexandru este magazioner este cumnat cu Szabo Albert, care a fost membru Partidului "Nyilas". La "Alimentară" nu s'a putut angaja pe altcineva ca dactilografă, decât o fostă fiică de baron, și soția lui Kupan Kalapos, care a fost "Nyilas".

Deasemenea se mai află la Comitetul Raional de Partid Miheály Olga, născ. Meliszek, fratele cărei este Meliszek Alexandru, iar soția lui este născ. Márton Emma, frate bună cu soția fostului deputat Szabo Albert.

Nu este întâmplător aceea că tovarășul Kelemen Iuliu responsabilul Secției de Propagandă și Agitație al Raionului, locuște într'o casă cu fratele preotului reacționar Szilveszter și sunt in bune relații.

In Raionul Sft.-Gheorghe oportunismul și împăciuirea față de oportunism numai in așa fel se poate lichidacu rezultat, dacă căutăm firele din toate părțile și le tăiam pe acest tărâm. După părerea mea, este necesară revizuirea activului întregi, deoarece acolo vor apare multe părți, pe care cunosc și care și astăzi acoperă și reprezintă fracțiunea lui Luca..

Grașul Stalin, 14 Iulie 1952.

ss. Erdős Stefan.

accordi d'abolition a tout couple de mine
personal. Gel Hofen

F á j é k o z t a t á s

207

Meglátásaim a volt Háromszék megyében és a Sepsiszentgyörgyön a V. Luca féle politikai helyi kinövésével amelyek kimerítették a jobboldali elhajlást és a békülékenység szellemét így helyet adtak az ellenes és a kulák befolyásnak a párt és állami vonalon.

En Erdős István internálásból 1945 július közepén hazajöttem sepsiszentgyörgyre, jelentkeztem a pártnál, hogy dolgozni akarok.

Akármerre néztem mindenhol pártunktól idegen elemek ültek a vezetőhelyeken, a párt akkori vezetőségében sovínisták, nacionalisták, baloldaliaskodók és olyanok voltak akik elsősorban a maguk előnyeiket keresték.

1945-1946 télen Lőb Márton elvtárs mint varostartományi instruktor lejött Háromszékre rövidesen megkezdődött a nagytakarítás. Akkor mint a Textilgyár pártsejtjének titkára én is segítkeztem ebben de még sem lehetett teljes mértékben végrehajtani, ahogy pártunk ezt megköveteli. ~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~ A sovínista politika következménye volt az, hogy az 1946-os március 15 -i hatalmas demonstráció. Habár erre előre figyelmeztettem a megyei pártvezetőséget, hogy a tömeg fel van bízva a március 15 megünneplésére, mint "A magyar szabadság ünnepét". dacára minden felvilágosító és meggyőző agitációnak amelyet vittek az öntudatos párttagok a tintetés kirobban a textilgyárban.

Ennek következménye volt, hogy a jobboldali sovínista elemek a magyar egység hirdetői megerősítették állásaikat. Varga Gábor aki akkor a rendőrség élén volt a reakcios sovínista elemek elkönyvelték az ő emberüknek. Ugyan így Nagy Viktor a cigarettagyárból, Kocsis Mihályt a textilgyárból akik az ottani munkásság vezetői voltak. A szociáldemokrata párt ~~na~~ megyei szervezete pedig Szabo Albert és Becsei Pál volt pap-tanár vezetésével ezen a napon beszédeikkel teljesen megnyerték a csöcseléket és a sovínista reakciót a szociáldemokrata párt részére. Például ezen a nap után a textilgyárban egy hónap leforgása alatt az elig 15-20 tagot számláló szociáldemokrata párt háromszázötve-négy száz tagra nőtt meg. Következett az 1946-os választás előkészületei egységfrontba. Közben 1946 júliusban én kilettem véve a termelésből és a megyei pártbizottság politikai nevelési osztályának a vezetője lettem.

A népi demokratikus front kijelölte képviselőit. Szerintem ezek a jelölés Háromszéken volt következménye annak, ~~ix~~ hogy a pártunk sorai meggyengültek, elhuzodtak és feladták szerintük "a szélmalom harcot". Mert nézzük meg, hogy az akkori képviselőjelöltek. Szabo Albert a szociáldemokrata párt megyei szervezetének vezetője, volt kertész, kizsák mányoló, közismert részeges, hazárd játékos kártyás, nőcsábító, pökhendi, felvágos, unszinpatikus alak,

Kovács János angyalosi földbirtokos aki az egész környéket uralta és kizsákmányolta.

Hevadóikovácsnai református pap.

Roth Géza az ismeretlenség homályából előrángatott lemhenyi kuláknak számított paraszt amely csak azért lett képviselő mert V. Lucának féltetvére. Hol volt itt a munkásosztály és a dolgozó parasztság képviselve.

A megyei pártvezetőség már ebben az időben egy hátulról mozgó klikk irányította. Nagy Viktor lett a megyefőnök amely a nemzeti munkaközpontnak volt a horty időben tagja. Részeses és a proletár erkölccsel gyenge lábon álló nézete közismert volt. Amelyet én meg is mondtam a szemébe amikor a pártbizottság előtt feldolgoztuk, hogy ő lessz a megyefőnök. Kovács Ferenc volt fakereskedő lett a pártbizottság adminisztrációs felelőse. Amíg az aktivisták a legnagyobb nélkülözések között végezték munkájukat az 1946-47-es szárazsági idő alatt Kovácsék ax és a hozzá közelállóknak volt minden jövedel. Nagy Ferenc elvtárs aki ma is a Sepsiszentgyörgyön aktívában van volt a beszerző és a szállító. Ő volt a "csicskása" Kovácsnak és az akkori titkárnak Rajcsák Gyulának. Naponta szállította lakásukra az élelmiszert és ruhaneműt amit az összes aktivistáknak szed

208

tek össze. De hárman-négyen osztozkodtak rajta. Ezek közé tartozott az akkori káderes Nagy András is. Ezek leleplezése és eltávolítása után Erdely József elvtárs lett a megyei pártbizottság titkára aki erős kézzel akart belenyulni, hogy eltávolítsa és megszüntesse a párttól idegen elemeket és módszereket.

Varga Gábor, Luca féltestvére dacára, hogy több ~~szk~~ esetben fel lett szolítva a pártbüro által, egyes intézkedésekre ezeket megtagadta ~~na~~ vagy nem hajtott végre. Nagy Viktor aki akkor megyefőnök volt szintén nem fogadta el a párt utasításait ezek Toth Gézával és Szabo Alberttal egy frakciót képeztek a part megyei szervezetében. Hiányossága volt Erdely József elvtársnak a baloldali magatartása, hogy egyszerre akarta a fenti frakciót felrobbantani szerintem ez a taktikai hiba volt a későbbi eltávolításának. A Luca féle frakció eltávolította V. Luca személyes közbejárása nyomán Erdelyi elvtársat. Akkor V. Luca nevet viselő munkatelepre helyezték. Ezután olyan hangok voltak, hogy Luca - azt a kijelentést tette, hogy nem elég, hogy Erdelyi Háromszéken mecskolta a ~~hxx~~ nevet most még oda tették a nevet viselő munkatelepre. - Ez valoszinűleg igaz is volt Erdelyi József elvtársat V. Luca munkatelepről ~~sz~~ Száva-Visorol is rövidesen eltávolították és also munkára tették.

Ugy ahogy a megyei vezetőségben két irányzat volt. Így volt az egész aktivában, két nagy familiárizmus. Az egyik Szabo Béla volt káderes vezetésével, a másik a Varga familiárizmus, a Varga család egyik ága. Ugy a pártaktivisták mint a tömegszervezeteknél dolgozó aktiva nagyrésze ebből akét familiából került ki. Azok akik az egyik vagy másikhoz nem tartoztak nem volt hosszú életük az aktivában. Nagy Ferenc a ~~xinxx~~ jelenleg is Sepsirajoni aktivista, hogy biztosítsa előrehaladását Szabo Béla egyik hugát vette el. Bacso Ida egy másik elvtársnő ugyanennél a az oknál fogva hozzá ment feleségül Szabo Bélához. A két familia később egymásba kapcsolódott Varga Klári hozzám Szabo Béla öccséhez Szabo Józsefhez jelenleg Marosvásárhelyen vannak Szabo József az "előre" szerkesztőségénél és felelőse a hathonapos magyar nyelvű pártiskolánál. Hosszasan lehetne még folytatni e két familiárizmus tevékenységét, és összefonódását ami alapja volt Háromszéken a jobboldali elhajlásnak és a békülékenységnek. Akik az ehhez a klikkhez tartoztak elsősorban ők jöttek mindeműtt számításba, ők mentek iskolába és haladtak elő 1946-47 évben és 1948-as év elején.

Addig így volt amíg Erdelyi József elvtársat Ady László /Mureșán / elvtárs felváltotta aki hozzáértéssel szétszortta a párt kebelén lévő frakciót. Azzalatt a rövid idő alatt a míg ott volt Háromszéken Ady elvtárs megindult a rendes munka 3-4 hónap után Ady elvtársat Schisler Károly váltotta fel mint megyei párttitkár. Közben Nagy Viktort leváltották mint megyefőnököt a Luca féle familia skit jól kiszolgált képviselőnek választotta meg és felvitték Bukarestbe. A megyei ideiglenes bizottság elnököknek Kisgyörgy Tamás lett téve aki az 1948-as választásoknál meg is maradt elnöknek. Az elvtársnak aki kisiparos volt nincs osztályharcos magatartása, és a Luca klikk politikájának engedett. Több esetben ellene szegült Toth Gézának de mégis ~~meg~~ meggyőzték.

Schisler Károly a megyei pártbizottság titkára aki rövidesen behódolt a Luca féle politikának sőt ~~na~~ be is mősült a Luca familiába mert ~~na~~ feleségül vette Luca egyik leánytestvérét.

Toth Géza rohamléptekkel tört elő elvégezte a központi iskolát 1948-ban az MNSZ háromszék megyei elnöke 1949-ben a pártbizottság agrártitkára lett és ebben a minőségben ő irányította a kollektív gazdaságok szervezését.

Albert József elvtárs a volt Kézdi-jrási titkár lett a pártbizottság adminisztrációs felelőse. Ő is a Luca féle klikk embere ~~volt~~.

En 1948 augusztusában lelettem váltva mint aktivista mert az "Igazság" című újsághoz olyan sajtólevelet küldtem be amit nem ellenőriztettem a megyei biroval. 1948 szeptembertől 1949 márciusig a "Népujság"

209

megyei kiadóhivatalának voltam a felelőse. Ezután egész szeptemberig az "Igasság" székelyrődi tudósítója majd a megyei ideiglenes bizottság sajtó és propaganda felelőse voltam egészen a rajonálás utániig. Amikor 1950 októbertől 1951 áprilisig a "Romániai Magyar Szó" helyi tudósítója voltam. Ezekben a beosztásaimban jól láttam, hogy mindenhol a volt kizsákmányolók osztályellenségek kerülnek a vezető helyekre az aktiva pedig utánozza a párt vezető embereit teljesen eltértek a párt erkölcsétől. Volt tudomásom arról, hogy Pászcu László a volt káderes erkölcsstelen életet élt, hogy Szabo F. János rajoni titkár ugyan ezt tette és kihasználta itt a beosztását, ugyanímiatt lett leváltva mint aktivista György Sándor és több más aktivista. Tudomásom volt arról is egy pártlakosztályt rendeztettem be az átutazók részére a Schnefider féle házban amelyet réxxx örömszobának használtak Schuszler Károly, Géta

Mindezek mellett láttam, hogy ez nem egyeztethető össze a párt politikájával, de mivel nem volt meg az a politikai felkészültségem ami megxxx van most a hat hónapos iskola után helytelen magatartást tanusítottam és nem lepleztem le mindazokat a hiányosságokat amit láttam.

Szerintem a rajoni aktiva ülésen felszólaló elvtársak kezdve Csibi Mária elvtársnőtől Gáll Jenő, Kelemen Gyula, ~~xxxxxx~~, Egető Vilma, Mezei Gyula, Szabo F. János, Pászcu László, György Sándor akik 1948 és még előbb ténylegesen a megyei pártaktivájához tartoztak nem voltak őszinték még most sem a párthoz. Azért, hogy ne keljen a saját hibájukról beszélni így inkább felületesen beszéltek a mások hibájukról is amik szorosban összevannak kapcsolva a maguk hibájukkal. Tehát itt ezek az elvtársak még mindig jobboldali és békülékeny magatartást tanusítanak. Biztos vagyok benne, hogy azok az elvtársak akik 1946-tól 1951-ig a pártaktivában voltak sokkal többet tudnak mint amennyit mondtak. Nem is várhatjuk, hogy ezek maguktól megszólaljanak amíg nem mond el őszintén Albert József elvtárs, Kisgyörgy Tamás elvtárs, Csibi Mária elvtársné ~~ami nem lent~~.

Az én véleményem az, hogy Sepsiszentgyörgyön és a rajonban felszámolhassuk a jobboldali elhajlás és a békülékenység politikáját elsősorban szükség van, hogy a vezető szervezetet megtakarítsuk a volt kizsákmányoló hortista elemektől. Így Szász Imre a városi néptanács elnöke volt kisiparos kizsákmányoló. A városi néptanács káderesének az ~~xxxx~~ Vajda Mihálynak az öccse nem véletlenül, hogy most vett kulák ~~xxx~~ lányt feleségül. A városi lakás hivatalnál olyan elemek vannak és intézik osztályharcos szellemben az ügyet Mint Nagy István volt levante októbertől tiszt. Fenechiu volt rendőrtisztné akinek a férje jelenleg be van zárva, Novák Sándor volt "magyar királyi" csendőrőrmester. Szabo ~~xxx~~ Zoltán nyilas akit kizártak az RMP-ből ezek a városi lakáshivatal alkalmazottjai. A Szövetkezeti Uniónál a volt kereskedők vannak vezető állásba. Mint Nemes Sándor, és mások. Meliszek Sándor raktárnak a sógora Szabo Albertnek, ez a nyilaspártnek volt a tagja. Az "Alimentarsnál" egy volt báro lányt, Kupán kalaposnak a feleségét aki nyilas volt ~~csak~~ csak alkalmazni géplakónak.

Igy ott van még a rajoni pártbizottságánál Mihály Olga született Meliszek lány akinek ~~xxxxxx~~ testvére meliszek Sándor annak felesége pedig len született Márton Emma édestestvér Szabo Albert volt képviselő feleségével.

Nem véletlen szerintem az sem, hogy Kelemen Gyula elvtárs a rajoni propaganda és agitációs osztály felelőse ~~eg, naxaa~~ lakik és nagyon jó viszonyban van Szilveszter reaktivus pap testvérelével.

A Sepsi-rajonban az opportunizmus és az opportunizmus iránti békülékenység felszámolása csak úgy vezethet eredményre ha minden oldal szálát megkeresünk és elvágunk ezen a téren. Nézetem szerint szükséges a rajoni aktiva teljes felülvizsgálása mert ott még sok olyan oldal derül ki amit én nem is tudok ami még máma is a Luca féle frakciót redi és képviseli.

Sztálinváros. 1952. július 14-én.

Erdős István.
Erdős István

traducere din l. maghiară
traducere din l. maghiară

DECLARAȚIE.
REFERINȚA.

211

Subsemnatul Toth Ernest, cu domiciliu in T.g Săcuiesc angajat la IPEIL, membru de partid din 1947. In 1947 am fost scos din producție și am activat la Plasa Covasna.

In 1949 am văzut de mai multe ori că Vasile Luca vine cu mașina din Covasna și a mers direct la Havadtői Alexandru preotul reformat, in totdeauna a venit seara și acolo a petrecut noaptea, nu s'a întâmplat niciodată să stea de vorbă cu altcineva.

Nu îmi aduc aminte, dar in 1949 sau in 1950 fiul Lui Havadtői Alexandru a plecat in Elveția cu pașaport legal.

A ținut legătură strânsă, și Toth Geza cu Havadtői Alexandru, când la Județeană de Partid s'a demascat de mai multe ori activitatea preotului respectiv, Toth Geza i a luat in totdeauna apărarea. Odată, in 1950 când Toth Géza a fost la Regionala PMR, și a venit cu mașina la Covasna l-a văzut pe Havadtői Alexandru ieșind din biserică, a pprit mașina, a coborât și l-a sărutat pe preotul, fapt la care a fost martor mulți locuitori din Covasna.

In 1950 când situația politică slăbise la organizația GAC in urma organizărilor greșite in Treiscaune s'a făcut secrete de către C.C. Activiștii care s'au ocupat direct cu această problemă au fost chemați la C.C. Secția Organizatorică acolo cu noi s'a ocupat tov. Chitic, însă nu am avut voie să vorbim despre altceva decât despre lipsurile ce am avut individual adică greșelile ce făcusem individual. Să fi vorbit despre cauzele că de ce s'a întâmplat a interzis tov. Chitic. Nu era voie să vorbim despre cauzele pentru care am fost agresivi.

Cercetarea a fost unilaterală, tov. Chitic nu s'a străduit să caute greșelile dela rădăcină, ci a yănat greșeala mea personală, documentează faptul că atunci când am încercat să vorbesc despre cauzele nu m'a lăsat să vorbesc m'a avertizat ca să nu uit că sunt in fața C.C. și să răspund la cele întrebate. Să fiu disciplinat. Când din nou am încercat să vorbesc despre cauzele ce au determinat faptele, tov. Chitic a dat in masă și a accentuat că am o atitudine indisciplinată. Tov. Chitic prin întrebările sale a căutat greșelile mele personale, lucru despre care uitasesem și ei cu ocazia cercetărilor au constatat, deci numai despre greșelile mele am putut vorbi, luându-mi posibilitatea de a vorbi despre desvăluirea cauzelor.

După ce am fost anchetat de tov. Chitic mi-a trasat sarcina ca să pun pe hârtie cele ce am discutat și a trasat sarcina ca țin să scriu in limba română, îi am arătat că vorbesc foarte slab l. română lucru care era cunoscut de dânsul intrucât a stat de vorbă cu mine și putea să se convingă și totuși a ținut ca să scriu in l. română, ma și controlat ca să scriu in l. română lipsurile cere le am.

M'a preocupat de multeor gândul, dacă a ajuns mai departe referința mea intrucât profitând de ocazie nu numai despre lipsurile mele am scris ci și despre cauzele de au determinat. Am arătat acolo că Toth Geza a fost acela care ne-a terorizat la aceste metode și la executarea lor, fapt cu care am călcat in picioare Hot. C.C. din 3-5 Martie.

Când am ajuns la IPEIL in Tg. Săcuiesc, datorită funcțiunii a trebuit să merg la Oituz, unde m'a întâlnit de mai multe ori cu probleme legate de Vasile Luca. Odată tov. Sztorakul / in prezent lucrează la IPEIL din Oituz/ mi-a spus că încă in

212

1948 când a fost la pescuit cu prietenul său, s'a întâlnit cu o societate din București care deasemenea au pescuit, dar nu au reușit să prindă pește. Tov. Sztrókula a dat pește dela el, iar ei îi a invitat la vin, intretimp a venit Vasile Luca se inapoiase la aceia societate și a reținut pe tov. Sztrókula și au făcut un chef, unde l-a înbătat pe tov. Sztrókula.

tov. Muska Ioan care a lucrat la IPEIL in Covasna, in prezent lucrează la IPEIL in M. Ciuc, mi-a spus că odată cîn a mai lucrat in Ciuc, a fost martor că Vasile Luca a tras un chef la Lacul Roșu intr'o vilă, el știe amănuntele, el am uitat deja.

Cercetările făcute la GAC., părerile despre Vasile Luca precum și pe isprăvile făcute de protejării lui, de Toth Andre și Toth Geza m'a făcut să fie șovăitor in părerile mele politice.

Hot. C.C. și demascarea tov. Gheorghe Gheorghiu Dej mi-a întărit intocmai părerile mele politice.-

Documentele de arhid și Hot. au făcut lumină în fața mea, devenind clare acele întrebări care au stat înăbușit în mîhărcă semnul întrebării. S'a lămurit și problema GAC. ca atunci când s'a organizat procedând nejust, s'a cercetat in București unde fiind și noi de față la o ședință, unde a fost prezent și din Secretariat, eu am arătat faptul că Toth Geza a fost agresiv, a forțat organizarea și el a introdus aceste metode și el ne-a forțat de aceste metode, chiar a numit schimb de experiență atunci când m'a trimis la Abraham la fostul secretar de Plasă, care a explicat felul cum a organizat, metodă cu care pute organizăm atâtea membrii cîte vrem. In ziua următoare am fost certat foarte rău de el, mi-a dus la cunoștință cu cuvinte drastice că nu știu să fac politică. / mă refer la cuvintele lui/.

Demascarea lui Vasile Luca și clica lui mi-a arătat că metodele lui Luca Vasile și de felul lui Toth Geza sunt străine de linia partidului. Partidul nostru a operat un ulcer imens din corpul său prin înlăturarea acestora.

Suntem datori cu mulțumire și recunoștință tov. Gh. Gheorghiu Dej pentru că și cu aceasta a adus-o cu un pas mai aproape clase muncitoare luptătoare la țelul său final.-

la 8 VII. 1952 Tg. Jucușc

Luptăm pentru pace trainică

*Pentru comunistele
Gheorghiu*

ss. Toth Ernest.-

Se poate conta pe referințe
date de tov. Heczi Zoltan
Gel Heczi 713

Declarație

Subsemnatul Hegyi Zoltan membru al organizației de partid din uzinele textile "Gheorghe Doja" Sfântugheorghe declar următoarele despre abaterile dela linia justă al. partidului al unor tovarăși din posturi de răspundere în perioada August 1949-Septembrie 1950.

În perioada de mai sus am fost membrul biroului județean de partid Treiscaune și am avut ocazia să constat unele abateri și greșeli săvârșite în aceste luni.

Toth Geza era secretar adjunct al județenei de partid fiind totodată dela un timp și cumnatul secretarului județean Schusler Carol. Aceste două persoane au avut o atitudine nejustă în multe probleme importante care fapte au avut urmări în dauna liniei partidului.

Chiar când am fost eu mutat la Sfântugheorghe s/a inaugurat prima gospodărie colectivă din județ în comuna Turia plasa Tg.-Săcuiesc. M/am informat deja atuncea că această gospodărie colectivă s/a organizat în această comună datorită voinței personale al lui Toth Géza care împreună cu fratele său Luca Vasile sa tras din comuna vecină Lemnia. Am avut cunoștință că înainte era în curs de organizare o gospodărie colectivă în comuna Ilieni însă din motivul arătat sus aicea sistematic s/a amânat organizarea fiindcă trebuia ca cealaltă comună din motive familiare să fie inaugurat mai repede.

În timpul organizării colectivului dela Turia într/o zi mașina partidului condusă de Toth Géza îndrum s/a răsturnat și a suferit mare stricăciuni. Mașina a fost pusă în reparație, iar xă cheltelile au fost acoperite din banii strânși de către activiști de partid pentru a cumpăra cadouri colectivului dela Turia. Despre aceasta a avut cunoștință și tov. ul Albert Josif fost responsabil administrativ al județenei.

În organizările altor gospodării colective din fostul județ Treiscaune Toth Géza ca secretar cu linia agricolă a avut rol mare. În primăvara anului 1950 s/a pus accent mare pe organizarea a cât mai multe gospodării colective. Toth Géza a introdus în această muncă linia lui de dreapta ceace a dus după sine că foarte multe chiaburi au intrat în colective. Personal am observat în comunele Cernatul de Sus, Comolău, Lét, Mărcușa, Mărtineni, Ereteghin și altele unde Toth Géza a forțat pe tovarășii care organizau colectivele casă ia înăuntru chiaburi pe care el le socotea gospodari buni și cu autoritate în comună. S/a întâmpnat de exemplu cu mine când organizam gospodăria colectivă în comuna Ereteghin că am lăsat afară pe doi chiaburi din comună. A doua zi chiaburi l-au prin pe Toth Géza care era pe acolo i-au plâns, pe urmă Toth le a primit în colectiv fără să ne asculte pe noi. Despre procedeul lui în organizarea colectivelor poate să vorbească mult tovarășii Vereș Iuliu activist la raionul de partid SF. Gh, Dénes Albert dela uzinele Srungul orașul Stalin, Zaty Mihail în prezent instructor C.C. și alții. Toth Géza a pus accent pe organizarea a cât mai mulți țărani în colective fără a se tine seamă de componența lor socială. În gospodăria colectivă din Turia de exemplu au intrat chiar în conducere trei chiaburi cari mai târziu au fost descoperite de tov. Bone instructor C.C. care s/a deplasat în mai multe rânduri la fata locului și venind înăuntru la ședintele biroului județean a cerut insistent excluderea lor din colectiv. Toth Géza totdeauna s/a contrazis luând apararea chiaburilor iar pe tov. ul Bone l/a numit spion. Aceste manifestări trebuie să se afle în procesele verbale ale ședintelor de birou.

Toth Géza în aceste timpuri aproape zilnic a plecat cu mașina spre Tg. Săcuiesc de multe ori cu tov. ul Albert Josif. Noi am crezut că ei pleacă în muncă de partid dar mai târziu totdeauna am aflat că au organizat chefuri la unele elemente străine de noi din Tg. Săc.

Toth Géza a cautat să trimeată în școli și munci de răspundere pe unii prieteni sau rude ai lui, elemente care nu nu merituau acest lucru sau au avut chiar trecut murdar.

Fratele lui Toth Gheza este Toth Ernest, locuitor in comuna Lemnia. 714

Am cunostinta ca in anul 1947 sau in 1948 a zbatut pe un taran in orasul Targu Secuesc in urma caruia acest taran a murit in spital. de altfel Toth Ernest care era atunci seful Politiei in Targu Secuesc in loc sa fie tras la raspundere in fata judecatii a fost schimbat si numit presedintele Sfatului Popular din Comuna Lemnia.

Acest element era aproape totdeauna beat si locuitorii din comuna au avut frica de el, inasa tot din cauza fricii nu s, au exprimat in fata autoritatilor de atuncia.-

In anul 1950, Toth Ernest a fost propus de care fratele sau Gheza in prima serie a scolii de partid de 3 luni din Sft, Gheorghe.

Membrii biroului Judetean au fost contra trimiterii in scoala inasa la aceasta sedinta de birou unde se discuta propunerea de trimitere in scoala, secretarul Judetean, toy Suszler, s, a exprimat ca el ca secretarul judetean de partid ea toata raspunderea asupra lui si este de parere hotarat ca Toth Ernest sa fie trimis la scoala de partid.

Noi, ne-am mirat de acest fapt inasa cunoscand ca atat Toth Ernest cat si Toth Gheza sunt frati a lui Vasile Luca, nu am avut curaj sa-i mai contrazicem --

Toth Ernest a si urmat aceasta scoala si dupa ce a perminat secretarii a Judetenei Susler Carol si Toth Gheza au fost de parere sa faca din Toth Ernest un activist de partid cu Gospodariile Colective.

Noi nici de aceasta data nu am fost de parere. In urma el a fost repartizat la Targu Secuesc in postul de Adjunct politic la S. M. T.

Dupa rascoalele unor tarani influentati de chiaburi contra Gosp. Colective. din regiunea noastra in toamna anului 1950, toti activistii care au folosit metode nejuste in organizarea Gorspodariilor Colective au fost destituiti din activul de partid, afara de Toth Gheza, care din contra a fost numit secretar de partid la Regionala Stalin.-

Am cunostinta ca Toth Gheza, la incurajat pe ceilalti care sub conducerea lui, au avut abaterii in organizarea Colectivelor, ca el va aranja sa nu li se intample nimic.

Toy. Suszler Carol fost secretar de partid la Judeteana Trei Scaune, a avut in activitatea lui o atitudine oportunista cu diferite abateri dela linia partidului.

Am cunostinta personala ca a avut legaturi imorale cu sotia lui Snaider Alexandru, fost Director la Intreprinderea Textila inainte de nationalizare.

Suszler Carol, in anul 1950 s, a casatorit legal pentru a 2 oara cu o sora a lui Vasile Luca, care se afla in comuna Covasna.

Dupa casatorie s, a observat un familiarism si mai mare intre cei doi secretari deveniti deja cumnati.

Atat Suszler Carol cat si Toth Gheza, au fost in prietenie buna cu Szobo Albert si Nagy Victor, fosti deputati ai Judetului. De multe ori au chefuit impreuna la locuinta unuia sau a altuia.-

215
Varga Gavril, un alt frate al lui Vasile Luca, era la noi in grad de maior, comandantul Securitatii, din Judet. El la fel ca fratii sai in loc sa duca linia partidului a avut legaturi prietenesti cu elemente exploataatoare sau fosti exploataatori. Aasa pot sa amintesc pe unul Malec, Kupan, Kovanoy, chiaburi cu care umbla la vanat.

Varga nu a ocupat niciodata o pozitie hotarata contra manifestarile reactionare din Judet. Asa de exemplu am cunoscut ca in comunele: Ozun, Aninoasa si altele s, a intamplat manifestari sovine, reactionare, deschise fata de care, Varga a avut o atitudine dezinteresata, chiar de multe ori a inceput sa motivez cele intamplate, ca si cum nu ar avea nici, o importanta politica si sunt obiceiuri de traditie al secuilor.-

Varga, cu linia sa s, a contrazis chiar reactiunilor partidului ca exemplu: In anul 1950, Comitetul Judetean de partid a hotarat infiintarea unei filiale a Librariei Noastre, in Sft. Gheorghe, unde urma sa se difuzeze cartile si brosurile necesare invatamantului de partid din judet. In cautarea unui local convenabil am gasit chiar langa sediul Librariei Noastre, un magazin si atelier de chiasornicarie a unui exploataator. Noi am vrut sa mutam aceasta ceasornicarie tot in aceeași strada intr, un atelier pe palarii, a unui alt exploataator, ca sa putem asigura, in localul aratat inainte filiala Librariei Noastre. Varga fiind in prietenie cu proprietarii acestor ateliere s, a contrazis, scopului nostru si s, a exprimat in oras ca partidul nu are ce sa se amestece in probleme ce apartin sectiei spatiului locativ din oras.

Eu nu m, am lasat influentat de aceasta atitudine a lui Varga Gavril si am ridicat problema in sedinta biroului Judetean care in urma a adus hotarare pentru rezolvarea favorabila a acestei probleme. Decatunci Varga Gavril a cautat toate ocaziile sa arate nemulțumirea si chiar dusmania fata de mine.

Varga Gavril, a avut legaturi prietenesti si poate si de alte feluri cu tovarasele Szabo Eva functionara la Uzinele Textile Gheorghe Dozsa precum si cu Hervoy Paula tot in serviciul acestor uzine.-

Hervoy Paula, permanent s, a laudat cu aceasta prietenie in fata multor tovarasi si in fata mea. In anul acesta am primit sarcini strict confidentiale ca director al Uzinelor Gheorghe Dozsa", din partea Ministerului nostru, .Acesta sarcini sunt indrumate si controlate de catre organele competente din M.A.I.-

Pentru noi, la Minister ni s, a prelucrat ca despre aceste lucruri nu are voie sa stie nimeni inainte de-a primi noi dispozitii. M, a mirat foarte mult faptul ca despre problemele aceste secrete, care credeam ca numai eu am cunoscut in fabrica, stia si Hervoy Paula responsabila biroului Special.

Interesandu-ma de la ia de unde cunoaste aceste probleme a lasat sa inteleg ca a auzit de la Maiorul Varga Gavril care era responsabil pe Regiune cu aceste probleme.

Szabo Albert, deputat al Judetului nostru, fost conducator roor al P.S.D. din Judetul Trei Scaune, a facut parte din legaturile de prietenie cu cei amintiti mai sus. Dupa Raionare Szabo Albert prin ajutorul lui Vasile Luca, dupa cum se spunea, a fost numit Consilier la Centrocopp. Pe el il vedeam aproape in fiecare

216

saptamana sosind la Sft. Gheorghe, cu masina Centrocopului, vizitand prieteni sai. Acest Szobo Albert nici nu ascundea legaturile sale cu dusmanii poporului nostru. Dexamplu, in iarna anului trecut l-am observat petrecand in restaurantul de stat din Sft, Gheorghe cu Benkő Ladislau, mosier expropriat. Toata lumea care se afla in restaurant s, a mirat mult asupra celor vazute.

Szobo Albert era acela care in anii 1946 si 1947 ca conducator in partidul Social Democrat a tinut discursuri inaintea muncitorilor din Uzinele Textile influentand pe membrii P.M.R. fost P.C.R. de-a trece in partidul Social Democrat.-

Alberth Iosif, in prezent presedintele Sfatului Popular al Regiunii Stalin, fost responsabil administrativ la Judeteana de partid Trei Scaune.

Despre tovarasul Albert stiu ca a facut parte din clica aratata mai sus, a luat parte la petrecerile organizate de Suszler Carol, Toth Gheza si altii. De multe ori a plecat la Tg. Secuesc de unde se tragea, si tpetrecea cu elemente dusmanose din acea localitate.

In anul 1950 Comitetul Judetean de Partid Trei Scaune la propus pe tov. Alberth intr, o scoala de partid insa el a refuzat plecarea in scoala, aducand diferite motive.

Noi membrii biroului Judetean, din acelea timpuri de multe ori am aratat parerea noastra fata de cele constatate, si procesele verbale originale dresate cu ocazia sedintelor de birou poate sa documenteze discutiile in jurul acestor probleme. Insa procesele verbale batute la masina nu mai corespund cu adevarul fiind acestea corectate de catre secretarii Comitetului Judetean.-

Noi totii care faceam parte din biroul Judetean am avut lipsa mare de-a nu avea destul curaj sa aratam situatia din cadrul conducerii partidului in Judetul Trei Scaune, Comitetului Central al Partidului nostru. De multe ori ne-am gandit la faptul ca daca contrazicem unele manifestari ale celor de sus sau prelucrem cele constatate, vom compromite pe Vasile Luca care era secretar al Comitetului Central.-

Acestea sunt constatările mele dupa cum imi amintesc insa pot sa propun pe unii tovarasii care vor putea sustine cele de mai sus si inca altele : Tov. Szobo Frank Ioan, Pascu Vasile Kelemen Iuliu, Cibi Maria, Sandor Eva, Szachy Mihail, Heghesii Alexandru, Khiss Gheorghy Toma, care au facut parte din Comitetul Judetean de partid in timpul aratat inainte.-

Sft. Gheorghe 10 Iulien 1952.

Sferi Zactar

217

217

DECLARAȚIE

218

În Septembrie sau Octombrie din 1949, tov. instructor Boné din partea Comitetului Central, a dat sarcină Comitetului Județean de Partid ca din partea UFDR-ului să fie trimis la Turia, pentru ca să dau ajutor în organizare și mobilizarea femeilor pentru facerea fâmului, în care muncă era deja Béni Gizela din partea UFDR-ului. Umblând din casă în casă dela membru la membru, a ajuns la cunoștința noastră că în gospodăria colectivă sunt 3 chiaburi. Chiaburul Kis Kelamen a înșelat colectivul, căci vaca ascunsă de el, l-a vândut cu bani.

Organizatorul de Partid de atunci Olah Iosif a făcut curte în timpul acela la o învățătoare care era înconjurată de rude chiaburi, care a dat ajutor la cooperativă, și a ascuns /furat/ vreo 10 sau 20 metri de doc, Olah Iosif a făcut intervenție ca o chiaburoiască să primească permis de a fierbe țuică etc. Aceasta am anunțat lui Toth Géza, după o care în seara următoare Toth Géza împreună cu Abraham Alexandru fost secretarul de Partid al Plăși Tg. Secuiesc, au venit la noi în cameră unde locuiam împreună eu cu Béni Gizela, au adus un kg. de țuică și au vrut să ne imbecite. Am și băut din ea, dar numai puțin, ne-ar fi căzut bine și mai mult căci a fost frig în camera neîncălzită, dar nu am găsit just să bem mai mult. A doua zi au ținut ședință cu colectivul unde din partea Ministerului a fost de față tov. Vajda și din partea Comitetului Central tov. Popescu - nu știu sigur dacă așa l-a chemat-aici am dat raport de cele observate. Toth Géza foarte revoltat a început să bată în masă, spunând că eu vreau să dezorganizez gospodăria colectivă din Turia, și după o discuție aprinsă, am plecat afară și i-am lăsat acolo. Când am venit acasă am anunțat imediat responsabilii de cadre al UFDR-ului tov. Biro Irma și am hotărât că cu această chestiune mă voi duce în fața adrelor dela Comitetul de Partid. Tovarășul Pascu nu a fost înăuntru și astfel m-am dus la secretariat și deadreptul la Toth Géza. I-am spus că eu vreau să aranjez această chestiune tovarășește și rog Serviciul de cadre să cerceteze această chestiune. Dar să-mi explice că de ce a fost așa revoltat, el a răspuns, că a crezut că Boné trimis ca spicli-agent- la Turia ca să mă urmărești. Numai am curaj să merg la tov. Ana, căci am o grămadă de dosare la ea contra mea.

Aici lipsa mea este că am fost împăciuitoare și după aceasta am văzut această chestiune terminată. Însă iam spus tov. Bone și tovarășei instructoare venită la Comitetul Central UFDR.

Când am fost trimisă împreună cu tov. Máthé la Mărtineni pentru organizare de gospodărie colectivă, am fost martori oculari la următoarele: Un om conducea pe soția lui la Sfatul Popular. Au fost duși într-o cameră separată unde a fost înăuntru miliția și securitatea, când au eșit femeia a leșinat, însă soțul ei după aceea a povestit la toți că a distrus-o pe soția lui. Noi asta n-am mai putut suporta, ne-am dus acasă / a fost noapte/

În Mărcușa am exclus din UFDR 3 chiaburoaice, la două săptămâni au fost deschiaburiți și au fost primiți în gospodăria colectivă. Aceasta am prelucrat la Partid la oședință de activ de bază și am întrebant ce să facem, căci chiaburoaica este în gospodăria colectivă împreună cu servitoarea ei, la care tov. Dénes a răspuns, că așa este dacă UFDR-ul face chiaburi. Toth Géza a spus că așa este dacă UFDR-ul nu ține legătură cu Comitetul de Partid al Plășii. Nici una nu corespunde adevărului, căci tov. Rozenberg Elena a exclus pe acestea după ce au fost verificate de Abraham și puse pe listă de chiaburi.

In general in acel timp UFDR-ul și Raiomul de UFDR a fost numit "stabiliment" și aceasta a fost amunțat de noi de mai multe ori C.C. UFDR.

Distracția și chefurile au fost foarte dese, care mie la început a fost foarte curios, căci noi la Oradea nu ne-am dus să bem nici măcar un pahar de bere la restaurant, însă mai târziu și eu mam dus de câteva ori. Inșă mai târziu am văzut că aceasta este cu totul nejust, am încetat cu aceasta.

Au fost mare lipsă din partea noastră, că toate acestea nu am amunțat Comitetului Central al Partidului nostru, am crezut că este de ajuns dacă le aducem la cunoștința instructorilor, aici am avut împăciuitorism față de devierea de dreapta,

1952 Iulie 2.

ss. Nagy Magdalena

Vilátrózat

Se poate conta pe noi
data de noi. Nagy Magda.
László Hópa

1949 szeptemberében vagy októberben a Pártunk
 központi instruktora Boni elvtárs avval bízta meg
 a Magyar Pártbizottságot, hogy az U.F.O.B. címűről Rüdjan
 Pi ezen is Tárjára, hogy a Rintlerő P.O.U.Y. Béni
 gyűzi elvtársnőnek, aki instruktár vált, adja szét
 séget a Lázak, fűképpen az aranyas mozgósítására,
 hogy megmentse parjút Lázak. Házit hápa, Lázit
 Lázra járnak - tudomásunkra jutott, hogy 3 Rulák van
 a Rulákivben. Hisz Helemen Rulák be szapta a Rulák-
 vet, mert a letagadott tehenet pénsért adta el.
 Oláh György, az akkori Pártvezető- utvarált egy-
 Rulák racionálisan Rulák vett Lázit nőnek, aki
 szétkerült a nőketben, és elhunyt (lopott)
 10- vagy 20 méter hosszú, Oláh György Rulák
 egy Rulák aranyas, hogy a pálinka György egyedül
 Rulákban. stb. Mi ezt jelentettük Tath György-
 utána való este Hbrahámnal a kérdi járás Pártit-
 Rulák - akik bármely hivatal, bejött Tath György
 abba a katalóg, ahol Béni gyűzi elvtársnő és eni alud-
 tunk. Egy liter pálinkával le akartak itatni,
 Htunk is felül, de csak Rulák - jülesett volna
 Tath is, mert nagyon hideg volt a fűtetlen
 szobában, de nem tartottuk helyesnek Tath

2/2
imi. Hasnag. of iij. uereft Palustivciel gyllest
Lartattas - a linnuhterimulot Hgda elvtas es a
Pospantai Papesen uen tudom pantessan, hogy
iij. hintas e. of elvtasat. Ott lerramaltam, hogy
mit Japantol Jan. Tath Gega Jelhakaradra of
antalt verte, of mondtta, hogy en metallorum
substantai: a Torjai Palustivciel, eris vsta utam
Pi mentem att haz tam ailet. Istori Gega jattent
opomal jelentettem a B. D. U. k. Rader feleltosemez
Biri Gema elvtasnomes, uen lerraltam, hogy a Pait
Rader eli nimm of iij. et. Paiton elvtas uen
nalt bent, iij. lerram a tikarsager es egyessan
Tath Gega mentem. Uen mondtam nekis, hogy en
elvtasiasan akkorom elintezni a dolgat es kerem
a Rader antalt, hogy vizsgálja Pi a dolgat. De
magarajja uen nekem, hogy miert nalt of a Pi
robbanas - of felelte - of hittem, hogy Boni
opirclines Ruidott Pi Taryara, hogy utaiman
nyomozgat - Mas nem meres Gema elvtasnomes
menis, mert en Lalmoz dorrar san malla
ellenem. Az en hiagosasam, hogy engedely
naltam - es of utam elinteztettem tekintettem
a dolgat. Hromban jelentettem Boni elvtasnomes -
es a B. D. U. k. Tel Pi Ruidott instruatias elvtasnomes.

3/1
Ami Poi Martan Jabraa rältunz Mäti eltoäs nöel
Pi. Püldel, hez Palestiviet menestünz, mentünz
nöltunz a Pöit Repämes. Ez emel repette a felesizit U
a Nis Tamarshez, - megdunz ässe esse. Ez Pütän
möhäha repettis äset - leut rält a milicia es
a mululitate - ami Poi Bizätunz of arsey eläjüüt -
a ferje rissout of utan midessines elmondte,
hez - Tämber lettis a felesizit. Mi mäs est nem
Pirtunz Jorall, Gora mentünz (ejjel rält).
därtesfabran Bizätunz a P.D. N. G. hit 3 Püläs arseyt,
hit milise Püläs telam tallak, es be repettis a Palest
törbe. est Jelditgortunz a Pälmal ez alapastora
gütisen es mez Pöitdestünz, mit csinäljunes mert
a Püläs arsey a oselid layavel együtt van a
Palestivoben - Des eltoäs ort felette, iz van
of ami Poi a P.D. N. G. Püläsosit!
Tath Gera ort mondte, iz van of ami Poi a
P.D. N. G. nem vossi fel a Reposalet of a järeosi
Pältserepettel. Ezst sem alja mez a hezit,
mert Prozenberg Stone of eltoäs nöi darta Pi äset,
espen Abrahamunz of a levisi Püläsäl, mert
Püläs distän rältas.

Altalaban abban of idöben of U. F. O. R. et.
U. F. O. R. bajnos (Ruslerajnos) hivatal!

est is jelentettük János a Rózpantársaság.

4

A melatörös dörsölés igen Rechart rált, nekem of
elinté János rált, mert Nádou mi nem
mentünk meg egy jóhar rált sem meg mi a
rendéglébe - de Rásált egy pár eseten en is
bele jättem. Azután lättem, hogy of teljessen
helytelen is meg szüntettem a dolgát.

Nagy kibe rált a rénszerül, hogy nem jelentettük
ereset a dolgukat a Pártunk Rózpantársaság.

Itt hittünk elég of, ha of instrukciókban
jelentjük - itt rált of engedélyes rénszerül, a
jállidatki alhelylősral mentem.

Nagy kagde

1952. július 9.

DECLARAȚIE.

222

Subsemnatul Boros Bela membru in PMR din 1947 de orig. soc. țăran sărac de profesie dulgher, după ce s'a eliberat a lucrat ca călăș în 1948 Partidul m'a scos din producție și de atunci lucrez ca activist, după 1948 l-am cunoscut pe Toth Geza și familia Luca, in 1948 a lucrat la Plasa Tg. Săcuiesc 7 luni, apoi in 1949 am fost transferat la Plasa Ozun am fost secretar de Plasă, in această perioadă am fost membru in Biroul Județean, pe atunci nu cunoșteam munca Biroului Județean, dar m'am străduit ca să-mi cunosc sarcinile. Așa am primit sarcină in ședința Biroului Județean ca să încep organizarea CAC-lui cu munca de lămurire deoarece am lucrat la organizarea GAC din Turia. Sarcina a fost - convingerea - la care s'a pus accent. Am înțeles această sarcină și mi-am văzut de treabă in comuna Moacșa, am organizat 17 membrii, țărani săraci, am dus-o o lună de zile cu organizare, când toți activiștii au fost chemați la Județean pentru ședință, unde s'a prelucrat din nou Hot. Plenara din 3-5 martie și am studiat această Hot 4 zile, in ultima zile a venit Toth Geza și a ținut o conferință și seminar, a dat de expl. Plasa Tg. Săcuiesc, ca să vedem munca de organizare a tov. Abraham ce bine merge, noi nu știm să organizăm, casă progresăm. Dar noi nu am luat pe chiaburii ca Toth Geza și Abraham la Dalnic au luat 7 chiaburi, la Cernatul de Sus au luat 11 chiaburi, la Hatuica 4 chiaburi de expl. m'am opus la Sigmund Jonas și acuma este acolo pentru că a negat că este chiaburi, dar este având 4 perechi de boi care mergea la câmp și a avut 3-4 servitori, Așa a decurs organizarea la Plasa Tg. Săcuiesc.

In această perioadă Partidul m'a trimis la școala de 6 luni, însă deja am cunoscut activitatea lui Toth Geza și de câte ori a fost la Tg. Săcuiesc in totdeauna a vizitat cârciuma lui Kovacs și a petrecut împreună cu chiaburul Kovacs & Companie, cu Bucș fost proprietar de moară, a a că odată veneam de pe teren și l-am observat și am intrat acolo, unde m'a observat și m'a chemat la un pahar de vin, dar când m'am văzut pe prietenii lui de chiaburi, am ieșit. Cu ocazia unei zile onomastice am fost la Județean, unde s'a ținut ziua lui Pascu unde a luat parte toți membrii Biroului Județean, Suszker Carol comnatul lui Toth Geza și, mulți alți au fost vr'o 25 de persoane, dar in au început și s'au dus la un restaurant noaptea la 3, unde a fost oserie întreagă de chiaburi, fabricanți, am reușit doar să aflu cam cine merge pe acolo.

In Februarie 1950 am plecat la școală după ce am terminat școala de 6 luni, am primit sarcină in munca de raionare, când am terminat cu sarcinile Toth Geza a fost la Regionala ca secretar 5. după ce a fost instalat, eu am fost repartizat ca resp. la Secția Agrară, după o săptămână s'a făcut rebeliunea in primu rând la Dalnic, dar in Raionul Sft. deja a fost in curs și acest val a trecut și in Raionul Tg. Săcuiesc unde tov. prim Secretar Sallo Martin mi-a dat sarcina ca să merg imediat pe teren, am și plecat, unde deja cu o seară înainte se țipa, tov. Sefta a fost acolo și a ținut o ședință care a luat început deja, eu m'am străduit cu ceilalți activiști ca să mergem la Căminul Cultural, au și venit, dar numai jumătate și așa ai început să țipe mai tare colectivisti, in grădină între timp ne au încercuit și după o presiune dela spate secretarul a fost prins de chiaburi și deja a avut in mână o hărtie și s'a dictat agitatorilor principali ca să scrie că

cine vrea, să rămână în colectiv și cine nu acela să iasă afară și au cerut de la partid ca să desființeze GAC., ceace a fost semnat de către agitatori principali, semnând deja 9 persoane și m'au obligat și pe mine ca să semnez, am și semnat pentruca să văd cine sunt acei 9 inși agitatori principali. Um am luat scrisoarea am predat tov. Safta, dar am știut imediat că am făcut o greșeală pentrucă scrisoarea a ajuns la Toth Geza la Regionala. Toth Geza m'a chemat la telefon și m'a injurat foarte mult, m'a trimis în mamă, m'a făcut vită și mi-a spus că mi-a ~~interminat~~ terminat cariera, eu însă îi am spus că astea sunt pentru organizarea chiaburilor, după aceea nu am mai putut da ochi cu el și aș a trebuit să plec în Ianuarie 1951, fiind președinte la Raionul ARLUS, unde lucrez și în ziua de azi.-

La cele 9 GAC. a luat și animale, dar în ^{le}emnia nu s'a putut face deoarece Toth Geza la organizare a spus că dacă ai mânzi vinde-l că și așa te luăm în GAC. Inafară de asta în timpul Județenei, a rupt o mașină în stare de ebrietate, tov. Suszler a avut o mașină pe care a vândut-o Sft. Popular al Raionului Tg. Săcuesc, inafară de asta au spart o cassă la Județeană, fapt despre care știe și tov. Hubert Iosif, multe mai știe tov. Olah Iosif care este la Uniune din Sft. Gheorghe.

Intăresc această referință și o susțin în totdeauna că așa a contribuit Toth Geza la devierea de dreapta care a fost dus de familia Luca și neamurile lui.-

Tg. Săcuesc la 8 VII.1952

TRAIASCA PARTIDUL MUNCITORESC ROMAN
și Tov. GHEORGHE GHEORGHU DEJ

ss. Boros Bela.-

és így folyt kérelmezésben van a kolektív gazdaság szervezése
ben 1950 február elsejével Fántumk elküldöt-
te hat hónapig Yakalába, Elenben or Yakala elöt
Fát Góranok a Fenekeiny ségét meg 40 mertem is Peolgy
- Kérelmezésben kérem a hámszar jót mindegy meg 10 tagata a
a Kovács' nek a Vendég fogét is a Kulák kovács' is törrei
ad is Bucso Foborót jót malom tulajdonosod együtt mulatok
mindegy 10 tagat meg egy alkalommal hogy terepről legőtem
is elutáni' saraker meg letam or ata ault is ara mentem
is benestem is meg 10 tagat is antmongya Gyere fogal meg egy
Foborót elenben meg letam a Kulák harot fait is így gya
on eljöttem onan, kértgyarzon is egy nea nox alkol monol
letalam a megyénel is Pósku Noxat Fartator elenben
a megye' buró minden fogya Rézret Tolunter Károl Fát
Gera ságera is sokasa neusmentem a Fölkéket devalter nagy
is on csak a nyit tudal hogy a nagy mulatosha ugy bels keve
retek volt hogy a sobak nem voltak elégék honen Ezen
3 arshar mentek at egy urivendég töbe a kel egy csomo Kulák
k Gárosok ezen elenkevalter nekem csak or egytörig sikerült
Fát mi' hogy meg is mezem hogy ki' k járnek Tele-
- 1950benben Február ban elmentem Yakalába is hat hónap
unon hora jötem a Megye' ker is beartost kopta a Rozsni' rai
is előkénsté de' len mi' karmár elvégestük a Felsőletokot
Fát Gera a Farta máry nál volt minél 5 tölkéti' t' hái egymenté
k. meg tartént a Beiktató' beartost koptam minél Hgnai ker
is felelési, utána egy hét mulca megtartént a lócsolós
elsőszakon Dálnok ban Demár a sepsi rogam ban márfogy
is átcsopet a kulák kérelmezésben, egy meze' nox is solor
mentem el, minél első tithar Kulák aransl ki' mentem de
n. így folyt a kiabolós előró este Féltor elatár ki' mentem is Gyula
st tartat, Demár shar meg kezdőleté volt is így ugyekentem
a töbi Aktívistákkal együtt hogy a gyűlt a Kulák harba els
ötök elenbe felehet is fele nem így a kiabolós meg faham
meg kezdőleté lekollektívvel a kertbe kárde fogtak is hetvel

egy nyomósra a Feltárat meg fejték a Kulikok is a főg
törtérek is már a kezébe velt a Föld és a Feltárat hogy
aki Kolerticet pher menegye és elámen az seppen ki és ki
a Feltárat hogy a Kolerticet bomcsák fel mi kár a főgítáto
rok a ló Feltárat Géri engedeti's könter hogy kójan aia
in a ló Feltárat pral hogy a főgítátozokat meg koptan
aki a toraslos vellei'vettor is a levelet elvett és melom
vett és kiírt elvett jót ki Kéri'si mi'elogy se a nép men
hova bementem a Neptomias kor és Htáram a levelet
kopta elatársnak is minyerttáram hogy ki'ot követem el
is így a levelet kopta elvett elvett a tor tannony kor és Felt
Géri'nek a tatar Felt Gera felki'ult Telefonon is leni'elot
sen moeshis R'ingy az Htáramba kullot Mar horet is ant mont
a Fozofutásomat befejeztem, Elemenben inost montam
hogy ez a Kulikok beszeresése veiget van arutam több nem
tutarna meg dlan'elote is hogy kelet 1951 janius ban elpözel a
egyzi a Htáram Ruzsi Elnöke vel Teter is a mo'ingy at elgo
stom elena a Kolerticet be leadtük az elotolot de lena hien le
nem lehetett ment Felt Gera ant montam a Fozofutás mel hogy
ho es'had van pabel is nagy's beszerük, Ezen kívül a nagy
Fozofutásom egy autót enelot^{Reagy d'elot'ka} tórón kívül kúrtat elatamod egy
autójavolt a mezet elotot Kéri'si janius Neptomias nok erevise
a Fozofutás a meze'nel egy korot is fel tartat a mezet
Felt Htáram Fozof elatamodis még tud saktó Alók Fozof el
sak mi'elot ut tud kengyazgan van az Un'ionól,
Ezen véleményemet aneyvostem is mi'elot fevt levtom
Felt janius hore Felt Gera a Fabel elai'elogy's kor a mezet
at Luca kanta is Rakonséiga

Kéri'si 1952 VII 8

Eljen a Román Nemzős Párt elem Gyagyú Jozsef Vén
Gonosz Felt

această referință a fost corala de
mimo personal
Gel Hoșni

Referință

Subsemnatul Simion Bala din poala nr. 1416
or. Halin domiciliat în orașul Hghu
str. Geza Bela M. H. dau referință despre
Toth Geza pe care îl cunosc din 1949,
când după terminarea școlii de partid
de 3 luni am fost repartizat la Județean
de Partid Hghu unde a fost și Toth Geza
tot ca activist în anul 1950. L-am cunoscut
mai de aproape când tot Toth Geza a ținut
pedinte cu activiști și a trasat parcuri
că atâtea gospodării colective trebuie
făcut, dacă n-am reușit după lămuririle
pluse de noi și tot țărani nu se înscrie
atunci ne făcea critică că suntem stabi
și nu avem dinamism și ne povestea
cu ce metode putem întreprinde să găsim
ceva greșeli ale omului sau dacă nu se
inscrie o să plătească impozit mai mult.
În Toth Geza a avut cunoștințe că să
inscrie chiaburi în gosp. colectiva ca
concret când în comuna Percus ne a dat
numele unui chiaburi și a spus ca să
luăm în următru numele nu știu precis
dar acum e dat afară și este și arestat
fiu dacă acest chiaburi se înscrie atunci
teate comuna se înscrie.
În Toth Geza nu ținea cont că chiaburi nu au
ce conta în gospodărie și numai țărani
șarasi și mijlocasi.
El mai întreprinde și securitatea
în caz dacă țăraniul respectiv nu
a vrut să se înscrie în gospodărie.
El se mai avut vîna că la țară rușele
lui a dat ajutor ca să scrie un loc

pe condicere ca de glabla prezintabile
afacuturii prezintare din susfalar care
loro a avut gresit la infirmare
grijelarii pe din si cu arand **22**
foham si a fost murese ca de de
'nu ne inavere in qny potestive si tr
Toth geta depre acate putatei sustin
partidului nu a luat manin mecare
si din contra la in curagat.
In 1952 fratele sau Ioth Endre care
1948 a amarat un om in igteure
depre care fapt nu sa luat mui amano
frind sa arangat de banile luca, a fost
repartizat de Ioth geta, la igteure
supretor politic la Y.M.T. pu am fost
la igteure trimis sa face frind am
fost imf gretetear si cu ocaja cord
am fost la Y.M.T. am notat multe
grijeli faout de Ioth Endre nu
am put de vorbe cu si dar muremur
ma acutet si ptumi sa reinfatose
am spus natul lui Ioth geta sa
nu e just ca Ioth Endre care a
amostat un om in igte si acum
a gretetor politic mi sa spus sa
= wheat na fin contra fam. lui
luca karile alte lucruri nu ptim
frind nu am avut multe legaturi cu
Ioth geta.
Wagne for fighter care a fost in 1949.
Nevetar gretetear P.R. lui facume
clamat para mi mea se infatosea
de muremur partidul sau partemite
partidului prima gize alu a fost

ca să se însoare din familia Luca Hark
și a lui Toth Gela. ca să fie asigurat
de servicii și al dute lucruri care
la avut ca în deplasarea la Tâlcu
primădată să meargă la prietenii lui
ca Dr. Fridman și alți cari pe nume
mul cunosce să se distreze să facă
câte un chieț și apoi să meargă
la plasă a P.M.R. lui. altcova despre
el nu știu fiind a fost schimbat
repede de Tov. Neghi Mihail.
Or Italia C. H. W.

— Trădăria — lupta pentru Race

Klimenyev

dece și a duce amintu cele spuse din urmă
la Bietu când după betura cu Tor și
sus orătăși; - și atunci mă injură și mi
spus că nu sunt eu.

Eu propus să eu voi îndeplini misiun
chior în ziua aceea și eu rugat să mi
dece opusul, răspunsul eu fost să în de la
Tor. Tot F. de la Bietu. Eu m-am dus la
Bietu imediat atunci și a doua zi după
ce eu revenit la St. George am pus
Tor. Tot G. și eu orătat cum procedat
cu seunarea și cu papa Calabru nu
seunat mia răspuns că de ce nu
iam dat vă căturo. papu

Metoda aceasta cum a intales D. lui
să mă înobunșă să cum trebură să mă
proceder nu eu fost justă. -

Avea viciul betiei în plerica fumele
Pentru că este frate cu dusa Vesile și
permis esemenex lucrari. -

Dau prezenta referință pe care a seunat

Trasimio lupta pt pler

Silvud Bluy

229

DECLARAȚIE .

Subsemnata Vass Magda, membră în PMR. din 1945, activistă în Raionul PMR. Tg. Săcuiesc, dau următoarea declarație :

Îl cunosc pe Toth Geza din 1949, eu atunci am lucrat ca secretara Județana al UFDR.-ului.

Cu Toth Geza în mai multe rânduri am fost și eu pe teren pentru organizarea Gospodăriilor colective. Așa de exemplu în comuna Turia, în 1949 au intrat în Gospodărie Ferencz Carol, Kiss Kelemen și Csoboth, toți chiaburi, l-am întrebat ce caută acești oameni în GAC., fiindcă am știu că sunt bine situați și Kiss Kelemen în timpul lui Horti a fost mușchetar, mi-a răspuns că este nevoie de ei, ca să aducă cu ei și restul în GAC., că ei sunt primiți acum este numai politică și mai târziu vor fi dați afară, ceace s'a și întâmplat, când au văzut nemulțumirile țărănimii muncitoare. Aici în această comuna a fost timp îndelungat din partea UFDR. Beni Gizela, la Sf. Gheorghe Nagy Magda, activistă la UFDR. Sf. Gheorghe, care stă în Sf. Gheorghe și este corespondenta ziarului Vörös Zaszlo, Mușteanu Irma, secretara sindicatului funcționarilor comercial în Raionul Racoș.

Toth Geza în mai multe ocazii a întrebuițat teroare și promisiuni, așa de exemplu celor din Turia a promis cartele, am întâmpinat multe greutăți până am putut combate acest lucru, că membrii GAC. nu primesc cartele.

Și față de activiști a avut atitudine dictatorială, astfel în mai multe cazuri activiștele UFDR. prietere care și eu, ne-am demoralizat, deoarece lipsurile prelucrate de noi le-am combătut, că noi nu ne pricepem. Astfel UFDR. și-a curățit rândurile în comuna Mărcușa de elemente chiabure, ceace s'a întâmplat cu știrea organizației de bază locală și al Sfatului Popular, cari ne-au indicat cine este chiabur și cine nu. Tot atunci s'a început organizarea în GAC., unde au fost primiți cei excluși de noi și am fost tare criticate că noi de ce facem chiabur din cei care sunt buni membrii ai GAC. Tot atunci a fost secretar de plasă Abraham Alexandru, care lucrează în Orasul Stalin, la Baza de recepționare și a folosit metode dictatoriale, cred că și asta a făcut după instrucțiunile date de Toth Geza.

Toth Geza s'a străduit ca să organizeze GAC. și în comuna Lemnia, dar totodată să asigure posturi bune rudelor lui, așa și cei care sunt membrii GAC. sunt și au fost în posturi. Toth Endre, director de SMT., Toth Stefan director de GAS., Bokor Toma director de moară, Lukacs Anton director de fabrică de cărămizi, Reti Ludovic directorul secției combinat al URCC, Bogdan secretar al sfatului Popular, aceștia sunt toți cumnații, frații lui, sau veri, tocmai pentru acest fapt între locuitorii comunei Lemnia a fost un spirit nesănătos, fiindcă ei ca organizatori trebuia să dea exemplu de muncă în GAC. și nu după înființare imediat să se angajeze undeva.

După răscoalele din Trei Scaune mulți activiști au fost dați afară, iar Toth Geza a fost trimis la școală, care a fost organizatorul și îndrumătorul metodei dictatoriale întrebuițate. Astfel dintre activiști au fost sancționați : Vidam Balazs, Demeny Bela, care lucrează la CFR. Sf. Gheorghe, Toth Ernest la IPEIL Covasna, Zsigmond Ioan Aprozar la Tg. Săcuiesc, cari știu mai multe despre instrucțiunile primite și despre metoda Toth.

V30

Așa de exemplu Tako Francisc, activist în Raionul Tg. Săcuiesc și Tako Albert activist la Reg. UPM. nu a putut lămuri părinții lui bătrâni de a intra în GAC., pentru care a spus că nu mai are ce căuta în organizație și l-a injurat urât.

În cadrul sedințelor de birou în mai multe rânduri am arătat lipsurile, dar el a rămas care a învins, monopolizând ședințele de birou și a forțat voința lui și pe alții, în acest lucru a fost sprijinit și de Schüsler Carol, fost secretar Județean.

Locuitorii comunei Iemnia nu au îndrăznit să se manifesteze, fiindcă au avut frică de puterea lor, deoarece Toth Endre în mai multe rânduri a bătut țărani munci ori.

Noi, foste activiste al UFDR.-ului, în toamna anului 1951, cu ocazia răscoalelor am dat declarații scrise la Reg. UFDR., care au fost duse de către tov. Răceanu Elena, vicepreședinta le-a dus la C.C.

Tg. Săcuiesc, la 25 Iunie 1952

Pentru comitetul
Ghel Stofan

ss. Vas Magda.

Nyilatkorat.

731

Alulirovtt Nass Hayde e R. M. P. tagge 1945-ite e
Kendi nyjoni R. M. P. aktivistaja er slabli nyilatkorat tot
udom:

Is murem Gotth Gira 1949-ite, in slakor nint er U.F.D.R.
mezzi tikkorwoje dolyortam.

Gotth Gira vel tobb esellen voltam eu is tergeu e
kollektiv gardarigok meyrvenusemel igy jelolaul Torja kor-
sigelen 1949-ivluu slakor suikok e kollektiv gardarigok
lelyett Gerner Handly, Bin Helmen is erbat neventu kulakok
leindutum, hogy nek er emberek mit keresnek ott mi vel
tudtam, hogy nagy gorok is Bin Helmen fediz e Horth
nyjoni slatt test or volt est mondta kui korja van ris juk,
hogy e tobbiket is be horiak mozulhal e kollektiv garda-
rigok er hogy most ohat be vesik csak politike de ki fogja
tenni erui korokl nagy mezis tortint mi kor mi
e dolgori parostok elligedellusiget is tojason tallak. Est
elben e korrigelen kurremoralt ideig kint volt er
U.F.D.R. tol Beini Girella Depribeutzjogyon U.F.D.R. - aktivista
Nagy Hayde e Depribeutzjogyon lakik e Bin Koralo sefto
tudoritoja Luusteaner Irma e Rakos Rajoni Kereskevelok
sak sunventerok tikkora. Gotth Gira sok esellen alkalmas
terot is igir getett igy jelolaul e Torja slakor Horthelut
igert, sok nersigle kenilt amig est visse vertik, hogy
nem jor e kollektiv gardarig tojajinak kartala. Diktatori-
kus nagy tartosa volt er aktivistakok kembe is igy
sok esellen er U.F.D.R. slakor aktivista is jo nagy is
demokratizalotunk mivel er slakorok feldolgorott
hibakot erol vete visse, hogy mi nem estink
korra. Sz. jelolaul er U.F.D.R. kurremet meztintitatta
sokit lankor felvun e kulakok elmeltoel amit e helyi
slakorment is e Kiptarvos megallopitosa vel tortint, hogy
kai-kulak is ki nem kulak. Nagy slakor korra fogtak
e kollektiv gardarig kurrevisiter is be vertik e kollektiv
gardarigok erolat ehiket mi ki esotunk is e koritike vuk-
toze jitt er U.F.D.R. -n, hogy mi mi est kulakokotunk
munkor erok, gi kollektiv tozok. Ugyvan slakor jorisi
tikkor volt Abraham Sendor e O. Stalin Bare de Receptionemel

*aceasta declarație a fost redactată de
mine personal.*
Gheorghe Ștefan

DECLARAȚIE

232

Subsemnatul IZSÁK VASILE, domiciliat în Or. Stalin, Livada
Poștei Nr. 14, angajatul Intreprinderii D.C.A. din Or. Stalin, fost
membru de Partid din 1945-1952, exclus din partid la 10 Iulie 1952.

Il cunosc pe tov. TOTH GÉZA din Noembrie 1948, când era
președintele U.P.M. din fostul Județ Treiscaune și membru al Biroului
Județean PMR Treiscaune. În acel timp eram activist la Secția Prop-
Agit a județenei, fiind responsabil al Comisiei de agitație.

• Tov. TOTH GÉZA era un bun activist, neobosit în muncă, ener-
gic și revoluționar și se ocupa mai mult cu probleme agrare și fiind
deputat în Marea Adunare Națională, avea răspunderea pentru munca
aparaturii de Stat.

Cu puțin înainte terminase o școală de 1 an de pe lângă
C.C., dar trebuie să spun, că deși în acest timp și-a ridicat nive-
lul politic, a păstrat foarte multe confuzii ideologice, de exemplu
nu înțelegea mecanismul luptei de clasă, având simultan și deviații
de dreapta și de stânga, nu era familiarizat cu problemele indust-
rii, iar în problema maghiară, el ura de fapt pe foștii hortiști
maghiari, grofi, moșieri, preoți, față de restul populației maghiare
avea însă atitudine nestatornică, nu știa care este linia Partidului
, după cum nu prea o cunoșteam precis în acel timp, nici unul din
activiștii județenei, începând a ne lămuri de abia, după apariția
Rezoluției Biroului Politic asupra problemei ~~naționale~~ naționale
din Decembrie 1948, Rezoluției din 3-5 Martie 1949 și a altor do-
cumente de Partid.

L-am cunoscut în deaproape până în Noembrie 1949, când
imbolnăvindu-mă am cerut biroului să fie lăsat să mă întorc în
producție. După aceea am avut contact foarte rar cu el, iar din
1951 de loc.

La începutul anului 1949 nu-și dădea seama că toți chiabu-
rii ne sunt dușmani, îi considera ca atari, numai pe acei care avea
manifestări reacționare, sau sabotau însăși muncile. Simplul fapt că
un chiabur exploata venuri zeci de proletari agricoli și țărani
săraci, că acesta este un pilon al capitalismului la țară, nu era
socotit de el un păcat, dacă de altfel acesta avea o comportare
neutră față de regim.

În cu vara anului 1949 am avut relații mai strânse cu
el, punându-se în fața noastră problema socializării agriculturii

VBB

iar comisia al cărei responsabil eram avea 5-600 agitatori instruiți pentru munca de lămurire la țară. În acest timp s'au dezvoltat între noi și oare care relații de prietenie.

Asupra întrebărilor concrete puse de tov. Gall Stefan Președintele Colegiului de Partid al Regiunii Stalin, dau următoarele lămuriri:

1/ Înainte de a se inaugura gospodăria agricolă colectivă din Turia, Biroul Județean, mi-a dat ca sarcină, să formez o comisie cu scopul colectării de cadouri, pentru noua gospodărie colectivă. În entuziasmul general al membrilor de partid s'au strâns în 4 zile cadourile în valoare de aproximativ 1.500.000 lei vechi, dintre care circa 300.000 lei în bani. După inaugurarea gospodăriei colective au mai rămas aprox. 80.000 lei, din care urma să se mai facă anumite plăți.

La câteva zile după inaugurare tov. TOTH GÉZA a ținut cu conducerea gospodăriei o ședință la care a fost prezent și tov. Nagy Victor deputat. Ședința a durat până noaptea târziu și probabil că s'au mai cinstit și cu câteva pahare de vin, căci au pornit către Sft.Gheorghe în zori. Pe drum în apropiere de Com. Moacșa tov. TOTH GÉZA s'a așezat la volanul mașinei, deși era interzis și gonind cu viteză mare, a trecut peste o prismă de pietriș, mașina răsturnându-se. Tov. TOTH GÉZA s-a ales cu o rană la mușchiul piciorului, iar ceilalți cu mici leziuni, în schimb mașina a suferit stricăciuni la caroserie. Reparația mașinei a costat 40.000 lei. Peste câteva zile tov. TOTH a spus că această sumă să fie achitată din banii colectați. Tov. Albert Iosif resp.ad-tiv i-a spus că pentru aceasta trebuie o hotărâre a biroului. Discutând despre aceasta cu tov. Albert Iosif, fiind de față și tov. secretar Schüssler Carol, tov. Albert a spus: "Nu-mi place afacerea aceasta cu TOTH, lăsați-mă în pace căci și înmormântarea lui Szöke ne-a costat 12.000 lei, adresându-se mie care eram în comisia de ordonare a banilor, ca să aprob plata sumei, l-am luat pe tov. TOTH la o parte și i-am spus că aceste sume nu s'au colectat pentru el, ci pentru înzestrarea gospodăriei. I-am atras atenția că are și salariul de deputat și ar putea plăti în rate. El a consimțit la aceasta și după cum știu, latura bănească nu s-a mai discutat în birou, ci numai cea disciplinară. Mai târziu și C.C. al PMR a trimis o comisie, care a cercetat acest caz. Știu că odată tov. TOTH a plătit 20.000 lei, cu restul nu știu ce s-a făcut; cert este însă că

234

cert este însă, că din cele 80.000 lei nu s'a cheltuit nici un ban în acest scop.

Nu este adevărat că din cauza atitudinii mele ferme isgonit de tov. TOTH și am fost scos mai târziu din activ, căci aceasta s-a făcut la cererea mea, îmbolnăvind-mă cu nervi din cauza muncii excesive, pierzând încrederea în mine, pentru greșelile din trecut, din care cauză am fost exclus din Partid.

2. Înaintea inaugurării, agitatorii mi-au atras atenția că în gospodărie vor fi primiți chiaburii vitéz Ferencz Károly și Kiss Kelemen fost manist și speculant de lemne și alții. Am sesizat aceasta biroului, sub Notă Informativă și i-am atras atenția și tov. TOTH GÉZA, că aceasta este o contradicție cu linia trasată de Rezoluția din 3-5 Martie. Totuși TOTH mi-a spus că știe de aceasta, dar atitudinea țărănilor din comună este șovăitoare și întărerea lor în gospodărie va atrage și pe șovăitorii. "Voi avea timp după aceea să-i excludem din gospodărie", - încheie tov. TOTH și după cum am falta peste câteva luni într'adevăr au fost demasați și excluși.

3. Nu știu dacă tov. TOTH a primit din mobilele CASBI, știu însă din zvonuri, că din acestea au primit mulți conducători politici din Sft. Gheorghe. În 1947 știu că s'a dat și pentru mobilarea locuinței tov. secretar, care avea drept la locuință. În această privință ar putea da lămuriri tov. Nagy Victor deputat și tov. Kisgyörgy Tomáș președintele Comitetului Executiv al Sfatului Popular Regional Sft. Gheorghe, tov. Kovacs Francisc președintele U.R.C.T.C. din Sft. Gheorghe și alți activiști din acele vremuri.

Vasile Luca avea o foarte mare popularitate și influență în Jud. Treiscaune, fiind un foarte bun orator care capta masele. Din această cauză tov. TOTH GÉZA, care îi este frate vitreg, a cam fost crușat cu critica și îi se trecea multe cu vederea.

Era un tovarăș energic uneori dictatorial, dar fiind o fire deschisă, mereu zâmbitor și glumeț, era simpatizat de activiști

235

Nu pot concluda precis dacă abaterile sale de stânga și de dreapta, se datoresc nivelului său ideologic slab dezvoltat sau le-a făcut conștient, ca unul din purtătorii liniei anti-marxiste, antipartemice și antitotale ale lui Vasile Luca, întrucât nu eram membru de birou, ci numai un executant al hotărârilor acestuia, ca un activist de resort ce am fost.

Având în vedere că în familia Luca există un dezvoltat familiarism, consider că și astăzi tov. TOTH GÉZA este un adept al lui Vasile Luca și este cazul de a i se aplica măsurile statutare.

Oracol Stalin la 12 Iulie 1952

Vasile Toth

DECLARAȚIE.

Subsemnata Sandor Eva, membru in P.M.R. din 1945, dau urmasarea declaratie despre anii 1949 - 1950, cand secretarul Comitetului Judetean a fost Schusler Carol, Toth Geza, iar resp. ad-tiv a fost tov. Albert Iosif.

In acest timp, adic* in 1949 am fost scos* din productie si repartizat* in sectia ad-tiv*, primadat* ca caserit*, iar mai tarziu ca contabil*.

Atitudinea lui Toth Geza deja atunci a fost nejust*, au tinut leg*tur* strans* impreun* cu tov. Albert Iosif cu proprietarii de spitale din Tg. S*o esc si anume cu Dr. Szabo, Dr. Friedman si Dr. Kovacs. Nu a existat cel puțin o s*pt*man* cand nu s'ar fi dus cu masina Partidului, cu benzina Partidului la Tg. S*oesc, unde nu ar fi chefut impreun* cu fostii proprietari de spitale ar*tat* mai sus. Chefurile au durat pan* dimineata sau noaptea tarziu si in multe cazuri au venit imb*tați acas*. Sfarșitul unei astfel de petreceri a fost ca Toth Geza a scos volanul din mana soferului aloga Mihai, el a condus masina in stare de ebrietate si intrand intr'un stalp s'au r*sturnat si masina s'a stricat de tot, adic* s'a produs carambol.

In acest timp, adic* in 1949 a fost preg*tit* GAC. la comuna Turia pentru inaugurare. In oras cat si printre activistii s'a f*cut strângerea de bani, in cinstea inaugur*rii GAC., deoarece in județ aceea* a fost prima Gospod*rie colectiv*.

Dup* inaugurare au a mai r*mas din banii adunati si tov. Albert a achitat* pentru repararea masinei, care a fost distrus* de Toth Geza, 20-30.000 lei, nu mai țiu minte precis suma.

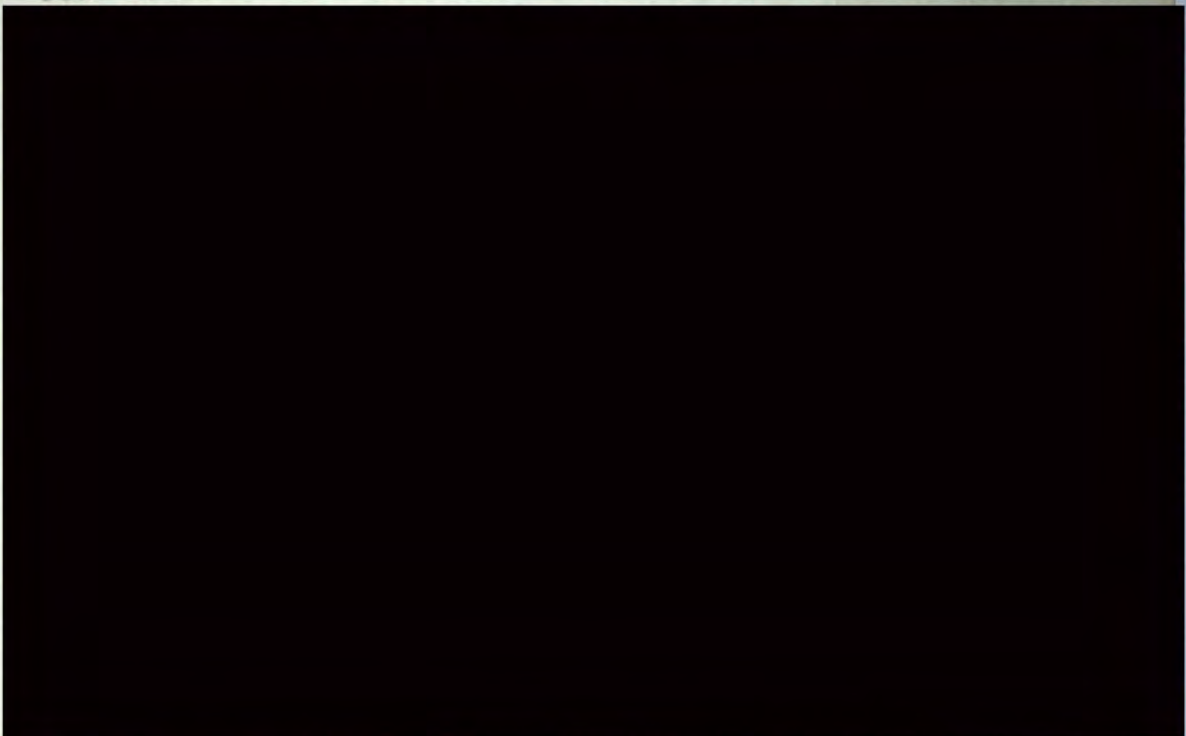
Pentru inaugurarea GAC. a fost ins*reint* tov. Izsak Adisla, care in prezent este resp. de cadre la DCA. Când eu i-am adus la cunoștința c* s'a luat din banii, a intrat la Toth Geza si circa o or*, o or* si jum*tate s'au certat, chiar țipând. Când tov. Izsak a ieșit Toth Geza l-a chemat pe Albert Iosif și l-a f*cut r*spunz*tor ca eu cu ce drept i-am ar*tat c* c*ți bani au fost scosi pentru repararea masinei. Dup* aceasta a intrat Albert si pe mine m'a certat, intr'aga fel ca tot* ziua stând la g* cass* am plâns. Asta a auzit si tov. Gall Eugen, activist la Com. Reg. de Partid.

Tot in acest timp Schusler Carol, fost secretar județean, impreun* cu Toth Geza și tov. Albert Iosif au dat dispoziția ca camionul s* plece la Cernatu ca s* aduc* de acolo o cass* de fier. Cu camionul a plecat tov. Simon Ioan sofer și Gall Eugen fostul intendent al Com. Jud. de Partid. Sfatul Popular nu a vrut elibereze

237

cassa de fier, fiindcă aceea a fost al unui moșier. Dar când au plecat a doua oară după ea, cassa a fost dată, a fost adusă la sediu a fost adus un descuietor de cassă Stefan din Borosneul, cât și lăcătușul Boros Alexandru, cari au descuiat cassa, când cassa s-a deschis toată lumea a fost trimisă afară din birou, numai Schusler Carol, Toth Geza și Albert Iosif au rămas înăuntru. Cui s-a deschis cassa s-au văzut obiecte împachetate în hârtie de mătase, dar ce a fost înăuntru nu am putut constata.

După sarcina primită de la Albert Iosif și Toth Geza a trebuit ca să aranjez o cameră de oaspeți pentru Luca Vasile, care a fost compusă din următoarele mobile și care când Toth Geza s-a mutat le-a dus la București, cu toate că i s-a spus că să nu le ducă, fiindcă în majoritate a fost proprietatea Partidului : 2 buc. dulapuri cu furnir, un pat de două persoane cu noptiere înăuntru și cu saltele, 1 toaletă, 1 recamier, 1 scaun de toaletă, 2 fotolii, 1 buc. masă rotundă, 1 buc. covor de sufragerie din lână, 5 buc. covoare persiene, 7 buc. cuniere, 2 fețe de perne, 2 plapome cu cearceafuri, 1 fațetă de masă, 1 buc. perdele, 2 buc. perdele, cât și un pian care a fost la o muncitoare de la fabrica Textila și care a fost luat cu forță de la ea de tov. Albert, când muncitoarea a făcut scandal, a fost dată afară din serviciu.

În afară de asta la Varga Gavril sunt următoarele bucătări de mobile care sunt arătate în procesele verbale alăturate.

Afară de asta Schuler când a plecat a dus cu el mobilier complet de bucatărie, sufragerie și dormitor, cât și trei buc. covoare persiene, care a fost proprietatea Partidului.

În afară de asta asemenea mobilier se găsește la Szabo Anton, care lucrează la Ministerul de Externe, Lajosak Iuliu fost secretar județean, la Sala Martin, care lucrează la Com. Reg. de Partid, la Boros Bela activist la Raionul Tg. Săcuiesc, Matas Grigore activist local, Olah Iosif angajat la URCC local, la Pascu Vasile

VB

director la DCA, la Kerekés Coloman directorul Sovrom Transport din localitate, Szabo Bela fost activist județean, în prezent aparține l la armată, dar nu știu unde se află, la Dei Ioan funcționar la Banca de stat, care în acel timp a fost activist la UTM., cât și la Szabo Iosif director la Alimentara.

În afară de mobilierul arătat mai sus s'ia dus mult, circa 3-4 canioane la casa de odihnă de la Lacul Regu, iar când au primit bugetul de la Comitetul Central, la dispoziția tov. Albert mobilierul a fost distrus.

Ce fel de mobilier se găsește la tovarășii de mai sus, am situație despre ele.

Sf. Gheorghe, la 18 Iulie 1952.

ss. Sandor Eva.

Pentru Comitetul
de la Ștefan
Președ. Balazs de Partid
et. Stalin

839

DECLARAȚIE

Subsemnatul Antal Stefan locuitor in orașul Tg.Secuesc membru PMR dau următoarea declarație despre Toth Endre locuitor din Lemnia și despre atitudinea lui. L-a cunoscut in Ianuarie 1949 când in țara noastră vechea poliție a fost înlocuită cu miliția și Toth Endre a fost unul din embri din miliție, in ce calitate asta nu știu, căci a umblat civil in acel timp și a fost secretarul organizației de bază Nr.3 cartier. In cadrul organizației de bază am organizat studierea istoriei Partidului Comunist /b/, unde au participat membrii mai desvoltați ai organizației de bază. Unul dintre membrii de predare al cercului a fost Szoke Emeric, ca tãmplar mic meserias și a trecut din PSD la unificare. Cu ocazia predării membrii s-au strãns și am așteptat pe tov. Szoke ca sa înceapã predarea. După o așteptare de mai multe ore, cei prezenți au început să fie nerãbdatori și s-au dus ca să vază de ce întârzie tovarășul care trebuie să predeași atunci am auzit că venind a intrat într-un restaurant unde s-a întâlnit cu Toth Endre și Hosszu Ioan care făcea serviciu la Securitate ca locotenent cari petreceau acolo. Toth l-a chemat afarã pe Szoke și l-a darãmat pe pãmant pe urma s-a suit pe el calcãnd in picioare și grav ranit acesta a fost transportat la spital, unde a doua zi a și murit.

Aceasta întâmplare a facut ca sa se revolte masele și o neîncredere iașã de miliția nou organizatã, in cadrul organizației de bazã nu am putut prelucra misiunea miliției, care atunci a fost la ordinea de zi din cauza revoltarii membrilor. Tot in acest timp mai mulți din locuitorii orașului au fost duși la miliție și batuți grozav, pentru ca nu aveau asupra lor buletinul de birou populației aceasta s-a întâmpnat și pe strada.

In legãtura cu moartea lui Szoke și cu celelalte incidente întâmpnate, cu secretarul de Partid din acel timp tov. Olah Iosif am strãns declarații de la oameni, cu scopul ca acelea le vom inainta serviciului de cadre din Comitetului de Partid Județean.

In seara acela a venit afarã cu mașina tov. Szabo Anton de la serviciul de cadre Județean, care in prezent lucreazã la Ministeriile Externe ca sa faca unele observari in legãtura cu manifestațiile masei din cauza celor întâmpnate. Vãzãnd ca am strãns declarații, revoltat a strigat la mine: No ce s-a întâmpnat, care nu aveți aiceva de lucru, daca a fost bătut un bandit, pentru asta nu se oprește tremur de brãțu, tovarășul Toth știe pentru ce a facut, duceți-vã și faceți-vã treaba voastrã, cu care eu am plecat acasã și am facut treabamea. Declarațiile au rãmas la tov. Olah și ca ce s-a întâmpnat cu ele asta nu știu. Si dupã aceia de mai multe ori am trimis declarații despre devierile lui Toth Endre, dar cred cã acestea au fost nimic de serviciul de cadre din acel timp, căci cercetãri nu s-au facut.

Asta cred, cã atunci a fost Szabo Antal la Secția de cadre, care a locuit împreunã cu Toth Géza într-o casã in Sft.Gheorgh și a fost format un familiarizm adãnc intre ei. Pe acest Szabo Antal il cunosc ca pe un funcționar carierist, care s-a grãbit să ajungã cãt mai sus și se punea bine cu aceștia Toth Géza și Toth Endre și i.a reușit ca să protejeze pe toatã familia lui la Comitetul Județean de atunci, care aproape toate verificãrea a stat din familia lui Szabo. I-a reușit ca să numeasã și pe tatãl lui ca director muncitor, care in regimul trecut a fost suprãveghetor de muncitori și cel mai de încredere om al directorului, care a facut oare cari nemulțumiri intre muncitori, știind cã in trecut a fost ca suprãveghetor și azi s-a facut mare director.

Totodată Tov. Szanton Anton ca activist județean și tov. Albert Iosif mai repede ținea legătură la Tg. Secușca cu Dr. Fridman ca cu organizația de Partid al plășii. Dr. Fridman a fost mai repede informat despre problemele partidului ca organizația de Plasă a Partidului. Când soseau la Plasă mașina se oprea în fața lui Fridman și când au terminat la plasă, tot la Fridman au încheiat lucrările lângă masa cu vin.

Partidul a demascată machinațiunile lui Fridman din trecut și cele din prezent și l-a exclus din rândul membrilor de partid cu ocazia verificărilor, dar și după aceasta tov. Albert Iosif ține legătura cu acesta nu știu dacă în chestiuni oficiale, sau numai prin prietenia veche le mai leagă, atâta însă știu, că este informat cu multe probleme din acelea, da care nu ar avea voie să știe. De exemplu: cine a dat referință despre el, și pentru ce a fost exclus din partid.

Ași vedea de bine ca tovarășul Albert Iosif ca președintele Sfatului Popular Regional ar intrerupe legăturile sale cu acest nemernic căci nu este incidental că ~~partidul~~ Partidul se interesează de diferitele probleme.

Tg. Secușca la 18 .VII.1952.

Trăiască P.M.R.

Pentru conformitate

Gheorghe Ștefan

Președ. Coleg. de Partid.

or. Stalin

ss. Antal Ștefan

Sedinta din 17.6.52 - Reg. Stalin - publicarea Hotararii Plenarii CC

241

Luca Vasile a protejat pe două elemente dubioase, Nagy Victor și Szabo Bela, care sunt deputați în Marea Adunare Națională și i-a ridicat în posturi de răspundere la București. Tovarășa Csibi cere ca aceștia să fie trimiși înapoi în producție.

- 5 -

Szabo Bela

Tovarășul Mureșan Ioan, președintele Centrocop-ului, Regiunea Stalin, arată că el a propus scoaterea unor elemente dubioase din cooperatie, tovarășul Szabo dela Centrala București a spus că nu este de acord cu scoaterea lor, atunci tovarășul Mureșan l-a chemat ca să meargă cu el la Comitetul Regional de Partid pentru a clarifica situația acestora, însă acest Szabo a spus că el nu merge acolo, ci va merge la Luca Vasile.

DECLARAȚIE

Libro B.
242

Subsemnatul Albert Iosif, Președintele Sfatului Popular al Regiunii Stalin, membru de Partid din anul 1945, prin prezenta dau următoarea declarație, asupra următorilor:

1. Il cunosc personal pe Vasile Luca din anul 1949 luna Mai, cu ocazia inaugurării Sediului de Partid al fostei Județene P.M.R. din orașul Sft. Gheorghe, unde l-am văzut pentru prima oară personal.

Cu această ocazie am vorbit cu el ca membru în Biroul Județean și ca toți membrii din Biroul Județean cca. 5 minute, de atunci nu am mai vorbit cu el până la prima Sesiune al Sfatului Regional din Decembrie 1950.-

Cu ocazia Sesiunii când a ținut discurs el personal, am auzit următoarele: "Sfaturile Populare trebuie să aibe grije ca nu cumva să se strecoare elemente necorespunzătoare, pentru că nu ori ce cișmar poate să fie în cadrul Secțiunii Financiare, fiindcă sunt o serie de elemente cari ocupă posturi de răspundere și procedează ca cocoșul când răsie în grămada de gunoi".-

În 1946, am fost ales ca secretar de Plasă în fosta Plasă Tg. Suceșc, unde am activat până în anul 1948 luna Mai și în acest timp am observat următoarele despre Vasile Luca: aproape în fiecare săptămână în timpul verii și chiar în timpul iernii a venit în Raionul Tg. Suceșc ori la pescuit, ori la vânat, unde vânatul deja a fost organizat. Acest lucru a fost organizat de următoarele persoane: Mocsary Ernest fost primar al orașului Tg. Suceșc, Konya Blaziu fost fabricant de oțet, Török Andor fost mare deponitar de spirit și alcool frații Becasii mari moșieri din comuna Dalnic, Peterffi din Covasna fost mare fabricant de postav, la fel și Hadnagy fost fabricant de postav. Cu acești oameni se ducea la vânat și la pescuit. Odată cât știu eu a luat masa în comuna Dalnic la fostul moșier Betăci, de multe ori chiar a dormit și la Tg. Suceșc la Mocsary Ernest.

În acest timp am stat eu la Tg. Suceșc ca Secretar de Plasă, niciodată nu a fost în sediul Partidului și nu s-a interesat despre munca de Partid care a dus-o activității în această Plasă, dar nu a stat de vorbă niciodată cu nici unul.-

II. Despre frații lui Vasile Luca:

1. Toth Geza, fost Președinte al Comisiei de Reformă Agrară din fostul Județ Trei Scameș din 1944 toamna și până în 1946 până la alegeri, fost președinte al Uniunii Populare Maghiare dela alegeri 1946 până în 1948 toamna, fost secretar adjunct al Județenei de Partid Trei Scameș din 1948 toamna până la Raionare 1950 toamna.-

L-am cunoscut pe Toth Geza personal în anul 1946 cu ocazia alegerilor când a fost el candidat ca deputat în Marea Adunare Națională pe linia U.P.M.-

Înainte de aceasta el a activat pe linie politico-economică ca președinte al Reformei Agrare în Comisia VI-a cu sediul la Sft. Gheorghe, care Comisie a avut menirea de-a face reforma agrară și de a împărtăși cu pășant pe țărâna sârăc, aici a avut următoarele abateri:

Pășantul care a fost împărțit între țărâna sârăc din raionul Tg. Suceșc n'a fost împărțit just, deoarece fostii moșieri cum a fost baronul Apor Peter din comuna Turia, Rakosi Morit; fost fabricant de spirt, Toth Ede fost fabricant de spirt, ambii din Tg. Suceșc, familia Sinkovici din comuna Catalina, familia Betăci din comuna Dalnic, cari au avut moșii și pășanturile lor au fost împărțit între țărâna sârăc a fost dat înapoi la ei.-

Țărânii sârăci au venit cu o serie de reclamații la sediul Partidului cu hârtie în mână eliberat odată dela Comisia VI-a dela Sft. Gheorghe, odată dela București, că pășantul trebuie să se dea înapoi la fostii proprietari, președintele subcomisiei în orașul Tg. Suceșc, Comisia de Plasă al cărui președinte a fost Barthos Miklos, de rep-

243

tate ori a fost chemat la Partid și scuturat care sunt cauzele c^ă, noșterii primesc p^{re}menturile înapoi, r^ăspunsul a fost scurt din partea lui Barthos Miklos, c^ă tov. Toth Geza președintele Comisiei a VI-a din Sft. Gheorghe a aprobat.-

Puteam spune mai mult decât 50 % noi nu am l^ăsat ca s^ă dea p^{re}mentul înapoi, chiar și un primit titlul de împr^opriet^ărire.-

Un alt caz, c^ăt timp a fost președinte al UPM n^ă a dus o munc^ă politic^ă conform liniei trasate de Partid, pe întreaga linie a Plasei Tg. S^ăcuesc în ceea ce privește UPM a fost un împr^ociuitorism față de d^omnul de clas^ă, care ne-a îngreunat pe noi în munca noastră. În timp de doi ani de zile c^ăt timp am fost secretar de Plas^ă, dac^ă a fost de dou^ă ori la Partid, a fost ar^ătat lui acest lucru, raportat la Județean^ă, unde dup^ă aceea noi am fost muștrați c^ă noi nu ne pricepem la munca politic^ă și s^ă mi ne b^ăg^ăm în problema t^{ra}ranilor.-

În 1948 când am fost ales ca membru în Biroul Județean trebu^ă s^ă amintesc c^ă, înainte de a fi ales în Biroul Județean am fost mutat din Tg. S^ăcuesc la Someșul la Sft. Gheorghe din cauz^ă c^ă nu m^ă am putut înțelege cu Toth Geza, chiar și nici cu Sch^uszler care a fost prim secretar, acest lucru l-am ar^ătat la C.C. probabil c^ă a fost cercetat c^ăci dup^ă 2 luni de zile am fost din nou numit ca activist de Partid ca resp. al Secției Administrative la Județean^ă.-

În același timp a fost numit și Toth Geza ca secretar adjunct al Județenei Trei Scane și cu problemele agrare. În acest birou am activat 12 luni. În acest timp am constatat urm^ătoarele: pe care pot s^ă le confirm și foștii membri în Birou:

Toth Geza ca secretar Adjunct nici odat^ă nu a avut o comportare tov^ăr^ășească, partenic^ă, a fost brutal, dictatorial, i-a criticat pe toți cu o critic^ă distructiv^ă, în special când a fost el criticat de noi, c^ă atitudinea pe care o are el nu-i partenic^ă, mai ales c^ă el a urmat o școal^ă de Partid de 6 luni, care s^ă a dovedit în felul urm^ător: la el nu a existat cine-i chiabur și cine nu-i, în special bog^ătașii, noșterii, cu care a fost el personal prieten cum de exemplu fiul lui baronul Apert Peter, baron Apert Csaba a fost servus cu el, Kovacsmai Geber noșter de la Anghelug și o serie de chiaburi din comun^ă și în special cei din Raionul Tg. S^ăcuesc, acești oameni așa ușa în sediul Partidului ca la ei acas^ă.-

La fel a continuat și aicea bețiile și chefurile, care de multe ori i-au fost arătate lui ca să se astâmpere. Un caz concret: cu ocazia organizării GAC, din comuna Turia, care a durat aproape 3 luni de zile, într-o zi așa s'a îmbătat el care a condus mașina Skoda în comuna Bresteghin pe asfalt a răsturnat-o și a stricat-o complet, care reparație a costat 43.000 de mii lei care sunt a fost oprit din salariul lui și al lui prim secretar forțat, pentru aceasta prim secretarul a vrut să aresteze pe soferul Baloga Mihai și pe mine să a bătut el noi am sabotat pe tov. Secretar adjuncț Toth Geza ca să-și rupă gâtul. Cu această ocazie a fost cu el deputatul Nagy Victor și amândoi au fost transportați la spital din comuna Bresteghin pentru operație.-

A susținut pe Becsei Pal fostul președinte al Partidului Social Democrat, profesor de liceu, a susținut pe Miko Miklos fost șeful Sect. de învățământ al Județului Trei Scaune, prin acești oameni a făcut o serie de jonglerii în ceea ce privește plasarea cadrelor didactice [redacted]

Cu ocazia clădirii școlii din comuna Lemnia care a fost clădit și finanțat de Vasile Luca, condus de Ing. Passonyi, Toth Geza și Toth Andre, ca informativ a fost întrebat în ședința de Birou, cât costă această construcție? el a spus că peste 20 milioane lei, în 1948/1949 și a fost arătat că această construcție costă cam scump și trebuie verificat, chiar personal de mine a fost arătat de multe ori, niciodată nu a lăsat să fie introdus o verificare.-

În repetate rânduri a accentuat categoric, că o să dea afară din Partid pe Szabo Frank Ioan, pe Kovacs Ferent, pe mine și pe Pascu Vasile, ceea ce s'a și întâmplat, Szabo Frank a fost trimis la școală, Kovacs Ferent a fost dat afară pus în producție, pe mine m'a mutat la Ciuc în toamna lui 1949, iar Pascu Vasile aproape a mai rămas un an de zile acolo după care a fost dat și el afară.-

După exproprierea moșierilor în anul 1949 primăvara, toți moșierii au fost transportați la sediul Județean la Sft. Gheorghe după ce o parte din ei au fost plasați în serviciu, caz concret Rakosi și Morit fabricant de spirit inginer bătrân a fost plasat la fabrica Textila Sft. Gheorghe, baro Apert Csaba a fost plasat la Derubau, care executa construcția de șosea între Prejmer și până la comuna Brețcu Betăci fost moșier la fel la această construcție a fost plasat, Peterffi fost fabricant la Covasna a fost plasat la Minister.

La naționalizarea caselor din orașul Sf. Gheorghe și Tg. Mucuseș s'a constatat o serie de devieri chiar abateri, c'locarea legii și a Decretului 92 în mod grosolan, pentru c' s'a l'sat o serie de case naționalizate în frunte cu Președintele Raionului Kissgyörgy Tamás, cazul concret: fost sediul Județean PNR care putea sice c' este cel mai mare bloc din orașul Sf. Gheorghe, fostul proprietar un moșier n'a fost naționalizat, fost casa lui Dr. Fogolán Cristof unde este actual sediul PNR, nu a fost naționalizat, care se datează dreptele faptului prieteniei ce a fost între ei.

În urma nouilor propuneri pe care le-a făcut Sfatul Popular Regional, se dovedește c' a fost propus din orașul Sf. Gheorghe peste 40 de case mari, la Tg. Mucuseș peste 35 și la Covasna 23. Aceste case s'au executat atunci când a fost prima naționalizare, clasa muncitoare și Statul avea venituri, însă având în vedere c' ele nu au fost executate Statul a avut pierderi mari.

La nouile propuneri am b'gat în Decretul 92 pentru Naționalizare vila din Tugnad B'ni al fratelui pe care-l cheam' Varga, fost funcționar la CFR. Pentru acest lucru am primit observație din partea familiei, chiar și din partea Secției Organizatorice, unde m'a făcut atent, c' nu este politic c' am făcut acest lucru și a fost propus ca s'-'l scoat de pe list', fiindc' era vorba de fratele lui Luca, eu am spus categoric, c' nu scoat și nu am scos, însă am întrebât de unde a putut ca s' fac' el o vil' cu 12 camere de locuit la Tugnad B'ni lâng' drumul principal și a făcut exploatare prin acest mijloc când alți funcționari CFR-ietii în aceeași branș' nu avea ce s' a'face. Pentru aceasta m'a făcut atent și tov. Colonel Patriciu. Acest caz s'a întâmplat în prim'vara anului 1951.

Referitor la Reforma Agrară: Toth Geza ca președintele al Comisiei a VI-a care a dat o serie de p'm'nturi înapoi la foștii proprietari, moșieri, dau urm'toarele date:

În cât timp am fost secretar de plas' la Tg. Mucuseș, am putut salva 1904 ha. din care 1293 ha. și 12 arii arabii, 611 ha. și 47 arii faneat' la 2626 de familii. Cel puțin dela stătea persoane a fost luat p'm'ntul înapoi dela care nu s'au dat date concrete.

Un alt caz, la Raionul Sf. Gheorghe 2100 ha. arabii și 351 ha. faneat', la 3155 de persoane. Aceste cifre dovedesc c' ambele 2 raioane a fostului Județ Trei Scaune a r'm'as în m'na ț'r'nimii s'-'raze 4355 ha. la 5581 de persoane, atunci se naște întrebarea dac' a lucrat el cinstit ? și se dovedește activitatea lui dela început cum a decurs Reforma Agrară în Județul Trei Scaune.

Sau la clasarea chiburilor, în fostul Județ Trei Scaune la raioane a fost 280 de chiburi, în 1951 noi am m'rit la 472 fiindc' am observat c' această verificare a fost făcut' în mod greșit, iar în 1952 această cifr' a crescut cu 565 de chiburi. Apoi c' în prezent în fostul Județ Trei Scaune la ambele dou' raioane Tg. Mucuseș și Sf. Gheorghe la ora actual' avem 1519 chiburi, aceste cifre dovedesc politica ț'r'nească care a dus-o Toth Geza personal împreună cu cumnatul s'au fost prim secretar.

Vreau ca s' ar't c' la această acțiune mai mult decât sigur a luat parte și fostul prefect Nagy Victor, deputat în Marea Adunare Națională, Szabo Bertó deputat în Marea Adunare fost secretar al Partidului Social Democrat din Trei Scaune.

Vreau s' ar't și veniturile oficiale care le-a avut Toth Geza din partea Județului PNR unde a fost el secretar adjunct a primit lunar 23.000 lei, care a primit din 1948 toamna p'n' la raioane plus 20.000 lei ca deputat în Marea Adunare Națională lunar.

Schusler Carol, a primit 26.000 lei lunar, Nagy Victor ca Prefect peste 20.000 lei, iar ca deputat in Marea Adunare Nationala tot 20.000 lei, deci aveau bani de unde sa faca chefuri.

Varga Gabor, fratele lui Luca si Toth Geza, care a fost Comandantul fostei Politii a Judetului Trei Scane, iar dupa aceea a fost numit ca Comandant al Securitatii din fostul Judet Trei Scane cu gradul de maior, care a tinut legaturi stranse in raionul Tg. Suceasa cu Dr. K. Kovacs Stefan, care a fost primar in era maghiara /Polgarnes-ter/, care acest om cand a venit Armata Sovietica a evacuat orasul Tg. Suceasa si a pus pe drumuri o serie de nenorociti de familie, o trusa acasa cu un moral secat, sau Dr. Fekete Andrei, tot din Tg. Suceasa, sau Izsak Arpad din Sft. Gheorghe fost mare comerciant de cereale /futura/, acest om a fost personal omul lui si informatorul lui, care stie tot orasul Sft. Gheorghe, astazi este angajat la Baza de Receptie tot la Sft. Gheorghe.-

In ceea ce priveste cumnatul lui Schusler Carol, pe care l-am cunoscut in 1948 cand a fost numit ca secretar Județean, acest om la fel a avut o atitudine ca Toth Geza. Mentalitatea personala a dat dovada dela inceput ca nu a fost combativ si chiar asa a si crescut cadrele care au fost sub mana lui.-

Ceea ce priveste combativitatea lui o caracterizez in felul urmator: cazul concret, cu ocazia expropriarii mozierilor cari cand au fost transportati in 1949, majoritatea din ei au fost plasati in diferite servicii, care au aratat si la activitatea lui Toth Geza.

Cu ocazia inventarierii la inventarul viu si mort o serie de lucruri in special freccouri si aur, argint, impreuna cu Directorii sau responsabilii pe care i-a numit ei personal la mozierii, a fost transportat la el in birou. Intr-o zi cand a strans o serie de lucruri de aur si argint, a dat ordin la un director nu stiu din care comuna, ca sa aduca la Partid o cască de fier, aceasta cască de fier cand a fost transportata la Partid cu crupa sau macina nu stiu, insa atat stiu ca mi-a dat ordin sa deschid cassa ca sa pot sa bag lucrurile de aur in el, motivand ca cheia dela cassa a fost pierduta sau de mozieri sau cu ocazia inventarierii. Eu am chemat un locuitor pe locuitorul Csomos, care a fost strungar la Atelierul Partidului, asta nu a putut sa descopere si a chemat un alt locuitor nu stiu cum il cheama, care s-a chinat aproape doua zile si nu a putut sa descopere, a trebuit ca sa taie, insa cand a deschis in cassa nu a gasit nimic, a fost gol, ceva acte au fost in cassa. Am facut atent nu-i sa nimeni si nu-i politie ca sa faca acest lucru, sigur, trebuia ca sa cheme pe cineva din birou acolo, ceea ce nici nu a luat in considerare. In tot cazul la el in birou a tinut o serie de lucruri de aur pe care l-a aratat aproape la fiecare. Ce s-a intamplat cu aceste lucruri nu stiu unde au fost trimise sau ce a facut cu el, despre aceasta Birou nici odata nu a fost incunoscintat.-

Acest Schusler a avut o mașină de turism, care l-a avut prin omul lui la Sfatul Popular Raional Tg. Suceșc înainte de Raionare cu 150.000 lei. Acest om care a făcut această tranzacție cu Sfatul Popular Tg. Suceșc a fost secretar de Plasă la Tg. Suceșc, el l-a adus din județul Tg. Mureș unde a fost el prețor.-

La raionare când am fost numit ca secretar Regional am tras la răspundere, cum ai îndrăznit ca să vinzi această mașină la Sfat pentru 150.000 lei, el a răspuns că nu a vândut cu 150.000 lei, ci cu 100.000 lei, însă chitanța semnată de el este făcută pentru 150.000 lei, care bani de fapt nu au fost luați din casa Sfatului, însă mai prost, banii au fost strâni de la fiecare comună, nu se știe cât a strâns fiindcă nu este o urmă. Acest fapt am dat în 1950 toamna și în 1951 primăvara la Comitetul Central pentru cercetare.-

Vreau ca să amintesc că, de la moșieri o serie de lucruri a dus la el acasă, frăscouri și covoare persiene, care lucruri de fapt trebuia să le dea înapoi la Partid, însă din informații când s'a mutat la București le-a luat cu el, la fel și Toth Geza când s'a mutat de la Sft. Gheorghe o serie de lucruri le-a dus cu el.-

Schusler și Toth Geza amândoi a ținut legătură strânsă cu fost moșierul Kovasznai de la Anghelug, care a fost la ei de multe ori chiar și ei au fost la Covasna. Când a fost întrebat: "dece ții legătură cu moșierii? a răspuns: nu ne pricepem la munca politică, noi nu știm cum să organizăm gospodărie colectivă, ca în Trei Scame după atmosfera ce a fost creiată în jurul GAC bine înțeles după analiza lor, numai prin acești oameni se poate crea. Oamenii aceștia au fost cheia satului.-

N'as putea să spun care a fost cauza, însă probabil el a sistat că la sfârșit nu o să fie bine, s'a însurat din familia Luca a luat ca nevastă pe sora lui Luca cu trei copii.-

Vasile Luca de câte ori a venit la Sft. Gheorghe a dormit la Toth Geza, iar excorta la Partid. Aici în seara aceea a fost întâlnire cu toată familia, plus cei invitați Nagy Victor, Szabo Bertii, Schusler Carol, Varga Gabor, chiar și câteodată Kisgyörgy Tamás.

Ce au discutat acolo nu se știe, însă peste câteva zile totuși s'a aflat ceva din gura lui Schusler, sau Toth Geza sau Nagy Victor, cari spuneau, în special Toth Geza, "iar ne-a mustruit bătăranul" Căcece privește s'a procedat prost cu X cu Y, care au fost contat ca dușman de clasă, probabil că ei au discutat între ei acolo despre planul lor pe care mi l-a acceptat Vasile Luca, sau ei a cerut informații de la el, însă este un lucru sigur, că noi când am considerat anumite lucruri sau am avut părerea despre anumite persoane din județ, ei au spus să ținem din gură fiindcă nu avem dreptate, fiindcă bătăranul chiar așezat așa spus, cum trebuie procedat în problema țărănișii, mai ales în problema micilor meseriași și în problema cooperativelor, în care problema specialiștii a fost: Toth Geza, Szabo Bertii, Nagy Victor, Kisgyörgy Tamás și Schusler Carol. Acel Kisgyörgy Tamás care până în 1950 a fost președinte al Micilor meseriași din orașul Sft. Gheorghe.-

Atât e sigur că aceste 4 persoane, pe care i-am amintit mai sus a ținut toate problemele politico-economice în județul Trei Scame a lucrat în mod secret și a subapreciat munca activiștilor care nu au fost de aceeași părere cu el, chiar și a urmărit activitatea lor și a scos din muncă sau a pus la muncă mai jos, sau mutat în altă parte în mod diplomat.-

Vreau ca s' amintesc, s'car c' a fost un informator lang' Birou Județean tov. Safta George, informatiile care le-a f'cut c'tre Comitetul Central, Biroul Județean niciodat' nu a avut cunoștiinț' despre acest lucru. Acest lucru l-a ținut în mână Schuster Carol, Toth Geza și Safta George.-

Vreau ca s' amintesc, anumite aspecte care au fost în Regiunea noastră, în special în leg'tur' cu devierile de dreapta, pe care noi le-am v'zut îns' nu am știut care sunt cauzele, pe care cu personal le-am sesizat la Președintele Regional Vasile Jiga, care le voia ar'ta concret după cum urmează:

La Reforma B'neasc', în mediul rural din Regiunea noastră 64.477 ț'rani s'raci, 32.335 ț'rani mijlocasi, 6.300 chiburi și 8092 membrii în școala au schimbat 1.141.128 lei, care se dovedește c' ț'rani a ținut bani în mână și pe care noi dac' analiz'm bine din cifrele sus amintite, ț'rani s'raci nu au avut bani, membrii din școala cifra este foarte mică, r'măne numai chiburi care au avut bani și ț'rani mijlocasi mai puțin. Ceeace înseamnă c' această sumă enormă a avut-o în mână chiburii, contra acestei sume las schimb ei au primit 5.991.641 lei buni, lei noi, lei stabilizați. Aceasta a fost politica ț'r'neasc' în Regiunea noastră.-

În lunile Octombrie, Noiembrie și Decembrie, în urma instrucțiunilor primite de la fostă conducere a Ministerului de Finanțe s'a activat încasarea impozitelor ajungându-se astfel ca după Reforma b'neasc' o parte din chiburime în loc s' și plătească impozitele în lei noi, ei deveniser' creditori statului.-

În sectorul Cooperatist nu s'a realizat planurile de valorificare nici în total, nici pe sortiment, nu vorbesc de achiziție sau de colectare și la contracte unde legilor și hot'rărilor elaborate de Consiliul de Miniștrii nu au fost respectate de loc.-

În ceea ce privește bugetul Șfatului Popular, bugetul pentru anul 1951 care a fost întocmit din partea Șfatului Popular Regional a fost 73.592.650 lei, îns' Ministerul de Finanțe ne-a aprobat numai 45.391.800 lei. Bugetul a fost executat din bugetul aprobat 37.025.94 motivul principal pentru neachetarea creditelor în totalitatea lor a fost din cauză c' nu am primit material la timp, finanțarea a fost în ultimul trimestru, care ne-a îngreunat stăt la executarea planului, c' și la investiții și aprovizionare, ceea ce înseamnă c' în 1951 am f'cut o economie de 8.365.855 lei.-

Cifrele sus ar'tate sunt calculate în lei noi.-

Bugetul pe 1952 a fost aprobat pe baza prezent'rii pe 1951 chiar mai prost de exemplu: la acțiunea Asistenț' Social' și la cheltuieli administrative am primit cu 2.220.000 mai puțin ca în anul 1951, care înseamnă c' munca Șfaturilor Populare Regionale, Raionale și Comunale la sfârșitul anului 1952 ajunge periclitat.-

Dup' Documentele de Partid, pe care le-am studiat, am constat c' de unde devine aceste devieri grave și îmi dau seama ce pagubă mare a suferit clasa muncitoare.-

Vreau ca s' ar't câteva aspecte care au fost pe linia de ȘCȘ

În ultimul trimestru al anului 1951 și în luna Ianuarie 1952 înainte de Reforma B'neasc', populația din Regiunea noastră a depus la ȘCȘ 111.183.019 lei vechi, a ridicat de la ȘCȘ. față de această sumă 75.838.346 lei vechi ceea ce înseamnă c' suma care a rămas la ȘCȘ, col 35.344.673 lei vechi înseamnă v' a fost aceluia care nu au avut nevoie de bani, fiindcă despre Reforma B'neasc' a vorbit lumea cu 5 luni înainte, iar după Reforma B'neasc' primul trimestru, lumea a x depus la ȘCȘ. 419.538 lei noi, față de această sumă s'a ridicat 525.745 lei, ceea ce înseamnă c' statul iar a rămas dator la depun'șor care se datorește intenția acumularii cu lei stabili aceluia oameni

249

cari nu depun efort mare pentru construirea socialismului.-

Această statistică ar fi o deosebită cucerire documentară cum a decurs devierile de dreapta a lui Luca Vasile în problema muncii și în problema finanțelor, unde a avut o pagubă foarte mare oamenilor muncii din Regiunea noastră.-

Or. Stalin, 20 Iulie 1952.-

PREȘEDINTELE SPAT. POP. REGIONAL:
ss/ Albert Iosif.-

Pentru conștientizarea
Gheorghe Ștefan
Președ. deleg. de Partid
or. Stalin.

Subsemnatul Kisgyörgy Toma președintele Comitetului Executiv al Sfatului Popular Raional Sft.-Gheorghe, domiciliat în Sft.-Gheorghe Str. Agy Endre Nr. 34, sunt membru în P.M.R.

Despre tovarășul Szabo Albert pot să dau următoarea referință:

Il cunosc din primăvara anului 1945. Atunci când Szabo Albert după cum îmi amintesc se muta din Tg.-Săcușo sau dela Odorhei la Sft.-Gheorghe, eu făceam servicii ca prefect în fostul județ Trei-Scaune. A căutat să facă repede cunoștință cumine, spunând că pe mine mă cunoaște încă din orașul Stalin, deși eu nu-l cunosc. El urmărea cu atenție activitatea mea, prin aceea, că un frate de al lui a locuit în aceeași curte cu mine, unde eu timp îndelungat lucram la maistru tâmplar Jakab Ioan din Str. Suceava Nr. 1.

Prima activitate a lui aici era înspre aceea, că împreună cu inginerul Vajda Andrei și Becsei Pavel profesor-preot, organizau cu silință Partidul Social Democrat, care lucru s'a și reușit. Acest stat-major a strâns în jurul lor toate elementele reacționare și pătura acelor mici burghezi, care nu simpatizau cu Partidul Comunist.

După formarea lor imediat au început acțiuni contra executării Platformei editat de Partidul nostru în legătură cu împărțirea pământurilor și prin aceasta și în comunele au strâns în jurul lor tabăra interesanților în această problemă și au accentuat deschis în adunările populare sfârșirea proprietății individuale în așa mod, că Partidul Social Democrat este singurul partid care apără punctul de vedere proprietății individuale și aceasta este singurul partid care contra balansează acțiunile comunistilor, care vor să ia toate dela muncitori.

În luna Mai 1945 au convocat o mare adunare ^{inter-județeană} în sediul actual al Teatrului din Sft.-Gheorghe, unde au dat program. La această ședință au luat parte și au luat cuvânt afară de delegații diferitelor plăși ale fostului județ Trei-Scaune și deputații fostelor județe Brașov, Odorhei și Ciuc, dintre delegații Comitetului Central între altele am cunoscut unul Bogdan fost proprietar de mină de piatră, care în acel timp era la București, dar înainte de 1940 avea mină de piatră aici la Malnaș și nici la București nu era ca salariat, ci era acționar al vreunei întreprinderi. La fel a fost de față între alții un conducător de al lor din Cluj. numit Lakatos, care la fel s'a prezentat ca delegat din partea Centralei și alții.

Decursul ședinței și felul cum s'a condus era direct contrar comunist. La această ședință eu ca prefect, deasemenea am fost convocat, dându-mi cuvânt între salutări, unde am arătat părerea mea, că n'are nici'un rost chemarea în viață a unui partid nou, care se titulează, ca partidul muncitorilor, deoarece este un partid, Partidul Comunistilor, care întotdeauna conducea cu mâini sigure și conduce lupta muncitorilor.

La sfârșitul adunării, la care eu nu am fost până la sfârșit și comunistii și-au dat părerea, prin care a reeșit și o cearță mai mică și tot atunci în plângerea trimisă Guvernului în așa fel au arătat problema, că organizatorul totului, ca să izbucnească scandalul, a fost tovarășul Csobot Emerik secretarul nostru de partid, precum și eu personal, ca prefect, am organizat aceasta, ci au pornit acțiune judiciară față de unii tovarăși din care au forțat și sentință.

Independent de munca otrăvitoare făcută în masă, au adus o hotărâre, care n'a eșit la lumină în întregime, ca ei sunt îndreptățiți ca partid muncitoresc la aceea, să imparte în mod egal

217

conducerea administrativă cu comuniștii și astfel au pornit acțiune contra mine, cărei organizator principal a fost Szabo Albert. Acțiunea avea scopul, ca inginerul Vajda Andrei, care a fost președintele Partidului Social Democrat, să fie numit în locul meu ca prefect, pe când lui Szabo Albert, care a fost secretarul Partidului Social Democrat, să i-se ceară postul de prim-pretor.

Lui Vajda Andrei nu i-s'a reușit să devină prefect, chiar pentru motivul, că fiind angrosist de piese de mașini, s'a găsit as-s'a au descoperit de tovarășii noștri, în frunte cu tovarășul Steinberger și astfel s'a început contra lui acțiune judiciară, pentru ascunderea de marfă. Atâta totuși au reușit cu forță în favoarea lui Szabo Albert, ca să primească postul de prim-pretor al plășii Sft.-Gheorghe, în așa fel, că inconjurând pe prim-pretorul Golicza Andrei, care funcționa atunci, să denunțe de postul lui și astfel golindu-se postul de prim-pretor au dus luptă pentru aceasta, ca să-l poată primi Szabo Albert. Astfel la data de 5 Noembrie 1945 Prefectura a înaintat cu aprobare cererea lui Szabo Albert, pentru primirea postului de prim-pretor, la Ministerul Interior, plasându-l imediat în post, unde a funcționat până în 17 Ianuarie 1946, când a sosit răspunsul respingător al Ministerului Interior și a delegat în locul lui pe Dr. Faur Ioan dela Cluj (În acest timp prefectul era Gaudi Iosif.).

La predarea oficiului de prim-pretor, deși Dr. Faur era social democrat, însă era știut, că nu ține cu social democrații ci cu comuniștii, în frunte cu Szabo Albert socialii democrați au început o acțiune de protest, ba mai mult s'au dus la București, ca să oprească schimbarea lui și denumirea lui Dr. Faur, ceea ce sigur că nu s'a reușit și s'au liniștit cu aceea, că s'a adus o hotărâre, că în caz dacă Dr. Faur ar denunța de postul de prim-pretor, în locul lui nu poate veni decât un prim-pretor de social democrat.

După acestea Szabo Albert, iar a rămas fără servicii până la prima alegere de parlament, când a fost propus pe lista comună, de către socialii democrați, fiind și ales ca deputat parlamentar.

Incepând din timpul, când l-am cunoscut pe Szabo Albert, în afară de perioada cât a fost prim-pretor, până ce a fost ales ca deputat, nu avea nici'un fel de servicii, care i-ar fi adus beneficiu, din care să se fi putut întreține, totuși a avut posibilitate, ca să facă chefuri mari cu muzică de țigan, desigur că aproape de fiecare dată în societatea exploatatorilor și chiaburilor, imprăștiind banii.

El spunea mereu că nu a fost numai la aparență social democrat, dar în realitate a fost comunist, căutând mereu să se învârtască în jurul comuniștilor. Însă dacă privim atitudinea lui, vedem că inginerul Vajda Andrei, profesorul-preot Becsei Pavel, Miko Nicolae, care au format conducerea P.S.D.-ului, cu toți au fost excluși din partid după unificare, tocmai pentru atitudinea lor contrară față de regim.

Dacă ne uităm la prietenii lui comuniști de frunte în timpul cât era secretar Lajcsák Ludovic, cu care la fel era în bună prietenie, între ei găsim pe Florescu fost director de închisoare, care fașistilor reacționari închisi i-a dus ziare, mâncare și în general știri internaționale, care imediat a fost exclus din partid și nu numai îndepărtat din servicii, ci și arestat din moment ce s'a dovedit lucrul, fiind și astăzi în închisoare. Sau Vasilescu Gheorghe, la fel se ținea comunist, care aparținea de această societate, despre care a reușit că este un șovinist îngrozitor și simpatizează cu tabăra reacțiunii, care ca unul dintre conducătorii Frontului Plugarilor împreună cu Florescu în așa fel au crezut bunul mers al administrației, că dacă prefectii sunt comuniști și maghiari, atunci subprefectul trebuie să fie neapărat "Frontul Plugar"-ist, adică român, indiferent dacă este omul regimului nostru și dacă are pregătire pentru acest post și care până la urmă la fel a fost exclus din

252

partid pentru atitudine șovinistă și agitatoare.

Szabo Albert cum a devenit deputat s'a mutat la Dr. Kovásznai Gavrilă. Intre timp Dr. Kovásznai împreună cu alții au fost arestați, ca criminali de război și reacționari, însă cu ajutorul lui Szabo Albert, ca la cine și în ce mod, cu ajutorul cui s'a reușit aranja, nu știu, dar Kovásznai Gavrilă a fost achitat.

Lui, ca reprezentantul (deputatul) Marii Adunări Naționale, acest post servea numai la aceea, ca prin aceasta să aranjeze achitări și eșiri. Era știut, că dacă vre'un reacționar avea vre'o greutate, la Szabo Albert s'a dus, ca să-i aranjeze cazul, care s'a și angajat la acestea.

Nu putem aminti nici'o ocazie, când el ca deputat al Marii Adunări Naționale, să fi luat parte la vre'o ședință populară comunală, unde să fi comunicat cu țărănimii muncitoare muncile re, tocmai în legătură cu hotărârile Marii Adunări Naționale între muncitori și țărani. În locul acestora caută și azi plasarea dușmanului de clasă și al celor care stau aproape de aceștia în sectorul socialist. Astfel e de amintit Nagy Victor fost șef de județ, care cu ajutorul lui Vasile Luca a fost numit ca subdirector la Institutul Geologic din București. După desărcinarea lui din funcție, a primit șabulul secției organizatorice din Raionul Tg.-Săcuesc, ca responsabil afară nu numai din partid, dar și din servicii. Aștăzi se află la Centrala Uniunii, ca controlor, cu ajutorul lui Szabo Albert. așa o persoană, cărui loc nu este în sectorul socialist, ci în închisoare. Se poate conchide după lucrurile făcute de el, în alte părți a țării, că în ce mod căuta să plaseze elementele reacționare, precum și elementele aparținând regimului de exploatare, pe linie de cooperatie - aici la noi în fostul județ Trei-Scaune și mai târziu în raionul Sft.-Gheorghe -

Stând de vorbă cu el cam înainte cu un an, unde au fost prezenți mai mulți, a declarat, că odată a avut în viață un mare noroc și anume aceea, că în acel timp, când Rajk a fost la Odorhei, el nu a fost acasă, adică a plecat cu o zi înainte dela Odorhei, că dacă ar fi fost acolo, în momentul de față ar sta într'un loc cu Kurko Gyárfás, căci și el s'ar fi fost "găsit de vânzare", ca să neargă cu Rajk la Hargita pentru două săptămâni. În baza celor spuse de el, pe Rajk l-a cunoscut îndeaproape, a umblat cu el la școală, ci în decursul timpului democratic, când Rajk a fost în București, l-a întâlnit. Cele spuse, le arăta în așa fel, parcă ar fi vrut să lumineze la aceea, că după părerea lui, atunci nu avea nevoie de vigilență în legătură cu Rajk, deoarece Rajk era un conducător al unei republici populare democratice.

În legătură cu comuniștii, avea în general părere și această părere eras aceea, că recunoaște pregătirea organelor conducătoare din sus și că sunt comuniști adevărați, însă despre organele mai din jos și în special despre noi cadre era cu părerea cea mai proastă și îi ține mai mult ca guralivi și nu democrați.

Sft.-Gheorghe, 9 Iulie 1952

Pentru conformitate

Gel Stefan

Presed. Comitetului de Partid

ex. Stalin

ss. KISGYÖRGY TOMA.

V É L E M É N Y E Z É S

Alulírott Kisgyörgy Tamás a sepsisirájoni Néptanács Végrehaj-
tó Bizottságának elnöke, Sepsiszentgyörgy Ady Endre 34 hsz. alatti
lakos, a R.M.F. tagja

Szabó Albert elvtársról a következő véleményt mondhatom:
Ismerem 1945 tavaszától. Én, mint a volt Háromszékvármegye
főispánja teljesítettem szolgálatot, amikor Szabó Albert, ha jól em-
lékszem, vagy Kézdivásárhelyről, vagy Székelyudvarhelyről költözött
át Sepsiszentgyörgyre. Gyorsan igyekezett velem kapcsolatot keres-
ni, hivatkozva arra, hogy engem ismer még Sztalin városból, habár én
öt nem ismerem. - Ő figyelemmel kísérte az ottani aktivitásomat, azon
keresztül, hogy az ő egyik bátyja Miklós ugyanazon az udvaron lakott,
ahol én dolgoztam hosszú időn keresztül Jakab János asztalos mester-
nél Suceava u.l.sz. alatt.

Az itteni első ténykedése oda irányult, hogy Vajda András mér-
nökkel és Becsei Pál pap-tanárral egyetemben igyekeztek megszervezni
a Szociál Demokrata Pártot, ami sikerült is nekük. Ez a vezérkar a
maga köré tömörítette az összes reakciós elemeket és a kispolgárok-
nak azon rétegét, akik a Kommunista Párttal nem szimpatizáltak. -

A megalakulásuk után nyomban akcióba kezdtek a Pártunk által
kiadott Platform végrehajtása ellen a földosztással kapcsolatban és
ezen keresztül falu helyeken is az ebbe érdekeltek táborát maguk kö-
ré csoportosították és nyíltan népgyűléseken hangoztatták a magán
tulajdon szentségét olyan értelemben, hogy a Szoc.Dem.Párt az egyedü-
li Párt, amely a magántulajdon szemszögét védi s ez az egyedüli Párt,
amely ellensúlyozza a kommunisták akcióit, akik mindent el akarnak
szedni a dolgozóktól. -

1945 május hav-ban a sepsiszentgyörgyi jelenlegi színház
termében egy nagy megyeközi gyűlést hívtak össze, ahol programot adtak.
Ezen a gyűlésen részt vettek és felszólaltak a volt Háromszékvármegye
különböző járásainak delegáltjain kívül volt Brassó megyei, udvarhelyi
és Csik vármegye képviselői is, a központi kiküldöttek közül pedig töb-
bek között ismertem egy volt kőbánya tulajdonost Bogdánt, aki abban az
időben Bukarestben tartózkodott, de 1940 előtt itt Málnáson volt kő-
bányája és Bukarestben is nem mint alkalmazott, hanem valamelyik
üzemnek a részvényese volt. - Ugyancsak jelen volt a gyűlésen többek
között még Lakatos nevű vezérük Kolozsvárról, aki mint szintén közpon-
ti kiküldött mutatkozott, és mások.-

A gyűlés menetes és annak irányítása, egyenesen kommunista
ellenes volt. Erre a gyűlésre, mint főispán én is meg lettem hívva és
szót adtak az üdvözlések során, ahol kifejtettem véleményemet, hogy
semmilyen szükség nincs egy újabb pártnak az életrehívására, amely
magát a dolgozók pártjának titulálja, mert van egy párt a Kommunisták
Pártja, amely mindenkor biztos kézzel vezette és vezeti a dolgozó
munkások harcát.

A gyűlés végével amelyen én nem voltam egészen végig, a kommu-
nisták véleményüket nyilvánították, amelyből kisebb összetűzés is tá-
madt, s ugyanakkor a Kormányhoz küldött panasziratukban úgy állított-
ták be a kérdést, hogy az egésznek a szervezője, hogy a botrány kitör-
jön, - Csobot Imre elvtárs az akkori Párttitkárunk, valamint én sze-
mélyszerint, mint főispán rendeztük ezt meg, sőt eljárást indítottak
egy néhány elvtárral szembe, amelybe ítéletet is erőszakoltak ki. -
Függetlenül a tömegek közötti mételyező munkájuktól egy hatá-
rozatot hoztak, amely teljes egészében nem jött nyilvánosságra, hogy
mint munkáspárt jogosak ahhoz, hogy a közigazgatás vezetését egyen-
lő arányba megosszák a kommunistákkal és így akciót indítottak a sze-
mélyem ellen, melynek főszervezője Szabó Albert volt. -

254

Az akció arra ment, hogy Vajda András memököt, aki a Szoc. Dem. Pártnak az elnöke volt kineveztessek helyembe főispánnak, míg Szabó Albertnek, aki a Szoc. Dem. Pártnak titkára volt, a sepsiszentgyörgyi főbírói állást kérték. -

Vajda Andrásnak nem sikerült, hogy főispán legyen, éppen annál az oknál fogva, mert mint gépalkatrész nagykereskedő több értékes dolgot a lakása pincéjébe elrejtett, amit az elvtársaink felfedeztek, élén Steinberger elvtárrsal és így bírósági eljárás indult ellene áru-rejtegetés miatt. Azonban annyit mégis elértek, hogy kierőszakolták Szabó Albert részére a sepsiszentgyörgyi járás főbírói állását olyan értelem-ben, hogy az akkor működő Golica András főbíró megkörnyékezte lemondat-ták állásáról és így megüresedve a főbírói állás egyenesen közelharcot viytak azért, hogy Szabó Albert megkaphassa azt. Így 1945 november 5-án a főispáni hivatal Szabó Albertnek a főbírói állás elnyerése céljából beadott kérését jóváhagyólag felterjesztette a Belügyminiszteriumhoz és azonnal állásba is helyezte őt, ahol működött 1946 január 17-ig, amikor is a Belügyminiszterium elutasító válasza megjött és helyébe Dr. Faur Io-ant delegalta Kolozsvárról. Ekkor a főispán Gaudi Jozsef volt. /

A főbírói hivatal átadásánál, habár dr. Faur is szocial demok-rata volt, azonban a köztudatban benne volt, hogy nem a szoc. demekkel, hanem a kommunistákkal tart, Szabó Alberttel az élen a szocial demokraták hatalmas tiltakozó akcióba léptek, sőt Bukarestbe is felmentek, hogy meg-akadályozzák az ő lecserélését és dr. Faurnak a kinevezését, ami természe-tesen nem sikerült és bele nyugodtak abba, hogy lett hozva egy határozat a főispáni hivatalnál, hogy amennyiben dr. Faur lemondana főbírói állásá-ról, csakis szociál demokrata főbíró jöhet a helyébe. -

Ezután Szabó Albert ujabban munkanélkül maradt az első parla-menti választásig, ahol a szociáldemokraták részéről jelölve lett a közös listára és meg is lett választva parlamenti képviselőnek.

Azon időtől kezdve, hogy Szabó Albertot megismertem, kivéve a főbírói időtartamát, mindaddig amíg képviselőnek nem lett megválasztva, semmilyen értelmű állása amely jövedelmező lett volna, amiből saját magát fenntartsa nem volt, ennek dacára lehetősége nyilott mégis, hogy hatalmas cigényzenés mulatozásokat tartson, természetesen majdnem minden egyes esetben a kizsákmányolók és a kulákok térsaságába valósággal szorta a pénzt. -

Allandó jelszava az, hogy ő csak látszatra volt szociáldemok-rata, azonban a valóságban ő kommunista és mindig igyekezett is a kommu-nisták között forogni. Azonban, - ha megnézzük magatartását, - látjuk azt, hogy Vajda András mérnök, Becsei Pál pap-tanár, Mikó Miklos, akik a szoc. dem. párt vezérkarát képezték, kivétel nélkül az egyesülés után ki lettek zárva a Pártból, éppen rendszer ellenes és politikai magatartásuk miatt.

Ha megnézzük az élenjáró kommunista barátait a Lajcsák Lajos párttitkársága alatt, akivel szintén jóbarátságban volt, ott találjuk Florescu volt börtönigazgatót, aki a bebörtönzött reakciós, fasisztáknak mint börtönigazgató ujságokat, emnivalót, s általában nemzetközi híreket vitt be ezeknek, aki nyomba ki lett zárva a Pártból és nemcsak az állásá-ból eltávolítva, hanem azonnal le is lett tartoztatva, ahogy ez rábizo-nyult és ma is börtönbe van. Vagy Vasilescu Gheorghe szintén kommunista-nak vallotta magát, aki ebbe a térsaságba tartozott, akiről kitűnt, hogy veszedelmes fajgyűlölő és szintén a reakció táborával szimpatizál. Aki, mint a "Frontul Plugar"-ilor egyik vezetője is, Florescuval egyetemben ugy gondolták, a közigazgatás helyes menetét, hogyha már a főispánok komunis-ták és magyarok, akkor az alispán feltétlenül "Frontul Plugar", vagyis román kell legyen, függetlenül attól, hogy a rendszerünk embere-e és felkészültsége van-e erre a poztra, aki szintén a sovíniszta magatartá-sáért és izgatásáért ki lett zárva a Pártból. -

Szabó Albert, ahogy képviselő lett, dr. Kovásznai Gáborhoz költözött. Időközben Dr. Kovásznait, mint háborus bűnöst és reakcióst többekkel együtt letartoztattak, azonban Szabó Albert közbenjárására, hogy kinél és milyen formában, kiknek a segítségével sikerült elintézni nem tudom, - azonban Kovásznai Gábort felmentették. -

Mint a Nagy Nemzetgyűlés Képviselője, neki ez az állás csak arra volt jó, hogy ezen keresztül kijáráásokat és felmentéseket intézzen el. A köztudatban benne volt, hogyha valamelyik reakciónak valamilyen nehézsége adódott, Szabó Albeřthoz fordult, hogy az ügyét rendezze és vállalja is azt. -

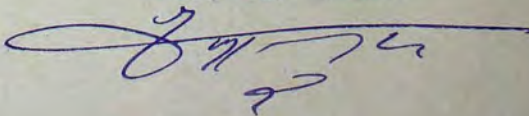
Egyetlen egy alkalmat sem tudunk megemlíteni, hogy mint Nagy Nemzetgyűlési képviselő részt vett volna legalább egy községi népgyűlésen, ahol a dolgozó parasztsággal közölte volna a Nemzetgyűlésbe elvégzett munkáit, vagy vitt volna felvilágosító munkát éppen a Nagy Nemzetgyűlés határozataival kapcsolatban a dolgozó munkások és parasztok között. Ehelyett igyekezett és igyekszik ma is az osztályellenség, vagy ehhez közel álló egyének elhelyezését elősegíteni a szocialista szektorokban. Így megemlíthető, hogy Nagy Viktor, volt megyefőnök, aki Luca Lászlónak a támogatásával a bukaresti Geológiai Intézetbe lett kinevezve, mint aligazgató, - az onnan való leépítése után az Unio Központjába kapott elhelyezést, mint a szervezési osztály vezetője, vagy Benkó Mihály, aki a kézdi rajon Szövetkezeti Uniójának vezetője volt, akit magatartása miatt nemcsak a Pártból dobtak ki, hanem az állásából is, - ma az Unio Központjánál, a Szabó Albert jóvoltából ellenőr, egy olyan egyén, akinek nem a szocialista szektorba, hanem a börtönbe volna a helye. Hogy a reakcios, valamint a kizsákmányoló társadalmi rendszerhez tartozó elemeket, hogyan igyekezett elhelyezni a szövetkezeti vonalon, - itt nálunk a volt Háromszék vármegye, később a sepsirajonban, - következett az a tény, hogy az ország többi részeiben milyen munkákat végezhetett el. -

Körülbelül 1 éve, egyik beszélgetésünk alkalmával, ahol többen is jelen voltak kijelentette, hogy életében egyetlen egy nagy szerencséje volt, még pedig az, hogy abban az időben, amikor Rajk Udvarhelyre ment nem volt odahaza, illetve azelőtt való nap jött el Udvarhelyről, mert ha ő ott lett volna, jelen pillanatba Kurkó Gyárfással egy helyen ülne, - mert ő is kapható lett volna arra, hogy Rajk-al felmenjen a Hargitára két hétre nyaralni. Az ő kijelentése alapján Rajk-ot egész közelről ismerte, együtt járt vele iskolába, sőt a demokratikus idők folyamán Rajk egyik bukaresti látogatása laklamával találkozott is vele. - Ezen kijelentéseit úgy állította be, mintha ezzel rá akart volna világítani arra, hogy az éberségre Rajkkal kapcsolatosan szerinte akkor nem volt szükség, tekintettel arra, hogy Rajk egyik demokratikus Népköztársaságnak vezető egyénisége volt. -

A kommunistákkal kapcsolatosan általában mindig van véleménye és a véleménye pedig az, hogy elismeri a felsőbb vezető szervek felkészültségét és valódi kommunistaságát, azonban az alsóbb szervek és főleg a kezdő káderekről lehető legrosszabb véleménnyel van és azokat inkább szószátyárnak tartja és nem demokratáknak. -

Sepsiszentgyörgy 1952 július hó 9-én.

Kisgyörgy Tamás.

DECLARAȚIE

p. 6
256

Subsemnatul György Alexandru, locuitor în Str. Petőfi Sándor no. 14, membru în P.M.R., dau următoarea declarație; despre cei notați mai jos:

În timp de 1 lună de trei ori am luat parte la sesiunile de activ la Comitetul Raional PMR Sft. Gheorghe.

La prima sesiune a fost prelucrată Scrisoarea Inchisă, iar la discuții am luat cuvântul și țin să menționez că la fiecare sesiune prin discuțiile mele am arătat lucruri, pe care acum dela început până la sfârșit pun pe hârtie :

Rădăcinile principale ale oportunistului de dreapta a lui Vasile Luca sînt aici în Trei Scaune, după părerea mea. A avut ca prieteni și ca colegi de vîntoare elemente care sînt cunoscute ca derbedei, de exemplu Nagy Victor, Szabo Adalbert și chiaburimea Județului, cu care s'a dus la vîntoare.-

În 1948 am fost membru al Comitetului Județean Trei Scaune și responsabil organizatoric. Înainte de începerea alegerilor am primit sarcina ca în timpul alegerilor să reprezint Partidul în comandamentul unic. Un membru al Comandamentului unic a fost și Varga Gavril, fostul șef al Siguranței, care este frate cu Luca din partea mamei, Nagy Victor fost prefect, care mai târziu a devenit deputat.

Cu o ocazie cînd am dat darea de seamă am spus că de ce i-a arestat pe cei 13 preoți din Arad, fiindcă are repercursiuni asupra alegerilor și vom fi puși în situația că mulți n'are să voteze și noi avem poziția ca toată lumea să voteze și Frontul Unic să iasă învingător din alegeri. El mi-a spus: nu sări, m' mucosule, fiindcă la mine nu contează dacă va vota cu 1000 - 1500 oameni mai puțin și m'a injurat, m'a f'cut adreșuros, mucos, mi-a spus că dacă vrea o să-l aresteze și pe secretarul de Partid Erdely Iosif. Eu i-am l'sat acolo și am cerut ajutor dela Comitetul Central.-

Mai înainte, în 1947, în timpul secetei în fabrică au fost mai mulți care au leșinat de foame, iar Nagy Victor, Varga, Szabo Adalbert la maial au chefuit cu carne, vin, pr'jituri, ceea ce a dat naștere la injurături din partea muncitorilor, care au spus că astfel de conducători avem, ca Varga, știa sunt comuniști ?

Varga a trecut cu vederea asupra faptului josnic, în 1947, cînd Szabo Adalbert și Becsei, social democrați de dreapta, cu ocazia comprimărilor din fabrici au spus muncitorilor că să intre în PSD că partidul îi salvează și îi pune înapoi în fabrică. Asta este partidul care apără proprietatea particulară, etc. Această politică au dus-o și la țară fiindcă au știut că se va face fuzionarea celor două partide și au l'sat să intre în Partid chiaburi, străini de clasă, crezînd că ei vor fi majoritatea în Partid și vor preia orice poziție de conducere.-

Cu ocazia alegerilor din 1948 am primit instrucțiuni dela Comitetul Central că numai pe deputații personal putem să candidăm, ca Nagy Victor, Szabo Adalbert, Toth Geza și Cziko Nandor, propunerile noastre nu sînt bune.-

În 1948 pe tov. Erdelyi Comitetul Central l-a schimbat și din acel timp m'a înscrinat pe mine și pe Nagy Andrei, resp. de cadre, ca să ducem la îndeplinire și munca secretarului, până cînd Comitetul Central va trimite un alt tovarăș.-

.//...

Cu o ocazie a venit dela Comisia de Control, 3 tovarăși, mi-aduc aminte de tov. Sloboda și mi-au pus problema c* de ce am dat instrucțiuni secretarilor de pl*și ca s* atace familia Luca și convorbirea a fost de față și tov. Varga Gabor, la secția de cadre. Eu i-am spus c* am dat instrucțiuni ca fracționistii din sânul Partidului s* fie excluși. Cu minciuni josnice l-a b*gat în închisoare Varga pe Gal Vilhelm, responsabilul de cadre din organizația de bază a Miliției. Tov. Gal a primit sarcina dela secția organizatorică și de cadre ca s* strâng* date, ca cei care nu sunt pentru Miliție s* poată fi înl*turați fiindc* chiar în timpul acela a fost reorganizarea în cadrul Miliției. Pe chestia asta Varga l-a b*gat pe Gal în închisoare, care are 7 copii, pe 6 luni.-

Nagy Victor odat* m'a oprit pe drum și mi-a spus c* s*-l las pe Luca Eugen în pace, fiindc* dac* nu știu îmi spune el c* și Erdelyi pentru asemenea fapte și-a rupt gâtul. Luca Eugen a fost Președintele Sfatului Popular din comuna Micfal'u în 1949.-

Când am fost secretar de plas* au venit declarații c* Luca Eugen strânge bani dela oameni. Așa a procedat c* a chemat oameni în buc*torie și a spus c* a dat telefon la "nenea Laci" și s'a aranjat problema. A sunat cu ceasul deștept*tor și a spus "Halo, tu ești Laci ? și a început s* povestească cazul, după aceea a t*cut și a spus c* e bine, în regul* și oamenii au avut fric* de el, fiindc* Luca s'a oprit la el de multe ori când a fost la vân*toare.-

Când Nagy Victor și Toth Geza au chefulit la Tg. S*cușesc și venind înapoi au r*sturnat mașina Partidului, cecece a fost reparat* din banii adunați pentru Gospod*ria Colectiv* din Turia. Nu s'a putut face nimic, fiindc* Luca a declarat deschis c* cei care au de aface cu Toth Geza și Varga, au deaface cu el.-

Toth Geza cu ocazia organiz*rii GAC ka Cernatu de sus a spus ț*ranilor ca s* aib* grij* c* în pistolul lui are un gloante și pentru ei, nu numai pe noi ne-a terorizat, ci și pe ț*ranii muncitori.-

În acest timp ca secretar Județean a fost Schusler Carol, cumnatul lui Luca, care a f*cut ad*post, din sediul Partidului, al chiaburilor. Cu o ocazie am fost la poart*, când a venit el să cu 5 pași în urma lui chiaburului și când tov. Balog Aron, ca portar l-a oprit, a spus Schusler "las*-l te rog, *sta este prietenul meu" căm au intrat și a și spus tov. portar "dumnezeul lui, dar pentru asta lup*tăm noi ? "

Știu c* Toth Geza și Schusler au distribuit p*mântul lui Kovasznai la Angheluș și i-au promis c*-l duc la loc bun.-

Prin atitudinea lui Schusler s'a v*zut c* este prieten cu chiaburi, fiindc* a fost în stare s'o aduc* pe nevasta lui Kolca la sedința de activ pentru a face proces verbal, fiindc* i-a trebuit stenograf*.-

Comportarea lui cu soția lui Schneider, când a v*zut c* e bucluc a luat de nevast* pe sora lui Luca cu trei copii, mai mult a f*cut și membr* de Partid din ea.-

Mi-aduc aminte în 1948 când a venit aici a fost un proces urias cu Dr. Garda, care a fost demascat de Erdelyi și Dr. Garda a primit 14 ani. Szasz Ludovic a dezertat și Garda a f*cut recurs, între timp Erdelyi a fost transferat și Schusler a clarificat situația lor și bandiții nu au p*țit nimic.-

În 1948 când l-am demascat pe Doroban, mare conduc*tor nyila care a fost comandantul orașului Budapesta, pe care l-am predat Ungariei, und* a fost spânzurat, cu el l-am demascat pe Dr. Haromszek și Schusler împreună cu Varga a trebuit s* cerceteze mai departe cazul și a murit totul și poate s* se întâmple ca și azi se plimb* în R.P. Ungaria, acești bandiți.-

În Februarie 1950 am fost repartizat ca s^m ajut la eliminarea chiaburilor din cooperatie, care a reusit in parte. In timp de o lun^m echipa mea, compus^m din trei persoane a dat afar^m 87 de chiaburi cu ocazia adun^mrilor mari.-

Am venit din Chichig si la Ozun a continuat adunarea, unde 13 tov. au lucrat, am intrat si eu ca s^m le dau ajutor, neastind c^m pe 13 chiaburi nu vor exclude, fiindc^m asa au primit instructiuni de sus. La discutii eu am cerut ca s^m fie dati afar^m si acei chiaburi, ins^m mi-au r^mspuns c^m nu sunt chiaburi si am f^mcut prost c^m am vorbit.- Unul dintre chiaburi este prieten al lui Varga.-

In Martie 1950 am fost trimis in Gospod^mria de stat din comuna Dalnic, ca director adjunct politic, Schusler si Toth Geza au spus c^m sunt buni tehnicieni acolo si nu va fi greu lucrul.-

Tin s^m mentionez c^m Schusler si Toth Geza de aici dela Gospod^mrie au c^mrat s^mpt^mmanal cate 10 litri de tuic^m de prune care a fiert Gospod^mria, ceea ce poate dovedi Ut^m si Mark, magazionerii de atunci, care stiu de acest lucru. Aici Vass Andrei a fost directorul care a fost in foarte bun^m prietenie cu Sera. Acest Vass in 1947 a fost resp. cu aprovizionare a fabricii Textila si dela Reenov sub titlul de aprovizionare a f^mcut burs^m neagr^m cu cuie si la economat a amestecat vinul. In aceast^m perioad^m a construit casa in str. Oltul, asta a fost directorul, contabil sef a fost Toth, care inainte de 1944 a fost director de banc^m la Tg. S^mcuesc, ca ajutor contabil Kanabe Nicolae, fost mare comerciant de textile, fratele lui a avut fabric^m de uscat cartofi la Tg. S^mcuesc, inc^m un contabil un student de universitate eliminat dela scoal^m, un neamt sovunist si reacionar. Magazioner sef Herszegi Nicolae, mosier la Borgoaneul Mare, fost sergent, acest sergent a fost cel mai bun prieten al lui Toth Geza, care in 1948 a abzis p^mmentul si ei l-au b^mgat in Gospod^mria. La valorificarea m^mrfurilor a fost un fost avocat Petricany, omul bun al lui Varga, c^mruia mereu a spus c^m este un bun responsabil de sectie, fost soldat SS.

La sectia din Cernatu a fost v^mrul mosierului expropriat, care a fost trimis intre colegii de munc^m, nici n^m ar fi fost nimic dac^m ajuta, dar cand am dat in scris, mi s^m a spus c^m sunt buni tehnicieni si nu sunt altii si trebuie s^m inteleg aceast^m tactic^m. In special cand am vorbit despre sergentul, nici Schusler si nici Toth Geza nu au vrut s^m aud^m ca s^m-l dea afar^m, fiindc^m el a renuntat la p^mment si a inteles cuvantul timpului. Cand a fost vorba de SS, au spus c^m acolo st^m bine, fiindc^m este sub supravegherea lui Varga. X lu am anuntat mereu, am si emag copii dup^m declaratii, cu care oricand stau la dispozitia Partidului, acesti derbedei cand eu am spus c^m nu era voie ca s^m primeasc^m planul de cultur^m pentru 300 ha. cartofi c^m este prea mult fat^m de capacitatea Gospod^mriei si nu vom putea cultiva atat, fiindc^m in afar^m de asta mai avem 270 ha. si pe terenul de ar^mtur^m nu se poate planifica mai mult de 26 - 30 %, fiindc^m distrugem in primul rand sistemul de rulment si vor fi mari pagube. Nu au luat in considerare ceea ce am spus eu si la toamn^m un kgr. de cartofi a costat 26,50 lei, asa au sabotat tot timpul Gospod^mria.-

Am cunostint^m despre faptul c^m Uto Ludovic si Polgar Stefan au primit aur si bijuterii, care a fost adus de Schusler si Toth, ceea ce nu a figurat in inventar. Ut^m Ludovic in prezent lucreaz^m la Reconstructia, care poate s^m int^mreasc^m afirmatia mea si Polgar Stefan in prezent nu stiu unde lucreaz^m, in acel timp a fost tractorist. Directiunea Reg. in frunte cu tov. Buhu nici ei nu au luat nici o m^msur^m serioas^m, fiind c^m s^m a dus cu masin^m s^m cumpere porc, ceea ce poate dovedi Mako Paul, soferul.-

Stiu c* fratele lui Toth Geza, Toth Stefan, directorul GAS Catalina, impreun* cu tat*1 lui au schimbat un cal de ras* din GAS si inc* Gospod*ria a trebuit s* pl*teasc* pe acest schimb 45.000 lei. la aceste probleme Buhu si-a inchis intotdeauna ochii.-

Stiu si despre crima lui Toth Andrei, nou* ni s'a spus c* a fost vorba de autoap*rare si a primit o jum*tate de an. In aceste probleme nu s'a putut lua m*suri, fiindc* dac* nu de aici ci din partea Juleşului a primit lovitur*, atunci a fost sprijinit de sus, de Luca.-

In Trei Scaune a fost si o lozinc* "Dac* faci ceva ce nu e just s* nu-l pui in vitrin*".

Acestea sunt pe scurt ceea ce stiu si la care m* amintesc, aceast* declaratie si p*rererea mea o dau, fiind constient de r*spundere.-

7 Iulie 1952.-

ss. György Alexandru.-

Pentru conformitate
Gheorghe Hoşan
Presed. Colegiu. de Partid
nr. Stalin

Se poate conta pe referințe
date de tov. Fodor Elek.

Ernst Stöper

Președ. Colegiului de Partid
s. Stalin.

Referințe,

260

Subsemnatul, Fodor Alexandru salariaț al
Dir. Reg. de Statistică Reg. Stalin, sau următorul
referințe asupra Nagy Victor fost proiect al
Jud. Treiscaune și Szabó Albert fost activist
al P. C. D. la Sf. George:

cunosc personal atât pe tov. Nagy Victor, cât
și pe Szabó Albert, dela Toamna anului 1947,
când subsemnatul am fost numit, dela Serv.
Jud. de Control Economic.

Având în vedere că amândoi erau incre-
zuti, nu au denunțat mai mare sau decât
și mi ai ales Szabó Albert era și betiv,
contactul meu cu ei la orașul Sf. Geo-
rge era aproape zero. - Am constatat
că au scitat complet data nenumitului.
Purtarea lor cere să ducă la datornic top-
ului, că au avut legătură cu U. Luca.

O singură dată am fost în societatea
sumenților, în a primivore anului 1949.

Am fost chemat la București la
comisiunea de Sf. a Pacificării pt. Confes-
siune, unde toti sfi central Jud. de
Pacificare, au fost parcați ca Hobbeul
Athensum Falas. - Seara mergeam jos la

grădina, ^{Hobbeul} am întâlnit ^{sew} sumenționiati.
Am întâlnit întâmplător și cu o familie
dela Sf. George, cu Nagyori Francisc și
cu sora, am eu o mătă în de-
fuedictă, cu ei.

Terminându-mă cu masa, am vrut să
 mergem noi la Hotel, însă Nagy Victor și
 Gabó Albert au invitat la masă lor,
 și au spus că pare bine, că au întâlnit
 cu omenii din Sf. George și să bem
 un pahar bere cu ei. —

261

Menționez că în societatea Nagy Victor
 și Gabó Albert era prezent încă o studentă.
 De la Grădina Ateneum Palace, ca. la
 ora 10. Toți am mers la Grădina Timely
 unde am stat până la cea 12-13-a oră.

Am spus din nou Nagy Victor că
 am conferințe și treburi să creez. —

A promis că cu motiva duce la
 Hotel pe noi, însă la Hotel nu a apărut
 niciuna, a dat ordin să ducă la un
 altă Grădină. Când am repetat și
 două ori nici una a apărut la mine,
 era prea —

Gabó Albert una venit cu noi la
 Grădina, pe care nici astăzi nu știu
 în care parte este în București, de la
 Restaurantul Kimmelhoff a dispărut cu
 Studenta. —

— În grădină, Nagy Victor, a donat
 cu solia Magyon și a cumpărat toate
 florile pt. ea. —

— Cea la ora 3 a dus pe noi la Hotel.

— Interesant era, altitudinea lor, și
 Nagy Victor ^{teza de master} intru în contact cu Sf. George,
 numai oficial am vorbit (și un frate
 Albert la fel) și aici în București a
 vrut să poră în velen unei gară bună. —

Portoarea lor prietenești, un
motiver, cu acea, când mergeam
acasă la Ft. George să spunem
toată lumea că se cavaler timp
fata de omenii din Tricoune.

Deci că nici după acest
scasă petrecută aici, legăturile nr.
au rămas numai cele oficiale.

O. Stalin, ¹⁷ 16. VII. 72.

262

to do

DECLARAȚIE

Subsemnatul Hegyi Zoltan membru al organizației de partid din uzinele Textile "Gheorghe Doja" Sft. Gheorghe, declar următoarele despre abaterile dela linia justă al partidului al unor tovarăși din posturi de răspundere in perioada August 1949-Septembrie 1950.

In perioada de ai sus am fost membru biroului județean de partid Treiscaune și am avut ocazia să constat unele abateri și greșeli săvârșite in aceste luni.

Toth Géza era secretar adjunct al județenei de partid, fiind tot odată, dela un timp și cumnatul secretarului județean Schüssler Carol. Aceste două persoane au avut o atitudine nejustă in multe probleme importante, care fapte au avut urmări in dauna liniei partidului.

Chiar când am fost eu mutat la Sft. Gheorghe, s-a inaugurat prima gospodărie colectivă din județ din comuna Turia, plasa Tg. Secuesc. Mi-am informat deja atunci că această gospodărie colectivă s-a organizat in această comună, datorită voinței personale a lui Toth Géza, care împreună cu fratele său Luca Vasib s-a tras din comuna vecină Lemnia. Am avut cunoștință că înainte era in curs de organizare a gospodăriei colective in comuna Ilieni, însă din motivul arătat sus, aici sistematic s-amănat organizarea, fiindcă trebuia ca cealaltă comună din motive familiare să fie inaugurat mai repede.

In timpul organizării colectivului dela Turia intr-o zi mașina partidului condusă de Toth Géza in drum s-a răsturnat și a suferit mare stricăciuni. Mașina a fost pusă in reparație, iar cheltuelile au fost acoperite din banii strânși de către activiștii de partid pentru a cumpăra cadouri colectivului dela Turia. Despre aceasta a avut cunoștință și tov. Albert Iosif, fost responsabil alii istrativ al județenei.

In organizările altor gospodării colective din fostul Județ Treiscaune, Toth Géza ca secretar cu linia agricolă a avut rol mare. In primăvara anului 1950 s-a pus accent mare pe organizarea a cât mai multor gospodării colective. Toth Géza a introdus in această muncă linia lui de dreapta, ceace a dus după sine, că foarte multe chiaburi au intrat in colective. Personal am observat in comunele Cernatul de sus, Comolău, Lét, Mărcușa, Mărtinani, Bresteghin și altele, unde Toth Géza a forțat pe tovarășii care organizau colectivele ca să ia înșantra chiaburii, pe care ei le socotea gospodari buni și cu autoritate in comună. S-a întâmplat de exemplu cu mine, când organizam gospodăria colectivă in comuna Bresteghin, că am lăsat afară pe doi chiaburi din comună. A doua zi chiaburii l-au prins pe Toth Géza care era pe acolo, i-au plâns pe ură Toth le a primit in colectiv fără să ne asculte pe noi. Despre procedeul lui in organizarea colectivelor poate să vorbească mult tovarășii Veress Iuliu activist la raionul de partid Sft. Gh, Dénes Albert dela uzinele Strangul orașul Stalin, Zatyi Mihail in prezent instructor C.C. și alții.

Toth Géza a pus accent pe organizarea a cât mai mulți țărani in colective, fără a se ține seamă de componența lor socială. In gospodăria colectivă din Turia de exemplu au intrat chiar in conducere trei chiaburi, cari mai târziu au fost descoperite de tov. Bone instructor C.C., care s-a deplasat in mai multe rânduri la fața locului și venind înșantra la sedințele biroului județean a cerut insistent excluderea lor din colectiv. Toth Géza totdeauna s-a contrazis luând apărarea chiaburilor, iar pe tov. Bone l-a numit spion. Aceste manifestări trebuie să se afle in procesele verbale ale sedințelor de birou.

Toth Géza in aceste timpuri aproape zilnic a plecat cu mașina spre Tg. Secuesc, de multe ori cu tov. Albert Iosif. Noi am crezut că ei pleacă in unca de partid, dar mai târziu totdeauna am aflat că au organizat chefuri la unele elemente străine de noi, din Tg. Secuesc.

Toth Géza a căutat să trimeată in școli și munci de răspundere

lucru sau au avut chiar trecut murdar

Fratele lui Toth Géza este Toth Ernest locuitor in comuna Lemnia. Am cunoștință că in 1947 sau in 1948 a bătut pe un țeran in orașul Tg. Secuiesc, in urma căruia acest țeran a murit in spital. De altfel Toth Ernest care era pe atunci șeful Poliției in Tg. Secuiesc, in loc să fie tras la răspundere in fața judecătii, a fost schimbat și numit președinte al Sfatului Popular din comuna Lemnia.

Aceste elemente era aproape totdeauna beat și locuitorii din comună au avut frică de el, însă tot din cauza fricii nu s-au exprimat in fața autorităților de atunci.

In anul 1950 Toth Ernest a fost propus de către fratele său Géza in prima serie a școlii de partid de 3 luni din Snt. George.

Membrii Comitetului Județean au fost contra trimiterii in școală însă la această ședință de birou, unde se discuta propunerea de trimitere in școală, secretarul Județean tov. Schusler s-a exprimat ca el ca secretarul județean de partid ea toată răspunderea asupra lui și este de părere hotărât ca Toth Ernest să fie trimis la școala de partid.

Noi ne-am mirat de acest fapt, însă cunoscând că atât Toth Ernest cât și Toth Géza sunt frați de ai lui Vasile Luca, nu am avut curaj săi mai contrazicem.

Toth Ernest a și urmat această școală și după ce a terminat, secretarii Județenei Schusler Carol și Toth Géza au fost de părere să facă din Toth Ernest un activist de partid cu Gospodăriile Colective.

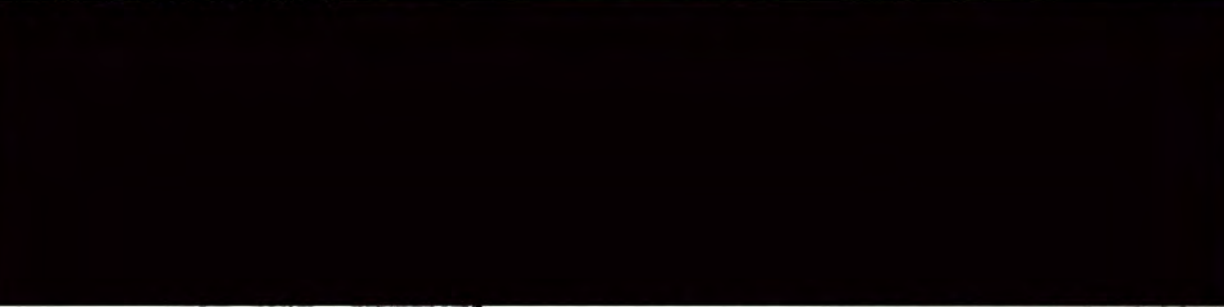
Noi nici de această dată nu am fost de părere. In urmă el a fost repartizat la Tg. Secuiesc in postul de adjunct politic la SMT.

După răscoalele unor țărani influențați de chiaburi contra Gospodăriile Colective din regiunea noastră in toamna anului 1950, toți activiștii care au folosit metode nejuste in organizarea Gospodăriilor Colective au fost destituiți din activul de partid, afară de Toth Géza, care din contră a fost numit secretar de Partid la Regionala Stalin.

Am cunoștință că Toth Géza l-a incurajat pe ceilalți care sub conducerea lui au avut abateri in organizarea colectivelor, că el va aranja să nu li se întâmple nimic.

Tov. Schusler Carol a fost secretar de partid la Județeană Treiscaune, a avut in activitatea lui o atitudine oportunistă cu diferite abateri dela linia partidului.

Am cunoștință personală ca a avut legături inorale cu soția lui Schneider Alexandra, fost director la Intreprinderea Textilă, inainte de naționalizare.

Atât Schusler Carol cât și Toth Géza, au fost in prietenie bună cu Szabo Albert /Berți/ și Nagy Victor, foști deputați de Județ. De multe ori au chefuit impreună la locuința unuia sau a altuia.

Varga Gavril, un alt frate al lui Vasile Luca, era la noi in grad de maior, comandantul Securității din Județ. El la fel cu frații săi in loc să ducă linia partidului, a avut legături prietenoști cu elemente exploatare sau foști exploatați. Așa pot să-mi amintesc de Malec, Lupan, Kovaszny, chiaburi cu care umbla la vânat.

Varga nu a ocupat niciodată o poziție hotărâtă contra manifestărilor reacționare din Județ. Așa de exemplu am cunoștință că in comunele Ozun, Aninoasa și altele s-au întâmplat manifestări sovine,

reacționare, deschise față de care, Varga a avut o atitudine dezinteresată chiar de multe ori a început să motivez cele întâmplate, ca și cum nu ar avea nici o importanță politică și sunt obiceiuri de tradiție ale secuilor. Varga cu linia sa s-a contrazis chiar acțiunilor partidului ca de exemplu: In anul 1950, Comitetul Județean de partid a hotărât înființarea unei filiale a Bibliotecii Noastre, în Sft. Gheorghe, unde urma să se difuzeze cărțile și broșurile necesare în activitatea de partid din județ. În căutarea unui local convenabil am găsit, chiar lângă sediul Bibliotecii Noastre, un magazin și atelier de ceasornicrie a unui exploatare. Noi am vrut să mutăm această ceasornicrie tot în aceeași stradă într-un atelier de pălării, al unui alt exploatare, ca să putem asigura în localul arătat înaintea Filialei Bibliotecii Noastre, Varga fiind în legătură de prietenie cu proprietarii acestor ateliere s-a contrazis scopului nostru și s-a exprimat în oraș că partidul nu are ce să se amestece în problemele ce aparțin secției spațiului locativ din oraș.

Eu nu m-am lăsat influențat de această atitudine a lui Varga Gavril și am ridicat problema în ședința biroului Județean carein urmă a adus hotărâre pentru rezolvarea favorabilă a acestei probleme. De atunci Varga Gavril a căutat toate ocaziile să arate nemulțumirea și chiar dușmănia față de mine.

Varga Gavril a avut legături prietenești și poate și de alte feluri cu tovarășele Szabo Eva funcționară la Uzinele Textile Gheorghe Dozsa precum și cu Hervei Paula tot în serviciul acestor uzine.

În legătură cu persoana a 2-a aceasta a fost numită responsabilă în biroul special al Uzinei, în urma intervenției lui Varga Gavril. Menționez că Securitatea oficială mi a dat consiliul să luăm în considerare Hervei Paula permanent s-a lăudat cu această prietenie în fața multor tovarăși și în fața mea. În anul acesta am primit sarcini strict confidentiale ca director al Uzinelor "Gheorghe Dozsa" din partea Ministerului nostru. Aceste sarcini sunt îndrumate și controlate de către organele competente din M.A.I.

Pentru noi la Minister ni s-a prelucrat că despre aceste lucruri nu are voie să știe nimeni înainte de a primi noi dispozițiuni. M-a mirat foarte mult faptul că despre problemele aceste secrete, care credeam că numai eu am cunoștință în fabrică, știa și Hervei Paula responsabilă biroului special.

Interesându-mă de la ea, de unde cunoaște aceste probleme, a lăsat să înțeleg că a auzit de la Maiorul Varga Gavril care era responsabil pe Regiune cu aceste probleme.

Szabo Albert deputat al Județului nostru, fost conducător al PSD din Județul Treiscaune, a făcut parte din legăturile de prietenie cu cei amintiți mai sus. După război, Szabo Albert prin ajutorul lui Vasile Luca, după cum se spunea, a fost numit consilier de Centrococop. Pe el îl vedeam aproape în fiecare săptămână mergând la Sft. Gheorghe, cu mașina Centrococopului vizitând prietenii săi. Acest Szabo Albert nici nu ascundea legăturile sale cu dușmanii poporului nostru. De exemplu în luna anului trecut l-am observat petrecând în restaurantul de stat din Sft. Gheorghe cu Benkő Ladislau, șofer expropriat. Toată lumea care se afla în restaurant s-a mirat mult asupra celor văzute. Szabo Albert era acela care în anii 1946 și 1947 ca conducător în Partidul Social Democrat a ținut discursuri înaintea muncitorilor din Uzinele Textile, influențând pe membrii PNR fost PCR de a trece în Partidul Social Democrat.

Albert Iosif în prezent președintele Sfatului Popular al Regiunii Stalin, fost responsabil administrativ la Județeană de Partid Treiscaune.

Despre tovarășul Albert știu că a făcut parte din clica arătată mai sus, a luat parte la petrecerile organizate de Schuster Carol, Toth Géza și alții. De multe ori a plecat la Tg. Secușo de unde se trage și petrecea cu elemente dușmănoase din acea localitate.

266

In anul 1950 Comitetul Județean de Partid Treiscaune l-a propus pe tov. Albert într-o școală de partid, însă el a refuzat plecarea în școală, aducând diferite motive.

Noi membrii Biroului de Partid din acele timpuri, de multe ori am arătat părerea noastră față de cele constatate și procesele verbale originale dresate cu ocazia ședințelor de birou poate să documenteze discuțiile în jurul acestor probleme. Însă procesele verbale bătute la mașină nu mai corespund cu adevărul fiind acestea corectate de către secretarii Comitetului Județean.

Noi toții care făceam parte din Biroul Județean am avut lipsă mare de a ni avea destul curaj să arătăm situația din cadrul conducerii partidului în Județul Treiscaune, Comitetului Central al Partidului nostru. De multe ori ne-am gândit la faptul că dacă contrazicem unele manifestări ale celor de sus, sau prelucrăm cele constatate, vom comprime pe Vasile Luca care era secretar al Comitetului Central.

Acestea sunt constatările mele după cum îmi amintesc însă pot să propun pe unii tovarăși care vor putea susține cele de mai sus și încă altele: tov. Szabo Frank Ioan, Pasca Vasile, Kelemen Iuliu, Csibi Maria, Sendor Eva, Zachî Mihai, Hegyesi Alexandru, Kisgyörgy Toma, care a făcut parte din Comitetul Județean de partid în timpul arătat înainte.

Srt. Gheorghe 10 Iulie 1952.

ss. Hegyi Zoltán

Pentru conformitate
Lpal Hofaru
Presed. Coleg. de Partid
ex. Stalin

Referință.

16

șii Subsemnatul Veczi Gyula, născut în 1913, domiciliat în com. Arkon, sunt membru în P.M.R. din 1945, în prezent sunt președintele sindicatului din fabrica textilă.

Lucrez din 1939 la fabrica textilă și dau următoarea declarație despre deputatul Szabo Albert. Il cunosc din 1947. În fabrica noastră între 10 și 20 februarie 1947 intră și muncitorii au ținut o mare adunare în fața direcției fabricii. Atunci stătu în conducerea partidului, cât și în conducerea sindicatului reau asemenea elemente ca Benedek și Kocsis Mihály, care trăiau pe spinarea clasei muncitoare. Cu acest prilej am făcut cunoștință cu Szabo Albert, când recrutas muncitori. Atunci așa erau atrași muncitorii în P.S.D. că li se spunea că numai acei vor fi reprimiți în fabrică cine se înscrie în P.S.D. și atunci a fost o adevărată afluență în P.S.D. Au fost cazuri când Szabo și Becsei au venit la fabrică pentru a organiza pe muncitori și căutau să spună muncitorilor că comuniștii vor să confiscă proprietatea particulară. Atunci a trebuit să luptăm mult împotriva acestuia. De exemplu în 1950 am fost pentru organizarea G.A.C. în comuna Leț și acolo mi-a spus un tov. că au fost acolo Becsei și Szabo Albert și au strigat foarte serios că locul fiecărui țărăn este în P.S.D. fiindcă numai așa se poate asigura ca fiecare să-și păstreze gospodăria. Aceste cazuri eu am asemnalat încă atunci, dar nu s-a luat nici o măsură. Despre comportarea lui Szabo Becsei mai pot să spun atâtă că după cum se aude, eu nu știu concret, este prieten cu foștii domni. Aceasta este ceace știu despre el și încă atâtă că în 1946 și 1947 împreună cu Becsei și alți domni avocat din conducerea P.S.D. credeau că sunt niște mici dumnezei. Și nu era întâmplător că în fabrica noastră s-au întâmplat multe porcății, deoarece tov. Szabo venea în fabrică totdeauna cu aceste persoane, după cum s-a dovedit mai târziu la verificare. Răspund de tot ce am scris în această declarație.

S.S. Veczi Gyula

Luptăm Pentru Pace!

Arkon 24 Mai 1951.

268

Declarație.

Subsemnatul Tanko Arpad, sunt membru de partid din 1946, in prezent sunt activist de partid. Dau următoarea declarație in legătură cu deputatul Szabo Albert:

Dela August 1950 până in August 1951 am l cuit la Gidofalva. In acest timp am văzut personal pe Szabo Albert că venea in comuna noastră cu o mașină de culoare galbenă in fiecare săptămână, sau la două săptămâni, in unele cazuri chiar de două ori pe săptămână. Numărul mașinii n,am reținut. Cua sesea mașina in comună mergea direct la Kovasznai Adam, dar nu pe drumul obișnuit, ci pe un drum lăturalnic. De cole mai multe ori venea seara, sau duminica. Mașina a fost introdusă totdeauna in curte. Kovasznai Adam la care venea este un avocat naționalizat, care avea câteva locu- ințe la Orașul S talin care au fost naționalizete, iar el pentru atitudinea lui dușmănoasă față de regimul nostru a fost dat afară din oraș. Si la Gidofalva el are o atitudine dușmănoasă față de regimul nostru. Această atitudine eu văd in faptul că in 1950 când in G.A.C. au fost manifestări dușmănoase acestea au pornit dela el, in așa fel că o femeie care este la el servitoare a fost prima care și-a cerut inapoi partea și țărani s, au adunat in strada lui. Această servitoare este și azi la el. Nu știu cum o cheamă. Acoa parte a străzii unde locuște el pare că ar fi contaminată fie că este vorba de încălirea spelului păcii, de colectări sau de neparticiparea la muncă a unor membri din gospodăria colectivă.

Nu știu din ce trăește intr, un ase noșea belgug și din ce ține și azi servitoare.

Mai pot da lămuriri Bodo Ferencz, Szekely Janos, Kölcse Laszlo, toți membri de partid și locuesc la Ghidofalva.

S.S. Tanko Arpad

Sft. Gheorghe 23 Mai 1952.

Reforintă.

269

Subsemnatul Kisgyörgy Tamas, președintele comitetului executiv al sfatului popular al raionului Sft. Gheorghe, domiciliat în str. Ady Endre No. 34, membru al P.M.R., pot să declar următoarele despre tovarăgul Szabo Albert:

Il cunosc din primăvara anului 1945. Am îndeplinit funcția de prefect al județului Treiscaune, când tov Szabo Albert s-a mutat la Sft. Gheorghe, dacă mă-amintesc bine, venind dola Târgu Săcuiesc sau dola Odoerhei. A încercat să ia legătura cu mine cât mai repede sub pretextul că mă-cunoaște și cu toate că eu nu-l cunosc el a urmărit cu atenție activitatea mea la Orașul Stalin, deoarece un frate al lui locuia în aceeași casă unde lucram eu, la atelierul de tâmplărie al lui Jakab Janos din str. Succava No. 1.

Prima lui activitate din localitate a fost că s-a străduit ca împreună cu inginerul Vajda Andras și preotul-profesor Becsoi Pal să organizeze partidul socialdemocrat, ceea ce și a reușit. Acest stat major și-a strâns în jurul lui toate elementele reacționare și aceea parte a micii burghezi, care nu simpatiza cu Partidul Comunist.

Imediat după înființarea P.S.D. au pornit la acțiune împotriva realizării Platformei, în sensul de a împiedica împărțirea pământurilor și au încercat prin aceasta să strângă în jurul lor toate elementele interesate la sate. În adunări publice ei vorbeau deschis despre sacra proprietate particulară și spuneau la fiecare pas că partidul socialdemocrat este singurul partid care apără proprietatea privată, singurul partid care frâneză pe comuniști care vor să confişte totul dola oamenii muncii.

În Mai 1945 au convocat o adunare județeană în sala mare a actualului teatru unde au expus programul lor. La această adunare au luat cuvântul pe lângă reprezentanții plășilor din fostul județ Treiscaune delegații fostului județ Brașov, Odoerhei și Ciuc. Dintre delegații centrului l-am cunoscut pe unul Bogdan, fost proprietar de carieră de piatră, care înainte de 1944 aici, la Malnaș, era proprietarul unei cariere și nici atunci nu trăia la București ca salariat, ci era acționarul unei fabrici.

A fost deosebit de față un fîhrer de al lor, Lakatos dola Cluj, care deosebit de a fost anunțat ca delegatul centrului.

Adunarea a fost condusă și ea a decurs într-o atmosferă direct anticomunistă. La această adunare am fost invitat și eu în calitate de prefect. În salutul meu mi-am exprimat părerea că nu este nevoie de un nou partid, deoarece există Partidul Comunist care a condus și conduce cu mâini în totdeauna lupta clasei

La sfârșitul adunării - la care eu n-am mai asistat până la sfârșit - a luat cuvântul și reprezentantul Partidului Comunist, din cauza că și comuniștii și-au exprimat părerea lor și a provocat o oarecare neînțelegere și ciocnire. În plângerea lor telegrafică care au adresat Guvernului ei așa au prezentat lucrurile că tov. Csebot Imre, secretarul de atunci al Partidului nostru și cu mine am provocat și am organizat scandalul. Ba mai mult ei au roșit ca unii tovarăși să fie dați în judecată și chiar condamnați.

Pe lângă munca lor de otrăvire a masselor au luat o hotărâre, care n-a devenit în întregime publică, în care hotărâre spuneau că ei ca partid muncitoresc trebuie să ai bă drepturi egale cu comuniștii și trebuie să fie reprezentați în administrație pe bază de paritate. Așa au pornit o acțiune de subminare împotriva persoanei mele a cărei organizator principal a fost Szabo Albert.

Scopul acțiunii era ca în locul meu să fie numit în funcția de prefect inginerul Vajda Andras, președintele P.S.D., iar pentru Szabo Albert, care era secretarul P.S.D. corau funcția de primar al orașului Sft. Gheorghe.

Vajda Andras n-a roșit să devină prefect, deoarece ca mare comerciant de mașini a ascuns la el în pivniță o serie de piese de mașini, care au fost descoperite de tovarăși în frunte cu tov. Steinberger și a fost dat în judecată pentru desire de mârșări. Totuși au roșit să obțină pentru Szabo Albert funcția de notar al plășii Sft. Gheorghe, în sensul că au determinat prin corupție pe Galicza Andras, care era notarul de atunci, să-și de demisia și în locul lui prin lupte învergunate au roșit să obțină numirea lui Szabo Albert. Astfel prefectura a înaintat spre aprobare cererea lui de numire ministerului de interne și l-a numit în funcție, în care a activat până în 17 ianuarie 1947, când a sosit răspunsul negativ al ministrului de interne, în locul lui fiind numit Dr. Faur Ioan dela Cluj. /În timpul acela prefect era Gaudi Jozsef/.

La predarea funcțiunii de notar, cu toate că și Dr Faur era socialdemocrat /~~și~~ era cunoscut că ține cu comuniștii/ socialdemocrații în frunte cu Szabo Albert au pornit la o mare acțiune de protest, mergând chiar și la București pentru a împiedica numirea lui Faur, ceea ce desigur nu le-a roșit și s-au liniștit numai atunci când la prefectură au primit asigurări că în cazul că Dr. Faur va da demisia în locul lui va fi numit numai un notar socialdemocrat.

După aceasta Szabo Albert a rămas fără ocupație până la primele alegeri când a fost candidat pe lista comună și ales ca deputat în parlament.

Decând l-am cunoscut pe Szabo Albert, până la alegerea lui

ca deputat, cu excepția perioadei cât era notar, n,avea nici o muncă din care să-și asigure existența, cu toate acestea făcea petreceri cu lăutari în societatea unor exploatare și chiburi și literalmente rispea banii.

Deviza lui permanentă este că el numai de formă a fost socialdemocrat, în realitate el este comunist și s,a străduit totdeauna să fie în societatea comunistilor. Însă dacă cercetăm atitudinea lui vom putea constata că inginerul Vajda Andras, Bocsai Pal care era preot-profesor, Miko Miklos, cu care formeau statul major al socialdemocrațiilor au fost excluși fără excepție din partid după unificare pentru atitudinea lor politică potrivnică regimului nostru.

Dacă cercetăm cine erau prietenii lui comunisti de frunte, în vremea când secretarul partidului ~~xxx~~ era Lajcsak Lajos, cu care era deasemeni în bună prietenie, vom vedea că erau oameni ca fostul director al penitenciarului, Florescu, care în calitate de director al închisorii introducea în închisoare pentru reacționarii și fasciștii închiși ziare, alimente, le furniza știră internaționale care după ce faptele lui au fost dovedite a fost exclus din partid și nu numai că a fost dat afară din serviciu, dar a și fost arestat și până az este în închisoare sau Vasilescu Gheorghe, care tot spunea că este comunist, dar mai târziu s,a aflat că este un rasist periculos și simpatizant cu tabăra reacțiunii, care împreună cu Florescu și în calitate de conducător al Frontului Flugarilor susținea că dacă prefectul județului este ungar, subprefectul neapărat trebuie să fie român indiferent dacă este capabil, sau nu, indiferent dacă susține regimul nostru sau nu. El deasemeni a fost exclus din partid pentru atitudinea lui șovină și pentru ațătare.

Imediat după ce a devenit deputat Szabo Albert s,a mutat la Dr. Kovasznai. Întretimp Dr. Kovasznai a fost arestat ca criminal de război și reacționar împreună cu o serie de alte persoane. Nu știu prin intervenția cui și de la cine a mai cerut sprijin, fapt este însă că cu ajutorul lui Szabo Albert, Kovasznai Gabor a fost achitat.

El a folosit funcția de deputat în parlament pentru diferite intervenții și pentru a aranja diferite scutiri. Bre în de obște cunoscut că dacă vreun reacționar avea ceva greutăți s,a adresat lui Szabo Albert, care în t tdeauna se angajase să aranjeze chestiunea.

Nu știu nici un caz ca în calitate de deputat să fi participat la vreo întâlnire sau adunare dintr,o comună și să fi vorbit țărănilor despre munca Parlamentului, sau să fi depus vreo muncă de lămurire printre muncitori și țărani în legătură cu

În schimb s-a străduit și se străduiește și azi să plaseze în sectorul socialist diferite elemente dărnice clasei muncitoare. Așa putem aminti, că Nagy Viktor, fost prefect, după ce a fost concediat de la Institutul Geologic - unde a fost angajat cu ajutorul tovarășului Luca - cu ajutorul lui Szabo Albert a fost angajat la centralele uniunii ca responsabil organizatoric; sau Benkő Mihály, care a fost conducătorul uniunii raionale a cooperativelor din raionul Sft. Gheorghe, care pentru purtarea lui a fost dat afară din partid și din funcția pe care o îndeplinea, un asemenea individ care nu în sectorul socialist, ci în închisoare ar trebui să fie, grație lui Szabo Albert a fost angajat ca inspector central al uniunii. Din faptul cum a procedat el cu plasearea elementelor reacționare din fostul județ Treiscaune, în prezent raionul Sft. Gheorghe se poate deduce cum a putut el să-și ducă munca în celelalte părți ale țării.

Aproximativ de un an într-o convorbire la care au fost de față mai mulți ni-a spus că norocul lui că n-a fost acasă când Rajk a fost la Odorhei, adică cu o zi înainte a plecat de la Odorhei, deoarece dacă ar fi fost acasă ar fi alături de Kurjo Györfas, că și el ar fi fost gata să petreacă două săptămâni în munții Harghita cu Rajk. După cele spuse de el, pe Rajk l-a cunoscut îndeaproape, era coleg cu el la școală și odată când Rajk a fost la București s-au și întâlnit. Spunând toate acestea el a încercat să demonstreze că atunci nu era nevoie de vigilență față de Rajk, deoarece el era unul dintre conducătorii unei republici democratice-populare.

Părerăa lui despre comuniști este că recunoaște pregătirea organelor superioare și faptul că sunt adovărați comuniști, dar față de organele locale și cadrele noi, avea o părere proastă susținând că ei sunt mai mult palavragii decât democrați.

s.s. Kisgyörgy Tamás

Sft. Gheorghe 24 Mai 1952.

273

Referință.

Subsemnata Erdelyi Margareta, activist social al Sfatului Popular Raional Sft. Gheorghe, dau următoarea referință despre familia lui Szabo Albert:

Il cunosc din August 1945, când era secretarul P.S.D. Deasemenea cunosc pe soția lui, care este fiica unui tinichigiu.

Ca conducător al P.S.D., Szabo Albert avea legături strânse cu Partidul Comunist, dar a fost în relații foarte bune cu acei membri ai P.S.D., care au pătruns în partid pentru a-și apăra interesele și averea, dar nu s-au alăturat luptei clasei muncitoare. Un asemenea prieten al lui Szabo Albert a fost Dr. Kovasznai Gabor, avocat și fost moșier. Kovasznai n-a fost membru în partid, dar venea des acolo și căuta pe Szabo Albert. Kovasznai a fost odată arestat, dar după scurt timp a fost pus în libertate.

În 1947 Szabo Albert s-a mutat în casa lui Kovasznai unde a primit 2 camere și mobilă. Aici au stat împreună cu soția lui și cu o cumnată minoră

Mai târziu ca deputat, care ar fi trebuit să reprezinte și să slujească interesele clasei muncitoare și ale poporului muncitor, el a dovedit acest lucru prin faptul că s-a rupt complet de acele mase care aveau încredere în el și dacă venea câteodată acasă la Sft. Gheorghe cu mașina lui luxoasă, el nu a fost văzut în societatea ~~în~~ muncitorilor ci în societatea lui Kovasznai și a prietenilor lui. Tot așa și soția lui, care n-are nici copil nici slujbă în loc să de un exemplu bun muncind măcar puțin la UFDR sau la Crucea Roșie, în aceste locuri ea n-și nu poate fi văzută. Cu atât mai despleca însă la Ghidofalva, unde mai târziu s-a mutat și Dr. Kovasznai. Ea ducea foarte des mâncare la spital cât timp era acolo internată soția lui Kovasznai. Natural ea n-a neglijat nici prietenia cu soția lui Miskolczi Kalman, Dr. Ferencz Lajos și cu alte dame din familiile fostilor aristocrați și explozatori.

Mai vreau să amintesc că familia Kovasznai este de sânge nobilă. El era moșier și în biroul lui de avocat până în 1944 erau angajați mai mulți salariați. În vara anului 1951 de mai multe ori n-am întâlnit la gară cu soția lui Szabo Albert. Întrebând-o unde pleacă ea mi-a spus "Mă-duc puțin să văd ce mai face săraca de Ilonka" /Soția lui Kovasznai/. Într-o zi când mergeam pe jos dela Ghidofalva în comuna Zoltan, pe drum n-am întâlnit cu Kovasznai.

Mi s-a plâns că sunt într-o situație foarte proastă. Mi a spus că soția lui Szabo lo ajută foarte mult și că mulți ar putea să ajute pe cei prizonieri, dar# lo e frică că își pierd pâinea. "Soția lui Szabo are alt suflet, ea nu se teme pentru poziția soțului ei".

Prin munca mea și ca membră de partid și a UFDK, de multe ori am auzit părerea unor femei muncitoare cinstitute, care spunea ce fol de deputat este Szabo Albert dacă nu poate să lămurască nici pe propria lui soție și care ar trebui să fie în mijlocul nostru cu atât mai mult că are timp și are griji gospodărești. Eu însum am condamnat și îl condamn pe Szabo Albert pentru faptul că tolerează ca soția lui să nu depună nici o muncă obștească. Canonii muncii care și-au dat voturile pentru Szabo Albert s-au așteptat la altceva, ei așteptau ca atât Szabo, cât și soția lui să dovedească prin munca lor că sunt demni pentru încrederea poporului. Din nefericire mulți sunt de părere că Szabo și soția lui au alte interese. Atitudinea lui Szabo și în deosebi a soției sale nu se bazează pe lupta de clasă și Szabo nu observă, sau nu vrea să observe acest lucru.

Eu dau declarația mea cu intenții reale. Sunt în relații bune cu familia Szabo. Dar ceace observ eu, observă și mulți alții și am putut să flu de față când Szabo Albert, sau soția lui, au fost dați ca exemplu prost.

Dau această declarație conform realității și neinfluențată de nimeni și o semnez cu mâna mea proprie.

Trăiască P.M.N.!

s.s. Erdelyi Margit

Sft. Gheorghe 23 Mai 1952.

275

Părere

Subsemnatul Tompa Istvan dau următoarea declarație în legătură cu tov. deputat Szabo Albert:

Il cunosc din 1930. A lucrat ca grădinar la Kóntes Ferencz, iar mai târziu la Szasz Karoly. În timpul acela avea sentimente muncitorești și a făcut parte din P.S.D. unde în 1945 a avut rol conducător.

Mai târziu a fost ales deputat, dar după părerea poporului nu corespunde în acest post. El trece numai prin oraș și prin sate, dar nu se oprește să întrebe sunt ceva greutăți, cum ași putea să vă-ajut. Părerea poporului este că a fost bun numai până ce a fost ales, de atunci nici nu vine spre noi și numai din mașină ne-face semn cu mâna. Odată în restaurant chiar a spus că mă-agezi la masă și că țărani, fiindcă se apropie noile alegeri.

În ultimii 2 ani comportarea lui n-a câștigat simpatie în raionul nostru.

S.S. Tompa Istvan

Sft. Gheorghe 25 Mai 1952.

276

Referință

Subsemnatul Kisgyörgy Tamas, președintele comitetului executiv al sfatului popular al raionului Sft. Gheorghe, domiciliat în str. Ady Endre No. 34, membru al P.M.R. pot să dau următoarea referință despre tov. Nagy Viktor:

Il cunosc din Septembrie 1944. Cunoștința noastră provine de acolo că întorcându-mă de pe front imediat am luat legătura cu tovarășii trimiși de la Orașul Stalin pentru a organiza și în județul Treiscaune diferite organizații democratice. La 22 Sept. am plecat la Orașul Stalin, unde prin tov. Vințe primind îndrumările necesare, întorcându-mă acasă am căutat să iau legătura cu muncitorii din fabrici. Așa am luat legătura și cu fabrica de tutun, unde am făcut cunoștință cu tovarășii Nagy Viktor și Farkas Sandor, care mi-au fost recomandați ca vechi conducători ai muncitorilor.

Prima acțiune a noastră a fost organizarea sindicatului din fabrică. În fața celor cca 20 muncitori convocați la fabrica de tutun am prelucrat însemnătatea sindicatelor. În fața tov. Nagy Viktor a fost pusă problema dacă acceptă conducerea acestui grup, ceace el a refuzat, cutoatecă muncitorii îi cereau, spunând că el este cel mai pregătit și are mare experiență în aceste probleme. Cu toatecă n,a acceptat conducerea grupului, aceasta totuși a fost înființat conducerea fiind acceptată de tov. Farkas Sandor.

În timpul cât au fost aici gărzile lui Maniu am ținut cca trei adunări populare, unde am exprimat indignarea noastră față de samavolniciile maniştilor și am explicat maselor ce atitudine trebuie să adopte în viitor. În această muncă în mare măsură ne-a ajutat delegatul, sau delegații, trimiși din partea organizațiilor de partid de la Brașov. S,a întâmplat și de două ori că am căutat pe cineva care să prezideze adunările, care este cunoscut de mase și cunoaște ambele limbi. Așa i-a venit rândul și tov. Nagy Viktor, care însă cu toate insistențele noastre a refuzat să conducă adunarea.

La 14 Noembrie gărzile lui Maniu au fost retrase din Transilvania de Nord și așa noi am avut sarcina să organizăm cu ajutorul Partidului administrația, deci și conducerea întreprinderilor. Așa a primit un rol de conducere și Nagy Viktor, când muncitorii de la fabrica de tutun au ales în fruntea întreprinderii un comitet din cinci persoane, din care făcea parte și Nagy Viktor. După acest timp el s,a manifestat tot mai mult și în 1945 a fost ales președinte al Consiliului Sindical. În tot timpul activității sale la sindicat, care a durat până în toamna anului 1946, a făcut pe jignitul și

277

pe linie sindicală nu ne-a dat sprijinul ce i-ar fi permis ~~pe~~ știința și pregătirea lui.

În toamna anului 1946 a fost numit prefect al județului și de atunci tot mai mult s,a izolat de mase și a început să joace rolul prefectilor burghezi vechi și nu s,a bucurat dacă unii muncitori l-au deranjat cu salutul lor. A primit pe oamenii muncii în biroul lui numai foarte rar și în cazuri excepționale, referindu-se la faptul că este foarte ocupat. Nici până azi nu și iu ce merite a avut și cine l-a propus în funcția de prefect.

Cu ocazia organizării comitetelor provizorii ale sfaturilor populare, în Aprilie 1949 a fost schimbat ca element necorespunzător. Mai mult de patru luni de zile n,a avut ~~nici~~ o ocupație. Datorită legăturilor sale din București a reușit să aranjeze ca pentru aceste luni să primească salariul lui de prefect.

La propunerea tov. Toth Geza, al doilea secretar al ~~partidului~~ comitetului județean al partidului nostru a fost plasat în București la Institutul Geologic în calitate de director-adjunct. Însă după scurtă activitate de un an a fost restructurat. După un scurt șomaj de o lună cu ajutorul lui Szabo Albert, consilier la Uniunea Centrală a Cooperativelor, a fost angajat la această Uniune în postul de conducător al secției organizatorice, unde muncește și în prezent.

Cu ocazia alegerilor parlamentare din 1948 a fost candidat și ales ca deputat în Marea Adunare Națională. Nici aceasta nu l-a schimbat însă, ci dimpotrivă i-a permis să joace mai departe rolul unui om mare și să se izoleze și mai mult de oamenii muncii.

Ca prefect amai luat cuvântul la unele adunări, de atunci nu știu nici un caz ~~ca~~ în calitate de deputat să fi stat de vorbă muncitorii industriali sau agricoli, sau ca în calitate de membru de partid sau de deputat să fi contribuit la dezvoltarea regimului nostru.

Dela tovarășii care în trecut au lucrat cu el, știu că în anul 1928-ban, când țara mergea spre fascizare, când sindicatele unitare au fost interzise și împotriva membrilor și simpatizanților Partidului Comunist s,a deslănțuit o teroare de exterminare, el a fost unul dintre membrii de bază care au organizat la Sf. Gheorghe partidul socialdemocrat și sindicatele socialdemocrate.

A fost președintele sindicatelor și în această calitate a condus conform liniei respective mișcarea muncitorilor din fabrică până în anul 1936. În 1936 a izbucnit o mișcare în întreprindere și atunci tov. Nagy Viktor a fost în delegația care a dus tratative

cu patronatul. Mișcarea a fost infrântă. După aceasta Nagy Viktor s,a retras complet. După sursele rele el a fost cumpărat de patronat și deaceia s,a retras.

In 1941 a luat parte la organizarea Centrului Național de Muncă /Nemzeti Munkaközpont/, a cărui președinte a fost până in momentul eliberării.

In timpul cât a fost prefect el a declarat de mai multe ori, că el a depășit stadiul ca să se mai întoarcă la menhină. Această atitudine se poate explica prin faptul că atitudinea lui politică nu este sinceră ci de aventură.

A citit d stul de mult și are o oarecare pregătire și este in stare să-și însușească diferite probleme destul de repede, însă toată atitudinea lui dovedește că a uitat că Partidul l-a ridicat din starea lui de muncitor in toate funcțiunile pe care le indeplinește in zilele noastre. Lui i-se pare injositor să stea de vorbă cu oamenii muncii și dacă odată totușă stă de vorbă cu un muncitor, in fiecare cuvânt al lui se simte orgoliul și un nejustificat sentiment de superioritate și arată demonstrativ că el este mai bine pregătit.

S.S. Kisgyörgy Tamas

Sft. Gheorghe 24 Mai 1952.

Referință.

279

Subcomitetul Tuluger Sander dau următoarea declarație
cu privire la tov. Nagy Viktor:

Nagy Viktor a trimis pe soferul lui, Alga Istvan,
in ziua de 16 Februarie 1952 in comuna Illyefalva să cumpere porci
de tăiat. Soferul Alga Istvan a si cumpărat trei porci dela următorii:
Dela Joo Mihaly un porc de 100 kg. cu 12 lei kilogramul. Dela
Mintjan Janos iunior, un porc de 120 kg cu 12,50 kilogramul. Dela
Saabo Sander iunior un porc de 150 kg. cu 12 lei kilogramul. Soferul
Alga Istvan a tăiat porcii si așa i-a transportat din comună
spunând că nu-i duce numai lui Nagy Viktor dar si ministrului.

Dau și somnez prezenta declarație cu mâna noa proprie.

Illyefalva 23 Mai 1952.

S.S. Tuluger Sander

Nora Victor

280

DECLARAȚIE
*****

Subsemnatul Albert Iosif, Președintele Sfatului Popular al Regiunii Stalin, membru de Partid din anul 1945, prin prezenta dau următoarea declarație, asupra următorilor :

1. Il cunosc personal pe Vasile Luca din anul 1949 luna Mai, cu ocazia inaugurării Sediului de Partid al fostei Județene PMR din orașul Sft. Gheorghe, unde l-am văzut pentru prima oară personal.

Cu această ocazie am vorbit cu el ca membru în Biroul Județean și ca toți membrii din Biroul Județean cca. 5 minute, de sturcua nu am mai vorbit cu el până la prima Sesiune ai Sfatului Regional din Decembrie 1950.-

Cu ocazia Sesiunii când a ținut discurs el personal, am auzit următoarele: "Sfaturile Populare trebuie să aibe grije ca nu cumva să se strecoare elemente necorespunzătoare, pentru că nu ori ce cismar poate să fie în cadrul Secțiunii Financiare, fiindcă sunt o serie de elemente cari ocup posturi de răspundere și procedează ca cocoșul când răscie în grămada de gunoi".-

În 1946, am fost ales ca secretar de Plasă în fosta Plasă Tg. Suceșc, unde am activat până în anul 1948 luna Mai și în acest timp am observat următoarele despre Vasile Luca: aproape în fiecare săptămână în timpul verii și chiar în timpul iernii a venit în Raionul Tg. Suceșc ori la pescuit, ori la vânat, unde vânatul deja a fost organizat. Acest lucru a fost organizat de următoarele persoane: Mocsary Ernest fost primar al orașului Tg. Suceșc, Konya Blaziu fost fabricant de oțet, Török Andor fost mare deponitar de spirt și alcool frații Becasii mari moșieri din comuna Dalnic, Peterffi din Covasna fost mare fabricant de postav, la fel și Hadnagy fost fabricant de postav. Cu acești oameni se ducea la vânat și la pescuit. Odată cât știu eu a luat masa în comuna Dalnic la fostul moșier Bețăși, de multe ori chiar a dormit și la Tg. Suceșc la Mocsary Ernő.

În cât timp am stat eu la Tg. Suceșc ca Secretar de Plasă, niciodată nu a fost în sediul Partidului și nu s-a interesat despre munca de Partid carea a dus-o activității în această Plasă, dar nu a stat de vorbă niciodată cu nici unul.-

II. Despre frații lui Vasile Luca:

1. Toth Geza, fost Președinte al Comisiei de Reformă Agrară din fostul Județ Trei Scame, din 1944 toamna și până în 1946 până la alegeri, fost președinte al Uniunii Populare Maghiare dela alegeri 1946 până în 1948 toamna, fost secretar adjunct al Județenei de Partid Trei Scame din 1948 toamna până la Raionare 1950 toamna.-

L-am cunoscut pe Toth Geza personal în anul 1946 cu ocazia alegerilor când a fost el candidat ca deputat în Marea Adunare Națională pe linia UPM.-

Înainte de aceasta el a activat pe linie politico-economică ca președinte al Reformei Agrare în Comisia VI-a cu sediul la Sft. Gheorghe, care Comisie a avut menirea de-a face reforma agrară și de a împroprietări cu pământ pe țărâna sârăci, aici a avut următoarele abateri:

Pământul care a fost împărțit între țărâna sârăci din raionul Tg. Suceșc n'a fost împărțit just, deoarece foștii moșieri cum a fost baronul Apor Peter din comuna Turia, Rakosi Morit, fost fabricant de spirt, Toth Ede fost fabricant de spirt, ambii din Tg. Suceșc, familia Sinkovici din comuna Catalina, familia Bețăși din comuna Dalnic, cari au avut moșii și pământurile lor au fost împărțite între țărâna sârăci a fost dat înapoi la ei.-

Țărâni sârăci au venit cu o serie de reclamații la sediul Partidului cu hârtie în mână eliberat odată dela Comisia VI-a dela Sft. Gheorghe, cât dela București, că pământul trebuie să se dea înapoi foștii proprietari, președintele subcomisiei în orașul Tg. Suceșc, Comisia de Plasă al cărui președinte a fost Barthos Miklos, de re-

281
tate ori a fost chemat la Partid și scuturat care sunt cauzele c^ă,
moșierii primesc p^ământurile înapoi, r^ăspunsul a fost scut din par-
tea lui Barthos Miklos, c^ă tov. Toth Geza președintele Comisiei a VI-a
din Sft. Gheorghe a aprobat.-

Puteam spune mai mult decât 50 % noi nu am l^ăsat ca s^ă des-
p^ământul înapoi, chiar și au primit titlul de împr^ăpriet^ărire.-

Un alt caz, est timp a fost președinte al UPM n^ă a dus o mun^ă
politic^ă conform liniei trasate de Partid, pe întreaga linie a Plasei
Tg. S^ăcuesc în ceea ce privește UPM a fost un împr^ăciutorism față de
dușmanii de clas^ă, care ne-a îngreunat pe noi în munca noastră. În
timp de doi ani de zile est timp am fost secretar de Plas^ă, dac^ă a
fost de dou^ă ori la Partid, a fost ar^ătat lui acest lucru, raportat
la Județean^ă, unde dup^ă aceea noi am fost muștrați c^ă noi nu ne
pricepem la munca politic^ă ei s^ă nu ne b^ăg^ăm în problema t^ăranilor.-

În 1948 când am fost ales ca membru în Biroul Județean tre-
buie s^ă amintesc c^ă, înainte de a fi ales în Biroul Județean am fost
mutat din Tg. S^ăcuesc la Romcerea la Sft. Gheorghe din cauz^ă c^ă nu
n^ă am putut înțelege cu Toth Geza, chiar și nici cu Schüssler care a
fost prim secretar, acest lucru l-am ar^ătat la C.C. probabil c^ă a fost
cercetat c^ăci dup^ă 2 luni de zile am fost din nou numit ca activist
de Partid ca resp. al Secției Administrative la Județean^ă.-

În acelaș timp a fost numit și Toth Geza ca secretar adjunct
al Județenei Trei Scame și cu problemele agrare. În acest birou am
activat 12 luni. În acest timp am constatat urm^ătoarele: pe care po-
s^ă le confirmă și foștii membrii în Birou:

Toth Geza ca secretar Adjunct nici odat^ă nu a avut o compor-
tare tov^ăr^ășească, partenic^ă, a fost brutal, dictatorial, i-a criticat
pe toți cu o critic^ă distructiv^ă, în special când a fost el criticat
de noi, c^ă atitudinea pe care o are el nu-i partenic^ă, mai ales c^ă
el a urmat o școal^ă de Partid de 6 luni, care s^ă a dovedit în felul
urm^ător: la el nu a existat cine-i chiabur și cine nu-i, în special
bog^ătașii, moșierii, cu care a fost el personal prieten cum de exemp.
fiul lui barolul Aport Peter, baro Aport Csaba a fost servus cu el,
Kovassnai Gabor moșier dela Anghelug și o serie de chiaburi din co-
mun^ă și în special cei din Raionul Tg. S^ăcuesc, acești oameni așa umb
în sediul Partidului ca la ei acas^ă.-

La fel a continuat și aicea bețiile și chefurile, care de multe ori i-au fost arătate lui ca să se astâmpere. Un caz concret: cu ocazia organizării GAC, din comuna Turia, care a durat aproape 3 luni de zile, într-o zi așa s'a îmbătat cu el care a condus mașina Skoda în comuna Ereteghin pe asfalt a răsturnat-o și a stricat-o complet, care reparație a costat 43.000 de mii lei care sună a fost oprit din salariul lui și al lui prim secretar forțat, pentru această prim secretarul a vrut să aresteze pe șoferul Baloga Mihai și pe mine ca să bătut cu noi să sabotat pe tov. Secretar adjunct Toth deșă ca să-și rupă gâtul. Cu această ocazie a fost cu el deputatul Nagy Victor și amândoi au fost transportați la spital din comuna Ereteghin pentru operație.-

A susținut pe Becsei Pal fostul președinte al Partidului Social Democrat, profesor de liceu, a susținut pe Miko Miklos fost șeful Sect. de învățământ al Județului Trei Scaune, prin acești oameni a făcut o serie de jonchierii în ceea ce privește plasarea cadrelor didactice [redacted]

Cu ocazia clădirii școlii din comuna Lemnia care a fost clădit și finanțat de Vasile Luca, conșus de Ing. Pazsonyi, Toth Geza și Toth Andre, ca informativ a fost întrebat în ședința de Birou, cum costă această construcție? el a spus că peste 20 milioane lei, în 1948/1949 și a fost arătat că această construcție costă cam scump și trebuie verificat, chiar personal de mine a fost arătat de multe ori, niciodată nu a lăsat să fie introdus o verificare.-

În repetate rânduri a accentuat categoric, că o să dea afară din Partid pe Szabo Frank Ioan, pe Kovacs Ferent, pe mine și pe Pascu Vasile, ceea ce s'a și întâmplat, Szabo Frank a fost trimis la școală, Kovacs Ferent a fost dat afară pus în producție, pe mine m'a mutat la Ciuc în toamna lui 1949, iar Pascu Vasile aproape a mai rămas un an de zile acolo după care a fost dat și el afară.-

După exproprierea moșierilor în anul 1949 primăvara, toți moșierii au fost transportați la sediul Județean la Sft. Gheorghe după ce o parte din ei au fost plasați în serviciu, caz concret Rakosi și Morit fabricant de spirit inginer bătrân a fost plasat la fabrica Textila Sft. Gheorghe, baro Apont Csaba a fost plasat la Derubau, care executa construcția de șosea între Prejmer și până la comuna Brețcu Betari fost moșier la fel la această construcție a fost plasat, Peterffi fost fabricant la Covasna a fost plasat la Minister.

283
La naționalizarea caselor din orașul Sf. Gheorghe și Tg. Suceșc s'a constatat o serie de devieri chiar abateri, c'ădrea legii și a Decretului 92 în mod grosolan, pentru c' s'a l'șat o serie de case naționalizate în frunte cu Președintele Raionului Kissgyörgy Tamás, cazul concret: fost sediul Județean P.M.R. care putea sice c' este cel mai mare bloc din orașul Sf. Gheorghe, fostul proprietar un moșier n'a fost naționalizat, fost casa lui Dr. Fogdian Cristof unde este actual sediul P.M.R. nu a fost naționalizat, care se datește faptului prieteniei ce a fost între ei.-

În urma noilor propuneri pe care le-a f'cut Sfatul Popular Regional, se dovedește c' a fost propus din orașul Sf. Gheorghe peste 40 de case mari, la Tg. Suceșc peste 35 și la Covasna 23. Aceste cazuri dac' erau executate atunci când a fost prima naționalizare, clasa muncitoare și Statul avea venituri, îns' având în vedere c' ele nu au fost executate Statul a avut pierderi mari.-

La noile propuneri am b'gat în Decretul 92 pentru Naționalizare vila din Tugnad B'ni ai fratelui pe care-l cheam' Varga, fost funcționar la C.F.R. Pentru acest lucru am primit observație din partea familiei, chiar și din partea Secției Organizatorice, unde m'a f'cut atent, c' nu este politic c' am f'cut acest lucru și a fost propus ca s' l' scot de pe list', fiindc' era vorba de fratele lui Luca, eu am spus categoric, c' nu scot și nu am scos, îns' am întrebat de unde a putut ca s' fac' el o vil' cu 12 camere de locuit la Tugnad B'ni lâng' drumul principal și a f'cut exploatare prin acest mijloc când alți funcționari C.F.R.-iști în aceiași brans' nu avea ce c' m'nașce. Pentru aceasta m'a f'cut atent și tov. Colonel Patriciu. Acest caz s'a întâmplat în prim'vara anului 1951.-

Referitor la Reforma Agrară: Toth Geza ca președintele al Comisiei a VI-a care a dat o serie de p'menturi înapoi la foștii proprietari, moșieri, dau urm'toarele date:

În cât timp am fost secretar de plas' la Tg. Suceșc, am putut salva 1904 ha. din care 1293 ha. și 12 arii arabil, 611 ha. și 47 arii fâneat' la 2626 de familii. Cel puțin dela atâtea persoane a fost luat p'mentul înapoi dela care nu avem date concrete.-

Un alt caz, la Raionul Sf. Gheorghe 2100 ha. arabil și 351 ha. fâneat', la 3155 de persoane. Aceste cifre dovedesc c' ambele 2 raioane a fostului Județ Trei Scaune a r'mas în mâna ț'r'nimii s' race 4355 ha. la 5581 de persoane, atunci se naște întrebarea dac' a lucrat el cinstit ? și se dovedește activitatea lui dela început cum a decurs Reforma Agrară în Județul Trei Scaune.-

Sau la clasarea chiburilor, în fostul Județ Trei Scaune la raionare a fost 280 de chiburi, în 1951 noi am m'rit la 472 fiindc' am observat c' această verificare a fost f'cut' în mod greșit, iar în 1952 această cifr' a crescut cu 565 de chiburi. Aga c' în prezent în fostul Județ Trei Scaune la ambele două raioane Tg. Suceșc și Sf. Gheorghe la ora actual' avem 1519 chiburi, aceste cifre dovedesc politica ț'r'nească care a dus-o Toth Geza personal împreună cu cumnatul s' u fost prim' secretar.-

Vreau ca s' ar't c' la această acțiune mai mult decât sigur a luat parte și fostul prefect Nagy Victor, deputat în Marea Adunare Națională, Szabo Bertsi deputat în Marea Adunare fost secretar al Partidului Social Democrat din Trei Scaune.-

Vreau s' ar't și veniturile oficiale care le-a avut Toth Geza din partea Județenei P.M.R. unde a fost el secretar adjunct a primit lunar 23.000 lei, care a primit din 1948 toamna pen' la raionare plus 20.000 lei ca deputat în Marea Adunare Națională lunar.

Schusler Carol, a primit 26.000 lei lunar. Nagy Victor Prefect peste 20.000 lei, iar ca deputat în Marea Adunare tot 20.000 lei, deci aveau bani de unde să facă chefuri.

Varga Gabor, fratele lui Luca și Toth Geza, care a fost Comandantul fostei Poliții a Județului Trei Scaune, iar după aceea a fost numit ca Comandant al Securității din fostul Județ Trei Scaune cu gradul de maior, care a ținut legături strânse în raionul Tg. Suceșcu cu Dr. K. Kovacs Stefan, care a fost primar în era maghiară /Folgarmenter/, care acest om când a venit Armata Sovietică a evacuat orașul Tg. Suceșcu și a pus pe drumuri o serie de nenorociți de familii, o parte din ei i-a dus până dincolo de Dunăre care au venit apoi distruși acasă cu un moral sczut, sau Dr. Fekete Andrei, tot din Tg. Suceșcu care în viața lui numai a exploatat, amândoi au fost foști avocați, sau Issak Arpad din Sft. Gheorghe fost mare comerciant de cereale /Futura/, acest om a fost personal omul lui și informatorul lui, care stie tot orașul Sft. Gheorghe, astăzi este angajat la Baza de Recepție tot la Sft. Gheorghe.-

În ceea ce privește cumnatul lui Schusler Carol, pe care l-am cunoscut în 1948 când a fost numit ca secretar Județean, acest om la fel a avut o atitudine ca Toth Geza. Mentalitatea personală a dat dovadă de la început că nu a fost combativ și chiar așa a și crescut cadrele care au fost sub mână lui.-

Ceea ce privește combativitatea lui o caracterizez în felul următor: cazul concret, cu ocazia exproprierii moșierilor cari când au fost transportați în 1949, majoritatea din ei au fost plasați în diferite servicii, care au arătat și la activitatea lui Toth Geza.

Cu ocazia inventarierii la inventarul viu și mort o serie de lucruri în special freccouri și sur, argint, împreună cu Directorii sau responsabilii pe care i-a numit el personal la moșierii, a fost transportat la el în birou. Într-o zi când a strâns o serie de lucruri de aur și argint, a dat ordin la un director nu știu din care comuna, ca să aducă la Partid o casă de fier, această casă de fier când a fost transportată la Partid cu căruța sau mașina nu știu, însă atât știu că mi-a dat ordin să deschid cassa ca să pot să bag lucrurile de aur în el, motivând că cheia de la cassă a fost pierdută sau de moșieri sau cu ocazia inventarierii. Eu am chemat un lăcătuș pe lăcătușul Csomos, care a fost strungar la Atelierul Partidului, asta nu a putut să descue și a chemat un alt lăcătuș nu știu cum îl cheamă, care s'a chinat aproape două zile și nu a putut să descue, a trebuit ca să taie, însă când a deschis în cassă nu a găsit nimic, a fost gol, ceva acte au fost în cassă. Am făcut atenție nu-i să năstos și nu-i politic ca să facă acest lucru, sigur, trebuia ca să cheme pe cineva din birou acolo, ceea ce nici nu a luat în considerare. În tot cazul la el în birou a ținut o serie de lucruri de aur pe care l-a arătat aproape la fiecare. Ce s'a întâmplat cu aceste lucruri nu știu unde au fost trimise sau ce a făcut cu el, despre aceasta Birou nici odată nu a fost încumetățat.-

285
Acest Schusler a avut o magazin de turism, care l-a avut prin omul lui la Sfatul Popular Raional Tg. Suceșc înainte de Raionare cu 150.000 lei. Acest om care a făcut această tranzacție cu Sfatul Popular Tg. Suceșc a fost secretar de Plas la Tg. Suceșc, el l-a adus din județul Tg. Mureș unde a fost el pretor.-

La raionare când am fost numit ca secretar Regional am tras la răspundere, cum ai înțeles că s'au vinzi această răbă la Sfat pentru 150.000 lei, el a răspuns că nu a vândut cu 150.000 lei, ci cu 100.000 lei, însă chitanța semnată de el este făcută pentru 150.000 lei, care bani de fapt nu au fost luați din casa Sfatului, însă mai prost, banii au fost strâși de la fiecare comună, nu se știe cât a strâns fiindcă nu este o urmă. Acest fapt am dat în 1950 toamna și în 1951 primăvara la Comitetul Central pentru cercetare.-

Vreau ca să amintesc că, de la moșieri o serie de lucruri a dus la el acasă, frezouri și covoare persiene, care lucruri de fapt trebuia să le dea înapoi la Partid, însă din informații când s'a mutat la București le-a luat cu el, la fel și Toth Geza când s'a mutat de la Sft. Gheorghe o serie de lucruri le-a dus cu el.-

Schusler și Toth Geza amândoi a ținut legătură strânsă cu fost moșierul Kovaszai de la Anghelug, care a fost la ei de multe ori chiar și ei au fost la Covasna. Când a fost întrebat: "dece ții legătură cu moșierii?" a răspuns: "mă ne pricepem la munca politică, noi nu știm cum să organizăm gospodărie colectivă, ca în Trei Scăune după atmosfera care a fost creiată în jurul GAC bine înțeles după analiza lor, numai prin acești oameni se poate crea. Oamenii aceștia au fost cheia satului.-

N'as putea să spun care a fost cauza, însă probabil ei a simțit că în sfârșit nu o să fie bine, s'a însurat din familia Luca a luat ca nevastă pe sora lui Luca cu trei copii.-

Vasile Luca de câte ori a venit la Sft. Gheorghe a dormit la Toth Geza, iar escorta la Partid. Aici în seara aceea a fost întâlnire cu toată familia, plus cei invitați Nagy Victor, Szabo Bert, Schusler Carol, Varga Gabor, chiar și căteodată Kisgyörgy Tamás.

Ce au discutat acolo nu se știe, însă peste câteva zile totuși s'a aflat ceva din gura lui Schusler, sau Toth Geza sau Nagy Victor, cari spunem, în special Toth Geza, "iar ne-a mustrat bătăranul" Ceeace privește s'a procedat prost cu X cu X, care au fost contat ca dușman de clasă, probabil că ei au discutat între ei acolo despre planul lor pe care nu l-a acceptat Vasile Luca, sau ei a cerut informații de la el, însă este un lucru sigur, că noi când am considerat anumite lucruri sau am avut părerea despre anumite persoane din județ, ei au spus să ținem din gură fiindcă nu avem dreptate, fiindcă bătăranul chiar așeză așa spus, cum trebuie procedat în problema țăranimii, mai ales în problema micilor meseriași și în problema cooperativelor, în care problema specialiștii a fost: Toth Geza, Szabo Bert, Nagy Victor, Kisgyörgy Tamás și Schusler Carol. Acel Kisgyörgy Tamás care până în 1950 a fost președinte al Micilor meseriași din orașul Sft. Gheorghe.-

Atât e sigur că aceste 4 persoane, pe care i-am amintit mai sus a ținut toate problemele politico-economice în județul Trei Scăune a lucrat în mod secret și a subapreciat munca activiștilor care nu au fost de aceeași părere cu ei, chiar și a urmărit activitatea lor și a scos din muncă sau a pus la muncă mai jos, sau mutat în altă parte în mod diplomat.-

276

Vreau ca s' amintesc, m'car c' a fost un informator lang' Birou Judetean tov. Safta Gheorghe, informatiile care le-a f'cut c'tre Comitetul Central, Biroul Judetean niciodat' nu a avut cunostiinta' despre acest lucru. Acest lucru l-a tinut in man' Schusler Carol, Poth Geza si Safta Gheorghe.-

Vreau ca s' amintesc, anumite aspecte care au fost in Regiunea noastr', in special in leg'tur' cu devierile de dreapta, pe care noi le-am v'zut ins' nu am stiut care sunt cauzele, pe care eu personal le-am sesizat la Presedintele Regional Vasile Jiga, care le voiu ar'ta concret dup' cum urmeaz':

La Reforma B'neasc', in mediul rural din Regiunea noastr' 64.477 t'rani s'raci, 32.335 t'rani mijlocasi, 6.300 chiburi si 8092 membrii in Goscol au schimbat 1.141.126 lei, care se dovedeste c' t'rani a tinut bani in man' si pe care noi dac' analiz'm bine din cifrele sus amintite, t'rani s'raci nu au avut bani, membrii din Goscol cifra este foarte mic', r'mane numai chiburi care au avut bani si t'rani mijlocasi mai putin. Ceeace inseamn' c' aceast' sum' enorm' a avut-o in man' chiburii, contra acestei sume lax schimb ei au primit 5.991.641 lei buni, lei noi, lei stabilizati. Aceasta a fost politica t'r'neasc' in Regiunea noastr'.-

In lunile Octombrie, Noembrie si Decembrie, in urma instructiunilor primite dela fosta conducere a Ministerului de Finante s'a activat incasarea impositelor ajungandu-se astfel ca dup' Reforma b'neasc' o parte din chiburime in loc s' si pl'teasc' impositale in lei noi, ei deveniser' creditorii statului.-

In sectorul Cooperatist nu s'a realizat planurile de valorificare nici in total, nici pe sortiment, nu vorbesc de achizitie sau de colectare si la contracte unde legilor si Hot'rarilor elaborate de Consiliul de Ministrii nu au fost respectate de loc.-

In ceea ce priveste bugetul Sfatului Popular, bugetul pentru anul 1951 care a fost intocmit din partea Sfatului Popular Regional a fost 73.592.650 lei, ins' Ministerul de Finante ne-a aprobat numai 45.391.800 lei. Bugetul a fost executat din bugetul aprobat 37.025.94 motivul principal pentru necheltuirea creditelor in totalitatea lor a fost din cauza c' nu am primit material la timp, finantarea a fost in ultimul trimestru, care ne-a ingreunat atat la executarea planului, cat si la investitii si aprovizionare, ceea ce inseamn' c' in 1951 am f'cut o economie de 8.365.855 lei.-

Cifrele sus ar'tate sun calculate in lei noi.-

Bugetul pe 1952 a fost aprobat pe baza prezent'rii pe 1951 chiar mai prost de exemplu: la actiunea Asistent' Social' si la cheltueli administrative am primit cu 2.220.000 mai putin ca in anul 1951, care inseamn' c' munca Sfatului Popular Regional, Raionale si Comunale la sfarsitul anului 1952 ajunge periclitat.-

Dup' Documentele de Partid, pe care le-am studiat, am constatat c' de unde devine aceste devieri grave si imi dau seama ce pagub' mare a suferit clasa muncitoare.-

Vreau ca s' ar't cateva aspecte care au fost pe linia de CEC.

In ultimul trimestru a anului 1951 si in luna Ianuarie 1952 inainte de Reforma B'neasc', populatia din Regiunea noastr' a depus la CEC 111.183.019 lei vechi, a ridicat dela CEC. fat' de aceast' sum' 75.838.346 lei vechi ceea ce inseamn' c' suma care a r'mas la CEC, cel' 35.344.673 lei vechi inseamn' v' a fost acelora care nu au avut nevoie de bani, fiindc' despre Reforma B'neasc' a vorbit lumea cu 5 luni inainte, iar dup' Reforma B'neasc' primul trimestru, lumea a x depus la CEC. 419.538 lei noi, fat' de aceast' sum' s'a ridicat 525.745 lei, ceea ce inseamn' c' Statul iar a r'mas dator la depun'tor care se datoreste intentia acumularii cu lei stabili acelor oameni

./.

cari nu depun efort mare pentru construirea socialismului.-

Aceast* statistic* am f*cut-o deaceia c* s* v* documentes
cum a decurs devierile de dreapta a lui Luca Vasile in problema
monetar* si in problema finantelor, unde a avut o pagub* foarte mare
casenii muncii din Regiunea noastr*.-

287

Or.Stalin, 20 Iulie 1952.-

PRESEDINTELE SPAT.POP.REGIONAL:
ss/ Albert Iosif.-

Pentru comitetul

Geol Stefan

Presed. deleg. de Partid.

or. Stalin

REFERINȚA

Subsemnatul Kisgyörgy Toma președintele Comitetului Executiv al Sfatului Popular Raionul Sft.Gheorghe, str. Ady Endre Nr.34, membru PMR.

Despre tov. Nagy Victor dau următoarea referință:

Il cunosc din Septembrie 1944. Cunoștința noastră provine de acolo, că în 21 Septembrie 1944 întorcându-mă de pe front imediat am primit legătură cu tovarășii trimiși din Orasul Stalin, care au fost însăcinați din partea Comitetului de Partid din Or.Stalin, ca să înceapă și în județul Treiscaue organizarea diferitelor organizații democratice. În ziua de 22 Septembrie m-am dus în Or.Stalin unde primind instrucțiunile necesare prin tov. Vincze dela Partid, întorcându-mă acasă mi-am dat silința ca împreună cu ceilalți tovarăși să luăm contact cu muncitorii din fabrici, astfel și cu fabrica de tutun, unde am luat legătură cu Nagy Victor și Farkas Alexandru cari mi-au fost recomandați ca conducători de muncitori din trecut.

Primul nostru lucru a fost formarea comitetului sindical și astfel în Fabrica de tutun în fața celor 20 muncitori am preluat necesitatea formării sindicatului. Tovarășului Nagy Victor îi s-a pus întrebarea, dacă primește conducerea acestei grupe, pe care sub mai multe motive a refuzat, cu toate că muncitorii au arătat că el este cel mai pregătit și are experiență în această problemă. Cu toate că el nu a primit această sarcină, grupa totuși s-a format și grupă al cărui conducere a fost primit de Farkas Alexandru.

Cât timp garda manistă a fost aici vreo trei săptămâni am ținut vreo trei adunări, unde ne-am manifestat contra potlogării ilor acestora și totodată am dus muncă de lămurire din acel punct de vedere ca pentru viitor ce poziție să ia masele. În această muncă am primit un ajutor mare din partea delegaților trimiși dela Comitetul de Partid din Brasov. Și în două rânduri s-a întâmplat ca pentru conducerea ședinței am căutat președinte, cari în general sunt cunoscuți de mase și totodată care cunoaște ambele limbi. Astfel a venit și rândul tov. Nagy Victor, pe care l-am rugat ca să conducă ședința, însă cu toate munca noastră de lămurire, el a refuzat.

La 14 Noembrie 1944 garda lui maniu a fost rechemat din Ardealul de nord. Astfel administrarea orașului a trebuit să organizez noi împreună cu Partidul și la fel și conducerea uzinelor. Astfel a ajuns în rol tov. Nagy Victor la fabrica de tutun, unde muncitorii fabricii a ales pentru conducerea uzinei o comisie formată din 5 tov. în care a comisie a fost și tov. Nagy Victor. După acest timp tot mai mult a început să se distingă și în anul 1945 a fost ales ca președintele Consiliului Sindical Județean. În timpul activității sale sindicale care a ținut până în toamna anului 1946 mereu a jucat rolul de jignit, pe linie sindicală nu a dat ajutorul pe care îi permittea pregătirea și capacitatea lui.

În toamna anului 1946 a fost numit ca prefect și din acest timp treptat treptat a început să-și rupă legăturile cu masele și a început să îndeplinească rolul de prefect din timpul burgheziei și nu prea a luat în nume bune dacă pe stradă muncitorii îl deranjau cu salatul lor. În birou nu prea primea muncitorii motive vând că este foarte ocupat, numai în cazuri excepționale. Că ce meri-te a avut și cine l-a propus în postul de prefect, despre asta nici până în ziua de azi nu știu nimic.

La organizarea Comitetelor provizorii ale Sfatului Populare în aprilie 1949 a fost schimbat ca un element necorespunzător și peste patru luni de zile a fost fără serviciu. Prin legăturile sale din București i-a reușit să aranjeze ca să primească salariul de prefect și pe aceste patru luni în urmă.

289

Secretarul adjunct al Comitetului de Partid Toth Géza l-a propus și a fost angajat la Institutul de Geologie din București ca director adjunct, unde după o activitate scurtă de un an, cu ocazia restructurărilor a fost restructurat și după o lună cât a stat fără servicii cu ajutorul lui Szabo Albert care este consilier la Centrala Cooperativelor, a fost primit tot aici în serviciu la Secția organiza-torică, unde după cum știu și în prezent lucrează.

La alegerile parlamentare din 1948 a fost candidat și a și fost ales ca deputat al Marelui Adunări Naționale, însă nici aceasta nu a schimbat nimic la el, din contră i-a dat mai multă posibilitate ca să joace rolul celor mari și să se rupă mai mult de muncitori,

Ca prefect de județ, din timp în timp la adunările populare a mai vorbit, însă după acest timp nu știu nici un caz, ca deputat să fi stat de vorbă cu vreun muncitor industrial sau agricol, sau ca membru de partid și deputat al Marelui Adunări Naționale și-ar fi făcut datoria pentru formarea regimului nostru.

Dela tovarășii cari au lucrat cu el în trecut știm că atunci că țara noastră mergea spre fașizare și când au fost închise Sindicatele Unitare, când membru Partidul i Comunist și simpatizanții parti-dului au fost expuși teroarei, în 1928 a fost unul din membrii de stălp cari au organizat Partidul Social Democrat din Sft. Gheorghe și szindicatul social democrat.

A fost președintele sindicatului, și ca acesta a condus conform ideii mișcarea muncitorilor din fabrică până în 1936. În 1936 a izbucnit o mișcare uzinală, unde și în comitetul de judecare ca conducător a reprezentat pe muncitorii, care mișcare a dat greș și atunci tovarășul Nagy Victor s-a retras, unii spun că direcțiunea l-a plătit ca să se retragă.

În anul 1941 la formarea Centrului de muncă național a luat parte și a fost președintele acestuia până nu s-a făcut eliberarea.

În timp cât a fost prefectul județului de mai multe ori a spus că el este departe pentru a ajuta înapoi la banc. Această declarație a lui provine de acolo, că ținuta lui politică nu este dreaptă ci mai mult este oportunist.

Este citit, este destul de pregătit și capabil pentru a însuși diferite probleme în timp scurt. Însă ținuta lui dovedește, că a uitat că din muncitor a fost ridicat de Partid la posturile pe care le-a îndeplinit întretimp și pentru el este ceva înjositor ca să se amestece cu muncitorii și totuși dacă ocazional stă de vorbă cu un muncitor, din fiecare vorbă a lui se resimte îngânfarea, superioritatea și pregătirea, pe care face ca să se simte alții.

Sft. Gheorghe la 9 Iulie 1952

ss. Kisgyörgy Toma

Pentru comitetul

Gel Stefan

Președ. Coleg. d. Partid

or. Stalin

290

V é l e m é n y e z é s .

Alulírott Kisgyörgy Tamás a sepsirajoni Néptanács Végrehajtó Bizottságának elnöke, Sepsiszentgyörgy, Ady Endre u.34 hsz.alatti lakos, a R.M.P. tagja,

Nagy Viktor elvtársról a következő véleményt mondhatom:

Ismerem 1944 szeptember óta. Ismeretségünk onnan adódik, hogy 1944 szeptember 21-én visszajöve a frontról azonnal kapcsolatot kaptam a Sztalin városból kiküldött elvtársakkal, akiket a Sztalin városi Pártbizottság bizott meg azzal, hogy Háromszékvármegyében is kezdjék meg szervezni a különböző demokratikus szervezeteket. Szeptember 22-én Sztalin városba mentem, ahol a Párttól Vincze elvtárson keresztül megkapva a szükséges utasításokat hazajöve igyekeztem a többi elvtársakkal egyetemben a gyárak dolgozóival a kapcsolatot felvenni, így a Dohánygyárral is, ahol összehoztak Nagy Viktor és Farkas Sándor elvtársakkal, akiket úgy mutattak be, mint régi munkásvezető egyéneket. -

Az első munkánk, az üzemi Szakszervezet megalakítása volt és így a Dohánygyárba összehígyott kb.20 munkás előtt feldolgoztam a Szakszervezet megalakításának szükségességét. Nagy Viktor elvtársnak téve lett a kérdés, hogy vállalja ennek a csoportnak a vezetését, amit különböző indokokkal elutasított, habár a munkások tették a kérdést, hogy tekintettel arra, hogy ő a legfelkészültebb, jártassága is van ezekbe a kérdésekbe. Annak ellenére, hogy nem vállalta, a csoportot mégis megalakítottuk, amelynek vezetését Farkas Sándor vállalta.

A Maniu gárda itt tartozkodása idején tartottunk vagy három népgyűlést, ahol tiltakozásunkat fejeztük ki a manisták garázdálkodása ellen és ugyanakkor felvilágosító munkát vittünk abból a szempontból, hogy a tömegek milyen magatartást tanusítsanak a jövőre vonatkozólag. - Ebben a munkában nagyban segített a brassói Pártszervezet által kiküldött delegált, vagy delegáltak. Két esetben is megtörtént az, hogy a gyűlés levezetésére kerestünk elnököt, akiket általában a tömegek ismernek és ugyanakkor pedig ismerik mind a két nyelvet. - Így sor került Nagy Viktor elvtársra is, amit megkértünk, hogy a gyűlést vezesse le, azonban bármennyire is igyekeztünk őt meggyőzni, ezt megtagadta. -

1944 november 14-én a Maniu gárda vissza lett rendelve Észak-Erdélyből. Így a közigazgatást a Párt segítségével mi kellett megszerveznünk, és így az üzemek vezetését is. Így jutott szerephez Nagy Viktor elvtárs a Dohánygyárba, ahol a gyár dolgozóit az üzem vezetésére egy 5 tagú bizottságot választott, amelybe Nagy Viktor elvtárs is benne volt. Ezen idő után mind jobban kezdett feltűnni és 1945-ben meg lett választva, mint a Szakszervezeti Tanácsnak az elnöke. A szakszervezeti működése alatt, ami 1946 őszéig tartott állandóan játszotta a megsértettet és szakszervezeti vonalon nem adta meg azt a támogatást, amit a felkészültsége és a tudása megengedett. -

1946 őszén lett kinevezve, mint megyefőnök és ettől az időtől kezdve mind fokozatosabban elszakadt a tömegektől és a régi burzsuá főispán szerepét kezdte betölteni és nem szívesen vette, ha egyes munkások az uton zavarták köszönésükkel. Fogadni a dolgozókat pedig, az irodájában elfoglaltságára hivatkozva nagyon ritkán és kivételesen fogadta csak. Hogy milyen érdemei voltak és ki javasolta megyefőnöknek, erről még mind a mai napig sem tudok. -

A Néptanácsok Ideiglenes Bizottságának megszervezésekor, mint nem megfelelő elem 1949 áprilisában le lett cserélve és több mint négy hónapon keresztül, mint munkanélküli volt. A bukaresti összeköttetései révén sikerült elintézni azt, hogy visszamenőlegesen erre az időre megkapta a volt megyefőnöki fizetését. -

291

A Pártunk megyei Bizottságának másodtitkára, Tóth Géza elvtárs javaslatára Bukarestbe a Geológiai Intézethez lett elhelyezve, mint aligazgató, ahonnan rövid egy évi működése után a restrukturálással le lett építve és rövid egy hónapi munkanélküliség után Szabó Albert, aki a Szövetkezetek Szövetségi Központjánál, mint consilier működik, segítségével el lett helyezve, ugyan ide a szervezési osztály vezetéséhez, ahol tudomásom szerint jelen pillanatban is dolgozik. -

Az 1948-as parlamenti választások alkalmával jelölve lett és meg is lett választva, mint nemzetgyűlési képviselő, azonban ez sem változtatott magatartásán, sőt ellenkezőleg még jobban megadta neki a lehetőséget ahhoz, hogy a nagyok szerepét játssza és még jobban elszakadjon a dolgozóktól. -

Mint megyefőnök, időközönként a szükséges népgyűléseken még beszélgetett, azonban ezen idő után egyetlen alkalomról sem tudok, hogy mint Nagy Nemzetgyűlési képviselő valahol szóba állott volna akár ipari, akár mezőgazdasági dolgozókkal, vagy mint Párt tag és mint nemzetgyűlési képviselő kötelességét teljesített volna a rendszerünk kialakításában. -

A multban a vele együtt dolgozó elvtársaktól tudjuk azt, hogy amikor az országunk a faszizálás felé haladt, hogy amikor az Egységes Szakszervezeteket betiltották, amikor a Kommunista Párt tagjait és a Párt szimpatizánsait a legnagyobb terrorral igyekeztek felszámolni, 1928-ban egyik oszlopos tagja volt, akik megalakították Sepsiszentgyörgyön a Szocial Demokrata Pártot és a szocial demokrata szakszervezetet. -

A Szakszervezet elnöke volt és, mint ilyen vezette annak az elvnek megfelelően a gyár dolgozóinak a mozgalmát 1936-ig. 1936-ban egy üzemi mozgalom robbant ki, ahol a tárgyaló bizottságba is, mint vezető képviselte a munkásokat, amely mozgalom elbukott és azután Nagy Viktor elvtárs teljesen visszavonult, sőt a rossz nyelvek azt mondják, hogy az igazgatóság lefizette, hogy vonuljon vissza. -

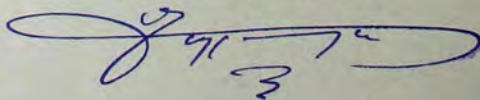
1941-ben a Nemzeti Munkaközpont megalakulásában részt vett és annak elnöke volt mindaddig, míg a felszabadulás meg nem történt. -

Megyefőnöksége idején több esetben hangoztatta azt, hogy ő már túl van azon, hogy visszakerüljön a satupad mellé Ezen elbizakodó kijelentése onnan adódik, hogy a politikai magatartása nem egyenes, hanem inkább kalandor hajlama. -

Olvasottsága van, eléggé felkészült és képes arra, hogy különböző kérdéseket és dolgokat rövidesen elsajátítson és magáévá tegyen. Azonban a magatartása azt igazolja, hogy megfélemedezett arról, hogy munkás sorsból a Pártunk emelte fel azokra a posztokra, amelyeket a mi időnkben betöltött és részére lealacsonyító valami az, hogy a dolgozók közé vegyüljön és ha néha mégis szóba áll valamelyik dolgozóval, minden egyes szavából kiérzik a gőg és szerinte a magasabbrendűség, a felkészültség, amelyet éreztet is. -

Sepsiszentgyörgy 1952 július 9.

Kisgyörgy Tamás.

Nagy Victor

292

INFORMARE

Observațiile mele în fostul județ, Trei-Ocaune și Raionul Sft.-George în urma influențelor locale ale politicii lui Vasile Luca, care au atras după sine devierea de dreptă și spiritul de împiedicătorism, astfel s'a dat loc influenței chibărești pe linie de partid și de stat.

Eu străș Stefan, am venit acasă la Sft.-George în mijlocul lunii Iulie 1945 din internare, m'am prezentat la partid că vreau să lucrez.

Pe unde m'am uitat peste tot vedeam gezand elemente străine de partidul nostru, în posturile de conducere. În conducerea partidului de atunci erau oameni goviniști, naționaliști, stăniști și acei care în primul rând căutau avantajele sale.

În iarna anului 1945-46 tovarășul Lăb Martin ca instructorul Regunii Mureș a venit la Tg.-Ocneșo și în scurt timp s'a început curățirea. În aceasta și eu am ajutat, ca secretarul celulei de partid a Fabricii Textile, totuși nu s'a putut executa în măsură completă, așa cum ne cere partidul. Demonstrația mare din 15 Martie 1946 era tot urmarea politicii goviniste. Deși am anunțat d'înainte Comitetul de Partid Județean, că masa este îndemnat pentru serbarea zilei de 15 Martie, ca "serbarea libertății maghiare", și deși s'a dus muncă de lămurire și agitație combativă de către membrii de partid conștienți, demonstrația în fabrica textilă a izbucnit, urmarea acestei a fost că elementele goviniste de dreptă, vestitorii unității maghiare și-au întărit vederile. Varga Gabor care era atunci în fruntea poliției, a fost înregistrat de către elementele goviniste, ca om de a lor. La fel pe Nagy Victor dela Fca. de Cigarette, pe Kocsis Mihai dela Fca. de Textilă, care au fost acele conducătorii muncitorilor. Iar Comitetul Județean al Partidului Social Democrat cu conducerea lui Szabo Albert și Becsei Pavel fost profesor-preot în această și cu discursurile au câștigat complet adunătura și reacțiunea govinistă pentru Partidul Social Democrat. Ca de exemplu, după această și, la Fca. de Textilă în decursul unei luni numărul membrilor social democraților de 15-20, a crescut la 350-400 de membri. Anunțat pregătirea alegerii din 1946 în front unic. Între timp eu în Iulie 1946 am fost scos din producție și am devenit responsabilul Secției de Educație Politică a Comitetului de Partid Județean.

Frontul Democratic Popular și-a propus deputații. După părerea mea, aceste propuneri au fost urmările aceluși fapt, că rândurile partidului s'au slăbit, s'au retras și au încetat "lupta cu moșta de vânt" (după cum spuneau ei). Să vedem candidații de deputați de atunci: Szabo Albert conducătorul Comitetului Județean al P.S.D., a fost căștinar, exploatare, un bețiv de obște cunoscut, juca cărți, încreșut, arogant, unciapatic. Kovacsani Ioan, negher din Anghelap, care stăpâna și exploata toată împrejurimea. Havadtői, preot reformist din Covasna. Toth Giza părăn în Lemina socotit chibăur, care a fost scos din întinericul necunoștinței și care nămsi deaceia a devenit deputat, că era fratele vitreg al lui Vasile Luca. Unde era aici clasa muncitoră și părănică muncitoare reprezentată?

Comitetul de Partid Județean în acest timp deja era îndrumat din spate de un clic. Nagy Victor a devenit șef județean, care a fost membru în Centrul Național de Muncă, în timpul lui Northi. A fost un bețiv și vederile lui asupra moralei proletară a fost peste tot cunoscute, ceea ce am spus și în fața lui, când a fost preluat la Comitetul de Partid, că el va fi șef județean. Kovacs Francisc, fost comerciant de lemn a devenit responsabilul administrativ al Comitetului de Partid. Cât timp activității își duceau amana între mare lipsuri în anii 1946-47 timpul secetei, Kovacs și ceilalți ace-

293

ministri de el aveau din toare bune. Tovarăgul Nagy Francisc, care și astăzi este în activul raional, a fost achiziționatorul și transportorul. El a fost "ordonanță" pentru Kovács și secretarul de atunci lui Lajosk Iuliu. zilnic ducea alimentele și îmbrăcămintele, ceea ce lua pentru toți activiștii - la locuințele lor, și se împărțea între 3-4 persoane. Între aceștia aparținea resp. de cadre de atunci Nagy Andrei. După demascarea și înlăturarea acestora Erdélyi Iosif devenea ca secretarul Comitetului de Partid Județean, care cu mâini puternice vroia să înlătore elementele străine de partid și metodele lor.

Varga Gaboer fratele vitreg al lui Vasile Luca, deși i-a atras atenția prin biroul de partid în mai multe rânduri asupra unor probleme, acestea le-a refuzat, ori nu le-a executat. Nagy Victor, care atunci a fost șef județean, la fel nu primea directivele partidului, aceștia au Toth Geza și Szabo Albert au format o fracțiune în cadrul Comitetului de Partid Județean. Tovarăgul Erdélyi Iosif avea lipsa, având comportare etnagistă, prin aceea că vroia să explodeze odată fracțiunea de mai sus. Această greșală de tactică a fost activul îndepărtării lui mai târziu. Fracțiunea lui Luca prin intervenția personală a lui Luca a înlăturat pe tovarăgul Erdélyi. Atunci a fost plasat la gantierul de muncă, care purta numele lui Vasile Luca. Da și acestea se vorbea că Luca a spus: nu este destul că Erdélyi mi-a murdărit numele în Trei-Scune, acum l-a pus pe gantierul care poartă numele meu. Aceasta probabil a fost adevărat, deoarece Erdélyi Iosif în scurt timp a fost înlăturat de la gantierul "Vasile Luca" din Salva-Vigau și pus la muncă din jos.

Așa cum au fost două tendințe în Comitetul Județean la fel au fost în întregul activ două familierisme mari. Unul cu conducerea fostului resp. de cadre Szabo Bela, celălaltu familiarismul lui Varga, unul din familia Varga. Atât activiștii de partid, cât și activul care lucra la organizațiile de masă, marea parte din aceste două familii provenea. Acel, care nu făceau parte din nici una, n-aveau viață lungă în activ. Nagy Francisc în prezent activist la Raional Sft.-George, ca să-și asigure avansarea, a luat în căsătorie o soră a lui Szabo Bela.. Racoa Ida, o altă tovarăge tot din acest scop s'a căsătorit cu Szabo Bela. Cele două familii mai târziu s'au legat într'una, Varga Klári s'a căsătorit cu fratele lui Szabo Bela cu Szabo Iosif, în prezent sunt la Tg.-Mureș, Szabo Iosif la redacția ziarului "Előre" și soția la Școala de Partid de 6 luni în limba maghiară. Îndelung s'ar putea continua activitatea celor două familierisme și împlinirea lor, care a fost baza devierii de dreapta și a împăciutorismului în Trei-Scune. Cei care făceau parte din acest clic, erau scotiți ca prinii peste toți, ei au mers la școli și avansau în anii 1946-47 și la începutul lui 1948.

Așa a fost până ce tovarăgul Erdélyi Iosif a fost schimbat cu tovarăgul Ady Ladislau (Mureșan), care a împrăștiat cu pricepere fracțiunea din sânul partidului. În acel timp scurt, cât era în Trei-Scune tovarăgul Ady, a pornit lucrul normal. Peste 3-4 luni pe tovarăgul Ady, l-a schimbat Süssler Carol, ca secretar de partid județean. Între timp Nagy Victor șeful județean a fost schimbat, prin faptul că familia Luca, pe care o slujba bine, l-a ales ca deputat și l-a dus la București. Ca președinte al Comitetului Provisoriu Județean, a fost pus Kisgyörgy Tomá, care la alegerile din 1948 a rămas pe mai departe ca președinte. Tovarăgul care a fost mic meseriar, n'are comportare de luptă de clasă și se lăsa influențat de politica cliicii lui Luca. În cei multe cazuri s'a contrasat cu Toth Geza, dar totuși l-a convins.

Süssler Carol secretarul Comitetului de Partid Județean, care după scurt timp s'a închinat politicii lui Luca, s'a căsătorit cu una din surorile lui Luca.

294

Toth Gesa avansa cu pași de asalt. A terminat Școala C.C.. In 1948 a devenit președintele U.P.M.-ului Trei-Scaune, in 1949 a devenit secretarul agrar al Comitetului de Partid și in această calitate el îndruma organizarea gospodăriilor colective.

Tovarășul Albert Ioșif fostul secretar al P.Î.Ș. Scaune a devenit resp. administrativ al Comitetului de Partid. Și el era omul clocii lui Luca.

În August 1948 am fost schimbat din funcția de activist, deoarece la ziarul "Igasság" am trimis o corespondență, care nu a fost controlat de biroul județean. Din Septembrie 1948 până în Martie 1949 am fost responsabilul Administrației ziarului "Hépcság". După aceasta până în Septembrie am fost reporterul din Scaune al ziarului "Igasság", apoi resp. de presă și propagandă al Comitetului Provizoriu Județean până după raionare. Cât eram reporterul local al ziarului "Magyar Szó din România" din Octombrie 1950 până în Aprilie 1951, am văzut bine că peste tot fostii exploatați, dușmanii de clasă, ajung in posturile de răspundere, iar activul face totul după indicațiile partidului, abătându-se complet dela morala de partid. Am avut cunoștință despre aceea, că Pascu Ladislau, fostul resp. de cadre a trăit o viață imorală, că Szabo F. Ioan secretarul raional a făcut tot aceasta și s'a folosit aici de funcția lui. Tot pentru acest motiv am fost schimbat din funcția de activist György Alexandra și mulți alții. Am avut cunoștință și despre aceea, că au pregătit o locuință de partid pentru delegații in casa lui Schneider, care a fost folosit pentru locuință de întâlnire de Süssler Carol, Toth Gesa, întâlnindu-se aici cu femeile lor. Pe Már Ann, care a fost ca "menajeră" la Süssler Carol numai in așa fel s'a putut întâlni, când el a vrut să se căsătorească cu sora lui Luca, că a băgat-o la Școala de partid de 3 luni.

Pe lângă toate acestea am văzut, că aceste fapte nu corespund liniei partidului, dar fiindcă nu am avut pregătirea politică, pe care o am acum, după școala de 6 luni, am avut atitudine nejustă și nu am denuncat aceste lipsuri, pe care le-am văzut.

După părerea mea, tovarășii care au luat cuvânt la ședința raională, începând cu tovarășa Csibi Maria, Gáll Eugen, Kelemen Iuliu, Rgető Vilma, Mezei Iuliu, Szabo F. Ioan, Pascu Ladislau, György Alexandra, care in 1948 și mai înainte făceau intr'adevăr parte din activul de partid al județului, nu au fost deloc sinceri și nici azi nu sunt față de partid. Pentru ca să nu fie nevoiți să vorbească despre lipsurile personale, au vorbit mai bine superficial despre ale altora, care sunt strâns legate cu lipsurile lor. Deci acești tovarășii încă dovedesc atitudini șarlatane de dreaptă și de imparțialitate. Sunt sigur, că acei tovarășii, care din 1946 până in 1951 au fost in activul de partid, știu mult mai mult, decât ceea ce au arătat. Nici nu putem aștepta, ca aceștia să vorbească de sine, cât timp nu vor spune totul sincer tovarășul Albert Ioșif, Kisgyörgy Tomá și Csibi Maria.

Părerea mea este, ca pentru a putea lichida politica devierii de dreaptă și a imparțialității in Sft.-George și in raion, in primul rând este nevoie, ca să curățim organele conducătoare de fostele elemente exploatați horticți. Astfel Szász Emerik vice-președintele Sfatului Popular Orășeneș, fost exploatator. Nu e întâmplător aceea, că responsabilul cadre al Sfatului Popular Orășeneș a luat de căsătorie acum fata unui chibbur. La Oficiul de Închiriere al orașului sunt următoarele persoane, care rezolvă problemele in spiritul luptei de clasă: Nagy Stefan fost ofițer de levante, Fenechiu soția unui fost ofițer de poliție, care in prezent este inchiis, Návák Alexandru fost plutonier de jandari "regal maghiar", Szabo Zoltan fost "Nyilas", care a fost exclus din P.M.R. Deci aceștia sunt salariații Oficiului de Închiriere al orașului. La Uniunea Cooperativelor, in posturile de răspundere, fostii comercianți, ca Nemes Ale-

295

zandra și alții. Meliszek Alexandru este negacioner este cunoscut ca
Șabot Albert, care a fost membru Partidului "Nyilas". În "Alimentare"
nu s'a putut angaja pe altcineva ca dactilografă, decât o fostă fiică
de baron, soția lui Kupan Balapcs, care a fost "Nyilas".

Dessemenca se mai află la Comitetul Național de Partid
Mihediy Olga, născ. Meliszek, fratele cărei este Meliszek Alexandru,
iar soția lui este născ. Márton Anna, sora bună cu soția fostului
deputat Șabot Albert.

Nu este întâmplător aceea că tovarășul Kelemen Iuliu
responsabilul Secției de Propagandă și Agitație al Raionului, locuiește
într-o casă cu fratele preotului reacționar Salveester și sunt
în bune relații.

În Raionul Sft.-George oportunistul și împiedicarea fa-
ță de oportunist numai în așa fel se poate lichida rezultat, dacă
câtă firele din toate părțile și le tăia pe acest teren. După păre-
rea mea, este necesară revizuirea activității întregi, deoarece acolo
vor opere multe părți, pe care curierii nu le cunosc și care și astăzi
acoperă și reprezintă fracțiunea lui Luca..

Șeful Stalin, 14 Iulie 1952.

Pentru combaterea
Gel Stefan
Președ. Coleg. de Partid.
ex. Stalin

cc. Erdő Stefan.

Sedința din 17.6.1952 - Rep. Stalina, - preluarea Hotărârii Plenarei CC

296

Acest Süssler Carol a venit la Covasna și a scos din cooperative 1.000 kgr. de porumb și a dat ca să îngrășe porci pentru el. Săfta Gheorghe a făcut un referat despre acest lucru, însă a ajuns în mâinile lui Süssler care a venit la Tg. Săcuiesc și a tras la răspundere pe el pentru acest lucru.-

R.N.K.
Sfatul popular al raionului Tg. Sacuesc
Sectiunea de Invatamant.
Nr. 9206 /1951

Copie.

297

Catre:

Directiunea Scoalei Pedagogice,
Targu Sacuesc.

Va trimitem in copie ordinului Regiunii Stalin cu Nr.31161/1951
pentru conformare si executare intocmai.
Targu Sacuesc, la 22 Septembrie 1951.

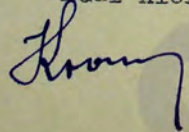
Seful Sectiei Fülöp Coloman. Referent sef. Vargha Béla.

COPIE. M.I.P. Serviciu+ -lui Scolii Pedagogice cu ord.Nr.973673/1951
a preciaza ca eleva Schussler Elisabeta dela scoala Pedagogica din
Targu Sacuesc este indreptatita a lua bursa. Vetii avea grija ca Scoala
sa-i acorde acest drept.

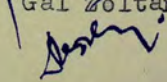
Sef. Sect. Inv. Nutu ss. Referent :V. Ilie ss.

Pentru confirmare,
Targu Sacuesc, la 8 Iulie 1952.

Director:
Paál Alexe.

Secretar:
Gál Zóltán.

298

A Kézdivásárhelyi Pedagógiai Iskola 1951/52 évi tanévre kapott ösztöndíjakat: ~~xxxxxxxxxx~~ a M.I.P. 63272/951z rendelet értelmében a Nev. Tanács, az UGTM. szervezet a szülők tanácsa és a Párt tanügyi felelősének jelenlétében osztályharcos szelleműn osztotta szét.

Megvizsgáztuk a növendékek társadalmi eredetét és vagyoni állapotát az iskola birtokában lévő okmányok alapján, melyeket a növendékek részére az illetékes néptanácsok adtak ki.

Az ösztöndíj kiosztásától számított 2-3 hét után megjelent az iskola igazgatóságánál Sigmund Elza IV. éves növendék édesanyja aki jelenleg Schützler Károly felesége és kérte az Igazgatóságot, hogy leánya részére is adjanak ösztöndíjat és tandíjtól mentesítsék mert mostoha gyermek és az anyának külön jövedelme nincs. Az Igazgatóság megmagyarázta, hogy nevezetnek ösztöndíjat és tandíj elengedést nem adhatunk a fent jelzett miniszteri rendelet értelmében, mivel eltartójának /jelenleg mostoha apja/ fizetése meghaladja a törvényben feltüntetett összeget. Schützler Károlyné azzal a kijelentéssel távozott, hogy ebben az esetben direkt a minisztériumtól fog utasítást küldetni. 1951 IX. 24. én megérkezett az iskola címére a csatolt rendelet, melynek értelmében az igazgatóság a Sigmund Elza számára az ösztöndíjat engedélyezte. Tandíját azonban el nem engedhette és ezt a rendelet értelmében állapította meg. 200 stabil Leiben, mely összeget ki is fizetett.

Kézdivásárhely, 1952 VII. 9. án.

Paál Elek
igazgató.

Paál Elek

Gál Zoltán.
titkár.

Gál Zoltán

299

Scoala Pedagogic* Tg.S*cucesc, ceea ce privește bursele pe anul școlar 1951/1952 în baza directivelor M.I.P. 63272/1951, Com-pul Didactic U.F.M. Resp.Inv*ț*mântului dela Partid și p*rinții copiilor, am împ*rtit în spiritul luptei de clas*.-

Am* controlat originea social*, situația material* a elevilor, pe baza actelor aflate la școal*, care a fost eliberat* la cererea școlii de c*tre Sfaturile Populare.-

Dup* ce a fost împ*rtit* bursa cca. 2 - 3 s*pt*mâni s'a prezentat la Dir.Scolii mama elevei Sigmond Elza din cl.IV-a, care în prezent este soția lui Schüsler Carol și a rugat Dir.Scolii ca s* primeasc* și fata ei burs*, c* este fiic* vitrig* și mama ei nu are nici un venit și s* fie scutit* și de taxa legal*.-

Directorul i-a explicat e* pentru ea nu poate s*-i dea nici burs* și nu poate s* fie scutit* nici de tax* dup* directi-vele Ministerului, întrucât tat*l ei vitreg are un salariu care depășește suma prev*zut* de legi.

Dânsa a plecat, spunând c* va interveni direct la Minister. Pe data de 24.IX.1951 a venit o adres* la școal* prin care se aprob* burs* pentru ea. Scutire de tax* nu a obținut pe baza ordinului, a fost ~~st~~ stabilit o burs* de lei 200 lei /lei noi/, suma care a fost achitat*.-

Tg.S*cucesc, 8.VII.1952.-

Director
ss/Kovacs

Secretar
ss.indescifrabil.-

trebuie vazut la cine a intervenit pentru bursa.

Schluser Carol este cunoscut cu Luca V.

se vede și declarația lui Boer
Dionisie dela Anghel din Luna Veche
In acea declarație se confirmă cele arătate mai jos.

Declarație

300

Subsemnatul Pandrea Ioan, șef secției la
Statul Poporului al Poporului al Regiunii Stolai, Secțiunea
de Gospodărie Comunală și Industrie Locală, declar.

În luna Ianuarie 1952 s-a înaintat la
Ministerul Gospodăriei Comunale și Industriei locale un
dosar privind rechiziționarea unei camioane dela Boer
Francisc, eliator din comuna Bătaui Mari. În urma
acestui dosar în șef al Secției de Gospodărie Comunală și
Ind. Locală Bătaui S., a primit un telefon dela Comitetul
Ministerial Schussler, că ilegal am rechiziționat camionul
menționat deoarece este invalid de război, și în urma
acestei dispoziții am fost învins să fac un raport
detașat în care să arăt înțelegerea noastră și materialul
a acestui, invalid de război.

În Martie am fost trimis la București în scop
avut în așteptarea cu această problemă de
rezolvat.

Am prezentat hârta în. C. Saudea șef Minister
adjunct care a chemat în fața Comitetului Ministerial
în Schussler pentru a face decizie de rechiziționare.

În Schussler a spus în Saudea că nu se poate
rechiziționa fiind vorba de un invalid de război.
după ce am arătat că acest invalid de război
război are tractor, altele menționez în altă la Saudea
a dispus întotdeauna imediată a depiziei de
rechiziționare, lucru ce s'a și făcut.

Ortă că dau prezenta declarație în care a scris în
aștia.

17. II 1952.

Ioan Ioan.

dopo dimissioni dimissioni

Nota

301

Aceste declarati sunt copii
acelora care se gasesc la
Dosarul lui Posil Gusa sau
Totk Shiza

Referință

Se poate conta pe referința bătă
de țară Ștefan Gheorghiu
Ștefan Gheorghiu, bătă de
Partid.

Subsemnatul Ștefan Gheorghiu secretar al cam.

noimol țară Sănișorului din referință ³⁰²

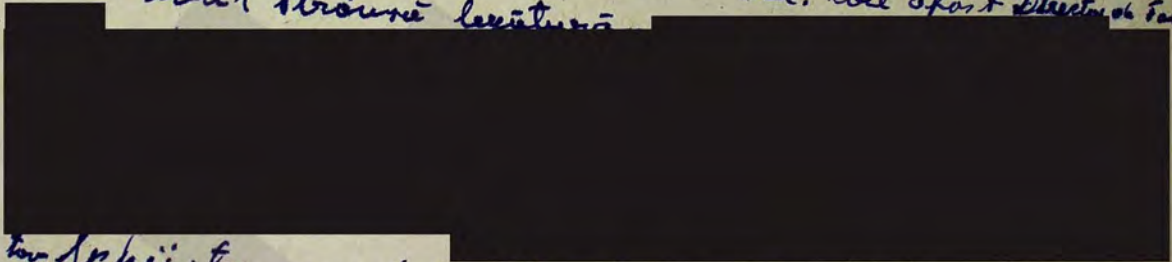
despre țară Ștefan Gheorghiu, născut din 1948. s-a înscris
dintr-un cam. Ștefan Gheorghiu.

cu în țară Ștefan Gheorghiu și la un anumit scop un
țară Ștefan Gheorghiu care lucrează pentru în dezvoltarea
activității de țară. și se străduiește pentru în dezvoltarea
Ștefan Gheorghiu de țară și pentru în dezvoltarea vieții de țară
a muncii țară Ștefan Gheorghiu.

Țară Ștefan Gheorghiu obține să în pretinț cu familia
lui Ștefan Gheorghiu să lasat influențat de țară Ștefan Gheorghiu
și de familiile, are mai multe obiecte de țară Ștefan Gheorghiu
ștefan Gheorghiu și are și mai multe diavoli
de obiecte. și obiecte de la muncă țară Ștefan Gheorghiu.

are legătură cu muncă țară Ștefan Gheorghiu

pe care în propunerea lui și din țară Ștefan Gheorghiu au fost muncă
țară în muncă de țară Ștefan Gheorghiu ca de exemplu: țară Ștefan Gheorghiu
ștefan Gheorghiu, și țară Ștefan Gheorghiu, țară Ștefan Gheorghiu care au fost ștefan
ștefan Gheorghiu. la țară Ștefan Gheorghiu, țară Ștefan Gheorghiu. care au fost țară Ștefan Gheorghiu
cu care au fost țară Ștefan Gheorghiu

Țară Ștefan Gheorghiu are legătură și în țară Ștefan Gheorghiu
țară Ștefan Gheorghiu din țară Ștefan Gheorghiu țară Ștefan Gheorghiu
țară Ștefan Gheorghiu. cu care țară Ștefan Gheorghiu țară Ștefan Gheorghiu
țară Ștefan Gheorghiu și țară Ștefan Gheorghiu țară Ștefan Gheorghiu
țară Ștefan Gheorghiu în 1951. țară Ștefan Gheorghiu țară Ștefan Gheorghiu
țară Ștefan Gheorghiu. cu care țară Ștefan Gheorghiu țară Ștefan Gheorghiu
țară Ștefan Gheorghiu țară Ștefan Gheorghiu țară Ștefan Gheorghiu țară Ștefan Gheorghiu
țară Ștefan Gheorghiu țară Ștefan Gheorghiu țară Ștefan Gheorghiu țară Ștefan Gheorghiu
țară Ștefan Gheorghiu țară Ștefan Gheorghiu țară Ștefan Gheorghiu țară Ștefan Gheorghiu
țară Ștefan Gheorghiu țară Ștefan Gheorghiu țară Ștefan Gheorghiu țară Ștefan Gheorghiu

Tovarășul Schișler a propus pe Teht Enche la
școala de partid de 3 luni. când am observat ³⁰³
am ordonat la tov. Schișler să nu este pus
să propunem elemente sau rezultate de lucru să vină
oștră năpărnimită Partidului și școlii, și nu sunt
de acord. Tov. nu răspunde. Să nu mă amestec
în treburile lui, și să cobor la școala pe răspunderea
lui.

Tov. Schișler a fost în 1952. o dată la școala
pedagogică din Tg. Sărmășer unde nu și până în
prezent nu a plătit taxa școlară.

și otrimesc către Minister în volumul
publicat o adresă specifică la școala este
obligat să dea Bursă pentru fetița lui
în Schișler. pe care nu am lăsat, și otrimesc
me este ordonat și în prezent.

Tg. Sărmășer la 15 VII/1952

Ștefan Ștefan

nume
304

DECLARAȚIE
*****

Subsemnatul Albert Iosif, Președintele Sfatului Popular al Regiunii Stalin, membru de Partid din anul 1945, prin prezenta dau următoarea declarație, asupra următorilor :

1. Il cunosc personal pe Vasile Luca din anul 1949 luna Mai, cu ocazia inaugurării Sediului de Partid al fostei Județene PMR din orașul Sft. Gheorghe, unde l-am văzut pentru prima oară personal.

Cu această ocazie am vorbit cu el ca membru în Biroul Județean și ca toți membrii din Biroul Județean cca. 5 minute, de atunci nu am mai vorbit cu el până la prima Sesiune al Sfatului Regional din Decembrie 1950.-

Cu ocazia Sesiunii când a ținut discurs el personal, am auzit următoarele: "Sfaturile Populare trebuie să aibe grije ca nu cumva să se strecoare elemente necorespunzătoare, pentru că nu ori ce cismar poate să fie în cadrul Secțiunii Financiare, fiindcă sunt o serie de elemente cari ocupă posturi de răspundere și procedează ca cocoșul când răcăie în grămada de gunoi".-

În 1946, am fost ales ca secretar de Plasă în fosta Plasă Tg. Săcuiesc, unde am activat până în anul 1948 luna Mai și în acest timp am observat următoarele despre Vasile Luca: aproape în fiecare săptămână în timpul verii și chiar în timpul iernii a venit în Raionul Tg. Săcuiesc ori la pescuit, ori la vânat, unde vânatul deja a fost organizat. Acest lucru a fost organizat de următoarele persoane: Mocsary Ernest fost primar al orașului Tg. Săcuiesc, Konya Blaziu fost fabricant de oțet, Török Andor fost mare depozitar de spirt și alcool frații Becasii mari moșieri din comuna Dalnic, Peterffi din Covasna fost mare fabricant de postav, la fel și Hadnagy fost fabricant de postav. Cu acești oameni se ducea la vânat și au la pescuit. Odată cât știu eu a luat masa în comuna Dalnic la fostul moșier Bețași, de multe ori chiar a dormit și la Tg. Săcuiesc la Mocsary Ernő.

În cât timp am stat eu la Tg. Săcuiesc ca Secretar de Plasă, niciodată nu a fost în sediul Partidului și nu s-a interesat despre munca de Partid carea a dus-o activității în această Plasă, dar nu a stat de vorbă niciodată cu nici unul.-

II. Despre frații lui Vasile Luca:

1. Toth Geza, fost Președinte al Comisiei de Reformă Agrară din fostul Județ Trei Scaune din 1944 toamna și până în 1946 până la alegeri, fost președinte al Uniunii Populare Maghiare dela alegeri 1946 până în 1948 toamna, fost secretar adjunct al Județenei de Partid Trei Scaune din 1948 toamna până la Raionare 1950 toamna.-

L-am cunoscut pe Toth Geza personal în anul 1946 cu ocazia alegerilor când a fost el candidat ca deputat în Marea Adunare Națională pe linia UPM.-

Înainte de aceasta el a activat pe linie politico-economică ca președinte al Reformei Agrare în Comisia VI-a cu sediul la Sft. Gheorghe, care Comisie a avut menirea de-a face reforma agrară și de a împărietări cu pământ pe țărâna sârăci, aici a avut următoarele abateri:

Pământul care a fost împărțit între țărâna sârăci din raionul Tg. Săcuiesc n'a fost împărțit just, deoarece fostii moșieri cum a fost baronul Apor Peter din comuna Turia, Rakosi Morit fost fabricant de spirt, Toth Ede fost fabricant de spirt, ambii din Tg. Săcuiesc, familia Simkoviici din comuna Catalina, familia Bețași din comuna Dalnic, cari au avut moșii și pământurile lor au fost împărțit între țărâna sârăci a fost dat înapoi la ei.-

Țărâni sârăci au venit cu o serie de reclamații la sediul Partidului cu hârtie în mână eliberată dela Comisia VI-a dela Sft. Gheorghe, cât dela București, că pământul trebuie să-l dea înapoi la fostii proprietari, președintele subcomisiei în orașul Tg. Săcuiesc, Comisia de Plasă al cărei președinte a fost Barthos Miklos, de repe-

305

tate ori a fost chemat la Partid și scuturat care sunt cauzele c*, moșierii primesc pământurile înapoi, r*spunsul a fost scurt din partea lui Barthos Miklos, c* tov. Toth Geza președintele Comisiei a VI-a din Sft. Gheorghe a aprobat.-

Putem spune mai mult decât 50 % noi nu am l*sat ca s* dea pământul înapoi, chiar și au primit titlul de impropriet*rire.-

Un alt caz, cât timp a fost președinte al UPM n'a dus o munc* politic* conform liniei trasate de Partid, pe întreaga linie a Plasei Tg. S*cucesc în ceea ce privește UPM a fost un împ*ciutorism față de dușmanul de clas*, care ne-a îngreunat pe noi în munca noastră. În timp de doi ani de zile cât timp am fost secretar de Plas*, dac* a fost de dou* ori la Partid, a fost ar*tat lui acest lucru, raportat la Județean*, unde după aceea noi am fost muștrați c* noi nu ne pricepem la munca politic* și s* nu ne b*găm în problema t*ranilor.-

În 1948 când am fost ales ca membru în Biroul Județean trebuie s* amintesc c*, înainte de a fi ales în Biroul Județean am fost mutat din Tg. S*cucesc la Romcerea la Sft. Gheorghe din cauz* c* nu m'am putut înțelege cu Toth Geza, chiar și nici cu Schützler care a fost prim secretar, acest lucru l-am ar*tat la C.C., probabil c* a fost cercetat c*ci după 2 luni de zile am fost din nou numit ca activist de Partid ca resp. al Secției Administrative la Județean*.-

În același timp a fost numit și Toth Geza ca secretar adjunct al Județenei Trei Scaune și cu problemele agrare. În acest birou am activat 12 luni. În acest timp am constatat urm*toarele: pe care pot s* le confirm și foștii membrii în Birou:

Toth Geza ca secretar Adjunct nici odat* nu a avut o comportare tov*r*șească, partenic*, a fost brutal, dictatorial, i-a criticat pe toți cu o critic* distructiv*, în special când a fost el criticat de noi, c* atitudinea pe care o are el nu-i partenic*, mai ales c* el a urmat o școal* de Partid de 6 luni, care s'a dovedit în felul urm*tor: la el nu a existat cine-i chiabur și cine nu-i, în special bog*tașii, moșierii, cu care a fost el personal prieten cum de exemp. fiul lui barolul Aport Peter, baro Aport Csaba a fost servus cu el, Kovaszai Gabor moșier dela Angheluș și o serie de chiaburi din comun* și în special cei din Raionul Tg. S*cucesc, acești oameni așa umb. în sediul Partidului ca la ei acas*.-

./.

La fel a continuat și aicea bețiile și chefurile, care de multe ori i-au fost arătate lui ca să se astâmpere. Un caz concret: cu ocazia organizării GAC, din comuna Turia, care a durat aproape 3 luni de zile, într-o zi așa s'a îmbătut cu el care a condus mașina Skoda în comuna Eresteghin pe asfalt a răsturnat-o și a stricat-o complet, care reparație a costat 43.000 de mii lei care sumă a fost oprită din salariul lui și al lui prim secretar forțat, pentru aceasta Prim secretarul a vrut să aresteze pe șoferul Baloga Mihai și pe mine cu a bătut cu noi să sabotat pe tov. Secretar adjunct Toth Geza ca să-și rupă gâtul. Cu această ocazie a fost cu el deputatul Nagy Victor și amândoi au fost transportați la spital din comuna Eresteghi pentru operație.-

A susținut pe Becsei Pal fostul președinte al Partidului Social Democrat, profesor de liceu, a susținut pe Miko Mikloș fost șeful Secț. de învățământ al Județului Trei Scaune, prin acești oameni a făcut o serie de jonglerii în ceea ce privește plasarea cadrelor didactice [redacted]

Cu ocazia clădirii școlii din comuna Lemnia care a fost clădit și finanțat de Vasile Luca, condus de Ing. Pazsonyi, Toth Geza și Toth Endre, ca informativ a fost întrebat în ședința de Birou, cam cât costă această construcție? el a spus că peste 20 milioane lei, în 1948/1949 și a fost arătat că această construcție costă cam scump și trebuie verificat, chiar personal de mine a fost arătat de multe ori, niciodată nu a lăsat să fie introdus o verificare.-

În repetate rânduri a accentuat categoric, că o să dea afară din Partid pe Szabo Frank Ioan, pe Kovacs Ferent, pe mine și pe Pascu Vasile, ceea ce s'a și întâmplat, Szabo Frank a fost trimis la școală, Kovacs Ferent a fost dat afară pus în producție, pe mine m'a mutat la Ciuc în toamna lui 1949, iar Pascu Vasile aproape a mai rămas un an de zile acolo după care a fost dat și el afară.-

După exproprierea moșierilor în anul 1949 primăvara, toți moșierii au fost transportați la sediul Județean la Sft. Gheorghe după ce o parte din ei au fost plasați în serviciu, caz concret Rakosi și Morit fabricant de spirt inginer bătrân a fost plasat la fabrica Textila Sft. Gheorghe, baro Aport Csaba a fost plasat la Derubau, care executa construcția de șosea între Prejmer și până la comuna Brețcu. Bețagi fost moșier la fel la această construcție a fost plasat, Peterffi fost fabricant la Covasna a fost plasat la Minister.

307

La naționalizarea caselor din orașul Sft. Gheorghe și Tg. Suceșe s'a constatat o serie de devieri chiar abateri, c'lcarea legii și a Decretului 92 în mod grosolan, pentru c' s'a l'sat o serie de case naționalizate în frunte cu Președintele Raionului Kissgyorgy Tamas, cazul concret: fost sediul Județean PMR care putem zice c' este cel mai mare bloc din orașul Sft. Gheorghe, fostul proprietar un moșier n'a fost naționalizat, fost casa lui Dr. Pogoian Cristof unde este actual sediul PMR. nu a fost naționalizat, care se datorește faptului prieteniei ce a fost între ei.-

În urma nouilor propuneri pe care le-a f'cut Sfatul Popular Regional, se dovedește c' a fost propus din orașul Sft. Gheorghe peste 40 de case mari, la Tg. Suceșe peste 35 și la Covasna 23. Aceste cazuri dac' erau executate atunci când a fost prima naționalizare, clasa muncitoare și Statul avea venituri, ins' având în vedere c' ele nu au fost executate Statul a avut pierderi mari.-

La nouile propuneri am b'gat în Decretul 92 pentru Naționalizare vila din Tușnad B'i al fratelui pe care-l cheam' Varga, fost funcționar la CFR. Pentru acest lucru am primit observație din partea familiei, chiar și din partea Secției Organizatorice, unde m'a f'cut atent, c' nu este politic c' am f'cut acest lucru și a fost propus ca s'-l scot de pe list', fiindc' era vorba de fratele lui Luca, eu am spus categoric, c' nu scot și nu am scos, ins' am întrebat de unde a putut ca s' fac' el o vil' cu 12 camere de locuit la Tușnad B'i lâng' drumul principal și a f'cut exploatare prin acest mijloc când alți funcționari CFR-iști în aceeași branș' nu avea ce s' m'nance. Pentru aceasta m'a f'cut atent și tov. Colonel Patriciu. Acest caz s'a întâmplat în prim'vara anului 1951.-

Referitor la Reforma Agrar': Toth Geza ca președintele al Comisiei a VI-a care a dat o serie de p'menturi înapoi la foștii proprietari, moșieri, dau urm'toarele date:

În cât timp am fost secretar de plas' la Tg. Suceșe, am putut salva 1904 ha. din care 1293 ha. și 12 arii arabil, 611 ha. și 47 arii fâneat' la 2626 de familii. Cel puțin dela atâtea persoane a fost luat p'mantul înapoi dela care nu avem date concrete.-

Un alt caz, la Raionul Sft. Gheorghe 2100 ha. arabil și 351 ha. fâneat', la 3155 de persoane. Aceste cifre dovedesc c' ambele 2 raioane a fostului Județ Trei Scaune a r'mas în mâna ț'r'nimii s'race 4355 ha. la 5581 de persoane, atunci se naște întrebarea dac' a lucrat el cinstit ? și se dovedește activitatea lui dela început cum a decurs Reforma Agrar' în Județul Trei Scaune.-

Sau la clasarea chaburilor, în fostul Județ Trei Scaune la raionare a fost 280 de chaburi, în 1951 noi am m'rit la 472 fiindc' am observat c' această verificare a fost f'cut' în mod gresit, iar în 1952 această cifr' a crescut cu 565 de chaburi. Așa c' în prezent în fostul Județ Trei Scaune la ambele dou' raioane Tg. Suceșe și Sft. Gheorghe la ora actual' avem 1519 chaburi, aceste cifre dovedesc politica ț'r'neasc' care a dus-o Toth Geza personal împreun' cu cumnatul s'au fost prim secretar.-

Vreau ca s' ar't c' la această acțiune mai mult decât sigur a luat parte și fostul prefect Nagy Victor, deputat în Marea Adunare Național', Szabo Bert'i deputat în Marea Adunare fost secretar al Partidului Social Democrat din Trei Scaune.-

Vreau s' ar't și veniturile oficiale care le-a avut Toth Geza din partea Județenei PMR unde a fost el secretar adjunct a primit lunar 23.000 lei, care a primit din 1948 toamna pan' la raionare plus 20.000 lei ca deputat în Marea Adunare Național' lunar.

///...

Schusler Carol, a primit 26.000 lei lunar, Nagy Victor ca Prefect peste 20.000 lei, iar ca deputat în Marea Adunare Națională tot 20.000 lei, deci aveau bani de unde să facă chefuri.

Varga Gabor, fratele lui Luca și Toth Geza, care a fost Comandantul fostei Poliții a Județului Trei Scaune, iar după aceea a fost numit ca Comandant al Securității din fostul Județ Trei Scaune cu gradul de maior, care a ținut legături strânse în raionul Tg. Săcuiesc cu Dr. K. Kovacs Stefan, care a fost primar în era maghiară /Polgarnester/, care acest om când a venit Armata Sovietică a evacuat orașul Tg. Săcuiesc și a pus pe drumuri o serie de nenorociți de familie, o parte din ei i-a dus până dincolo de Dunăre care au venit apoi distruși acasă cu un moral sczut, sau Dr. Fekete Andrei, tot din Tg. Săcuiesc care în viața lui numai a exploatat, amândoi au fost foști avocați, sau Izsak Arpad din Sft. Gheorghe fost mare comerciant de cereale /Futura/, acest om a fost personal omul lui și informatorul lui, care știe tot orașul Sft. Gheorghe, astăzi este angajat la Baza de Recepție tot la Sft. Gheorghe.-

În ceea ce privește cumnatul lui Schusler Carol, pe care l-am cunoscut în 1948 când a fost numit ca secretar Județean, acest om la fel a avut o atitudine ca Toth Geza. Mentalitatea personală a dat dovadă de la început că nu a fost combativ și chiar așa a și crescut cadrele care au fost sub mână lui.-

Ceace privește combativitatea lui o caracterizez în felul următor: cazul concret, cu ocazia expropriării moșierilor cari când au fost transportați în 1949, majoritatea din ei au fost plasați în diferite servicii, care am arătat și la activitatea lui Toth Geza.

Cu ocazia inventarierii la inventarul viu și mort o serie de lucruri în special freșcourii și aur, argint, împreună cu Directorii sau responsabili pe care i-a numit el personal la moșierii, a fost transportat la el în birou. Într-o zi când a strâns o serie de lucruri de aur și argint, a dat ordin la un director nu știu din care comună, ca să aducă la Partid o casă de fier, această casă de fier când a fost transportată la Partid cu căruța sau mașina nu știu, însă atât știu că mi-a dat ordin să deschid cassa ca să poată să bage lucrurile de aur în el, motivând că cheia de la cassă a fost pierdută sau de moșieri sau cu ocazia inventarierii. Eu am chemat un lăcătuș pe lăcătușul Csomos, care a fost strungar la Atelierul Partidului, asta nu a putut să descue și a chemat un alt lăcătuș nu știu cum îl chema, care s'a chinat aproape două zile și nu a putut să descue, a trebuit ca să taie, însă când a deschis în cassă nu a găsit nimic, a fost gol, ceva acte au fost în cassă. Am făcut atent nu-i să năstos și nu-i poliție ca să facă acest lucru, sigur, trebuia ca să cheme pe cineva din birou acolo, ceea ce nici nu a luat în considerare. În tot cazul la el în birou a ținut o serie de lucruri de aur pe care l-a arătat aproape la fiecare. Ce s'a întâmplat cu aceste lucruri nu știu unde au fost trimise sau ce a făcut cu el, despre aceasta Birou nici odată nu a fost încunoscător.-

Acest Schusler a avut o mașină de turism, care l-a avut prin omul lui la Sfatul Popular Raional Tg. Săcuiesc înainte de Raionare cu 150.000 lei. Acest om care a făcut această tranzacție cu Sfatul Popular Tg. Săcuiesc a fost secretar de Plasă la Tg. Săcuiesc, el l-a adus din județul Tg. Mureș unde a fost el prețor.-

La raionare când am fost numit ca secretar Regional am tras la răspundere, cum ai îndrăznit ca să vinzi această mașină la Sfat pentru 150.000 lei, el a răspuns că nu a vândut cu 150.000 lei, ci cu 100.000 lei, însă chitanța semnată de el este făcută pentru 150.000 lei, care bani de fapt nu au fost luați din cassa Sfatului, însă mai prost, banii au fost strâni de la fiecare comună, nu se știe cât a strâns fiindcă nu este o urmă. Acest fapt am dat în 1950 toamna și în 1951 primăvara la Comitetul Central pentru cercetare.-

Vreau ca să amintesc că, de la moșieri o serie de lucruri a dus la el acasă, freșcouri și covoare persiene, care lucruri de fapt trebuia să le dea înapoi la Partid, însă din informații când s'a mutat la București le-a luat cu el, la fel și Toth Geza când s'a mutat de la Sft. Gheorghe o serie de lucruri le-a dus cu el.-

Schusler și Toth Geza amândoi a ținut legătură strânsă cu fost moșierul Kovaszai de la Angheluş, care a fost la ei de multe ori chiar și ei au fost la Covasna. Când a fost întrebat: "dece ții legătură cu moșierii?" a răspuns: "nu ne pricepem la munca politică, noi nu știm cum să organizăm gospodărie colectivă, ca în Trei Scăune după atmosfera ceă a fost creiată în jurul GAC bine înțeles după analiza lor, numai prin acești oameni se poate creia. Oamenii aceștia au fost cheia satului.-

N'as putea să spun care a fost cauza, însă probabil el a simțit că la sfârșit nu o să fie bine, s'a însurat din familia Luca a luat ca nevastă pe sora lui Luca cu trei copii.-

Vasile Luca de câte ori a venit la Sft. Gheorghe a dormit la Toth Geza, iar excorta la Partid. Aici în seara aceea a fost întâlnire cu toată familia, plus cei invitați Nagy Victor, Szabo Bertő, Schusler Carol, Varga Gabor, chiar și câteodată Kisgyörgy Tamas.

Ce au discutat acolo nu se știe, însă peste câteva zile totuși s'a aflat ceva din gura lui Schusler, sau Toth Geza sau Nagy Victor, cari spuneau, în special Toth Geza, "iar ne-a mustruit bătrânul". Ceeace privește s'a procedat prost cu X cu Y, care au fost contat ca dușman de clasă, probabil că ei au discutat între ei acolo despre planul lor pe care nu l-a acceptat Vasile Luca, sau ei a cerut informații de la el, însă este un lucru sigur, că noi când am considerat anumite lucruri sau am avut părerea despre anumite persoane din județ, ei au spus să ținem gura fiindcă nu avem dreptate, fiindcă bătrânul chiar aseară am spus, cum trebuie procedat în problema țărănimii, mai ales în problema micilor meseriași și în problema cooperativelor, în care problema specialiști a fost: Toth Geza, Szabo Bertő, Nagy Victor, Kisgyörgy Tamas și Schusler Carol. Acel Kisgyörgy Tamas care până în 1950 a fost președinte al Micilor meseriași din orașul Sft. Gheorghe.-

Atât e sigur că aceste 4 persoane, pe care i-am amintit mai sus a ținut toate problemele politico-economice în județul Trei Scăune a lucrat în mod sectar și a subapreciat munca activiștilor care nu au fost de aceeași părere cu ei, chiar și a urmărit activitatea lor și a scos din muncă sau a pus la muncă mai jos, sau mutat în altă parte în mod diplomat.-

Vreau ca s' amintesc, m'car c' a fost un informator lâng' Birou Județean tov. Safta Gheorghe, informațiile care le-a f'cut c'tre Comitetul Central, Biroul Județean niciodat' nu a avut cunoștinț' despre acest lucru. Acest lucru l-a ținut în mân' Schusler Carol, Toth Geza și Safta Gheorghe.-

Vreau ca s' amintesc, anumite aspecte care au fost în Regiunea noastră, în special în leg'tur' cu devierile de dreapta, pe care noi le-am v'zut îns' nu am știut care sunt cauzele, pe care eu personal le-am sesizat la Președintele Regional Vasile Jiga, care le voiu ar'ta concret dup' cum urmeaz':

La Reforma B'neasc', în mediul rural din Regiunea noastră 64.477 ț'rani s'raci, 32.335 ț'rani mijlocasi, 6.300 chiaburi și 8092 membrii în Goscol au schimbat 1.141.128 lei, care se dovedește c' ț'rani a ținut bani în mân' și pe care noi dac' analiz'm bine din cifrele sus amintite, ț'rani s'raci nu au avut bani, membrii din Goscol cifra este foarte mic', r'mâne numai chiaburi care au avut bani și ț'rani mijlocasi mai puțin. Ceeace înseamn' c' această sum' enorm' a avut-o în mân' chiaburii, contra acestei sume lax schimb ei au primit 5.991.641 lei buni, lei noi, lei stabilizați. Aceasta a fos politica ț'r'neasc' în Regiunea noastră.-

În lunile Octombrie, Noiembrie și Decembrie, în urma Instrucțiunilor primite dela fosta conducere a Ministerului de Finanțe s'a activat încesarea impozitelor ajungându-se astfel ca dup' Reforma b'neasc' o parte din chiaburime în loc s'-și pl'teasc' impozitele în lei noi, ei deveniser' creditorii statului.-

În sectorul Cooperatist nu s'a realizat planurile de valorificare nici în total, nici pe sortiment, nu vorbesc de achiziție sau de colectare și la contracte unde legilor și Hot'rărilor elaborate de Consiliul de Miniștrii nu au fost respectate de loc.-

În ceea ce privește bugetul Sfatului Popular, bugetul pentru anul 1951 care a fost întocmit din partea Sfatului Popular Regional a fost 73.592.650 lei, îns' Ministerul de Finanțe ne-a aprobat numai 45.391.800 lei. Bugetul a fost executat din bugetul aprobat 37.025.94 motivul principal pentru necheltuirea creditelor în totalitatea lor a fost din cauza c' nu am primit material la timp, finanțarea a fost în ultimul trimestru, care ne-a îngreunat atât la executarea planului, cât și la investiții și aprovizionare, ceea ce înseamn' c' în 1951 am f'cut e economie de 8.365.855 lei.-

Cifrele sus ar'tate sun calculate în lei noi.-

Bugetul pe 1952 a fost aprobat pe baza prezent'rii pe 1951 chiar mai prost de exemplu: la acțiunea Asistenț' Social' și la cheltueli administrative am primit cu 2.220.000 mai puțin ca în anul 1951, care înseamn' c' munca Sfaturilor Populare Regional, Raionale și Comunale la sfârșitul anului 1952 ajunge periclitat.-

Dup' Documentele de Partid, pe care le-am studiat, am constatat c' de unde devine aceste devieri grave și imi dau seama ce pagub' mare a suferit clasa muncitoare.-

Vreau ca s' ar't câteva aspecte care au fost pe linia de CEC.

În ultimul trimestru a anului 1951 și în luna Ianuarie 1952 înainte de Reforma B'neasc', populația din Regiunea noastră a depus la CEC 111.183.019 lei vechi, a ridicat dela CEC. faț' de această sum' 75.838.346 lei vechi ceea ce înseamn' c' suma care a r'mas la CEC, cele 35.344.673 lei vechi înseamn' v' a fost acelora care ju au avut nevoie de bani, fiindc' despre Reforma B'neasc' a vorbit lumea cu 5 luni înainte, iar dup' Reforma B'neasc' primul trimestru, lumea a x depus la CEC. 419.538 lei noi, faț' de această sum' s'a ridicat 525.745 lei, ceea ce înseamn' c' Statul iar a r'mas dator la depun'vori care se datorește intenția acumul'rii cu lei stabili acelor oameni

cari nu depun efort mare pentru construirea socialismului.-

Această statistică am făcut-o deaceia că s-a vădit documentat cum a decurs devierile de dreapta a lui Luca Vasile în problema monetară și în problema finanțelor, unde a avut o pagubă foarte mare oamenii muncii din Regiunea noastră.-

3M

Or.Stalin, 20 Iulie 1952.-

PRESEDINTELE SPAT.POP.REGIONAL:
ss/ Albert Iosif.-

Pentru comunitate
Gel Iosif
Președ. Colegiului de Partid
or. Stalin.

DECLARAȚIE.

312

Subsemnatul György Alexandru, locuitor în Str. Petöfi Sandor Nr. 14, membru în PMR., dau următoarea declarație despre cei notați mai jos.

În timp de 1 lună de trei ori am luat parte la ședințele de activ la Comitetul Raional PMR. Sf. Gheorghe.

La prima ședință a fost prelucrată Scrisoarea închisă, iar la discuții am luat cuvântul și țin să menționez că la fiecare ședință prin discuțiile mele am arătat lucruri, pe care acum dela început până la sfârșit pun pe hartie.

Rădăcinile principale ale oportunistului de dreapta al lui Vasile Luca sunt aici în Trei Scaune, după părerea mea. A avut ca prieteni și ca colegi de vânători elemente care sunt cunoscuți ca derbedei, de exemplu Nagy Victor, Szabo Adalbert și chiaburimea județului, cu care s'a dus la vânătoare.

În 1948 am fost membru al Comitetului Județean Trei Scaune și responsabil organizatoric. Înainte de începerea alegerilor am primit sarcina ca în timpul alegerilor să reprezint Partidul în comandamentul unic. Un membru al Comandamentului unic a fost și Varga Gavril, fostul șef al siguranței, care este frate cu Luca din partea mamei, Nagy Victor fost prefect, care mai târziu a deveni deputat, și cu o ocazie când am dat dare de seamă am spus că de ce i-a arestat pe cei 13 preoți din Arad, fiindcă are repercursiuni asupra alegerilor și vom fi puși în situația că mulți n'are să voteze și noi avem poziția ca toată lumea să voteze și Frontul Unic să iasă învingător din alegeri. El mi-a spus: nu sări, mă mucosule, fiindcă la mine nu contează dacă va vota cu 1000-1500 oameni mai puțin și m'a injurat, m'a făcut s'dreunțuros, mucos, mi-a spus că dacă vrea o să-l aresteze și pe secretarul de Partid Erdelyi Iosif. Eu i-am lăsat acolo și am cerut ajutor dela Comitetul Central.

Mai înainte, în 1947, în timpul secetei în fabrică au fost mai mulți, care au leșinat de foame, iar Nagy Victor, Varga, Szabo Adalbert la masă au chefuit cu carne, vin, prăjituri, ceace a dat naștere la injurături din partea muncitorilor, care au spus că astfel de conducători avem, ca Varga,ăștia sunt comuniști?

Varga a trecut cu vederea asupra faptului josnic, în 1947, când Szabo Adalbert și Becsei, social democrați de dreapta, cu ocazia comprimărilor din fabrică au spus muncitorilor ca să intre în PSD. că Partidul îi salvează și îi pune înapoi în fabrică. Asta este partidul care apără proprietatea particulară, etc. Această politică au dus-o și la țară fiindcă au știut că se va face fuzionarea celor două partide și au lăsat să intre în partid chiaburii, străini de clasă, crezând că ei vor fi majoritatea în Partid și vor preia orice poziție de conducere.

Cu ocazia alegerilor din 1948 am primit instrucțiuni dela Comitetul Central că numai pe deputații personal putem să candidăm, ca Nagy Victor, Szabo Adalbert, Toth Geza și Oziko Nandor, propunerile noastre nu sunt bune.

În 1948 petov. Erdelyi Comitetul Central l-a schimbat și din acel timp m'a însărcinat pe mine și pe Nagy Andrei, resp, de cadre, ca să ducem la îndeplinire și munca secretarului, până când

Comitetul Central va trimite un alt tovarăș.

Cu o ocazie a venit dela Comisia de Control 3 tovarăși, mi-au aminte de tov. Sloboda și mi-au pus problema că de ce am dat instrucțiunii secretarilor de plăși ca să atace familia Luca și convorbirea a fost când a fost de față și tov. Varga Labor, la secția de cadre. Eu i-am spus că am dat instrucțiunii ca fracționistii din sânul Partidului să fie excluși. Cu minciuni josnice l-a băgat în închisoare Varga pe Gal Wilhelm, responsabilul de cadre din organizația de bază a Miliției. Tov. Gal a primit sarcina dela secția organizatorică și de cadre ca să strângă date, ca cei care nu sunt pentru Miliție să poată fi înlăturați fiindcă chiar în timpul acela a fost reorganizarea în cadrul Miliției. Pe chestia asta Varga l-a băgat pe Gal în închisoare, care are 7 copii, pe 6 luni.

Nagy Victor odată m'a oprit pe drum și mi-a spus ca să-l las pe Luca Eugen în pace, fiindcă dacă nu știu imi spune el că și Erdelyi pentru asemenea fapte și-a rupt gâtul. Luca Eugen a fost președintele Sfatului Popular din comuna Micfalau în 1949.

Când am fost secretar de plasă au venit declarații că Luca Eugen strânge bani dela oameni. Așa a procedat că a chemat oamenii în bucluc și a spus că a dat telefon la "nenea Laci" și s'a aranjat problema. A sunat cu ceasul deșteptător și a spus "Halo, tu iești Laci?" și a început să povestească cazul, după aceea a tăcut și a spus că e bine, în regulă și oamenii au avut frică de el, fiind că Luca s'a oprit la el de multe ori când a fost la vânătoare.

Când Nagy Victor și Toth Geza au chefulit la Tg. Săcuesc și venind înapoi au răsturnat mașina Partidului, ceace a fost reparată din banii adunați pentru Gospodăria Colectivă din Turia. Nu s'a putut face nimic, fiindcă Luca a declarat deschis că cei care au de aface cu Toth Geza și Varga, au de aface cu el.

Toth Geza cu ocazia organizării GAC. la Cernatu de sus a spus țăranilor ca să aibă grijă că în pistolul lui are un glonte și pentru el, nu numai pe noi ne-a terorizat ci și pe țăranii muncitori.

În acest timp ca secretar Județean a fost Schusler arol, cumnatul lui Luca, care a făcut adăpost din sediul Partidului al chiaburilor. Cu o ocazie am fost la poartă, când a venit el și cu 5 pași în urma lui chiaburul și când tov. Balog Aron, ca portar l-a oprit, a spus Schusler "lasă-l te rog, asta este prietenul meu" când au intrat a spus tov. portar "dumnezeul lui, dar pentru asta luptăm noi?"

Știu că Toth Geza și Schusler au distribuit pământul lui Kovasznai la Angheluș și i-au promis că-l duc la loc bun.

Prin atitudinea lui Schusler s'a văzut că este prieten cu chiaburi, fiindcă a fost în stare s'o aducă pe nevasta lui Kolca la sedința de activ pentru a face proces verbal, fiindcă i-a trebuit stălografă.

Comportarea lui cu soția lui Schneider, când a văzut că e bucluc a luat de nevasta pe sora lui Luca cu trei copii, mai mult a făcut și membră de Partid din ea.

Mi-a duc aminte în 1948 când a venit aici a fost un proces uriaș cu Dr. Garda, care a fost demascat de Erdelyi și Dr. Garda a primit 14 ani. Szasz Ludovic a dezertat și Garda a făcut recurs, între timp Erdelyi a fost transferat și Schusler a clarificat situația lor și bandiții nu au pățit nimic.

În 1948 când l-am demascat pe Doroban, mare conducător nyilas, care a fost comandantul Orasului Budapesta, pe care l-am predat Ungariei, unde a fost spânzurat, cu el l-am demascat pe Dr. Haromszeki și Schusler împreună cu Varga a trebuit să cerceteze mai departe cazul și a murit totul și poate să se întâmple că și azi se plimbă în R.P. Ungară, acești bandiți.

În Februarie 1950 am fost repartizat ca să ajut la eliminarea chiaburilor din cooperatie, care a reușit în parte. În timp de o lună

312⁶¹⁴
K2

echipa mea, compusă din trei persoane a dat afară 87 de chiaburi cu ocazia adunărilor mari.

Am venit din Chichiș și la Ozun a continuat adunarea, unde 13 tov. au lucrat, am intrat și eu ca să le dau ajutor, neștiind că pe 13 chiaburi nu vor exclude, fiindcă așa au primit instrucțiuni de sus. La discuții eu am cerut ca să fie dați afară și acei chiaburi, însă mi-au răspuns că nu sunt chiaburi și am făcut prost că am vorbit. Unul dintre chiaburi este prieten al lui Varga.

În Martie 1950 am fost trimis în Gospodăria de stat din comuna Dalnic, ca director adjunct polițic, Schusler și Toth Geza au spus că sunt buni tehnicieni acolo și nu va fi greu lucrul.

Tin să menționez că Schusler și Toth Geza de aici dela Gospodărie au cărat săptămânal câte 10 litri de țuică de prune care a fiert Gospodăria, ceace poate dovedi Utö și Mark, magazionerii de atunci, care știu de acest lucru. Aici Vass Andrei a fost directorul care a fost în foarte bună prietenie cu Sera. Acest Vas în 1947 a fost resp. cu aprovizionare a fabricii Textila și dela Râșnov sub titlul de aprovizionare a făcut bursă neagră cu cuie și la economat a amestecat vinul. În această perioadă a construit casa în Str. Oltul, asta a fost directorul, contabil șef a fost Toth, care înainte de 1944 a fost director de bancă la Tg. Săcuiesc, ca ajutor contabil Kanabe Nicolae, fost mare comerciant de textile, fratele lui a avut fabrică de uscat cartofi la Tg. Săcuiesc, încă un contabil un student de universitate eliminat dela școală, un neamț șovinist și reacționar. Magazioner șef Herszegi Nicolae, moșier la Borosneul Mare, fost sergent, acest moșier a fost cel mai bun prieten al lui Toth Geza, care în 1948 a abzis pământul și ei l-au băgat în Gospodărie. La valorificarea mărfurilor a fost un fost avocat Petricany, omul bun al lui Varga, cărtia mereu a spus că este un bun responsabil de secție, fost soldat S.S. La secția din Cernatu a fost vărul moșierului expropriat, care a fost trimis între buni colegi de muncă, nici n'ar fi fost nimic dacă ajută, dar când am dat în scris, Mi s'a spus că sunt buni tehnicieni și nu sunt alții și trebuie să înțeleg această tactică. În special când am vorbit despre sergentul, nici Susler și nici Toth Geza nu au vrut să audă ca să-l dea afară, fiindcă el a renunțat la pământ și a înțeles cuvântul timpului. Când a fost vorba de SS, au spus că acolo stă bine, fiindcă este sub supravegherea lui Varga. Eu am anunțat mereu, am și copii după declarații, cu care oricând stau la dispoziția Partidului, acești derbedei când eu am spus, că nu era voie ca să primească planul de cultură pentru 300 ha. cartofi că este prea mult față de capacitatea Gospodăriei și nu vom putea cultiva atât, fiindcă în afară de asta mai avem 270 ha. și pe terenul de arătură nu se poate planifica mai mult de 26-30 %, fiindcă distrugem în primul rând sistemul de rulment și vor fi mari pagube. Nu au luat în considerare ceace am spus eu și la toamnă un kg. de cartofi a costat 26.50 lei, așa au sabotat tot timpul Gospodăria.

Am cunoștință despre faptul că Uto Ludovic și Polgar Ștefan au primit aur și bijuterii, care a fost adus de Schusler și Toth, ceace nu a figurat în inventar. Utö Ludovic în prezent lucrează la Reconstrucția care poate să întărească afirmația mea și Polgar Ștefan în prezent nu știu unde lucrează, în acel timp a fost tractorist, Direcțiunea Reg. în frunte cu tov. Buhu nici ei nu au luat nici o măsură serioasă, fiindcă s'a dus cu mașină să cumpere porc, ceace poate dovedi Mako Paul, șoferul.

Știu că frațele lui Toth Geza, Toth Ștefan directorul GAS. Catalina împreună cu tatăl lui au schimbat un cal de rasă din GAS. și încă Gospodăria a trebuit să plătească pe acest schimb 45.000 lei, la aceste probleme Buhu și-a închis întotdeauna ochii.

Știu și despre crima lui Toth Andrei, nouă ni s'a spus că a fost vorba de autoapărare și a primit o jumătate de ani. În aceste probleme nu s'a putut lua măsuri, fiindcă dacă nu de aici ci din partea județului a primit lovitură, atunci a fost sprijinit de sus de Luca.

In Trei Peceune a fost și o lozincă " Dacă faci ceva ce
e just să nu-l pui in vitrină"
Acestea sunt pe scurt ceace știu și la care mă amintesc,
această declarație și părerea mea o dau ,fiind conștient de răspun-
derea.

7 Iulie 1952.

ss. György Alexandru.-

Pentru conlocmitate
Gheorghe Stefan
Președ. Colegiului de Partid
or. Stalin.

DECLARAȚIE

313

Subsemnatul Bârcea St. Dionisie, membru de Partid din anul 1946 din cadrul M.A.I. cu privire la electrificarea cabanelor dela Poiana Oituz, declar următoarele:

În luna Iunie a anului 1951 am primit un telefon dela tovarșul Schüsler, Consilier la Ministerul Gospodăriei Comunale în și industriei locale București, prin care mi se ordona să studiez în timp de o săptămână posibilitatea electrificării unor cabane dela poiana Oituz, destinate a fi ocupate de musafiri străini.

Eu am atras atenția tovarșului Schüsler că na aflăm în plină campanie de electrificare a ariilor și că întâmpinăm o serie întreagă de greutăți în această problemă mai ales în ceea ce privește materialul feros și nu știu dacă vom putea să executăm curând această lucrare.-

Mi s'a răspuns că la mijloc este vorba despre "chestiuni de stat" și că voi răspunde în fața Partidului de neexecutare.

Eu în anul 1951 eram șeful Stațiunii de Gospodărie Locală a Sfatului Popular Regional.-

La cea, o săptămână după această convorbire a venit din partea Ministerului Gospodăriei Comunale tov. inspector general Ugron Arpad, care mi-a atras atenția asupra acestei lucrări, cu care ocazie mi-a precizat că este vorba de cabanele unde Vasile Luca și Ana Pauker aduc la vânzare diverse delegații străine și că trebuie să privesc problema ca atare.-

Examinând posibilitățile locale pentru executarea acestei lucrări am comunicat tovarșului Inspector General Ugron Arpad, că nu putem executa lucrarea, - deoarece însăși electrificarea ariilor merge foarte prost din lipsă de materiale.-

De către noi această lucrare a fost neglijată pentru care motiv am fost de mai multe ori întrebat de către tov. Consilier Schüsler care este motivul neexecutării. Răspunsul a fost același: lipsă de mijloace și materiale.-

În cursul luni^{Iulie} 1951 Întreprinderea Regională de Electricitate a primit în schimb o sarcină suplimentară pe plan pentru electrificarea acestei poiane, pentru care a primit și fondurile necesare, cu toate că Ministerul de Finanțe nu pusese la dispoziție fonduri pentru lucrări cu caracter mult mai urgent din domeniul electrificării satelor din regiune. Exemplu: a fost tăiată din plan comuna Măruș, Vârghiș, etc.

În cursul lunilor August și Septembrie s'a examinat de către Întreprinderea de electricitate posibilitatea construirii unei Hidrocentrale la Poiana Oituz.

Tot în cursul lunii Septembrie și Octombrie 1951 Intrep. Reg. de Electricitate, presată de către Org. din București, a căutat un grup de electrogen pentru a-l monta la cabanele de vânzare, apelând în același timp și la Sfatul Popular Regional.-

Sfatul a repartizat un grup de electrogeni dela comuna Măruș raionul Stalin, dar care nu a fost luat în primire, deoarece era prea mare.-

În cursul luni Septembrie a intervenit din nou Consilierul Schüsler amenințându-mă că voi fi dat la legea sabotajului pentru neexecutare de ordine.

./.

314
Problema a fost însă rezolvată definitiv în ziua de 28 Septembrie 1951, când a venit în Regiunea noastră tov. Ministru Goston Marin care a dat ordin să se instaleze un grup electrogen repartizat de la București.-

Această lucrare a fost dată în ziua de 7 Noiembrie 1951, când mecanicul Györfy Iuliu de la Întreprinderea Regională de Electricitate a pus în funcțiune și iluminat timp de 8 zile această cabană. În acest timp la cabană nu au fost decât paznicii, iar de la București a venit un "inspector" care a stat doar câteva ore.-

Pentru drumul în spre aceste cabane, în cursul lunii Septembrie de două ori mi s'a spus de tov. Colonel de Securitate Patriciu Mihai din orașul Stalin, să iau măsurile să fie reparate deoarece mașinile ajung foarte greu la acest loc.-

Eu i-am spus că acest lucru se poate executa numai cu contribuție în muncă, iar în jurul locului respectiv comunele sunt foarte departe. Cea mai apropiată comună, Brețcu, nu poate executa deoarece Sfatul nu posedă prea are autoritate.-

Nu cunosc ce s'a făcut în această problemă, nici atunci, nici ulterior, deoarece subsemnatul n'am fost la fața locului ca să văd nici drumul și nici cabanele respective.-

Aceasta este declarația pe care o dau și o semnez propria.-

Or. Stalin, 18 Iulie 1952.-

ss/ Bârcea St. Dionisie.-

Pentru conformitate
Gab. Ștefan
Președ. Colegiului de Partid.
or. Stalin

D E C L A R A T I E

315

Subsemnatul Bajko Andrei din Sft.Gheorghe strada Bem Iosif Nr.11 pot să spun următoarele despre casa de fier adus din Cernatul. După naționalizare nu știu să spun dată precisă, dar la 3 luni după asta, pe tov. Simon Ioan l-a trimis în Cernatul după Cassa de fier, pe care atunci nu a putut aduce, căci nu a fost dat de Sfatul Popular, și nu i-a dat voie săl aducă.

A doua zi dimineața ne-am dus împreună amândoi și am adus Cassa pe care am dus în biroul Nr.1 după care amplecat cu tov. Sarosi Iosif la Borosneu și de aici am adus ~~data~~ un locuitor cu numele Stefan de meserie lăcătuș spunând că acesta este specialist în deschiderea casei de fier și lui nu i-a reușit să deschidă și atunci l-a chemat înăuntru pe tov. Csomos Francisc, care a fost lăcătuș la PNR și a tăiat zăvorul Casei, a fost înăuntru tov. Gall Eugen, Simon Ioan, lăcătușul Stefan, Albert Iosif și Schüsler Simon și Gal au spus când s-a deschis casa pe ei l-au trimis afară a rămas înăuntru numai Albert și Schüsler.

Peste câteva zile tov. Schüsler a depus la CEC suma de 25 mii lei.

Despre tov. Albert Iosif nu pot spune altceva, decât că a umblat mult la Târgu-Secuș și a tras mereu la Dr.Fridman și Kovácsi. Pe soția lui a trebuit să ducă de multe ori la Târgu a spus că merge la tratament la doctor, orice altă muncă a fost primul a fost totdeauna drumul la Târgu .

Sfântu Gheorghe la 10.III.1952

ss. Bajko Andrei

DECLARAȚIE

317

Subsemnatul Szabo Frank Ioan cu domiciliul în orașul Sf. Gheorghe, membru P.M.R. din anul 1945, dau următoarea declarație în legătură cu Toth Géza, Schüsler Carol, Varga Gavril, Szabo Albert Nagy Viktor.

Eu în 1949 am fost responsabilul Secției organizatorice al Județenei P.M.R. Treiscaune și atunci l-am cunoscut pe Schüsler Carol căci el a fost secretarul județenei. Împreună am fost chemat la Comitetul de Partid al județenei Mureș la o adunare, când s-a terminat ședința m-a dus într-o comună în aceeași plasă unde el a fost preter la o familie care avea o moară și ceva mașini agricole aici am băgat mașina și cu o căruță ne-am dus la o stăpâ unde am și dormit.

Când Schüsler a fost mutat din Sfântu Gheorghe mie și lui tov. Hegyesi ne-a spus că la Peteni este o familie Hollaki care este o familie cinstită și nu curva să-l lăsăm afară din G.A.C., căci acesta va aduce cu el toată comuna căci are mare simpatie și este iubit de populație, când mergea el în această comună totdeauna la el trăgea. Acesta era un chiabur, dar ce s-a întâmplat cu acesta nu știu, căci tov. Hegyesi a fost în comună Peteni.

Doctorii au fost prieteni cu Schüsler cu care a făcut de multe ori chefuri despre care știe Albert Iosif președintele Sfatului Popular Regional, căci prin el s-au întâmplat cunoștințele și el este prieten cu Dr. Fridman, Szabo Eugen și un altu Szabo.

Elementele burgheze prea mulți a udat la el, dar nu știu de ce, de exemplu și moșierii exproțiați, pe care noi în ședințele de birou am arătat, că ce caută aceștia aici, iar tov. Balogh Aron portar a primit îndrumări din partea mea ca pe aceștia să le trinează de aici numele acestora știe tov. Balogh Aron și Pascu.

Procesele verbale care au fost făcute în ședințele de birou au fost făcute de tov. Schüsler și nu au fost scrise ce s-au discutat în ședințe ci a trecut în ele ce a vrut el, și l-a semnat singur.

Pe Toth Géza tot din 1949 l-am cunoscut când a venit ca secretar adjunct, el și-a dat interesul ca să se apropie de toți pentru a obține simpatia afină căruia se bucura foarte mult, în fața lui numai acela avea trecere care făcea tot ce spunea el, pe mine însă conștiința m-a lăsat ca să fac cece mi-a spus el, de exemplu în 1950 când a trebuit să trimitem țărani în Uniunea Sovietică el a primit însărcinarea din partea Comitetului Central ca să facă o comisie al cărei conducător el trebuie să fie, însă el a delăsat aceasta și cu o zi înainte de ar fi trebuit să trimitem oamenii, m-a chemat la el și a spus ca să pregătesc pe unul nume Pazakas din Ghidfalău - care la noi era ținut în evidență ca chiabur și pentru a doua zi dimineață să fie gata, eu am refuzat categoric și atunci el a început să mă injure făcându-mă mocos și m-a trimis în mama, și m-am amenințat cu aceia că va anunța Comitetului Central, căci sarcinile Partidului le execut, de atunci a început între noi discuțiile.

Când am înființat Comitetul Provizoriu al Sfatului Popular unde a băgat o grămadă de rude și prieteni de ai lui la Sighișoara sau Sibiu nu știu în care din două locuri dar aceste persoane nu au fost membrii de partid și pe mine m-a silit ca să le dau bilet de mutare, căci aceștia sunt membrii de partid, și dacă nu au dosare, vom face dosare pentru ei, din care s-a ivit o discuție serioasă, dar eu nu am făcut mutare la nici unul, cu toate că mereu trimitea pe aceștia pe gâtul meu și aceștia cereu intradevăr să le dau mutare, dar eu nu am dat la nimeni nimic.

Afară de asta el a avut o soră care astăzi este soția lui Schüsler care până în anul 1949 nu a fost membră de Partid și l-a îndrumat pe Pascu Vasile ca să facă din ea membră de partid nu o veche me de doi ani, căci aceasta merită căci a lucrat mult și muncește și acum și asta trebuie neapărat făcut, însă aceasta atunci nu a fost făcut După spusurile lui Pascu a fost făcut asta de către Comisia de verificare, și când numita a fost pușă ca președinte al Comitetului Provizoriu la Covasna, a fost membră de Partid.

În 1949 Toth Géza mereu mergea la Turia și cu o ocazie a fost cu Nagy Victor cu o mașină "Scoda" cu șoferul Baloga Mihaly și undeva la Tg. Secușesc s-au lăbătat și în drum spre casă Toth Géza a condus mașina, care în apropiere de gara Moacăș s-a răsturnat și s-a distrus, pe care de altfel tov. Albert Iosif l-a dat la reparat și a spus că a costat 6 mii lei, pe care Toth Géza a și achitat, dar mai târziu Sendor Eva a spus că a costat mai mult de 30 mii lei și a fost plătit din banii strâns de activiști pentru a cumpăra vaci pentru gospodăria agricolă colectivă ca cadou, acest lucru a fost ascuș cu totul în fața noastră.

Toth Géza a băgat pe fratele său pe Endre la Școala de cadru la Sfântu Gheorghe, unde a fost ilegal, căci nu a fost propus de cei respectivi. Primădată a încercat să îl trinează la Tg. Mureș unde l-a dus și de două ori el personal de tov. Grün nu l-a primit și astfel l-a băgat în școala din localitate. După ce a eșit de la școală, pe mine m-a silit ca să-l bag la SAT-ul din localitate ca director, eu am spus că de arul lui nu este aici, care a fost adevărat, dosarul fiind trimis la București cu referat împreună, am făcut referatul deoarece

verifice pe toți membrii acestui colectiv, ceace am și făcut și am găsit 6 chiabur intrânsa și eu nu am fost pentru inaugurare și el m-a injurat urât, că eu nu mă pricep la ea, pentru motivul că nu s-a putut inaugura, și pentru asta nu m-a văzut cu obhi bun.

Nagy Victor și Szabo Berci în 1950 și 1951 fiecare vea cu mașină separată destul de des în zilele duminicile acasă la locuința lor și făceau niște petreceri care nu prea a fost bine văzut de populație și spunea lumea că ce oameni mari s-au făcut, cu toate că aceștia nu merită.

Aceștia au avut sancțiuni, dar Toth Géza a spus că acest a fost șters căci au lucrat mult.

Pe Varga Gabor îl cunosc din anul 1945 când și eu am fost la poliție în acest timp, mie mi-a spus când l-am spus "tov. Varga" dar eu cum cred, că el este tovarăș pentru toate lumea, s-a simțit jignit că eu l-am spus tovarăș, după aceea a trebuit să-i spun domnule șef. Odată am prins unul care făcea bursă neagră cu 300 metrii post-tav pe care transporta dela Covasna la Cluj l-am dus la el și el le-a dat drumul, fără să le fi făcut ceva, și la ședința organizației de bază când am pus problema, a spus că el a aranjat că el a predat parchetului. Când aceștia s-au călătorit mai departe au răs de mine că ce au promis nu am primit am fost destul de prost, care mi-au spus în față.

Când am fost resp. de cadre am dat îndrumări miliției ca să i se ia permisul de vânătoare a lui Kovásznai Iosif și Malek Fran umul este băiat de moșier, iar celălalt și în prezent este exploa-tator în Tg. Secuiesc, de o săptămâni la rând Varga Gavril zilnic a trimis un locotenent la mine ca să le dau înapoi permisul de port armă pe care nu am făcut, afară de asta s-a luat încă dela un chiabur din Zălan căruia ei au dat înapoi permisul, prin Luca Vasile.

Când Luca venea la Sft. Gheorghe, aceste persoane erau la locuința lui Varga și mereu înconjurau familia Luca, au fost în prietenie bună, și când au fost aici, Nagy Victor, Szabo Berci, Șeșule Carol în frunte cu Toth Géza făceau sfaturi.

Sft. Gheorghe la 16 VII. 1952

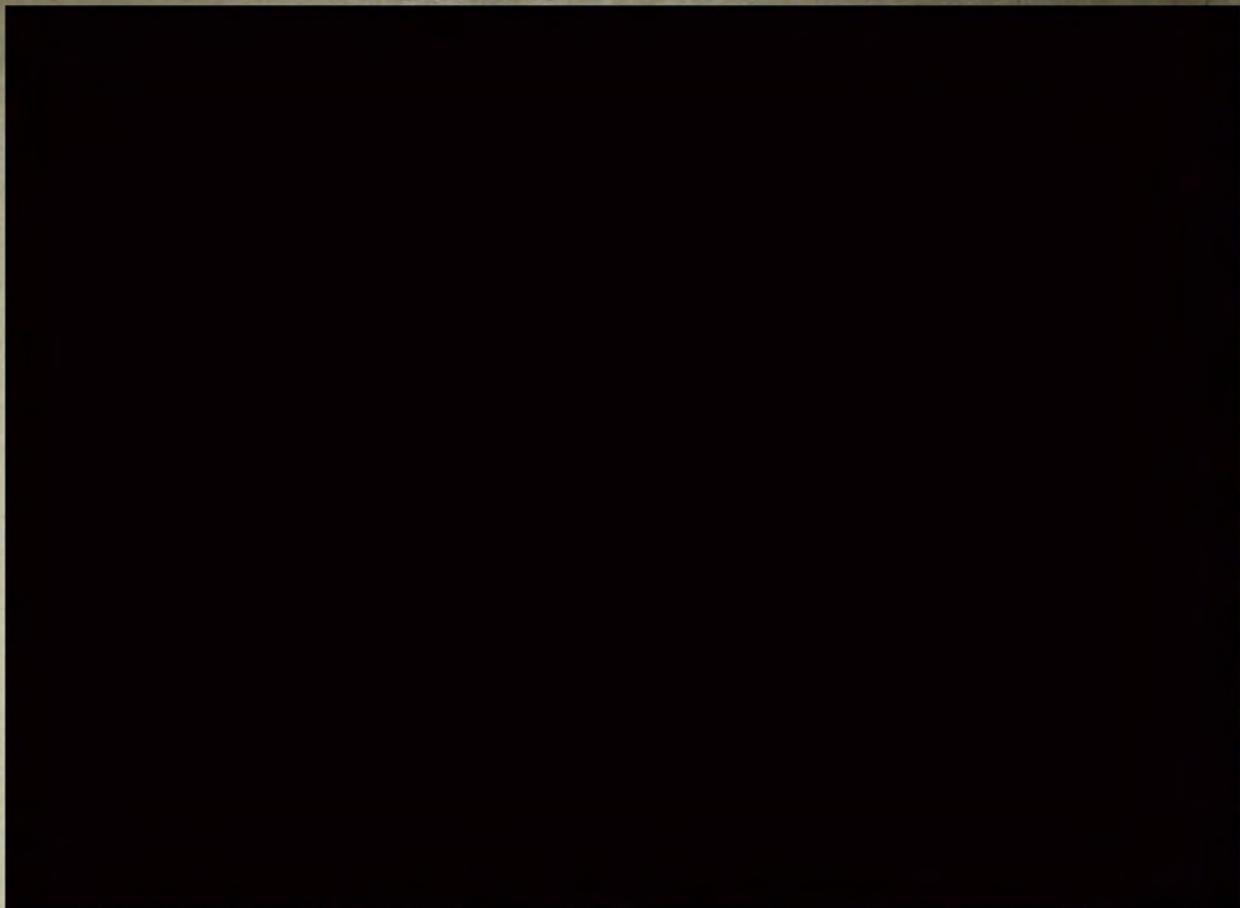
ss. Szabo Frank Ioan

Pentru conformitate

Gheorghe Ștefan

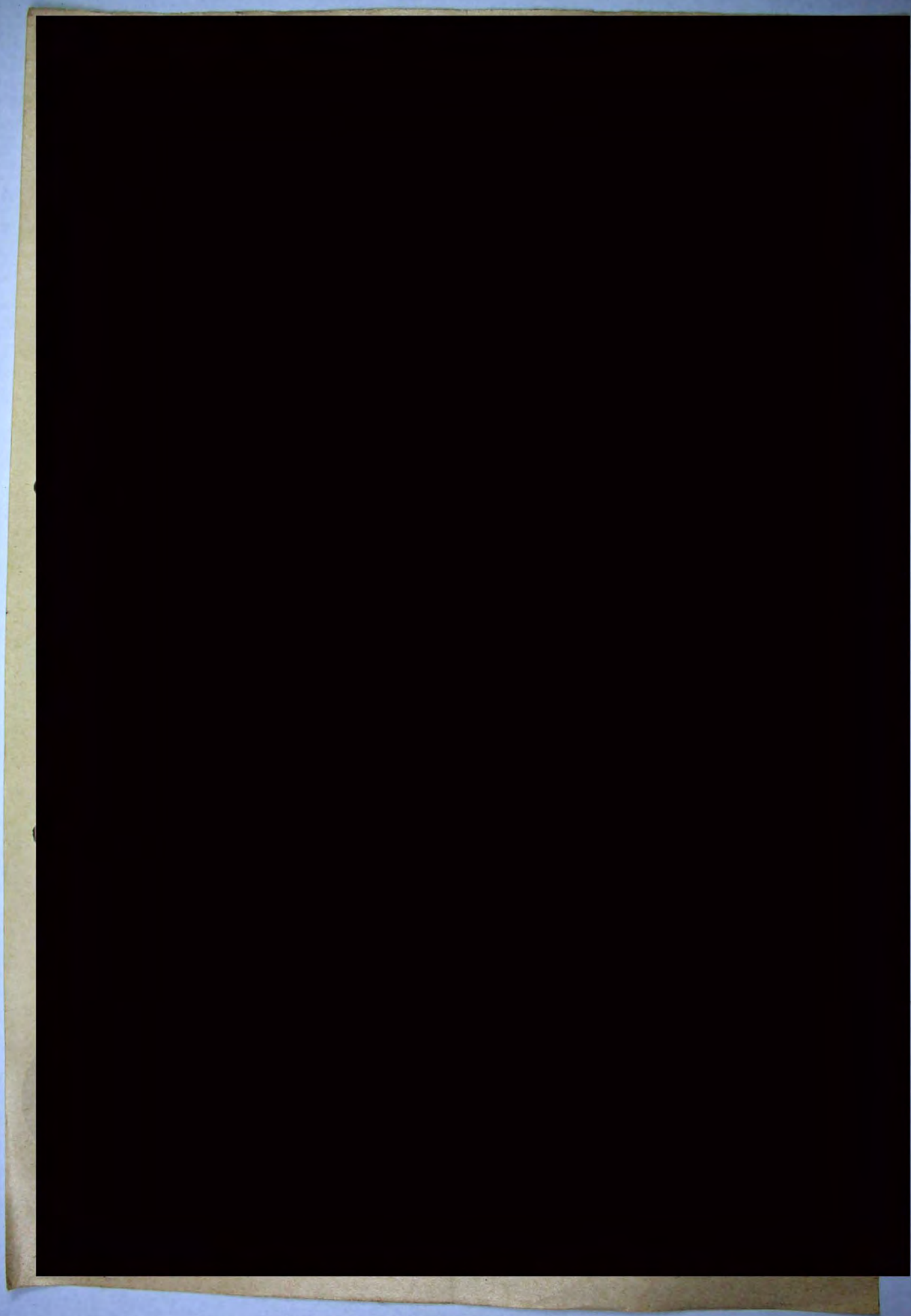
Președ. Colegiului de Partid
or. Stalin

© N. S.

DECLARAȚIE.

323

Subsemnata Csibi Maria dau următoarea referință concretă despre infăptuitorii devierilor de dreapta din Județul Treiscaune:

La data de 5 oct. 1949 am fost transferat de la Județeană Ciuc la Județeană Treiscaune, ca resp. la Secția Ad-tivă. Am făcut un schimb cu Albert Iosif prin C.C.

Când am fost transferat aici nu m'au primit bine deloc. Unii din Biroul de atunci ca Suszler, Toth Geza s'au străduit să mă înlăture de la munca politică, nu am primit de la ei nici un ajutor. Suszler în repetate rânduri a accentuat că în țară Albert Iosif este cel mai bun resp. Ad-tiv. fapt care pe mine m'a demoralizat. La Secția Ad-tivă s'a spus că am un miros de servitoare. Când am cercetat cazul, cont. Brassai Magda a început să lanseze vorba, am prelucrat în Birou, dar nu s'a luat nici un fel de măsură.

Problemele de a'ă natură a dus Biroul la fracțiune. Au lucrat împreună Toth Geza și Suszler. În Birou nu prea s'a pus diferite probleme, care s'ar fi ivit în Județ și nu s'a discutat decât numai cece a fost pus la ordine de zi.

Dominația a avut-o Toth Geza, iar Suszler a făcut ce a spus Toth Geza. În Birou de multe ori s'a arătat lui Toth Geza metodele lui nejuste, dar nu a primit critică, după critică s'a străduit ca să caute cum ar putea să dea înapoi aceluia care l'a criticat.

Printre alții a fost cazul lui Fazakas, chiaburul din Ghidfalău, pe care a vrut să trimeată în 1950 în Uniunea Sovietică cu delegație. În Birou nu am putut să schimbăm părerea, i s'a spus cu majoritatea că nu luăm răspunderea, la care el a spus că nici nu trebuie pentru că el singur își va lua răspunderea pentru că el nu trimite pe unu care nu se pricepe la gospodărie, iar cel în cauză este bun gospodar și dacă se întoarce din Uniunea Sovietică îl va asculta și ceilalți țărani pentru că cuvântul lui are greutate.

Chiaburul respectiv nu a reușit să plece în Uniunea Sovietică pentru că nu au putut pregăti despre el un referat, deoarece Secția Cadre a ascuns dosarul lui / chiaburul respectiv a fost membru de partid/. Dosarul a fost căutat o noapte întreagă, când au văzut că nu este dosar l-a obligat pe tov. din Secția Cadre ca să pregătească un dosar așa din cap, la care ei nu s'au angajat, în urma căruia s'a așezat el să pregătească, atunci tov. au declarat că nu vor iscăli referatul și așa după multă luptă și discuție, chiaburul nu a fost trimis la Uniunea Sovietică.

Deasemenea o discuție similară pentru că a pus președinte pe chiaburul Fazakas Stefan în com. Let, membrii Biroului adică unii au fost contra acestui fapt, la care Geza a spus că o să întrebe pe nenea Vasile. Nenea Vasile a și venit Sâmbătă seara ca să plece la Lacul Roșu pentru pescuit, dar ca de obicei a dormit la Geza, rezultatul discuțiilor a fost faptul că Duminecă s'a ales chiaburul.

Toth Geza a avut nenumărate prieteni, străini de clasă ca de ex: Becsei, care a fost preot și președinte Județean P.S.D, făcea agitație turbată contra P.C.R., după unificarea partidelor a fost luat în Comitetul PMR Județean, unde a făcut parte până la Raionare, sau Miko Nicolae, un nemernic, care în 1950 ca insp. școlar, a tăiat la examen 40% din copii de muncitori pentru care s'a luat în repetate rânduri discuție ca să-l exclud

din partid să-le scoată din muncă, se ducea o luptă cu Geza și cu Suszler, numai atunci s-a putut înlătura pe ei din serviciu când tov. Nagy Mihail a venit ca secretar la Sft. heorghe, atunci Biroul a luat o Hot. c- Miko nu poate lucra în raza Județului și a fost îndepărtat câteva luni, dar cu ajutorul lui Geza fără a cunoaște Biroul Județean a fost pus în Bancă ca controlor principala

În afară de aceasta câte dușman de clasă cu atâta a mai fost per "tu", în biroul lui se ducea baronii și i spunea pe nume Gezuka și mulți alți dușmani de clasă umbla, venea la Partid. Aparatul de Stat a fost plin cu asemenea elemente. La Textila de ex. a fost Boer Etelka baron, soția lui Kolcza care soți a fost mare comerciant și a ținut legătură cu Suszler. Cum a venit aici tov. Nagy mulți au fost înlăturați, dar a rămas destul în aparatul de Stat.

Toth Geza a avut prieten bun de suflet pe Nagy Victor și Szabo Berți, deasemenea și lui Suszler, au fost transferat prin Minister prin intervenția lui Geza la Luca.

Nagy Victor a fost conducătorul Centrul Național de Muncă, care nici membru de partid nu ar fi trebuit să rămână intrucat a avut o sancțiune cu gr. IV., cu orice preț au vrut să-l ducă ca activist, chiar în Birou, însă nu am reușit să aflăm în locul cui, dar nu au deșit pentru că nu a aprobat C.C. la care Géza a făcut o mare injură, a luat telefonul și a căutat Ministerul de Finanțe ca să vorbească cu Luca. Într-o dimineață Luni după ora 8 Luca încă nu era acolo, la aparat s-a prezentat adjunctul, cu care a vorbit unguște, trebuia să se cunoască pentru că au vorbit prietenos și per "tu", dar nu-i a spus ce a vrut, doar atâta ca să întrebe pe nenea ca să întrebe pe nenea Laci ce este cu chestiunea aceea, despre care s'a vorbit. Ea această convorbire a fost prezent și Nagy Victor.

Această convorbire a avut loc în biroul lui Suszler. După un scurt timp Nagy Victor a fost dus în Minister, de unde a început să vină acasă în fiecare Sămbătă cu o mașină cafenea și soția lui în fiecare Duminică s'a dus cu mașina în piață. Fiul lui a învățat să conducă mașină, toată Duminică se plimbau cu mașina pe cheltuiala Statului, iar noi stătea cu buzele umflăte că trebuia să mergem pe teren, dar nu am avut benzină în mașină, iar ei au avut pentru plimbare. După ce fiul lui a învățat să conducă i a cumpărat o motocicletă cu care toată ziua a haroit în jurul orașului, iar localnicii erau ofenșați împotriva noastră întrebându-ne cum se poate face așa ceva.-

Tot așa a făcut și celălaltul, Szabo Berți, care a început să umble cu mașină și asta Luca a rezolvat prin Geza până nu a ajuns în Minister, cât timp a fost la partid Geza și Suszler, în fiecare zi înainte de masă, după masă au venit la partid, după aceea, nici pe acolo nu au venit.

În legătură cu Albert Iosif, l-am cunoscut prin tov. de aici pentru că nu am lucrat cu el. Din convorbirile avute cu tov. a reușit multe porcării, în timpul lui au fost: șoferul Simon Ioan, Szabo /Sandor/ Eva casieră și Gal Eugen, care a fost intendent pe vremea aceea. Baloga Mihail a fost șoferul lui Geza, de multe ori mi-a povestit că Albert Iosif a fost prieten cu Dr. Szabo, Dr. Fridmann / fost membri de partid/, care în lagăr a fost agent, după cum afirmă Németh Iosif. În locuința acestuia umblau fașciștii, elemente dușmănoase. Baloga Mihail a spus odată, că într-o seară a fost cu Albert la Dr. Szabo pentru 10 minute, dar a ieșit noaptea la ora 3 și a ieșit bine dispus.

În mai multe cazuri după cum spuneau tov. a luat mașina partidului noaptea și s'a dus la Tg. Săcuesc.-

Abraham Alexandru, ca re pe vremea aceea era secretarul Plășii a povestit acelaș lucru despre Albert și a mai spus că, într-o seară când Albert a luat masa la restaurant venise Dr. Szabo cu soția, Albert a sărutat-o pe frunte, la care ea a spus lui Abraham, vezi, ăste a fost bun secretar, nu tu. Albert Iosif a întreținut legăturile și pe mai departe cu ei, chiar când a fost transferat la Ciuc, de multe ori a venit acasă și s'a repezit la ei.

Eu l-am cunoscut ca pe un îngâmfat inchipuit, fapt care susțiu și astăzi. Odată când venise acasă din Ciuc și i am propus câte ceva pentru lucrările de acolo, la care, foarte mândru declară ironic "dumneata vrie să mă înveți pe mine".

La ziua de naștere a lui Suszler și a organizat o cină, unde a fost invitat întregul Birou, pe Nagy Victor, pe Geza și Albert din Ciuc, am fost acolo și eu, au așteptat cu nerăbdare pe Albert, însă nu a venit dintr'un oarecare motiv, după cum m'am informat era în ședință de Comit. Județean.

Când a venit acasă nu a scăpat niciodată să stea de vorbă cu Geza și cu Suszler, așa că nu a fost în contradicție cu Geza.

Despre lucrurile întâmplate în Județul Treiscaune, am stat de vorbă cu tov. Bone, care a fost instructorul și am propus ca Géza să fie luat de aici. Nu am fost suficient de vigilenți de ex. nu am știut de multe lucruri care s'au petrecut aici, despre metodele nejuste cu privire la organizarea GAC. am auzit numai după rebeliune, la școală am știut numai despre o metodă, că la Mărtinoni cei care nu șeau înscriși în GAC, au fost puși să care pietre.

S'au străduit să nu mă atragă în muncă politică, au izolat Secția Activă de la munca politică generală, odată Geza a afirmat că eu sunt obligată să fac rost de mașină

Devierea de dreapta a observat numai după ce s'a prelucrat, văzând că la fosta Județul Treiscaune rădăcina devierilor de dreapta a fost ~~mădămă~~ foarte adâncă, ni nu me am situat pe o poziție demunistă împotriva ei, deoarece nu ne-am străduit să studiem îndeajuns linia partidului, am tolerat ca să rupă în două activul.

Propun ca să se verifice tov. Safta secretarul Raionului Tg. Secuiesc, care pe vremea aceea a fost la Sectorul Documentării ca instructor și a fost împăcitor față de Geza și Suszler. De multe ori a scris alt raport, care s'au fost trimis la C.C., nu pot da date concrete, dar mi-aduc aminte Suszler a și tra linie, cum să scrie tov. Safta, în mai multe cazuri s'a adresat la Geza, Gezacska.

Invățând din lipsurile noastre, imi iau angajamentul că pe viitor voi fi mult mai vigilentă și voi veghea asupra unității partidului.

Sft. Gheorghe la 12 VII.1952

ss. Csibi Maria.-

Pentru confirmare

Ljel Stefan

Presed. Colegiului de Partid.

Stalin

DECLARAȚIE.

Subsemnata Sanior Eva, membru în P.M.R. din 1945, dau următoarea declarație despre anii 1949 - 1950, când secretarul Comitetului Județean a fost Schusler Carol, Toth Geza, iar resp. ad-tiv a fost tov. Albert Iosif.

În acest timp, adică în 1949 am fost scos din producție și repartizat în secția ad-tiv, primedat ca caserit, iar mai târziu ca contabil.

Atitudinea lui Toth Geza deja atunci a fost nejust, au ținut legătură strâns împreună cu tov. Albert Iosif cu proprietarii de spitale din Tg. Săcuesc și anume cu Dr. Szabo, Dr. Friedman și Dr. Kovacs. Nu a existat cel puțin o săptămână când nu s'ar fi dus cu mașina Partidului, cu benzina Partidului la Tg. Săcuesc, unde nu ar fi chefuit împreună cu foștii proprietari de spitale arătați mai sus. Chefurile au durat până dimineața sau noaptea târziu și în multe cazuri au venit îmbătați acasă. Sfârșitul unei astfel de petreceri a fost ca Toth Geza a scos volanul din mâna soferului Valoga Mihai, el a condus mașina în stare de ebrietate și intrând într-un stâlp și a răsturnat și mașina și a stricat de tot, adică și-a produs carambol.

În acest timp, adică în 1949 a fost pregătit G.A.C. în comuna Turia pentru inaugurare. În oraș cât și printre activiștii și-a făcut strângere de bani, în cinstea inaugurării G.A.C., deoarece în județ această a fost prima Gospodărie colectivă.

După inaugurare am a mai rămas din banii adunați și tov. Albert a achitat pentru repararea mașinii, care a fost distrusă de Toth Geza, 20-30.000 lei, nu mai știu mîntă precis suma.

Pentru inaugurarea G.A.C. a fost însărcinat tov. Issak Adislaș, care în prezent este resp. de cadre la D.C.A. Când eu i-am adus la cunoștință că și-a luat din banii, a intrat la Toth Geza și circa o oră, o oră și jumătate și-au certat, chiar țipând. Când tov. Issak a ieșit Toth Geza l-a chemat pe Albert Iosif și l-a făcut răspunzător că eu cu ce drept i-am arătat că câți bani au fost scoși pentru repararea mașinii. După aceasta a intrat tov. Albert și pe mine mi-a certat, intrîndă fel ca toată ziua stînd lângă casă am plîns. Asta a suscit și tov. Gall Eugen, activist la Com. Reg. de Partid.

Tot în acest timp Schusler Carol, fost secretar județean, împreună cu Toth Geza și tov. Albert Iosif au dat dispoziție ca camionul să plece la Cernatu ca să aducă de acolo o casă de fier. Cu camionul a plecat tov. Simon Ioan sefer și Gall Eugen fostul independent al Com. Jud. de Partid. Sfatul Popular nu a vrut să elibereze

cassa de fier, fiindcă aceea a fost al unui moșier. Dar când au plecat a doua oară după ea, cassa a fost dată, a fost adusă la sediu a fost adus un descuietor de cassă Stefan din Borosneul, cât și lucrătorul Boros Alexandru, cari au descuiat cassa, când cassa s'a deschis toată lumea a fost trimisă afară din birou, numai Schusler Carol, Toth Geza și Albert Iosif au rămas înăuntru. Cum s'a deschis cassa s'au văzut obiecte împachetate în hârtie de mătase, dar ce a fost înăuntru nu am putut constata.

In acest timp mobilierul CASBI a fost întrebuințat foarte puțin, s'a dat oricui și circa 40-50 buc. de mobile au fost distruse după sarcina primită de tov. Albert, care mobilier acum este cerut de înscrinatul CASBI, tov. Tompa Alexandru.

După sarcina primită de la Albert Iosif și Toth Geza a trebuit ca să se aranjeze o cameră de oaspeți pentru Luca Vasile, care a fost compusă din următoarele mobile și care când Toth Geza s'a mutat le-a dus la București, cu toate că el și s'a spus că nu le ducă, fiindcă în majoritate a fost proprietatea Partidului: 2 buc. dulapuri cu furnir, un pat de două persoane cu noptiere înăuntru și cu saltele, 1 toaletă, 1 recamier, 1 scaun de toaletă, 2 fotolii, 1 buc. masă rotundă, 1 buc. covor de sufragerie din lână, 3 buc. covoare persiene, 7 buc. cuiere, 2 fețe de perne, e plapome cu cearceafuri, 1 față de masă, 1 buc. perdele, 2 buc. perdele, cât și un pian care a fost la o muncitoare de la fabrica Textila și care a fost luat cu forță de la ea de tov. Albert, când muncitoarea a făcut scandal, a fost dată afară din serviciu.

In afară de asta la Varga Gavril sunt următoarele bucăți de mobile care sunt arătate în procesele verbale alăturate.

Afară de asta Schuler când a plecat a dus cu el mobilier complet de bucătărie, sufragerie și dormitor, cât și trei buc. covoare persiene, care a fost proprietatea Partidului,

In afară de asta asemenea mobilier se găsește la Szabo Anton, care lucrează la Ministerul de Externe, Lajcsak Iuliu fost secretar județean, la Sala Martin, care lucrează la Com. Reg. de Partid, la Boros Bela activist la Raionul Tg. Săcuesc, Matas Grigore activist local, Olah Iosif angajat la URCC local, la Pascu Vasile

director la DCA, la Kerekes Coloman directorul Sovrom Transport din localitate, Szabo Bela fost activist județean, în prezent aparține la armată, dar nu știu unde se află, la Deț Ioan funcționar la Banca de stat, care în acel timp a fost activist la UTM., cât și la Szabo Iosif director la Alimentara.

În afară de mobilierul arătat mai sus s'au dus mult, circa 3-4 camioane la casa de odihnă de la "acul roșu", iar când au primit bugetul de la Comitetul Central, la dispoziția tov. Albert mobilierul a fost distrus.

Ce fel de mobilier se găsește la tovarășii de mai sus, am situație despre ele.

Sf. Gheorghe, la 18 Iulie 1952.

ss. Sandor Eva.

Pentru confirmare
Ghe. Hoșan
Președ. Coleg. de Partid
or. Hălin

DECLARAȚIE .

Subsemnatul Gaspar Iuliu, locuitor in Sf. Gheorghe, membru in PMR., dau următoarea declarație despre SCHUSLER CAROL.

După ce au fost lichidați ultimii moșieri, m!a chemat tov. Schusler in biroul lui, la sediul partidului din Str. Malinovschi ca s*-mi dau părerea despre valoarea unor bijuterii. Eu m!am uitat la ele și i-am spus c* acestea poate fi bine v*zute numai cu lupa, totodată mi-a ar*tat un inel de briliant, care a fost scos din buzunar, iar restul bijuteriilor au fost scoase din cassa de fier .

După câteva s*pt*mâni într!o zi a venit la mine, ca s*-i fac o pereche de cercei cu piatr* albastr*. Eu i-am și f*cut din aurul spart*adus de el. Cu o alt* ocazie i!am f*cut un inel cu piatr*, tot așa ca și înainte din materialul lui, din buc*ți de lanț și inele.

In leg*tur* cu acest caz atâtea știu.

Sf. Gheorghe, la 28 Iulie 1952.

ss. Gaspar Iuliu.

Ulterior mai adaug c* cerceii care i-am f*cut am v*zut in urechile fetei care a fost in serviciul lui acas*.

5

331

REFERINȚA

Subsemnatul Bakk Daniel, locuitor în comuna Cernatul de Jos, m'am născut în comuna Cernatul de Jos la 18 Nov. 1911, având la bază 6 clase elementare și 1 de liceu. Sunt membru din anul 1947 în P.M.R. și în prezent secretarul organizației de bază al comunei Cernatului de Jos.

Deu următoarea referință despre Toth Geza, Susler Carol, Nagy Victor și Kisgyörgy Toma.

În anul 1949, ca secretar de organizație de bază și după observații în comuna Cernatul de Jos, fixarea cotelor de predare nu a făcut făcută în spiritul luptei de clasă și fiindcă nu a fost dat ajutor suficient din partea Raionului, atunci Comitetul P.M.R. de Plasă, personal m'am dus la Comitetul de Partid al Plășii, ca să primesc ajutorul necesar. În acel timp la Plasă ca secretar, a fost Abraham Alexandru, tot în acest timp a sosit deputatul Toth Geza.

Am arătat că dacă Raionul nu va da ajutorul necesar, atunci se va ajunge complet la exploatarea de chiaburi. Mai departe am descoperit atât în fața lui Toth Geza, cât și în fața lui Abraham Alexandru, că dezvoltarea pornită, atât politic, cât și economic nu corespunde deloc cu orânduirea socialistă și am cerut să mi-se dea tot ajutorul, ca munca s-o putem duce în condițiunile, după cum cere clasa muncitoare.

Din partea lui Toth Geza ajutorul a fost dat prin aceea, că m'a certat în mod drastic, la care eu am răspuns, că dacă vom avansa în modul acesta cu construirea socialismului, atunci aceasta va duce direct la politica lui Tito, la acestea Toth Geza eșind din fire m'a alungat din biroul Partidului de Plasă și a zis, ca așa să mă duc acasă, că Securitatea va veni după mine, iar eu am răspuns, că poate veni liniștit. Toth Geza un timp nici salutul nu primea. Mergând mai departe, apărătorul chiaburimii era mereu Toth Geza, deoarece de la chiaburime nu s'a putut auzi altceva, dacă aveau ceva înșulțără, să vie numai Toth Geza, va aranja el totul.

În legătură cu reforma agrară din anul 1946, după declarația lui Biro Ilyes, atunci secretar de partid în Cernatul de Jos, Toth Geza a fost acela, care a sprijinit restituirea pământurilor pentru chiaburi, deoarece era membru Comisiei șase-a de atunci în Sft.-Gheorghe.

-- o --

Susler Carol, care în anul 1950 în Cernatul de Jos, de la Kelemen Gavril care e chiabur, a transportat un porc. Dacă porcul l-a luat cu bani sau fără, până azi nu am putut constata.

-- o --

La fel un 1949, când în comuna Cernatul de Jos se organiza gospodăria colectivă, într'o Duminică a venit cu mașina prefecturii Kisgyörgy Toma, Nagy Victor și în Gospodăria de Stat prin mine și prin Mathé Ladislau președinte au chemat pe chiaburul Kelemen Gavril, Chiaburul Kelemen Iosif și chiaburul Makové trida (Frieda), ca să intre în gospodăria colectivă, aducând Kisgyörgy Toma și vin, ca cu vin să-l convingă pe chiaburul pentru intrarea în gospodărie, însă n'au fost de acord.

Acestea au și avut efectul prin aceea, că țărănimii n'a vrut să audă de loc și nici nu vrea să audă de gospodărie colectivă și această acest procedeu nejust a știrbit mult în conducerea politică a organizației de bază.

Pentru referința de mai sus, iau răspunderea oricând.

Cernatul de Jos, 7 VII. 1952

ss. BAKK DANIEL.

Pentru Comitetul Militei.

Gal Stănescu

Președ. Comitet de Partid o. Stalin

La această ședință a ținut duscurs Luca Vasile unde a accentuat rolul țărănimii în constituirea socialismului și Guvernul d' sprijin nelimitat țărănilor, am mai arătat că locul fiecărui țărăn instaurat este în G.A.C. și d' exemplu pe țărănul mijl. Fulöp, care rup evident a fost exclus imediat pentru că a figurat pe listă de chiaburi.

Mai cunosc un caz în legătură cu Toth Geza, cu o zi înainte de seceriș a trebuit să țin o ședință generală în comuna Eresteghin, unde s-au dus cu autobus și mai chemat la Eresteghin și noaptea au pătruns prin poartă cu conducerea lui Toth Geza și Denes Albert care au avertizat cu revolverul și cu arestarea, țărănimă pentru că nu au vrut să meargă la ședință, ne-au trasat că unde găsesc porțile încuiate să spargem și să aducem lumea cu forță la ședință, unde le-a ținut până noaptea la 3 cu promisiuni și cu forță rupând împotrivirea.

În Păpuți a avertizat pe acei cari au pus pe listă pe chiaburii, apoi le-a deschis și au luat o parte din pământ și i-a scris în G.A.C.. Sunt vreo 6-7 gospodării de așa natură. Familia Csorja care avea 2 membrii în țărăni care au fost puși pe listă de chiaburi în Păpuți, dar fele s-au dus plângând la Județeană la Toth Geza și Suszler, nu știu ce au făcut acolo, dar au venit cu burucărie și după un timp au fost șteși de pe lista de chiaburi.

În acest timp Suszler a luat de soție pe o rudă de a lui Vasile Luca în urma căruia s-a format familiarismul, Vasile Luca dela C.C., Suszler Carol Secretar Județean PMR. Toth Geza a luat în mână problema agrară, Varga Gabor a ținut Securitatea în mână, de care a depins întreg județ, având în mână pozițiile de cheie, în frunte cu Vasile Luca.

În această perioadă a fost mutat acolo ca secretar Județean Nagy Mihail și atunci Organizația Județeană PMR s-a rupt în două, fiind Nagy Mihail la cârma unei fracțiuni, iar la al doilea Toth Geza, fapt care a mers în dauna vieții de Partid și în dauna economiei. Toth Geza a vrut să mai mențină și pe mai departe o poziție cu neamurile.

La raionare am trecut cu Crucea Roșie la Raionul Tg. Săcuiesc și în Ianuarie 1951 am trecut la G.A.C. Director tehnic, unde m-am întâlnit a doua oară cu Toth Endre, care ată era Directorul politic. Nu m-am înțeles cu Toth Endre dela început intrucât a fost un bețiv, dur și agresiv față de muncitori și în totdeauna a bătut cu chiaburii și a ținut legătură cu ei, cum este Csaszar Stefan a avut Pea naționalizat, Török Andor comerciant naționalizat și de seama lor. Toth Endre a mai avut o lipsă fundamentală ducând o politică șovină împotriva muncitorilor români în S.M.T.

Toth Endre a avut un rol important, el a ținut legătura între Vasile Luca și teren, ținând legătură regulat cu chiaburimea, nu în apropierea lui Tg. Săcuiesc ci în Raion, a fost suspect că în fiecare Joi vine în stare de ebrietate, însă am început să-l urmăresc și am observat că, se întâlnește cu acei parane cu cari s-a întâlnit în săptămâna precedentă. Când l-am tras la răspundere a răspuns că ține legătură strâns pe toate liniile. A fost suspect și aceia că, toate noapțile când Vasile Luca a venit acasă, a fost chemat imediat acasă de multe ori chiar și noaptea. A fost suspect și aceia că, atunci când trebuia să știm totul la Raion, trebuia să știu și eu, a sesizat separat pe Vasile Luca și pe Ana Pauker, de acolo știu că odată în stare de ebrietate a spus că a fost în audiență la Ana Pauker care s-a interesat de G.A.C. și îi a dat sarcini ca în orice împrejurare să țină în mână și să puie la punct.

A ținut legătură cu Bokor Tamas directorul de Moară cu Toth Stefan Gosp. de S. și cu directorul dela Pea de țigle Kukacs care aparțin toți de familia lor.

Nu am putut să lucrez împreună cu Toth Endre, nu se ocupă politiceste cu muncitorii, este dur și agresiv, l-a pălmuț pe Tractoristul în loc să-l educe. Țină legătură cu chiaburii, mai mult timp a petrecut acasă și cu vânatul. În munca lui duce o ură și vină în dauna Stațiunii de mașini. După ce îi am arătat toate lipsurile, a început să mă submineze. Ca Director politic am cerut ajutor pentru schimbarea elementelor necorespunzătoare, atunci a luat poziție împotriva mea și a dus o politică cu două fețe, s'a străduit să ducă în eroare Raionul și a luat măsuri ca să mă înlăture din calea lui, am fost schimbat în baza Directivelor date de Către C.C. și Toth Endre a rămas acolo cu dușmani de clasă, cel care a venit după mine ca director a fost și el schimbat și Toth Endre cu aceeași părere a fost.

Nu s'a schimbat atitudinea lui Toth Endre nici atunci când după Directivele C.C. a plecat acasă ca președinte la G.A.C. L-a obligat pe inginerul Silvic ca să-i deseneze ilegal lemne și s'a făcut furt în pădure.

În orice caz s'a referit la Vasile Luca și a terorizat pe cei din jurul său.

L-am întâlnit pe Toth Geza în vara anului 1951 în Lemnia, unde m-a avertizat că, nu cumva să bag nasul unde nu trebuie și să las în pace G.A.C. lui Vasile Luca, de nu îmi lovesc glesnele. Tot atunci a vrut să mă forțeze ca să dau în scris că Nagy Dezső m'a schimbat nedrept din G.A.C. pentru că el s'ar folosi de această, deoarece familia Luca este dușmanul de moarte familiei lui Nagy Dezideriu: firește că nu am dat.

Mai știu că Vasile Luca avea legături strânse cu chiaburul Török Andor din Tg. Săcuiesc cu care a fost văzut de 2 ori noaptea cu mașina C.C.. Fica lui Vasile Luca în vara anului 1951 a fost în vîlgiatură la Török Andor în Tg. Săcuiesc, a dus un porc gras lui Vasile Luca, Török Andor a umblat regulat la Vasile Luca în București.-

Trăiască P.M.R.

Tg. Săcuiesc la 8 VII.1952

ss. Tako Francisc.-

Pentru comitetul militei

Gheorghe Stofan

Proced. Colegiului de Partid

ex. Stalin

J 335

DECLARAȚIE.

Subsemnatul Kelemen Iuliu membru al Comitetului Raional din Sft. Gheorghe, în legătură cu Suszler Carol și Toth Geza, dau următoarea declarație:-

Am fost într'un birou cu Suszler Carol și cu Toth Geza în 1949: Amândoi au avut o atitudine de împăcitor față de chiaburi. Ca secretari în Birou Suszler Carol și Toth Geza, în loc să stimuleze, să ascute lupta de clasă revoluționară față de exploatastori, au făcut contrar vigenței revoluționare a biroului având tendința de înăbușirea și desarmarea lor.

Acestea s-a manifestat în felul următor: un caz este acela, că trebuia angajați pe expropiați ca buni tehnicieni la Uzine și Instituții, un alt caz era folosirea gospodariilor buni / chiaburi / la sate și trebuie să fie luate în G.A.J. Toth Geza era de părere că sunt: chiaburi mici, chiaburi mijlocie, chiaburi buni, chiaburi mare, chiaburi răi.

Dacă cineva s'a situat pe o poziție contrară față de această concepție nemarxistă în Birou, nu a fost lăsat să critice și s-au străduit să înăbușe complet critica. Propunerile noastre au fost respinse spunându-ne că nu ne pricepem la gospodărie.

Arăt câte cazuri concrete:

După exproprierea moșierilor, după câteva zile Suszler Carol a înaintat un tablou în fața Biroului despre tehnicieni buni, despre expropiați, așa a intrat în Fca de Textile ca inginer de Textile Boer Etelca fost moșier în comuna Hăghig și alți de seama ei, mă-mi aduc aminte concret, s'a argumentat că sunt buni tehnicieni și trebuie să fie plasați. Tot în acest timp Suszler Carol a ținut legătura cu o femeie dintr'o Plasă a județului Mureș, care poate și a fost nevastă cu care a trăit în timpul cât a fost notar.

După atragerea atenției în mai multe rânduri a a rupt relay-urile, cel puțin nu a fost văzut plecând cu mașina partidului pe cheitnișia partidului

Despre activitatea lui Toth Geza: 336

A ținut legătură strânsă cu expropiatii în deo-
debi cu baronul Aporr din Turia, care a fost văzut ca un
foarte bun specialist în chestiuni agrare, pe care am văzut
de mai multe ori în fața sediului de Partid că așteaptă pe
Toth Geza. Mai departe Toth Geza s'a străduit în 1949 să rea-
lizeze în fapte ceea ce susținea în teorie. Acest lucru a reeșit
la organizarea G.A.C. din Turia, unde au organizat și chiaburi
unu a fost Kelemen Kis, nu-mi aduc aminte de celălaltul.
Pe atunci trebuia să Raportăm la C.C. felul cum se organi-
zează G.A.C., în acest raport am arătat că în Turia cu cine
vor să organizeze G.A.C., dar nu au lăsat să trimit la C.C.
și a trebuit să prelucrez tot raportul întrucât eu tăiat
numele arătate.

Un caz similar mi-a spus tov. Szabo F. Ioan în
toamna anului 1950, Toth Geza a vrut să trimeată în delegație
în Uniunea Sovietică pe chiaburul Fazekas Ioan, tov. Szabo a
fost urât avertizat pentru faptul că nu a pregătit dosarul
celui în cauză. Chiaburul respectiv a avut rol important în
1950 la rebeliunea chiaburilor, care a și fost arestat.

A fost bun prieten cu preotul reformat Becsei
Pai care pe atunci reușise să intre în Comitetul Județean,
care la bătălia din Stalingrad a strâns impozit în școala
aceia unde învăța, pentru nemții, socrul lui este chiabur, a fost
membru de conducere al P.S.D. Județean.
Părerea despre numitul a fost că astfel de oameni trebuie
apreciat și nu trebuie aruncat, în 1951 a fost protejat și la
tov. Bugyi.

Eccestea sunt probleme la care mă amintesc mai
bine și știu sigur. Despre Nagy Victor și Szabo Albert nu
pot da date concrete.

Sf. Gheorghe la 13 VII. 1952

ss. Kelemen Iuliu.-

Pentru conformitate

Ștefan Hoșan

*Președ. Coleg. de Partid
ex. Stalin*

Declarație.

337

Subsemnatul Pascu Vasile, locuitor din Crașul Sft.Gh. Str.Unului Nr 3 declar următoarele;

1.- Luca Vasile în anul 1949 luna Ianuarie, când a fost în comună Ieraș fost Județ Treiscaune, a fost la vânătoare și în ziua aceasta era și eu acolo cu munca de partid, m, am întâlnit cu el și am rugat să-mă ia și pe mine în mașina să vin la Sft.Gheorghe și când veneam am trecut prin com. Hăghig unde Luca a fost așteptată de fost moșier Boeri din comună aceea cu masă bine tratată, Luca a mâncat cutoți și a băut fiind a fost și băieții a lui fost moșier cu Luca la vânt.

2.- În anul 1949 am fost invitat la Toth Geza, unde a fost Luca, Varga, Schüssler, Csiki Albert, unde am fost întrebat de Luca de ce vreau să excludem pe fratele său pe Luca Eugen că, este un proletar, că noi știm că este un excec, dar tov. Csiki Ioan fost președintele al Comisiei de Verificare Jud. a avut frică să excludă pe fratele său.

3.- Varga Gabor care în anul 1948-49-1950 făcea chefuri la Covasna Iancos din comună Angheluș cu Nagy Victor, Szabo Berci și Toth Geza și după urma aceasta servitorii a lui Covasna au bătut pe membrii de partid din comună Angheluș, care au fost agenții a lui Covasna atunci Varga a ridicat pe axii acei 2 servitori la securitate și a ținut-o 4 ore după aceea a dat drumul și acești servitori când s, a întors acasă a spus în com. până stăm noi la Covasna până atunci facem ce vrem în comună.

9.- Schussler și Toth Geza procesele verbale care au fost luate în ședință de birou, a fost falsificate, totuși deunăci au fost criticați amândoi și nu au fost trimiși la CC numai cu critica cea făcută asupra mea, de ei.

10.- Toth Geza a fost tras la răspundere că de ce a luat pe chiaburii în GAC la Turia de tov. Boni instructorul C.C. cu care a fost împreună și am exclus 3 chiaburi din GAC și atunci în ședință de birou Toth Geza mie și tov. Boni mi-a spus că mai suntem spitali, că de ce cauză am noi că cine este chiaburi, că aia nu a fost chiabur.

11.- Sau când Toth Geza și cu Nagy Victor au fost la Lemnia și a făcut un chieș mare și când venea înapoi atunci au luat volanul din mână șoferului, așa cum eram beat Toth Geza și s, a resturnat mașina partidului și s, a distrus și ei partidului și tov. Albert că Toth Geza a plătit dar nu a fost așa adevărat Albert a mințit la C.C.

12.- Sau în anul 1947-1948 când Toth Endre a bătut pe un tov. până ce a murit la Trg. Săcunesc, dar el nu a primit nici o pedeapsă ci mai mult a trimis la școala de partid.-

13.- Sau când sora lui Toth Geza nu era membră de partid până la verificarea membrilor de Partid și după a revenit membră de partid prin Toth Geza.-

14.- Toth Geza în anul 1946 a primit o vacă dela Covasznei Ioan din comuna Angheluz acest Covasznei care a fost chiabur și dela Stakacs Ioan un mânăz, pentru a fost propus de el deputat.

Aceasta este declarația mea pe care semnez pe răspunderea mea.

10 Iulie 1952 Sft. Gheirghe.

ss/Pascu Vasile

Pentru confirmare

Gen. Stefan

Președ. Colegiului de Partid

dr. Stalin

339

D e c l a r a Ț i e . .

Subsemnatul Szabo Iosif, membru P.M.R. din 1946, directorul Filialei O.C.L. Alimentara Sft. Gheorghe, domiciliat in O. Sft. Gheorghe Str. Banci Donath Nr 1 dau următoarea declarația;

In anul 1949 luna Iunie am fost mutat de către C.C. U.T.M. dela Jud. U.T.M. Argeș la Jud. U.T.M. Treiscaune, ca responsabilul Secției Organizatorice, in vederea întăriri muncii din acest Județ.

Incă din primele luni ale activității mele am ajuns la concluzia, că situația Jud. Treiscaune se poate compara cu cea a Iugoslaviei a lui Tito și Rancovici. Ceea ce ma determinat ca să fac aceasta apreciere, este faptul că metodele de muncă folosite de conducerea de Partid a Jud. din aceia perioade se asemanau intotul cu cele folosite de clica trădătoare a lui Tito.

Voi incerca să redau câteva fapte și metode cari vor ver se confireme intr.o oarecare măsură sustețea aprecierii pe care am făcut-o mai sus.

In perioada anului 1949-1950 in conducerea Comitetului Județean P.M.R= se găseau;

1.- Schüssler Carol secretar=

2.- Toth Geza secretar.

3.- Pascu Vasile responsabil secției de cadre.

aceste elemente in specialii primii 2, cari sau lăsat incânjuarate de chiaburii orașelor și satelor Județului, dușmani inverșunați al Regimului de Democrației Popuare și ai poporului muncitor, au căutat ca in aparatul de stat cât și in Partid pozițiile așa zise " cheie" să fie ocupate de elemente foști exploatatoare, foste legionare și manisite, șoviniste și reacționare.

Astfel ca responsabilii de cadre din difetite instituții au introdus elemente ca;

Antal Irina Banca de Stat fost in serviciului de spionaj al armatei hortistei maghiare.

Benkő Uniunea Coop. de Consum Treiscaune, din informații spărgător de casse de bani, pe care mai târziu lau dus cu ajutorul lui V. Luca in centrală la București.-

Deasemenea in acesti categorii putem arăta și pe Szabo Albert deputat in mare adunare Națională, fost spărgător de greve in Brașov.

Nagy Victor, deputat in mare adunare Națională, socialist de dreapta aristocrat.

Szabo Francisc angajat al Centrococp fost in U.C. al U.T.M., care a fost prouioner in America. Fost sergent major activ in armata lui horthi.

Schobel Leopold, fiu de mare comerciant de lemn trimis de ei la academia militară.

Aceste elemente au fost puse de Toth Geza, cu ajutorul nemijlocit a lui Vasile Luca.

Frații lui Vasile Luca și Toth Geza au fost aceia cari au omorit pe secretarul Org. de bază U.T.M. din comuna Brețcu, fapt sevărsită in 1950 primăvara.

Schüssler Carol a fost acela care după lichidarea moșierilor sa plimbat la braț cu baroul Apor din comuna Turia.

Kissgyörgy Toma, fost președinte al Comitetului Provizoriu Treiscaune, in prezent președinte al Sfatului Popular Raional, care in regimul horthist a primit bani cu care și a făcut un mare atelier de tâmplărie, lucrând cu ucenici și mese-

când Cooperativa Libertatea ia ~~xxx~~ cerut ca mașinile să le dea coop. aceasta le-a împachetat și le-a trimis la Trg. Mureș

Tov. Nagy Andrei fost responsabil cu cadrele la Județeană a încercat să demaște pe Szabo Albert, fost spărgător de grevă și să facă cunoscut acest lucru C.C. al B.M.R., dar plicul împreună cu scrisoarea a fost oprită la poștă din ordinului Schössler Carol, Toth Geza, fapt pentru care tov. Nagy Andrei a fost exclus din activulul de Partid și trimis în producție.

Cu ocazia organizării G.A.C. din anul 1950 a introdus atât în Gospodărie și mai ales în conucerea acestora elemente chiaburești. Metodele folosite în organizare au fost amenințare cu pistolul, arestarea de către Militie și Securitate și prin chemarea țăranilor la Sfatul Popular, unde de frică respectiv semna adeziunea de între în colectiv, fapt ce a făcut ca tot în anul 1950 oamenii din peste 10 comune său ridicat și au manifestat împotriva regimului de democrația populară.

Văzând aceste metode precum și felul de trata și a aplica Hotăririle Partidului, am refuzat de a mai merge la sate și timp de 2 luni de zile până la trimiterea mea în producție nu am depus aproape nici un fel de activitate.

Mai târziu când sa trecut la Raionarea teritorială după ce aceste elemente au fost înlăturate am început să activez din nou.

Astfel cu ocazia alegerilor Sfatului Popular din 3 Decembrie 1950 am fost delegat pe t imp de 10 zile în comuna valea ~~Zălanului~~ Zălanului. În acest timp a venit v. Luca la vânătoare împrejurul acestei comune, dar nu a găsit necesar și nici nu avrūt să se obosească să se vadă în ce măsură aplică activiștii în practică sarcinile trasate de C.C. al P.M.R. în legătură cu aceste alegeri.

Nici atunci și mici mai înainte nu a stat de vorbă când venea la vânătoare cu vreun muncitor și din contra strângea în jurul său pe toți chiaburii din Județ, cari prin el au putut să-și facă maideparte mendrele fără să fie stingeriți de cineva.

Acest lucru sa reușit și în Banca de Stat unde am fost responsabil de cadre din August 1950 până în Iunie 1951.

În sucursala Băncii sau cuibărit cele mai corupte și reacționare elemente, din care voi menționa pe câțva;

- 1.- Măzgăreanu Ioan, fost inspector coordonator a Suc. în trecut mare legionar în Brașov,
- 2.- Barbu Rotaru, inspector, fost timp de 10 ani de zile, avocatul Prefecturii poliției capitale la pesupoarte.
- 3.- Păduraru Mihail, fiul de general antonescian iar el absolvent al școlii de Ofițeri din Germania.
- 4.- Tibad Geza, inspector fost comandantului lagărului de prizonieri ucrainieni din Sft. Gheorghe.
- 5.- Simon Gabor, fost comerciant în prezent inspector.
- 6.- Benedek Ioan, fost prefect sub timpul dictaturii horthiste, ginerele lui Schneider fost cooproprietar al fabricii de Textile.
- 7.- Demeter Andrei, șef de secție fost agent al siguranței hortiste.
8. Miko Nicolae, șef secției Plan, fiul de preot cu soție de chiaburi element reacționar.
9. Papeon Mihai, inspector fost avocat fiu de președinte de Brașov.-
10. Teodorescu Radu fost avocat.

341

Mare majoritate a acestor elemente au fost trimise aici la Suc. direct din București, de către Centrala Băncii, iar restul au fost angajați prin intermediului Toth Geza și Pascu Vasile având ca sprijin pe Antal Irina fosta responsabilă de cadre al Băncii.

Dosarele salariaților și în special al acestor bandiți, au fost întocmite de Antal Irina cu ajutorul direct a lui Mărgăreanu Ioan dosare ce au fost falsificate și au ascuns adevărul despre aceste putregături al societății burgheze.

Cu tot eforturi și cu toate demersurile făcute nu am reușit să înlăturăm pe acest elemente pe motiv că cun specialiști. Oare fosti avocații ce pregătire bancare au când știu că nu au învățat altceva de cât se fure pâinea poporului.

În concluzie pot declara că Hot. C.U. al P.M.R. precum și demascarea reprezentantului devierii de dreaptă și al oportunistului V. Luca, este pentru mine un document prețios care m-a făcut ca să-mi dau seama care sunt cauzele care au împiedicat aplicarea în practică a liniei politice a Partidului în fostul Județ Treiscaune și am mult prin aceasta Partidul mi a dat în mână o armă și prețioasă armă politică și ideologic care imi va fi în activitatea mea miitoare călăuză și îndreptar în vederea realizării de zi de sutelor clasei muncitoare în vedere păstrării purității rândurilor partidului, prin înlăturarea imediată din întreținerea al elementelor dușmănoase ascunse în rândurile Partidului și angajaților filiale.

Tin să asigur partidul și personal pe tov, Gheorghiu Dej, că voi duce o luptă în transigentă pentru demascarea dușmanilor clasei muncitoare, im voi ridica vigilența revoluționară și că voi lupta din toate puterile, pentru îndeplinirea cu cinste a sarcinilor trasate de Partidul iubit de clasei muncitoare.

Sft. Gheorghie 10 Iulie 1952.

Pentru conștientate

Ștefan Ștefan

Președ. Coleg. de Partid

or. Stalin

Trăiască Partidul Muncitoresc Român
inițiatorul și organizatorul
victoriilor noastre.

Trăiască iubitul nostru conducător
tov. Gheorghie Gheorghiu Dej.

ss/ Szabo Andrei.

Declarație.

342

Subsemnatul Kovacs Francisc, locuitor in Sf. Gheorghe, membru in PMR. din 1945, presedintele URCC raional, declar urmatoarele :

Eu din 1945 până in 1949 am fost activist al Com. Jud. PMR. Trei Scaune, până in 1946 in foaie plâși Barolt și Covasna, iar din toamna anului 1946 până in August 1.49 in biroul Județean, ca resp. organizatoric. In acest timp am avut ocazia să cunosc familia Luca care a avut diferite posturi pe teritoriul județului.

Pe Toth Geza l-am cunoscut in 1947 când a trebuit aranjat incheierea reformei agrare. Asa stiu că a fost presedintele comisiei de repartizare a pământurilor in plasa Tg. Săcuesc. Această plasă in acel timp a fost renumită, prin faptul că acolo su fost cei mai mulți moșieri și cu ocazia reformei agrare s'a făcut cele mai puține expropriieri.

Amănunte despre lucruri nu cunosc.

Mai departe l-am cunoscut pe Toth Geza ca deputat al județului., care impreună cu Szabo Albert au făcut petreceri de zi și noapte atât la Sf. Gheorghe cât și la Tg. Săcuesc.

Din această cauză biroul județean de atunci a avut multe neplăceri, fiindcă oamenii de multe ori i-au văzut in șanț, pe străzi culcați pe deputații.

Noi in acel timp ne-am ocupat foarte mult de acest caz, însă fără rezultat.

Din Ianuarie până in August 1948 am fost intr'o serie cu Toth Geza la o școală superioară de partid la Bucuresti. In timpul scolii l-am cunoscut și mai bine. Toth Geza singur a fost acel, care excepțional in fiecare seară a dormit afară in oras și in fiecare Duminică a primit dela Luca, dela Min. Finanțelor mașină ca să vie acasă. Toth Geza nu a învățat mult la școală. După terminarea scolii a devenit secretar găjunct la Com. Jud. PMR. Trei Scaune. In biroul jud. a forțat părerea și voința lui asupra celorlalți tovarăși.

Luca a venit de multe ori la noi, când Luca, Toth Geza, Barga Gavril au discutat in locuința lor problemele și biroul jud. a fost pus in fața faptelor implinite, Toth Geza motivând că este discutată problema cu Vasile Luca.

Eu in Aprilie 1949 am fost scos din biroul județean și pus in muncă mai de jos, secretar de plasă. Intre timp și de acolo am fost schimbat și pus la Valea Crisului, ca director la fabrica de spirt, cu scopul ca in această comună să organizeze Gospodăria Colectivă.

In Mai 1950, cu ocazia primirii carnetului de membru de partid mi-am luat angajamentul că voi organiza atâția membrii in GAC. ca să putem face inaugurarea până la 23 August.

Incă in noaptea aceea Toth Geza a convocat secretarii de plâși și așa au hotărît ca să se facă inaugurarea până la 25 Iunie.

Eu am organizat membrii, însă nu am vrut să primesc 17 chiaburi, impreună cu ceilalți tovarăși. Astfel au fost Toth Iosif, Fogarasi Stefan, Kala Iosif, Teglas Iosif, Bedo Balazs, Kolto Gabor și alții.

Toth Geza a venit la fața locului când a aflat acest lucru și m'a forțat să-i primesc, spunând: " să nu fie mai catolic ca papa" Astfel acei chiaburi au fost toți primiți in GAC.

Totodată și 14 țărani săraci au inaintat cererea, pe care am vrut să-i primim, datorită faptului că pământ a fost destul și a fost nevoie de brațe de muncă. Toth Geza însă nu a aprobat intrarea acestora.

Cu o zi inainte de inaugurare a venit Toth Geza la fața locului și a

././.

intrebat dacă este cineva cine nu vrea să semneze statutul. Astfel de elemente au fost trei-patru, pe care în noaptea aceea i-a scos din pat cu Miliția, i-a dus la primărie și de față fiind și Miliția i-a forțat ca să semneze statutul.

Eu despre acest lucru l-am informat verbal pe tov. Nagy Desideriu și Beni instructori de la Comitetul Central, care nu au luat nici o măsură.

Acum după prelucrarea documentului de partid mi-am dat seama că în GAC. au fost astfel de elemente care au mers împreună cu Luca Vasile, Varga Gavril la vânat, de exemplu Teglas Iosif.

Ceace privește omorul săvârșit de Toth Andrei, în aceea zi dintre membrii de birou numai eu am fost prezent, nu a fost acasă nici Schusler, secretarul, nici Toth Geza și cu comandantul de Miliție de atunci așa am hotărât ca Andrei să fie arestat și condus la Sf. Gheorghe. Acest lucru s'a și făcut, între timp a venit acasă Schusler și Toth Geza, a venit și Luca și împreună la locuința lui Varga Gavril au hotărât că cel care a fost omorât a fost un fascist și pentru acest lucru nu se poate aresta un om cinstit, ca Toth Andrei.

Luca a dat instrucțiuni ca nu cumva să fie manifestație împotriva comunistilor la înmormântare.

Eu am primit sarcina de la Schusler Carol, ca să iau măsuri ca cât mai puțin oameni să ia parte la înmormântare.

Din acest motiv în mai multe rânduri am fost amenințat atât din partea lui Toth Geza cât și din partea lui Varga Gavril ca să nu mai încerc să compromit familia Luca.

Toth Geza a accentuat de mai multe ori ca să mă străduiesc să am relații mai bune cu ei, dacă vreau ca să mă ridic.

Am fost martor ocular la aceste cazuri în legătură cu Toth Geza, cât și cazul când Toth Geza împreună cu Nagy Victor în vara anului 1949 au distrus mașina Partidului, care a fost reparată din banii adunați de la activiștii de partid și ai organizațiilor de masă pentru inaugurarea Gospodăriilor colective.

Sf. Gheorghe, la 13 Iulie 1952.

ss. Kovacs Francisc.

Pentru conformitate
Lupul Stefan
Președ. Coleg. de Partid
M. Stalin

DECLARAȚIE

344

Subsemnatul Hegyi Zoltan membru al organizației de partid din uzinele Textile "Gheorghe Doja" Sft. Gheorghe, declar următoarele despre abaterile dela linia justă al partidului al unor tovarăși din posturi de răspundere in perioada August 1949-Septembrie 1950.

In perioada de ai sus am fost membru biroului județean de partid Treiscaune și am avut ocazia să constat unele abateri și greșeli săvârșite in aceste luni.

Toth Géza era secretar adjuncat al județenei de partid, fiind tot odată, dela un timp și cumnatul secretarului județean Schisaler Carol. Aceste două persoane au avut o atitudine nejustă in multe probleme importante, care faptele au avut urmări in dauna liniei partidului.

Chiar când am fost cu mutat la Sft. Gheorghe, s-a inaugurat prima gospodărie colectivă din județ din comuna Turia, plasa Tg. Secuiesc. M-am informat deja atunci că această gospodărie colectivă s-a organizat in această comună, datorită voinței personale a lui Toth Géza, care împreună cu fratele său Luca Vasib s-a tras din comuna vecină Lemnia. Am avut cunoștință că înainte era in curs de organizare a gospodăriei colective in comuna Iieni, însă din motivul arătat sus, aici sistematic s-amânat organizarea, fiindcă trebuia ca cealaltă comună din motive familiare să fie inaugurat mai repede.

In timpul organizării colectivului dela Turia intr-o zi mașina partidului condusă de Toth Géza in drum s-a răsturnat și a suferit mare stricăciuni. Mașina a fost pusă in reparație, iar cheltuelile au fost acoperite din banii strânși de către activiștii de partid pentru a cumpăra cadouri colectivului dela Turia. Despre aceasta a avut cunoștință și tov. Albert Iosif, fost responsabil admi. istrativ al județenei.

In organizările altor gospodării colective din fostul județ Treiscaune, Toth Géza ca secretar cu linia agricolă a avut rol mare. In primăvara anului 1950 s-a pus accent mare pe organizarea a cât mai multor gospodării colective. Toth Géza a introdus in această muncă linia lui de dreapta, ceace a dus după sine, că foarte multe chiaburi au intrat in colective. Personal am observat in comunele Cernatul de sus, Comolău, Lét, Mărcușa, Mărtineni, Bresteghin și altele, unde Toth Géza a forțat pe tovarășii care organizau colectivele ca să ia înăuntrul chiaburilor, pe care el le socotea gospodari buni și cu autoritate in comună. S-a întâmplat de exemplu cu mine, când organizam gospodăria colectivă in comuna Bresteghin, că am lăsat afară pe doi chiaburi din comună. A doua zi chiaburii l-au prins pe Toth Géza care era pe acolo, i-au plâns pe urmă Toth le a primit in colectiv fără să ne asculte pe noi. Despre procedeuul lui in organizarea colectivelor poate să vorbească mult tovarășii Veress Iuliu activist la raionul de partid Sft. Gh, Dénes Albert dela uzinele Strungul orașul Stalin, Zaty Mihail in prezent instructor C.C. și alții. Toth Géza a pus accent pe organizarea a cât mai mulți țărani in colective, fără a se ține seamă de componența lor socială. In gospodăria colectivă din Turia de exemplu au intrat chiar in conducere trei chiaburi, cari mai târziu au fost descoperite de tov. Bone instructor C.C., care s-a deplasat in mai multe rânduri la fața locului și venind înăuntrul la ședințele biroului județean a cerut insistent excluderea lor din colectiv. Toth Géza totdeauna s-a contrazis luând apărarea chiaburilor, iar pe tov. Bone l-a numit spion. Aceste manifestări trebuie să se aple in procesele verbale ale ședințelor de birou.

Toth Géza in aceste timpuri aproape zilnic a plecat cu mașina spre Tg. Secuiesc, de multe ori cu tov. Albert Iosif. Noi am crezut că ei pleacă in uncoă de partid, dar mai târziu totdeauna am aflat că au organizat chefuri la unele elemente străine de noi, din Tg. Secuiesc.

Toth Géza a căutat să trimeată in școli și uncoă de vacanță

341

lucru sau au avut chiar trecut murdar

Fratele lui Toth Géza este Toth Ernest locuitor in comuna Leania.

Am cunoștință că in 1947 sau in 1948 a bătut pe un țăran in orașul Tg. Secuiesc, in urma căruia acest țăran a murit in spital. De altfel Toth Ernest care era pe atunci șeful Poliției in Tg. Secuiesc, in loc să fie tras la răspundere in fața judecătii, a fost schimbat și numit președinte al Sfatului Popular din comuna Leania.

Aceste elemente era aproape totdeauna beat și locuitorii din comună au avut frică de el, însă tot din cauza fricii nu s-au exprimat in fața autorităților de atunci.

In anul 1950 Toth Ernest a fost propus de către fratele său Géza in prima serie a școlii de partid de 3 luni din Sft. George.

Membrii Comitetului Județean au fost contra trimiterii in școală însă la această ședință de birou, unde se discuta propunerea de trimitere in școală, secretarul Județean tov. Schusler s-a exprimat ca el ca secretarul județean de partid ca toată răspunderea asupra lui și este de părere hotărât ca Toth Ernest să fie trimis la școala de partid.

Noi ne-am mirat de acest fapt, însă cunoscând că atât Toth Ernest cât și Toth Géza sunt frați de ai lui Vasile Luca, nu am avut curaj săi mai contrazicem.

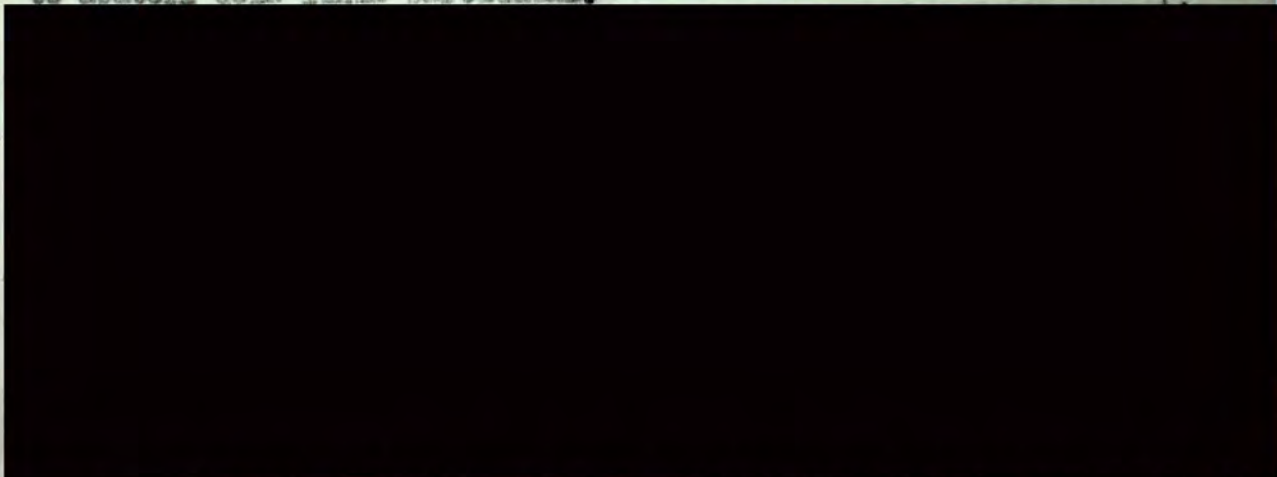
Toth Ernest a și urmat această școală și după ce a terminat, secretarii Județenei Schusler Carol și Toth Géza au fost de părere să facă din Toth Ernest un activist de partid cu Gospodăriile Colective.

Noi nici de această dată nu am fost de părere. In urmaș el a fost repartizat la Tg. Secuiesc in postul de adjunct politic la SIT.

După răscoalele unor țărani influențați de chiaburi contra Gospodăriile Colective din regiunea noastră in toamna anului 1950, toți activiștii care au folosit metode nejuste in organizarea Gospodăriilor Colective au fost destituiți din activul de partid, afară de Toth Géza, care din contră a fost numit secretar de Partid la Regionala Stalin.

Am cunoștință că Toth Géza l-a incurajat pe ceilalți care sub conducerea lui au avut abateri in organizarea colectivelor, că el va aranja să nu li se întâmple nimic.

Tov. Schusler Carol a fost secretar de partid la Județeană Treiscăune, a avut in activitatea lui o atitudine oportunistă cu diferite abateri dela linia partidului.

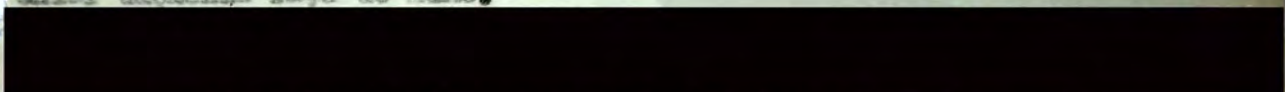
Varga Gavril, un alt frate al lui Vasile Luca, era la noi in grad de maior, comandantul Securității din Județ. El la fel cu frații săi in loc să ducă linia partidului, a avut legături prietenești cu elemente exploatare sau foști exploatați. Așa pot să-mi amintesc de Malec, Lupan, Kovaszny, chiaburi cu care umbla la vânat.

Varga nu a ocupat niciodată o poziție hotărâtă contra manifestărilor reacționare din Județ. Așa de exemplu am cunoștință că in comunele Ozam, Aninasa și altele s-au întărit manifestările contra

reacționare, deschise față de care, Varga a avut o atitudine dezinteresată chiar de multe ori a început să motiveze cele întâmplate, ce și cum nu ar avea nici o importanță politică și sunt obiceiuri de tradiție ale secuiilor. Varga cu linia sa s-a contrazis chiar acțiunilor partidului ca de exemplu: în anul 1950, Comitetul Județean de partid a hotărât înființarea unei filiale a Bibliotecii Noastre, în Sft. Gheorghe, unde urma să se difuzeze cărțile și broșurile necesare în activitatea de partid din județ. În căutarea unui local convenabil am găsit, chiar lângă sediul Bibliotecii Noastre, un magazin și atelier de ceasornicărie a unui exploatare. Noi am vrut să mutăm această ceasornicărie a unui exploatare într-un atelier de pălării, al unui alt exploatare, ce să putem asigura în localul arătat înaintea filialei Bibliotecii Noastre, Varga fiind în legătură de prietenie cu proprietarii acestor ateliere s-a contrazis scopul nostru și s-a exprimat în orag că partidul nu are ce să se amestece în problemele ce aparțin secției spațiului locativ din oraș.

Eu nu am avut influență de această atitudine a lui Varga Gavril și am ridicat problema în ședința biroului Județean carein urma să aducă hotărâre pentru rezolvarea favorabilă a acestei probleme. De atunci Varga Gavril a căutat toate ocaziile să arate nemulțumirea și chiar dușmănia față de mine.

În legătură cu persoana a 2-a aceasta a fost numită responsabilă în biroul special al Uzinei, în urma intervenției lui Varga Gavril. Menționez că Securitatea oficială nu a dat consimțământul la această numire. Herva Paula permanent s-a lăudat cu această prietenie în fața multor tovarăși și în fața mea. În anul acesta am primit sarcini strict confidentiale ca director al Uzinelor "Gheorghe Dozza" din partea Ministerului nostru. Aceste sarcini sunt îndrușate și controlate de către organele competente din M.A.I.

Pentru noi la Minister nu s-a prelucrat că despre aceste lucruri nu are voie să știe nimeni înainte de a primi noi dispozițiuni. M-a mirat foarte mult faptul că despre problemele aceste secrete, care credeam că numai eu am cunoștință în fabrică, știa și Herva Paula responsabilă biroului special.

Interesându-mă de ea, de unde cunoaște aceste probleme, a lăsat să înțeleg că a auzit de la Maiorescu Varga Gavril care era responsabil pe Regiune cu aceste probleme.

Szabo Albert deputat al Județului nostru, fost conducător al PSD din Județul Treiscaune, a făcut parte parte din legăturile de prietenie cu cei amintiți mai sus. După raționare, Szabo Albert prin ajutorul lui Vasile Luca, după cum se spunea, a fost numit consilier de Centrocop. Pe el îl vedeam aproape în fiecare săptămână vizitând prietenii săi. Acest Szabo Albert nici nu ascundea legăturile sale cu dușmanii poporului nostru. De exemplu în iarna anului trecut l-am observat petrecând în restaurantul de stat din Sft. Gheorghe cu Benkő Ladislau, soțier expropriat. Toată lumea care se afla în restaurant s-a mirat mult asupra celor văzute. Szabo Albert era acela care în anii 1946 și 1947 ca conducător în Partidul Social Democrat a ținut discursuri înaintea muncitorilor din Uzinele Textile, influențând pe membrii PIR fost PCR de a trece în Partidul Social Democrat.

Albert Iosif în prezent președintele Sfatului Popular al Regiunii Stalin, fost responsabil administrativ la Județeană de Partid Trei caune.

Despre tovarășul Albert știu că a făcut parte din glica arătată mai sus, a luat parte la petrecerile organizate de Schuster Carol, Toth Géza și alții. De multe ori a plecat la Fg. Secușe de unde se trage și petrecea cu elemente dușmănoase din acea localitate.

347

In anul 1950 Comitetul Județean de Partid Treiscaune l-a propus pe tov. Albert într-o școală de partid, însă el a refuzat plecarea în școală, aducând diferite motive.

Noi membrii Biroului de Partid din acele timpuri, de multe ori am arătat părerea noastră față de cele constatate și procesele verbale originale dresate cu ocazia ședințelor de birou poate să documenteze discuțiile în jurul acestor probleme. Însă procesele verbale bătute la mașină nu mai corespund cu adevărul fiind acestea corectate de către secretarii Comitetului Județean.

Noi toții care făceam parte din Biroul Județean am avut lipsă mare de a nu avea destul curaj să arătăm situația din cadrul conducerii partidului în Județul Treiscaune, Comitetului Central al Partidului nostru. De multe ori ne-am gândit la faptul că dacă contrasicem unele manifestări ale celor de sus, sau preluăm cele constatate, vom compromite pe Vasile Luca care era secretar al Comitetului Central.

Acestea sunt constatările mele după cum îmi amintesc însă pot să propun pe unii tovarăși care vor putea susține cele de mai sus și încă altele: tov. Szabo Frank Ioan, Pasca Vasile, Kelemen Iuliu, Csibi Maria, Sandor Eva, Zachi Mihai, Hegyesi Alexandru, Kisgyörgy Tomá, care a făcut parte din Comitetul Județean de partid în timpul arătat înainte.

Sft. Gheorghe 10 Iulie 1952.

ss. Hegyi Zoltán

Pentru conformitate
Igel Horea
Președ. Coleg. de Partid.
cr. Stalin

DECLARAȚIE

348

În Septembrie sau Octombrie din 1949, tov. instructor Boné din partea Comitetului Central, a dat sarcină Comitetului Județean de Partid ca din partea UFDR-ului să fie trimis la Turia, pentru ca să dau ajutor în organizare și mobilizarea femeilor pentru facerea fămlui, în care muncă era deja Béni Gizela din partea UFDR-ului. Umblând din casă în casă de la membru la membru, a ajuns la cunoștința noastră că în gospodăria colectivă sunt 3 chiaburi. Chiaburul Kis Kelemen a înșelat colectivul, căci vaca ascunsă de el, l-a vândut cu bani.

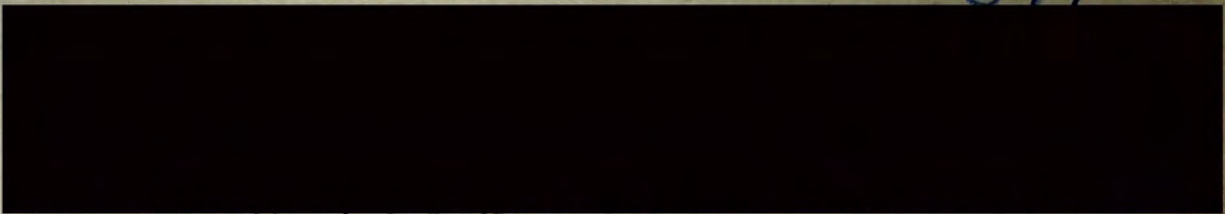
Organizatorul de Partid de atunci Olah Iosif a făcut curte în timpul acela la o învățătoare care era înconjurată de rude chiaburi, care a dat ajutor la cooperativă, și a ascuns /furat/ vreo 10 sau 20 metri de doc, Olah Iosif a făcut intervenție ca o chiaburoaică să primească permis de a fierbe țuică etc. Aceasta am anunțat lui Toth Géza, după care în seara următoare Toth Géza împreună cu Abraham Alexandru fost secretarul de Partid al Plăși Tg. Secuiesc, au venit la noi în cameră unde locuim împreună cu Béni Gizela, au adus un kg. de țuică și au vrut să ne imbete. Am și băut din ea, dar numai puțin, ne-ar fi căzut bine și mai mult căci a fost frig în camera neîncălzită, dar nu am găsit just să bem mai mult. A doua zi au ținut ședință cu colectivul unde din partea Ministerului a fost de față tov. Vajda și din partea Comitetului Central tov. Popescu - nu știu sigur dacă așa l-a chemat aici am dat raport de cele observate. Toth Géza foarte revoltat a început să bată în masă, spunând că eu vreau să dezorganizez gospodăria colectivă din Turia, și după o discuție aprinsă, am plecat afară și i-am lăsat acolo. Când am venit acasă am anunțat imediat responsabilă de cadru al UFDR-ului tov. Biro Irma și am hotărât că eu această chestiune mă voi duce în fața adreilor de la Comitetul de Partid. Tovarășul Pascu nu a fost înăuntru și astfel n-am dus la secretariat și de dreptul la Toth Géza. I-am spus că eu vreau să aranjez această chestiune tovarășe și rog Serviciul de cadru să cerceteze această chestiune. Dar să-mi explice că de ce a fost așa revoltat, el a răspuns, că a crezut că Bonéna trimisese ca spicli-agent- la Turia ca să mă urmărești. Nu-mai am curaj să merg la tov. Ana, căci am o grămadă de dosare la ea contra mea.

Aici lipsa mea este că am fost împăciuitoare și după aceasta am văzut această chestiune terminată. Însă am spus tov. Bone și tovarășei instructoare venită la Comitetul Central UFDR.

Când am fost trimisă împreună cu tov. Máthé la Mărtineni pentru organizare de gospodărie colectivă, am fost martori oculari a următoarelor: Un om conducea pe soția lui la Sfatul Popular. Au fost duși într-o cameră separată unde a fost înăuntru miliția și securitatea, când au eșit femeia a leșinat, însă soțul ei după aceea a povestit la toți că a distrus-o pe soția lui. Noi asta n-am mai putut suporta, ne-am dus acasă / a fost noapte/

În Mărcușa am exclus din UFDR 3 chiaburoaice, la două săptămâni au fost deschiaburiți și au fost primiți în gospodăria colectivă. Aceasta am prelucrat la Partid la o ședință de activ de bază și am întrebam ce să facem, căci chiaburoaica este în gospodăria colectivă împreună cu servitoarea ei, la care tov. Dénes a răspuns, că așa este dacă UFDR-ul face chiaburi. Toth Géza a spus că așa este dacă UFDR-ul nu ține legătură cu Comitetul de Partid al Plășii. Nici una nu corespunde adevărului, căci tov. Rozenberg Elena a exclus pe acestea după ce au fost verificate de Abraham și puse pe listă de chiaburi.

Distracția și chefurile au fost foarte dese, care mie la început a fost foarte curios, căci noi la Oradea nu ne-am dus să bem nici măcar un pahar de bere la restaurant, însă mai târziu și eu m-am dus de câteva ori. Însă mai târziu am văzut că aceasta este cu totul nejust, am încetat cu aceasta.

Am fost mare lipsă din partea noastră, că toate acestea nu am anunțat Comitetului Central al Partidului nostru, am crezut că este de ajuns dacă le aducem la cunoștința instructorilor, aici am avut împăciuitorism față de devierea de dreapta.

1952 Iulie 2.

ss. Nagy Magdalena

Pentru confirmare
Gel Hoșan
Presed. Coleg. de Partid.
or. Stalin

REFERINTA .

Subsemnatul Dimeny Bela elev scoala gradul III M/C Orasul Stalin, domiciliat in Orasul Sf. Gheorghe, Str. Jozsa Bela Nr. 14, dau referință despre tov. Toth Geza, pe care il cunosc din 1949, când după terminarea scolii de Partid de 3 luni am fost repartizat la Județeană de Partid Sf. Gheorghe unde a fost și Toth Geza, tot ca activist.

In 1950 l-am cunoscut mai deaproape când tov. Toth Geza a ținut ședințe cu activiștii și a trasa sarcina că atâtea Gospodării colective trebuie făcut, dacă n'am reușit după lămuririle duse de noi și tov. țărani nu s'au in scris, atunci ne făcea critică că suntem slabi și nu avem dinamism și ne povestea cu ce metode putem întreprinde, să găsim ceva greșeli al omului sau dacă nu se in scrie o să plăteas că impozit mai mult.

Tov. Toth Geza a avut cunoștințe că se in scriu chiaburi in Gospodării colective, caz concret când in comuna Arcuș ne-a dat numele unui chiabur și ne-a spus ca să-l luăm înăuntru, numele nu știu precis, dar acum e dat afară și este și arestat, fiindcă dacă acest schiabur se in scrie atunci toată comuna se in scrie.

Tov. Toth Geza nu ținea cont că chiaburii nu au ce căuta in Gospodărie ci numai țărani săraci și mijlocași.

El mai întreprinde și securitatea, in caz dacă țăranul respectiv nu a vrut să se in scrie in gospodărie.

El a mai avut vina ca la toți rudele lui a dat ajutor ca să ocupe un loc de conducere, ca de pildă președintele Sfatului Popular din Micfalau, care iarăș a avut greșeli la înființarea gospodăriei, s'a dus și cu arma la țărani și i-a făcut mizerie că de ce nu se in scrie in Gospodăria Colectivă și tov. Toth Geza despre aceste purtări contrariu Partidului nu a luat măsuri necesare, ci din contră l-a incurajat

In 1952 fratele său, Toth Endre, care in 1948 a omorât un om in Tg. Săcuesc, despre care fapt nu s'a luat nici o măsură, fiindcă s'a aranjat de Vasile Luca, a fost repartizat de Toth Geza la Tg. Săcuesc, ca director politic la SMT. Eu am fost trimis la Tg. Săcuesc fiindcă am fost instructor județean și cu ocazia când am fost la SMT. am văzut multe greșeli făcute de Toth Endre. Eu am stat de vorbă cu el, dar nici nu m'a ascultat și atunci la reintoarcere am spus cazul lui Toth Geza că nu e just ca Toth Endre care a omorât un om la Tg. Săcuesc și acum e director politic, mi s'a spus că vreau să fiu contra familiei lui Vasile Luca. Alte lucruri nu știu fiindcă nu am avut multe legături cu Toth Geza.

Despre tov. Schüssler, care a fost in 1949 secretar Județean P.M.R. Trei Scaune, dansul iară nu prea se interesa de munca Partidului sau sarcinile Partidului. Prima grijă al lui a fost ca să se in soare din familia Luca Vasile și al lui Toth Geza, ca să fie asigurat de serviciu și al doilea lucru care l-a avut, ca in deplasarea la Tg. Săcuesc

primată să meargă la prietenii lui, ca Dr. Friedmann și alții, pe care după nume nu-i cunosc, să se distreze, să facă câte un chef și apoi să meargă la plasa P.M.R.-ului.

Altceva despre el nu știu, fiindcă a fost schimbat repede de tov. Nagy Mihai.

Orasul Stalin, la 6 Iulie 1952

Pentru combaterea

Gel Hofan

Presed. Colegiului de Partid

st. Stalin

Trăiască Lupta pentru Pace.

ss. Dimeny Bela.

Suntor

/ Traducere /

357

Sf. Gheorghe, la 7 VII. 1952.

REFERINȚA .

Subsemnatul Simon Ioan, născu la 11 Oct. 1909 la Sf. Gheorghe lucrez la P.M.R., dau următoarea referință despre tov. ALBERT IOSIF.

L-am cunoscut in 1948 aici la Partid ca responsabil administrativ. Cu el am plecat la drum, mai mult la Tg. Săcuiesc, unde am văzut atitudinea lor de domn, intrunindu-se cu Dr. Friedmann și compania, petrecându-se toată noaptea. Eu am așteptat în fața porții. Cu o singură ocazie am fost înăuntru, când am văzut că au dansat până dimineța la fel ca fasciștii vechi.

Dimineța la 5 am plecat acasă, el a condus mașina și a intrat pe teren arabil, când eu am spus că dacă ei conduc și pe mai departe eu nu mai umblu cu mașină mică și am trecut pe camion.

Cu ocazia ridicării moșierilor am văzut că este vorba de ceva complicitate. Tov. Albert m'a trimis dela Tg. Săcuiesc in comuna Lupoasa la un mare chiabur Kiss Iosif. Tov. Zöld Szilard a fost cu mine, care a intrat la chiabur, mai târziu am intrat și eu să văd de ce am venit aici. Am auzit când chiaburul s'a plâns că și azi noapte a dormit la W.C., gândind că se duce după el.

Zöld Szilard l-a consolată mult, ca să fie liniștit, să doarmă în casă că tov. Albert va aranja. Ne-a dat caș, ca să ducem lui Jozsika. /Așa a spus / Că ce au vorbi ei separat nu știu.

Când tov. Schüssler, secretarul a fost la Sovata cu soția lui Schneider, eu numai atât știu că tov. Albert mi-a spus că mergem la Bistrița după o caravană cu Skoda. Eu i-am răspuns că eu cu Skoda nu mă duc, să-l ducă pe acel șofer cafe umblă cu mașinile lui. Tov. Albert mi-a spus că el poruncește și trebuie să mă duc cu aceea cu care spune el, fiindcă trebuie să pornim repede, ca la 9 dimineța să fim la Sovata. Am și ajuns acolo și pe drum mi-a spus că e bucluc cu tov. Schusler și vrea să vorbească cu el. Ce au discutat nu știu, de acolo am plecat mai departe spre Bistrița.

Cu ocazia ridicării moșierilor toate mașinile au fost chemate înăuntru. Seara tov. Alber mi-a spus ca eu să nu mă duc cu el, ci pe mașina directorului " Danubiana" a pus un șofer străin, care a avut mai multe mașini și cu el a plecat. Nouă ne-a spus că se duce în control Când Toth Geza și Nagy Victor s'au răsturnat cu Skoda Nr. 46, mi-au spus că mașina trebuie să fie urgent reparată. Am cerut bani, pentru ce nu mă știu, pentru ceva piese, tov. Sandor a fost caserita și Brassai Magdalena contabilă. Mi-au spus că nu au bani, când tov. Albert a spus cum să nu fie, acolo în sertar este și de acolo poate plăti. Am văzut că în plic a fost banii GAC. Turia, din care au plătit vopsitul și reparatul mașinei.

După cum mi-aduc aminte reparația a costat circa 8000 lei. După aceea m'am convins complet că într'adevăr din banii aceia s'a plătit reparatul, bani care au fost dați cadou de către muncitori Gospodăriei colective din Turia. Si nu atâția bani au scos din plic

///

cât a costat repararea mașinei ci mult mai mult.

Cu câteva zile după ridicarea moșierilor mi-a spus tov. Schusler ~~secretarul~~ ca să mă duc la Cernatul de Jos, la moșierul Domokos care a fost ridicat, unde este o cassă, pe care s'o iau cu camionul. Eu am și plecat și am lucrat cu cassa până la 12 noaptea ca s'o pot scoate pe camion. Ca ajutor am avut doi oameni din comună care au spus că tov. Susler a muncit mult cu cassa și nu au putut deschide. Eu și acei doi oameni am dus cassa în curte, cine a fost atunci la Sfatul Popular, tovarășii au spus ca să nu aduc cassa. Așa singur nu am putut s'o pun pe mașină, iar ei nu m'au ajutat. Cassa a avut greutatea de circa 500-600 kg. Am venit acasă și tov. Schusler m'a întrebat dacă am adus cassă. I-am spus că nu. Dar de ce? Fiindcă nu m'au lăsat. Mi-a spus ca să mă întorc imediat și s'o aduc. Am plecat împreună cu tov. Bajko Andreicare în prezent lucrează la Partid, am adus cassa, pe care nu au putut-o descuria și au adus din Boroșneul Mare un om care a putut s'o descurie, care a distrus broaștele și a reușit s'o deschidă. La deschiderea cassei am fost mai mulți înăuntru, nu-mi aduc aminte cine a mai fost, iar când cassa s'a deschis tov. Schusler și Albert mi-a spus să părăsim terenul. Am văzut că ceva a fost învelit în hârtii de mătase, ce a fost înăuntru nu știu, fiindcă a fost numai o clipă și a trebuit să ieșim.

Deci aceasta este referința mea despre tov. Schusler și Albert.

Pentru Comitetul

ss. Simon Ioan.-

Gel Stefan

Prezed. Coleg. de Partid.

str. Italia

Partidulă de
Partid Reg. - Stalin.

Sepriozentgyörgy 1952. VII 7.

Se parte toate persoanele date de
tro Simon loan refer la org. P.M.R.
Regională St. Ghese, ceea ce descrie
Vălemezmes este intors cu prim alle referintes
Egal Hoffer presed. Balaz de Partid
64. Stalin

(Acluirott Simon Fano, aki születtem 1909 X. 11-en

353

Sepriozentgyörgyön. Dolgozom a R. M. P. nál.

Az alábbi véleményyt adom Heller Fozsef elvtársról

1948-ban ismerjem meg itt a Partidulă, mint
administrációs felelőst. Vele jártam útra, legfőbbet
Hézdivasárhelyre, ahol láttam az urhatnam viselkedé-
süket összeülve dr. Friedmann és lársával. Ezzel
átmulatva. Én vártam a kapu előtt.

Egy csobben voltam bent, ahol láttam, hogy reggelig
táncollak régi fasista modyára.

Reggel 5-ór elindultunk háza felé. 6' hajtott és
behajtott a gautiföldre, én erre fel azt mondtam,
hogyha továbbra is 6' hajtanak én nem járok ki
kocsival és átültem a teherre. Láttam a földes-
rak kicselelésénél, hogy valami összejátszást van
sz. Albert elvtárs Hézdivasárhelyről átülődött Sár-
falvára Hir Fozsef nagy kulához. Föld Gzilárd elvtárs
volt velem, aki be ment a kulához, később én is
be mentem megnézni, hogy miért jöttünk ide.

Hallótham mi kor a kulak azon panaszodott, hogy az
éjjel is a W.C.-én aludt, mert gondolta, hogy monnal
utána.

Föld Seilárd azzal vigasztalta, hogy nyugodtan aludjak
bent, mert Albert elvárs elintézi. Saját adta, hogy
főiskolából adjuk oda. Így mondta / hogy külön mit be-
szelgettem, azt nem tudom.

354

Amikor Schuster elvárs a titkár fenn volt Szovátán
Snieder neval én csak a nyit tudok, hogy Albert el-
várs azt mondta, hogy megyünk Besztercére egy karaván
után egy Skodával. Én azt feleltem, én a Skodával nem
vagyok vigye azt a sofőrt, amelyik a kukor kocsikkal jár.

Albert elvárs azt mondta, hogy még ő parancsot
s azzal megyek a melyikkel mondja, mert gyorsan
kell mennünk, hogy reggel 9 órára Szovátán legyünk.
Ott is voltunk, utközte azt mondta, hogy Schuster
elvársal baj van s akar vele beszélni. Hogy mit be-
szelgettem nem tudom. Tovább folytattuk az utat onnan
Besztercére.

A földbírókossá kicserélésénél az összes kocsit be vettük
vissza. Albert elvárs azt mondja: este, hogy én
nem megyek vele egy a Danubia ^{gyalogjárát} ~~gyalogjárát~~ egy ide-
gen sofőrt felt Demeter Gaudort, akinek több autója
van és kettő mentek. Nekünk azt mondta, hogy megy
ellen őrizni. Amikor Tóth Géza és Nagy Viktor feldőltek
a 46-os számú Skodával azt mondták gyorsan kitéll
javítani. Mertem pént, hogy mire már nem tudok
valami alkát reáírni Gaudor elvársné volt a kassza
és Brassai Magda volt a könyvelő. Azt mondták nincs
pénz. Albert elv. azt mondta de hogy nincs pénz ott a fiolba a kover-
tár abból lehet fizetni. Láttam, hogy a kover tá, amelyikben a

forrás kollektív gazdaságnak volt pénz összegyűjtve
és abból fizették a loosi festését, javítását.

Amikor én meletszem kb 8000 lei-ke került a javítás.

355

Csütán azonban meggyőződtem egészen, hogy fényesen
abból a pénzből fizették a loosit, amelyet a munkásság
adott ajándékba a kollektív gazdaságnak. És nem
annyi pénzt vettek ki onnan, amennyire a loosi javi-
tása került, hanem sokkal többet. A földbirtokosok kie-
mentek után egy pár nappal azt mondták este
Susler elöljáró a titkár, hogy megyek fel Dánudt Hálócsa-
natonba Domolos kiemelt földbirtokoshoz, ott van egy
Cassa és hoztam el a leher loosival. Én el is mentem
a Cassával dolgoztam északra 12-ig, hogy ki tudjam hozni
a loosra. Segítség 2 ember volt ottan a faluból, akik
mondták, hogy a Cassával soha dolgoztam Susler elöljáróval
és nem tudták ki nyitani. Én is az a két ember a Cassát
elhoztuk az udvarra, hogy ki volt akkor a nyitányos
ak az elöljárókat azt mondták a Cassát ne hoztam el.
Igy egyedül nem tudtam feltenni, ok nem segítettek.
A Cassa kb 500-600 kg. Haza jöttem és azt kérdezi Susler
elöljáró, hogy a Cassát hoztam-e? Mondom nem. Miért?
Mert nem engedték. Azt mondták azonnal, megyek vissza
és hoztam el. Bajkó Húdrás elöljáróval, aki most is a Part-
nál van, kettő elmentünk, a Cassát elhoztuk nem tud-
ták ki nyitani. Hogy Borosnyóval hoztak egy Cassa nyitót, aki
a zárat össze törte és sikerült a Cassát fel nyitani. A Cassa
nyitásával bent voltunk többet a titkárre nem emlékszem, de mi-
kor a Cassa ajtó megnyitott Albert és Susler elöljárókat azt
mondták, a helyet hagyjuk el. Láttam, hogy selyem papírtól
és volt valami esőmagolva. Hogy mi volt benne nem tudom
mert csak egy pillanattal volt, hogy meglátsam és így kijöttünk.

Teljesen ezt a véleményem adhatom Albert és Susler elöljáró-
sárol.

Erősen János

In ajunul inceperii tratativelor pentru incheierea acordului cultural intre tara noastra si Republica Ungara, am primit o serie de manuale scolare tiparite in anul 1947 si 1948 de catre Ministerul Cultelor si Invatamantului din Budapesta, spre a le consulta si referii asupra continutului lor.-

Dupa ce le-am consultat cu un colectiv restrans din M.I.P. am constatat ca, manualele contin o serie de aprecieri tendentioase asupra tarii noastre, o foarte dibace propaganda sovinstă-revizionistă.-

Spre exemplu;

--.in manualele de geografie se arata ca populatia maghiara din Transilvania locueste pe acest pamant din secolul al X-lea.

--.Romanii din Transilvania s'au infiltrat, venind din peninsula balcanica, ca pastori si locuiau in partile muntoase.-

--.Se vorbea de "bazinul carpatic" (sub regimul hortist se spunea Ungaria lui Sfantu Stefan) unde enumara ca orase -targuri, mai importante; Brasov, Sfantu-Gheorghe, Gheorgheni, Targu Mures etc.

--.Ardealul ca o parte a "bazinului carpatic" a apartinut Ungariei pana in 1920.-

--.Masa cea mai compacta de secui este in numar de 600.000.-

--.manualele de cetire, contineau deasemeni o serie de balade, cantece populare secuiesti, toate cu un continut de ~~tristete~~ si dor de Ungaria.-

--.in cartea de cantece, erau multe cantece ale populatiei maghiare din satele din Bucovina.-

Despre cele constatate am comunicat tov. Vasilichi fost ministru al Invatamantului si la Ministerul de Externe tov. Cristina Luca.-

Decarece la prima intalnire cu delegatii Republicii Maghiare nu s'a ajuns la un acord, ea s'a amanat.-

Pe la inceputul anului 1949 am fost chemat telefonic de catre Aidlitz Z. fost director in Ministerul de Finante, ca sa ma prezint lui Vasile Luca cu toate manualele si observatiunile ce le am asupra lor.

Dupa ce am explicat cele de mai sus Vasile Luca s'a rastit la mine zicandu-mi " Ce nu vrei sa le dai voie sa cante ?"

Am motivat ca ar fi putut introduce cantece pe care le canta populatia maghiara de la noi-acum-dupa eliberare.

Dupa ce am aratat si celelalte texte, mi-a zis "pleaca si lasale aici".-

Mult timp am crezut ca eu gresesc si ca am cazut pe panta stangismului, dar pe la sfarsitul anului 1950 Partidul celor ce Muncesc din Ungaria a destituit intreaga conducere a Ministerului Invatamantului iar in "Buletinul" Ministerului, s'a aratat tocmai acele parti pe care le observasem si eu si pe care "Buletinul" le califica ca un rezultat al actiunii cencurilor reactionare ce se cuibariseră in Minister.-

Arat cele de mai sus Partidului, care, poate sa aduca unele dovezi in actiunea dusmanoasa a lui Vasile Luca fata de Partid.

G. Laurentiu
Gziko Laurentiu

30 Iunie 1952

865/1953

Nr. 1

R. P. R.

MINISTERUL GOSPODĂRIEI SILVICE
CABINETUL MINISTRULUI

MINISTERUL SECURITĂȚII STATULUI
Cabinetul Ministrului
Nr. C. 898
19 53 Luca. Martie Zina

No. 608-911-1953-

D 8
Tr. dir. Vasile Luca

C ă t r e

357

COMITETUL CENTRAL
al
PARTIDULUI MUNCITORESC ROMAN

Direcția Regională Silvică a Regiunii Autonome Maghiare, prin raportul și procesul verbal anexate în copie, ne sesizează asupra constatărilor făcute cu ocazia unei anchete efectuate la ocolul silvic Brețcu.-

Din procesul verbal reiese că la acest ocol s'au făcut o serie de lucrări de construcție la o păstrăvărie, în valoare de lei 774.311 din suma de lei 780.000.- primită în numerar, direct prin Holzner Ladislau, fost șef de serviciu în Direcția Vânătoarei din Ministerul nostru.-

Sumele respective nu au fost contabilizate și cheltuite prin casieria ocolului, evidența lor ținându-se de către casierul ocolului, iar actele justificative fiind predate în original lui Holzner Ladislau.-

Din cercetările făcute rezultă că suma de lei 780.000 nu a fost dată de Ministerul nostru, ci de Ministerul de Finanțe prin Holzner Ladislau.-

Intrucât această problemă este legată de activitatea lui Vasile Luca, cu care Holzner Ladislau avea legături strânse și noi nu avem posibilitatea să cercetăm fondul ei, Vă rugăm a lua măsurile ce le veți socoti necesare față de sesizarea noastră.-

24/II 1954.
Ma li cercetat L.V.
din ce fond a dat banii, cu ce
fonc. pt. care resp.

MINISTRU,

Cosai. I. Popescu

C.I. Popescu

C O P I E

Jr.855/21.II.1953

Dir.Regionala Silvică a
Reg.Autonome Maghiare
Serv.Contabilității
Nr.2047 din 16.II.1953

Obiect: Cheltueli pt.construcții
din fonduri puse la dispoziție de către
Tov.Holczner L.la Oc.Silvic Bretcu.

Către

358
MINISTERUL GOSPODARIEI SILVICE
DIRECȚIA CONTABILITĂȚII
Serv.Control Financiar Intern
București.

Vă înaintăm în original pr.verbal dresat la Oc.Silvic
Bretcu de către organele DRS a Reg.Autonome Maghiare, privind
constatarea executării de lucrări vânătoarești din fondurile
puse la dispoziția Ocolului de către tov.Holczner L.Lucrările
executate nu îndeplinesc condițiunile legale de formă și fond
iar finanțarea lucrărilor nu este clară.Rugăm a urmări la MGS
Dir.Vânătoarei suma fondurilor și a ne da îndrumări, pentru
procedeul ce sunt necesare.

D I R E C T O R

ss/L.Szabo

Contabil șef

ss/Nagy S.

p.conf.
M.Andrei

COPIE

MINISTERUL GOSPODARIEI SILVICE
DRS REG AUT MAGHIARE
Serv.Cadre și Contabilitate
I.Szabo Carol șef Serv.Cadre
2.Dumitrescu D.Vasile Revizor contabil

359

PROCES - VERBAL

dresat în ziua de 11 Decembrie 1952.

Subsemnații Szabo Carol șeful Serv.Cadre și Dumitrescu D.Vasile revizor contabil ambii din Direcția Regională Silvică a R g.Aut.Maghiare cu sediul în Tg.Mureș, în baza delegației Nr.636/1952 ne-am deplasat la ocolul silvic Bretcu unde am găsit prezenți pe :

- 1.-Tov.Lörincz Toma șeful Ocolului
- 2.-Kovacs Gheorghe casier și gestionar al ocolului

Scopul deplasării noastre la acest ocol este anchetarea cazului "încasarea unei sume de lei 780.000 lei vechi și care sumă nu a fost trecută prin cassa ocolului.

Situația se prezintă după cum urmează :

Tov.cassier și șef de ocol la cererea noastră ne-a prezentat un număr de două dosare copii după acte justificative din anul 1951 care în general cuprinde o serie de lucrări executate la o păstrăvărie lucrări de construcție în majoritate (dulgherie) precum și cumpărături diferite materiale lemnoase, feroase etc. la fel și transportul lor, care au fost plătite numai în numerar.

Aceste dosare cifrează suma de lei 774.311 lei (vechi) In aceste acte justificative se observa că lucrările executate nu se pot încadra în norme fiind câștiguri exagerate. Un muncitor (dulgher) are un câștig de peste 30.000 lei în mai puțin de o lună (nu am avut asupra noastră broșurile de norma construcții pentru a vedea dacă într'adevăr se pot încadra aceste lucrări executate).

Pentru aceste lucrări nu am găsit un deviz.

Lucrările au fost devizate de către tov.ing.șef Petrescu al Oc.Silvic Bretcu din declarația verbală a șefului de ocol și a cassierului. Reese de altfel și din copiile actelor justificative.

Se mai observa că actele justificative sunt semnate de către șeful de ocol, inginerul șef și cassier. Nu poartă semnătura contabilului șef și nici controlul preventiv.

Se mai observa ca la una listă plata în valoare de lei 164.000 s'a plătit pe o singură semnătură a unui dulgher șef de echipă fără să aibă procura legală pentru ridicarea sumei pentru ceilalți ce sunt trecuți în statul de plată.

Pentru evidența sumelor încasate și a celor cheltuite cassierul ne-a pus la dispoziție un caștel unde are înregistrat sumele încasate și cheltuite.

Din actele justificative mai reese că muncitorii au primit alimente din magazia ocolului silvic la prețurile ce sunt admise pt.toți muncitorii la lucrări planificate ce a executat ocolul.

Cele două dosare originale cu acte justificative au fost predate tov.Holczner Ladislau inspector la Ir.Vânătorii din MGS.

Pentru aceste dosare a refuzat să dea semnătura de primirea lor deși gestionarul ocolului a făcut dovada și i-a prezentat-o pentru a fi semnată.

S'a primit suma de lei 780.000 (Lei vechi) în anul 1951 în mai multe rânduri după cum urmează :

1.-Prin cinci mandate postale a câte 30.000 lei din București dela locuința tov.Holczner Ladislau în ziua de 28.V.1951 deci în total suma de lei..... 150.000.-

2.- Incasat personal și predat de către tov.Holczner tov.șef de ocol în ziua de 27.VII.51... 150.000.-

3.-Idem predat în ziua de 27.XI.1951 lei.. 80.000.-

4.- Idem suma de lei..... 150.000.-

5.- Idem cassierului lei..... 150.000.-

6.- Idem lei 100.000.-

=====
Total lei 780.000.-
=====

Se menționează că impozitele aferente Statului a fost achitate în oarecare întârzieri adică la sfârșitul anului 1951 însă nu s-a încasat nici un fel de majorare prin faptul că s'a declarat ca sumele sunt date drept și personal de către fostul Ministru al Finanțelor Luca Vasile.

Nu am putut vedea după cum am menționat mai sus devizul lucrărilor executate însă din cele declarate de șeful de ocol a - ceasta lucrare nu a fost prevăzută în plan însă în general personalul Ocolului s'a ocupat de terminarea urgentă a acestei lucrări, ba mai mult ca atât a fost și amenințat ca dacă nu va termina urgent această lucrare vor fi aspru sancționați.

Față de ~~această~~ situația de mai sus am încheiat prezentul proces verbal care îl depunem Colectivului de conducere al DRS-ului, urmând a se raporta MGS-ului pentru clarificarea acestei situații.

Drept pentru care am dresat prezentul proces verbal în trei exemplare.

D.C.M.S.

1. Sef Serv.Cadre
ss/ Szabo Carol

2. Revizor contabil
ss/Dumitrescu Vasile

Mențiune

La schimbul monetar din Ianuarie 1952 rămânând diferența dintre suma primită și actele justificative, a fost schimbată 1/200 ca la orice particulari, iar rezultatul aceste sume în lei stabilizați a fost predați tov tov.Holczner Ladislau

Sef Serv.Cadre
ss/ Szabo Carol

Rev.contabil
ss/Dumitrescu V-le

Tov Potoulsu
matricol documentor
pentru anchetarea
Colonelii Luca.

3VI/952

No 1547/952

S. Maghiaros.

361

NOTA

118/16.VII.952

La vânătorile făcute era mai întotdeauna însoțit de Holzner Ladislau șeful vânătoarei responsabil cu rezervațiunile exclus din Partid. Când mergea în Transilvania mai întotdeauna era însoțit de Col. Patriciu din Orașul Stalin, a mai venit din când în când și Gh. Maurer.

Cu străinii a fost la vânătoare după știința mea afară de sovietici cu Ministrul Agriculturii al Ungariei, anume Erdei cu soția sa.

În ceea ce privește în legătură cu Rayk știu următoarele fapte, acesta era la Sinaia cu alți membri ai C.C. din Ungaria și Luca Vasile a trimis pe Zsok Vasile care atunci era șeful de cabinet al dânsului ca să-l însoțească pretutindeni. Zsok acum lucrează la Ministerul Finanțelor la Diracția Contabilității.

Mai știu despre legătura lui V. Luca cu Rayk că în Ungaria mergea întotdeauna la vânătoare cu acesta și că Rayk trimitea mereu cartușe de vânătoare prin diferiți ca Zsaller Colonel la Dir. Generală a Penitenciarelor, Birtaş, etc.

Despre românii cu care a venit în contact pretutindeni atât în țară cât și în străinătate trebuie să știe tov. Sisman Afanase care îl însoțea începând din 1944.

Menționez că în activitatea lui V. Luca la M.F. era mai întotdeauna însoțit de miniștri Malinski, Gogu Rădulescu, Bărlădeanu însoțit de mai întotdeauna de Iacob Alex.

La Minister mai vehea - aceasta mai de mult - unul Lazarovici (lucrează la Cooperatie) membru în Partidul Israelian care însă a lucrat și pe linia lui tov. Serghei Nicolau cum am dedus eu din anumite cauze în străinătate nu a mai fost lăsat să plece în străinătate. Dar și după această oprire a mai venit la M.F., problema o cunoaște Bercu Feldman și Luca Vasile ajuta să intre într'un serviciu.

Referitor la plecarea lui Carol Abramovici am arătat această chestiune lui Vasile Luca că ar fi fost ajutat de Gogu Rădulescu și cum că a fost pregătit prin aceea că s'a divorțat formal de nevasta sa ajutând-o pe aceasta să plece cu toate lucrurile ca pe urmă să fugă și el. A respins această informație a mea cu aceasta că noi nu avem de amestecat în această problemă.

362

In nenumărate rânduri cei de mai sus adică Malinski, Bărlădeanu. Gogu, Iacob, stăteau ore întregi și discutau împreună ca anume nu știu că nu am luat parte la aceste convorbiri.

Mai mult, de mai multe ori s'a întâmplat când vorbea Iacob până când eram înăuntru s'a ferit să vorbească și aceasta destul de pronunțat. Atunci când am intrat eu discuțiile s'au oprit.

29.5.1952

ss. Eidlitz Zoltan

2 ex.

119/vii.16/202

Notă

363

La reuniunile făcute cu mare întârziere în
de Șobșani Ladislav, refer. reuniunii organizate cu
rezervațiile exclusiv din partid. Când mergea
și Transilvania mare întârziere sau înșel de
Col. Patriciu din grupul Stalin, a mare venit din
când și când și Ch. Lawrence

cu străini a fost la reuniune după starea
peu afară de societate cu ministrul Agriculturii a
Magyarilor amare îndei cu stia ca.

În ceea ce privește cu legătură cu Reșke
stare memorabile foste, aceasta cu la linia
cu alți membri ai C.C. din Ungaria și în
varile a trimis pe Reșke varile care atenția
era refer. de Cabinet al dăruirii a săl
măscăscă pretutindeni Reșke acumă în
la ministrul Finanelor la Direcția Contabilității
hau stia despre legătură lui V. Luca cu Reșke
că în Ungaria mergea întârziere la reuniune
cu aceasta și în Reșke trimitea mare
carton de reuniune prin difuzi a Golli
Colonel la în generală a Penitenciarilor, Bortas,
etc.

Se pare că în ceea ce privește și contact
pretutindeni atât în țară cât și în străinătate trebuie
și stia for. ligurii Hamaș care îl vizitează
reșke și în 1944. ad

Menționăm că în activitatea lui N. Luca la
F. cu mai înțelegere îndreptată de ministri
halinski, Gygy Radulescu, Băiledeanu și
de mai înțelegerea de Jacob. Alex.

La Minister mai venea - aceasta mai de mult
cum Lazarovici (încreștă la Copanția) membru
în Partidul Socialism care visă a lucra și pe
luna lui Ios. Lerghei Nicolai, cum a dedus
cu din amute cauze în strănitate pe a unu.
fost cărat o plece în strănitate. Din ai după
această opre a unu venit la M.F. pe lângă
o curată Beran Feldman și în vârstă gâtă cu
întră într-un serviciu.

Referența la plece lui Lerghei Nicolai
am arătat această chestiune ^{la vârstă lui} și au fi fost gâtă
de Gygy Radulescu și cum a fost pregătit
prin aceea că s'a dimțat formal de vorbire și
gâtind pe această o plece pe toate lucrurile
cu pe unu cu țigă și el. H. vopina această info-
rația men. cu această și prin un arde
de anastăcut și această problema

Că neamurile rădăni: cei de unu cu adică
halinski Băiledeanu Gygy. Jacob stătea
re înțeleg. și discutăm înțeleg. ce arde cum
Șteu și un un fost parte la această cură
luni mult, prin multe și o înțeleg. și unu

when I have paid and am permitted to
leave the office in the absence of the
attorney and am interested in the file and
open.

29.5.1952.

Widely 364

Eidist, Joltam

114/16.VII-952

1945

Nota Informativă
referitor la V. Sucea.

365

În urma abaterii bulgariniste de dreapta a lui V. Sucea de la linia partidului nostru ne făcui să analizăm unele atitudini ale lui socialistice care căute să și-le impună și nouă; în anul 1945 din cât îmi aduc aminte, V. Sucea îi dăduse ca sarcină lui Tom Aliețian care era pe atunci secretarul regional al Fabroge ca acesta să organizeze examinarea unor peți din partidele reacționare. Pe Radu Popescu și Vasile Sepădatu, ambii din Constanta.

Alina Piroin făcându-mi amintit de aceasta, li am întrebat dacă nu se admite crearea tribunalului popularului la Constanta era cum coursem P.P. ca fiecare criminal să fie judecat de popor și nu socialistice, la care mea răspuns că așa la spus V. Sucea...

Yusa nu după mult timp și-a revenit la aceasta chestiune și mi-a spus că ea comunicat lui Lionoi.

Atunci analizând această problemă în lumina faptelor argumentate în documentul de partid publicat în ziarul "Scântie" referitor la V. Sucea, am ajuns la concluzie că această sarcină dată de V. Sucea nu poate fi caracterizată altfel decât un act de provocare politică atât din punct de vedere intern cât și extern.

A domnului V. Suce în 1949-1950 a recomandat M.E.E. pe un
nom al său pe nume Varga Ludovic; ca să fie trimis la Agenția
Economică a R.P.R. de la Buda-Peste.

Desert Varga Ludovic în timpul ocupației horticole a lucrat
la tribunalul Bluj unde a contribuit la condamnarea elenilor
tabor româniști față de care avea o atitudine sovina; după
23 August 1944 pe lângă Varga a avut o atitudine dușmănoasă și
mulți morți, și a întreținut mai departe legături cu elenii
le dușmănoase. Aceasta a reșit prin verificarea făcută de
Direcția Rebeloșilor M.E.E.

V. Suce a insistat ca să fie verificat de e-s. Sustinând că
este un simțit și că dosarul nu este bun.

Factorită faptului că V. Suce ținea foarte mult și se interesa
îndeaproape de situația lui în urmă cărui fapt acesta a fost trimis
pe schema M.E.E. până în ultimul timp, care nici ministrii
îndrăgneau să să-l scape după schema când de af. pe mâine.

Deoarece prevederile că V. Suce era lipsit de principialitate și
faptul orice ca să și aranjeze rusele.

8.VI-1952

Jordan & Anore

NOTA INFORMATIVA

366

În urma apariției și studierii documentelor de partid în legătură cu devierea oportunistă de dreapta a lui V.Luca, am ajuns la concluzia că acesta urmărea să-și introducă oamenii săi nu numai în M.F. și în Cooperatie, ci și în alte ministere.

Vasile Luca a recomandat Ministerului Comerțului Exterior elemente dușmănoase și a susținut ca aceștia să fie trimiși la Agențiile economice ale R.P.R.-ului în străinătate.

A recomandat pe un văr al său, pe nume Varga Ludovic care acesta în timpul ocupației hortiste a lucrat la tribunalul Cluj, unde a contribuit la condamnarea a unor români la ani grei de închisoare dovedind o atitudine șovină.

După 23 August acest Varga avea legături cu hortistii manifestându-se împotriva regimului nostru. V.Luca a recomandat ca acesta să fie trimis la Agenția economică a R.P.R.-ului la Budapesta. Deși acesta nu corespundea din punct de vedere politic V.Luca l.1/2 an a stăruit că acesta să fie trimis la Budapesta. Direcția Cadrelor s'a opus.

Deasemenea V.Luca a recomandat pe un oarecare Kazoni Gaspar tot din Cluj ca acesta să fie trimis în Germania sau China.

Kazoni Gaspar a stat ani de-a rândul în China și Japonia după primul războiu mondial.

Acestea dovedesc că V.Luca căuta să-și trimită agenții de ai lui peste graniță. Cred că ar fi bine ca aceștia să fie bine verificați pe linia securității.

Iordan Tănase

13.VI.1952.

2 ex.

Note informative

367

În urma apariției și studierii documentelor de partid în legătură cu devierea oportunități de drept a lui V. Luca, am ajuns la concluzia că aceste numere să-și introducă semenii și munci în M.F. și în Cooperatie, și și în alte ministere.

Vasile Luca a recomandat Ministerul Comerțului Exterior Elemente duse, și a putut să se certifice că aceste să fie trimise la Agențiile economice ale R.P.R.ului în străinătate.

A recomandat pe un vechi al său, pe mine Varga Suda-
vic care aceste în timpul ocupației botite a lucrat la
tribunalul Cluj, unde a contribuit la condamnarea și
nașterea la cei trei de închisoare dovădind o atitudine sovietică.

Dupa 23 August, acest Varga avea legături cu botiti manifestându-se împotriva regimului nostru. V. Luca a recomandat ca aceste să fie trimise la Agenția economică a R.P.R.ului la Buda-Pata. Deși aceste nu corespunde din punct de vedere politic. V. Luca d. 1/2 an a statut ca aceste să fie trimise la Buda-Pata. În Cadrele se opus.

De asemenea V. Luca a recomandat pe un om care Kozoni Gaspar tot Cluj ca aceste să fie trimise în Germania sau China.

Kozoni Gaspar a stat și decăzând în China și Japonia după primul război mondial.

Acesta dovădă că V. Luca conte să-și trimite agenții de ai lui parte gravitate. Să se fi bine ca aceste să fie bine verificate pe linia securității.

13.VI-1952

Maduț Vasile

2505 / Luca

368

Declarație

Sub semnatura Angheliei Emiliai solonist
la coop. "30 Decembrie" din București declar
pau prezenta următoarele.

În toamna anului 1947 când eram în
conducerea C. G. M. m'am dus în primă cu Tov.
Apostol Gh. la Tov. Vasile Luca care era legătura
noastră cu C. G. M. cu secretariatul partidului -
Printre alte probleme au fost tratate deca
comisia de redresare economică a hotărât
ridicarea plafonării câștigului în acord cu
muncitorilor - (după stabilizarea din anul 1947, C. G. M.
pau mine au rezizat pe Tov. Gheorghiu Șef de
secțiune care amintea stabilizării ^{din cauza} normelor extreme
complet ce se practica în timpul inflației.
și care existau și în momentul stabilizării - În fața
acestei situații comisia de redresare economică și era
scuturată de către Tov. Gheorghiu Șef. a hotărât de
comun acord cu C. G. M. să se treacă urgent la
reexaminarea normelor în ramurile principale ale
industriei și până la această verificare câștigurile
în acord să fie plafonate la maximum 50%.
Urmand ca în urma reexaminării, acolo unde va
cazul dovedi că normele au fost justificate
datorită unor eforturi sau inovatii muncitorii să realizeze
peste 50% diferența să le fie acordată în momentul
ridicării plafonului -

Eu am răspuns Tov. Luca că nu s'au putut termina încă lucrările comisii de reexaminare a normelor și discutând probleme atât cu Tov. Mircea Constantinescu cât și cu Tov. Gheorghiu Șy. s'a hotărât menținerea plafonării acordului până la terminarea lucrărilor comisii -

Când a auzit acestia Tov. Luca a avut o izbucnire nervoasă și bătăno' cu pumnul în masă ne-a spus aceste cuvinte „Acostai o linie de trădare a intereselor clasei muncitoare, sunt prosti muncitori că nu fac grevă” (a mai spus și alte cuvinte pe care încă nu le mai rețin) Atât eu cât și Tov. Apostol am rămas surprinși.

Plecând de la Tov. Luca pe drum spre C. Y. M. am spus Tov. Apostol următoarele - „Tov. Apostol esirea Tov. Luca pe mine m'a uluit, după mine a fost o manifestare foarte periculoasă - Nei suntem legătură lui în fața noastră și față de noi exprimându-se astfel ne orată, că în partid sunt două linii -

una de trădare a clasei muncitoare a Tov. Gheorghiu și alta de opărou a muncitorilor care este a Tov. Luca. părușă mea este că trebuie adus acest fapt neoparot la cunoștința Tov. Gheorghiu Șy -

Tov. Apostol m'e răspuns, „că și dănsul e celes lucru și întrădevin trebuie adus la cunoștința Tov. Gheorghiu Șy -

Tovarăși trebuie să recunoșc că era de datoria mea independent de ce or fi făcut Tov. Apostol și eu personal să fi adus acest fapt la cunoștința Tov. Gheorghiu Șy. mai ales că aveam oarecâte posibilități.

Nu am făcuto deitruu sentiment nesănătos de
 omni de a nu mi-l pune în cap. pe Tov. Luca -
 (cu puțin timp înainte ousesem o ciocnire cu Tov.
 Luca în fata întregului secretariat al partidului unde
 era prezent și Tov. Sencovici. Era vorba de o sedință
 ținută cu activul de partid al Capitalului unde Tov.
 Luca mergând pe o linie de autoprofularizare a
 stocat C.G.M. că nu ne-am îngrijit de interesele
 muncitorilor din partea C.G.M. la această sedință participau
 Tov. Moris Floru Tomescu - care făcându-ne un raport
 de ce la petruce acolo eu am considerat că este
 just să ridic această problemă în fata partidului -
 Tov. Luca s'a repetat strigând la mine, eu totuși
 am continuat, și după cât mesduc aminti Tov.
 Gheorghiu și Tov. Ana au fost de părere să se tie
 o nouă adunare la capitală și lucrurile să fie
 lămurite - La esira de la această sedință Tov.
 Sencovici mi-a spus: „Ermil să știi că te-ai ars
 în-ți iortă Luca chustia core esi făcuto pentru
 nimic în lume” Tu i-ai răspuns că nu-mi poasă
 deoarece me-au făcut doctorio -)

Sub impresia cuvintelor spuse de Tov. Sencovici
 cât și din violența pe care i-o cunoșteam eu personal
 m'om multumit săi sezierez numai Tov. Apostol acest
 fapt în silându-mi proprio mea conștiință cu
 o lămurire de măsură - Nu am controlat mi'edota
 dacă Tov. Apostol a adus o'au nu la conștiința
 Tov. Gheorghiu și de cele sezirote de mine -

Astăzi când îmi dau mai mult seama decât
 oicând cât de nejustă e fost atitudinea mea

Am simțit obligat de a aduce la cunoștința conducerei
 partidului acest fapt - cu atât mai mult când mă
 gândeam că poate și Tov. Apostol putea să fi uitat
 sau din altă motivă să și mine să nu fi adus la
 răscul său la cunoștința Tov. Gheorghiu-Dej. ce le
 petruate -

În ceea ce privește politica dusă de către fostele
 organele ministerului de finanțe față de
 masele de muncitori tui să aduc la cunoștința
 partidului următoarele -

În anul 1946.-1947 arătând partidului neapăsătoare
 ce se comite față de muncitori fruntori în producții
 core prin sistemul impozitului progresiv în loc
 să fie încurajați sunt pedepsiți de către Ministerul
 de finanțe - Un muncitor care avea 6000. lei pe lună și
 reușea să depășească norma cu 100% adică avea
 un salariu brut de 12.000. lei pe lună i se aplica
 la întreaga sumă cota de impozit prevăzută pentru
 un venit de 12.000. Cu sentimentul partidului care
 a treburilor octinere față de Ministerul de finanțe și
 care reușit să obținem ca impozitul progresiv
 să se aplice numai la salariile de bază iar
 în ceea ce privește sumele realizate prin depășiri
 de normă să ne poartă fi impuse cu un
 impozit mai mare de 3%

Acastă nouă situație s'a menținut și după
 venirea Tov. Luca la minister un timp foarte scurt
 În anul 1949. când am intrat în producție în
 fabrică, am rămas surprins când am văzut

5

372

ca o ocăine otăt de gūstă cōstigatã de partid
a fost iuliturotã - În vore anulii 1949. Secōndu. ma
la org. de partid a Capitoli si iu discutiō ootã cu
tov. Drăghiu pūitru altel i-am sezizot si acest
lucru -

Tovorōsi, aplicōna iu pozitulu progresiv. fãrã
a tine seama de cōstigul realizot pūitru efort
suplimentor si u inovetii lovesti iu specid iu cei mai
buni si devotati muncitori si lovesti cu otăt mai
mult cu cōt efortul fruntasulu si u stãpanovistulu
a fost mai mare -

Astfel de māsuri sūe fost portile, dupã pãrerea
mea numai detorite elementelor duomãnoase si
lipsite de aintul de clasã care conducem de
fapt treburile Ministerulu de finonti. - Unul
diutru acestia care oora un post de mare rōspundere
sa consilierul Craiu un fost legionor
retorin, care prime grije cãnd a devenit secretor
general a cãutat sã oarnea ofrã pe toti. oaci care
si cunostea mai bine treutul de fost ofocurist
si legionor. Acest Craiu era unul din sfetnari
principali si tov. Luca, gūcōnd robul de specidist
iu prob lemele de contributii f'ocole -

Pote ca unu tov. de care am amintit iu ocastã
declaratiã sã nu mai retinã iu minte cel crotet
de mine. Cu stau la dispozitia partidulu oricãnd
cu date suplimentore pūitru a gūsta de va fi nevese
pe tov. sãsi amintōscu. pūitru cel crotet de mine -

6-VI 1952.

Trăiascã P.M.R.

Trăiascã P.M.R. (Telef. 51880)

373

Referințe despre V. Luca

În ziua când a fost prelucrată scrisoarea C.C. în fața primilor secretari regionali și activului central, eu nu numai că m'am convins de justetea hotărîrilor Plenarei C.C. în demascarea lui V. Luca ca deviator și responsabil pentru acțiunile antistatale și antipartinice dela Ministerul de Finanțe, dar ascultând vorbitorii cari mai adăugau fapte concrete, am ajuns la concluzia că la V. Luca trebuie căutate și alte rădăcini decât acele indicate în scrisoarea C.C.

Despre aceste bănueli eu în aceeași zi i-am vorbit tovarășului Răutu care este legătura mea de partid.

Experiența partidelor frățești și în primul rând al luptei P.C. (B) al Uniunii Sovietice a arătat, că deviatorii de tipul lui V. Luca, în afară de linia lor contrarevoluționară, aveau și legături cu organizații și organe ale dușmanului de clasă, în al căror serviciu se aflau. În biografia lui V. Luca sunt unele fapte care trebuiesc lămurite, și nu este exclus că lămurirea lor ar ajuta partidul în lămurirea mai completă a cazului lui V. Luca.

Eu l'am cunoscut pe V. Luca în primele zile ale lui Ianuarie 1925 la Jilava. Aici erau arestați din toate părțile țării în legătură cu acțiunea de răspândire a manifestului P.C.R. din Decembrie 1924.

Aici la Jilava au fost între alții și peste 80 de mineri din Valea Jiului. Imi aduc bine aminte, că între minerii erau mai mulți cari îl acuzau pe V. Luca ca fiind vinovat de arestarea lor. Din păcate atunci și nici mai târziu acestui lucru nu i s'a dat importanța cuvenită. Asta și pentru faptul că majoritatea celor ~~ca~~ munci de răspundere s'au purtat ^{atunci} prost la Siguranță. E de ajuns să amintesc pe cei din Transilvania cu care am fost și eu arestat, ca Tordai, Tot Istvan, Vașuța Bela, Ileş Iosif, Friedman Matei și alții cari mai târziu s'au dovedit agenți provocatori troțchiști etc.

Dintre minerii arestați pot să amintesc pe acei cari au dat scurte declarații și sunt publicați în cunoscuta carte a lui Costa Foru despre ororurile Siguranței Generale.

Minerii ^{care au fost} arestați, sunt:

1. Biro Gheza din Vulcan
2. Gergely Mihai din Vulcan

3. Stiber Ioan din Petroșani (de meserie mecanic)
4. Ursu Dionisie din Vulcan
5. Dan Alexandru din Petroșani
6. Cernovschi Karl din Petroșani
7. Mihail Farkaș din Lupeni
8. Kapcsa Peter din Lupeni
9. Popovici Gheorghe din Petroșani (în declarația lui Popovici este că a fost bătut, ca să declare că ar fi avut legături cu V. Luca)
10. Gruia Iosif din Petroșani
11. Gruber Albert din Petroșani
12. Molășeck Vilmos din Petroșani
13. Iosef Illyés din Petroșani
14. Abadi Istvan din Petroșani

Merită să fie subliniat că declarațiile publicate de Costa Foru au fost date de cei arestați la cererea organizațiilor partidului de afară, unele din ele au fost scrise după eliberare, sau la Jilava. Cred că nu este întâmplător că mulți dintre cei cari s'au dovedit a fi mai târziu trădători agenți provocatori troțchiști au scris că erau nevoiți să iscălească declarații false sau pe care nu le au cunoscut. E de ajuns să înșir numai câteva nume: Sender Margulius, Vașuta Béla, I. Itcovici, Friedman Matei, Carol Lévay, Victor Tordai, Fischer Mor și V. Luca spune că a iscălit fără să știe ce este în declarație.

Mai este un moment interesant tot din acest proces. Dintre cei arestați (aproape 800) dați în judecată, am fost 50. Dintre aceștia majoritatea acelor care erau cunoscuți ca conducători, au fost puși în libertate M. Pauker, C. Dobrogeanu Gherea și alții. În timpul procesului noi am făcut (după modelul acțiunilor "stângiste" ale lui Pauker) o grevă de foame și a setei de 12 zile pe baza cărei am fost puși în timpul procesului în libertate. Astfel pe la sfârșitul procesului a reușit să fugă delegatul K.I.M.-ului, Walasek (cunoscut sub numele de Kellerman) azi ministru adjunct Mogrady în R.P.Ungară. După fuga ^{cui Walasek} ar fi putut aștepta arestarea celor din proces, mai ales că eram pe la sfârșitul procesului, iar Hotineanu cerea să fim pedepsiți la muncă silnică pe viață. Cred că nu întâmplător nu am fost arestați decât după fuga celor 16 din proces. Eu nu țin minte pe toți cei ¹⁶ care au fugit, știu că între ei erau: Marcel Pauker, C. Dobrogeanu-Gherea, D. Fabian, Cloțan, V. Luca și alții. (Despre aceasta ar putea să spună mai mult tov. B. Zaharescu care era între cei 16). După fuga lor, restul care am rămas am fost ares-

371

tați. Eu nu țin bine minte cum s'a terminat cu procesul lui V. Luca care atunci a fost condamnat în contumacie. Stiu însă sigur, că nu a stat 7 ani, cum a stat ^{cor} B. Zaharescu în închisoare, după ce a fost prins și judecat. Toate acestea ar fi bine să fie (dacă e posibil) lămurite.

Mai târziu cu mulți ani după eliberarea mea dela Doftana în Decembrie 1929 în toiul luptelor fracționiste, după ce V. Luca a fost scos din C.C. ca înverșunat fracționist, eu am avut legătură cu el, fiind în Comisia Centrală Sindicală a tineretului pe lângă Consiliul general sindical unitar. Este caracteristic că întâlnirile pe care mi le dădea V. Luca, de regulă, nu venea la ele. Așa că trebuia să mă duc la el acasă ceea ce era periculos, astfel eram obișnuit să-l caut la lacul Floreasca, unde îl găseam nu odată, ci de regulă la pescuit. Caracterul urât și potrivnic era și acela că Luca tot timpul nu ne dădea bani din bugetul sindicatelor ca să putem desfășura vreo muncă mai largă pe linia sindicală a tineretului. Nu mai vorbesc că pe mine m'a lăsat să mă prăpădesc de foame, deși știa că sunt după cele 40 zile de grevă a foamei din Doftana, umblam săptămâni de zile fără bani, neavând nici de tramvai, agenții ținându-se scai după mine tot timpul.

Cu totul alta era poziția lui V. Luca când era vorba despre partea materială, unde el era interesat. Imi amintesc că din anii 1932, sfârșitul anului până în 1934, eu am fost legătura lui V. Luca din partea Secretariatului C.C. De multe ori ne-a pus Luca în situații grele. Când primea bani pentru sindicate, el în primul rând își oprea salariul lui și apoi mai căuta și forța să-i dăm ^{bani} pentru nevoile activității sindicale. Deși nu odată i-am arătat că partidul are mari greutăți financiare. Mai este un lucru care îl caracterizează pe Luca. În toiul luptei ^{partidului} de pregătirea luptelor din ^{anul 1933} Februarie Luca cerea ca Secretariatul C.C. să hotărească numirea lui ca Secretar General al Sindicatelor Unitare, aceasta era principala lui preocupare. După asta eu nu mai am avut legătura organizată cu V. Luca decât după eliberarea țării noastre de armatele sovietice.

Tovarăși, desigur e o mare greșală a mea că eu nu am venit în fața partidului cu cele de mai sus mai devreme. Dar eu recunosc că înainte eu nu vedeam astfel legăturile între diferitele manifestări ale lui V. Luca. Dar am astăzi ferma convingere că avem de a face cu un dușman periculos, care a știut să joace un rol josnic.

Eu am luat parte la o singură ședință a Biroului Organizatoric în 1950 când a fost discutată problema învățământului de partid.

Crec că nu numai pe mine m'a desgustat, când Luca a făcut pe indignatul și ca un demagog și-a rupt cămașa de pe el când a vorbit, bătând cu pumnii în masă. Sau când odată la Cluj V. Luca a sărit asupra lui Simo Gyula și-l bătea pentru manifestările lui șovine. Astăzi se vede ce s'a ascuns în dosul acestor așa zise poziții ferme.

Am aflat dela câțiva tovarăși că l-au văzut pe Luca plimbându-se pe străzi, Ar fi o greșală de neiertat dacă acest contrarevoluționar ar scăpa de judecata faptelor lui trădătoare.

N. Goldberger

14.VII.1952

E.S. 2 ex.

377

Referințe despre V. Luca

În ziua când a fost prelucrată scrisoarea C.C. în fața primilor secretari regionali și activului central, eu nu numai că m'am convins de justetea hotărîrilor Plenarei C.C. în demascarea lui V. Luca ca deviator și responsabil pentru acțiunile antistatale și antipartinice dela Ministerul de Finanțe, dar ascultând vorbitorii cari mai adăugau fapte concrete, am ajuns la concluzia că la V. Luca trebuie căutate și alte rădăcini decât acele indicate în scrisoarea C.C.

Despre aceste bănueli eu în aceeași zi i-am vorbit tovarășului Răutu care este legătura mea de partid.

Experiența partidelor frățești și în primul rând al luptei P.C. (B) al Uniunii Sovietice a arătat, că deviatorii de tipul lui V. Luca, în afară de linia lor contrarevoluționară, aveau și legături cu organizații și organe ale dușmanului de clasă, în al căror serviciu se aflau. În biografia lui V. Luca sunt unele fapte care trebuiesc lămurite, și nu este exclus că lămurirea lor ar ajuta partidul în lămurirea mai completă a cazului lui V. Luca.

Eu l'am cunoscut pe V. Luca în primele zile ale lui Ianuarie 1925 la Jilava. Aici erau arestați din toate părțile țării în legătură cu acțiunea de răspândire a manifestului P.C.R. din Decembrie 1924.

Aici la Jilava au fost între alții și peste 80 de mineri din Valea Jiului. Îmi aduc bine aminte, că între minerii erau mai mulți cari îl acuzau pe V. Luca ca fiind vinovat de arestarea lor. Din păcate atunci și nici mai târziu acestui lucru nu i s'a dat importanța cuvenită. Asta și pentru faptul că majoritatea celor ce munci de răspundere s'au purtat ^{la}prost la Siguranță. E de ajuns să amintesc pe cei din Transilvania cu care am fost și eu arestat, ca Tordai, Tot Istvan, Vașuța Bela, Ileş Iosif, Friedman Matei și alții cari mai târziu s'au dovedit agenți provocatori troțchiști etc.

Dintre minerii arestați pot să amintesc pe acei cari au dat scurte Declarații și sunt publicați în cunoscuta carte a lui Costa Foru despre ororurile Siguranței Generale.

Minerii ^{care au fost} arestați, sunt:

1. Biro Gheza din Vulcan
2. Gergely Mihai din Vulcan

378

3. Stiber Ioan din Petroșani (de meserie mecanic)
4. Ursu Dionisie din Vulcan
5. Dan Alexandru din Petroșani
6. Cernovschi Karl din Petroșani
7. Mihail Parkaș din Lupeni
8. Kapcsa Peter din Lupeni
9. Popovici Gheorghe din Petroșani (în declarația lui Popovici este că a fost bătut, ca să declare că ar fi avut legături cu V. Luca)
10. Gruia Iosif din Petroșani
11. Gruber Albert din Petroșani
12. Molaseck Vilmos din Petroșani
13. Iosef Illyes din Petroșani
14. Abadi Istvan din Petroșani

Merită să fie subliniat că declarațiile publicate de Costa Foru au fost date de cei arestați la cererea organizațiilor partidului de afară, unele din ele au fost scrise după eliberare sau la Jilava. Cred că nu este întâmplător că mulți dintre cei cari s'au dovedit a fi mai târziu trădători agenți provocatori troțchiști au scris că erau nevoiți să iscălească declarații false sau pe care nu le au cunoscut. E de ajuns să înșir numai câteva nume: Sendor Margulius, Vașuta Bela, I. Ițcovici, Fridman Matei, Carol Livayi, Victor Tordai, Fischer Mor și V. Luca spune că a iscălit fără să știe ce este în declarație.

Mai este un moment interesant tot din acest proces. Dintre cei arestați (aproape 800) dați în judecată, am fost 50. Dintre aceștia majoritatea acelor care erau cunoscuți ca conducători, au fost puși în libertate M. Pauker, C. Dobrogeanu Gherea și alții. În timpul procesului noi am făcut (după modelul acțiunilor "stângiste" ale lui Pauker) o grevă de foame și a setei de 12 zile pe baza cărei am fost puși în timpul procesului în libertate. Astfel pe la sfârșitul procesului a reușit să fugă delegatul K.I.M.-ului, Walașek (cunoscut sub numele de Kellerman) azi ministru adjunct Wogredy în R.P.Ungară. După ^{lui Walașek} fugă ar fi putut aștepta arestarea celor din proces, mai ales că eram pe la sfârșitul procesului, iar Hotineanu cerea să fim pedepsiți la muncă silnică pe viață. Cred că nu întâmplător nu am fost arestați decât după fuga celor 16 din proces. Eu nu țin minte pe toți cei ¹⁶ care au fugit, știu că între ei erau: Marcel Pauker, C. Dobrogeanu-Gherea, D. Fabian, Cloțan, V. Luca și alții. (Despre aceasta ar putea să spună mai mult tov. B. Zaharescu care era între cei 16). După fuga lor restul care am rămas am fost are-

tați. Eu nu țin bine niște cum s'a terminat cu procesul lui V. Luca care atunci a fost condamnat în contumacie. Stiu însă sigur, că nu a stat 7 ani, cum a stat ¹⁰² B. Zaharescu în închisoare, după ce a fost prins și judecat. Toate acestea ar fi bine să fie (dacă e posibil) lămurite.

Mai târziu cu mulți ani după eliberarea mea de la Doftana în Decembrie 1929 în toiul luptelor fracționiste, după ce V. Luca a fost scos din C.C. ca înverșunat fracționist, eu am avut legătură cu el, fiind în Comisia Centrală Sindicală a tineretului pe lângă Consiliul general sindical unitar. Este caracteristic că întâlnirile pe care mi le dădea V. Luca, de regulă, nu venea la ele. Așa că trebuia să mă duc la el acasă ceea ce era periculos, astfel eram obișnuit să-l caut la lacul Floreasca, unde îl găseam nu odată, ci de regulă la pescuit. Caracterul urât și potrivnic era și acela că Luca tot timpul nu ne dădea bani din bugetul sindicatelor ca să putem desfășura vreo muncă mai largă pe linia sindicală a tineretului. Nu mai vorbesc că pe mine m'a lăsat să mă prăpădesc de foame, deși știa că sunt după cele 40 zile de grevă a foamei din Doftana, umblam săptămâni de zile fără bani, neavând nici de tramvai, agenții ținându-se scari după mine tot timpul.

Cu totul alta era poziția lui V. Luca când era vorba despre partea materială, unde el era interesat. Imi amintesc că din anii 1932, sfârșitul anului până în 1934, eu am fost legătura lui V. Luca din partea Secretariatului C.C. De multe ori ne-a pus Luca în situații grele. Când primea bani pentru sindicate, el în primul rând își oprea salariul lui și apoi mai căuta și forța să-i dăm ^{bani} pentru nevoile activității sindicale. Deși nu odată i-am arătat că partidul are mari greutate financiare. Mai este un lucru care îl caracterizează pe Luca. În toiul luptei ^{Partidului} de pregătirea luptelor din Februarie ^{din 1933} Luca cerea ca Secretariatul C.C. să hotărească numirea lui ca Secretar General al Sindicatelor Unitare, aceasta era principala lui preocupare. După asta eu nu mai am avut legătura organizată cu V. Luca decât după eliberarea țării noastre de armatele sovietice.

Tovarăși, desigur e o mare greșală a mea că eu nu am venit în fața partidului cu cele de mai sus mai devreme. Dar eu recunosc că înainte eu nu vedeam astfel legăturile între diferitele manifestări ale lui V. Luca. Dar am astăzi ferma convingere că avem de-a face cu un dușman periculos, care a știut să joace un rol josnic.

Eu am luat parte la o singură ședință a Biroului Organizatoric în 1950 când a fost discutată problema învățământului de partid.

370

Crec că nu numai pe mine m'a desgustat, când Luca a făcut pe indignatul și ca un demagog și-a rupt cămașa de pe el când a vorbit, bătând cu pumnii în masă. Sau când odată la Cluj V. Luca a sărit asupra lui Simo Gyula și-l bătea pentru manifestările lui șovine. Astăzi se vede ce s'a ascuns în dosul acestor așa zise poziții ferme.

Am aflat dela câțiva tovarăși că l-au văzut pe Luca plimbându-se pe străzi. Ar fi o greșală de neiertat dacă acest contrarevoluționar ar scăpa de judecata faptelor lui trădătoare.

N. Goldberger

14.VII.1952

E.S. 2 ex.

C ă t r e

COMISIA CONTROLULUI DE PARTID A C.C.-FMR

DECLARAȚIE

privitor la Vasile Luca.

Prima dată în viața mea am venit în contact cu Vasile Luca în anul 1926, cu ocazia vizitei unui delegat al Internaționalei Sindicale Roșii. Ședința s'a ținut cu comuniștii care formau "fracțiunea comunistă" în sindicate.

Pe urmă nu l-am mai văzut până în 1930. L-am văzut cu ocazia luptei fracționiste. El a venit la Oradea împreună cu așa zisul "Rudi", adică Dori Goldstein. Trebuie știut că Oradea - org.de Partid, nu aparținea formal la nici o fracțiune. Noi țineam legătura cu Centrala numai prin Regională, care avea sediul la Arad. (Foris, Cloțan, Vașuța - fost provocator - și cred și bătrânul Mateis).

După sosirea lor la Oradea, Rudi și V.Luca cereau legătura cu mine. (Eu eram secretarul organizației locale Oradea). Știind de la tovarăși că ei aparțin uneia din fracțiuni și vrând să știu adevărul, având în vedere faptul că noi țineam legătura cu Regionala - am răspuns prin tovarăși că am o lucrare urgentă în fabrică, pe care nu pot să o amân, iar ședința se va ține cu 24 ore mai târziu. Așa s'a și întâmplat.

Între timp am trimis o curieră la Arad și a venit Cloțan. Nu i-am spus nici unuia nici altuia nimic. După ce s'a întrunit Conducerea Locală cu Rudi și V.Luca, a apărut conform planului și Cloțan. A început "lupta". Înainte de toate și unul și altul au considerat o provocare ceea ce am făcut. Noi am vrut să știm adevărul : Cloțan susținea că ăștia (Rudi și V.Luca) sunt bandiți, criminali, care au dat pe mâna Siguranței organizația de Partid. Ei la rândul lor susțineau ca să dau afară pe Cloțan, pentru că este un provocator.

Când eram în închisoare în 1929, în lipsa mea Rudi a fost odată în vizită la Oradea, prin Regională. Tovarășii îl confirmau. Rudi a scos telegrama Com.Intern-ului și a citit-o. Telegrama conținea că până la venirea delegatului Internaționalei, toată lumea să rămână pe loc, adică la postul avut. Astfel pe baza telegramei și pe baza că el a mai fost ca reprezentant al Centralei, cerea să-l recunoaștem pe el - Rudi. Noi l-am recunoscut ...

După recunoașterea lui ne-a dat instrucțiuni, ca primul pas pe care să-l face, să-l dăm afară din ședință pe Cloțan. Cloțan susținea că și ei au primit o telegramă și a cerut ca fracțiunea Luxemin-Luximin-Rudi-Luca și alții, să vină la ședință. Fiecare grupă se aduna separat și deoarece fiecare se considera Centrala - se excludeau reciproc, considerând pe ceilalți "fracționiști" ...

"Rudi" era facticos, șmecher. Tăcea. În repetate rânduri

./..

382

citea telegrama și cerea recunoașterea sa ca Reprezentantul Centralei. După aceea, cerea executarea ordinului său, adică darea afară din ședință a lui Cloțan. În schimb, cele mai josnice schimburi de cuvinte, ca trimitere în mă-sa, bandiți, hoți de drum, criminali, excroci, și așa mai departe, au avut loc între Luca și Cloțan, când în limba română, când în ungurește. Luca era cu rolul de a ne incurca, de a ne intimida, de a-și compromite adversarul. Bătea cu pumnul în masă. Gazda în cursul nopții a intrat de mai multe ori și ne-a rugat că periclităm ședința, vecinii află și putem cădea. Nimic nu a folosit.

A fost o noapte îngrozitoare. Noi eram muncitori tineri, plini de entuziasm, cu idealism ; în loc de pregătire marxistă - leninistă, aveam entuziasm și instinct de clasă. Nu am avut minte, experiență cum să soluționăm situația. Comitetul local s'a despărțit în două tabere. O parte împreună cu mine l-am recunoscut pe Rudi ca reprezentantul C.C. al P.C.R. Ceilalți nu. Ședința a ținut până dimineața. Seara, noi localnicii ne-am adunat din nou împreună și am hotărât să rămânem uniți. Așa am și muncit. Racila însă, infecția, a intrat în organizația de Partid, îndeosebi prin rândurile tineretului.

Au urmat căderi și distrugerea în bună măsură a organizației de Partid. Din cauza demoralizării tovarășilor, a descompunerii ce s'a făcut, la cădere am fost trădat că sunt secretarul orașului. A fost arestată familia mea, surorile și tatăl meu de 65 ani. Bătut, schingiuit, a intrat în greva foamei ; am pierdut-o pe sora mea care a murit. Neuitată a rămas în viața mea acea noapte. Nu am putut și nu pot uita poziția lui Luca, cum injura, cum bătea cu pumnul în masă, cum vroia să-l bată pe Cloțan, cum ne făcea oportuniști, ș.a.m.d.

Era biciul lui Luximin. El scria articolele în gazetă sub semnătura "L" = Luca. Articole stângiste, provocatoare, denunțatoare.

Din această scurtă povestire reiese o întrebare către W.Luca : "Recunoaște care el, că ambele fracțiuni erau fără de principiu ?".

Părerea mea este că el niciodată în viața lui nu a recunoscut justetea hotărârii Comintern-ului. El se considera pe el însuși stegarul luptei împotriva oportunismului. La întrebările de control, el are să spună că amândouă fracțiuni era fără principiu dar ... dar fracțiunea lui Luximin a făcut totuși ceva bun ...

El nu are să recunoască că aceasta în lupta fracționistă a fost ca un cancer care distrugea corpul Partidului, lipsa clasei muncitoare de statul său major, de Partid,

385
384

nu merge munca de partid, pentru că toți tovarășii fug de munca sindicală. După ce m'a făcut de două parale, vorbind cu mine cum vorbește un boier cu sluga, și m'a învinovățit de lașitate - am acceptat să să fiu trimis la munca sindicală.

El a fost răzbunător și pentru faptul că am anunțat Secretariatul că la Cluj, în casele ilegale, s'a purtat murdar, imoral. Nimic de zis, că și femeia gazdă era o stofă, dar într'o cameră înghesuită cu mulți tovarășii, îi indigna, revolta, cu faptele lui, căci ei dormeau acolo pentru a continua sau începe o ședință a doua zi. Lui îi plăcea să vină la Cluj îndeosebi pentru femeia aceea.

In 1939 - cred - lafel a venit din partea Secretariatului la Teritoriul Ardealului. La ședință avea ieșiri una după alta. Nimic nu era bun din ceace am făcut. Am fost cu toții oportuniști, birocrati, putreziți ... L-am contrazis. Ședința trebuia să fie terminată la un timp fixat. Pentru că am îndrăznit să-l contrazic, o oră și jumătate nu a făcut altceva, decât să ne spună că ne-am putrezit și suntem birocrati, și cum trebuie revoluționarizat masa și condusă pe calea revoluției ...

Prima zi când ne-am întâlnit - după 23 August - lucram la muncă sindicală, ca vice-președinte al comisiei de organizare. L-am întrebat cum vede munca noastră. Mi-a răspuns tot cu frazeologie ultrarevoluționară. Cu un gest de dispreț, făcut cu mâna, spunea : Aceasta este mobilizarea maselor ? Acum, când trebuie să luptăm pentru putere ?

Sustin, și este ușor de susținut - că după 23 August el subaprecia munca Partidului, a conducerii Partidului. El a venit mai târziu acasă. Făcea pe conducătorul "revoluționar" al Partidului. Si-a păstrat poziția, și în 1948 a apărut un articol în "Scântea" sub semnătura sa, cu următorul conținut care era poziția sa. In articol spune :

- " Partidul Comunist Român a jucat un rol hotărîtor în realizarea actului dela 23 August 1944, când printr'o lovitură
- " de Stat, regimul antonescian a fost răsturnat și țara
- " noastră a întors armele împotriva Germaniei hitleriste"
- " Trebuie ținut seamă că lipsa unei largi mobilizări a
- " masselor populare în acel moment, a dat putința partidelor
- " reacționare - Partidul Național-Tărănesc și Partidul Național-Liberal - să profite de situația creiată și să ocupe
- " locul dominant în Guvernul ce s'a format.
- " Aceasta a avut o înrăurire negativă foarte mare asupra
- " dezvoltării situației politice în țară în perioada de după

386 385

" 23 August. Lichidarea acestei influențe a cerut lupte grele și nenumărate sacrificii, și a provocat multe suferințe materiale poporului Român."

Presupunem - un caz absurd - că așa a fost. El însă, personal, fără o hotărâre a Comitetului Central, a unei plenary, congres sau ședințe, fără un document scos din partea unui organ, nu are dreptul să facă aceasta, decât atunci când nu cunoaște, nu știe ce înseamnă Partid, disciplina de Partid,erarhia de Partid, sau se consideră conducătorul, teoreticianul, responsabilul "unic" al Partidului, sau mai bine zis, crede că Partidul este moșia sa, cum a considerat-o de atâtea ori în alte ocazii.

El a continuat atitudinea lui fracționistă, mai bine zis a venit cu acest conținut în sângele lui, că 23 August de aceea nu a mers așa cum trebuie, pentru că el, V.L. nu era acasă. El nu degeaba accentua unde putea că este meritul lui că din Tovarășul Gheorghe Gheorghiu Dej s'a făcut așa un conducător. Ne mai vorbind de partea aceea că aceasta este o munciună ordinară, deformarea adevărului, dar el vroia să spună că : "vedeți pe elev, inchipuiți-vă acuma cine este profesorul !".

El însă vroia ca "elevul" să nu cumva să îndrăznească să gândească la aceea ca să facă ceva fără permisiunea "profesorului" ...

Cât de îngâmfat, orgolios, fals, este el, cu conținut de fracționist putred, grandoman. Cred că el așa și-a închipuit relațiile lui cu Tovarășul Gheorghe Gheorghiu Dej.

Tot atât de anarhic s'a purtat cu noi și cu munca sindicală, când lucram la C.G.M.

Asculta odată raportul nostru. Vorbeam despre grupa sindicală. Când am pronunțat "grupa sindicală", a pus câteva întrebări. I-am răspuns. Vorbeam de experiența Uniunii Sovietice. S'a infuriat, bătea cu pumnul în masă, ca un exaltat. "Cine v'a băgat prostia aceasta în cap ? Ilegalizați mișcarea sindicală ! Spargeți unitatea sindicatului, cu grupele voastre birocrate ! Sectariști, birocrați ce sunteți ! Născociri ! - arunca cuvintelé. (Tovarășul Gheorghe Apostol poate confirma aceasta). Ne-a dat "decizia" să dizolvăm imediat grupele sindicale. Această decizie însă, nu a fost pusă în aplicare niciodată .....

Intrebările ce se impun :

./..

387
386

- 1) Dacă el considera lupta fracționistă fără de principii ?
- 2) Dacă considera că grupa Luximin-Luca avea totuși mai "mare" dreptate, și vroia mai mult bine Partidului ? (!!!).
- 3) Dacă era nemulțumit tot timpul după luptele fracționiste că a fost pus la "muncă legală" și că nu era în Secretariat ?
- 4) Atitudinea sa față de linia Partidului, imediat după 23 August ?
- 5) Dizolvarea grupelor sindicale ?
- 6) Imoralitatea sa.

x

x

x

Când am lucrat la C.G.M., am avut contact cu el destul de rar. Adevărul este că îl ocoleam unde puteam. Această atitudine am menținut-o și când a preluat Ministerul Industriei Ușoare. Au trecut 3 și 4 săptămâni, când nu ne-am întâlnit. Au fost momente însă când mă tortura și pe mine și pe alții, pentru fleacuri.

La începutul înființării M.I.U., am fost legați cu Tovarășul Chivu Stoica. Mai târziu am fost legați cu Luca.

...Conduși de el noi nu am fost. In unele probleme ne-a ordonat. Una era clar în fața mea - și în fața altor tovarăși - că nu am știut niciodată când și pentru ce vom mânca bătaie.

C O simplă informație dela Cooperație a fost suficientă ca, fără să ne asculte, să ne facă de două parale. Eu i-am răspuns totdeauna calm. Câte odată mi se părea că-mi sare inima, dar nu m'am lăsat provocat. După ce s'a calmat, am clarificat situația. De câteva ori a pățit-o cu Cooperația, și a devenit mai tacticos.

S'a întâmplat că 1-2 ori că nu m'a găsit în București. Mi-a interzis să părăsesc Bucureștiul. "Ministrul să conducă și să nu umble în fabrici. De aceea are adjuncți, - "preciza"

Este imposibil să conduci numai din birou, fără legătură, fără contact cu realitatea.

Lafel a fost foarte supărat când am fost trimis la colectare, deși știa că mandatul nostru a fost iscălit de Tovarășul Gheorghe Gheorghiu Dej - sau tocmai pentru aceasta.

A fost o inițiativă a lui Hotărîrea Consiliului de Miniștri prin care se ridică prețul la piei, și se permitea evaziune la predarea pieilor la achiziții. Am intervenit în discuții, și susțineam punctul nostru de vedere. Arătam că de azi pe mâine peste 300 milioane lei intră în buzunarul țăranilor înstăriți. S'a supărat

388 387

teribil. Tipa ... "vrei să capeți piei pe chilipir ! Vrei să trăiești cu industria ta pe spinarea țărănimii ?! Să știi că nu mai merge. Nu mai merge cu șmecheria. Plătești. Organizează munca ta, dar nu ca întreprinderile să fie rentabile pe baza că are materie primă cu un preț de bătaie de joc". Cred că aceasta o confirmă Tov. Diaconescu, Tov. Malinski și alții.

Alta : Înainte de reforma bănească, am fost chemați de Tovarășul Gheorghe Gheorghiu Dej. Ne-a întrebat despre mersul colecțării bumbacului. Am arătat cât am contractat și cu cât sunt încă datori cultivatorii. M-a însărcinat, împreună cu alții, ca să facem un proiect de hotărâre (H.C.M.) prin care cultivatorii de bumbac care nu și-au făcut datoria față de Stat, pe baza contractului, să plătească atâta și atâta.

După ce am fost gata, am prezentat proiectul. Cu proiectul acceptat am fost trimis cu Petre Belle împreună la V.L. El a citit în silă. După aceea, îmi spune : "și cine va executa aceasta, cine pune în aplicare amendarea cultivatorilor ? Cine ?". Răspund : "Noi, cu Ministerul Finanțelor". Cu o ironie pe față pe care atunci încă nu o puteam descifra, mi-a dat înapoi proiectul, spunând : "Aplicați". Dar ce s'a întâmplat ? În proiect se precizează că acei care nu au predat bumbacul până la termen - termen chiar prelungit - vor plăti prețul de 5 ori.

Ulterior am aflat că Alexandru Iacob a dat instrucțiuni aparatului fiscal ca să nu execute această Hotărâre a Consiliului de Miniștri, fiind NECONSTITUTIONALA. Dacă a dat aceste instrucțiuni lui Alexandru Iacob chiar V.L., nu o știu. Dar să o fi făcut fără știrea, fără consimțământul lui, nu o cred.

Eu nu am știut ce este în dosul zâmbetului lui ironic. Nu am știut de discuțiile ce s'au purtat anterior. Nu am știut nimic, că se pregătește reforma bănească. Acum este clar. El cu Iacob au sabotat punerea în aplicare a Hotărârii Consiliului de Miniștri, prin care voia să preseze ca cultivatorii să predea bumbacul înainte de reforma bănească. Este clar că au sabotat și prin aceasta rezultatul reformei bănești. Este clar ca lumina zilei.

Noi am scos muncitori din fabrici, elementele cele mai devotate, am trimis la colectare pe Tovarășii Directori Generali, dându-le lor câte o stație de colectare. Si le-am arătat lor că au un instrument minunat în mână : Hotărârea Consiliului de Miniștri care obligă aparatul fiscal, Sfaturile, ca să le dea tot sprijinul lor. Oamenii au venit înapoi cu capul la pământ, pentru că nici Finanțele, nici Sfaturile nu i-au ajutat; nu că aceste organe au

389/388

primit instrucțiuni ca să-i susțină, să aplice Hotărîrea Consiliului de Miniștri, ci contrariul.

Alta : Am fost chemat odată de V.L. la o ședință, unde fusese anterior chemată conducerea Cooperăției. Când am intrat la ședință, astfel m-a primit V.L. (eram atunci legat cu Tovarășul Chivu) : "Sunt informat că ești unul dintre dușmanii cooperăției".

"Sunt convins - am răspuns - că nu cu mine este bucluc, ci cu aceia care v'au informat. Nu este întâmplător că însăși "Mondiala" Satu-Mare a fost organizată cu concursul meu, ca deputat. Lafel și cooperativa Atelierul de feparații auto".

"...Da, dar acum vrei să pui mâna pe aceste cooperative."

" - Tovarășe Luca, Ministerul nu este al meu. Eu nu am cooperăție. Pentru mine și mai departe eu nu pot hotărî singur în astfel de chestiuni ..."

" - Da, dar tu ai inițiat o mișcare în rândurile cooperatorilor ?"

" - Aci iarăși cu informatorii este bucluc, tov.Luca. Comerțul nu vrea să primească nici produsele noastre confecționate. Dacă este vorba de un interes personal, atunci ași avea poziție contra ca această cooperativă să fie predată Statului. Este vorba însă aici de un principiu. Când am înființat noi Cooperativa "Mondiala" avea 17 cooperatori, iar acum are 1100 membrii, care nu au adus cu ei nici măcar un ac. Ei nu sunt cooperatori. Părerea mea este că aceste cooperative nu merg pe drumul just. Sunt deformate. Dăm pildă greșit, conținut nejust, privitor la organizarea cooperativelor"

" - De unde ai luat tu teoria aceasta, bă ... Scoate din cap prostiile acestea, de a privi astfel problema cooperăției. În U.R.S.S. sunt cooperative care sunt fabrici mari.

" - Da, dar au fost făcute cu cooperatori, pe urmă o sumă din realizări au fost folosite pentru construcții, dezvoltare."

Cam așa a mers convorbirea, bine înțeles pe un ton ridicat din partea lui, ironic, batjocoritor.

În urmă am precizat că eu nu am "inițiat" nici o mișcare în rândurile cooperatorilor. Nu am nici o vină că muncitorii din Sighet, din fabrica de tricotaje, care nu au fost cooperatori, în viața lor, în număr de 400, cu un utilaj destul de modern, au fost dați sectorului Cooperăției, cu tot protestul lor; și cu toate demersurile făcute până în prezent situația se menține, dar ei nu vor să fie considerați ca cooperatori. Aceasta nu este vine mea.

390 389

Bine înțeles, eu nu m'am lăsat. Am avut argumente puternice. Mi-a dat drumul ... Pentru a se vedea în ce spirit a putut să decurgă ședința mai departe, alături o copie a unei circulări date de conducerea Cooperăției Meșteșugărești, care vorbește dela sine.

Acum, despre altceva :

Din păcate, nu sunt în stare să-mi aduc aminte cum s'a întâmplat, oricât îmi forțez memoria. Inșă poate fi întrebăat dânsul. Cred că era vorba de condițiunile de armistițiu cu U.R.S.S. A intrat un tovarăș la el în Cabinet. I-a spus câteva cuvinte. S'a infuriat ca un șacal, zbiera și trântea cu pumnul în masă :

" - Cine a îndrăznit să ponegrească numele meu ..." țipa.

Alta : Trebuiește cetit neapărat sau făcut rezumate din stenograma care au fost luate la ședințele convocate de dânsul, din care reiese clar că el la aceste ședințe își fixa părerea sa, linia sa, chiar după ce și-a recunoscut greșeala în fața C.C. al P.M.R.

Înaintea apariției scrisorii închise a C.C. al P.M.R. discuta cu noi, adică : Comerț, Cooperăție, M.I.A., M.I.U., Cooperăția Meșteșugărească, de multe ori fiind prezent cineva dela C.S.P., C.S.A., etc. Se simțea că el polemizează cu cineva. Nu aci este locul să arătăm cauzele, că nu ne-am dat seama cu cine discută el. Fapt este că ceva plutea în aer. După scrisoarea închisă, totul a devenit clar.

După prelucrarea scrisorii închise, el tot a mai continuat. Eram prezenți : Malinschi, Diaconescu și cu mine. A spus că dacă nu va fi realizat planul de cassă încă o lună două, leul se va clătina. Se plângea că problemele pieței, problemele agricole, nu sunt studiate, că el s'a băgat în aceste probleme pentru că alții nu s'au ocupat de ele. Fel și fel de lucruri. Tovarășii tăceau. M'am ridicat în picioare și am spus : tov.Luca, nu aci este locul, ca D-ta să spui toate acestea. Sunt organe ale Partidului care se ocupă cu problemele economice și sunteți în conducere, aveți toate posibilitățile a le ridica acolo. Tovarășii pot confirma aceasta.

La primul meu contact pe linie de Partid cu tov.Lenuța Tudorache, am raportat : .Vasile Luca. . nu este pe linie de îndreptare, el nu și-a recunoscut greșeala. Văd că el nu este sincer. Tovarășș Tudorache a spus : "Atunci va fi scos din conducere și o va păți rău de tot.

La despărțire, Tov.Lenuța mi-aspus : "Îți mulțumesc, Tov.Sencovici". I-am răspuns : "Ce înseamnă aceasta, că-mi mulțumesti. D-ta ești legătura mea, și mi-am făcut datoria elementară de membru de Partid."

./..

340 390
391

Alta :

A fost convocată o ședință a Consiliului de Miniștri la ora 9 dimineața, în legătură cu supranormativele și fondurile blocate. Am primit un telefon de la Cabinetul lui V.L. ca să facem tot posibilul și să venim cel puțin cu un sfert de oră mai devreme. Am și procedat așa. Au fost convocați toți Tovarășii Miniștri care erau coordonați de Vasile Luca. Ne-a întrebat dacă suntem gata cu lucrarea noastră. Tin minte că Tovarășii cu mine împreună, au răspuns cu : "DA". Fiecare a spus câte ceva, ceea ce dorea să spună. Dânsul Vasile..Luca.. spunea : "Spuneți tot ce aveți de spus voi singuri, pentru că altfel rămân eu singur care ridică că sunt greutăți, și relese pe urmă că numai eu văd așa ... . Realitatea este însă alta!" Aceasta a fost ultima ședință cu el. La ședința Consiliului a mai ținut o ... cuvântare. Idei încurcate, vorbea în zig-zaguri. Se simțea că nici el nu știe ce să mai spună, unde are dreptate și unde nu. Peste câteva zile, a apărut articolul redacțional al Scântei, care a adus lumină.

Tovarășii,

Vasile..Luca..... are destule pe conștiința lui. Sunt convins că nici o mică parte nu am atins din ceea ce va reieși la cercetări. Boris Stefanov mi-a spus odată că dânsul s'a purtat rău la cădere, în anul 1924. Susțin însă un lucru simplu, și anume : El nu ținea la Tovarășii vechi. Tinea departe de el pe Tovarășii mai vechi. Nu este întâmplător nici faptul că Emil Anghelie, un bandit, un provocător, i-a fost atât de drag și aveau reciproc păreri atât de bune unul față de altul.

Odată i-am spus că, parcă suntem singurul Minister care nu are Consilier Sovietic. El nu mi-a spus ca să nu cer. Dar nu a uitat să spună că el a reușit să organizeze munca lui în așa fel, că nu mai are nevoie de Consilier Sovietic (Sic !). Nu este exclus că și el, dar îndeosebi Iacob, Vijoli, Modoran, au făcut tot ce era posibil să ponească pe Tovarășul Consilier Sovietic, că nu este capabil, că nu este nevoie de el, ca să-și poată face treburile lor ...

Este posibil însă ca acel Tovarăș să fi fost lovit în persoana lui. Si aceasta trebuie clarificat. (Toată lumea luptă ca să aibă Consilier Sovietici, numai ei au luptat ca să nu aibă ...).

Sunt multe probleme pe care le-am scăpat. Simt însă că ceea ce am înșirat și chiar ceea ce nu am înșirat, constituie numai o mică parte a acelor care vor eși la suprafață cu ocazia cercetărilor.

./..

391
392

Pentru tot însă ceea ce am pus pe hârtie, îmi iau toată răspunderea că ele corespund adevărului, nu sunt presupuneri, născociri, etc. (după război mulți viteji se-arată...). Ceea ce am pus pe hârtie însă, rămân fapte.

alof. Sencovici.
Alexandru Sencovici,

București, 10 Iulie 1952

C ă t r e

COMISIA CONTROLULUI DE PARTID A C.C. - P.M.R.

342³⁹²
~~393~~

COMPLECTARE LA DECLARATIE
=====

Tovarășii care după părerea mea, pot da lămuriri prețioase asupra lui Vasile Luca :

1. Avramescu ("Pastelică"), din timpul luptelor fracționiste.
2. Lafel, Tovarășa Sabina (fosta soție a lui Sein).
3. Nicolae Goldberger.
4. Caner I.
5. Birtaş Gavril.
6. Mateis Petru - Arad.
7. Ghelț Filip.
8. Abraham Bernat.
9. Puțuri Popescu.
10. Vanda Nicolschi (Averbuch).
11. Soș Iosif (Tg.Mureș).
12. Paraschiva Breiner.

Pe linie sindicală au lucrat cu el :

13. Pavel Bojan.
14. Mețiu Ioan.
15. Gheorghe Stoica.

Am uitat să scriu în Declarația mea, că ar fi necesar să fie cercetat cine l-a pus pe el ca să fie Secretarul Consiliului Sindical Uniter, după luptele fracționiste.

Vă rog să alăturați această complectare, la Declarația mea din 15 Iulie 1952.

Alexandru Sencovici

Alex. Sencovici

17 Iulie 1952

SUBCOMISIA COOP. DE PROD. MESTESUGAREASCA
CASNICA SI DE INVALIDIZI

Calea Plevnei 46
București

394 343 393
București, 23 Februarie 1950

Secretariat

Nr. Inreg. Eșire 5209/23 Febr.

C ă t r e

UNIUNEA REGIONALA MESTESUGAREASCA

O r a d e a

Vă facem cunoscut că spiritul ce este în urma
acțiunii delegatului Ministerului Industriei Ușoare trebuie să
combătut.

Deci vă rugăm a prelucra cu cooperarea problema
invitată în legătură cu naționalizarea.

Rezoluția plenarei C.C. al P.M.R. din 3-5 Martie
1949, Legea Cooperăției din 2 Aprilie 1949.

Constituția R.P.R. care asigură aplicarea întocmai
a legilor aprobate de Marea Adunare Națională.

Nici Ministerul Industriei Ușoare și nimeni nu va
atinge această problemă.

Găsim necesar a întreprinde o acțiune de a se
verifica inițiatorii în această direcție, dacă nu cumva este
vorba de o clică de reacționari, care caută a submina linia
cooperăției în țara noastră.

Suntem de părere să demasca pe aceste elemente și
excluderea lor din cooperativă, ca un exemplu să vadă coope-
ratorii, că clasa muncitoare știe unde trebuie să lovească.

De altfel, greșeala delegatului va fi sancționată
de forul său competent.

Subcomisia Coop. de Prod. Mestesugărească
Casnică și de Invalidizii

ss. I. Săpătoru

ss. A. Gerő

10/1875/30h. 952

14

395
394

N O T A

3111

In luna Aprilie a anului 1944 Vasile Luca a fost pentru a vorbi prizonierilor de război din lagărul de prizonieri de război No.27 dela Krasnogorsc în acest lagăr funcționa și școala antifascistă.

- Conferința ținută de Vasile Luca era în legătură cu formarea celei de a doua divizii de voluntari Divizia Horia, Cloșca și Crișan.

- In discuțiile libere ca Vasile Luca a avut apoi cu o serie dintre prizonieri, i s'a pus întrebarea de către un prizonier al cui va rămâne Ardealul, Vasile Luca a răspuns că al celor mai democrați cari sunt - Unguri -. Acest răspuns față de curentul ce era printre prizonierii români privitor la Ardeal a făcut să se creeze o serie de discuții și stare de spirit ne-sănătoasă - prin accentuarea șovinismului.-

- La o altă întrebare pusă de un alt prizonier, pentru cei care nu pot să meargă că divizia, fie că sunt inapți din punct de vedere fizic, fie că vor să rămână în lagăr, întrucât înrolarea în divizie se făcea pe bază de cerere de înscriere liber consimțită, Vasile Luca a răspuns - că acei prizonieri vor rămâne să reconstruiască toate stricăciunile din Uniunea Sovietică, stricăciuni care au fost făcute de fasciștii nemți și români și numai după terminarea reconstrucției vor veni în țară.-Acest răspuns a avut ca rezultat o totală deprimare din punct de vedere moral a tuturor prizonierilor din lagărul No.27 Krasnogarsc.

Constanța, 25 Iunie 1952.

Pană Gh.

2 ex.

Nota

396
~~395~~ 395

În luna Aprilie a anului 1944 - Vasile Luca a fost pt a vorbi prizonierilor de Rastoi din lagărul de prizonieri de Rastoi N° 27 de la Krasnegorse în acest lagăr funcționa și Secata anti-fascisti -

- Conferința Ximuti de Vasile Luca era în legătură cu formarea celui de a doua divizie de voluntari Divizie Boris Cioșca și Croșan -

- În discuțiile libere pe Vasile Luca a avut apoi cu o serie dintre prizonieri, și s-a pus întrebarea de către un prizonier al cui va rămâne. Ardeolul Vasile Luca a răspuns că al celor mai demeritați canți sunt - Unguri - Acest răspuns făcând de curând că era pentru prizonieri Români prizonier la Ardeal a făcut să se poarte a serie de discuții și stări de spirit ne simețvase - prin accentuarea savinișmului -

d - În a altă întrebare pusă de un alt prizonier, pentru cei care nu pot să meargă pe divizie, fie că sunt înopți din punct de vedere fizic, fie că vor să rămână în lagăr, întrebare în divizie se făcea pe baza de cerere de înscriere liberă ca simțivă. Vasile Luca a răspuns - că acei prizonieri vor rămâni să reconstruiască toate stricăciunile din Uniunea Sovietică, stricăciuni care a fost făcute de fasciști nemurți și Români - și numai după terminarea reconstrucției vor veni să se căre - Acest răspuns a avut pe rezultat o relaxată de primors din punct de vedere moral a tuturor prizonierilor din lagărul N° 27. Krasnegorse.

Cașkanta 25. Iunie 1942.

Pauș G.

Materiale documentar
pentru anchetarea
lui Luca

31/7/52

1947
No 1548/1952
700. Maghișan 396
397
346

NOTA

121/16.VII.952

După câteva zile, după ce conducerea Ministerului de Finanțe a fost preluată de Vasile Luca și eu am fost repartizat de C.C. ca să lucrez la Ministerul Finanțelor.

La venirea mea, Vasile Luca pe coridor mergând spre ascensor mi-a spus să "miros" și cu aceasta s'a terminat cu darea de sarcină. Ce să fac și cum, niciodată nu mi s'a arătat.

Conducerea Ministerului Finanțelor era astfel:

Modoran Vasile, Vijoli Aurel, președintele Băncii de Stat, 4 secretari generali: Ion D. Ion, Maevschi Korcinski, Craiu, Cernicica cu dir. generală la Cadre și Administrativ, eu eram cu corpul de control a Cabinetului, pe care l-am organizat în urma consfătuirii cu tov. Cernicica. Fulga Niculae cu Dir. Administrativă, Stănescu Constantin, Dir. de Cabinet, Andreescu Aurel cu Dir. I.V.P., Băghină I.V.S., Bălan Marcel cu vama, Ciobanu cu contabilitatea, etc.

La Administrația Livrărilor, pendinte de Ministerul Finanțelor era Dir. Gral Dinu Vasile, Adjunct Iacob Alexandru și Dir. Administrativ și Comercial, Nistor Alexandru.

Pentru a preciza dela început, cel puțin cum văd eu au reușit bandiții să se infiltreze în cadrul Ministerului Finanțelor și să reușească ani de zile să săvârșească acte de sabotare a construcției socialismului, trebuie să arăt anumite caractere a lui Vasile Luca, care au fost folosite și exploatare la maximum de aceștia și chiar au reușit să determine pe Vasile Luca în acțiuni ideologice potrivnice liniei partidului și anume:

Vanitatea, orgoliu personal, disprețuirea altora, încrederea prea mare în forțele proprii, necontrolarea sarcinilor, încrederea fără control în spusele oamenilor, antrenarea până la accese de furie la orice împotrivire prin aceea a dispariției simțului critic nu numai în cadrul Ministerului Finanțelor, dar și la alte organe de stat, pasiuni față de anumite preocupări sportive și chiar de joc (tenis de masă, biliard, popice, vânătoare, etc.) și în aceeași măsură nepreocupării serioase de munca ideologică.

Modoran Vasile provine dela Banca de Stat și era primul adjunct, era tipul funcționarului vechi, la început se străduia să muncească în colectiv, ascultând pe oameni, dar neavând baza politică, nu știa să se orienteze, cum au arătat evenimentele de mai târziu.

398 397
347

Vijoli Aurel, dela început se arăta ca un element fricos spre sus și legat cu mii de fire cu toți bandiții, despre cari mereu era atrasă atenția lui, că să ia măsuri, dar contra cărora nu a luat niciodată nicio măsură, la sesizările făcute, a mutat pe oamenii vizati, ca să ne înșele. Despre această atitudine a lui Vijoli, mereu am atras atenția lui Vasile Luca, dar care nu a luat nicio măsură contra lui Vijoli și lucrurile mergeau mai departe așa.

Ing. Korcinski Nicolae se ocupa cu sectorul a Ministerului M.A.T. C.A.M. Chibrituri, etc. După mine era om cinstit, naiv și fricos și mai ales nu a putut să dea rapoarte într'un stil frumos și nedeformat și mereu era bruscat de Vasile Luca și la urmă să părăsească Ministerul.

Ion D. Ion se ocupa sectorul Ad-tiv de Gospodărie etc. provine dela C.F.R., în trecut era avocat ziarist vechiu politician orgolios și stupid. În trecut avea un ziar propriu, era membru în C.C. Frontul Plugarilor.

Maevschi se ocupa cu partea de cheltueli a Statului era vechi în finanțe, e basarabean, mai bine zis fugit din U.R.S.S. în urma revoluției din 1917. Se zvonea că ar fi scris împotriva URSS pentru care a fost exclus din partid, de altfel nu se băga în luptele interne în Minister și contra căruia Craiu lucra mereu, dar că ar fi avut atitudine nejustă politică în probleme ad-tive nu știu că era departe de preocupările mele de atunci prin munca ce am avut-o m'am lovit mereu de Craiu. Craiu spunea mereu despre Maevschi că nu se pricepea în probleme, că este birocrat, că e rupt de realitate și mereu cu Vasile Luca până când Maevschi a plecat.

Craiu Ion vechi în finanțe am dat material - la partid - contra atitudinii dânsului din timpul războiului atitudinea lui față de problema națională. Se zvonea că ar fi avut legături cu mișcarea legionară și cu contraspionajul (informațiile din partea Lazăr (Smilovici) Andrei, Teodoreanu fost insp. general la M.F. etc, despre care am întiintat organele securității și pe Luca Vasile.

Munca lui se țintea să-și mențină pe toți vechii din finanțe viciați și incorecți care ascultau pe dânsul și să distrugă pe cei cari sub o formă oarecare credea că nu merg cu el.

Tov. Cernicica conducea cadrele. În această calitate avea mereu ciocniri serioase cu Craiu pentru curățirea elementelor dușmănoase, dar a învins Craiu și în față de Vasile Luca reușind să-l

397 348 398

influențeze prin aceea că arătând că cadrele M.F.-ului nu se pot schimba că este o știință multă și periclitează prin scoaterea acestora chiar planul de impunere.

Această politică de cadre a fost anunțată și oficial prin ședințe de Vasile Luca în prezența inspectorilor din întreaga țară în care arăta predominarea necesității tehnicului față de politic.

Arăta - cred că a apărut și în Revista Finanțelor - în promovarea în munca ad-tivă criteriu este cunoștințele ad-tivă și cu aceasta s'a și oprit frageda încercare de a aduce elemente muncitorești în cadrul M.F.-ului.

Vasile Luca credea în Craiu Ion că este singurul care se pricepe în finanțe care sub masca "specializării" și prin viclenia lui a reușit să facă dela început ceea ce voia, chiar când erau consilieri sovietici la noi, Mai târziu revin.

Cernicica se ocupa cu cadrele, era hotărât, dar nu întotdeauna găsea metodele cele mai bune nici spre Vasile Luca nici spre salariați. Așa numai în parte a reușit să curețe Ministerul. In lupta avută cu Craiu mai întotdeauna Craiu a reușit prin metoda de linguire și căi ocolite, Cernicica spunea pe față problemele, ceea ce nu i-a plăcut lui Vasile Luca.

Fulga era în luptă cu Ion D.Ion și cu Craiu și în urma ciocnirilor a trebuit să părăsească Ministerul.

Bălan nu prea venea în contact cu conducerea Ministerului.

Ciobanu avea un rol mic, dar se spunea despre el că ar fi fost arestat în 1940 pentru iredentism.

Weisz Ion era atunci Dir.Adj. la I.V.P. .

El se pricepea la probleme financiare fiind în trecut funcționar de bancă și dela 1944 a lucrat în finanțe. Se ocupa serios de probleme financiare dar nu citea deloc ideologie și era un practician bun fără orientare clară, dar pe care se putea conduce.

A mai lucrat la finanțe și Solymos Ioan avocat de meserie în Dir.Generală a Pensiiilor, om mincinos, fără caracter care întotdeauna era de acord cu cine vorbea ultima dată.

Niciodată nu contrazicea pe Luca Vasile și pentru aceasta cred că a fost mereu avansat dela un loc la altul. Toate că și Vasile Luca știa că este mincinos și fără caracter, ceea ce pot să demonstrez cu următoarele fapte.

Erau mai mulți la Vasile Luca când acesta întreba de părerea lui Solimos Ioan, care era de acord imediat cu părerea lui Vasile Luca, ca pe urmă Vasile Luca să puie tocmai invers problema ca și cu aceasta Solimos să fie de acord. Atuncia Vasile Luca arăta această greșală a lui Solimos, ca să fie și pe mai departe și chiar înain-

400 ~~349~~ 399

tat în grad nu știu pe ce metode.

Solimos era deputat din partea U.P.M. făcut din partea lui Pătrașcu Andrei, dar nu știu cum a ajuns la Finanțe. Deacasă tatăl a fost avocat cu care stă împreună și au vie la Zalău.

Bătrânul Solymos - despre care se spune că ar face lucrările lui Solymos - era cunoscut ca un avocat care se ocupa cu mijlocirea de vânzare de case pentru refugiați și din această cauză era neiubit, cunoscut ca un afacerist.

Solymos nu avea o ocupație bine stabilită.

Activitatea Ad-ției Livrărilor în acest timp era departe de viața Ministerului și ținea legături direct cu Vasile Luca.

În jurul livrărilor însă se mișunau fel de fel de afaceriști și la art.12 am reușit (reparația de războiu și întreținere) să arestăm o mulțime de afaceriști șiofițeri înalți, în problema livrărilor de petrol am făcut acte direcția lui Alexandrini și altora. Am căutat să găsec și legătură cu aceste afaceri și direct interiorul Ad-ției Livrărilor și eu sunt sigur că există legături dar nu am reușit. Cred că în primul rând din cauză că nu știam cine este Iacob și căutam în altă parte dușmanu și vorbeam despre problemele bătute de mine cu ei și cari puteau să fie contracarate de Iacob și Nistor întrucât nu mă feream de dânșii.

Dar tocmai cercetarea securității în problema Ad-ției Livrărilor și ajutorului primit din partea lui Denski mi-au ajutat să văd cine este Iacob și Nistor, dela care dată am început să-i suspectez pe ei. (De menționat că atât Iacob cât și Nistor au luptat contra lui Denski, Pretorian (fosta funcționară la Ad-ția Livrărilor) și contra colonelului Ioniță reușind pe fiecare să distrugă).

În urma reorganizării M.F-ului Iacob devine Min.Adj. cu venituri, Cernicica devine Controlor Revizor General grad de consilier, Solymos la Direcția de State, Weisz cu normarea contabilității.

Eu încă nu cunoșteam pe Iacob și Nistor și m'am bucurat că vin niște tovi vechi și vor întări munca, dar foarte puțin timp în urmă am putut să constat că lucrurile încep să meargă și mai prost. Iacob dela bun început coalizând cu Craiu contra lui Cernicica Modoran, Maevschi etc. începând fel de fel de lucrături.

Eu am socotit că scoaterea lui Weisz și punerea lui ca Dir.la Contabilitatea Normată este o greșală că scoteau singurul element în care putem să avem încredere, dar cred că Craiu având frică de concurență a fost numit Weisz ca director la Contabilitatea Normată.

401 350 400

Weisz vroia ca să rămână ca Director Adjunct întrucât Craiu susținea împreună cu Iacob că nu este just ca evreu în situația de atunci să conducă un sector având legături cu masele țărănești.

Eu am preluat secretariatul și în cadrul căruia am reușit contra lui Craiu și Iacob să opresc 3 oameni (Beregui, Zsok, și Ceaicovici) insp. de control pe lângă cabinete, dar care a avut puțin timp viață.

Dela începutul existenței corpului de control am simțit atitudinea dușmănoasă a lui Craiu și mai târziu a lui Iacob și la urmă am reușit mai înainte ca să bagatelizeze munca acestui corp prin aceea că activitatea lui să se mărginească la activitatea de controlarea mișcării corespondenței. Ultima acțiune a acestui corp era în 1949 în problema chiaburilor dovedind că chiaburii nu plătesc impozite și organele fiscale ocrotesc pe aceștia.

Dela bun început când a venit Iacob la Minister ziua s'a început cu prezentarea lui Iacob lui Vasile Luca stând ore întregi și era imposibil să rezolve cineva singur o problemă fără prezența lui Iacob.

De atunci toate lucrările au fost văzute prin prizma lui Iacob care se băga în toate problemele. A mers până acolo că a început să se amestece în problemele sectoarelor altor tovi, ciocnindu-se mereu cu ei reușind ca rând pe rând să-i scoată sub diferite pretexte Maevschi, Cernicica prin formarea Comisiei de Prețuri, când l-a scos pe Cernicica chiar și mie mi-a spus că ce bine fără Cernicica că nu mai sunt certuri, deci el poate să facă ce vrea.

Bălan a fost scos din cauza atitudinii potrivnice contra lui Iacob în a nu deservi orbește pe acesta în problema vilei Nisid din Znagov - Robinson Predeal (Locuința pentru Balas Egon) de Vasile Roaită și alte probleme aditive.

Modoran a fost complet terorizat și nelăsat, aproape niciodată să vorbească singur cu tov. Luca vânând greșelile acestuia, montând pe Luca Vasile contra acestora ca să fie scos din Minister și să fie numit în acest post Craiu și Iacob, adică Iacob să vie în locul lui Modoran și Craiu în locul lui Iacob. Când am aflat de această chestiune am fugit la Partid la tov. Rogojinschi și Szabo să arăt pericolul arătând atitudinea dușmănoasă atât a lui Iacob și Craiu.

Am uitat să menționez că dela început la Direcția Finanțării a fost numit Lazăr Constantin, fost primar social democrat din Cluj adus de Iacob, care se presupune că ar fi fost agent de siguranță legături cu americani și afacerist.

402 351 401

Pe Vasile Luca în repetate rânduri l-am prevenit de atitudinea nejustă a lui Craiu și bănuelile mele arătând și dosarul în problema evreilor (se află la verificări de cadre) despre legăturile lui cu cei vechi și ultima dată în problema atitudinii lui față de tov. Stalin pentru care erămpus să plec din cadrul Ministerului propus să plec în Ungaria ca consilier economic, mai pe urmă să viu la M.I.A. la postul unde lucrez acum.

Deasemenea am arătat în repetate rânduri de atitudinea lui Iacob și în toamna anului 1951 i-am arătat după căderea lui Kadar fost membru în Secretariatul C.C. Partidul celor ce Muncesc din Ungaria că ar fi avut legături cu Iacob în timpul războiului.

În repetate rânduri am atras atențiunea lui Vasile Luca în problema fondului de rulment că oamenii țipă și periclitează bunul mers al muncii întreprinderilor și Ministerelor, la care răspunsul a fost că așa trebuie să fie constrânși să muncească economic.

Temerile mele, văzând că Vasile Luca nu i-a nicio măsură, mai mult mereu Craiu și Iacob devin mai tari, lumea țipă, am văzut anumite probleme concrete nejuste din partea lor, aflând și de arestarea lui Kadar m'am dus la tov. Costache, pe urmă prin acesta la tov. Pârvulescu ca să arăt situația în M.F. legătura lui Iacob cu Kadar. Problema ca să nu fie căutat sabotaj în mic, ci în mare ceea ce se face la M.F. și anume cu fonduri de rulment cu beneficiul planificat și în general influența M-F.-ului în economia națională.

După aceasta tov. Mureșan Vasile mi-a spus că o să conlucrez în această problemă că încă se caută și eu am crezut că totul merge în regulă în problema cercetărilor.

Prin aceea că Iacob mereu stătea cu Luca Vasile și mereu discutau împreună prin aceea că nicio lucrare mai mare nu eșea dela M.F. fără controlul lui Iacob Alexandru, prin aceasta că ^{în} orice problemă se consfătuia numai cu Iacob, a făcut ca toate lucrările să fie privite prin prizma lui Iacob.

Metoda prin care cred că a reușit să intre în așa fel în încrederea lui Vasile Luca cu folosirea lipsurilor lui Vasile Luca ceea ce am anunțat mai sus, mai ales asupra nepreocupării serioase a lui V. Luca în probleme ideologice, materialul în toate problemele erau livrate de Iacob Al.

Aducea mereu citate în toate problemele economice, dar niciodată nu am văzut pe Vasile Luca să citească complet o lucrare ideologică rezumând în parțial vizate de Iacob. Prin aceasta că atât Iacob și Craiu au făcut cu Vasile Luca prin orgoliul personal să creadă că este atotștiutor în toate problemele financiare, a făcut

de fapt ca lucrările acestuia să fie în mare măsură scoasă din partea lui Vasile Luca.

și

Ca o problemă mărunță care mi-a dat de gândit era faptul mic, dar cred că interesant.. Am citit că în Ungaria se evidențiază comunele cari au terminat cu predarea cotelor de și am întrebat de ce nu introducem și noi cote mai largi la care V. Luca mi-a răspuns că aceasta este greșită, că singura cale între oraș și sat în această epocă este piața schimbului de mărfuri între oraș și sat și că în general trebuie să mergem spre desființarea cotelor obligatorii.

Unde lucrez acum simt în fiecare zi nejustețea politicii lui Vasile Luca în problema cooperăției și anume : In 1950 și 1951 majoritatea industriei laptelui a fost predat Cooperăției, fabrici mari și zonele aferente proprietatea statului, așa că azi avem peste 60% din industria laptelui în mână cooperăției și numai 40% în mână sectorului de stat.

Lapte de oaie să fie 100% în sectorul Cooperăției și sectorul de Stat să fie în acest produs dela cooperăție.

Si în alte privințe în viața economică resimt politica nejustă a M.F.-ului de a da vărsarea beneficiilor planificate și prin aceasta blocarea tuturor întreprinderilor neplata producătorilor și a salariatilor, etc.

Deci sunt conștient că munca și influența M.F.-ului era în detrimentul dezvoltării economiei socialiste în încetinirea mersului înainte în problema agrară, prin ocrotirea elementelor chiabu-rești și chiar întărirea lor, și aceasta nu poate să fie numai o întâmplare, ci munca unor elemente conștient dușmănoase care au folosit slăbiciunile lui Vasile Luca și nevigilența tovilor cari totuși erau acolo, cari au avut frică să pună problemele mai hotărât în fața lui Luca Vasile, între cari mă socotesc și eu, întrucât am acceptat să rămân acolo și pe mai departe să nu mă ciocnesc cu Vasile Luca retrăgând în fața certurilor, mulțumindu-mă prin aceea că o parte din probleme se aduc la cunoștința Partidului, dar m'am oprit să trac concluziile definitive în toate problemele văzute de mine și să ajut Partidul ca prin aceasta să termine mai repede cu situația de acolo.

In primul rând lipsa mea față de partid de munca administrativă.

Lipsa muncii colective.

Lipsa simțului critic, distrugerea acestuia.

Distrugerea și opunerea elementelor muncitorești să fie la M.F., etc.

404-403
353

Dar cu aceasta mă ocup mai târziu.

Să revin la Nistor și Iacob, aceștia erau legați încă din Cluj și Nistor deservea complet pe Iacob, despre ceilalți am mai vorbit, numai un fapt este necesar să menționez și anume: Într-o zi Securitatea îmi cere niște acte în ceea ce privește Ad-ția Livrărilor, eu cer aceasta neștiind legătura -Iacob -Nistor- dela Nistor. Aceste acte Nistor fugе la Iacob care la Luca Vasile și cunoscând despre ce fel de acte este vorba Iacob ia aceste acte și ține la el mai mult de jumătate de an, eu în urma cererii tov. Teohari Georgescu să fie trimis la Securitate când am aflat că este vorba de Dinu Vasile care a fost arestat în problema Livrărilor. Cine știe că se s'a întâmplat cu aceste acte la Iacob și cine știa ce interes avea Vasile Luca ca aceste acte să nu fie predate chiar atunci organelor cercetătoare.

Aceasta ridică ca o problemă că eu credeam cum am arătat și cum am crezut în tot timpul că Vasile Luca este condus de acești bandiți în urma orgoliului lui, dar această problemă cu oprirea cercetărilor la Securitate trebuie dat de gândit.

În ceea ce privește activitate M.F.-ului ce am gândit că este important am arătat, dar trebuie să mă ocup cu viața particulară, de unde a luat anumite informațiuni și cum a acționat și în general despre comportarea lui V. Luca.

Este problema familiei, cari mai înainte erau și mai mulți în ultimul timp s'a mai împuținat, dar cari pe lângă atitudinea lor și prin legăturile lor au adus în contact cu V. Luca diferiți oameni necinstiți, dintre cari unii dintre ei au dispărut, dar încă sunt în posturi de răspundere câțiva dintre ei și anume: Szabo Bertalam dela Cooperatie, element imoral, mincinos, care mereu se fălea cu legătura cu V. Luca și mereu făcea gafe peste gafe, fost social-democrat, chiabur, fost grădinar, Naghy Victor tot în cooperatie, se spune că ar fi fost în N.M.K. organizația fascistă maghiară tot în post de conducere.

S fost prefect de Bistrița, acuma nu mai are legătură cu el. Pe lângă că aceștia prin frați au fost plasați în munci de răspundere, pretutindeni făceau și intrigi și mulți tovi cinstiți au avut de suferit în urma lor.

Dintre frați Gabor și Geza erau cari făceau intrigi contra diferiților tovi cu cari au avut de furcă și multe informații cu privire la viața satului a primit prin prizma lor, singurul care era la Orașul Stalin nu avea această atitudine. Gabor care era la Securitate până când era acolo mereu agita contra tov. Patriciu cu drept ce a fost scos de acolo Vasile Luca să fie supărat pe el Patriciu.

~~405 354~~ 404

Luca Vasile a avut un alt cunoscut anume Havadtör preot reformat din Covasna, a cărui fiu l-a ajutat să plece în Eăveția pentru studiul geologic, care de altfel este încadrat chiabur.

Politica de cadre cum a dus și cum a promovat anumite elemente arăt 2 cazuri.

Iacob avea 2 prieteni, Balasz Egon pe care în repetate rânduri a făcut ca Luca Vasile să-l ceară dela Min.Af.Externe și de Voitinovici pe care V.Luca l-a cerut dela tov. Teohari Georgescu. Amândoi erau propuși în posturi înalte.

La tov. Vâlcu am arătat verbal că înainte de reforma bănească cu câteva săptămâni am primit sarcina să cumpăr niște mobilă și am primit aproape 400.000 lei, aceasta pentru fata adoptivă pe care o măritase nu demult.

Cu bani am luat mobilă necesară și cu suma ce a rămas am plătit diferite facturi și/atuncia când deja am simțit fără să-mi fi spus că va fi reforma bănească. Prin aceasta am contribuit și eu în slăbirea efectivă a reformei bănești.

Eu care nu astăzi am venit în mișcarea muncitorească, am pierdut în bună parte vigilența dorită și nu-mi este ca o scuză faptul că nu mi s'au trasat sarcini concrete și nimeni nu a cerut socoteală ce fac, eu m'am complăcut să rezolv problemele curente mici neocupându-mă cu problemele propriu zis ale Ministerului, ocupându-mă mai mult cu deservirea completă în toate privințele (familiare, de petrecere, vânătoare, pescuit, etc.) oprind pe cât posibil acțiunea familiei cum a fost mai înainte).

Cu toate că știam că după ce a venit înapoi din Ungaria tov. Gheorghiu-Dej și Vasile Luca și linia dată în problema vânătoarei, nu am luptat să opresc această preocupare și eu mergeam dese ori cu dânsul la vânătoare.

Mai mult atât am pierdut simțul critic față de Vasile Luca prin aceea că atitudinea lui nu era văzută de mine atât de adânc în ceea ce privește comportarea lui în general cu oamenii, mai găsind ca să fac posibil prin căi ocolite ca tovi ministri să fie primiți de Vasile Luca și acceptând ocările lui Vasile Luca când fără știrea lui și contra voinței lui am introdus pe tovi ministri.

Nu am văzut că nu este justă atitudinea ca pentru unii ministri ca Bârlădeanu, Malinski, Gogu R. mereu era de găsit, nu în aceeaș măsură pt. Mârza, Gaston chiar și Sencovici sau Prisnea, etc.

Nu am văzut și nu am luptat cu destulă tărie contra felului muncii și am acceptat munca ne colectivă lipsa colegiului și numai din când în când am mai reamintit lui Vasile Luca necesitatea vițeii Colegiului, ca după ce am văzut atitudinea lui Vasile Luca

406 35 406

că mă lăsa afară din componența Colegiului și chiar această formație să fie ținută în secret față de mine ca să fie înaintat fără secretariat din partea lui Iacob, m'am demobilizat și mai tare acceptând să rămân mai departe la Minister.

Nu este o justificare faptul că din toamna anului 1951 am așteptat să se termine cu domnia lui Iacob și am înghițit multe (mereu fugind cu probleme la diferite locuri) în locul protestului deschis.

Dela toamna lui 1951 acțiunea lui Iacob contra mea s'a întărit și mai tare reușind ca Luca Vasile să urgenteze plecarea mea de acolo și numai în urma sfaturilor cu tov. Szabo. Gardoș, Costache am rămas acolo ca să aștept desfășurarea evenimentelor.

Inșă când deja s'au început cercetările nu cu destulă tărie am tras toate concluziile ei, m'am oprit cu ajutorul meu până la persoana lui Vasile Luca, neîntrebat de fapt de nimeni despre el și chiar oprind a cere note în scris despre el când era cazul.

Aceasta nu este o scuză pt. mine, întrucât eu am venit cu problemele legate contra tuturor care erau amestecați în această problemă nu am tras toate consecințele în ceea ce privește pe Vasile Luca.

Poate că, chiar faptul că căuta să cumpere mobile și alte lucruri înainte de reforma bănească, trebuia să văd și mai tare caracterul lui Vasile Luca și în privința moralei.

Ca încheiere, cu toate că nu am reușit să cuprind în toate aspectele problemele dela M.F. și mai ales problema agrară care am văzut-o numai parțial, cred totuși că materialul în linii mari a redat situația dela Min.Fin. și metoda cum au reușit bandiții să se bage sub pielea lui Vasile Luca. Numai un lucru nu știu că cine era mai mare bandit Iacobsau Craiu (ultimul care a fost încercat să fie scăpat și de noua conducere a M.F.-ului) întrucât aceeași linie s'a resimțit la M.F. dela început până la urmă când era numai Craiu și Iacob era la Livrări.

Atitudinea mea față de problemele enunțate, cu toate că în mare parte erau cunoscute de mine dar evenimentele și că nu am acționat mai deschis, în mare parte a contribuit faptul că m'am moleșit la această muncă și m'am rupt de realitățile vieții și numai prin cunoscuți am avut cunoștințe de starea de fapt în viața economică.

~~407380~~ 406

A mai contribuit la aceasta și viața în mare măsură fără de griji, având tot ceea ce era nevoie fără greutate, nesimțind greul vieții.

Măsurile luate de Partidul nostru în această problemă arată și mai puternic linia justă și tăria partidului că elimină pe oricine ori unde să fie ele cari nu fac cinste luptei cauzei clasei muncitoare. Aceasta întărește și mai tare rândurile clasei muncitoare, în rândul căreia caut să depun toate eforturile pentru a contribui și eu să fie pentru toată lumea o învățătură trainică.

29.5.1952

ss. Eidlitz Zoltan

2 ex.

120/86/VII-952

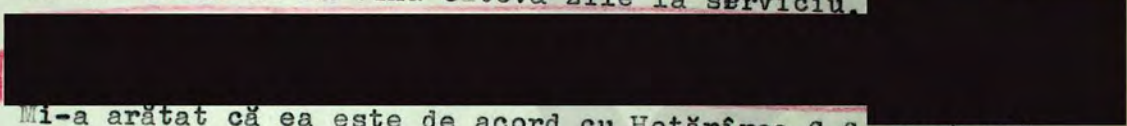
408 ~~397~~ 402

30

NOTA INFORMATIVA
căt-re C.C. al P.M.R.

30

După publicarea în Scânteia a Hotărîrii C.C. al P.M.R. privind excluderea lui V.Luca din Comitetul Central și trimiterea lui la Comisia Controlului de Partid, tov.E.Luca a venit la mine (la Comitet) spunându-mi că ar voi să discute despre situația ei, etc. In cele două rânduri în care tov.E.Luca a fost la mine discutând despre această problemă, îmi spunea că ar trebui să nu vină câteva zile la serviciu.

Mi-a arătat că ea este de acord cu Hotărîrea C.C. pentru că are încredere totală în C.C. deși nu cunoaște bine problemele ea neparticipând la nici-o prelucrare a lor, dar că ea îl socotește pe V.Luca cinstit și că, dacă i se va da posibilitatea să se reabiliteze, se va reabilita; - că totul pentru ei ar fi dacă Partidul nu l-ar exclude, că altceva nici nu-și dorește acum, că dacă totuși partidul va socoti necesară excluderea lui, ea se va despărți de V.Luca, că acest lucru i l-a spus și lui V.Luca în cursul discuțiilor dintre ei, etc., etc.

In cursul celor spuse de tov.E.Luca au mai intrat și următoarele, care deși au fost relatate ca fiind gânduri ale lui V.Luca m'au contrariat și revoltat nu numai cu privire la V.Luca, că le-a gândit și le-a spus, dar și la E.Luca care le-a relatat în sensul că ea nu ar fi de acord dar fără să le combată cu înverșunare și ură, fără să sesizeze caracterul lor murdar, profund și vizibil dușmănos, calomniator și perfid, fără să sesizeze și să demaște caracterul militant anti-partinic contrarevoluționar și fracționist al acestei "teorii": anume că el, V.Luca și tov. A.Pauker ar fi fost scoși din conducere pentru că aceasta ar fi necesar în scopul creșterii prestigiului tov.Gheorghiu-Dej, - că întrucât ei (cei doi) erau mai vechi (și subînțeles "cu mai multă autoritate, pregătire, merite, etc."), aceasta ar fi dăunat conducerii de către tov.Gheorghiu-Dej a întregii munci, - că aceasta ar fi dăunat prestigiului tov.Gheorghiu-Dej, etc., etc., - că el (V.Luca) ar fi înțeles foarte bine acest lucru, numai să i se fi spus, - că s'ar fi dat laoparte fără să facă greutăți; - de unde reșea limpede

./.

409 38 408

și neîndoelnic că V.Luca punea în circulație ideea perfidă și calomniatoare cum că întreaga acțiune de demascare a lui, de demascare a devierii de dreapta și de lichidare a nucleului fracționist din conducerea partidului, ar fi o înscenare politicianistă fără principii, o lovitură în partid, un fel de complot. Față de acest model tipic de propagandă contra-revoluționară, militant anti-partinică, model atât de des folosit de toate bandele contra-revoluționare troțkiste-buhariniste în acțiunea lor împotriva tov.Stalin și a conducerii staliniste, și de toate officinele de propagandă anti-sovietice, tov.E.Luca s'a limitat să spună că așa a gândit V.Luca la început dar că acum a înțeles justetea poziției C.C., - că acum nu ar mai gândi așa, nedând mai multă importanță acestui caz care măsoară cum nu se poate mai bine gradul de descompunere ideologică și morală la care a ajuns V.Luca, care măsoară cum nu se poate mai bine cât de jos a căzut V.Luca și cât de iremediabil s'a rupt de Partid, de morala comunistă, cât de iremediabil s'a transformat într'un politician burghez, laș și perfid.

Dintre celelalte aflate cu acest prilej dela tov.E.Luca nu-mi amintesc acum să mai fie ceva care să prezinte interes.

N.Bellu

6.VI.1952.

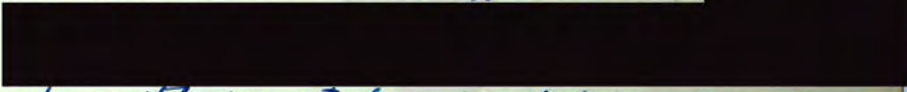
2 ex. O.B.

~~410~~ 409
359

Nota reprezentativă
catre C.C. al P.M.R.

După publicarea în Săptămîna a Hotărîrii C.C. al P.M.R. privind excluderea lui V. Luca din Comitetul Central și înținerarea lui la Comisia Controlului de partid, tov. E. Luca a venit la mine (la Comitet) spunându-mi că are voi să discute despre situația ei, etc. În cele două rînduri în care tov. E. Luca a fost la mine discutînd despre această problemă, mi s'apunea că ar trebui să mi scrie cîteva zile la serviciu,

mi-a arătat că ea este de acord cu Hotărîrea C.C. pentru că are încredere totală în C.C. din mi cunoaște bine problema și ea participînd la un-o discuție a lor, dar că ea îl socotește pe V. Luca cîștit și că, dacă i se va da posibilitatea să se realibiteze, se va realibita; - că totul pentru ei ar fi dacă Partidul nu l-ar exclude, că altăceva mi s'ar dăruia acum, că dacă totuși Partidul va socoti necesară excluderea lui, ea se va despărți de V. Luca, că acest lucru i l-a spus și lui V. Luca în cursul discuțiilor dintre ei; - etc. etc.

În cursul celor spuse de tov. E. Luca au mai intrat și următoarele, care din au fost relatate ca fiind gîndurile ale lui V. Luca mi au contrariat și revoltat nu numai cu privire la V. Luca, ci și la gîndul și la-a spus, dar și la E. Luca care le-a relatat în sensul că ea nu are fi de acord dar fără să se combată cu inversare și ură, fără să se arate caracterul lor murdar, profund și vizibil dusmănos, calomniant și perfid, fără să se arate caracterul militant anti-partinic, contrarevoluționar și fascist al acestei "teorii": amine că el, V. Luca și tov. A. Panter ar fi fost mari din conducere pentru că aceasta ar fi necesar în timpul creșterii prestigiului tov. Gheorghiu-Dej, - că intrucît ei (cei doi) erau mai vechi (și subînțeleși "cu mai multă autoritate, pregătire, merite, etc"), aceasta ar fi dăruit conducerea de către tov. Gheorghiu-Dej a întregii muni, - că aceasta ar fi dăruit prestigiului tov. Gheorghiu-Dej, etc. etc. - că el (V. Luca) ar fi înțeles foarte bine acest lucru, numai că i se f'apuz, - că s'ar fi dat la parte fără să faci greutăți; - de unde făcusea brusc și neînțeleasă că V. Luca punea în circulație ideea perfidă și calomniantă a dezercii oportuniste de decapitare și de demanare a lui, de propagare a dezercii oportuniste de decapitare și de lichidare a urdușului fascist din conducerea partidului, ar fi o inversare politorvanistă fără principii, o lăcșură în partid, un fel de complot, - totuși de acest model tipic de propagandă contra-revoluționară, militant anti-partinic,

AM 360 410

model atât de des folosit de toate bandele contra-revoluționare
troțkiste - buhariniște în activitatea lor împotriva tov. Stalin și
a conducerii staliniste, și de toate oficiile de propagandă
anti-sovietice, tov. Z. Luca și-a lăsat în urmă ca așa a gândit
V. Luca la început dar că acum a înțeles justetea poziției C. C.,
că acum nu ar mai gândi așa, medînd mai multă impor-
tanță acestui caz care măsoară cum nu se poate mai bine gradul
de derecompunere ideologică și morală la care a ajuns V. Luca,
care măsoară cum nu se poate mai bine cât de jos a căzut
V. Luca și cât de iremediabil s'a rupt de Partid, de curaba
comunistă, cât de iremediabil s'a transformat într-un poli-
tican ~~burghez~~ burghez, laș și perfid.

Drumurile celelalte aflate în acest prilej dela tov. Z. Luca nu mi
amintesc acum să mai fie ceva care să prezinte interes.

N. C. Zeller

6. II. 1952

Material Finante
26 412 411
361

Notă Informativă,

În legătură cu unele greutăți în munca M.I.A. și a întreprinderilor tutelate, din cauza atitudinii dușmănoase a unor elemente din fosta conducere a Ministerului de Finanțe.

Ministerul Industriei Alimentare, în munca sa pentru îndeplinirea sarcinilor de producție, a întâmpinat o serie de greutăți în cursul anilor 1950-1951, din cauză că întreprinderile au fost dotate cu fonduri de rulment necorespunzătoare în raport cu nevoile reale de producție, de către fosta conducere a Ministerului de Finanțe, de această problemă se ocupa direct fostul ministru adjunct Iacob.

Din această cauză întreprinderile din sectoarele Panificație, zahăr, conserve, săpun, ulei, spirt, bere, amidon, vin, etc., au fost nevoite să recurgă la credite la Banca de Stat pentru a face față producției credite pentru care s'au plătit de către întreprinderi numai în cursul anului 1951, dobânzi în valoarea totală de lei 388.748.000.-

Pentru a arăta ce urmări a avut această situație în Industria Alimentară, dau mai jos ca exemplu, întreprinderile din sectorul conserve de care mă ocup.

La stabilirea fondului de rulment pe anul 1951, Ministerul de Finanțe a luat ca bază în mod arbitrar, trimestrele I și II a cărui producție globală nu a reprezentat decât 27% din sarcina de plan anuală în timp ce trimestrul III și IV reprezenta restul de 73% din sarcina de plan anuală.

Socotesc arbitrar acest sistem de fixare a fondului de rulment, deoarece în trim. I și II când avem 27% din producție anuală nu se pregătesc pulpe de fructe, ci abia în trim. III și IV se colectează și se fac impulpări de fructe păstrate în butoaie și care folosesc producției întregului an.

Normativul fondului de rulment pentru fructe împulpate, a fost fixat de Ministerul de Finanțe la suma de lei 3.960.000 în timp ce cantitatea de fructe împulpate aflată în întreprinderi la 31 Decembrie 1951 necesară îndeplinirii planului de producție, era în valoare de lei 427.972.000.-

Deasemenea pentru cele 140.000 butoaie, care sunt absolut necesare sectorului pentru păstrarea pulpelor de fructe și care erau în valoare de lei 255.688.000, nu s'a acordat în anul 1951 de către Ministerul de Finanțe decât 534.800 lei, adică 0,2% din necesar.

Datorită acestui sistem dăunător de fixare a fondului de rulment, întreprinderile din acest sector au fost nevoite să folosească credite bancare în cursul anului 1951 în valoare de lei 1.461.627.000 și pentru care am plătit dobânzi în valoare de 41.688.000 lei.-

Aceste dobânzi au influențat direct prețul de cost al produselor.

Ceea ce este mai tragic, este faptul că cu cât un director de întreprindere s'a străduit să achiziționeze și să împulpeze mai multe fructe, ca să-și asigure o producție continuă, să-și stabilizeze numărul de muncitori, lichidând fluctuația și creind cadre de specialitate și permanente în această ramură, ducând astfel la ridicarea rentabilității întreprinderii, cu atât a crescut valoarea dobânzilor plătite, mărin astfel prețul de cost și micșorând în aceiași măsură beneficiul întreprinderilor.-

Nerealizarea sarcinilor de beneficii a avut drept urmare, imposibilitatea de a se crea fondul directorului la întreprinderi.

Trebuie arătat că pe întregul Minister din 457 întreprinderi numai 152 au avut fond directorial în anul 1951 și acela foarte mic.

413 362 412

Pe sectorul conserve de ex.: din 31 întreprinderi numai 6 întreprinderi au avut fond directorial și acela între 63.000 lei și 128.000 lei vechi.

Din această cauză întreprinderile nu au putut contribui la salariul social al muncitorilor nefiind în stare să facă o serie de lucrări de protecția muncii, băi, cămine de zi, creșe, precum și o serie de lucrări cu caracter cultural, care să ducă la îmbunătățirea condițiilor de muncă și la ridicarea nivelului cultural al muncitorilor.

Asemenea exemple, unde au fost frânate în dezvoltarea lor întreprinderile socialiste, de către fosta conducere a Ministerului de Finanțe, se pot da și în alte sectoare ale Ministerului nostru.

Analizând această situație în sectorul conserve, am sesizat pe tov. ministru Diaconescu care a trimis un memoriu în luna Octombrie 1951 către fosta conducere a Ministerului de Finanțe în care am cerut reelementarea situației fondului de rulment în sectorul conserve făcând următoarele propuneri :

1. pentru semifabricate: întreprinderile de conserve să fie dotate cu un fond de rulment egal cu stocul de vârf al producției din trimestrul cel mai mare în producție și rambursate lunar conform stocului la sfârșitul lunii.
2. pentru butoaie: să se acorde fond de rulment egal cu cantitatea necesară pentru producția cea mai ridicată.
3. pentru produse finite: să se recalculeze fondul de rulment pe baza unui normativ de 50 zile.

La acest memoriu am primit răspuns din partea Ministerului de Finanțe cu adresa Nr.   semnată de fostul ministru adjunct Iacob, că cererea noastră nu poate fi satisfăcută, fără a se da o analiză răspunsului.-

Nefiind satisfăcută de acest răspuns, l-am întrebat pe Iacob la telefon, dacă acest răspuns este părerea conducerii Ministerului de Finanțe, sau este părerea lui personală, la care mi-a afirmat că este răspunsul conducerii Ministerului de Finanțe.

În urma acestui răspuns a lui Iacob, am depus o copie din memoriul trimis Ministerului de Finanțe și răspunsul lui Iacob, la Comisia Controlului de Partid prin tov. Gruia Sari și o copie am depus la Controlul de Stat.

Totuși am revenit din nou la Ministerul de Finanțe, unde a fost arătată această situație pe mai multe sectoare ale Ministerului nostru, dar nu am primit rezolvarea favorabilă decât după schimbarea conducerii Ministerului de Finanțe.

Un alt factor în care Ministerul de Finanțe prin atribuțiile ce-i reveneau fostului Min. adj. Iacob, a lovit în întreprinderi, a fost planificarea beneficiilor.

Conform Decret 36/1951, întreprinderile erau obligate să verse trimestrial prin cote lunare, beneficiile planificate, iar la urmă să regularizeze aceste vărsăminte pe baza bilanțului contabil pe care întreprinderile le încheie trimestrial.

Cu adresa Nr. 4075 din 3 Noembrie 1951 Ministrul nostru a arătat Ministerului de Finanțe că din cauza sarcinilor mari de beneficii planificate, întreprinderile din sectorul conserve, sunt amenințate cu blocarea contului lor la Banca de Stat, dacă varsă beneficiile planificate înainte de terminarea trimestrului.

Am solicitat deci ca întreprinderile să verse beneficiul la fiecare sfârșit de lună pe baza balanței contabile unde se vede benefi-

~~444 363~~ 413

ciul efectiv realizat și nu înainte de sfârșit de lună, iar regularizarea tocmai la sfârșit de trimestru.

Cu adresa Nr.3935 din 10 Noembrie 1951 Ministerul de Finanțe a răspuns că nu poate aproba cererea noastră, însă în urma insistenței Ministerului nostru, abia la 7 Decembrie 1951 cu adresa Nr.4274/Cabinet s'a aprobat ceea ce ni se refuzase anterior.

Din cauza întârzierii, această aprobare a devenit formală, ea nemai putând fi operativă, deoarece la 27 Noembrie 1951, Secțiile Financiare blocase deja contul întreprinderilor la Banca de Stat, încasând beneficiul planificat.

Trebuie arătat că întreprinderile au luat credite pe produsele aflate în magazie spre a-și achita furnizorii, ori în loc ca acești bani să rămână în circuitul economic al întreprinderilor socialiste, ele au fost strangulate, banii fiind imobilizați în beneficii cari nu s'au realizat.

Blocarea întreprinderilor noastre a fost în unele cazuri atât de grea încât nici astăzi ele nu au fost deblocate cum este cazul întreprinderilor Fructonil-Giurgiu, Agrofruct-Baia Mare, Flora și Grivița din București, etc., iar o altă serie de întreprinderi stau cu sume mari imobilizate în vărsăminte în contul beneficiului, fără să le fi realizat, încă din anul 1951, cum sunt Arovit-Valea lui Mihai 16.750.000 lei; Zagna-Vădeni Brăila 5.643.000 lei; Ghidigeni-Bârlad 2.451.000. În total pe întregul sector conserve s'a vărsat în plus în anul 1951 suma de lei 50.240.000 adică 50% din întregul fond de rulment al sectorului.-

Pe întreg Ministerul, sumele vărsate în plus în contul beneficiului în anul 1951, totalizează suma de 350.391.000 lei.-

Aceste sume vărsate în plus au dus la blocarea întreprinderilor creind astfel greutatea mari în îndeplinirea planului de producție, ei neavând posibilitatea să-și procure materialele necesare, să facă plăți legate de producție și în același timp plăteau dobânzi majorate asupra facturilor neachitate în termen,

Toate aceste dobânzi au ridicat prețul de cost și au micșorat rentabilitatea întreprinderilor.-

Această problemă a fost rezolvată abia de către noua conducere a Ministerului de Finanțe care prin circ.Nr.16.022 din 14 Mai 1952 a dispus secțiilor financiare din țară, să restituie imediat vărsămintele făcute în plus în contul beneficiilor.

x

x

x

Vasile Luca în calitate de însărcinat al Guvernului pentru a îndruma și sprijini Ministerul Industriei Alimentare în desfășurarea activității sale, nu a ajutat acest minister, ci a lovit adesea în interesele întreprinderilor tutelate de acest minister.

Având legătură în același timp și cu Cooperația, a subordonat interesele de Stat intereselor cooperatoriei.

Lăsându-se influențat de elemente nesănătoase din Cooperație și Comerț, în decursul anului 1951 a creat un haos în domeniul achizițiilor și contractărilor atât la animale cât și la cartofi, zarzavaturi, legume, fructe, vin, etc.

Din cauza haosului creat jos de către unitățile Comerțului și Cooperației în decursul anului 1951, întreprinderile M.I.A. au întâmpinat greutatea în îndeplinirea planului de producție, au fost lovite în îndeplinirea sarcinilor de beneficii și a reducerii prețului de cost, nu au lucrat cu maximum de capacitate din lipsă de materie primă.

././.

415-364/114

Astfel în Ianuarie 1951 imediat ce V.Luca a preluat legătura cu M.I.A., au trecut achizițiile de animale la Cooperatie. - A desființat aparatul de achiziții al Ministerului lăsând ca sarcina de plan la carne să fie îndeplinită în măsura în care Cooperatia achiziționa animale și le preda M.I.A (Dep.Cărnii). Constatându-se că această măsură nu a fost justă s'a revenit și în Mai 1951 achizițiile au trecut din nou la Departamentul Cărnii din M.I.A.

Tot în Ianuarie 1951 au fost trecute 8 întreprinderi de produse lactate de sub tutela M.I.A. la Cooperatie. Prin aceasta s'a mers pe lichidarea unui sector socialist, în favoarea cooperatiei.

În decursul anului 1951 și începutul anului 1952 la insistențele consilierilor sovietici depe lângă M.I.A., 4 din aceste întreprinderi au trecut din nou la M.I.A.

Aceste predări și preluări au creat o permanentă stare de frământări, această organizare continuă sau mai bine zis desorganizare, a creat posibilitate multor elemente necinstite să se sustragă de răspundere, față de neregulile mari ce s'au săvârșit în aceste sectoare. - Oate acestea s'au resfrânt în primul rând asupra îndeplinirii sarcinilor de plan din care cauză în 1951 planul la lapte nu a fost îndeplinit decât în proporție de 69% iar la carne de 41%.

Din cauza atitudinii neprincipiale a lui V.Luca, Comerțul și Cooperatia simțindu-se favorizați de acesta, reușeau să-l influențeze în a lua unele hotărâri, cari loveau în interesele întreprinderilor tutelate de M.I.A., acestea devenind tributare în unele cazuri Comerțului și Cooperatiei.

Astfel în 1951 cu știrea lui V.Luca s'a făcut înțelegere între Ministerului Comerțului și Agriculturii, ca toate fructele din unitățile Gostat trebuie să fie valorificate de către "Aprozar". Întreprinderile M.I.A. cari se aflau în apropierea unităților Gostat nu puteau face contractări cu sectorul socialist, ci erau împinse să contracteze și să facă achiziții în sectorul particular. De ex.: Fabrica de marmeladă din Topoloveni care este situată în curtea unei lăvezi al Gostatului, (dealtfel înainte de a trece fabrica sub tutela M.I.A. a fost unitate comună cu livada Gostatului) al căror pomi atârnă în curtea fabricii, în anul 1951 nu a putut contracta cu Gostatul fructele din această livadă, ci a fost nevoită să caute fructe în locuri mult mai depărtate în sectorul particular.

Dacă totuși o întreprindere reușea să ridice fructe dela Gostat trebuia să plătească o sumă fixată "Aprozarului" pentru facturare, chiar dacă aceștia nu au văzut măcar marfa. De ex.: Fabrica "Fructus" din Timișoara are contract de ani de zile direct cu unitatea Gostat "Descăturașarea" din Zăbeni-Arad, în anul 1951 fabrica a fost obligată să plătească pentru facturare Aprozarului 6 lei per.Kgr. la prune de vară, cu toate că cei dela Aprozar nu s'au deplasat niciodată la Gostat și nu au văzut măcar cum arată prunele. Si într'un caz și în celălalt, întreprinderile socialiste au fost lovite, plătind sume inutile cari au influențat asupra prețului de cost, iar materia primă fiind perisabilă când este transportată din locuri depărtate produce pagube și are influență proastă asupra calității produselor.

În problema achiziționării cartofilor, Cooperatia a reușit să obțină o hotărâre într'o ședință la Consiliul de Miniștri care a avut loc în Octombrie 1951 prezidată de V.Luca, în care se acordă drept Cooperatiei să achiziționeze cartofi la 5 lei Kgr. iar întreprinderile M.I.A. să achiziționeze cartofi la preț de 3 lei Kgr.

În urma acestei hotărâri, întreprinderile M.I.A. nu au putut face achiziții de cartofi, deoarece se formase deja pe piață de 5 lei Kg. Decarece nici Cooperatia și C.S.C. nu s'au achitat de obligațiile în predarea repartițiilor de cartofi, întreprinderile M.I.A. nu au îndeplinit planul de amidon decât în proporție de 84,2 în trim.IV.1951, iar în trim.I.1952 în proporție de 80,1 iar la glucoză în proporție de 86. în trim.IV.1951 și în proporție de 91,2 în trim.I.1952.

416 365 415

Neîndeplinind planul la aceste produse Ministerul nostru a tras înapoi și unele întreprinderi textile care deasemenea au avut greutate în realizarea planului din cauza lipsei de amidon. Iar sarcina de cartofi deshidrați, care trebuiau să fie livrați M.F.A. deasemeni nu a fost îndeplinită.

Tot în anul 1951 întreprinderile Industriei Alimentare au fost lovite din cauza regimului de prețuri dictat de Comerț și Cooperatie și la care Comitetele de Prețuri depe lângă Regiuni nu au consultat întreprinderile producătoare de conserve.

Astfel prin H.C.M. 85 din 1951 s'au stabilit prețuri pentru legume și zarzavaturi, contractate în sectorul particular și de Stat. Până la data de 10.VI.1951 prețul de 10-11 lei Kgr. de mazăre era remuneratoriu pentru cultivatori. Până la această dată contractanții particulari livrau mazărea întreprinderilor în așa fel încât acestea lucrau la maximum de capacitate.

Dela data de 10.VI.1951, Comitetul de Prețuri împins de Comerț și Cooperatie a fixat prețul de 6 lei pentru contractanți, iar la piața liberă cooperația și aprozarul vindeau mazărea la 50-60 lei Kgr.

Această măsură a lovit în întreprinderile de conserve de legume tutelate de M.I.A.

În urma acestei măsuri contractanții nu au mai adus în întreprinderi mazăre, motivând că pentru prețul de 6 lei nu le convine să recolteze mazăre. Din această cauză o bună parte din recoltă a rămas pe câmp neculeasă. Iar întreprinderile de conserve nu au lucrat cu toată capacitatea, nu au reușit să facă planul într'un an cu o recoltă așa de bogată cum a fost anul 1951. Pe de altă parte Cooperatia și Comerțul s'au înfipt în produsele recoltate de contractanții întreprinderilor plătindu-le mai scump aceleași produse la piața liberă.

Deasemeni în achiziții de fructe de pădure, necesare pentru îndeplinirea planului la compoturi, gemuri, sucuri pentru export și interior, întreprinderile M.I.A. și-au organizat centre de împulpare în pădure. Țăranii însă coborau cu fructele din pădure la cooperație, deoarece cooperația dădea mălai și alte produse pentru smeură, mure, etc. Din această cauză întreprinderile nu au putut face achiziții de la țărani direct ci trebuia să le cumpere dela Cooperatie cu prețuri mult mai mari. De altfel și roșiile facturate de cooperație către întreprinderi costau 12 lei Kgr., pe când H.C.M. prevedea în acea perioadă prețul de 2 lei Kgr.

Din cauza haosului creat jos în achiziționarea fructelor și legumelor din partea unităților cooperației și comerțului, întreprinderile M.I.A. în 1951 au fost păgubite de sume serioase date ca avansuri, unii contractanți au predat marfa cooperației și comerțului cu prețul depe piața liberă, pe de altă parte a rămas o recoltă imensă neridicată dela contractanții însăși ai cooperației.

Tot din cauza acestei stări haotice și prin faptul că unitățile Gostat nu au livrat întreprinderilor legumele și zarzavaturile contractate, pentru a putea face față sarcinilor de plan, întreprinderile au fost nevoite să caute legume și zarzavaturi în regiuni cu totul îndepărtate de întreprinderile respective. Astfel fabricile din București au adus fasole din Sighișoara iar fabrica Zagna Vădeni-Brăila a adus roși din Tg. Mureș. Aceasta a dus la degradarea materiei prime și la ridicarea prețului de cost.

În această situație materia primă devenind factorul hotărâtor în îndeplinirea planului întreprinderilor, în lupta pentru obținerea de materii prime se deplasau în majoritatea cazurilor, directorii și conducătorii tehnici din întreprinderi. Procesul de fabricație nefiind supravegheat a contribuit în bună parte la nerespectarea stărilor și la fabricarea de produse de proastă calitate.

~~417~~ 366 416

În ceea ce privește colectarea vinului V.Luca a împins Cooperația ca să se amestece în sistemul de colectare al Statului. Cooperația bazată pe această linie care i-a fost trasată, a încheiat contracte de achiziții de vin cu chiaburii și marii producători în toamna anului 1951, luând în acest fel peste 2.700 vag. vin destinat colectărilor obligatorii convenite Statului.

Din această cauză o cantitate însemnată de vin pe care se baza planul de Stat dat M.I.A. a fost luat sectorului de Stat, ceea ce a influențat negativ asupra acumulărilor socialiste.

În relațiile sale cu Ministerul Industriei Alimentare, V.Luca s'a lăsat condus de un sentiment de antipatie personală față de tov.Diaconescu. Confundând adesea ministerul cu persoana tov.Diaconescu, a mutat această antipatie asupra ministerului.

Astfel în ședințe unde erau de față miniștri și miniștri adjuncți din alte ministere, V.Luca îl insulta pe tov.Diaconescu, subminându-i autoritatea față de cei prezenți.

Toate acestea au culminat cu ședința de Consiliu din luna Octombrie 1951, unde tov.Diaconescu a protestat contra prețului de achiziții de cartofi fixat M.I.A.-ului.-

În urma unei discuții aprinse între V.Luca și tov.Diaconescu, V.Luca s'a exprimat că tov.Diaconescu nu poate conduce Ministerul Industriei Alimentare și că dânsul nu mai poate lucra cu tov.Diaconescu.-

În ședință au mai fost în afară de miniștri și miniștrii adjuncți din alte ministere și consilierii sovietici depe lângă M.I.A. Atât cei cari au participat la această ședință cât și tov.Diaconescu au tras concluzia că tov.Diaconescu va fi destituit.

În urma acestei ședințe, tov.Diaconescu s'a demoralizat, nu a mai insistat nici la V.Luca pentru a obține concurs în rezolvarea unor probleme grele ale Ministerului. Nici nu a dat bătălia ca celelalte ministere să se achite de sarcinile ce le revin în aprovizionare cu materiile prime necesare pentru îndeplinirea planului de producție al întreprinderilor tutelate de M.I.A., așteptând să fie destituit.

Atitudinea ostilă a lui V.Luca față de Ministerul Industriei Alimentare, starea de provizorat creată tov.Diaconescu a dăunat mult în desfășurarea activității M.I.A., având influență asupra unor elemente slabe de caracter ca Cioroiu și Lungescu dela C.S.A., care nu au respectat întocmai nevoile de aprovizionare a întreprinderilor. Dând repartiții cu întârziere au lipsit M.I.A. de o serie de materiale necesare îndeplinirii planului de producție și de investiții.

Deasemeni dând repartiții cu întârziere la produsele finite, au incurcat planurile de transport ale întreprinderilor M.I.A., au blocat fondul de rulment al întreprinderilor, care au fost nevoite să contracteze credite bancare pentru care s'au plătit dobânzi.

410 ~~367~~ 414

hu Celelalte ministere cari au sarcina de a aproviziona M.I.A. cu materie primă fiind influențați de această situație au dat bătălia să livreze materiile prime importante pentru îndeplinirea planului de producție al Ministerului Industrii Alimentare.

Iată cum au livrat materiile prime celelalte ministere în anul 1951 și trimestrul I 1952 :

Floarea soarelui C.S.C. în 1951	a livrat numai	59%
Semințe de bumbac Min.Ind.Ușoare	" "	6%
" dovleac CSC + cooperație	" "	42%
roșii Gostat	" "	11%
Cartofi cooperație	" "	13%
" C.S.C.	" "	85%
Must struguri Gostat	" "	59%
Vin Gostat	" "	61%

Trim.I.1952

Floarea soarelui C.S.C. a livrat 56%

Cartofii deși au avut repartiții, cooperația și C.S.C.nu au livrat nimic

Orz C.S.C. a livrat 58%

Semințe de bumbac Ministerul Industrii Alimentare nu a livrat nimic.

x

x

x

Cât timp a avut sarcina de a sprijini în muncă Ministerul Industrii Alimentare V.Luca nu a ajutat acest minister în rezolvarea problemelor financiare ale întreprinderilor, frânând activitatea lor.

Nu s'a interesat de dezvoltarea sectoarelor, panificație, zahăr, conserve, ulei, etc. care sunt încă destul de rămase în urmă față de sarcinile ce le revin în aprovizionarea oamenilor muncii.

Nu au fost analizate de către dânsul împreună cu conducerea Ministerului perspectivele de dezvoltare ale acestor sectoare și nici greutățile cari le preîntâmpină în îndeplinirea planului de producție. În câteva ședințe la V.Luca au fost discutate problema cărnii, laptelui și peștelui.

./.

419 368/418

Eu am participat la o ședință care a avut loc la 6 Noembrie 1951 în sediul C.C. care a fost condusă de V. Luca. La această ședință a participat în afară de conducerea Ministerului Ind. Alimentare consilierii sovietici depe lângă Minister, dela Secția Ind. Ușoare C.C. P.M.R. tovarășii Tudorache, Teodoru Podoleanu și Iacob fost ministru adjunct al Minist. de Finanțe. După ce tov. Bogdănescu a prezentat un raport destul de sumar și superficial în problema cărnii arătând că a fost împiedicat în muncă de către tov. Diaconescu, V. Luca și Iacob l-au insultat pe tov. Diaconescu că a frânat activitatea Departamentului deoarece nu a dat aparatul necesar Departamentului și a contopit direcțiile planificare și contabilitate împreună cu dir. din minister, că nu era necesară această economie. Și că în general lipsa de carne se datorește muncii proaste a tov. Diaconescu și frânarea de către acesta, munca Departamentului Cărnii.

La fel a sunat și coraportul Secției Ind. Ușoară, cetit de tovarășa Tudorache, care era destul de superficial fără să analizeze problema cărnii sub toate aspectele, fără propuneri și fără un pic de autocritică a scos în evidență principalul vinovat în activitatea defectuoasă a Departamentului Cărnii, pe tov. Diaconescu, fără să arate tov. Bogdănescu, care a avut răspundere în această problemă.

Lui tov. Diaconescu nu i s'a dat cuvântul.

Din concluziile trase de V. Luca a reeșit că Departamentul Cărnii trebuie despărțit de M.I.A. trebuie făcut un minister separat carne, lapte, eventual și pește.

V. Luca a trasat sarcini conducerii Ministerului ca împreună cu Secția de Partid să facă propuneri concrete conducerii Partidului de înființarea unui minister nou.

După ce această propunere nu a fost acceptată de către conducerea Partidului, V. Luca a mers pe linia creerii celui de al doilea minister în fapt.

Astfel s'au creat la Departament, direcții de planificare, contabilitate, tehnică, secretariat, administrativă, separat din direcțiile din M.I.A.

Mărindu-se numărul de funcționari dela 251 câți erau în Dec. 1951 la 540 câți sunt astăzi, din acest număr se scad 144 funcționari ai direcțiilor lapte și pește rămân 396 funcționari față de 251 din anul 1951. Aparatul de achiziții deasemenea a fost dublat mărindu-se dela 1327 în anul 1951, la 2685 în 1952. Planul de carne a fost îndeplinit numai în proporție de 41% în 1951 iar în trim. I. 1952, achizițiile numai 18%, cu toate că au fost și cotele, planul a fost îndeplinit numai 51%.

S'a înființat un colegiu separat al Departamentului. Tov. Pascu Ștefănescu, nu mai venea nici la ședințele de Colegiu al Ministerului, nici nu asculta de dispozițiile date de tov. Diaconescu.

Au fost cazuri când tov. Diaconescu îi dădea dispoziții tov. Pascu Ștefănescu și acesta nu le executa, până și subalternii tovarășului Ștefănescu nu executau anumite sarcini comunicate în numele tov. Diaconescu. De ex. : Direcția Conservei din M.I.A. a avut ca sarcină de plan în trim. I să fabrice o cantitate de conserve de carne cu fasole, pentru M.F.A. Deși a avut repartiția, tov. Ștefănescu a făcut greutăți mari în livrarea cărnii, nu a executat dispoziția dată de tov. Diaconescu. Numai cu mari insistențe din partea Direcției Conservei care i-a dat și la arbitraj, a reușit ca în ultimele zile ale trimestrului fabricile lucrând în 3 schimburi să reușească să-și îndeplinească sarcina de plan.

Tov. Ștefănescu l-a indus în eroare pe tov. Diaconescu în multe cazuri în legătură cu situația din îngrășătorii.

În trim. I al anului 1952, tov. Diaconescu a fost complet izolat de problemele Departamentului. V. Luca îl chema separat pe tov. Pascu Ștefănescu, se redactau hotărâri, se luau măsuri, fără ca

420 369 419

tov. Diaconescu să fie informat de ele. S'a mers până într'acolo că tov. Diaconescu s'a trezit cu un proiect de hotărîre prezentat spre aprobarea Consiliului de Miniștri de care a luat cunoștință în ședința de Consiliu în care se impune Ministerului Ind. Alimentare să dea un număr de 120 mașini și 50 posturi din schema M.I.A. să fie dat Departamentului cu salariații și salariile respective.

Tov. Ștefănescu a lucrat la acest proiect de hotărîre împreună cu tovarășii dela C.S.A., nu l-a informat pe tov. Diaconescu despre el, V.Luca avea cunoștință de acest proiect de hotărîre.

În trim.I.1952 tov. Ștefănescu împreună cu ceilalți tovarăși din conducerea Departamentului sa ocupat de scheme de organizare, mutări de birouri, redactau proiecte de hotărîri.

Tot atunci a trecut și sectorul pescăresc în cadrul Departamentului. Depe urma acestei reorganizări, sectorul pescăresc care ajunsese oarecum într'o fază mai normală, precizându-se mai clar sarcinile și măsurile ce trebuiesc luate pentru viitor, au avut de suferit. Pentru organizarea sectorului în stadiul unde a ajuns, a depus mult suflet și muncă perseverentă tovarășa consilieră sovietică Tamara Denisenco. Reorganizarea sectorului pescăresc s'a făcut când ea era plecată în concediu la Moscova. Au fost scoși tehnicieni și o parte din elemente care avuseseră atribuții precise în munca organizată de tov. Tamara. Lucrările de investiții au suferit mult ele neputând fi executate, deoarece nu avea cine să le urmărească.

Direcția tehnică din cadrul Departamentului de curând formată nu a fost în curent cu problemele sectorului pescăresc. Direcția tehnică din Minister, cu toate că a vrut să ajute nu i-au fost primite propunerile din partea tovarășilor din departament.

Din cauza acestei situații sectorul pescăresc unde oarecum se limpeziseră lucrurile, a intrat din nou în haos și este pus în situația de a nu-și realiza lucrările de investiții în anul acesta, iar lucrările începute schioapătă deabinelea.

Fiind preocupat cu problemele de organizare în centru, tovarășii din conducerea Departamentului nu s'au deplasat pe teren. Culcându-se pe laurii victoriei că colectările de carne merg oarecum, aceasta bineînțeles nu datorită Departamentului ci datorită organelor locale de Partid și Sfaturi Populare, cari au organizat jos predările de animale, tovarășii din conducerea Departamentului nu au controlat pe teren centrele de primirea de vite. Din care cauză multe centre nu au achitat țărănilor la timp sumele ce li se cuveneau în urma predării cantității de carne.

Unele centre nu aveau furaje pentru a hrăni vitele primite, vitele erau trambalate zile și săptămâni pe drumuri, ceea ce a dus la pierderea unei cantități serioase de carne. S'au băgat în îngrășătorii vaci gestante s'a tăiat mult tineret. Nu au fost selecționați salariații cari au executat munca de primire a vitelor, dându-se posibilitatea să se strecoare o serie de elemente necinstite speculative cari s'au dat la fapte necinstite făcând jocul dușmanului de clasă.

De remarcat faptul că tov. Ștefănescu deși venit nou în probleme, în decursul trim.I nu s'a deplasat pe teren ca să facă cunoștință cu realitățile, rezumându-se la informațiile primite dela salariați, printre care mai este un număr important de elemente dubioase.

Prin faptul că V.Luca chema separat și îi trasa sarcini tov. Ștefănescu, înlăturându-l pe tov. Diaconescu de problemele Departamentului, (deși acesta răspundea direct față de Partid și față de Guvern de această problemă), tov. Ștefănescu nu mai executa sarcinile trasate de tov. Diaconescu. S'a creiat o stare de anarhie în conducerea Ministerului care a dus la subminarea autorității Conducerii.

Ministerului atât în minister cât și în relațiile cu celelalte ministere,-

Lipsa unității de conducere în Minister a dus la neluare la timp a o serie de măsuri care au avut repercursiuni grave asupra îndeplinirii planului de producție. A fost scăpată din mână problema achizițiilor, astfel în trimestrul I. 1952 planul la achiziții a fost îndeplinit numai în proporție de 18%.

Nu s'au luat măsuri din timp pentru popularea îngrășătorilor, nu s'au luat măsuri pentru executarea investițiilor la Departament.

Lipsa de colaborare între tov. Diaconescu și Ștefănescu s'a reflectat și asupra salariilor din ambele părți.

Tendința de separatism din partea unor tovarăși din Departament a mers până acolo că s'a cerut să nu mai facă parte din comitetul de Partid M.I.A. ci să aibă comitet de partid și organizație sindicală aparte.-

././.

422 37 421¹.

Văzând această stare de anarhie și dându-mi seama de pericolul unde poate duce aceasta, am cerut tov. Tudorache să convoace o ședință la secție unde să discutăm problemele în legătură cu relațiile care s'au creiat și să punem capăt acestei stări de fapt.

Sedința însă a fost ținută la V. Luca pe data de 13.10 unde au participat în afară de tovarășii din conducerea Ministerului și consilierii sovietici, de la Secție tovii Tudorache, Teodoru și Podoleanu.

Ordinea de zi a ședinței a fost: 1) Relațiile între tovii Diaconescu și Ștefănescu, al doilea punct la ordinea de zi, trebuia să fie problema cadrelor Ministerului, s'a pierdut prea mult timp la primul punct, al doilea fiind amânat pentru o ședință ulterioară care nu a mai avut loc.-

Luând cuvântul în această ședință, am arătat că în afară de vina care o poartă tov. Diaconescu și Ștefănescu, că nu au putut găsi metode de colaborare, o mare vină poartă însăși V. Luca care a încurajat indisciplina tov. Ștefănescu, creind astfel anarhia în conducerea Ministerului. Am arătat prin fapte concrete cum se exprimă această indisciplină a tov. Ștefănescu și cum influențează negativ asupra îndeplinirii planului și în celelalte sectoare ale M.I.A.

Am spus: consider că este nepartinic și contrar disciplinei de Stat, ca un ministru adjunct să nu execute sarcinile trasate de ministru și nu este permis ca să se încurajeze scoatere de hotărâri ce privesc Ministerul respectiv, fără ca Ministrul să le cunoască anterior, atâta timp cât el se bucură de încrederea Partidului și a Guvernului în funcția pe care o deține.

Eu fac abstracția de persoană indiferent dacă este tov. Diaconescu sau alt tovarăș în această muncă, consider că disciplina și unitatea de conducere trebuie respectată în aparatul de Stat.- Analizând de unde la tov. Pascu Ștefănescu îndrăzneala de a se comporta astfel, am tras concluzia că indisciplina lui tov. Ștefănescu a fost încurajată de V. Luca care îl chema separat și luau hotărâri fără să le cunoască tov. Diaconescu. Că ședințele ținute separat cu tov. Ștefănescu la V. Luca și măsurile cu caracter mai important luate de aceștia fără ca tov. Diaconescu să aibă cunoștință de ele, l-au încurajat pe tov. Ștefănescu în toate actele lui de indisciplină. Că tov. Ștefănescu s'a birocratizat, nu iese pe teren și a căzut prizonier bandei care există în Departament.

În cuvântul meu am fost des întreruptă de V. Luca, care a încercat să-mi pună pumnul în gură, "spunându-mi ce insinuezi tovarășă? Voi ați creiat acolo grupuri și mă amestecați și pe mine "

Eu am protestat spunând că la noi nu există grupuri, că eu mă ridic contra anarhiei creiată de el, că eu mi-am exprimat o părere a mea personală pe care o susțin până mi se va dovedi că nu am dreptate.-

V. Luca m'a contrazis spunând că tov. Ștefănescu poate supune spre aprobare Consiliului de Miniștri hotărâri, fără ca tov. Diaconescu să aibă cunoștință de ele, că tov. Ștefănescu nu trebuie să plece pe teren, el trebuie să fie informat de subalternii săi, iar el să stea în centru și să comande.

Căutând să-i ia apărarea tovarășului Ștefănescu, V. Luca a diminuat importanța celorlalte sectoare din Minister. Arătând că în M.I.A. nu se muncește, că nu există răspundere personală și că din moment ce nu este carne, înseamnă că nu se face nimic în minister.

Protestând contra atitudinii neobiective pe care a avut-o în ședință V. Luca, față de celelalte sectoare din Minister, i-am arătat că dânsul răspunde de întreaga activitate a Ministerului nostru și nu este just să fie pentru unul "mumă" și pentru altul "ciumă". Eu sunt categoric împotriva ca cu toată importanța Departamentului să se meargă pe linia desorganizării muncii celorlalte sectoare, scoțându-se mașini din celelalte sectoare pentru Departament. Trebuie ținut cont că și celelalte sectoare au probleme grele, au de aface cu materie primă perisabilă și parcul de mașini al ministerului este destul de ruinat.

423 370/422

Departamentul Cărnii are destule mașini cari nu sunt folosite rațional.

Trebuie să spun că ceilalți tovarăși cari au luat cuvântul nu prea m'au susținut în a arăta într'adevăr de unde a pornit starea de lucruri creiată în Minister.

Tovarășa Podoleanu din partea Secției a luat cuvântul și foarte revoltată, a spus că tovarășii din conducerea Ministerului s'au îngâmfat, de unde la tov. Mesaroș îndrăsneala de a critica un secretar de Partid și pentru ca să-și arate mai pe față atitudinea servilă față de V. Luca, a denaturat cele spuse de mine în sensul că eu l-ași fi criticat pe V. Luca de ce cheamă la el oameni mai mici decât ministrul, că este normal că un secretar de partid poate chema pe orice funcționar cât de simplu și ori unde ar lucra. Repet că tovarășa Podoleanu a denaturat cele spuse de mine și eu sunt de părere că un secretar de partid poate chema pe oricine la el, dar în cazul de față el a încurajat anarhia fiindcă în ședințele pe care le ținea cu tov. Ștefănescu separat, se luau o serie de hotărâri fără cunoștința ministrului, iar acesta știind că ține legătura directă cu V. Luca nu s'a mai sinchisit de legătura ierarhică care trebuie respectată pe linie de minister.

Eu am fost indignată de poziția tov. Podoleanu în această ședință. Din poziția tov. Podoleanu reiese că tovarășii dela Secție nu au învățat nimic din Scrisoarea închisă a C.C. către membrii de partid din 29 Febr.-1 Martie, manifestând atitudine de servilism și împăciuitorism față de greșelile lui V. Luca (ședința a avut loc după prelucrarea Scrisorii cu activul C.C.).

După ședință am căutat să mă lămuresc dela tov. Tudorache cum explică dânsa această poziție nesănătoasă a Secției, față de greșelile lui V. Luca care se manifestă în muncă cu Ministerul Industriei Alimentare.

Tov. Tudorache mi-a spus că cuvântul tov. Podoleanu este părerea Secției. Că V. Luca este un om cinstit, cei cari au lucrat în jurul lui s'au dovedit necinstiți, că el a fost într'un timp influențat de ei, dar s'a desolidarizat de ei și a rămas un om cinstit.

Tov. Tudorache mi-a arătat că eu l-am ofensat pe V. Luca și că dânsa este foarte îngrijorată de felul cum am luat cuvântul, că eu am pierdut mult în ochii lui V. Luca.

Eu i-am răspuns că îmi mențin punctul meu de vedere, că în primul rând un membru de partid are dreptul să critice și să-și spună părerea despre un tovarăș cu munca de răspundere; nu mă deranjează dacă V. Luca personal nu va avea părere bună despre mine, în această muncă am fost trimisă de Partid unde trebuie să-mi fac datoria.

Consider că V. Luca direct sau indirect prin politica de subminare a conducerii Ministerului Industriei Alimentare, prin dese reorganizări, prin desconsiderarea muncii duse de membrii de partid și ceilalți salariați din celelalte sectoare ale Ministerului, ducă politică de distrugere a Ministerului Industriei Alimentare, lovind în interesele clasei muncitoare, îngreunând posibilitățile de aprovizionare a oamenilor muncii. Consider că legătura din partea Guvernului cu V. Luca a dăunat mult în dezvoltarea Ministerului nostru.

Tov. Tudorache a rămas pe poziția de împăciuitorism față de V. Luca și nici după prelucrarea Scrisorii din 29-Febr, - 1 Martie, nu a analizat ce daune și greutăți a creiat V. Luca în sectoarele de care și Secția Ind. Ușoară răspunde.

In general toate problemele grele financiare și celelalte greutăți ale întreprinderilor M.I.A. au fost sesizate de noi și cunoscute de secție, dar nu au luat poziție și nici nu au ajutat.

In general era o stare de cochetare în special în ultimul timp și după prelucrarea Scrisorii din 29 Febr.-1 Martie, între Secție și V. Luca.

424 ~~343~~ 423₃

Dacă în trecut V.Luca lua măsuri, se scoteau hotărâri fără ca Secția să știe de ele.

În ultimul timp aproape la toate ședințele ținute la V.Luca în problemele Ministerului, participa fie tov.Podoleanu fie tov.Tudorache.

Secția Ind.Ușcară a avut atitudine împăciuitoare față de greșelile lui V.Luca în relațiile sale cu M.I.A. S'a târât în coada lui V.Luca mergând pe aceeași linie de subminare a autorității conducerii Ministerului Ind.Alimentare. Copiind atitudinea greșită neprincipială a lui V.Luca, Secția a mers pe același drum confundând Ministerul cu persoana tov.Diaconescu. Tov. Tudorache în calitate de șef de secție de când sunt eu în Minister de 10 luni nu a participat niciodată la o ședință de colegiu al Ministerului.

În decursul anului 1951 și începutul anului 1952 munca Ministerului a fost controlată mai mult de un tov.Claudian U.T.M-ist, un element foarte slab. În ultimul timp a mai început să vine și tov.Podoleanu la unele ședințe de Colegiu.

Datorită familiarismului în cadrul Secției și a lipsei de principialitate în munca de Partid, datorită familiarismului creat între tov.Tudorache și familia lui V.Luca, conducerea Secției a căzut pe panta împăciuitoarismului față de greșelile lui V.Luca.-

Mesaroș A. *Mesaroș A.*

4 Iunie 1952.-

~~425~~ ~~374~~
Luca Eugen h24.

nepot al lui Luca Vasile

Traducere

Declarație.

Subsemnatul Gal Eugen locuitor în Sf. Gheorghe, membru în PMR. din 1945, activist din 1948, fiind conștient de răspundere, declar următoarele.

La verificarea membrilor de Partid în 1949 am avut sarcina de președinte a subcomisiei Nr. 6 în plasa Sf. Gheorghe.

Această verificare am făcut pe baza planului de muncă, începând cu comuna Bicsad - trebuia continuat cu comuna următoare Micfalau - însă ținând cont că în această comună a locuit Luca Eugen, vărul lui Vasile Luca care în acel timp a dus o viață imorală prin cărciumi, așa că a ținut și populația în spaimă, fiindcă a avut și armă în aceea perioadă, de la președintele Comisiei județene de verificare am primit instrucțiuni / Csiki Ioan / ca să lăsăm afară această comună, să trecem la Malnas Băi și de acolo să ne întoarcem la Micfalau, ca până atunci Comisia Județeană să aibă timp să-l cheme pe Luca Eugen

când a venit rândul la verificarea lui Luca Eugen, de la tov. Csiki Ioan am primit instrucțiuni, că așa trebuie să facem ca Luca Eugen să nu fie exclus din partid, cu toate că a avut atâtea lipsuri că sub nici o formă nu putea să rămână membru de partid, dar nu l-am putut exclude ca să nu-l compromitem pe Vasile Luca, care a fost secretarul C.C. și Ministrul de Finanțe.

Astfel cât a durat verificarea lui Luca Eugen tov. Csiki Ioan ca președintele Comisiei Jud. de verificare a venit zilnic la subcomisie și astfel Luca Eugen a primit numai sancțiunea II.-a

Luca Eugen a fost acela care a intervenit la Vasile Luca la Ministrul de finanțe de atunci, în interesul unui proprietar de mină Marghili, ca să i se dea un fond mai mare pentru perfecționarea minei.

Suma a fost primită de către proprietarul de mină, din care l-a cinstit pe Luca Eugen, așa cum au discutat în comună populația, că a primit o vacanță pentru că a plecat la București și i-a aranjat împrumutul.

Cum a reușit cu verificarea lui Luca Eugen în multe cazuri i-a bătut pe tinerii cu ocazia încorporării, unde s'a îmbătat și când au mers acasă pe drum i-a palmuit tinerii.

Cu o altă ocazie în sala de bal așa a palmuit un tânăr, că acela a căzut afară din sală.

Cu o ocazie noaptea a plecat în comuna Zalan cu armă, a scuțat oamenii, i-a cerut arme și ca să le aranjeze chestiunile cu arme, i-a cerut bani ca să nu pățească ceva cu care bani a băut într'una trei zile.

În comuna Micfalau la farmacist s'a adunat intelectualitatea din comună - așa cum s'a spus - unde a fost prezent și preotul catolic. Aici așa s'a îmbătat Luca Eugen că l-a asigurat pe preotul ca să nu aibă frică, orice se întâmplă el îi aranjează problema, așa a vorbit întotdeauna că va veni " Laci " / adică Vasile Luca din București la vânat / și aranjează cu el.

De aceea în acel timp nimeni nu a îndrăznit să-i arate lipsurile, nici membrii de partid, ci numai între patru ochi și când am cerut

referințe oamenii au dat mereu referințe bune.

Despre faptele lui Luca Eugen ar putea da relații mai amănunțite tov. Kozma Dionisie, care lucrează la cariera de piatră din Malna s Băi și a avut ocazia zilnic să vadă activitatea lui.

În prezent așa știu că carnetul de membru este luat de la Luca Eugen, dar nu poate să spună cine i a luat.

După cum știu din org. de bază nu este exclusă.

Ceace am scris aici este o mică parte din faptele lui Luca Eugen, însă în dosarul lui sunt destule referințe despre el.

Sf. Gheorghe, la 9 Iulie 1952.

ss. Gal Eugen.

lista

veeristö raportto arto coruto do
mino perronal. de pauto conto pa

Nyilatkorat. en Gal Stefan ~~46~~ 426

427

Atuliratt Soal Suno ditgy ongyi lakos
se R.M.P. tagja 1945 töl - reaktivista 1948 töl
feletössijem tudatában se követkerő nyilat-
koratol adom. -

se 1949 beni, partcipasip felülvisgálásé
nél mint se G. Szamu subkomissio elnöke a
se Sepsi járásos a verifikálásival voltam
megbirva. -

vele is seábirni) arto hogy azon a szemle-
delyes iváson (alcohol fogadásan) hágyjon
fel, hogy amikor se subkomissio eli beül
verifikálás végelt lehessen azt meg állapítani
hogy a züllöttségöl már javult. -

Alatt az idő alatt amíg Mátyás fiúdnak 2-
tartatt a verifikálás Lúka Jenő bevélt híva
a Csiki Jenő megyei verifikálási biz. elnöke át-
tal a bizottság elnökével foglalkoztak vele
ebbal a szemponttal hogy a sérepségen hogy-
jön fel. -

Ezen kívül egy alkalommal behívták a
Mátyás fiúdnak való verifikálás ideje alatt
az elhormonizált és foglalkoztam én is
vél. ahol írték hogy felhagy az elhormon-
fogantással. De ezt már a keddnapon
nem tartatta be. -

Amikor a Lúka Jenő verifikálására be-
sült a sor Mikó József faluba a Csiki Jenő biz-
tal azt az utasítást kaptam - hogy ügy be-
megesimélmi hogy Lúka Jenő ne legyen kirárolt
a pártból, habár annyi hibája volt hogy
szemmi híj nem maradt átutólne párt tag-
éppen ezért nem lehetett kirárolni hogy ne legyen
kompromittálva Lúka László elnök és körp. biz-
titkára és pénzügy miniszter volt. -

Így amíg a Lúka Jenő verifikálására jött
a Csiki Jenő megyei verif. biz. elnöke meg-
tint jött ki az alapszövevény és a verifi-
kálás az abból az éppel ebből ki foglalkoz-
tak ma is a jónak érdekében sérepségre. -

Lúka Jenő volt az elnök az akkor bányá-
tulajdonos érdekében egy Morphi nevű
sérepsé - körben jött a Lúka László akkori
pénzügy miniszternek hogy nagyobb összeget
felhozítsanak a bányá törvényesítésére vélt.
az összeget megkapta a bányá tulajdo-
nos is ebből az összegből honorálta meg
Lúka Jenőt, ahogy akkor a körben a

lakásuk beülték, hogy egy tehent kapott^{3.}
amitől felment Burdassé és elintézte a
bírság dolgát. - ~~428~~ 377 ⁶²⁸

ahogy a Luda János verifikálásán felsin-
re került, több rendben megverte az ifjakat.
Sorosás eldalmával ehől megvesztedett ami-
kor az uton mentek háza felé megpoforta
a sorosó legényeket. -

Más eldalmával se bánterembe úgy
pofon itátte az egyik ifjút hogy kiesett
a teremből. -

Egy alkalommal lement Zalán köcsög-
be fejevel ahol ijgel felravartatta az
emberét - fejevert követelt tőlük - és hogy
ő az ügyet elintéze - ezért az emberét
pörvület vett fel hogy ne legyen bánterem
amire aztán 3 napig ivott egy néplen. -

Mikor új faluban a gyogysercsémél
szóltak össze jöni az intelligencia ahogy
ők mondták - ahol a katolikus pap is
jelen volt - Itt a Luda János úgy liúta ma-
gát hogy a papot esakolta és bitovította
hogy akarom legyen is ne féljen mert ő
elintézi - ettől is úgy bevert, hogy Laci
bizón (már mint Luda László Burdassé vadár-
ni) is elintézem vele. - az ügyet. -

Ezt ebből az időben nem merték meg
mondani a hibáit és így a párt tatar sem
csak úgy nejjörembört, de amikor vélemény-
nyerést kerestek, az emberét mindig jó
véleményt írtak róla. -

A családteiről Juro János^{H.} bővebben tudna
beszélni Komme lines elvtárs aki a családja
elői köbánya ba dolgozik - és naponta volt
lehetősége hogy lássa a családteit -

Jelenleg egy tudom, hogy a post tartsági köm-
ve elvan vére Juro János^{H.} - aronban nem
tudja megmondani ki által lett elvive -

Az alapszerződés tudtom szerint nincs
kiszárvá -

Ere vére semmit itt leírtam - egy kis töredé-
ke a Juro János családteiről - a döns-
jában aronban bőségesen van véleményezé-
sile -

Sft. Jh. enghe. 1952. Jul. 8 -

Z. J. János

această referință a fost trimisă
Calea de partid prin Comitetul
traducere din l. maghiară

Raionul P.M.R. Col. Ștefan
~~429-378~~ 428

Subsemnatul Papp Ludovic, cu domiciliu în Malnaș-Băi,
născut în com. Maroggersan, Regiunea Mureș, Raionul Iudaș, a
data de 25 IX.1902, membru de partid din 1944.

Cunosc pe Luca Eugen din 1947 când a fost președinte la
Sft. Popular din Micfalău, a folosit puterea lui la terorizarea
populației din raza lui. A bătut populația și a fost în totdeauna
bețiv, a băut cu chiburii și astfel a fost subinfluența lor.
Sindicatul dela Cariera de Piatră oricând la orice acțiune
a pornit pentru îmbunătățirea nivelului de trai al muncitor
lor din Malnaș-Băi. Luca Eugen s'a dus imediat la Vasile
Luca în București din însărcinarea proprietarului de Carieră
și a rezolvat totul în interesul exploatatorului.
Mulți au fost avertizați cu împușcare și pe mine pentru că am
avut curajul să-i spun că nu mă frică dela Vasile Luca, nu voi
devia dela linia partidului, m'a avertizat cu împușcarea.

Această referință dau din convingerea mea proprie.

Trăiască P.M.R.

Malnaș-Băi la 15 VII.1952

ss. Papp Ludovic.-

429430

Dr. Papp Lajos, Málnás püspöki lakos
Küldetés: Anarogátör, Anarogátörök 379
Ludov. Rajon 1902. VII. 15. évi U. R. M. P. tagja, a 1944. évi

Luka Jent 1944. évi ismertetés néptanács elnöke
A Mikó-családban a hatalmat az a házban
A felhagyással a területet tartották az
jén környékét vette a környék lakosságát
A családok régezzel a kulákság útját
Ezen keretül a kulákság befolyása alatt
volt, a Málnás püspöki kőházaknak a kőházak
Lásd milyen a kőházakat a Málnás püspöki kőházak
jelen megélhetése érdekében, Luka Jent utat
arona Bukur, t. e. Luka Sárkány, a kőházak
Lajdánok meg lőrével is ott mindent
A kőházakat a kőházak kőházak jent
kőházakat ugyan lőrével fenyegetet, engem is
azért mert azt mertem mondani hogy is
nem féltek Luka Sárkánytól mert nem féltek le
a párt vonalával ugyan lőrével fenyegetet meg
Ludov. Rajon tagja a 1944. évi U. R. M. P. tagja
Ludov. Rajon tagja a 1944. évi U. R. M. P. tagja

1952. VII. 15. Málnás püspöki Papp Lajos

431
430
380

traducere din l. maghiară

REFERINȚA

Eu Cari Adalbert cu domiciliu în com. Mișfalău, muncitor la Șariera Nr. 1 din Malnaș, membru în P.M.R., dau următoarea referință despre Luca Eugen fost primar comunal:
La ora 2 în după-masa zilei de 20 Aug. 1950 când am venit acasă, când vreau să intru în casă, Luca Eugen ca preș. Comit. Prov. cu cei doi ajutoari său Sorban Endre și Safta Toma, mi-a spus că să mă întorc și m-a întrebat unde stă Málnar Iulis, eu care nu știam pentru ce o întreabă, mi-am lăsat haină de lucru și m'am dus la țânșă și am chemat-o afară intrucât locuia în vecin, Luca până atunci a așteptat în curte cu cei doi, când am ajuns la el i am spus că aici este femeia tov. Președinte, el a spus memefii ca să stea în fața lui, femeia știind că nu are nicio vină s'a oprit în fața lui acolo stăteam și eu și atunci i a dat așa o palmă că ea a căzut și după ce s'a ridicat de pe jos a căutat să fugă, dar a prins-o Safta Toma spunând-o ca să stea în fața du nașul, dar eu care m'am simțit văzând că se poartă cu femeia ca niște animal, nu am mai putut vedea, am intrat în casă și am urmărit din fereastră intrucât s'a petrecut în curtea mea. La urmă Safta Toma a mers în fața și între Luca și Sorban Endre a mers femeia și așa au petrecut-o din curte le-am văzut că mergeau pe drumul mare și de acolo au dus-o spre Birou.

Pentru cele de mai sus îmi dau cuvântul.

Luptăm pentru pace.-

la 16 VII.1952

ss. Cari Adalbert.-

Véleményeztettem ^{szentes deklaratívó hat} ^{trímis prin bonit. Baronal} ^{P.M.R. Gal 4. társas.} 371
432

En Cári Béla Mikoyfalusi Lakos' a Malinai
s a köbörze Munkasa, R. M. P. tagja Véleményem
adom Luka Jenő volt községi Bizorot.

Élvő meg látáson 1950 Águszt 20 in del után 2
orakov a Sedolgorott munka idoms után hara
mentem lakásomra. Mikor az ajton be léptem

nagy meg duracva Luka Jenő két regiszigivel
és pedig Száfta Tamás Sorbán Endre elvtársakkal.

Luka Jenő mint az ideiglenes néptanács Elnöke
utánam szolt hogy jöjekre Vízra és kérdekte
hogy hol lakik Molnár János. En meg mind nem
tudva hogy mir kereri a dolgoro kapatom le tettem
az ajtóra és el mentem és ki hívtam Molnár

Jánosnát mivel a némsiedba lakik és Luka adig
várt az udvaron a két kiscerével és mikor oda irtam

a nővel mondtam hogy iten van elnök elvtárs ő
akkor azt mondta a nőnek állj elömbé és a nő

megtudva hogy neki nincs semmi hitaja és egy mer-
űen eleibe állott és adig ott álltam én is is akkor

a nőtt profon vágta meg hogy a nő fel esett és a
nő mintán fel ugrott a földről igyekesett el

szaladni. De Száfta Tamás meg fogta és azt
mondta hogy állj kerestapám elejébe én mint

70 évesemű ember mikor láttam hogy által
madra mennék neki egy nőnek in lováb

nem börtán némi is be mentem a hátsó

En az az elvtársak díjoltam és mikor

Én csak az ablakon figyeltem tovább az erdőt
mivel az én udvaromon történt. és az tűnt ki
a dolagból hogy szűke Tamás ment elöt ⁴³²
Luka és Sorbán Endre és a nő közepe ³⁸²
és az udvarommal ki kísérték látam amig ⁴³³
be irték a nagy utra és onan fel kísérték
az iroda felé

Én mondottakén becsület narvanat adom

Marcolva a Bihér

1952 VII 16

Cs. Bell

433
~~38~~
~~434~~

N O T A

=====
Aceast* copie depe memoriul lui Rotman Sain, care se afl* la dosarul de Partid a lui Luca Boldijar, fost Președinte al Comitetului Provizoriu din comuna Micfal*u raionul Sft. Gheorghe, care cu ocazia verific*rilor nu a fost exclus, deși trebuia s* fie exclus, având motive suficiente de a fi exclus, îns* nu a fost exclus pentru c* a fost susținut direct de Vasile Luca, pân* când l-a exclus o Comisie format* de Comitetul Regional pentru a verifica org. de baz*.-

Or. Stalin, 21 Iulie 1952.-

REGIUNEA 26 PMR - STALIN
COLEGIUL DE PARTID

No. _____/1951.-

~~384~~ 434
~~435~~

C*tre,

COMISIA COMISIA CONTROLULUI DE PARTID A CC - PMR

Al*turat v* trimitem o copie depe memoriul
lui Rotman Sain, care se afl* la dosarul lui de Partid a
lui Luca Boldijar, fost Presedinte al Comitetului Provi-
zoriu din comuna Micfal*u raional Sft. Gheorghe, care cu
ocazia verific*rilor nu a fost exclus, de* trebuia s*
fie exclus, av*nd motive suficiente de a fie exclus, ins*
nu a fost exclus pentruc* a fost sus*inut direct de
Vasile Luca, p*ân* c*nd l-a exclus o Comisie format* de
Comitetul Regional pentru a verifica org. de baz*.-

Or. Stalin, 21 Iulie 1952.-

PRESEDINTE,

Tovar*șe Csiki,
=====

385 Copie.- 435
436

Având în vedere memoriul al*turat, cât și dorința de a asista la verificarea din comuna Micfal*u, v* rog a controla exactitatea celor scrise și aprobarea participarea mea.-

Sunt în curent cu intinerariul verific*rei pe comune și urma ca în dimineața zilei când ar fi fost verificarea la Micfal*u s* vii la Dvs.

Dup* cum v*d îns* Micfal*u probabil c* are o dat* mai întârziat*.

Am f*cut într'adev*r o greșeal* c* nu am trimis mai curând acest memoriu, dar eu am*gândit c* îl voi duce eu personal.

În cadrul serviciului și eu sunt foarte ocupat, dar pentru verificare eu pot veni oricând voi fi chemat. Adresa Central* Construcții "Ardealul" Sirul Gheorghe Dima nr.3 Brașov, Telefon 1.4.37 secția cadre.

Referințe asupra mea se pot lua dela tov. Obert fabrica de spirt și tov. Schobel Laz*r fost secretar A.R.L.U.S. și tov. Gal Iosif administrator Județeană P.M.R.

Tr*iasc* Partidul Muncitoresc Român.-

Bv.20.VII.1949.-

ss/ Rotman S.

M E M O R I U

386/37 436

M* numesc Rotman Sain membru de Partid P.M.R., locuiesc în Satu-Lung Str.Principal* nr.984 Jud.Braşov, am serviciul la Centrala de instrucţii civile şi industriale întreprinderea nr.5 Braşov.

În vederea verificării membrilor de Partid din comuna Micfal*u jud.Trei Scaune şi având în vedere c* am locuit în Malnaş-B*î din anul 1947,luna Iunie până în anul 1949,luna Aprilie,dau informaţii şi aduc acuzaţii împotriva lui Luca Jenö,membru de Partid şi primar în comuna Micfal*u.

L-am cunoscut pe Luca Jenö în toamna anului 1947.

În iarna anului 1947, nu reţiu luna a fost în Malnaş b*î un bal dat de Sindicatul Meseriaşilor în folosul s*racilor,la bal a fost şi Luca Jenö se îmb*tase şi pentru c* un cet*ţean din Olteni nu i-a cedat scaunul logodnicei sale. a pus ,âna în buzunar şi a strigat s* îl împuşc* ca pe un câine şi vröind s* bat* el a fost luat în braţe de un jandarm care era acolo şi dus în alt* camer* pentru a fi linistit.-

În vara anului 1948, se afl* în comuna Micfal*u maşina care duce spirt din Sft.Gheorghe proprietar Dobran, maşina se defectase s'au altceva şi şoferul injura în leg*tur* cu maşina,aşa cum injur* toţi şoferii tocmai atunci venea Luca Jenö era beat şi se duce la ziă c* a injurat Guvernul deşi nimeni care era în jurul lor nu a confirmat acest lucru şi dup* care Luca chema jandarmul /şeful de post nu era în comun*/ şi îl duce pe şofeur la post.

Ulterior Dobrean Iosif care însotea maşina mi-a declarat c* i-a dat 3 sticle de monopol lui Luca şi cu care chiar a b*ut acolo pe loc şi l-a eliberat pe şofer, iar jandarmul nu a f*cut nici o formalitate în leg*tur* cu ducerea lui la post şi eliberarea lui.-

Am vrut s*-mi dea o declaraţie, dar nu mi-a dat c*ci avea fric*. Întrebând pe şeful de post cum se poate c* în lipsa lui s* se fac* arest*ri f*r* forme, el mi-a r*spuns: sunt între ciocan şi nicoval* îmi dau seama c* tr*im un regim nou în care totul trebuie f*cut cu dreptate, m* tem de partidul PMR care cere s* m* execut conform legii şi cu dreptate, dar pe de alt* parte m* tem şi de Luca Jenö c*ci un singur lucru s* fac ca s* nu-i plac*, el are toate posibilit*ţile s* m* mute disciplinar cine ştie unde. Pentru aceste declaraţii eu nu am martori, dar cred c* în faţa mea nu ar nega .

Atunci când era proprietar al Carierei din Malnaş+b*î,Margherii, Luca era cel mai bun prieten al lui şi eu primeam informaţii c* ei fac dese drumuri la Bucureşti pentru intervenţii în favoarea proprietarului.-

Dealtfel ecist* un dosar privitor Luca Jenö ori la Comisia de Verificare, ori la tov.Schüssler secretarul Jud.P.M.R. în dosar se afl* o declaraţie a subsemnatului, o declaraţie a tov.Papp mecanic la carier*, membru în Comitetul Judeţean P.M.R. şi a fost preşedinte Sindic.carierei pe timpul când patron Margherii în care arat* cum a luat bani Luca Jenö şi cum intervenea în favoarea patronului contra revindec*rilor muncitorilor şi alt* declaraţie a tov. Gabriel Iosif,mecanic la cariera fost resp.cadre la org.de baz* Micfal*u în care arat* cum a fost ameninţat în drum cu puşca.-

Rog de a v* interesa de acest dosar.

././...

Munca mea în org. era resp.agitație și propagandă eu eram informat de tot ce se întâmpla în comună

In luna Februarie sau Martie tov.Gabriel Iosif merge seara la ora 11 acasă dela serviciu întâlnește un grup în care era și Luca Jenő cu o pușcă și trage focuri de armă în aer și după care îl oprește pe tov.Gabriel sub amenințarea armei că dacă nu se oprește îl împușcă.-

Luca Jenő în ură contra tov.Gabriel care este un tovarăș de încredere face intervenții la Sft.Gheorghe și tov.Gabriel să fie mutat dela cariera Malnaș la Toplița și se duce la Birou la tov.Arion și spune o minciună că Partidul dela Sft.Gheorghe a dat ordin ca tov.Gabriel să plece la Toplița. Eu am sesizat cadrele pe tov.Pascu dela Județeană care nu știa nimic de toate acestea.-

Tot ce am scris aici este prea puțin din cele ce a făcut această canalie.-

Se poate lua declarații dela toate Județeană care îl cunosc pe Luca Jenő, se poate lua declarații dela toți care a condus plasa Sft.Gheorghe.-

In comuna Micfalău există o teroare desigur nimeni nu va da o declarație căci se tem știind totodată că unchiul lui este tov.ministru și alt unchiu șeful securității, dar în momentul când va cădea sunt sigur că vor da toți declarații, va da declarație și o femeie din Bicsad, din care a spus lui tov.Gabriel că a dat bani lui Luca Jenő atât cât ar fi putut cumpăra 2 vaci pentru că ar fi spus Luca Jenő că-l poate scăpa pe bărbatul ei dela închisoare. Sigur că-i este frică, cine este mai mare la Micfalău.-

Luca Jenő spune că la el în comună nu sunt reacționari, acest lucru l-a spus la o conferință, unde era și tov.Schüssler ori comuna Micfalău are cei mai mulți reacționari și nu sunt ei vinovați, vinovați sunt acei care au condus comuna. Cum să fie în comună reacționari când Luca îi are pe toți cei mai buni prieteni, iar pe adevărați tovarăși îi amenință cu moartea.-

In comuna Malnaș era secretar org.de bază tov.Boer Margit telefonistă la oficiul din comună și a închis din ordinul superior dela telefoane, telefonul dela primăria Micfalău pentru neplata ori Luca Jenő a injurat într'un mod murdar.

Nimeni nu a luat atitudine contra lui căci se tem de el și de relațiile lui.

././...

388 438

Eu nu m^{*} tem și consider o munc^{*} de partid demascarea acestui dușman al poporului și al Partidului.-

Doresc s^{*} asist la verificare, s^{*} fiu ajutat s^{*} mobilizez pe toți acei care pot da declarații s^{*} mi se asigure și mie p oareșcare siguranț^{*} c^{*}ci el este capabil de orice când vrea s^{*} se r^{*}zbune.-

Mai adaug c^{*} telefonista are o obligație de a purta secret la convorbiri și dac^{*} superiorii ei îi d^{*} deslegare atunci ea putea declara multe privitor Luca Jenö și sperturile.-

~~439~~

Brașov, 10.VII.1949.-

ss. Rotman Sain.-

C^{*}tre:

Tov.șef al verific^{*}ri Jud.Trei Scaune Sft.Gheorghe.-

creastă uşor. A fost creastă de mînie
personal respectu costu pe so.

Egal Stefan 439

R. e. f. e. r. i. n. t. e.

~~440~~ 389

Eu subsemnatul Toncs Gheorghe din comuna Micfalău
ca secretar de Org. de bază din comuna Micfalău, refer că
cunosc pe Luca Eugen, din 1919 până in prezent.

Inainte de 1945 a lucrat la carieră de piatră la
Halta Bicsad, ca spregător de piatră. La 1944 când a cucerit
armata Sovietică România și s, a infiintat Partidul Comunist
și a Luca Vasile servicii la Partidul central la București,
atunci Luca Vasile a pus pe Luca Eugen in servicii in comuna
Micfalău la Sfatul Popular ca Președinte.

Afare de acest caz am intors ceasul de desteptare
și am spus la toate populația care a fost acolo măduc și
telefonoz la Sigurnata și să vine aici să ne ridice pe noi,
asa a speriat pe populația din comuna Micfalău, după ce a văzut
dimineața a doua când s, a sculat a intrebat pe soția ce sa
intâmplat cu mine de aseară și ce am făcut, am făcut ceva rău
sau nu ? Fiindcă am fost tot Sfatul Popular beți ca porcii,
dar așa beat, cum a fost el tot cu speranța in luca Vasile și
a spus el că nu mi-e teamă că nenea Vasile mă scape din toate
necazurile ce am făcut eu și nu-mi frică de nimeni. In anul 1951
sa dus la vînat și a inpușcat o căprioară care a fost oprît de
vînat. In tot momentul a fost un destrăbălat până in prezent.
Atât cunosc pe Luca Eugen și dau feferințe cu drept=

. / .

~~441~~
390 440

Afară de aceasta Luca Vasile mai des a venit in comuna și a luat pe Luca Eugen și mai mulți oameni la vânat, pentru goala animalelor din pădure.

A venit la comună la pescuit pe Olt cu mai mulți din București și au adunat și pe pescarii cari au avut permis de pescuit, pentru ca să prinze pește.

A venit de mai multe ori, a trecut la Hargita la vânat, iar din comuna Micfalău a luat pentru vânat, au adus și pe Valinie Anton, pe Soos Pal și mai mulți oameni pentru goană.

Afară de aceasta a venit o mașină de lux dela București și a oprit in fața, casei lui Luca Eugen in timpul înainte de schimbarea banului, mai in Ianuarie intr-o zi poaptea la orele 3-3,5 cine a fost nu putem știe, dar mașina a fost a lui Vasile Luca și deacolo a plecat spre Ciuc, dar ca să vine inapoi nu am văzut.

Micfalău ,1952 Iulie 12.

Secretar de bază
ss/ Toncs Gheorghe.

Comuna Urfalou după ce a văzut Dimineața a doua
rând ea sculat cu în trebat pe rotia lui era în tãmplat
cu mine oarecã și ce am fãrãut am fãrãut ceva nou sau
nu fãrãrã-au fost tot Spatul Popular Bãti ro
Porci dar ara heat cum au fost el tot cu speranta in
Lura Vãrile și au spus el cã numi teamã cã
nenea Vãrile mãscapã din toate necapuni ce am
facut eu și numi fricã de nimeni iar in 1951 au dus
la Vãnat și au în purcat o Cãprioarã care au fost
Apit de vãnat in tot momentul au fost un destrãbãlat
pãnã in prezent

Atãta runost pe Lura Ungarie și dau Referinã
cu Drept

Urfalou 1952 vii 12
Secretar de Basã Tomer George

3 afață din aceasta Luca Vășile mai des au venit în Comună
și au loat pe Luca Eugeni și mai mulți oameni pentru
la vânăat pentru goană a animalelor de pădure
și au venit în Comună la pescuit pe Alt și mai
mulți din București și au adunat și pe pescari care
au avut permis de pescuit pentru carăi prinșcă
peste au venit mai de multe ori a trecut la
Margita la vânăat și iar din Comuna Măgurele au loat
pentru vânăat au dus și pe Valinici Anton pe Goss Păd
și mai mulți oameni pentru goană

a față din aceasta au venit a Marina de Luca de la
București și au oprit în fața Cărcii la Luca
Eugeni în timpul în nainte de a schimbării
de Baric noi în Januarie într-o se noaptea pe la
corale 3-3 $\frac{1}{2}$ crine au fost nu putem ști dar marina
au fost a lui Luca Vășile și de acolo au plecat
la în șpe cuc dară cară vie în napoi nu
lam văzut

atata știu

Referință

cu Gabelli Iosif - din Ustina, membru
de Partid, dau următoarele date despre Luca
Jenoi Boldizar, cu încrederea că nu mai aderă
redau aici. -

În primul rând dificultățile porneau din
critică și din cauză că nu l-am propus să fie
primar, deoarece nu l-am văzut corespunzător,
prin comportarea sa în Partid. Imediat cum
a fost ales a început să-și arate puterea
și a început să ducă o viață distrăbălată
și cum că mușchinul său V. Luca venea de
multe ori în excursie - la vânatoare, atunci
ca nu dictatorul comunei s'a purtat. Se făcea
numai pe dicta el, iar noi membri de partid
sau org. de Bază dacă am adus vre-o hotărâre
nu a trimis cont, noi aici depeaba luam hotărâri
și l-am tras la răspundere el a spus că noi
putem să - și hotărâm cum vrem, căci toți o
să facă cum vrea singur cum vrea, deoarece el
l-am lăsat pe bătrânul. - În anul 1968 - în Sept.
de la Glasă și Județ - Partidul mi-a numit director
la mine, am văzut că lui mi s'a plăcut

a povestit clica împotriva mea. Se exemplu Secretariat
org. de Partid Nicolae Tănăs și resp. politic - Șerza
Toma nu fost împotriva mea, și în sfârșit
reusit să mă reclame la Partid, că eu de când
am devenit director, am participat la petiție, cu
toate că în timp de 6 luni de zile muncai de
2 ori am lipsit nemotivat, dar ei m'au trecut
acest lucru cu vederea și după ce am ieșit
am fost comasate m'au schimbata devedere la
prima buca țenă, prin inginerul de atunci în căput la
influența lui B. Luca, și m'a păpat mereu. -
Am organizat vânătoare cu ing. Weiss - și cu el
ca Ios Pal, Valeriu Lutal - fostul director al conerii
și rudenia lui Luca și alții. -

Se ex. au organizat o vânătoare mare la
care a participat și Ministerul de Externe al Ungariei,
la Nicolobara, noi am aflat că Luca țenă a
inceput să se laude că să se vadă ce accen-
tuată este prietenia româno - maghiară, via
chiar și ministrii, mie și atunci mi-a făcut
observație - și au început să controleze ce am
făcut eu în Ungaria, cât am stat acolo. - În
1949 - am luminat în fața de criticele iar
fiul meu la Prejmer - fca de Postav pe scări
U.T. și - a venit acasă și am venit împreună
de la gară, am auzit împuscături și l-au întrebat
pe fiul meu cine împușcă și spune că Luca nu

Valeriu Anton și venind i-am ajutat, între timp ¹⁹⁴⁴
se auzeau pușcături și în sat, în ace fel ca să
sculată toată lumea, era după orele 11⁰⁰ noaptea
noi l-am ajutat din nou și l'a năruit foarte
urât la noi, l-am ocotit, iar mai departe
putini me-au întâlnit cu paznicii de noapte
cari me-au întrebat cine sunșcă, iar eu
i-am răspuns că domnii aceștia din nou și
cu asta am plecat și la un moment dat aud
că strigă să stau, iar eu și am spus că nu
am nimic cu mine, dar a tăut să mistuie
și va luat pușca de pe mura și a strigat stă
mă ~~Amuzetă~~ și căinele măti, că de nu te
împure pe pe un căine. Ne-am oprit cu toate
că fiul meu me prea voia la început - a
venit cu pușca la mine, dar a intervenit
Valeriu și Pohe buenic - învătător și mi-a
certat strigând că o să-mi arate că nu
munca din comună dar o să-mi arate și
din țară și o să-l excludă și pe fiul meu
din Partid. Fiul meu în anul 1948 când a
venit de la școală de cadre și așa cum l-a
învătat Partidul să muncească de p. pot
participa, oarece luca și-a adas și
păunei, fiul meu a spus că la adunările

de Partid numai membrii de Partid pot participa.
Luca mi-a spus că de ce te supără la ora
sau pe-ti scot eu de aici. - În continuare
cu Judecătoria din Fălcău mi-au făcut percheziție
domiciliară și prin aceasta au vădit bine la
Pe Anghel Iulianu au vădit - o la
sărpe - a fost preferat și soarta Tomă - care mi-a
lăsat - o să fugă fătă și la rând în fine. Cu
a stat cu piciorele în ea, iar cu ocazia unui
bel și a îmbătat un tânăr care mi-a ~~scutit~~
să participe activă în munca culturală a fost
bătuț țară și l-au lăsat cu piciorele în poartă.
din țară. Sala și Măria Plet. a spus că unul din
lui Tito, dar el a vădit și a petrecut în tot
măna cu chiburi, pe care el nu și-a vădit
chiburi. Cu o ocazie la o adunare a fost
și în. După - secretarul Jud. de atunci și l-a
întrebat pe țară. Luca cum stău cu chiburi
iar el foarte încet și a răspuns că el o țară
organizare chiburi. Din 1945 până, nu a fost
primar și a ocupat cu bursa respectiv împreună
cu D. Luca și au spus contra sec. de Partid. În
târziu bunătatea lui a fost bolnavitate deoarece ea
a fost ca vicepreșed. - și mi-a plăcut să
muncească cu el, deoarece a murit și fetele
lui, din care cauze și făcea neplăceri. -

Soraci sau muncitori din cariere. —

Se exemplă acum trei săptămâni s'a
întâmpnat cu mine că pt. Zsigmond Yozif m.
de p. și - a pus biceagul pt. că l-au crete-
rat odată în S. A. C. și din această cauză
i-au spus să nu mai ste pe cine să se
acopere desarece și acesta este în relații de
ruderie cu banle Luca. Pentru aceasta
a vrut să omă omoare pe strada și m'a
certat atât pe mine cât și pe soția mea că
ce vedem noi să voi vreti să amandot lăta
Noi. Pentru aceasta a pus biceagul din mâna
lui Zsigmond (il cheamă Lafta Gheorghe. —)

După părerea mea corespunde adevărului. —

Luptând pentru pace!

12 Iulie 1952. —

Gabriel Ionf. —

Corespunde adevărului

ceace a scris tu.

Gabriel Ionf. —

Tomaz Gheorghe - ser. of. de bază

Referinta scrisoarea catre de
Villemeyeres ^{reino personal. Gel sta pe 446}

En Gabriel Kovacs Mikoufalusi lakos R. M. P. ²⁹⁶
Luka Jenő Boldoczváral az alábbi adatokat tudom
és abba a tudatba hogy csak a Valóságot tárom
elő. Elő sorban is a nézet eltérések a kritikábed
ki foglalaty eredtek is abból ki foglalaty hogy annak
idején nem javasoltam hogy bírá legyen mert nem lát
tam volna Párt szempontból a Verelkedésin keresztül
de hát hogy meg lett Valóságba kezdte éreketni hatal
mat is Zillemi is hogy a Nagy Batya Luka kánlo ki ki
rándult Vadánai akor mint a falu diktátora lehet
de. csak az járhatott amit ő diktált ha mi párt
tagok vagyunk nem veset Valamely határozatot hozott ő
nem tartotta be mi ilyen hiába határozatunk is kezdőre
Vontuk ő azt mondta hogy mi vagyunk 28-an határozatunk
ahogy akarunk mert ő ugys meg csinálja egyedül ahogy
akarja mert ő az öregre halgat. Engem 1948 nyit 10-en
- javasolt vagy megítél Pártunk kinevezett igazgatónak
a bíróságra is láttam hogy nem de nekik nekik meg indult
a klich ellenem Pl. az akkori Párt titkár Miklos Tamás
és a Politikai fedelői Terca Tamás nagyon ellenem voltak
és végül Rám ragalmastak a Párthoz hogy in mióta szar
gato lettem nem járok gyűlésbe pedig 6 hónap alatt 2 nem
hiányoztam igazolatlanul de ők nem nérték ezt el is
mintán a bíróság önpontoztva lettek is de nekik mert
Luka Jenő benyomására az akkori Mernőhöz keresztül
akivel Vadánai jártak. Luka Jenő Vein Mernőhöz is
Luka Sándor kegyeibe erett is ingen alandóan tart
mert nagy Vadánatokat rendeztek a Vadánok mió nemet
Pl. Dos Pal Valeria Antal Vein mernőhöz Miklóssal Feven
Jolt Bíróságra igazgató is a Luka Rakovszky is meg Marok

Pl. Volt egy nagy Vadánat rendezve melken Rayk Sárka
Magyar külügy miniszter is jelen volt itten Mikoyfaluban
mi egy duktuk meg hogy Luka fenő el dureskedte hogy
lássák Melken nagy lett a Magyar Román barátság min
a miniszterek ide jönnek és engem akkor is meg fejegetek
hogy ki veszeljek hogy én mit csináltam magyar országon
még ott voltam. 1949 be Velágitotam este a népszavazásba
is a fiam Prásmáron a Pontoba mint azé M T M
fittán hona fött is együtt föttünk fel az álomairod
is halottam hogy hogy lövöldöznek is kérdem a
frantol hogy ki lövöldöz is monja hogy Luka
Valeria Antallal Lövöldöz is hogy föttünk utahörtün
is körbe be a faluba is lövöldöztek ugg hogy fel kelt
mindenki is perre este 11 óra után volt mi utal is
is erünyán ránk néret mi elhevültek kinevelt faluk
körtünk az ifeli örökkel is kérdeltek kik Lövöldöz
is én mentem it hatul ezek az urak is avat föttün
is egyen csak kiabál hogy aljak meg is én azt mondtam
hogy semmi kére velem ha ivat rága meg is akkor
kapta a puskát a Valárol is kiáltotta aly meg a kőbe
istenedet mert hanem agyon lölök mint egy kutya
is meg áldunk ambar a fiam sen akart vintár
mégis meg áldunk is fött nekem a puskával
de vintár Valeria körbe lipet is sióke János tan
igangate is kidot is azt mondta hogy meg mutasa
hogy sem csak a falutal meg az orrágbol is ki dellet
is a framat is ki dobarsa a pártbol a fiam 948 ba
hogy horejött a káder iskolábol is a hogy a párt is
dota hogy a párt gyűlésen csak párt tagok vehetnek
vint mivel Luka a felereget is hozta a fiam fel vint
hogy párt gyűlésen csak párt tagok vehetnek vint
azt mondta Luka hogy miar ruza a szened

na majd is hi nuren a nivedett.

448

terik Terak Imre biróval Zolán patakí biróval
hár kútáróket tartóllak, és eren keresztül jót
meg pumpollák az egyéneket

448

Molnár Julián neit Meg vette véreire hol jelen
Volt székfa Tamás aki nem engedte hogy a lány
el menadjon és sorban indre ifj és Ruzdosta
és egy hál alkalmaival egy ifjunk aki legjobban
ki vette a orvost kulcsos téren és egy hál alkalmaival
egy kereszt he eripet mind mellen rugdosta a feu
most katoná és hercea elvárs J. L. Sándor

Sala Márton elvársikat alandoan tito kék
nek mondota de J. Szent ö ivut és itatta
alandoan magát a kulakokkal Megeket ő nem
tartott kulaknak egy alkalomkor a gyülesen kint
Volt Sunkor akkori meggyi titkár és kérdeste
hogy na Suka elvt hogy alunk a kulakokkal
nagy hűnkén azt mondta hogy ő a kulakokat
el inteni

1949. évi 10. sz. törvény a köznevelésről
foglakozott és Beranis Suka Sándor is az akkori
Párt titkár révén lett mert el kellett a tárgy
fogadja. Szováci Dumitru Anna elvársnöt

kurvára mivel ő mint alelnöki tiszteget töltött
be ő vele nem látt a zenak hogy dolgozzon
mivel eslekedeteit figyelték és eren üldözték

Véleményem szerint a Valóságban is Valóságban
nem ismét meg felel a Valóságban Gabriella József
Kovácska a békeér

1946 ban in egy este Vacsora után ad-
mentem Luka fenőhöz mivel tudtam
hogy Batya Luka Lánka itten van is
Terza Tamással is Sala Márton elutársal meg
benéltük hogy elí hozom a dukának hogy
az öre hogy feketérik is a fejevel intezték
is mikor láttam hogy Váram a Valant akkora
ant monda hogy hát mit csináljon neki
is kell Valamiből ilyen

Jerák Imrével nevérték Vadánatakat Luka Lánka
főzetelére volt másnak hus Vagy nem de neki Bogyó
Vagy Dunno rendelkezésre állott alandoan na
mert Jerák Imrénének Van egy Tricsi Vilmos nevű
Veje Mikoyfaluban mezik ki lett emelve
mint kulák el is vitték is nehány hónapra
Vagyis hova fött en is annak tudható hogy alon-
doan fántak Lukához Bukoverbe

az Idéni Luka meg Van egy jó elutárs pap
Lajos elutárs akivel lehet sok mindent meg
tudni erre az elutársra is ráment hogy éppen
lője a munkárah elött a bűzaha

Es az önes Rokonsága Valósággal já gyakorta
a népre is éreztette hogy ök Luka Rokonság
öket nem bánthassa renki mert mindenkit
elítélésel fejezték meg isz hogy Valóság-
gal remüetbe volt

Nem nánitra kulák körép meggy parancs is
Bánya munkás

448 449

308

pl most törtéint kb 3 hete in Velen hogy
Zigmond Jozsef párt tag revin Bicska Vett in
rán arén hogy egy es etbe kritikat gyakorlatban
vá a kolektiv gazdaságban is ebből kifolyo
lag meg montans aron kivül hogy most nem
kivel sakavozanak mivel ezis Rohonságba van
Luka Lincloval ezin le akart Bicskaini az
uton is midott engem is feleregen mit gondol
tok hogy ti akartok nyfulenak parancsolni
Melyre Janus is Van a ki ki vette a Bicskát
a Zigmond keréből (száfta gyövegnek hiyák)

Velemigen tudatába a Valóságok meg
felel

Havcolva a Bikién

Ukoyfaln 1952 VIII 12

meg felel a valóságok Gabriel Jozsef
a mit int Gabriella Jozsef elvt.

Tomas György Oltas-munkés-titkár

Traducere

~~450~~

399/149

Referință

Subsemnatul Papp Ludovic - născut
în 25 Septembrie 1902, membru de Partid din
1944 cușor pe duca Jenö din 1947, încă
distanțat de naționalizarea carierei de pictor
once pas făceau cu ajutorul lui. În vederea
și în interesul muncitorilor duca Jenö în
totaldeanna a căutat să împiedice, deoarece
din încredințarea fostului patron de multe
ori s'a dus la București la duca Ladislau și
a rezolvat toate problemele și pentru aceasta
în totaldeanna a primit recompensă, din care
cauza de multe ori am avut dificultăți
cu el, și pentru care odată am afirmat
că mie nu mi-e frică de duca Ladislau
chiar dacă de o mie de ori este minime,
deoarece eu merg pe linia Partidului, dar
pentru această afirmație a vrut ca să mă
împuste și chiar după aceasta, mi-a
spus că mi dăți - baci și-a spus de ce
nu m'a împuscat ca pe un câine și
m'a țintit 'sub teroare' atât pe mine

cât și locuitorii de prin împrejurimi. -

44 Această referință dau din experiența
mea proprie. -

Trăiască P. M. R. -

Cariere de Piatră - Luțea

Dr. Popp Ludovic

esente a pinto erte. unta de mine
personal 2. posta esente pro el.
Gol 4. etapa

Alul írot Papp Lajos születés

450

1902 IX 25-én Marosgerén a R.M.P tagja. 1944 óta

~~450~~
451

Ymerem Luka Jenőt 1947. óta, megmielőt az környöt álamontaták mink a rak nervocet veretősége bármilyen lépiésket tetünk a munkái ráig érdekébe Luka Jenő mindig mindent meg akadályozt mert mindig a volt tulajdonos meg lírárából felutartot, Bucarant be Luka László László és elintéret mindent ezért mindig elen nagy értéket kapot. Margeri lány, tulajdonos tal nekem eriget töbnör volt is öne szolal koráson vele amiért egyszer azt a kijelentést tetem hogy én nem félek Luka Lászlóval ha erer nevis minör ter mert én a pártvonalán megyek és ezért a kijelentésért megakart löni és arutém is azt mondta hogy Laci László is azt mondta hogy mi ért nem löt ugyan mint egy kutját is valórágal retegés be tartata az egen környéket,

Éren véleményem saját tapasztalataim alapján adtam.

Eljen a R.M.P
Köbángo: Málnás

Papp Lajos

451
Eu, subsemnatul Ștefan Lăjș
plomic în Luceșvara, membru de Partid
din 1945, dau următoarea referință despre
Luca Jenő - mi s-a avut o înțelegere
morală frumoasă, mi s-a mers pe linia
partidului niciodată, se făcuseră mereu
și s-a mers și cu alții ca Nedelcu
Trușcă, frațele lui de câte ori
venea în totdeauna și-a spus că
Jenő ai grije să te porți frumos cu
oamenii, deoarece eu plec dar tu rămâi
aici. -

12 Iulie 1952

Ștefan Lăjș

bolșevic de adevărat
Toma Gh.
Secret. of. de Bozș

En olot irost Stefanin ^{45/2} ~~housu~~

Mikro iot fellei loka 1945 töh
a pa all. P. toppo olli viloment ⁴³³
edone hahj enörel hopy hopy
Viselete nam völet a vint
forolon hülöt viding is
mij nishovalis mat shadella
Ferenne a litya mikon iole
föt okon midley montu hopy
yenö Viggöre ok embuunkal
fol löny ment to it monon
de en el meyyek

~~Uu~~ 2r 1952 uk on hin

Stefanin housu

Mij felel a valoraiznak a mit iot
mint pänt hopy

Tomas Gyongy Aleksanderovetsi titheir

453
403
~~454~~
/ Traducere /

DECLARAȚIE .

Subsemnatul declar următoarele despre cazul din Iunie 1950 :

Izsak Emeric locuitor în comuna Zălan a venit cu trei persoane necunoscute cu mașină la primăria comunei Zălan. Izsak Emeric m-a chemat afară și mi-a spus : Mă prietene, contra ta este o declarație mare, tu ai arme și eu am venit ca un bun prietene de al tău cu cunoscuții mei dela siguranță, ca să aranjăm lucrul, fiindcă dacă te duc înăuntru așa te bat, că nu ai să mai fii om. Eu i-am răspuns ca să o caute că după cum știu eu nu am armă. Mi-a spus , nu așa prietene, eu vorbesc cu ~~cel~~ și tu să plătești 3000 lei și atunci nu vei fi dus.

Eu i-am spus că nu am 3000 lei și el mi-a spus ca atunci să plătesc 1000 lei, ceace eu am și predat lui Luca Eugen, ceace au băut la Malnaș Băi.

30 Iunie 1952

ss. Fūzi Stefan.

REFERINȚA .

În luna Iulie 1950 a venit la mine agentul dela primărie, cu avizul că Siguranța mă chiamă imediat la primărie. Eu am și plecat imediat, m'am întâlnit cu Izsak Emeric, care mi-a spus că a ajuns o declarație uriașă la Siguranță ca am armă și el ca un bun prieten de al meu a venit ca să-mi aranjeze lucrul, dacă-i dau 3000 lei nu o să pătesc nimic, dacă nu atunci tov. Luca va da un telefon la Sf. Gheorghe și într-o jumătate oră voi fi la Siguranță, o să mă bată, că nu am să mai fiu om. Eu i-am spus că eu nu am bani ca să-i plătesc 3000 lei, mi-a spus că cel puțin 1000 lei și cheltuiala de mașină. Eu după amenințarea aceasta am plecat acasă, am împrumutat 1000 lei, am dus la Cărciumă și acolo am predat lui Luca Eugen. Acolo au băut până la 12, de acolo au plecat la Malnaș Băi tot la cărciumă și de acolo au plecat acasă.

30 Iunie 1952.

ss. Katona Samoilă.

Ányillathozat.

404 454

455
Előadott nyílt házam az 1910-es év vi. há-
zontent ügyről 1912 június halandóságok
és házam ismeretlen személye kijötték lúpszus
szintén halál közigazgatás. És június június
kijöttött a község főnökére. és június azt mondta.
nem volt bizonyos elene van egy hatalmas feladat
párját van és én mit jöveket jötem az igazságnak
célul is megismerem hogy intézked. mert
habárunk oda úgy el van nek hogy ember nem
leg feladat és én azt azt feladat hogy testre
keverni nálam tudom szerint nincs. és azt
mondja nem úgy bizonyos meg beszéltem a főnök
és fidesz három esztét és ahon nem hárul nek
én az mondta mind három esztétim. ahon fidesz egy
esztét ami át átam Lupa Jánosnak
amit meg itél ettel nek főnökön.

1912. VI. 30. ha.

Júli János.

~~405~~
~~456~~⁴⁵⁵

Vélemény

1950. Július haróda megjelent nálam a Körsegi-
folyó orsz. a felszólításról hogy a Szigorúca
ország hívta a körsegi körökre. Ekkor meglepetem orsz.
Izsák Turcsán jött velem szembe azt mondta, hogy
egy nagy hatalmas jelentés ment a szigorúca
hogy furkál van ez mind jó barátod kijötem
hogy elintézem az 3 ezer lejt akkor nem len semmi -
hozod ha nem akkor telefonál Lukás elvitére
Körsegi s egy kel ora stét már szigorúcaim levet
egy nagy vesnek hogy soha ember nem len belőled
ez azt mondta nekem már nemem hogy tnygok
adni 3 ezer lejt de azt mondta hogy legelőlk 1 gpet
szaz suta-költséget megkel fizetni nekem
ez ere a fejezetésre mikor el nyugtak hozza mentem
híntem körsim 1 ezer lejt le vittem a körsegiába azt
öt adottam Lukás Turcsánk ot 12 óráig itok sorsu
mentek Málhásföldőre az is a körsegiába sorsu mentek
haza

Katalin Somru

1952 VII. hó 30. óu

456

406

~~457~~

/ Traducere /

DECLARAȚIE .

Subsemnatul Katona Francisc, locuitor in comuna Zalan, declar următoarele :

Am fost chemat de către agentul comunal la primărie, cu motivul că mă chiamă Siguranța, pe mine Katona Francisc, Katona Samoilă și Fūzi Stefan.

Când m'am prezentat la primărie a fost prezent Izsak Imre și Luca Eugen din comuna Micfalau și m'au invinuit că ne ducem la vânătoare. Eu i-am spus să aducă martor, cine a văzut acest lucru, de ce ne acuză pe nedrept. N'au putut aduce martori și au schimbat problema cerând 3000 lei de persoană, noi nu am fost de acord să dăm, fiindcă nu am fost vinovați. Mai târziu ne-au spus dacă nu dăm câte 1000 lei, ne duc la Siguranță și așa ne bate că nu vom mai fi oameni niciodată. Noi fiindcă nici bani nu am avut, am fost nevoit să plătesc 1000 lei și cu asta au plecat.

Zalan, la 28 Iunie 1952.

ss. Katona Francisc.

Nyilatkorati

457 ~~407~~

Ablórot Katona Ferenc. Zalain lokos.

Ez nyilatkorom a közegei altisítel. ~~458~~

kihívatok a közegei hárahoz oral a hívásal.

hogy a szigorúma hívot. Katona Ferencet.

Katona Sennelt Ficsi Istvánt.

Amikor a közegei hára nál megjelentem.

Tesók György és asszonyok Luka. Ferő-

voltok jelen. és oral vállaltok hogy uadassint

én est mondom ahánok tanut kióta hogy-

nyen hami's uódal uódnak. Tanut nem tutak.

Alitoni hanem oaa ar ügyre Fordultok agjunk

3000. or-or Hórameren leit szeméjénként minem-

voltunk hajlandok. est eselekedni mivel nem-

voltunk hitások. Továb oaa ar ügyre téntek.

ha nem adunk 1000. or-or. Ezen leit szeméjénként

Be visnek a szigorúncára és ot ugg elvennek.

soha Ezen nem lesz helőlünk. és mi mivel Pénn-

nk sem uolt kénytelen voltam kifietni ar 1000. leit.

és az al elmentek.

Zalain, 1952. VII. 28. ón, Katona Ferenc.

DECLARAȚIE.

Subsemnatul Teglai Iosif, membru în GAC. comuna Zălan, în 1948 am fost ca primar al comunei.

Declar că în 1948, nu știu precis în ce lună dar spre toamnă, într-o seară sluga lui Szabo Bela m'a chemat la primărie ca să mă duc imediat că este cineva dela Sf. Theorghe. Am și plecat imediat a stat o mașină în curte, intru și a fost înăuntru Luca Eugen, Izsak Imre, un tovarăș, șoferul și au băut. I-am întrebat de ce m'au chemat, Luca Eugen mi-a spus că el m'a chemat și să ieșim puțin. Afară mi-a spus ca să-l chem imediat pe Iosa Albert la primărie. L-am întrebat ce s'a întâmplat și mi-a răspuns că am să aflu. L-am întrebat cine este acel tov. și spunea că e dela siguranță. L-am chemat pe Iosa și Luca Eugen a cerut dela Iosa arma. Iozsa primadată a negat, că nu are pușcă, iar Izsak Emeric i-a spus că el l-a văzut cu pușcă atunci când au fost la vânat împreună cu Nagy Francisc și la Iozsa a fost o armă militară. Până la urmă Iozsa nu a negat, a spus că are o armă rea. Sluga lui a stat afară, pe care l-a și trimis după armă și a fost predată lui Luca Eugen, care l-a chemat pe Iosa afară. Mai târziu a venit înapoi, l-a chemat pe Izsak și pe tov. din Sf. Theorghe, au intrat în mașină și au plecat spre cârciumă.

Mai târziu când am terminat lucrul în birou m'am dus să văd unde sunt și au fost acolo în cârciumă și au chefulit în mare măsură. Este adevărat că m'au chemat și pe mine, dar eu nu pot bea, ceace poate dovedi comuna, fiindcă am prea mult acid. Mai târziu m'am întâlnit cu Iozsa, l-am întrebat ce au făcut, mi-a spus că i-a cerut Luca câteva mii de lei și nu o să pățească nimic. Iozsa i-a și dat 2000 lei și pentru 1000 lei a cumpărat băutura ce au băut în noaptea aceea. Eu nu am văzut, că nu a predat banii de față cu mine, dar el afirmă că pușca i-a costat 3000 lei.

Mai târziu în 1949 a venit Luca Eugen din nou la Zălan, împreună cu trei inși, i-a chemat la el pe Fuzi Stefan, Katona Samoilă dela care a cerut arme. Eu în timpul acela am fost la masă și când m'au dus înapoi au terminat deja totul. Respectivii au fost încă acolo și i-am întrebat ce s'a întâmplat și mi-au răspunsă că Luca Eugen îi cere arme, dar ei nu au și nici nu au avut.

Amănunte pot da respectivii din cauză, dela care a cerut armele fiindcă că mine Luca n'am mai stat de vorbă.

Dragi tovarăși atât știu despre cazul lui Luca Eugen.

Zălan la 27 Iunie 1952.

ss. Teglas Iosif.

Czarsolas

~~460~~ ~~469~~ 459

Attól volt legkisebb Zoloni Kélektörvényes
Lagya. Igazolom hogy 1948 ban mint Kőcségi Birtok
véltem, és hogy melyik hónapban ezt Portosom nem tudom
De ő. folyamán egy Este veli Sebő Bélinak a
Solgája hivatott a Kőcsői hársáthoz hogy oronál megyek
le mert Csengőöröl itt vadnak is hivatnak, leimentem
Pöktön, egy oitó az udvaron állt, megyek le hát
Bent fölt Luga Jenő is Isák János Zoloni Patokai
Egy Elvtárs, a Ször. Pöharostok. Kérdem mi baj ki.
Hivatott azt mondta Luga Jenő is Megegyek ki egy kiint,
úmentünk azt mondta hogy megegyek is oronál
Josa Albertot. Hivaram a Kőcsői hársáthoz, ora ő is azt
lezentek. Kérdem mi baj, azt mondta majd megegyek
Kérdem Kézem ora Elvtárs azt mondta hogy a Sugónicáról
Van Kuldor, el is mentem oronál hivatam Josat mire
le föt ora ő is ott föltalt. Pökraták az iródban, és
Luga Jenő. Kévetelte Josat hogy adja el: Puskát, és
akkor tudom hogy mi bgyon, Josa tagata elöre hogy nincs
Puskája, és Tegül Isák János igazolta hogy ne tegedje
Mert ő látta az Erdőn mikor Nagy Ferenczel Vadastalt
hogy Josa nál egy Katona Puska fölt, és felül Josa nem
tagata meg mondta hogy van egy van Puskája, Josa nál
a Solgája kiint aknt vöktön Josa el is Kuldót a Puska
m, a Puskát a fyu le horta emut att is adot, Josa nál,
Es Josa Albert att atta Luga Jenőnek Luga Jenő a
Puskát att veti is Josat kihuta, Luga Kesőb firogöt
az iródban Jarta Isáktól Csengőörögi Elvtársot ki mentek
az ötöbön felülték is elmentek a Horesomer felé.

És Későb hogy az irada bon Dölgöt végessük én is meg
Késtem hogy vadnak Lohat ot foltok a Kórsomában
Nagyban ittek, igaz hogy Kuváltok d in unni nem
Gudok amti Kőszegben igazolhatnak mert nagy gyóni-
Sov kul kénkesem von Későb Józival találkoztam
Kérdem mit csináltak azt mondta hogy Kert Luga
egy Sor erer left, és semmi baja nem Ken sika eröl
felh. Josa azt mondta adot is Kert erer left, Pénsit
és Erer left italt left, amit akkor ejel meg Jtek.
En igaz nem lötöm, mert életem Pénsit nem adott.
Josa. De azt ártota a hogy Puska három erer leftben
Került. Későb megint 1948 len Jyot Luga Jeno
Lobánban har-mad magával, oda hivata Gusi Jotint
Kátana Ferennit és Kátana Semut alkottól megint
Puskát Kővetelt, én igaz hogy ebédre foltam és
akkor mentem Josa Kőszeg házához mikor már feje
folt, úgy nek az Kettő ott voltak meg mind és
Kérdem mi von azt mondták hogy Luga Jeno
Puskát Kővetel talált de nekik nincs nem is folt,
Kőszeg igazolást az illetők tudnanak adni.
Kiktől a Puska Kővetelte, mert akkor már felem
dulká Kőszeg sem álot, Egyt Gudok a duká Jeno
úgyról, Hodves Elvtervel.

Falon 1952. VI. 27. Jiglas Jozif

REFERINȚA

461 / 460
###

Subsemnatul Demeter Iosif, domiciliat în com. Micfalău, cioplitor de piatră la cariera Nr. 6, refer următoarele:

În toamna anului 1944 după eliberarea țării noastre de Armatele Sovietice, în com. Micfalău la chiaburul Deak Albert, alocuit Nagy Ioan un băiat de 15 ani care era pășitor la vităle chiaburul sus numit.

Eu am fost în pădure pentru lemne întâlnindu-mă cu băiatul mi-a spus că băiatul chiaburului le-a învățat cum se acționează cu granate de mână. Între altele a mai spus că în curte la chibur a săpat 4 ladă de granate, iar bătrânul înșură la locul secret ascuns noi hamuri de tras tunuri, și haine militare germane.

După 3 zile ce mi-a povestit băiatul aceste chestiuni, fiul chiaburului a dat granate lui Nagy Ioan și la încă 2 copii, Lepeduș Iuliu și Nyegra Ioan, și le-a trimis la pășorul din fața casei ca să tragă. Băiatul Nagy Ioan cine locuia la chibur, în fața casei cca. 30-40 m.a murit.

La început s-a vorbit că băiatul lui Lepeduș Iuliu a aruncat granatul pe el.

Eu am anunțat pe Luca Eugen care a fost primarul comunei, că copilul lui Nagy a vorbit despre granatele ascunse. El a anunțat șeful siguranței și o rudă a lui Luca Eugen a sosit la fața locului, care prima dată a întrebat că dacă nu este cunva ducere în eroare, după care a întrebat cine plătește benzina consumată până Micfalău și atunci Luca Eugen a luat la brațe și a intrat în mașină.

După ce am ajuns acasă am constatat că pentru cercetare nu a fost timp suficient că după scurt timp mașina a venit înapoi.

În Ianuarie și Februarie 1952 am fost la băile Malnaș unde tânărul chiabur Deak Albert în stare de ebrietate m-a atacat că de ce am vorbit de el, nici așa nu mia-dat nimic.

Aspus atunci că trebuia să plătească lui Luca Eugen 6000 lei și să dea fînă ca să nu mai contină cercetarea.

Asta este referința mea în legătură cu această chestiune.

Sf. Gheorghe, 19 VII 1952.

ss Demeter Iozsef

461
~~462~~

Nyilatkozat.

Alulírott, Demeter József, mikóujfalusi lakós, a 6-os sz. kőbánya kőfaragója az alábbi nyilatkozatot adom:

1944. őszén a Szovjet csapatok felszabadítása után Mikóujfaluban Deák Albert kuláknál lakott Nagy János körülbelül 15 éves fiu, aki őrizte az erdőn a kulák 4 pár ökrét.

Én, Demeter József az erdőre voltam fát hozni saját szükségemre. A gyermek nekem azt mondotta, hogy ötöt a kulák fia, ifj. Deák Albert megtanította, hogy hogyan kell bálni a kézigránáttal. E közben elmagyarázta, hogy a kulák fiával elástak 4 láda kézigránátot az udvaron lévő szekérszin alatt, a középső oszloptól hátrafelé. Azt is elmondta, hogy egy pár tiszta uj német ágyuhuzató hámot eldugott az öreg kulák a csűr alatt lévő titkos helyre és uj német katona ruhákat is.

Rá 3 nap múlva, amikor a fiu elmagyarázta az esetet nekem Nagy Jánosnak, aki a kulákoknál szolgált kézigránátot adott az ifjabb kulákfióka, Deák Albert és még más 2 gyermeknek is, Lapedus Gyulának és Nyégra Jánosnak. Elküldte őket a kapu előtt folyó patakba és viztatta, hogy löjjenek. A kulákoknál lakó Nagy János a kaputól körül belül 30-40 méterre kézigránát által meghalt.

Az eset első kezdetben úgy hangzott, hogy a Lapedus Gyula fia, Gyula dobta rája a kézigránátot.

Én jelentettem Luka Jenőnek, aki akkor a község bírója volt, hogy a meghalt gyermek elmagyarázta a kézigránátok elrejtését. Ő az akkori szigoráncának tudomására adta és ki is szállt Luka Jenőnek egy rokona Sepsiszentgyörgyről egy fekete auton. A szigoráncáról kijött ember, akinek rangja is volt az első peroban azt kérdezte, hogy nem-e valami hisztérikus félrevezetés. Továbbá azt kérdezte, hogy a benzint ki fizeti meg, amivel kijött Mikóujfaluba és azzal Luka Jenőt karonfogta és beültek az autósá.

Én akkor hazamentem és megállapítottam azt, hogy a motozásra, vagyis vizsgálatra nem volt elég kiterjedő idő, mert rövid idő múlva jöttek is vissza az autóval.

1952. jan és febr. között lent voltam Málnásfürdőn. A fiatal kulák, Deák Albert megrészegedve reám fürmedt, hogy én miért árulkodtam róla, hisz úgy sem kaptam azért semmit. Elmondta ott, hogy ~~rézszeg~~ Luka Jenőnek 6.000 Leit kellett akkor fizessen és

még risztet adjon, hogy ne legyen semmi belőle.

~~472~~ 462

Ezaz én nyilatkozatom a fenti ügyvel kapcsolatban.

Sepsiszentgyörgy, 1952. július 19.

~~463~~

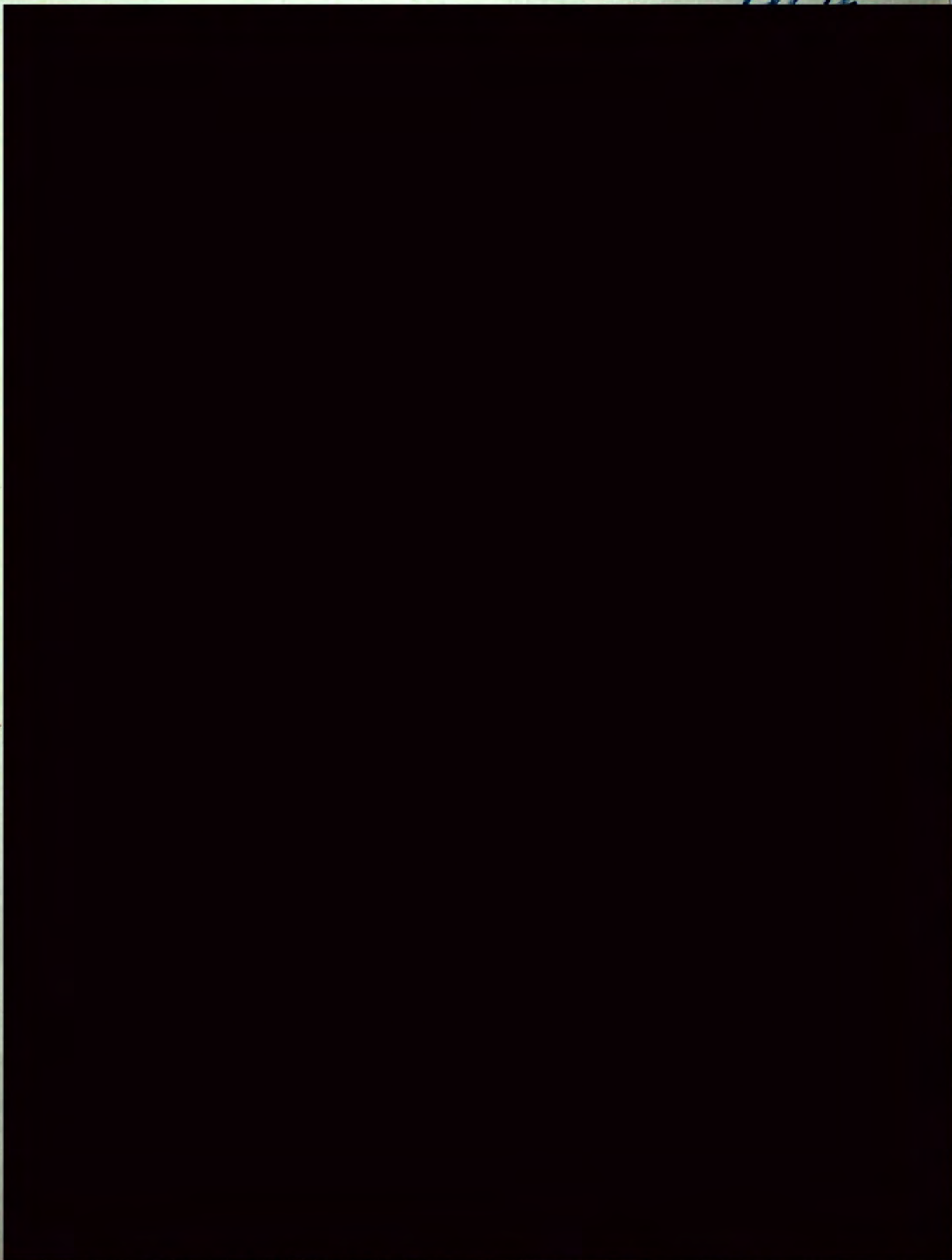
Demeter Horvát

traducere din l. maghiară

~~413~~ 463

REFERINTA.

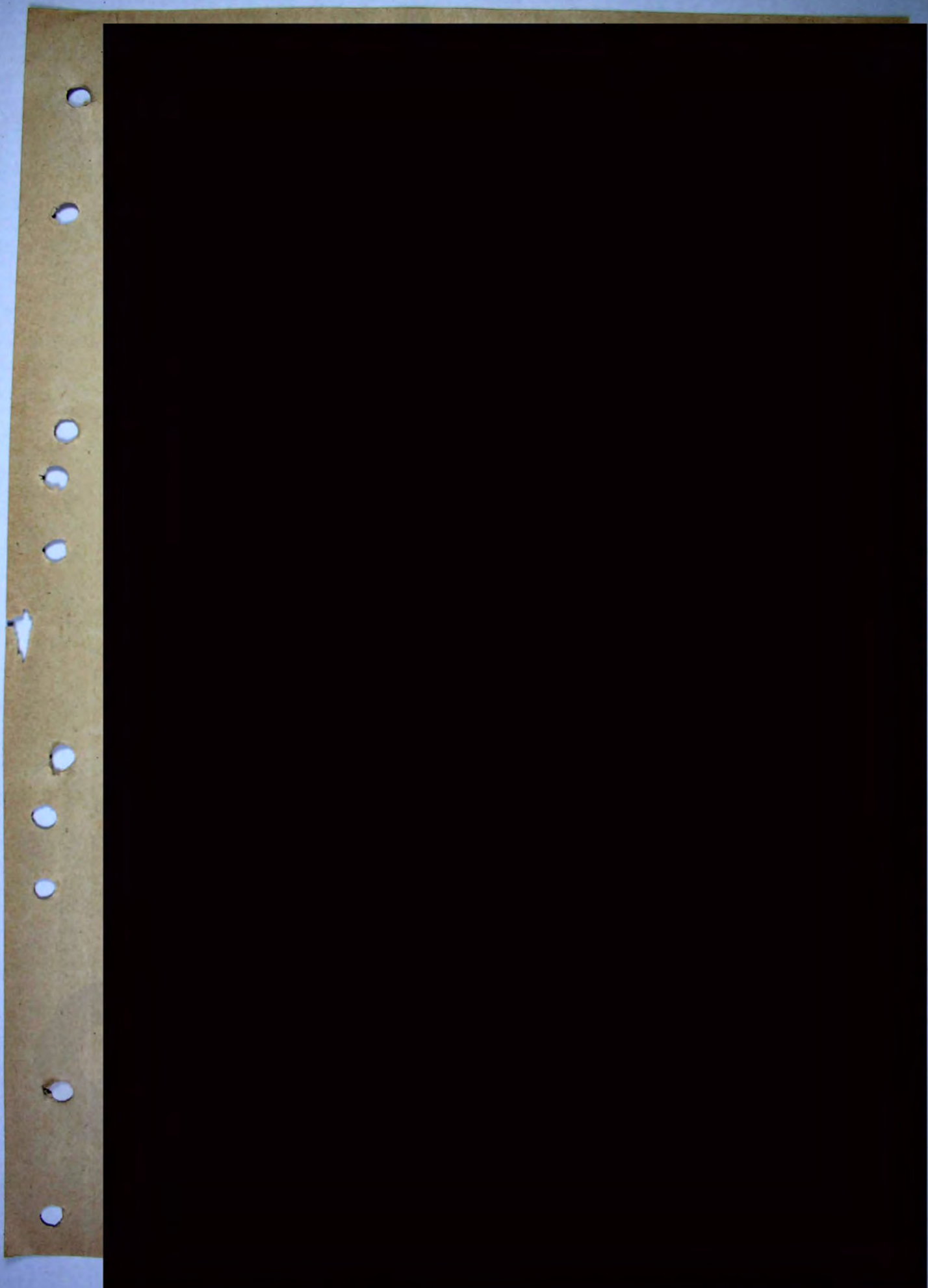

~~465~~ 464

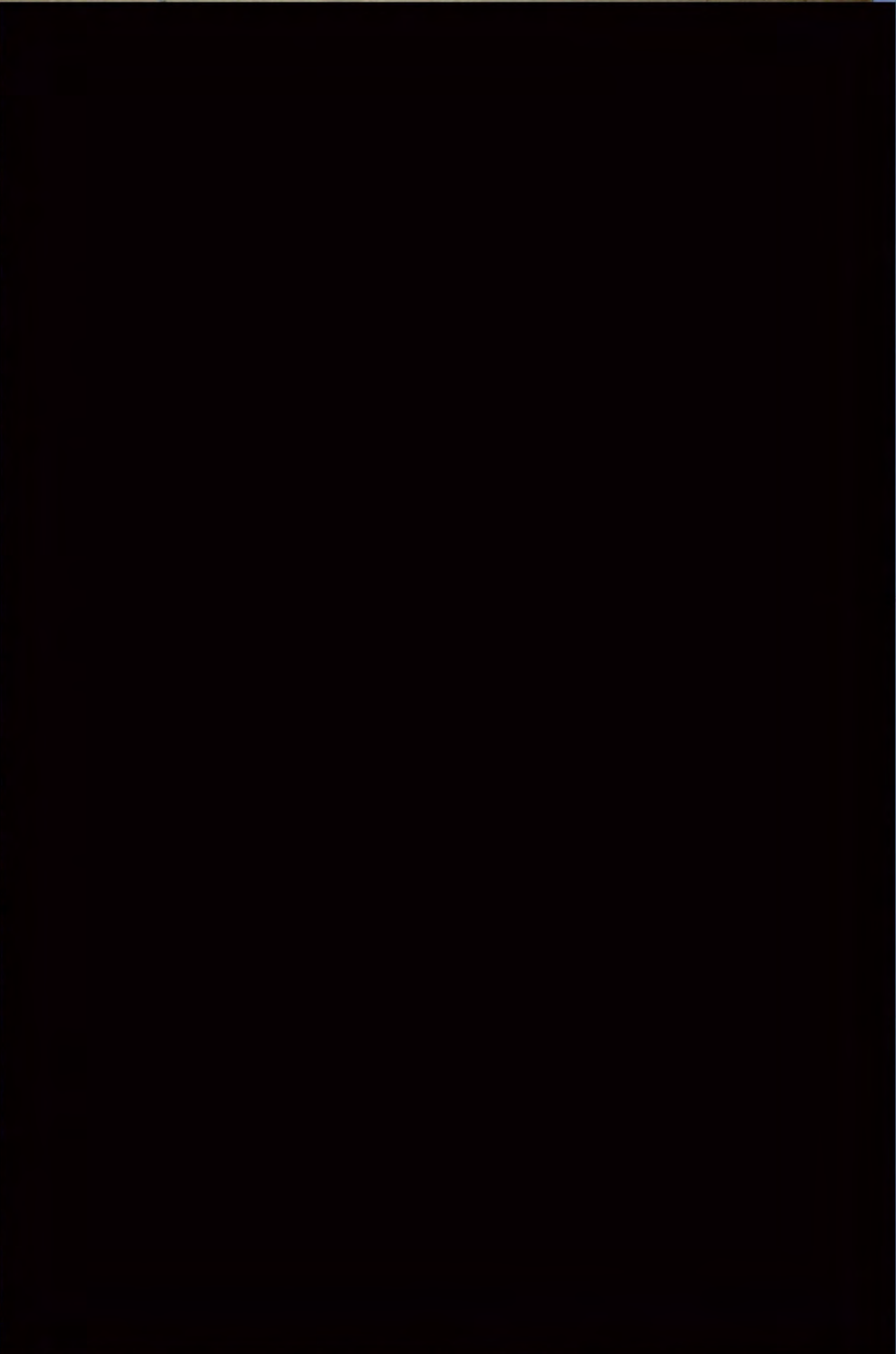

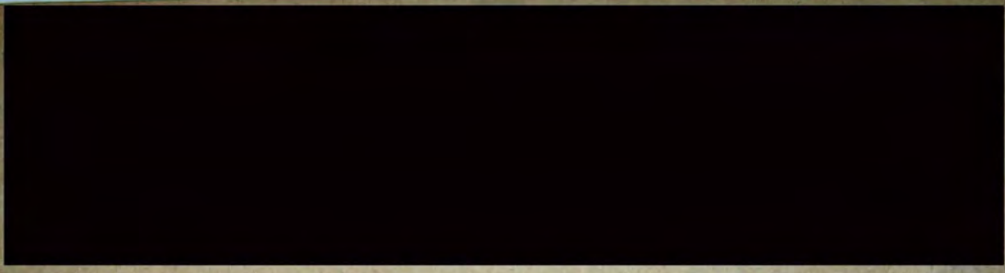

NSA

10

467
TOTH Endre
~~467~~

fratle lui Luca Vasile

in pregut anostat pentru omucidie.

~~468~~

Se poate consulta pe referinta
date de tov. Traza Vas.

Gen Stefan

~~449~~ 469
~~470~~

Declarații

Subscrisul Traza Vasiliu este membru de partid
din anul 1945^{part} activ de partid în cadrul Reginei
P.M.R. cu munca de secretar cu problemele agricole,
declor. ministeriale. Com. pe la începutul anului
1951. din partea fostului Com. județean am fost
inscris pe baza formularului de munca nr. 100
respectiv în sedinta de birou în problemele S.A.S.
și S.M.T. după terminarea raportului am făcut
un program pentru mine cu un program ca Tath
Endre care în acel timp avea munca de
director politic la S.M.T. Târg Secuș nr. 100 din
Orașul nr. 100 și bunis indiferent unde munca
Oraș nr. 100 nu mai rămân. deosebi a stat
intreaga unitate iar el în loc nr. se ocupa de
munca politica, toată ziua era vizit în restaurant
din Orașul Târg Secuș cu tot felul de elemente
chaburi

Toate acestea le-am spus în fata biroului de fata fiind
și Tov. Inspectorul al C.E. P.M.R. Neaghi Serghie

Supo. ce om. terminat Tor. Nagli. Sezideris a luat
 surontul si o. mentionat pinterce atele co. nu
 este de nicaieri loca. un recetve regional cantu
 ro. loveo. no. in familie Luca si co. nu este intinptura
 Octinea poruito. dusmionas din partea unor
 elemente dusmionase in tut. raionul Tor. senece.
 Tim. ro. mentionez co. eu in raport si. peapneri nu
 imam referit la. familie Luca. imam referit la
 abaterile grave ale lui Tath. Ende si ocaata a
 fost natural pentru core cu pegas recatere
 lui din ocaata. unca. Supo. terminarea recatere
 Tor. Yst. Nagli. nec. abas. atentia ce. ro.
 combatem ocaata. tendinta. si unde se
 investe. depre. cele. ocaata. mai. us. fonte. conferu
 Tor. zigo. Varilo. fost. pres. Pftulur. Regind. Tor. Heru
 Yonif. co. membri. din. birou. in. ocl. timp.

Tin. ro. ocaat. co. supo. intinptura. celor. ocaata. 2
 mai. us. la. circa. daua. sau. trei. roptinioni
 Tor. Ystrelur. Nagli. Sezideris. interconduse
 inepui. dela. C.E. a. venit. la. nume. personal
 cu. un. memoris. binis. C.E. P.M.R. de. catre
 o. tanoca. teronca. din. Com. Lemina. in. care
 ocaata. ce. Tath. Ende. via. batut. gve. de. in. ior
 in. ocl. timp. re. aplo. in. rocinata. in. a. treia
 luna. si. ceea. aguterul. C.E. pentru. a. o. aguta
 sau. a. lua. maneri. impotice. lui. Tath. Ende.
 Din. parte. Tor. Ystrelur. Nagli. Sezideris. un. pinter
 rocinata. ca. eu. personal. ro. mo. duc. la.
 foto. ocaata. si. ro. rocl. obca. nu. este. tut. o. tendit

Se o compuninte familiei Luca prezentându-se
 la persoana ocara, stând de vorba cu fata a reedit
 și intruderă Tahl Embre, și hătut pe de ea
 iar înainte cu două zile de a mo. prezenta eu la ea
 Tahl Embre prin intermedia făcută de catre Tor
 Secretar al Raionului Targul Secuc ommu lafta oc
 fert dură. la S. Szabo din Targul Sec. și ia făcut
 roclaj Tor lafta in ocete sens poate poate dar
 indicati mai precise

Decata de abclorubio pe care o dau
 si remez.

10/VI 952 @m

Declarație

171

~~171~~
~~172~~

Subsemnatul, Tălpă Petru, face parte din org. de boțor P.M.R. a Sfatului Popular U. Stălin.

În anul 1950 fiind trimis de Partia în R. Târgu Leuce am avut ocazia de a cunoaște pe tov. Tott Enoc care era director P.M.R. alui din Târgu, acest director nu se îngrijea deloc de situația muncitorilor și nu se dădea nici un fel de muncă și în se stare am avut tractoare, astfel la lucrători din urma să-și poartă ~~o~~ stăteam de 2 fițe fără păine din cauza că nu le trimisese dela centru și au refuzat să lucreze într-o altă zi fiind în sedința sindicatului de Partia am venit 2 muncitori și am spus că ei au plecat după câmp, ei sunt ne-mândriți de 2 fițe în hainele de usor de și acum este aproape iarnă (era în luna Octombrie) tractoarele erau foarte combustibile și motu de locomotivă nu putea fi terminat.

Personal am trimis pe un tov. săr îl chema la raion pe tov. Tott, ca să vedem cum vede el problema și să înțeleagă săr apună că el nu are să săr facă să a trimis 6 tractoare la

472
473

Si bin pentru ulti si combustibil
celor anul de vineri in un le tarziu
la el nu are el sa facia la un
este obligat sa se duca pama la Litina
si om in altor parte. Cand a fost intre-
bat de ce ha face dacia una terminia oratorita
de tronua a spus ca sta el un sa un
si duc eu de giza. In afara de oata una
merger micio doctor sa vadu luvarite pe
cump si cum stau fite in tegei noatru
fara sa lucreze.

Cand a fost chemat la reianul de
Partid a fost de factor tov. Solo moarta era
era secretar si nu a luat micio miamu
mai era si tov. Moloz, era era organ-
zatore, era de alora sa conducera T.M.S.
si toate pe de mior si de oameni in
un a luat micio micio actiune.

Imediat cum am venit la Regi-
me am spus totul tov. Noryomii Stefan
era mo secretar al cam. de Partid al
celstei Regimii nu muce la lot sa
incuratorit mior T.M.T. din Taropu. Len-
ese din comfor sa un am mior post
terminia sa mase acolo li intru al
reian.

Salva Petru

22 VII 1952.

104/16.IV.1952

483, 474
423

Declarație

Subsemnatul Bugyi Pal, in prezent primsecretar al Comitetului de Partid din Raionul Sfântul Gheorghe, ~~am~~ am dat următoarea declarație cu privire la Toth Endre, in prezent președintele Gaspodăriei Colective din comuna Lemhény din raionul Odorhei, care este rudă apropiată a tovarășului Vasile Luca:

Stiu in urma sesizării tovarășului Kovacs Francisc, că sus-numitul a lovit mortal un om și impotriva lui nu s,a luat nici o măsură legală. Acest lucru mi-a adus la cunoștiință personal tov. Kovacs Francisc, președintele uniunii cooperativelor din raionul Sfântul Gheorghe, acum vreo lună. Acum, in ultimele zile nu i-am putut cere această declarație in scris, deoarece a fost plecat dela Sfântul-Gheorghe, insă pot să-i cer declarație scrisă oricând.

s.s. Bugyi Pal

Bucuresti 24 Mai 1952.

2-475
464/74

Nyilatkozat.

Alulírott Buzsi Pál jelenleg a R. cl. P. Lepri
Regiumi Pártbizottság elnöke és az alábbi nyilatkozatot adom
Tóth Endre, jelenleg a Kézdi Regiumi Lemhely körzetben lévő
G.A.C. elnöke, aki Lucei Ferde elterveket közele rakom:

A Kézdi Területi elterve szervezési alapján túl
arról, hogy nevesett egy szűkített szervezet és szervezői
eljárás ellen nem indítottak. - Ezt Kézdi Területi elterve, ak
a Lepri Regiumi. Szervezeti Unió elnöke mekkor szervezési munk
és el készült kb. egy hónapjal, de most az elmúlt napokban
est írásba tölte nem tudtam beírni bejelentés em, hogy el
tált utolsó Lepri-szervezőről, de az illető elterveket est
mikor írásban meg lehet kapni. -

Gyimesi

Bucaresti 24. V. 1952.

107/16.VII.1952

475
425
476

Declarație

Subsemnatul Bugyi Pal, în prezent prinsecretar al Comitetului de Partid din Raionul Sfântul Gheorghe, am dat următoarea declarație cu privire la Toth Endre, în prezent președintele Gospodăriei Colective din comuna Lemhény din raionul Odorhei, care este rudă apropiată a tovarășului Vasile Luca:

Știu în urma sevizării tovarășului Kovacs Francisc, că susnumitul a lovit mortal un om și impetriva lui nu s-a luat nici o măsură legală. Acest lucru mi-a adus la cunoștință personal tov. Kovacs Francisc, președintele uniunii cooperativelor din raionul Sfântul Gheorghe, acum vreo lună. Acum în ultimele zile nu i-am putut cere această declarație în scris, deoarece a fost plecat dela Sfântul-Gheorghe, însă pot să-i cer declarație scrisă oricând.

s.s. Bugyi Pal

București #4 Mai 1952.

Toth Gheza

476

fratele lui Luca Vasile

locuiește în București. 477

deputat

REFERINȚA

477
478

Subsemnatul István Andor activist la Comitetul de Partid al Raionului Sft.Gheorghe, dau următoarea referință despre Toth Géza fost secretar adjunct județean, in legătură cu munca depusă de el pentru colectivizare in anul 1950.

Pe Toth Géza l-am cunoscut mai deaproape din anul 1950 când am fost pus ca activist la Plasa Sft.Gheorghe și am fost însărcinat ca să organizez gospodăria agricolă colectivă din comuna Arkus. Pentru organizarea gospodăriei colective nu am primit o instrucție detaliată, in urma căruia să fi putut orienta bine pe teren in legătură cu compoziția socială a comunei și nici Biroul Județean și nici Sfatul Popular nu au făcut demersuri pentru formarea unei comisii care să stabilească chiaburii din comună, cum aceasta se întâmplă in anul acesta.

Poziția lui Toth Géza a fost acela, că trebuie să organizăm gospodăria agricole colective tari, ca acelea la inaugurare să dispună de un parc dezvoltat de vite și de unelte agricole. In chestiunea chiaburilor nu a fost clar, cea ce dovedește și aceea, că la îndrumare a lui a trebuit să fie organizat in gospodărie și chiaburul Szakács Ioan din Etfaláu-Zoltan.

In mai multe rânduri a accentuat ca să căutăm cheia, adică pe acelea persoane care au simpatie in comună, ca după aceștia să intre și ceilalți, al cărui rezultat a fost, că au intrat in gospodăriile agricole colective nenumărați chiaburi.

Timida lui față de activiști a fost dictatorial, și injura și astfel nu am avut curajul ca să ne spunem părerea.

A știut legături prietenești la Tg Secuesc unde mergea des despre care poate da relații mai detaliate Abraham Alexandru fost secretar de plasă la Tg.Secuesc și Albert Iosif fost resp.administrativ.

Vasile Luca mai in fiecare sâmbătă a fost la el, care nu a schimbat nimic, organizarea a rămas același și pe mai departe, ca la început.

Datorită acestor metode folosite s-a ivit revoluția, căci chiaburii intrați in gospodărie au putut mobiliza masele contra Partidului și Guvernului.

Eu din partea mea am avut o lipsă foarte mare in organizare că am executat sarcinile trasate de Toth Géza organizând pe Szakacs Ioan și Dénes Albert și am început organizarea gospodăriei colective singur, in loc să fi cerut ca înainte, o comisie să stabilească componența socială a comunei.

Lipsurile avute in timpul organizării gospodăriei, nu mi s-a arătat de nici un membru al biroului. A fost un adevărat ajutor ajutorul primit din partea Tov. Gheorghiu Gheorghiu Dej, atunci am văzut, că sarcinile duse la indeplinire de mine nu au fost linia partidului, ci sarcini dictatoriale de ale lui Toth Géza.

După ce am fost scos din activ am fost la Toth Géza când am auzit că Varga Gavril și Toth Géza se certau, care este mai vinovat Varga sau Toth, dar nici unul nu a recunoscut greșeala, dar numai aruncau unul pe altul. Toth Géza spunea că Varga nu a arestat pe bandiții, iar Varga a spus, că cu Toth Géza nici nu s-a putu vorbi. Au fost in mare prietenie cu Nagy Victor și Szabo Bertalan/Berczi/cari au fost duși la București.

In mai multe rânduri am atras atenția lui Toth Géza asupra lui Luca Eugen care a fost președintele Sfatului Popular din Micfaláu pentru a fi schimbat din post acest belivan, însă in această chestiune Toth nu a făcut nimic, și acela a fost schimbat - dat afară - cu ocazia raionării.

~~479~~ ~~478~~ 478

Să mă întorc din nou asupra organizării gospodriei agricole colective, am început organizarea care a ținut circa 2 luni de zile în care timp am reușit să organizez numai 14 membrii. Odată Toth Géza ma chemat la el, și bătând în masă mi-a dat sarcina că la Arcuș în termen de 3 zile să fie organizată gospodăria agricolă colectivă și astfel am început împreună cu Vidam Balázs ziua și noaptea să ne ocupăm de organizare întrebându-l presiuni administrative, ca de exemplu ne-am ocupat cu elevii Școlilor agricole, pentru ca aceștia să organizeze pe părinții în gospodărie.

După ce s-a făcut cercetările din partea Comitetului Central, cu toți am fost puși în producție acei cari ne-am ocupat cu organizarea gospodăriilor agricole colective, dar Toth Géza îndrumătorul nostru principal a rămas pe mai departe activist, ba mai mult mai târziu a fost trimis la Universitatea de Partid Stefan Gheorghiu, și aceasta cred că numai pentru că a fost sprijinit de Luca Vasile, care a fost unul dintre secretarii Comitetului Central, și astfel a ajuns el la Universitate.

Sft.Gheorghe la 11 Iulie 1952.

Trăiască P.M.R.

István Andor

Tör. Andor István levele a Magyar
Felmérések min. rólal a pus. i. pe. hirt. r.
Lel. István 29

Alulírott István Andor a reprirozási Part Bizottság alati
vezetője az alábbi véleményeket adom Föld Gázra oszt. ügyi
másodfokú felekezési részlet központosítására. Az 1950-es kassai
felmérés alkalmával.

Föld Gázát 1950-ben ismeretlen nagy közlekedési útján
a volt reprirozás köz. útján keresztül mint artikulátum is egy
a feladattal létező megkötés, hogy általános közlekedési viszonyok
meg a kassai gazdaságot. A kassai gazdaság szerve-
zési feladat újrafelépítésére alapvető instrukciót melyben kiemelték
megfelelő képpel tudományos felmérés a falu fejlődés
észe felé fordulás központosítására. Az a volt ügyi kassai
oszt. ügyi feladat újrafelépítésére olyan iránylatot
hogy kassai feladat alkalmát alkalmat meg a kassai központosítás
feladat, mint ahogy az ebben az írásban történt.

Föld Gázának olyan állásfoglalásai voltak, hogy az
gazdasági kassai gazdaságot kell megkötés, hogy az
a kassai feladat újrafelépítésére alapvető instrukciót is gazdasági fel-
adat feladat feladat feladat. A kassai feladat újrafelépítésére
kassai feladat újrafelépítésére az az volt aminek kassai feladat
kassai feladat újrafelépítésére az az volt aminek kassai feladat
kassai feladat újrafelépítésére az az volt aminek kassai feladat

Föld partban ki hangszóló az, hogy kassai
meg a kassai feladat újrafelépítésére az az volt aminek kassai feladat
kassai feladat újrafelépítésére az az volt aminek kassai feladat
kassai feladat újrafelépítésére az az volt aminek kassai feladat
kassai feladat újrafelépítésére az az volt aminek kassai feladat

Több gőz az utasok nagy terge nem fogta le a bandedtát
terge terge az utasok, nagy több gőz az utasok lehetne legelő-

Magy kérésre az utasok nagy terge nem fogta le a bandedtát
gőz terge az utasok, nagy több gőz az utasok lehetne legelő-

Több parton felül a több gőz az utasok, nagy terge nem fogta le a bandedtát
terge terge az utasok, nagy több gőz az utasok lehetne legelő-

Magy kérésre az utasok nagy terge nem fogta le a bandedtát
terge terge az utasok, nagy több gőz az utasok lehetne legelő-

Magy kérésre az utasok nagy terge nem fogta le a bandedtát
terge terge az utasok, nagy több gőz az utasok lehetne legelő-

Szeptember 19. 20. 11. évi

Elpis a R. H. O.

Orbán Ádám

Declarație

485 487
412

Subsemnatul Simion Jorj n. d. r. din 1945
în prezent secretar al Cam. Nat. de Partid, raionul
Rocas, dau următoarea declarație privitoare la
ocela scrisor. pe care le-am făcut când lieneu în
postul județ. Pres. univ. despre abaterile lui Toță
Gese și nimeniile lui:

În cursul anului 1950 verbal am scris pe
tov. Bani fost instructor al G.P. pentru județul Pres. univ.
pe tov. Gdovici activist al postului. directia secretor al
G.P. P.M.R., tov. Olaru care a lucrat la Comisia Centrală
de Verificare și încă 2 tov. al celor unive mi mișcări anuite.

În anul 1950 în luna iunie sau iulie am des.
cruș. februarie cîm. Toță Gese a organizat G.A.P. și
din raionul Baniolani unde strîngea oameni pentru
a scoate scrisor. de intrare în G.A.P. și cu militarii
și a fostat chioșci și intru în G.A.P. pe care nu
sens am învenitat Comisia Centrală de Verificare.

Posibilitățile pe care am făcut verbal cu
amut. continutul cu Toță Gese are legătură cu elemente
dubioase, face mon. chefin și abaterile cauze de el
dele luna postului și ocazie organizării G.A.P.
unilor.

La tov. Gdovici am notat că Toță Gese sîntine
pe Boesey Ral și Mihai Nicolae elemente banditești,
cu care era în relații prietenești.

Nu știu ce tov. respectivi au scris con-
ducerea postului. despre ocazi liene, însă faptul ma
mînat deosece nota și scris am învenitat în cursul lunii
iunie sau iulie și secretorile erapre abaterilor. La creșterea
G.A.P. unilor ne făcut în cursul lunii Septembrie și
tatură Toță Gese în loc să fi fost sancționat a fost
trimes la școala de 2. ani pe luna de partid.

Declarația am făcut la cererea Colegiului
de Partid de pe lângă Cam. Regional de Partid Statul

pentru a evita ca să se pe care am înțeles
despre faptul ce am indicat în discuția mea pur-
tate în scrisă sedinței octombriei, regrețul de
partid cănd nu preluaseră documentul de partid,
în foto activității:

Praceș la 13. VII. 1952.

Lucretia

Dom. Németh arde că el a căutat de
prezidiu al comisiei Jud. de Verificare și
după care a sursat atât Comisia Controlă de
Verificare cât și pe tovaroși veniți pe linia
Comisiei Controlului de Partid și pe instructorii
al CC al P.M.R. după rela. întâmplată acolo.
Crest lucru al adevărat și bibliotecă de
Partid după Rețineră și după ca. de întâmplat
Rebeliunea împotriva G.A.C. multă în toamna
anului 1950. Gel Ștefan

Subsemnatul Văniță Josif n.d.P. - din 1945
 în prezent activist al Cam. Regional de Partid Rural, dau
 următoarea declarație asupra acelor probleme pe care
 am redactat în discurile mele la sedința octombrie
 Cam. Regională ținută pe ziua de 27. Iunie 1952,
 cu ocazie preluării documentului de partid, cu
 privire la demersul de dreptate dela luna partidului.

În cursul anului 1950 în fostul județ
 Treiscaune au fost organizate peste 20 de noi G.A.B. în
 partidului.

Principalul factor în creșterea abaterii a fost Totă
Geza care în acel timp era secretar al Cam. Jud. P.M.R.
 Treiscaune. La exp. La tov. Ystvan Rudor activist de
 partid a spus: " Se merge în comună Arcuș și două
mei vii acasă și se ei peste deal și se pleacă mule
urei."

Natural că G.A.B. - ul a fost organizat în 3 zile
 dator de metodele de organizare iar puterea vorbu mult
 deosebi au fost călăuzite în mod grosolan principii
 de organizare.

Legat de politica de cadru ce a fost
 dus de P. Luce, treburile se ținut că cei 12 octombri-
 lor, pe drept curent au fost secesse din grupul
 de partid și tremere înșur în producție, iar
 principalul factor al - devierilor Totă Geza a fost

dus la școala centrală de partid, Ștefan Ghorghor
 și este fapt a avut un caracter destrugă-
 tor asupra cadrelor care pe drept curent se
 întrebat, dar se poate întâmpla și așa ceva.

În să mai ținut despre Totă Geza ce în
 toamna anului 1950, la chibăniul Hovășcuș dela Au-
 ghelii, care a fost sediul pentru G.A.B. - ul, în propriu
 în serviciu la ministerul agriculturii și se dat în mână
 lui propriu a delegație de partid pentru a se presen-
 ta la C.C. P.M.R., în vederea semnării și se past
 permis. După cum stău ocazie delegație se

În prezent este la scerb bândit, dar mi s'ar ca
el vede se găsește.

Unanimitate delegației poate să dea tot Ber-
ner Ecaterina secretară tehnică la Cam. Provincial
de Partid Sfântu Gheorghe.

Cât privește pe postul maior de re-
cunitate Fonghe Găbor frate a lui V. Lica, a
fost un element disonant care în mai multe
rânduri a căutat cântecul sovietic, îndentiste la
restaurantul de stat. din orașul Sfântu Gheorghe
cu alți elemente dubioase ca Vojk Fiktor și Soche
Berzi.

Paros la 25. VI. 1952.

Guilford

Rețineți o listă scurtă de mine însă
nu cuprinde tot ceea ce Nimeth Jost
și-a doborât ca pășunale la postul Turd.
Trei femei și o listă a complexelor
de la el. Gel Stolov

483
~~433~~
~~484~~

/ Traducere /

D E C L A R A T I E

Subsemnatul Bernat Gheorghe, sunt membru in PMR. din 947 / PCR /, in prezent asistent la școala de cadre de trei luni din Sf. Gheorghe, dau următoarea declarație :

La 1 Martie 1949 Partidul m-a trimis in calitate de delegat al Partidului și pe tov. Katona Francisc ca ad-tor in com. Cernașul de jos pentru lichidarea moșieresei soția lui Domokos Iuliu.

Cu ocazia preluării in peretele unei camere am găsit zidit obiectele de aur și bijuterii arătate in inventarul anexat. Aceste bijuterii am putut găsi cu ajutorul zidarului, care in acel timp a făcut acest loc secret.

Când am găsit aceste lucruri imediat am anunțat Biroul Județean PMR. Trei Scaune și secretarul de atunci, Toth Geza ne-a dat instrucțiuni, ca aceste obiecte să nu le luăm in inventar, ci să le impachetăm și să le punem in cassa Wertheim al Sfatului Popular fiindcă ei vor veni după ele. Sfatul Popular nu a vrut să preia aceste obiecte.

Noi am făcut inventar despre lucrurile găsite in 2 exemplare, un exemplar am anexat la obiectele găsite, iar celălalt a rămas la ad-tor. După asta o copie anexez la prezenta declarație, iar originalul se poate găsi la tov. Katona Francisc, care in prezent lucrează la fabrica țesuturilor din Sf. Gheorghe.

Eu așa mi-am adus aminte că aceste obiecte au fost luate de către tov. Olah Iosif, iar tov. Katona spune că au fost luate de Toth Geza și Szabo Adalbert.

Când Toth Geza și Szabo Berci au venit după obiectele de aur ne-au spus ca 10 buc. din covoare persiene să nu le luăm in inventar. Le-am și ales, spunând că aceste trebuiesc pentru sediul Partidului.

Totodată ne-au dat instrucțiuni ca vasele de cristal și paharele care au fost din cristal și din argint să le impachetăm in lăzi că le vor duce. Noi le-am impachetat in patru lăzi mari. Dacă mi-aduc aminte bine, numai farfuriile au fost cca 350 buc. După asta tov. Olah Iosif, fost activist la UPM. și Izsak Ladislau, fost activist de Partid au venit cu camionul Partidului și atât cele 4 lăzi cât și cele 10 buc. covoare le-au luat.

Despre conținutul celor patru lăzi am făcut deasemenea inventar in 2 exemplare, din care un exemplar am pus in lăzi la obiecte, celălalt exemplar a rămas la tov. Katona, pe care acum nu l-am găsit.

După convorbirea avută cu tov. Katona, am constatat, că in vara anului acela a fost chemat la secția de cadre al Jud. PMR. Trei Scaune, la Pascu, fost resp. de cadre, care i-a cerut toate inventarele aflate la el, spunând că a doua zi le va da inapoi. Tov. Katona nu-și aduce aminte dacă inventarul după lăzi a primit inapoi sau nu, fiindcă dacă ar fi primit inapoi trebuia să fi fost lângă altele, pe care le păstrează acasă intr'o ladă.

.//.

După părerea mea inventarul a fost luat cu scopul de a nu se mai poate constata conținutul lăzilor.

Ne-aducem perfect de bine seama de forma obiectelor, astfel încât dacă ar apare oricare în fața noastră, am putea constata, dacă este de acolo sau nu.

Au fost asemenea lucruri deosebite, pe care nici înainte și nici după aceea nu am mai văzut. La o serie de tacâmuri a fost monograma T.I. și la altă serie D.Gy.

Declarația de mai sus o susțin și o semnez cu mâna proprie
Sf. Gheorghe, la 19 Iulie 1952.

ss. Bernat Gheorghe

Anexă : 2 buc. copii după inventar
1 buc. declarație.

I N V E N T A R .

- 1 buc. port țigarete din aur
3 " brățare de aur cu pietre
1 " Broș cu pietre
1 " broș cu lanț de argint
1 " broș formă de leu, cu diamante
1 " lanț de gât cu pietre / albe și albastre/
5 " inele de aur
1 " inel de aur cu piatră
1 " broș din aur cu pietre scumpe albe și roșii.
1 " inel de aur
2 " verighete
1 " de curășat unghii din aur
1 per. nasturi de cămăși din aur
1 buc. placheta din aur
1 buc. apărător de creioane din argint.
1 " ceas de aur
1 " mărgele

Cernatul de Jos, la 3 Martie 1949.

Obiectele de mai sus am predat, am preluat.

ss. Bernat Gheorghe
indescifrabil
Katona Francisc

Toth Geza

Anexa 1.

- 1 buc. garnitură de tacâmuri / cu cutie /
74 buc. cuțite, linguri, furculițe, cu suport

am preluat

am predat

ss. Toth Geza

Veress Ludovic
Bernad Gheorghe
Katona Francisc.

Anexa 2.-

- 16 buc. lingurițe de cafea din aur.

ss. Veress Ludovic
" Bernad Gheorghe
" Katona Francisc

am preluat

ss. Toth Geza

Anexa 3.-

- 1 cutie cu 4 buc. de forfecii

ss. Veress
Katona

am preluat

Toth Geza.-

485-486

/ Copie după originalul, care se găsește la tov. Katona Francisc, care este membru al org. de bază Nr. 3 dela fabrica Textila /

~~435~~

I N V E N T A R .

despre obiectele de aur și bijuterii găsite la Văd. lui Domokos Iuliu, născută Tana Iuliana, moșiereasa la Cernatul de Jos.

- 1 buc. lanț de aur cu plesni, cu 8 pietre de valoare
- 1 " brățar de aur cu pietre de brilliant
- 1 " brățar simplu de aur
- 1 " brățar de aur cu pietre de diamant
- 1 " brățar cu o piatră mare verde și pietre mărunte albe.
- 1 " broș cu pietre roșii albi, verde
- 1 " broș de aur
- 3 " inele de aur cu pietre
- 2 " lanț de gât din aur
- 2 " /indescifrabil / aur cu pietre
- 2 " nasturi de cămăși din aur
- 2 " cercei din aur
- 1 " broș cu pietre roșii
- 3 " cercei din aur
- 3 " broș din aur
- 3 " cercei aur sparte
- 2 " ace de cravate din aur cu pietre
- 2 " " " " "
- 1 " broș din aur
- 1 " broș din argint
- 1 " medalia din argint
- 1 " ceas de mână de dame din aur
- 1 " lanț de aur cu medal
- 1 " inel de aur cu pietre
- 1 " broș cu pietre din aur

obiectele arătate pe verso le-am predat, adică le-am preluat.

Cernatul de Jos, la 3 Martie 1949.

ss. Katona Francisc
ad-tor
Bernat Gheorghe

Toth Geza

Jo postu conta po referinta data
de lor Bernad. Gh.

egal la jara 486

~~487~~

436

N Y I L A T K O Z A T.

Alulirott Bernád György, 1947-től tagja vagyok a R.M.P.-nak /P.C.R./ jelenleg a spsiszentgyörgyi 3 hónapos párt-káderiskola aszisz-tense, az alábbi nyilatkozatot adom:

1949 március 1-én Pártunk engem mint párt-delegátus és Kato-na Ferencz elvtársat mint adminisztrátort küldött Also-Csernáton község-be, Domokos Gyuláné földbirtokos felszámolására.-

Az átvétel aklamával az egyik szoba falába befalazva találtuk a mellékelt leltárban felsorolt aranyemüt és ékszereket. Ezeket az ékszereket és aranyemüket annak a kőművesnek a segítségével találtuk meg, aki annak idején ezt a rejtkehelyet készítette.-

Mikor ezt megtaláltuk, azonnal értesítettük a volt Háromszék megye R.M.P. büroját és Toth Géza, az akkori titkár, azt az utasítást adta, hogy ezeket a tárgyakat ne vegyük fel a leltárba, hanem csomagol-juk össze és tegyük be a Néptanács Wertheim szektényébe, mert ők ki-fognak jönni utánna. A néptanács ezeket a tárgyakat nem akarta átven-ni tőlünk.-

A talált dolgokrol mi leltárt készítettünk 2 példányban, mely-nek egyik példányát hozzacsatoltuk a tárgyakhoz, a másik meg a admi-nisztrátornál maradt. Erről egy másolatot a jelen nyilatkozatomhoz csa-tolok, az eredeti példányt pedig a volt adminisztrátornál Katona Ferenc elvtársán lehet megtalálni, aki jelenleg a sepsiszentgyörgyi Textil gyárban dolgozik.-

Én ugy emlékeztem, hogy az aranyemüt és az ékszereket Oláh Jozsef elvtárs hozta el, de Katona elvtárs azt mondja, hogy ezeket a tárgyakat Toth Géza és Szabo Berczi hozták el.-

Mikor Toth Géza és Szabo Berczi kint voltak az aranyemüért utasítást adtak, hogy 10 drb. perzsaszőnyeget ne vegyünk fel a leltár-ba. Ki is válogatták ezeket a szőnyegeket és azt mondták, hogy ezek kellenek a pártházba.-

Ugyanakkor utasítottak, hogy a porcelán és kristály edényeket és po~~g~~arakat, melyek kristálybol és ezüstből voltak, csomagoljuk ladá-ba, mert el fogják vinni. Mi 4 drb. nagy ládát pakoltunk meg ezekkel a dolgokkal. Ha jól emlékszem csak tányér volt cca.350 drb.-

Ezután Oláh József elvtárs exfőosztályvezető volt M.N.Sz. aktívista és Izsák László volt P.M.R. aktívista a Párt tehetköcsijével kijöttek /márcias 6-án/ s úgy a 4 drb. ládát mint a 10 drb. szőnyegget elhozták.-

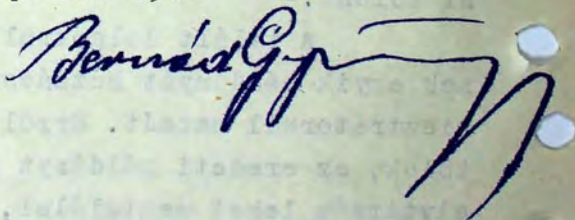
A 4 láda tartalmáról szintén leltárt készítettünk 2 péld.- melynek egyik példányát betettük a ládába, a mások példány meg-
maradt Katona elvtársnál, amelyet most nem találtam meg.-

A Katona elvtárral folytatott beszélgetésem során megállapítottam, hogy az év nyarán Katona elvtársat felhivatták az akkor megyei pártszervezet káder osztályára Páscu volt káderfelelőshöz, aki elkérte tőle a nála levő összes leltárakat azzal, hogy másnap vissza adja.- Katona elvtárs nem tud visszaemlékezni arra, hogy a ládáról szolo leltárt visszakapta-e vagy nem.- Az a gyanuja, hogy ezt nem kapta vissza, mert ha visszakapta volna, akkor ott kellett volna legyen a többi mellett, amelyeket odahaza egy ládába elzárva őriz.-

Véleményem szerint a leltárt szándékosan tüntették el, hogy ne lehessen megállapítani, hogy mik voltak a ládákbán.

Emlékszünk minden egyes tárgynak a formájára, úgy, hogy ha bármelyik előnkbe kerülne, megtudnánk állapítani, hogy az e.- Olyan különleges dolgok, voltak, amilyent sem azelőtt, sem azóta láttam.- Az evőeszközök egy részébe T.I. és a másikba pedig D.Gy. monogram volt.

Fenti nyilatkozatomat fenntartom és saját kezűleg aláírom.
Sepsi-Szentgyörgy, 1952 július 19.-

Mell.: 2 dr. leltár másolat
1 drb. nyilatkozat

Leltár.

- 1. drb arany cigareta tárcza.
- 3. " arany karperec kövekkel.
- 1. " arany melltű kövekkel.
- 1. " arany melltű ezüst lánczal.
- 1. " arany melltű oroszlán, gyémántokkal.
- 1. " arany nyakláncz kövel / kék és fehér./
- 5. " arany gyűrű egy foglalattal.
- 1. " arany gyűrű kövel.
- 1. " arany melltű piros fehér drága kövekkel.
- 1. " arany pecsét gyűrű.
- 2. " karika gyűrű.
- 1. " arany köröm pucolo.
- 1. pár inggomb arany.
- 1. drb. plaketta arany.
- 1. " ceruza védő ezüst.
- 1. " arany ora.
- 1. " nyak gyöngy.

A fenti tárgyakat át vettem-átadtam.
Alsócsernáton 949 III-~~án~~án.

Bernád György.
olvashatatlan.
Katona Ferencz.

Toth Géza.

---

1 számú melléklet.

- 1. drb. evőeszköz készlet./dobozzal együtt/
- 74. " kanál, kés, villa, evőeszköz tartóval.

átvettem	átadtam
sk.Toth Géza.	sk.Veress Lajos.
	sk.Bernád György.
	sk.Katona Ferencz.

---

2. számú melléklet.

- 16 drb. arany kávé kanál.

Veress Lajos	At vettem
Bernád György.	Toth Géza.
Katona Ferencz.	

---

3. számú melléklet.

- 1 doboz 4 drb olloval.

Veress	átvettem
Katona.	Toth Géza.

437 484
488

488
/másolat az eredetiről.
az eredeti példány található a
Katona Ferencz elvt.nál aki a
Textilgyár III-as sz. alapsz.
tagja.

428
489
Özv.Domokos Gyuláné szül.Tana Juliánna Alsocsernátoni földbirtokos
nál talált arany és más ékszerekről felvett leltár.

- 1.dr. arany láncz plesnival együtt 8 értékes kövel.
1. " arany karkötő láncz briliáns kövel kirakott/tovább olvashatatlan/
1. " arany szimpla karkötő.
1. " arany karkötő gyémánt kövel.
1. " arany lánczkarkötő egy nagy zöld kövel és apro fehér kövekkel.
1. " melltü piros fehér zöld kövekkel kirakva.
1. " arany mell/tovább olvashatatlan./
3. " köves gyűrű arany.
2. " nyakláncz arany
2. " arany /tovább olvashatatlan/ kövel.
2. " arany inggomb.
2. " arany fülbevalo.
1. " melltü arany piros kövekkel.
3. " arany fülbevalo.
3. " arany / tovább olvashatatlan/nagyságu melltü.
3. " össze tört arany fülbevalo.
2. " arany nyakkendőtü kövekkel.
2. " arany nyakkendőtü kövekkel.
1. " arany melltü.
1. " ezüst melltü.
1. " ezüst medál.
1. " női arany karkötő ora.
1. " arany nyakláncz medálal.
1. " arany gyűrű kövekkel.
1. " arany melltü kövekkel.

A tuloldalón irt tárgyakat átadtam illetve átvettem
Alsocsernáton 949 III 3-án
Katona Ferencz
adminiszt.
Bernád György.

Toth Gyéza.

439 490

Referință.

Subsemnatul Tako Francisc membru de Partid, activist la Raionul PMR. T. S. Cuesc, pe răspunderea mea dau următoarea referință:

Cunosc pe Toth Geza din Mai 1949 când m-a chemat la organizația de Partid /Raional/ Județean când m-a trimis la școala de 9 luni.

Toth Geza m-a chemat la el și și-a spus următoarele: Dumnezeuul tău ce fel de muncitor ești, ce pizdamăti ai căutat în Apus, lasă-mă ție ochii pe tine" deaceia am ținut să scriu asta ca să arăt ce fel de ajutor ai dat noilor cadre întrucât am fost deja ~~membru~~ de un an muncitor Director.

Am venit la Județeană PMR. în 1949 Oct. Secretarul a fost Suszler Carol, iar adjunctul Toth Geza. Este caracteristic atitudinea lui față de activul, deși din 1949 am fost acolo încă nu știa în Ianuarie 1951 că lucrez acolo, neam întâlnit în fiecare zi și numai decât a întrebat că unde lucrează tov? la care uzină.

La perioada din Oct. 1949 Martie 1950 m-am amintesc la o muncă de teroare și forță între activiști unde a fost introdus critica de sus, iar critica de jos a fost înăbușită.

În 1950 am fost transferat la Crucea Roșie Județeană ca unul de neîncredere pentru că am fost pe frontul din Apus, însă formal, deoarece aceiași muncă am depus-o și mai departe, iar la Crucea Roșie am fost Resp. de Cadre.

Deși am înțeles Hotărârea C.C. în legătură cu independența mea, Toth Geza care până atunci nu a vrut să mă cunoască, mi-a spus în fiecare zi că nu a fost just Hot. C.C. în legătură cu independența mea și dacă ar depinde de el m-ar lua înapoi la Partid, am constatat că vrea să mă demoralizeze și dea mă înșovăi în încrederea în Partid și să mă facă străin de Partid.

În Martie 1950 când s-a prelucrat planul de muncă al Comit. Județean de către Suszler Carol în care plan s-a hotărât că trebuie să se organizeze până la 15 Iunie în raza Județului 15 Grupuri Colective, când nu se creiașe toate condițiile s-a accentuat că trebuie să se orienteze spre țărani instruiți, care poate da exemple și cu ei trebuie organizat. Și așa a fost pornit organizarea. Eu am fost repartizat la grupa lui Toth Geza, care a fost compusă din 5 persoane fiind responsabili pentru organizarea comunei Lemnia.

Organizarea în Lemnia a mers foarte greu, cu promisiuni, cu un scuzat cu muncă de lămurire. Când a venit Toth Geza și a văzut că nu merge organizarea l-a chemat pe activiștii și l-a pus în vedere că, dacă nu-și indeplinesc sarcinile le va costa calitatea de membru de partid, de exemplu: m-a repartizat la Kadar Matilda țărăni mijlocăș ca să o organizeze și dacă nu s-o semneze adeziunea că refuză intrarea și să nu dau ochi cu el.

Nu am putut să o organizez și m-am dus înapoi la Județeană, după un timp m-a chemat mi-a spus că nu mai merg să organizez pentru că mă face să fiu exclus din partid. La schimbarea pământurilor în baza directivelor date de el s-a procedat cu forță și nu cu muncă de lămurire. Executării lui au fost Pulgor Alexandru și Toth Endre și au dus cu forța poporul ca să semneze fiind avertizați că dacă nu semnează azi mâine vor semna la Securitatea din Sft. Gheorghe. La strângerea recoltei la fiecare țărăni s-a repartizat un activist, țărănișii s-a dus la ședința plângând și forțat.

491 / 440 490

La această ședință a ținut duscurs Luca Vasile unde a accentuat rolul țărânimii în constituirea socialismului și Guvernul dă sprijin nelimitat țărănilor, am mai arătat că locul fiecărui țaran instaurat este în G.A.C. și dă exemplu pe țaranul mijl. Fülöp, care rupă evident a fost exclus imediat pentru că a figurat pe listă de chiaburi.

Mai cunosc un caz în legătură cu Toth Geza, cu o zi înainte de seceriș a trebuit să țină o ședință generală în comuna Ereteghin, unde s-au dus cu autobus și mău chemat la Ereteghin și noaptea au pătuns prin poartă cu conducerea lui Toth Geza și Denes Albert care au avertizat cu revolverul și cu arestarea, țărânimă pentru că nu au vrut să meargă la ședință, ne-au trasat că unde găsim porțile încuiate să spargem și să aducem lumea cu forță la ședință, unde le-a ținut până noaptea la 3 cu promisiuni și cu forță rupând împotrivirea.

În Păpăuți a avertizat pe acei cari au pus pe listă pe chiaburii, apoi l-a deschis și au luat o parte din pământ și i-a scris în G.A.C.. Sunt vreo 6-7 gospodării de așa natură. Familia Csorja care avea 2 membrii învătărați care au fost puși pe listă de chiaburi în Păpăuți, dar fele s-au dus plângând la Județeană la Toth Geza și Suszler, nu știu ce au făcut acolo, dar au venit cu burucărie și după un timp au fost șteși de pe lista de chiaburi.

În acest timp Suszler a luat de soție pe o rudă de a lui Vasile Luca în urma căruia s-a format familiarismul, Vasile Luca dela C.C., Suszler Carol Secretar Județean PMR. Toth Geza a luat în mână problema agrară, Varga Gabor a ținut Securitatea în mână, de care a depins întreg județ având în mână pozițiile de cheie, în frunte cu Vasile Luca.

În această perioadă a fost mutat acolo ca secretar Județean Nagy Mihail și atunci Organizația Județeană PMR s-a rupt în două, fiind Nagy Mihail la cărma unei fracțiuni, iar la al doilea Toth Geza, fapt care a mers în dauna vieții de Partid și în dauna economiei. Toth Geza a vrut să mai mențină și pe mai departe o poziție cu neamurile.

La raionare am trecut cu Crucea Roșie la Raionul Tg. Săcuesc și în Ianuarie 1951 am trecut la G.A.C. Director Technic, unde m-am întâlnit a doua oară cu Toth Endre, care ată era Directorul politic. Nu m-am înțeles cu Toth Endre dela început intrucât a fost un bețiv, dur și agresiv față de muncitori și în totdeauna a bătut cu chiaburii și a ținut legătură cu ei, cum este Csaszar Stefan a avut Fca naționalizat, Török Andor comerciant naționalizat și de seama lor. Toth Endre a mai avut o lipsă fundamentală ducând o politică sovietică împotriva muncitorilor români în S.M.T.

Toth Endre a avut un rol important, el a ținut legătura între Vasile Luca și teren, ținând legătură regulat cu chiaburimea, nu în apropierea lui Tg. Săcuesc ci în Raion, a fost suspect că în fiecare Joi vine în stare de ebrietate, însă am început să-l urmăresc și am observat că, se întâlnește cu acei parane cu cari s-a întâlnit în săptămâna precedentă.

Când l-am tras la răspundere a răspuns că ține legătură strâns pe toate liniile. A fost suspect și aceea că, ca toate ocaziile când Vasile Luca a venit acasă, a fost chemat imediat acasă de multe ori chiar și noaptea. A fost suspect și aceea că, atunci când trebuia să știm totul la Raion, trebuia să știu și eu, a sesizat separat la Vasile Luca și la Ana Pauker, de acolo știu că odată în stare de ebrietate a spus că a fost în audiență la Ana Pauker care s-a interesat de G.A.C. și îi a dat sarcină ca în orice împrejurare să țină în mână și să puie la punct.

A ținut legătură cu Bokor Tamas directorul de Moară cu Toth Stefan Gosp. de Sătat și cu directorul dela Fca de țigle Lukacs care aparțin toți de familia lor.

491
492

Nu am putut să lucrez împreună cu Toth Endre, pu se ocupă politiceste cu muncitori, este dur și agresiv, l-a pălmuit pe Tractoristul in loc să-l educe. Tină legătură cu chiaburii, mai mult timp a petrecut acasă și cu vânatul. In munca lui duce o ură șivină in dauna Stațiunii de mașini. După ce ii am arătat toate lipsurile, a inceput să mp submineze. Ca Director politic am cerut ajuto r pentru schimbarea elementelor necorespunzătoare, atunci a luat poziție împotriva mea și a dus o politică cu două fețe, s'a străduit să ducă in eroare Raionul și a luat măsuri ca să mă înlătore din calea lui, am fost schimbat in baza Directivelor date de către C.C. și Toth Endre a rămas acolo cu dușmani de clasă, cel care a venit după mine ca director a fost și el schimbat și Toth Endre cu aceleaș părere a fost.

Nu s'a schimbat atitudinea lui Toth Endre nici atunci când după Directivele C.C. a plecat acasă ca președinte la GAC. L-a obligat pe inginerul Silvic ca să-i deseneze ilegal lemne și s'a făcut furt in pădure.

In orice pa s'a referit la Vasile Luca și a terorizat pe cei din jurul său.

L-am întâlnit pe Toth Geza in vara anului 1951 in Lemnia, unde m-a avertizat că, nu cumva să bag nasul unde nu trebuie și să las in pace G.A.C. lui Vasile Luca, de nu imi lovesc glesnele.

tot atunci a vrut să mă forțeze ca să dau in scris că Nagy Dezső din m'a schimbat nedrept din GAC. pentru că el s'ar folosi de aceasta, deoarece familia Luca este dușmanul de moarte familiei lui Nagy Dezideriu, firește că nu am dat.

Mai știu că Vasile Luca avea legături strânse cu chiaburul Török Andor din Tg. Săcuiesc cu care a fost văzut de 2 ori noaptea cu mașina C.C.. Fica lui Vasile Luca in vara anului 1951 a fost in viligiatură la Török Andor in Tg. Săcuiesc, a dus un porc gras lui Vasile Luca, Török Andor a umblat regulat la Vasile Luca in București.-

Trăiască P.M.R.

Tg. Săcuiesc la 8 VII.1952

ss. Tako Francisc.-

Geth Enchevel nem tudtunk együt elgenni ná mutatatom a hikiro
 Felitiheli: y nem fey tollonko elgac-hel - Eröncos - Durro - fel profeta a haktomtat
 musis Kafet - Remes - Raki kahal tot kop creletet a to h idet atkon talt: el ei
 re olansal - Loin mto. gyu to hlet rein a mndajci han is a gepalamos nam losot
 ideni elo mihor iminelent muy mutatom muy imeli: tato or sthna mutat
 elenn - ali: nel Gel: ti: kai Gyoga to reyt: jzet hi tem or bentäly idelyon elnis el
 torali tori han chor eluam kachelt ei het hulecos pel: ti: hat felj: tetre: gyant a
 rajant fehe natni is muy tato a lipis elit hayy or utj: el el torali: fson a Rörpont:
 Port B: neto: y uter: ito: ina letem le valtra is Gel Enche at unnel or bentäly: elyon
 dombel - chi uterim hit: y oryato or is le hat valtra is hat Enche chor at unvel-

Geth Enche mago testis nem valtat muy chor rem em: ter a Rörpont
 uter: ito: ina hana ment Ebnokmuk a Gerolac: y han or Ercto elimihät eröncoson
 kiny mi tato törring talen for hi: jelo lere is ercto kopost höitot el.

elinchen lipis: i len Luha Lantera kirat hat ei Janis: i: alto achoruyatit

Geth Geiarel 1951. nyarain a Red. G. tal el hatom Lern kiny len chal muy
 feyuyotat hungy ne chuy: em ercto or orom achora nem tel ei feyujak bihet a
 "Luha Lantera Red. Gerolac: ymal" ment muyu: tim a hakiim - Ugyancos
 kiny meituni elot feyuy ueljem ercto han feyuy Magy Derrö a Rörpont hat
 is ory: telent meitot le a G. F. A. mut o anek hemna: Frem: met a Luha ercto
 neli: tes elenig a Magy Derrö semit: imok: kinnites feyuy orom ueltem.

Mag tuolat anyit feyuy Luha Lantera ercto kersiclate velt Jörök Ancher
 Rorali: D. H. kubi: kol chivot letch 2. ercten eigincha velt a Rörpontol geploos:
 meitunk is Luha Lantera kanyo 1951. nyarain at regelt R. V. H. Jörök Ancher
 or 1. Di: unnet kisheltot is nitok fel Luha Lantera Jörök Ancher is unchuz:
 fel jert Buhovesthen Luha: kor-

Geth Enche R. u. G.
 Krosch: Vis or hely 1959. VII. 8.

Geth Geiarel.

496
~~496~~
497

DECLARAȚIE

Subsemnata Izsak Maria angajata la Uzinele Strungul Or.Stalin, dau urmatoarea referinta despre fostul secretar adjunct al Comitetului Județean PMR Treiscaune TOTH GEZA.

Pe acesta il cunosc din anul 1948, când am lucrat la Consiliul Sindical Județean Treiscaune, iar mai aproape din 1950 când am lucrat in directia lui apropiere la secretariatul Comitetului Județean Treiscaune.

In acest timp prim secretar a fost tov. Nagy Mihai și secretar adjunct a fost Toth Géza, care se ocupa direct cu problemele agrare.

Tot timpul cât am lucrat acolo pe secretarul Toth Geza l-am cunoscut ca un element cu metode dictatoriale și atât față de activ cât și față de străini folosea cele mai murdare cuvinte posibile. La ședințele de birou unde subsemnata luam parte la executarea proceselor verbale, am putut consta că predomina voința lui Toth Geza, membrii de birou nu au avut curajul să ridice ceva probleme, că dacă acestea nu-i plăceau lui Toth Geza, pur și simplu erau oprți să mai vorbească. Cu tovarășul Nagy Mihai nu s-au înțeles de loc, care de fiecare dată ii arăta greșelile lui Toth Geza, însă acesta nu vroia să recunoască, nu suporta critica.

In organizarea gospodăriilor agricole colective nu am luat parte însă lucrările tehnice in legătură cu acestea eu le-am făcut. De nenumărate ori s-a întâmplat să fie discuții aprinse între tov. Nagy Mihai și Toth Geza pe motivul că tov. Nagy Mihai ii atrăgea atenția lui Toth, că gospodăriile agricole colective nu sunt organizate conform instrucțiunilor primite din partea Comitetului Central și tov. Nagy a declarat că el nu va semna sintezele care urmau să fie înaintate la C.C. la care Toth Geza a răspuns, că dacă nu semnezi tu, le voi semna eu, și după cum imi amintesc mai multe sinteze au fost înaintate numai cu semnăturat tov. Toth, unde nu era de acord tov. Nagy M.

Linia de organizare a gospodăriilor agricole colective a lui Toth Geza a fost, să se organizeze cât mai multe, in cât mai scurt timp, fără să se țina de instrucțiunile C.C. al PMR.-

Legăturile prietenești știu că a avut cu Nagy Victor, Szabo Berci cari prin protejarea acestuia au ajuns in posturi mari la București și afară de aceasta ținea legături cu elementele cari sunt dușmani ai clasei muncitoare foști moșieri,- expropriati și capitaliști.

Așa era in prietenie bună cu un chiabur din Angheluș anume Kovasz-nai, nu știu ce vroia să faca din acest chiabur, dar atâta știu, că într'o

zi in vara anului 1950, m-a spus ca să fac o delegație lui Kovasznai ca
va pleca la București la C.C. al PMR și să-i dau un telefon la Anghelus când
să vie la Partid ca să ridice delegația. Eu am și făcut această delegație
pe delegația tip al Partidului, și când a venit Kovasznai i-am dat, delegația
O parte din delegație a rămas in cotton, care se poate găsi și azi.

Aceasta imi este declarația pe care o dau și semnez.

Orasul Stalin la 19 Iulie 1952

Frank King
Se poate conta de cebe scris
de truarero: *Frank Morris*
Gal stoper

Declarație.

Subsemnatul Kovacs Francisc, locuitor in Sf. Gheorghe, membru in PMR. din 1945, presedintele URCC raional, declar următoarele :

Eu din 1945 până in 1949 am fost activist al Com. Jud. PMR. Trei Scaune, până in 1946 in fostele plăși Barsolt și Covasna, iar din toamna anului 1946 până in August 1949 in biroul Județean, ca resp. organizatoric. In acest timp am avut ocazia să cunosc familia Luca care a avut diferite posturi pe teritoriul județului.

Pe Toth Geza l-am cunoscut in 1947 când a trebuit aranjat incheierea reformei agrare. Asa stiu că a fost presedintele comisiei de repartizare a pământurilor in plasa Tg. Săcuesc. Această plasă in acel timp a fost renumită, prin faptul că acolo au fost cei mai mulți moșieri și cuă ocazia reformei agrare s'a făcut cele mai puține exproprieri.

Amănunte despre lucruri nu cunosc.

Mai departe l-am cunoscut pe Toth Geza ca deputat al județului., care impreună cu Szabo Albert au făcut petreceri de zi și noapte atât la Sf. Gheorghe cât și la Tg. Săcuesc.

Din această cauză biroul județean de atunci a avut multe neplăceri, fiindcă oamenii de multe ori i-au văzut in șanț, pe străzi culcați pe depătații.

Noi in acel timp ne-am ocupat foarte mult de acest caz, însă fără rezultat.

Din Ianuarie până in August 1948 am fost intr'o serie cu Toth Geza la o școală superioară de partid la Bucuresti. In timpul scolii l-am cunoscut și mai bine. Toth Geza singur a fost acel, care excepțional in fiecare seară a dormit afară in oras și in fiecare Duminică a primit dela Luca, dela Min. Finanțelor mașină ca să vie acasă. Toth Geza nu a învățat mult la școală. După terminarea scolii a devenit secretar gđjunct la Com. Jud. PMR. Trei Scaune. In biroul jud. a forțat părerea și voința lui asupra celorlalți tovarăși.

Luca a venit de multe ori la noi, când Luca, Toth Geza, Barga Gavril au discutat in locuința lor problemele și biroul jud. a fost pus in fața faptelor implinite, Toth Geza motivând că este discutată problema cu Vasile Luca.

Eu in Aprilie 1949 am fost scos din biroul județean și pus in muncă mai de jos, secretar de plasă. Intre timp și de acolo am fost schimbat și pus la Valea Crisului, ca director la fabrica de spirt, cu scopul ca in această comună să organizeze Gospodăria Colectivă.

In Mai 1950, cu ocazia primirii carnetului de membru de partid mi-am luat angajamentul că voiu organiza atâția membrii in GAC. ca să pūtem face inaugurarea până la 23 August.

Incă in noaptea aceea Toth Geza a convocat secretarii de plăși și așa au hotărit ca să se facă inaugurarea până la 25 Iunie.

Eu am organizat membrii, însă nu am vrut că primesc 17 chiaburi, impreună cu ceilalți tovarăși. Astfel au fost Toth Iosif, Fogarasi Stefan, Kala Iosif, Teglas Iosif, Bedo Palazs, Kolto Gabor și alții.

Toth Geza a venit la fața locului când a aflat acest lucru și m'a forțat să-i primesc, spunând: " să nu fie mai catolic ca papa" Astfel acei chiaburi au fost toți primiți in GAC.

Totodată și 14 țărani săraci au inaintat cererea, pe care am vrut să-i primim, datorită faptului că pământ a fost destul și a fost nevoie de brațe de muncă. Toth Geza însă nu a aprobat intrarea acestora.

Cu o zi inainte de inaugurare a venit Toth Geza la fața locului și a
...//.

498
~~499~~

intrebat dacă este cineva cine nu vrea să semneze statutul. Astfel de elemente au fost trei-patru, pe care în noaptea aceea i-a scos din pat cu Miliția, i-a dus la primărie și de față fiind și Miliția i-a forțat ca să semneze statutul.

Eu despre acest lucru l-am informat verbal pe tov. Nagy Desideriu și Boni instructori dela Comitetul Central, care nu au luat nici o măsură.

Acuma după prelucrarea documentului de partid mi-am dat seama că în GAC. au fost astfel de elemente care au mers împreună cu Luca Vasile, Varga Gavril la vânat, de exemplu Teglas Iosif.

Ceace privește omorul săvârșit de Toth Andrei, în aceea zi dintre membrii de birou numai eu am fost prezent, nu a fost acasă nici Schusler, secretarul, nici Toth Geza și cu comandantul de Miliție de atunci așa am hotărât ca Andrei să fie arestat și condus la Sf. Gheorghe. Acest lucru s'a și făcut, între timp a venit acasă Schusler și Toth Geza, a venit și Luca și împreună la locuința lui Varga Gavril au hotărât că cel care a fost omorât a fost un fascist și pentru acest lucru nu se poate aresta un om cinstit, ca Toth Andrei.

Luca a dat instrucțiuni ca nu cumva să fie manifestație împotriva comunistilor la înmormântare.

Eu am primit sarcina dela Schusler Carol, ca să iau măsuri ca cât mai puțin oameni să ia parte la înmormântare.

Din acest motiv în mai multe rânduri am fost amenințat atât din partea lui Toth Geza cât și din partea lui Varga Gavril ca să nu mai încerc să compromit familia Luca.

Toth Geza a accentuat de mai multe ori ca să mă străduiesc să am relații mai bune cu ei, dacă vreau ca să mă ridic.

Am fost martor ocular la aceste cazuri în legătură cu Toth Geza, cât și cazul când Toth Geza împreună cu Nagy Victor în vara anului 1949 au distrus mașina Partidului, care a fost reparată din banii adunați dela activiștii de partid și ai organizațiilor de masă pentru inaugurarea Gospodăriilor colective.

Sf. Gheorghe, la 13 Iulie 1952.

ss. Kovacs Francisc.

Lele születés és lov Kovács F.
• Lov névű és el is vettél
Raimel Tg. Füzess. 499

Nyilatkozat

Gal Hatos
500

Alulírott, Kovács Ferenc, Lepsiszentgyörgy-i lakos, a R. N. P. tagja 1945-től, a Lepsis Rájoni Következői Szövetség elnöke nyilatkozom a következőket:

Én 1945-től 1949-ig a volt Haromszéki vármegyey R. N. P. aktivistája voltam, 1946-ig a baróti és a kovácsnői volt járásokban, majd 1946 őszétől 1949. augusztusáig a megyei büroáiban, mint szerkesztő felelős voltam. Ezen idő alatt alkalman volt megismerni a megye területén különböző postákban működő Luká családokat.

Tóth Győzát 1947-ben, amikor a földreform végleges befejezését kellett elintéznem, akkor ismertem meg. Ugy tudom, a Kézdi járási földosztó bizottságának volt az elnöke. Én a járás abban az időben arról volt mevézetés, hogy ott, ahol a legtöbb földbirtokos volt a földreform alkalmával a legkevésbé károsított és történt.

Részleteiben a dolgokról nem tudok.

Továbbá megismertem Tóth Győzát, mint megyei képviselőt, aki Kabó Alberttel együtt nagy díjeli és nappali mulatásokat rendezett nagy Lepsiszentgyörgyön, mint Kézdi vásárhelyen.

Ebből kifolyólag az akkori megyei Pártbizottság sok keblemellensége volt, mert sokszor a tömegek az utcán, a sáncba

látlak hová a képviselőket.

Mi akkor ezen nizzzel ~~szólt~~ -
lalkostunk, azonban eredménytelenül.

1948. januártól augusztusig egy mé-
riában voltam Tóth Györgyvel felőfo-
kú Partiskolán Bukarestben. Az iskola
ideje alatt még jobban megismerkedtem.
Tóth György egyedül volt az a kivétel
nemely, aki minden este kiutalt a
városban és minden vasárnap délután
a Pénzügy Minisztériumból juttat ka-
pott hadseregű. Tóth György az iskolán
nem sokat tanult. Az iskola végétől
Tóth György titkár helyettes lett a R. M. P.
Három-megyei szervezetenél. A bi-
róban annyira próbakos volt, hogy az
akaratait népszerűsége a többiekre
mindig átvitte.

Buká sokat járt ezen időben hos-
zánt és ezen alkalomkor Buká, Tóth
Györgyvel, Farga Györgyvel és Nagy Zoltán-
nal a lakásukon megbeszélte a
problémákat és a bürot kése tények elé
allította Tóth György, hivathozza Jára,
hogy még van beszélve Bukával.

En 1949. április havában ki lettem
veve a megyei bíróságra és alsóbb
munkára tere járni titkárnak. Közbe-
emman is lettem váltva és Köze-
palatra tere megyei igazgatóval
azal a céllal hogy ezen közeben
szervezem meg a kollektív gazdaságot.

1950. májusában a partagrági kormy-
vem késhetkapitálót a munkaváló

list tettem, hogy augusztus 23-ig annyi
dagot fogok becsiszolni a kőbőr-
táskák kőb. gárdaragba, hogy feldol-
son avatni.

Még azon éjjel Foltó János
hióta a járás titkáraként is
társalak, hogy június 25-én már fel-
is kell avatni a kőb. gárdaragot.

Én beszervestem a tagokat, a-
zonban 17 buldokot nem akartam
bevevni a többi elöljárókkal együtt
a kőb. gárdaragba. Így Foltó János,
Fogarasi István, Kala János, Foglár
János, Pócs Gyula, Koltó György stb.

Foltó János kijött a helyszínre,
amikor azt megkérdezte és kiegészítette
arra, hogy vajon be mondják-e a
legyelek papjából a papjánál.

Így csak kitalálom majd be letérek
vével a kőb. gárdaragba.

Ugyanakkor a megemlékezés
parancsnak is be volt adva a kérese-
kiket be akartunk venni a kőb. gar-
daragba tekintettel arra, hogy föld volt
elég és munkacsoport szükség volt.
Foltó János nem engedélyezte exekúrára
felvételét.

A felavatás előtt való estén kijött
Foltó János a helyszínre és megkérdes-
te, hogy van-e slyan, aki nem akar-
ja elvinni az alapanyagát. Ezen volt
3-4, akiket abekor éjjel elvittük a
val, az anyagot becsiszoltuk és a

községhezára hurcoltatta és ott
szertette, arra a Milicia elött, hogy
nyak alá se alacsonyabalt.

Én sról, az elötte ~~452~~
tám jobban Nagy Dezső
Lősponti instruktorokat, ~~ami nem~~
intézkedtek semmit.

Most hogy a Partdokumentum
fel lett dolgozva rájöttem arra
hogy a koll. gárd. - ba bevetetett
szűk körűt volt olyan, aki Farga
yáborral és Lukával járt vadász-
ni mint pld. Fegler Győző.

Ami Folt Endre gyilkossági tette
illeti csak a napon a megyei büro
tagjai köztül én voltam jelen, nem
volt itt hon, se Schüssler, a tilkár
se Folt Győző, az akkori Milicia
parancsnokkal úgy beszéltük
meg, hogy Endre se len tartos-
dátba és bekérve fogsírszentgyörgy
re. Ez végre is lett hájtrá, kérték,
hazajött Schüssler is Folt Győző is,
megkeresett Luka is és együtt úgy
határoztak Farga Győző lakásán,
hogy az agyonütött ember egy
fasiszta volt és azért nem
lehet egy becsültes embert
betartóztatni mint Folt Endrét.

Luka kiadta az utasítást hogy
nehogy kommunista ellenes
tüntetés legyen a temetésen.

-5-

502

én kaptam a feladatot ⁵⁰² ~~504~~ az
Károlyról, hogy intézkodjak hogy
minél kevesebb emberrel ~~meg~~
a temetésre.

Ébbsé az ügyből kifolyólag ne-
kem úgy József Józsa, minthogy
ga yabot keseről többször figyelt-
meztetésben volt részem, azaz fe-
nyegtetésben, hogy ne próbáljam
meg többet kompromitálni Lúka
családtagját.

József Józsa többször hangsúlyozta,
hogy tartok fenn jobbat választ
velük, ha azt akarom, hogy el-
őhaladjak.

Ezen eseteknél voltam szem-
tanúja József Józsaival kapcsolatosan
valamint az, hogy József Józsa és
Págyi János részegen 1949 nyarán
össelörték a Part kocsiját, mely
kocsinak a kijavítását a volt
Háromszék om. elnököll, gard. fel-
adatára a part és tömegszervezeti
aktivistáktól adományozott pénzből
javították ki. -

Sepsiszentgyörgy, 1952. júl. 13.

Károly Józsa

504

454

~~505~~

DECLARAȚIE.

Subsemnatul ~~Vere~~ Iuliu, activist la Raionul PMR. Sft. Gheorghe, dau următoarea declarație despre organizarea G.A.C. în 1950:-

În Mai 1950 am fost la Plasa Uzon ca resp. Prop. și Agit și resp. pe 3 comune unde era în curs de organizare G.A.C. de exp. Moacăsa, Leț, Ereteghin. În primăvara anului 1950 cf. sarcinilor primite Sft. Popular a luat în primire pământul celor care lucrează în diferite părți, astfel s'a întâmplat în comuna Leț c* 30 de de țărani săraci au rămas fără pământ acei care au dat în arendă pământul din ei o parte însemnată a fost înscris în G.A.C., a fost între ei uni care încă nu era înscris, dar era în curs de organizare. Între 18-20 Mai, am fost în concediu, în locul meu era tovii Kaduly Mihail și Gall Arpad. M-am dus la Org. de Partid și m-am întâlnit cu Toth Geza în piață și m-a luat cu următoarele cuvinte, căinile m*ti, unde colinzi acum când sunt atâta greutatea tocmai acolo unde ești responsabili, eu i am răspuns că nu colind, ci sunt în concediu. El însă mi-a săus că să merg imediat în comuna Leț pentru că 5 oameni sunt arestați și i aducem și restul dacă nu vor să se înscrie în GAC., acești oameni au luat într'o noapte pământul care fusese luat de către Sft. pentru că nu aveau pe ce să lucreze. Acești 5 inși au fost puși în închisoare, unde au semnat adeziunea pentru înscriere la GAC, în aceia seara am plecat în comuna Leț, unde plâneau soțiile acelor, că de ce tocmai soțul lor au fost ridicați și alți nu, eu le-am promis că pe mâine vor veni acasă pentru că vom lua măsuri. Eu deja delabinceput nu am găsit just această organizare, însă nu s'a putut înțelege cu Toth Geza deoarece totul trebuia să meargă așa cum vroia el. Ziua următoare am plecat la Partid, unde am cerut ca să se dea drumul acelor pentru că atragem ura poporului, mi-a spus că nu există așa ceva, numai dacă răspund pentru înscrierea celorlanțilo în GAC., am și promis că am să le organizeze și am organizat 72 de familii din comună, numai țărani săraci și a fost destule unelte agricole, am spus lui Toth Geza ca să se facă inaugurarea că stăm bine, trebuie să scoatem doi chiaburi și avem de toate, mi-a telefonat ca să nu se îngureze până nu se organizează toată comuna.

La doua zi a venit Toth Geza, Kisgyörgy Toma și Becsei, și s'au apucat la organizarea comitatului lui Becsei, pe chiaburul Sorban, Kocsis, Fazakas Stefan și atunci au venit spunând că, vezi din astea ne trebuie la care a răspuns că eu nu mă ocup cu astfel de oameni că ei sunt chiaburi, mi-a spus chiar tu cunoști ce fel de oameni sunt ei, trebuie să rămână și să le organizeze, în ziua următoare m'au scos din paț ca să viu că se înscrie toate comuna în GAC., m'am interesat arătând că ce vot țărani în comună, mi s'a spus ca să nu-mi pasă să le inscriu pe toți că o să vadă la urmă. S'A ținut o ședință la Județena, unde a arătat că nu găsesc just ca să fie prevedinte chiaburul Fazakas pentru că este un om care a slujit 30 de ani și se pricepe la muncă și este sigur pe sine, Toth Geza după ședință mi-a spus ca nu cumva să îndrăznesc să-l ating pe Fazakas pentru că te impușc, acest

505
506

lucru a auzit Hegyi Alexandru, Mezei Iuliu. Au venit la inaugurarea GAC-lui, dar Toth Geza a pus pe chiaburul ca președinte și a 7a aproape toti chiaburii au fost in GAC. chiar in conducere, cu toate opunerea noastră au făcut ce au vrut, a accentuat că știe ce face, numai noi nu înțelegem tactica.-

la 13 VII. 1952

455

ss. Veres Iuliu.-

Secția Agrară P.M.R.

2. Csak küzül 5 személy behoztathat a Börtönben és ott
a háziorvostól a Belügyésüket a Kollektivben
am nap este kimentem de a palnára és ott sirtak
on Strongok hogy csak on ök perjúket riték el és
máit nem. En magy igaztem nekik hogy holnapra
hasznos poynak jöni mert majd inték kedvük.
Mert in máis az első kezdéssel nem látom hogy
mék a szerveit. de Toth Gézaval semire se
lehetet menni mert minden egy kelet meyen a hogy
ő akarta. Másnap kimentem a Párt ház és
vart montam hogy Engedjék hogy az Em lehet
mert csak magy gyilóltetés a Pártot a Kérel
és azt montam hogy ajánmises. csak abban az esetben
hogy ha feladnák hogy a Tölit is behozd a
kollektivben meg is igaztem hogy lefogom
szervezni, nyíló let szervezéstünk 72 esodid.
de az egyen palulól kimondotam Sz. P. Toth
de volt. Mára szerveim ely és ora mertem
Toth Géza hogy a város fel mert jól illenik
Két kulakat emeljunk ki és van minden
Két telefonálta minde hogy nem lehet beözésin
palut.

Másnap kijöt Toth Géza Diósgyörgy Tamás és a
Besei és akar neki poytath a Besei Sogorait
merték szervezemi Sorlain Kulókat Köcsist
Fazakas Istvánt mind kulókat és akar jötek
hogy látale igen kel nekünk és azt montam
in csak nem foglal hozom, az ajánol mint csak
Ezek mind kulókat, és azt montam is meredes
te hogy miféle, csak maradj it és poytath
ol a szerveit

Másnap reggel felverték az asztalhoz nagy mennyiségű
mert az egyik falukész a Kék-Túr gazdasági
tan, felhívta a nagy mit a kőműves a gazdasági
tök a falukész, és az a vállalkozás főtől
ingyenes be mind a két oldalról nagy mennyiségű
de a emlékeztet let egy gyűlés a Mezőnél
és felhívta a gyűlést nagy én nem látom
kezőnek nagy Farkasok a Kulákot Termék
Elnöknek a Gondosítóban mert nagy egy Emlék
a ki zsebet hozgált és az is érti vizit és munkát
és ehhez azt mondta Tóth Géza nekem a
gyűlés után nagy nekem heves mezejáratni
Farkasokhoz mert nagyon jól ezt halat
Hegyesi Sándor és Mercsi Gyula elv is. fel is
a vatták a Kék-Túr de a vizit Tóth Géza
nagy is öt ültete oda a Kulákot Elnöknek
és egy nagy nem mindenképpen falukész a
Kulákok beves voltok a Vezetőségben
Börököz tiltothoz tunk is mégis az volt amit
ő akart csinálni és mindkét oldat hangzott
nagy a tölgyes micriánál csak mi nem érünk a
tök tihöz.

1952 VIII/No 13. Szepi napirend.

Vas Gyula

R.M.T. Gyári Szekció

For. lapto George e pital
Referent unele probleme a legaturii in
Tah Gere ino porsca mas ale
de art. distat de sine cor ponting

Subsemnatul Softe. George Gerretor, al. cam. 508
a fost in bescia relatii in Tah Gere
Rational Tg Samiers. oltu unuvtore referintii
despre Tah Gere. scurs a oltu 1944. oltu mai oltu
rat aburat la semntul pscleton ofiutu George
de salitate de secretari i iera un obitatori
arivou piro de iel tati artistist. oltu araturii
reacou oltu artistist lipserile lui ne arou si
trimate pe artistist in mosu.

tot o tucisi ovio stranso legaturu in duciori
nati onel nati de exemplu ne setu lui Tenesori
sore de iel ofort la Unimeu Europativei sa
de Cantabil.

Ghiburii si Mosiori vinevou diluik.
la portul unla recutare pe Gere. tati
Mosiori iera pusi in unuri de raspunde
de Tah Gere si de Schislar viciu.

a vece stranso legaturu in elemente desjnu-
nase in Ghiburii. in Berei Pal care ofort
Bret si fiola Ghibur, care ofort in cam.
dualtin unla ofort subtinut de tati Gere
sau de tati ducioru in care porsca cheferi
in porsca, si canal ofort exshu. oltu portul
a tati la raspunde pe Tah. ducet Josif si pe
Tah putal Stefan. sa de sa de exshu. sandit
si a mas inestiat sa sef cantabil la Bousou.

R. P. R. Spota George.
iera. Sactin bun au Corounot Leon Ghibur
oltu Anghelus sa sa foria cheferi si pe unu
a Desghiburii.

rândul Dosarul a fost completat și nu s-a putut
că a fost în termenul just a bozei în for. și a în
termenul el personal. cum ar fi. și a. Inapoi de afi.
trămis în Uniunea Sovietică.

Te dămiesc la 17-VIII 1952

Sastogheorge

509
~~459~~
510

PNR

Se poate conta pe referința dată
de tot Buhus P. 1v 506 510
Gal Hofer

Comitetul Orașeneș. Declarație

Orașul Stalin

sect. Prop-Agit dat de Buhus Petru asupra

celeor înscrise de legăturile lui
Theot Gheza și spionii Yugoslavi

511
460

În anul 1950 în una din zile
după data când se ținut activul
de partid în legătură cu analiza
activităților susținute ale Chiabur-
hidor din G4C din partidul Yedoh.
Trei Scame și Răscumul Tăgăș
Semișer și Sf. Gheorghe la care
a Participat și Tăgă Petrușca din partea
C.C. al PNR - au avut unele prob-
leme de rezolvat cu Theot Gheza care
era secretar regional și răspunde
de problemele de Prop-Agitație - au
găsit în biroul lui doi taur care au
fost chemați de comisia care cerce-
ta delincențe în case private consti-
tuite G4C și a querelilor ce sau
răvășit de unii activiști de Partid

Eu am întrebat pe acest taur că
pe cine acceptă și misce răspuns
că sunt chemați pentru a dovedi
de felul cum se unesc pentru cre-
area de G4C - unul din taur a spus
că el cunoaște legăturile lui Theot
Gheza și Yugoslavii titaiști și că
un spion Yugoslav a fost la Theot

Gheorghe pînă în prezent de la un
ori - trecînd granițe și venind
pînă muntii -

Eu nu am spus acest lucru
nimicului deoarece vedeam că
este tot un spus totoriabil
din cauză că se știe desigur că
ste legătura - consider că a lipsi
a mea acest lucru -

Eu personal după actul de
partid am avut convingerea că
felul cum a fost de mai mult
Gheorghe de tot din acele rațiuni și
de felul cum a pus problema
tot Petrescu vedeam că Tot
Gheorghe va fi exclus din partid și
va fi și închiis - în să-mi
trecuți am auzit că este la
București într-o unitate de război
dece nu surprins acest lucru și
atunci am mai spus cele am
citate de la acel timp în legătură cu
legăturile lui Tot Gheorghe și Yegorovic
și alții tot din cadrul secției de
Prop. Agitație a Comitetului Regional
După apariția documentelor de
partid meu studiu și semi-anu
cine pu fost aici de tot. În să-mi
pot educe aminte întrecut iar în
put pentru prima și ultima oară
în acea zi.

O. Stăniș 8/11/1952 Puh

Tovarăşă Nagy Magda în referinţa ei arată ce ştie în legătură
cu Mezei Pavel care este prietenul lui Toth Geza ^{traducere.} 511
cetăţean Yugoslav, în dorinţa sa să vorbească cu Buchur Petre
în declaraţia sa. DECLARAȚIE Gel Stefan 461

Pe Mezei Pal în cunosc din August 1949, când am fost trans-
ferat la Sft. Gheorghe la organizația UFDR Județeană.-

Cu o ocazie prin discuții a venit vorba despre cetățenie
când Mezei mi-a povestit că nu are cetățenie română, fiindcă el
este cetățean Yugoslav. Mi-a spus că nu a putut să se cunune cu
soția, fiindcă jugoslavii nu l-au lăsat, deoarece soția este cetă-
țeană română. Eu i-am răspuns că asta nu este adevărat, fiindcă în
Jugoslavia, așa a fost legea ca soția să primească cetățenia.

În 1951 când m'am dus la Congresul Scânteia, m'am folosit
de ocazie și m'am uitat după cetățenia mea, atunci Mezei m'a rugat
ca să mă interesez că ce este cu actele lui care de mult au fost
înaintate la Ministerul Justiției. După ce tov. Mihalca de la Minis-
ter mi-a spus ca să-i spun lui Mezei că nu primește cetățenie, eu
i-am și comunicat lui, dar i-am spus că după cum se vede ai ceva
la activ mi-a răspuns că da asta este pentru faptul că în 1947 am
trecut în Jugoslavia. Când l-am întrebat că de ce a plecat în 1947
în Jugoslavia, mi-a răspuns că a vrut să procure actele necesare
pentru căsătorie. A fost foarte supărat că nu primește cetățenie
fiindcă după cum spune când a fost congresul pe țară pentru pace
și Luca și Toth Geza s'au interesat de acest lucru și tot nu a
primit cetățenia. De aceea m-a rugat ca atunci când merg acolo să
mă interesez și de actele lui, deoarece în 1951 și el a fost la
Minister la un tovarăș cu mare influență care îi este un vechi
cunoscut, care i-ar fi făcut cetățenia, dar a fost refuzat catego-
rie și nu a fost lăsat sus /nu știu numele respectivului/.

După ce a venit Mezei acasă, de la Congresul de Pace, s'a
lăudat că acolo s'a întâlnit cu un foarte bun tovarăș care a venit
din Jugoslavia, când mi-a povestit acestea la adunarea Comitetului
de Luptă pentru Pace, Raională, l-am întrebat dacă au venit dele-
gați și din Jugoslavia, s'a fâsticit și a spus că nu, dar acel
tovarăș a fost la București, nu mi-a spus numele lui.-

De altfel, nu cunosc trecutul lui Mezei, dar știu că întot-
deauna s'a lăudat că el a luptat în ilegalitate și în Jugoslavia
și în Spania și după cum a spus a cutreerat toată lumea.

Când Tovarășul Gh. Gheorghiu Dej a descoperit devierea de
dreapta în Partid, am venit la orașul Stalin cu trenul și sora
soției lui Sala mi-a povestit că Mezei a fost de multe ori împreună
cu Luca și Ana Pauker la vânzătoare. Numele tovarășei nu-l știu,
dar lucrează la Cooperativa Gabor Aron și este soră cu soția lui
Sala.

9 Iulie 1952.-

ss/ Nagy Magda

Complectare:

Când am întrebat pe Mezei Pal cum a putut trece în 1947
în Jugoslavia, mi-a spus că a trecut ilegal prin Consulatul Jugos-
lavă din București.-

ss/ Nagy Magda.

Nyilatkozat

513

Mexei Pál ismerem 1949 augusztus óta, amikor 512

Sepsiszentgyörgyre lettem helyezve a Háromszéki megyei
B.D.V. 4. szervezeti körhöz.

Egy alkalommal beszélgetés folytán szóba került az állam-
polgársági, amikor Mexei elmesélte, hogy miúgyan
meg a Román állampolgársága, mert ő Jugoszláv
állampolgár. Ezt mondta, hogy nem tudott meg eszük
mire a feleségével, mert a Jugoszlávok nem engedték,
hogy össze házasodjanak, mivel a felesége román
állampolgár, én azt feleltem neki, hogy ez nem
igaz, mert Jugoszláviában az a törvény volt, hogy
a feleség minden további nélkül - megkapta az állam-
polgárságot.

1951. éven amikor a Seatea Kongresszusra mentem
felharsánytam az alkalmat, hogy utána nézzek az
állampolgárságomnak, amikor kezes megkért, hogy
érdeklődjem meg, hogy mi van az ő irataival
amit már régen leadott az Igazságügyi miniszter-
sékbe. Miután kihallgatta elvtárs a miniszteriumban
azt mondta, hogy mondjam meg kezesem, hogy
nem kap állampolgárságot, én ezt az újat
az is adtam neki, de meg mondtam nem is,

is, látottak valamin baj van melled - azt felelte igen
ez azért van, mert 1947-ben átmentem Jugoszlávia-
vába. Amikor megkérdezték hogy minek ment
47-ben Jugoszlávia? azt felelte, hogy bevezetés
az iratait, hogy meg tudjanak esküdni.
Nagyon mérges rált, hogy nem Pap államalgárságát,
mert mint mondotta, amikor az Országos Népi
Kongresszus rált, utánna ment, ő és Luca is
és Tath Géza is, és még sem Papta meg az
állampalgárságát. Mert is Pért engem ha meyer,
hogy messze az ő iratait után, mert 1951-ben
ő is rált lent a minisztériumban egy nagyon
befolyásos elvtársnál, aki régi ismerősöm és aki
bármikor meg vizsgálta nálam meg az állampalgár-
ságát, de Rátégár-Rusom vissza utasították és
nem engedték fel hozzá. (az illető) urát nem tudom).
Mintán hozzá járt Mejer Pál a Népi Kongresszusra, arról
dicséretelt, hogy attól Jolán Róbert egy nagyon jó elvtárs volt
aki jugoszláviaiálal járt. Amikor a Regényi Péter Róbert
sázi gyűlésen mesélte, hogy azt nekem én meg kérdettem,
hogy hát Jugoszláviaiálal is ráltok delegáltak? egy kicsi
szavarral járt, azt mondta, hogy nem - de az a régi
elvtársak azt rált Bucuristben, - a urát azt nem
mondta meg. Egyébként nem ismerem Mejer múltját,
de azt tudom; hogy allandóan, dicséretelt arról.

haz, a ilegalisan karcilt jugoslaviaban es. Spanyol
drazban es mint mondott lejartha az eszr vilagot ⁵¹³
Amikor ih Gheorghen Dej elvtars felfedte a Partusban
a jabbaldali elhelyest, Helmsvarosba utaztam ⁴⁶³
es vonaton Salameinas a testvere, meselte nekem,
haz heves sarkot valt együtt Lucaral es Ana Paulael
radarrai. Az elvtarsno uerit nem tudom, de a ⁵¹⁴
Galas Hon noeretkezetben nam es Salameinas a
testvere.

Magy kagda
1952. jul 9.

Thierovites:

Amikor meses Paltal mezkendestem, hessan
tudott at men 1947 ban Jugoslaviaba, azt
mondta, haz ilegalisan Bucuresti Jugonlar
Votseizer Parantul

Magy kagda

Declarație

515
~~464~~ 514

Supseunata, Tor. Școala bomeșcă camion
în N. T. M. - este - din anul 1948. Julie
la conurul palele amore pe tor măști
Paul fost administrator din luna aprilie
pană la 10 iunie 1952. -

Era maghiar și era membru de partid.
Dar făcea ună de naționalitate, a format
grupa de muncitori în două echipe și
daușel a altă echipă în care erau numai
maghiari și în echipa română se găseau
numai un maghiar și maghiari de unde
a devenit un conflict între muncitori și
scara -

Voltea cu un glas foarte ridicat ca
pe mineca patronilor și de multe ori
ingine muncitori se lăsa pește.

Starea lui profesională de administrator
nu o amoretă de loc și cărea sumere și
indignare și supăra în parte să răpore
lămurii dela altul.

Nu se confirmă dispozițiilor date
de mai sus, era o persoană care o și
de lăpădat și se scuză. Anul statului
o acidență 'go' pectonia' interpușani foarte
prost.

În legătura cu muncitori tunc merici
reductei cu ei dar fără nici un intereș
le pormitote amari multe și nimic sau făcea
L'au amoretă numai tunc de 2 luni

Osteli la 22 VII 1952.

Brăndu

515
465
~~516~~
/ Traducere /

DECLARAȚIE.

Eu, Runya Bela, magazioner la apa minerală din comuna Vâlcele dau următoarea declarație.

I-am cunoscut pe Mazei Pavel dela 31 Martie până in 31 Mai. Eu nu pot să spun altceva despre el decât că a avut astfel de comportare față de muncitori ,că ei nici nu au mai vrut să-l asculte, tot timpul a îmbrățișat fetele la locul de muncă.

Intr'o zi din luna Mai, eu nu am fost acolo, el a vândut 100 sticle de apă minerală, suma a fost adusă după trei zile care am preluat eu și am predat tov. ad-ter Morei Pavel. Eu i-am spus ca să predea banii la cassă că va fi bucluc. Mi-a spus că va cumpăra 3 kg. de vopseală, care am și preluat, el a reținut prețul din banii apei minerale și nu a predat banii in cassă.

Când directorul a venit din Bucuresti eu am anunțat cazul, ceace a fost clarificat și suma i-a fost reținut din salar.

Despre situația politică nu știu nimic.-

22 Iulie 1952.

ss. Runya Bela.

Isplerele

517 ¹⁵¹⁶
~~466~~

En Luiza Bola Polatich: Brevis Rektornek ye
 a következi yelentem tomam. En Komáromi munkás
 31 ökötel. Május 31ig Múzei Kézelt Elvtörvénnyel
 en nem tudok egyebet róla mint onyit hogy ő nagyon
 öszo kesiti. Voltadni megát a munkásokkal. Ország
 Kézelt mania az nagy hogy mer a munkások nem is
 akasztok. Set fogadni öcsöt a longyokt ödelgete a
 munko helyen. Es meg en nem tudom pontosan
~~mindjárt felmephen velt nyepen velt. Május nek~~
 Egy nyep en nem voltam ide hozo es ö el edet
 100 megvidet. Aminek a eret horem nyep-szulete
 Bo kövétel es en a parait et vetam a mit
 a Jancal et autam elorei Földre ad ministrat.
 Elvtörvénnyel ~~amit~~ En mentem nek hogy
 az Jancala kossala egyede mert Baylan Bolale
 öszo mento. hogy ő hozat 3 k Fesztéket amidein
 Otis veltam es öcsö a parait letontala es nemato
 lo a parait a kossala. ~~is~~ es en atornl a következi
 leporst totam a kossala. Igazgato. lojót Bucinszthal
 en yelentetem es ugget a mi ki is velt Tintokere
 es Töle a öszoget lo vontak egyebet. nem tudok
 a Polatichvi Helyzetéről.

Luiza Bola

22 VII 1952

Din declaratia lui Rujai decalata de mine.
Mereu Pavel a fost angajat la Valcele de unde
Declaratia din cauza cetelemiei Tugoslori a fost
internat in lagarul din Reghinul
Jozse.

Subsemnatul Rujai Nicuioie secretar al de Bogza din casa
#8446 Pui. Sft. Ghe.

Dau prezenta. Declaratia despre faptul administrativ 517

Ape mini din localitate - omul Mezei Paul 517

pe acest an int' cunosca numai cam 3 luni
in timpul carui a stat in cam. Valcele -

in acest timp stiu ca s-a putut 100 sticle de Borcut

si i-au fost ingulate si mai stiu ca s-a vandut 100 de
sticle si plecat sa se imprumut doua pansi, azi
nu i-au dat in rapoi.

Dar in cea ce priveste cu mucitori unde a lucrat nu
putut observa cu ei si nu era nimic ce permitea
nu putea da mai mult decat informatia a fost put
sa traseze mai multe nvestiare de unde a lucrat
la ope mini.

Si tructia politico: el se manifesta, ca este, comunist
rechi in legalitate si ca contractul a fost ridicat
fiind ca nu a fost cetaten Roman actual dupa

informatia este in lagaru la Reghin Jozse -
politica la Valcele nu a avut nimic

Dupoi mine nu merita a fi in randul

Clasei muncitase. acest an -

#8446 la 22 VII 1952

Oliz